

(175)

تاج المصادر

الوجوه احمد بن علي
المقري البهقي

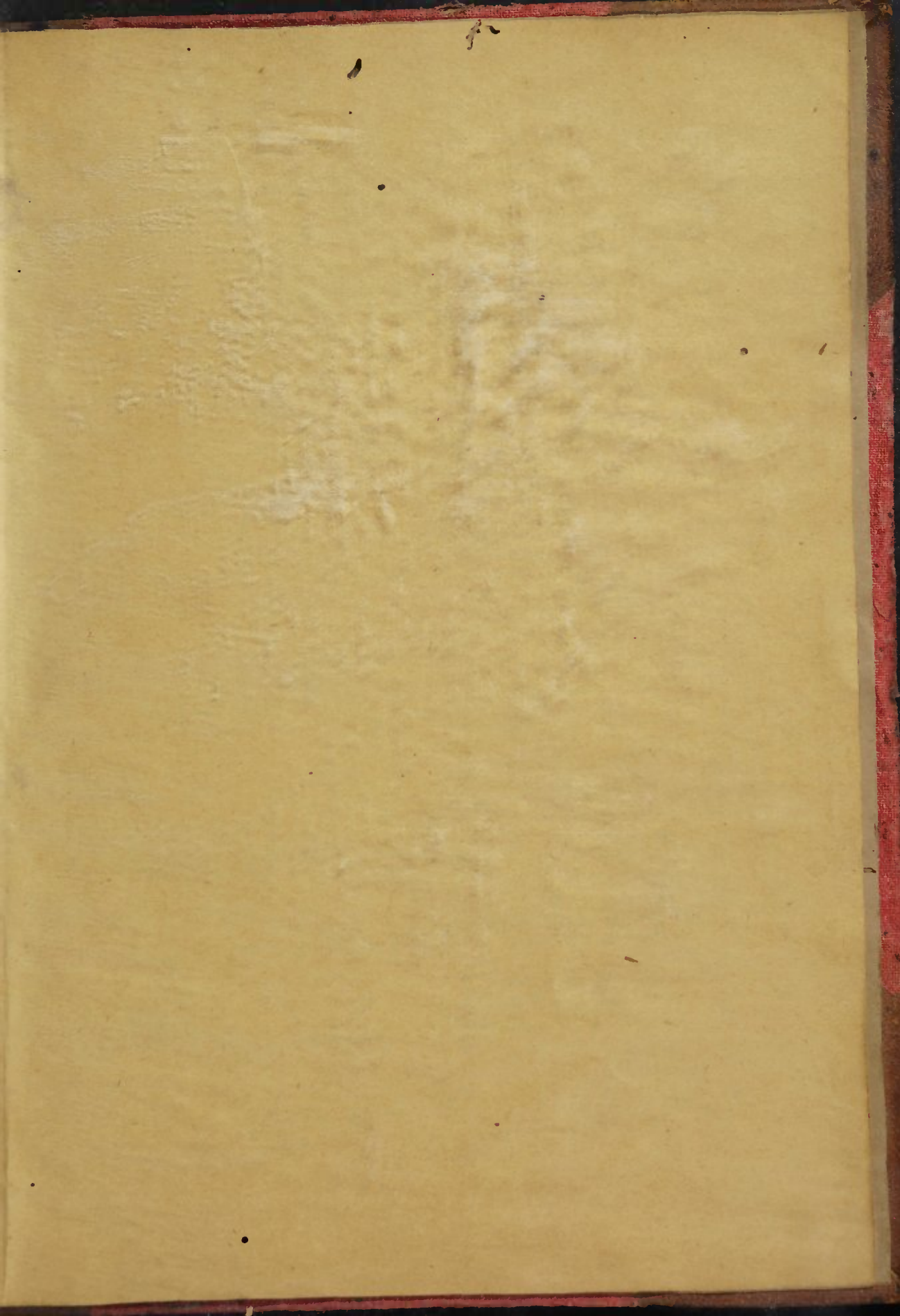
مصادر القرائ

و
مصادر الحديث

تسويد كتاب علي بن
سلام الدين شرح
الحيني — ٩٠٥٤ هـ

ديوبند - هند
فاه الامام غزالي

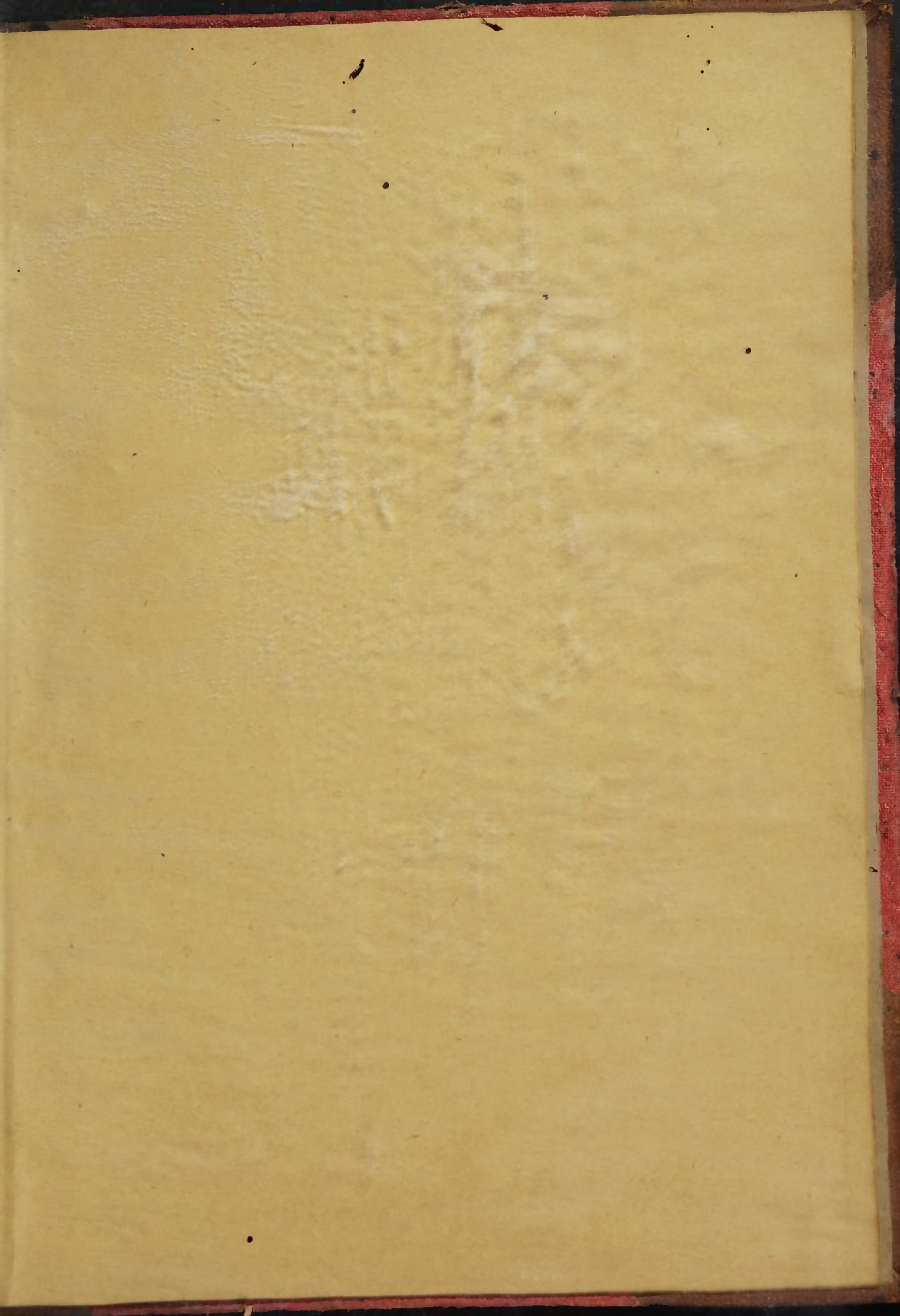

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

بسم الله الرحمن الرحيم

مولا محمد باقر

مولى شرف الدين صاحب كلبى

مجلسه عقوبتہ کتب خانہ
ان مرکزہ کتب خانہ تنظیم اور دینی سہولتیں
تعمیر و اصلاح کے لئے
مولا محمد باقر صاحب کلبی

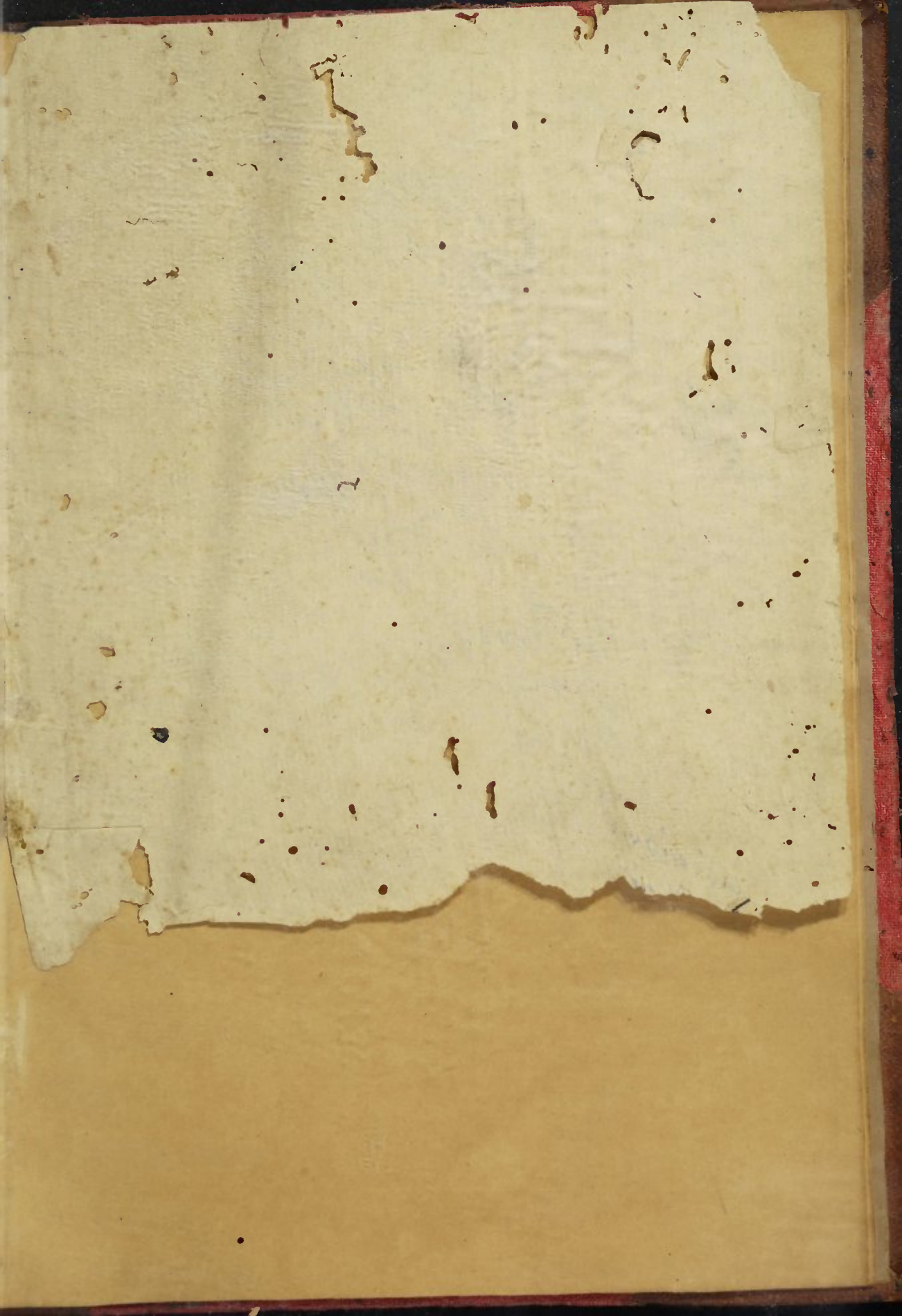
الذی اراد الصلوة
والصلاة والسلام

في الصلاة
الحمد لله

تو کتب خانہ لا تو کتب خانہ
اقتبہ جیلدار
فصلتہ آراہج ۲۰۰۰

اللهم صل على محمد وآل محمد
والصلاة والسلام

راج المصاوير
در لغت

در تصنيفت بهم زنگه است
هنر و ادب و مهارت با ما است

بسم الله الرحمن الرحيم

يعقوب
بوارق

الحمد لله رب العالمين حمدا يوافق حمد الشاكرين بحمده على السوء والخراج
ونشكره على الشدة والرضاء وتدفع به بواقف الزمان وطوارق الحد
وتغوذ به من الآراء المختلفة ونسأله ان يجعل الحق دثارنا والصدق
شعارنا والتقوى زادنا واللجنة معادنا وان يجعلنا راضين بالقسمة
مؤيدنا بن بوقظة وعصمته الصلوة على محمد نبيه المرتضى وشيعته المتقى
المبعوث بالكرم الاخلاق المنيعوث باشراف الاممراق وعلى اله واشر
واصحابه وذمونه قال ابو جعفر احمد بن علي المقرئ البيهقي ^{بعد}
فهذه مصاوير هذ بيت فارسيتها وعرضت على كتب القيمة
عربيتها وجدتها عن الامثال ولا شعار ليصرف جملها وبسهل
حفظها وارضيت اشكالها وسميت اعقابها وحرفتها معظم
عنايتي الى مصاوير القران اذ لا فضيلة الا بها وهو مفيد

والاجمال المعاني

شيفه المتقى

وصمت

ولا بلاغته الا هو منه ^{بصفا} يتقدحها وقفتها بمصادر الخاد
 رسو الله صلى الله عليه وسلم التي لا شرف الا وهي السبيل
 اليه ولا خير الا وهي الدليل عليه واتبعها الافعال التي تكثر في
 دواوين العرب اذ هي الفصيل عند حل المشكل والسلك المعضل لتكون
 عدة لي في حياتي وتذكيرة عني بعد ^{وما لي} وطول ^{الوقت} تحت ^{لصاحبها} امواج
 السهر وركبت لتتقيحها مطايا الخلوّة والفكر حتى هديت المظلو
 وفتح لي الطريق الى محبوبي من التاجم التي تشفى غليل الشارب الى
 السلف الراحب ^{تصفها} بعد اخري وثانية بعد اولي تصفح من اذا
 زاول لم يقف ^{شأ} الا ان يكون منه على الذريرة ^{بالفعل} المعلى ^{من القصة}
 حتى خرجت عن هجعة ^{الصحيف} خروج المبشر في من الصقال ويرز
 من الحاني معرض الاستقلال ^{سقا} وسبها تاخ المصادراسال الله تعالى
 ابن يعصني من فحش الغلط وفتح التبولوان يخلص علي بوجهه و
 يوسعني بن عافية وعفوه انه علي ما يشاء تدبر ويا جابة اذ عية
 العباد جد ^{ما} ^{بمحل} ^{بفعل} ^{موم} ^{السالم} بفتح العين في الماضي وضمها في الغابر
 الثقب سوراخ كمدن الثقوب والتقابة افر وحنة سدن انش

الفصيل

وتفخني لما طلبها

السنن الارب

الحذر

التي

نصره

۳

بقوب بسیار شدن **شتر** اشتر الجلب گویند و شتر و پرده از خاک
 بجای بردن برای فروختن و الفا بزجیب و یجلب الجلب حی
 لغویشتن گفتن و بانگ بر سوز زدن تا از پیش برود الجلوب
 از بدن جراحت الجنابة در میان بیکانگان فرود آمدن الجنب
 و در و کردن و مقصدی الی مفعولین و بهلوشکستن الجنب کشیدن
 سبب اشتر الجنوب با دیار جنوب کردیدن و جنب الرجل اذا
 صابه ریح الجنوب و كذلك اذا اخذته ذات الجنب فی الحد
 الجنوب فی سبیل الله شهید الحجب و الحجاب و الحجاب بازد است
 الحجب بستن مال الخبز و الخرابه کاری بستن الحساب و الحسب
 و الحساب و الحسب شمریدن الخطوب و الخطوبه فریب شدن احلب ووشیدن
 الخبز و الخرابه در دهی کردن بیتعد بالباء قال الاصمعی الحجاب
 سارق البعیران خاصه الخطب و الخطبه خطبه کردن الخطبه
 و الخطبه زن خواستن الخلابه و الخلب فریق الخلب کبابه
 بریدن التوب البساتون الریح بوزن داشتن الی سرب باب
 فرو شدن و برجای بر ایستادن و حیسم بگویند فرو شدن الی طب

با لضم و اکسر

در و سید

و احسب

احلب ووشیدن

ت

والرطوب برسف دادن الرقوب والرقيب والرقيان چشم داشتن
 الركب بر زانو ردت و بر آنت کردن الرزب شنگاه ساخن يقال
 فدر بيت الغم اي جعلت خطيرة رقت الجردني حجره زقبا اي
 ادخلته في الشرب بي وقت رفتن المسكب ريزايندن آب السكاب
 والشكاب رخته شدن آب في الحديث فاذا سكب المودن اي آدن
 واحصله من سكب الماء كما يقول العرب افرغ في اخي حديثا منه
 السكب ربودن يقال سكبت زيدا مالا و سكبته من زيدا
 مالا الشجب هلاك كردن و اند و هلكن كرهن و مشغول كونه
 الشجوب هلاك شدن الشجوب كونه روي بگشتن و اما في شجب
 و شجب بالضم بر نفس و حوات از جراحت و شيما ز بيشان و الغابر عن التلبي
 يفعل و يفعل بالضم و الفع الشرب درياتي سخي الشروب با كسبان
 منديل سبب لشوب باريك ميان سبدن و في از فراري الصقب
 الضرب على شسى يا بس الطيب نجسني العيب و المعية چشم كرفتن
 في يدي على العقبان برسف ناي رفان اشري و بك باي جين
 مردم و الغابر عن الطيب الى هنا يفعل و يفعل العرب باز داشتن

المسكدن

و مصدر شجب الشجوبة
 لا غار و الفع اجوز
 الشجب ص

الذكاروي

انكارى الغروب باز استادن والغروب دور شدن و غلب شدن
والغاب يفعل ويفعل العقب والعقوب والعاقبة انبى در آمدن
والعقب بر باشند زدن پي بر پيچیدن بر جاي و قرى قول لغا
يعقبهم فانوا الذين بفتح القاف وكسرها ايضا ومضاهما
عمتم العاقب ابو هي كردن شتر باب خوردن العلب نشان
كردن رگن بر پهلو سوز و جران و دسته شمشير بي محكم كردن
الغروب دور شدن و فرود شدن افتاب و ستاره القباب
خفیدن شتر القرب القراب بك شير راه ماندن ميان کسی
وميان اب القرب شمعی در نیام کردن الكتاب و الكتابة
والكتب بنشین الكتاب مشك و خنق الحلقه افکندن
استی و هذا التركيب يدل على جمع الشيء الى الشيء و منه قوله
لغالى اوتك كسب في قلوبهم الايمان اي جمع و در بحی کتابه
بمعنی الفرض و الايجاب الكرب عملين كردن و تنك كردن
بند بر بندي الكراب عملين كردن و تنك كردن نزد يك
شدن کسی بكاری كردن و يقال كرابان يفعل كذا اي

ت

كاد يفعل انما يتفرد وشدن وانش كسبي فر و مردن الكراب
 زمين شوريدن اللعوب نار پستان شدن الكراب مغزله
 ميان اديم كس قن و بکلوب زدن سورا اللتب و اللوب
 اليسان برجيني اللرب و اللق و اب و شدن شدن
 و يفعل لغة الكسائي اللغب مائده شترن و فعل
 فعولا و فعلا ايضا لغة فيه ضعيفه و اللغب من اللغب
 اللغب از جاي برخاستن اللغب پوست از درخت
 اللغب گزیدن مور و جماع کردن اللغب با كاري خواندن
 و يعدي الى العفول الثاني باللدم و بؤر و بکر نيسن اللغب
 و اللبسة بکسي بالحوالدين اللغب كفتن الصق
 اب زمين فر و شدن و دور شدن مقدم اللغب سورا
 کردن و نقيه کردن جامه و هي القطعة من اللوب
 لشدن كالان و اللغب و يعدي بعني و قال سيويه اذا
 كسرت النون فهي اسم و اذا فتحها فهي مصدر كالولاد
 و اللولابه اللغاية عني کردن اللغب او كاز کردن ليدن سورا

و انما بر يفعل و فعل
 اللغب ندر کردن

درون
 درون

نصف

را و تو سار کردن بی دهن ای الجعبه و تکب فلان و هو منکوب
 اذا جابه نکتة النکوب از راه بگشتن و الماضي نکتب نکتب العقب
^{البیت} موی نهال اسب بکندن و فی الحدیث السماء تبدلنی ای تبدلی
 و تمری **ت** النبات و الثیرت الجرت نیک مالیدن الخرت سولخ
 کردن و دلیل کردن و منه الخرت البیت حفش و منه النبات
 السکت و لسکرت و لسکات خاموش شدن و سکت العقب
 ای سکن السیت کاسه پاک کردن و فی الخرت ان القصعة تستغفر ^{لها}
 و بدنی بریدن و منه الحدیث سکت الله اقدامها ای قطعها و حضا
 اذ فر و کوهن زن و سه بستون و کند شدن شمشیر السیت ^{قصد}
 کردن و بر سیرت نیکو رفتن و رفتن بر کمان ^{الجهت} و الصمان و الصمت
 خاموش شدن العنوت غرضان برداری کردن و در غار ایستادن
 و در غار و عا کردن و خاموش بودن المقمت و المقات و شهن ^{دانش}
 و المفعول مقیت و منقعات البت و النبات رسن المقمت مغزل استخوان
 بی و ان کردن النکت سر نکتت یا سر جیب بر زمین زدن و ابرهر
 افکندن ^{کسی} التلت سیکال سیک بستن درم الخرت نون شدن الخرت

الخرت

تمر الخرتی

السیت

ت

ت

والحراثة كشت كردن والحراث جمع كردن مال و شورانيدن آتش و لاغر
 كردن سوره از بسياري رساندن و درس كردن قران و في الحد
 اجر تواتر القرآن اي فسق معناه الرأيت واداستن الوقت تا فرجام
 كفتن و جماع كردن تقول رفته بها و معها و اما قوله تعالى
 الى نسائككم فلهما كان الوقت في معنى الافضاء عدي بالي كما
 يعدي افضيت بالي وهذا من باب اجراء الشئ مجري نظيره
 فاعرف هذا فان فيه سبعة رمت الشئ اصلحته و مسخته بيد
 الطمث و شيزكي ببردك و الغابر يفعل ^{و يفعل} و حايض شدن زن
 و فعل يفعل لغة في هذا و اصل هذا التركيب بدل على المس الغر
 باره باره كردن و خلكم و كردن جلد ما و الغابر يفعل و يفعل كرتيه
 الغم كرتاي استد عليه و بلغ منه المسقة قال الاصمعي لا يقال كرتيه
 و انما يقال المرت اندر را غشتي و انكشت خويش خايدن كودك
 و في الحديث يهتوت سحائمهم و في الحديث ^{هم} فعل مرفوعه مضاه و خروه
 يادخالهم ايديهم الوحرة فيه الملك و رنك كردن و الماصي مكن
 و مكيت النعت مكنه مكيت و مكيت ايضا و النعت مكيت و فعل قول

يا بضم و كسر

اكر فاه

هما المشهوران الملت کسی را بچرب سخنی از کاری بازداشتن البت
 جاه پاک کردن و منة البتة الملت فریاد خواستن و البتة استخراج الحد
 والد قوت و هما فی الحدیث البتة بثتاقن و فی الحدیث ولا تنقن
 مبرتا ارادت انها امیت علی ما اتمت علی من حفظ المال البتة
 تاب باززدن درسمان و عهد شکستن البلوج بدو میدن
 سبیده التلوج ارامیدن و دل لقلبتنا السماء من التلج كما
 نقول مطرنا من المطر الخروج و المنخرج بیرون آمدن و الخلیجان
 و الخلوج جستن اندامها و الغای یفعل الدر و ج و الدر جان
 رفتن کالتیخ و الصبی و درج القوم ای انقضوا الدلوج و الدلج
 دیوار جاه فرار رفتن تا اب در حوض ریوی القوم و ج محکم شدن
 چیزی در چیزی و در شدن در حراب السلوج نرم شدن
 شکم شئی از خوردن سلج السبح بخیه دور دور زدن و آمیختن
 العروج باسمان و بالابرتن العرجان مانند کسی رفتن که نند
 باسند البعج سرشتی باز کشیدن بهار و لاسم منه العنج بالبحر
 بالخریک و عنای کردن دلمور القلج طفره افند و بیدی بنفسه و

البتة
 الله قوت
 مبرتا
 ج

و یفعل

وغيره

اللج والاكل باطرف الفم المرج اندر هم گذاشتن ستور و المرح والمراج
 بيا ميختن الملع شتر خورند كودك و جماع كردن النج بالتحريك
 سبیدی شدن النج بالتحريك برداشتن از پستان زن پيرهن
 النج والنجان بيرون جستن خركوش الجمع سيواي سدن تلهو
 بياي دفعه و يفعل لغته فيه الخنج بكشش والغاي يفعل و يفعل
 والفع افصح وفي الحديث قد جنح الليل اي قبل بظلمة الرجاء
 افزون آمدن و يفعل نفسه فيه الصلاح والصلاح بندك سدن
 و لماضي صلح و صلح الطلاح ضد الصلاح الملوح شور شدن
 اب والنعت صلح لا غير السلخ يوست باز كردن الصرح
 والصرخ بازك كردن و يفعل الطائوس يصرخ الطبخ ديك
 بجنش والغاب من السلخ الي ههنا يفعل و يفعل الفخ در
 دميدن و عدلي بنفسه و نبي و بهذه الكثر و نفع بها
 اي جق البجد و الجود مقيم شدن بجاي البرديسان
 بسوهان و برود در چشم كشيده و سرد كردن سدن
 سدن البر و كودك و برد عليه حتي اي ندي و جود

ح

لج

الارض اصابتها البرد وفي الحديث برد امرنا اي سهل وفي حديث
 اخ شرب البين بعد ما بود اي سكن وفتى البلود مقوم شدن التلوه
 كهنه شدن مال وجزان والغاي يفعل ويفعل الترد مان جز
 كاسه شكستن جردت الارض اذا اكل الجراد نبتها ومصدر
 الجرح وجره اللسان اذا اكل الجراد واشكي بطنه الجحود والجدين
 يفسدون والجود يخيل كردن الحسد والحسود والحساد جدا
 ويعدى الى المفعول الثاني بنفسه ويعلى الغاي يفعل ويفعل الحصد
 والحصاد درس ودرن الحلود جاويد شدن الجود فرو نشن
 الش و تب كرم واز هوش بيشدن بيار يا بريدن الربوده مقوم شدن
 واداشتن الزبد برهم نهادن كالان وفي حديث ردت حاد
 اي واقعت حوايچه الرشاد والرشده راه راست گرفتن الرصد
 جتم داشتن وراه نگاهداشتن الرعد بانك كردن ابر و تهدين
 كردن و خويشتن برآرستن دن الرعد والرقاد والبرق رخصن
 الركوز البسادن اب و باد و كشي و ترازو و افتاب و نون و ال
 الرصد هلاك كردن والغاي يفعل ويفعل الرصد كسي را مسكه كردن

ن

الزرد خود کردن و زرده را پوستن السجود سر بر زمین نهادن
 و الا سم السجده بالكسر السجود فر و تني کردن السجود مستك دو
 و زرده پوستن و كاسري بيوسته كردن و سمن نيكو زانك
 السجود بازي كردن و يفعل لغه و حرد كفتن و خافل بودن و
 برفتن شتي و سر برداشتن از تكبير و القاب من هذا يفعل و يفعل
 و في الحديث سامدين يعني قياما السنود پشت بجايگاه
 يا بحيري و كذا شتن و في الحديث رابت النساء ليستن
 في الجبل اي يصعدن فيه السنود ارتفع من الارض في قبل و
 الشكل عطا دانه الصمد فصد كردن و بستن كا وان در كشت
 الطرد و الطرد بر دندان و دو كردن و يقال من هذا طرد
 فذهب و لا ياتي منه افعال و لا الفعل الا في لغة رديه
 العباداة و العبودة و العبودية بن ستيدن العبود بر آمدن
 نبات و دندان و جزان العضم بازي كردن و بن بازوردن
 العنود از راه بكستن و الفاعل عنود و خون بازنالستار
 از ربه الفراده باستان شدن الفساد و تباها شدن و الماضي

السنود

فعل

فعل ونعل والنعت من هذا سبب والفتح اجود والنعت فاسد التعوك
 والمقعد بنشستن وافي بنح كشتن وارحال وفي الحديث ثم
 فعل بينه ويقال فقد فلان بالامر اذا قام به وفي حديث اخري
 ان يقعد على القبر قبل اراد القعود للتحلي والاحداث وقيل اراد الاحمد ادوين اراد
 فهو من الامر لان في القعود عليه تھا وانا بالميت والموت وهذا
 التركيب يدل على الثبات على اي حالة كانت ومنه قوله تعالى مقا
 للقتال وقول العرب فعدت المرارة عن الحوض اي ثبت على حاله لظهور
الفقد الفقع الفورد سنت سندن الكر راندان الكساد نار واسدن
اخر يان والنعت كاسد وكسيد الكورد ناسياسي كردن البورد بن
خفتن مرغ بن مين واد وسيدن المجد بشي راغلبه كردن بشرف
وجهار باي اعلف تام دادن المرد المث اي ترکردن باب جوي نان
ودار المرو د المرو د علي الشيخ والمرو ون عليه المسد بنك تألف
رسن المصد مكيدن اب دهن ومجامعة كردن الكورد بجاي معلم
كردن المجد مفهوم كردن والمجد والمكرب والماضي بجد بجد
فهو مجد وبجيد الشرد سوكند ودادن الشدان والشدرة جستن

المسكود

كمشه النقد نقد كردن و يعدي الى المفعول الثاني بنفسه وباللآ
 و بجهنم جيني بر كنيدن و في الحديث ان نقدت الناس نقداك
 اي ان غبتهم و اغبتهم من نقدت راسه يا طيبي اي ضربت اليهود لبيثا
 بيرون آمدن اليهود تخفتن بشت و بيدار بودن اليهود بهردن النش
 و كهنه شدن جامه و في الحديث يهد من الجوع اي يهلك
 و روي يهد و ليس بالوجه مجذبي فلان لجز اذا اعطية
 ثم سالك فالكثير المرف المثلذ دسوع كفتن و نيره زدن النقاد
 و النقص بر بيرون كذا شتن تبي از لبحر يك آيد و كيشن قضا
 و فرسان و انجي بدين ماند و في الحديث انفذ عنك اي اع
 و العرب تقول انذ عنك اي جز و امض و لامعنى لعنك البذر
 البتر و البشور برجستن جيني از تن و الماصي فعل البذر و ريشي
 كرفتن و سوي جيني بشتافتن و هذا يعدي بالي البذر تخ
 انذر زمين افكندن البذر بعضا زدن البسر طلب كردن حيا
 نه بهنكام و كشي كردن شتر نه بهنكام و كاريدن بنا و مرنه
 بهنكام و البسر حيا البسر مع غيوه في البند و هو في الحديث البسر

الوجة الاكل بطرف اللان
 و بوجه الكلب و بوجه كشمع
 اي و لغ في الانار

بهنكام
 سن آورد
 بسر

روی شش کردن البشور والبشور بالبشور مؤذکان دادن والبشور
 مجامعت کردن و خوردن ملخ جمله کبیاہ را و پوست روی
 خراشیدن البشور ریش شکافتن البشور شکافتن البشور با آید
 کردن التمر و الخماز با زردکامی کردن التمر با زردکامی التمر
 هلاک شدن و زیان کردن الجش خلط تخم مع غصه
 فی البید و هو فی الحدیث الجبر و الجور سبتم بر کاری تیش
 فی لغة تمم و کثیر من الحجاز بین الجبر شکسته وادر سبتم و سکو
 کردن حال کسی الجور شکسته وادر سبتم شدن الجدر روی
 کردن الجرد شکر کشیدن و پوست باز کردن و کم شدن آب رود
 و دریا و الغابی من هذا یفعل و فی حدیث الحجاج لا یزیک
 جزب الضرب الی العسل الا بیض یقال خبثت العسل اذا کثر
 و استخرجت من خلطه ای لا سائله الجساره چیزی که دردن الجس
 بل سبتم الجش بجا گذاشتن شتر سبار و زری و فی حدیث عقیقه
 لہ لا یغریک جش که من خلقتک و هم قوم یخرجون ید و ابهم الی
 المریع و یلبسون هناك و لا یأدون الی بیوتهم و اراه سفر فقط

شتر

شتر

سبب

الصلوة فتنبه عن ذلك الجشور بدسیدن جمع الجفود ست شکر فعل
 ازگشتی کردن الحبر والحیوة والجبود شاد ماند کردن الحجر واداسن
 کسی از تصرف در مال خویش وبعیدی یعنی حرام کردن وبعیدی به
 وبغفسم الحد شتاب ^{خوبی} تران خواندن وبتاب بانگناز گفتن وان
 بالابزیر افکندن وکشی بتشیر فرود فرستادن وبراها نیدن
 وحررتهم السنه ای حطتم واحد تمام الحد وبرا ما پیوده شدن
 الحدرتقدیر کردن والغایر یفعل ^{بفعل} ویرش شدن بتسیر ونبیز
 الحسره هنده کردن اندامی از اندامها خویش وبعیدی الی
 المفعول الثاني بعن والغایر یفعل ^{بفعل} معا و فی الحدیث فکسبه
 وحسبه ای قسرت الحسره کردن والغایر یفعل ^{بفعل} معا ویر کردن
 سنان وجزاک وبعال حسره الوحوش مودعا الحسره اندر حصا
 کردن وشمردن وبارداشتن الحسره کم بگرفتقن واما حتی حصا
 بجهولا الخضور حاضر آمدن وبقیل بالکسره یفعل بالضم لغة
 فیدر کف الساء سناذ الخضاره مقیم بودن بجزا الخطا
 الخطا ^{والمطارة والمطارة} الی الحیر تیشیت دوال تراشیدن وپوست فروکشیدن

وکتش

سواد

کوسبند

کو سید الخبی بالضم والخبره از مودن يقال ابن خیرت هذا
 الامرای من این علمت الخشوده ستر شدن مایع والماصی ^{او فعل}
 لغتان قلیلتان والنعف من الجمع خاشر ويقال خشتت نفسه
 ای اختلطت الخذر مصدر خدر الاسد اذا لزم عریه
 وانطی اذ اختلف عن القطیع الخطور فارد المدن اندیشه
 ویعدی بالبناء ویعلی ایضا الخرمی کردن مایه اندر ارد
 والغاب ^{بفعل} یفعل الدبار هلاک شدن والدیور یشتت بلاد شب
 وروزی وروزی فر کردن ان و بکن شدن تیران نشانه و
 شدن و آبادیوار کردیدن و دبر بالشی ای ذهاب به روی
 الرجل اذا اصابه ریح الدیور و در تیران القوم دیوار و
 اذا کان اخرهم ومنه الحدیث کی یدبر نای یخلفنا الدیور
 نایدید شدن الدیور وخن والغابی یفعل الدیور لی ^{بفعل} سورا
 در ساری کسی شدن و فی الحدیث من اطلع فی بیت اخیه یغیری
 اذنه فقد دمر الدمار والدیور هلاک شدن الدیور ^{بشستن} ناشستن
 والغاب ^{بفعل} یفعل و فی الحدیث یدبره ای یقنعه الذکر والذکر ^{بشستن}

والذكرة والتذكير يا ذكرك والذكر على ضربين ذكر هو خلا

النسيان كقوله تعالى لا انسان الا السيطان ان اذكروه وذكره

هو قول وهو على ضربين قول لا اثلث للذكر كقوله تعالى

سمعنا مني بن كرههم يقال ابراهيم الذي مور برقتال المتخلف

الزمان بانك كرجت شتى من مخ الزمومة بانك كرجت شتى الذين

نبتش والعاير يفعل معا وتهديد كرجت وبر زيدن جاه لبسك

الرجو تهديد كرجت وبعرج قال كرجت وازكاره با زردن

وبانك زردن بر سورا يا بزد الزمور ناي زردن والعا على رما

ويكاد يقال زامر ويقال للمرأة زامرة ولا زمارة وايغار

يفعل معا السب اذ اذ كرجت وازمودن السق بوشيدان الذي

كرجت وهذا اشاد وباتش بيا فتن والسجر والسجور ناله

هدر ان كيدان شتى وسجرت الكلب جعلت في عنقه الساجور

السدر فر وكذا استن موهي ونايالي كرجت الشطر نبتش السقر

كرجت كرجت اشاد كرجت السكر بسين اب السكور باد بيان اميد السم

وهو كقوله تعالى

السجور والسجور

احملها امتساها الح

كلهم بها

تصویر کلیه بها الشبر بیت ردن و الغابر شبر و الشبر عطاء ادن
 و جود العجاج الشتر اشتر لر ایندن الشجر و الشجر اختلاف افادت
الشجر و الکر ایندن و طعنه زدن رجیزی برسه بایه افکندن و فی
محمد بیت شکر ناهم ای شبکناهم و فی حدیث آخر شجر و افاء ها ای
ادخلوا فیه عودا افتخوه الشبر رجیزی بزور بانا فتن و الغ ابو یفعل
الشبر احیاطه المباغاة الشطوب دور شدن الشطربند وینم کردن السطا
دریدی دور در شدن و فعل لغة فیهما و شطر بصر الرجل شطرا و شطورا
 و هو الذی ینظر الی آخر الشعد دانستی از طریق و هو حس و
قال سیبویه اصله شعرة مثل الدربة و الظننة فخذ فوا الشکر و الشکور و
الشکران سپاس داری کردن و یعد بنفسه و باللام افصح الشمر کشتی کردن
ورفتن الصبر و الصبارة بامدای کردن الصبر و الصدود باز کشتن
الصقر و الصقرة کر مای آفتاب در کسی باز کردن و المصقر سنگ را
بیتین زدن و قیاده کردن بر حرم خویش الضمود باریک میان شدن و
فعل لغة فیه العت منها ضامر الطثور ماست شدن شیر الطور
برجستن و از بالا بزرجستن و یفعل لغة فیهما الطفر بها کردن

الطهارة والظهور بآل شدن و الماضي فعل و الصبح اقبس و اجود لانها
 طمشت و النفت منها طاهر العبارة خراب کردن العبر کتاب بتفکر
 خواندن و بگردن العیور و العبر برآب بگذشتن العثر و العثر و رید
 شدن العثر ابر در آمدن و العابر یفعل العشر بالضم ده یک بستن
 العبارة آبادان شدن و آبادان کردن العثر باقی ماندن و ماضی شدن
 العثر فراپوشیدن اب چیزی را و منه احدیث حتی عمده علیه ای انجی
 علیه القور سست شدن الفجر آبان کردن الفجور بی سامانی کردن و
 و دوع گفتن و بی احدیث و الایحوتک ای عصیتک و منه و نترک من
 یفجرک الفز ز شکافتن و منه احدیث فنز ز ظهره ای فسیخه الفطر
 آفریدن و ابتد کردن و شکافتن و فطیر پختن و بد و انکشت بدوشیدن
 الفکر اندیشه کردن القبر در کور کردن القتر و القور نفقت تکد اشین
 القدر اندازه کردن و الغابر من القبر الی ههنا یفعل و منه ما قدر و ا
 الله حق قدره ای ما عظمه و وصفه حق عظمت و صفته اتی ینبئ له جیل
 شأوه و منه احدیث فاقدر و اله القدر و دیک پختن و التکیب یدر علی
 مبلغ الشئ و کشفه و نهایته القصر باز داشتن و پرده فرو گذاشتن

و کم کردن و کوفتن و چینی بر کسی فرو اشتن القصور باز ماندن
از کاری و شبانگاه کردن و شبانگاه کردیدن القصر القصاره
کازدی کردن القطر چکانیدن و بقطران بیندودن شتر القطرات
کیدن القطور بستن دور مین القفر کسی فراشدن القمر
بقمار غلبه کردن یقال قامرت به فقمرت اذا اخرته فيه فغلبته الکبر
ببزرگی غلبه کردن الکثر بسیار غلبه کرده الکفر الکفران و الکفور
ناسیاسی کردن الکفر بنا کردن بخدای تعالی الکفر بزرگی کمز غلبه
کردن المتر کشیدن و پریدن المخرد المخور شکافتن کشتی آب را و مخرت
الارض ارب ملت فینا الماء و الغاب منها یفعل المدر بکل کردن المصر
بسر انگشتان دو شیدن و دو شیدن جمله شیر که در پستان باشد المضور
زبان گز شدن شیر المطر باریدن و بارانیدن المطور القطور و المطر
و المطور شتافتن المقر کردن شکستن و ماهی در غکاب آغشتن المکر
بد سکا لیدن و خضاب کردن برخی و تار یک شدن شب و منه
اشته المکر منه السعی الفساد فی خفیه و مدا جاة النتر سرد اندام
بیدن و بعنف کشیدن و فی احد ث اطعنوا النتر ای انجلس

النشر نثار كردن شكر و خرما و جزآن و النثر ما نثر في الافن بالنفس ويقال
من هذا نثر ينثر بكسر التاء و من نثر الشكر ينثر بضم التاء و الاخبار
نذر على هذا وهو قوله اذ اتوضأت فانثر وفي حديث آخر ثم ينثر البحر
جوب و نيكي و انديل و آباكم كردن بسنك تافنة التخيير صوت بالافن و الغاب
يفعل بالثاء و يفتادن و بيرون جستن و منه احدث ان رجلا نذر في مجلس
عمر النذرة الخصة بالجملة اليذر بضم السين واجب كردن و الغاب يفعل
النذر ان ذكره ادن و الالحاح في السؤال ايضا و هذا في احدث النثر
كوشت كندن مرغ نمقار النشور زنده شدن النشر اشكارا كردن و خير
و يفعل لغة فيه و باز كردن جامه و نامه و بريدن ياره و دستره و يفعل
لغة في هذا عن القتيبي و زنده كردن و پر كنده كردن و نشر عنه من النشرة
وهي كالنقود و الرقيده و اشربت الارض اذا ابنت النثر وهو الكلا اذا
يئس اصابه مطر في دبر الصيف و هور ذي للرعية التصري يازي كردن و
باران بارانيدن و هو في احدث و نصرت بلد بني فلان اذا ابنت النثرة
تازدروي كردن و شدن النثرة احفظ بالعين و منه الناظر النظر حشم
داستن و النظر النظران نكر يستن و يعدي بالي و يجوز ان يحذف

الجاء يُوصَلُ الفعل ويستعمل على ضرب من المعاني كلها يرجع الى اصل
واحد وهو طلب الكور اكرمها النظر بمعنى الانتظار كقوله تعالى فانظره بمرجع
ومعنى العطف والوجه كقوله تعالى ولا ينظر اليهم يوم القيمة ومعنى الاعتبار
والتامل وهو غير متعد كقوله تعالى انظر كيف فضلنا وكيف يفترون
وقد يتعدى هذا بجاء كقوله تعالى انظر اني ملكوت و افلا ينظرون
الى الابل ومعنى المقابلة كقولهم اجمل ينظر اليك وداري تنظر الى دار فلان
وفي الحديث كانت تنظر اى تتكلمن وفي حديث آخر من اسفح من ابنة
وهو ينظر اليه اى يعلم انه ابنة وقد حمل بعضهم النظر على العلم في قوله تعالى
يوم ينظر المرء ما قد ترك يده وفي قوله تعالى كأنما يساقون الى الموت وهم
ينظرون النشأ والنشور رميد والغابر ينفث ومنه الحديث فنقر
فوه اي ورم ومنه الحديث الآخر فنفرت عينه النقر قلبه كردن كسى را
در حسب النقر دانه برچيدن مرغ وصغير زدن اسپ وعيب کردن
و در چوب كند کردن والغابر يفعل عن القتيبي ونقر في النقور نفخ
في النور الهجر واكفتن در بيمارى ياد در خواب وپاى بشتر جها نهي گاه بستن
الهجر والهجران ان كسى ببريدن الهمز ريزان مشدن آب واشك ز

البروز بیرون آمدن و جا یعنی ابراز فی بعض البغایب الخرز بریدن
 نیک خوردن الخرز و الخیزوی بازداشتن و الخیزوی شتر یا شتر است و هو
 خیل الخرز و وقتن موز و آنچه بدان ماند و الغابری یفعل الخرز جز
 الرکن نیزه بر زمین فرو بردن الرمن اشارت کردن بلب یا بارو یا چشم و الغابری
 یفعل الضمن خاموش بودن و شتر نازدن شتر الطنز افشورداشتن
 العجز زپیر شدن الفرز اندک شیر شدن شتر الکنز مشت زد سینه زدن
 المرز میچک گرفتن نه سخت و يقال امرز فی من هذا العجم مرز ای
 انقطع لی منه قطعة الخرز و اگر در حاجت النشوز ناساختن زن باشوهر و
 شوهر یازن النشوز برتر نشستن و برتری جستن المنقرز و المنقران بر جستن
 و الغابری من النشوز الی هم تا یفعل الکنز کزیدن باد وزدن و قاتر کردن
 و بر سیدن آب چاه و بر سائیدن آن **س** الخس آب را زدن و رفتن
 آن الخوس خوردن میج چیزی را و یفعل لغة فیه و بنفت کفتن الخوس
 بیفتن الحراسه نگاه داشتن الخس میچ یک بستن الخوس پنهان شدن
 و ایس شدن در میچ خنث و خنس ابهامه ای قبض الدراسه و
 علم خواندن الدرس ناپدید شدن الدرس ناپدید کردن و حاضر شدن

و کهنه شدن جامه الرأس کوفتن کندم الرأس در کور کردن و پنهان
 کردن و پوشانیدن، الرموس تاریک شدن شب الرجس بانگ کردن
 ابراز دین سنگ انداختن در چیزی الركن واپس کردن ایندن الرأس
 در خاک پنهان کردن و پوشانیدن خبر و الغابر يفعل السدس ششید
 مال بستن الشماس و الشموس بخت نادان اسپ الشمس با آفتاب
 شدن و الغابر يفعل و فعل يفعل لغه ایضا و لمیر و ابن السکیت انقم
الطمس ناپدید کردن الطموس ناپدید شدن و الغابر يفعل
عرس البعیر ای شدت عنقه الی ذراع و هو بارک العطاس
 عطسه دادن و رماق لواعطس الصبح اذ انقلب و الغابر يفعل العنوس
 و العناس دیر ماندن دختر در خانه از بی شکر هری الفحس تکر کردن
القعس اقعس و ارفتن القمس آب فرو بردن و الغابر يفعل و فرو شدن
 و غلبه کردن کسی را بغوص و چنیدن کود که در شکم الکنس خانه رفتن
اللدس کلاه خوردن اللقس فسوس داشتن و لقب نهادن و عیب کردن
اللس بسودن بدست و مجامعت کردن و الغابر يفعل و اللمس يكون پدید
 آمدن، ثم التسع فيه فاقع على غير اللمس با جار و میدل علی هذا و لا تقالی فلسوه

به باليد للابليس بالوجه الآخر ومن الاتباع قوله تعالى ولولا المستقام
 السماء قال ابو علي اي عالما غيب السماء ورمنا استراة فليقبه الي الكهنة
 ويس من المنس باجراحة في شئ وكذلك المسبة فلا اجده المرس اندراب
 اغشتن وانكشت لبسيد بن كودك ودرست در دستار خوان ما ليدن المنس
 خايه بكشيدن وينكران دن المنس نواكشت باجوب فراكسي زدن والغا بر
 يفعل والماضي منها ففعل التمش ييره زدن القاس او ناييدن النفس
 اللقب ناقوس زدن المنس سرزو افكندن ونكوسا كردن المنس باسردن
 بيماري والماضي ينكس والمصدر بضم الفون وقد يفتح ومنه احدث يقرا
 القرآن منكوسا اي يبدا بالمعوذتين ثم يرتفع الي البقرة كما يعلم الصبيان
 في الكتاب **ش** **اليطس** نحت كرفتن والغا بر يفعل الجرش بلغور
 كردن وسبوسه از سر بر اينگي تن بشانه الجمش حلق الشرف بالقوة الجمش
 خراشيدن والغا بر يفعل الرقش خطيكونيشن العرش جفته كردن
 وبناكردن ارجوب والغا بر يفعل وبن چاه بسنگ وسراو اجوب برزیدن
 العنث بدود اوردن العرش و الفزاش كستر ايندن وفرشته اسره ادا
 اوسعه اياه **حدي** **حك** وفرشك اي جعلت اخني فراشاك

يقال فَنَشْتُ الرَّجُلَ إِذَا قُوتِلَتْ لَهُ كَمَا تَقُولُونَ نَتِ الرَّجُلَ وَكَلْتَهُ إِذَا وَرَثْتَهُ
 لَهُ وَكَلْتَهُ الْمَرْءُ إِذَا خَرَقَ الْجِلْدَ بِأَطْرَافِ الْأَصْبَاحِ وَالْأَظْفَارِ النَّبَشُ
 تَبَاشِي كَرْدَنُ وَنَبَاتِ يَرْكَنْدَنُ النَّجْحُ صَيْدُ بَرَانِيكَ خَشِي وَشَتَّافَتَنُ وَكَرْدَنُ
 كَرُونِ شَتْرُو أَنْ يُزَايِدَ فِي الْمَسِيحِ لِيَقَعَ غَيْرُكَ وَلَيْسَ مِنْ حَاجَتِكَ وَهَوْفِي
 أَحْدِيثُ النَّفْسُ وَاحْيِدَنُ يَشْمُ وَبِنَهِ النَّفْسُ وَالنَّفُوشُ جِرَا كَرْدَنُ كُوَسْنَدُ
 وَشَتْرِبَشَبِي شَبَانُ وَالغَابِرُ يَفْعَلُ وَفِي أَحْدِيثِ يَبَيْتُ نَافِشًا أَيْ
 رَاعِيًا النَّقْشُ خَارِزِينَ بَكْرَدَنُ وَنَكَارُ كَرْدَنُ وَنَمْتَقَاشُ بَرَكَنْدَنُ وَنَقْشُ
 أَنْ تَضْرِبَ الْعَدْقُ بِالشَّوْكَ حَتَّى يَرْطَبَ وَنَقْشَ الْعَدْقُ عَلَى مَا لَمْ يَسْتَمِ
 فَاعِلُهُ إِذَا ظَمَّرَ بِهِ نَكَتُ مِنْ الْإِرْطَابِ وَفِي أَحْدِيثِ فَأَنْقَشُوا أَيْ نَقَوْا
 صَبَّ الْجَمُوسُ بَسْتَدَنُ أَمَا سِ الْجَرِصُ حَزْرُ كَرْدَنُ وَالْجَرِصُ دَرُوعُ
 كَفْتَنُ الْجَلُوصِ وَالْحَالِصَةُ وَبِرْزُهُ شَدْنُ وَالْحَلُوصُ بَكْسِي زَسِيدَنُ الْحَلَا
 بَرَسْتَنُ الْجَمُوصُ الْجَمُوصُ خَمَصَةُ الْجَمُوعِ خَمَصًا وَمَخْمَصَةُ بَارِيكُ مِيَانِ كَرْدَنُ
 وَيِرَا الدُّكُوصُ رَخْشَانُ شَدْنُ زَرَهُ الرَّقْصُ بَارِي كُو فَتَنُ وَجُو شِيدَنُ شَرَابُ
 وَجَنْبِيدَنُ شَرَابُ الرَّقْصُ وَالرَّقْصَانُ كَلَاهَا بِالْحَرِيكِ بَسُوِيَهُ رَفْتَنُ
 مَشْتَرِ الرَّقْصُ وَادِرُ بَسْتَنُ وَبِينَكُ كَرْدَنُ مِيَانِ كَرْمِيهِ وَسَرَكِينُ أَفْكَندَنُ مَالِكِي

القرض بدى كفتن و بناخن گرفتن و كزیدن يك و زيو الستاندن
 القصاص و القمص برسكيزیدن و القابري فعل و قصبه البحر بالسفينة
 اذا جرت بها الموج الخضم الخوعون و نزارشدن از يري النشوص
 الارتفاع و القابري فعل و انبخته بشدن و ناساز واري کردن زن با شوهر
 النقص کم کردن النقصان کم شدن **رض** البروض اندک آدن و القابري فعل
 آب اندک از چشمه بيرون آمدن البروض پديد آمدن نبات تازة الحموضة
 الحمض برش شدن و فعل لغة فيه و مصدر الحموضة لا غير و التفت
 من هذا ماض ايضا و هو نادر الحموض شوره خوردن شتر الرقص و
 الرقص برانداختن و دست برداشتن و القابري فعل الرقص تحه يك
 الرجل و منه الرقص برجلت و يقال رقص الرجل دابته اذا استحيته ليعدو
 ثم كثر حتى قيل رقص الفرس اذا عدل و ليس بالاصل و الصواب رقص الفرس
 و قال سيبويه رقص الدابة و ركضته و ركض البعير و كما يقال ربح ذو الحافر
 و ربما قالوا رقص الطائر اذا احتد كجناحيه في الطيران العرض جوب پهنه
 نهادن و شمشيز پهنابردان نهادن و القابري منها يفتل الجوض هاموشدن
 زمين الخضم زدن مشكم و جنبانیدن هر چيزي و القابري فعل

المنقى

النفض جنبا يندن سر التوش والنفضان جنبيد جنبيد سر وپالان
 شتر و ميغ و درندان و منه اكدت و نفضت اساني و غابر هذا التركيب
 لغاير المحض النفض بوشان دن و نفضت ابل بتحت و نفضت المكارم
 اذا نظرت جميع ما فيه لتعرفه النفض و اكر دن بنا و شكستن عهد و تاب
 باز ادرن رسن بسط كستر ايندرن و فرايدن رفتن عذر الحارط برك
 از درخت فرو كردن و چوب پوست باز كردن و الفابر من هذا يفعل
 السقوط و المسقط بيقتادن و قوله تعالى كما سقط في ايديهم اي ندموا و منه
 سقط الندم في ايديهم و لم يذكر الندم و قيل سقط على ما لم يسم فاعله كما يقال
 رغب في فدان و لا يقال سقطت كما يقال رغبنا اما يقال رغب في و لا سقط
 فلان في يد بمعنى ندم و سقط في ايديهم و اسقط ايضا الا ان سقط اكثر
 و اجود و بعدهم انكر اسقط و هذا نظم لم يسمع فيه القرآن و لا عرفته العرب
 و التركيب يدل على نزول الشيء من اعلى الى اسفل و وقوعه على الارض ثم
 اتسع فيه فقيل للحط من الكلام سقط لانهم شبهوه بما لا يحتاج اليه و ذكر
 اليد لان الندم يحدث في القلب و اثره يظهر في اليد كقوله سم فاصح
 حقلب كفيه على ما اتفق فيها و قوله يوم يعزح الظالم على يديه او لان

اليد هي الحارصة العظمي فمنها يسند اليها ^{بها} قباشره كقولهم ذلك
 بساقد ميت يدلك وفي الحديث يثمره مسقوطة قيل اريد ساقدة مثل قوله
 وقد ^{ما} ايتا اي ايتا وقيل مسقوطة بمعنى النسب اي ذات سقوط بحارسة مفتوحة
 اي ذات عجز ولا يقال فنجتها قلت ويمكن ان يكون من الاستقاة مثل احمة الله
 فهو محمول الشميط كوسفند بايوسمت بريان كردن ^{ما} والغابر يفعل الشموط
 زهاب حلاوة اللبن من غير تغير الطعم الشرطي بيان كردن ^{ما} والغابر يفعل
 العلط نغان كردن بر كردن پهناو كسي را يدي ياد كردن وعلطه بسهم
 اصابه به ^ط الفرطو والفروط والفرطان يشايدن بر كسي والفوط والفرط
 والفروط از پيش نشدن ^ط والفرط تقصير كردن القسط غلبه كردن در مجور
 كسي را القسط كشي كردن ^ط وصرغ والغابر يفعل القسط بند بر پاي كوسفند
 بستن وكودك يقطاط بيستن وكشي كردن ^ط وصرغ القنوط نو ميد شدين و
 جمله ابواب از وي مستعمل است بمر فعمل يفعل بالضم فيها مصدر فعمل
 يفعل قنط وقناطة است وفعل يفعل بالفتح فيها وفعل يفعل بالكسر فيها
 مركبت از دو باب ومع هذا فاعلم اللغات ان تجعله من باب فعلها بالفتح
 يفعل بالكسر اجماع القوم ^ط ما قوله بعد ما قنطوا اليها بالفتح وعلو قوا ومن

يَنْقُطُ انْبِطَاحُ الْكُسْرِ وَالْفَتْحِ فِي حَالِ كَيْثٍ لَعَطَةٌ بِالْفَاءِ أَيْ كَوَاهٍ فِي عُنُقِهِ وَهُوَ مَقْلُوبٌ
 يَكْتُبُ النَّقْطَ بِرَيْحِدِنَ لِلنَّحْطِ بَيْنِي يَأْكُلُ كَرْدَنَ الْمُرْطَبِ بِرَكْنَدِنَ مَوِيَّ اِزْتَنَ الْمَسْطَبُ
 يَأْكُلُ كَرْدَنَ رَحْمَ وَرُودَ كَانِي الْمَشْطَبِ بِشَانَهْ كَرْدَنَ مَوِيَّ الْمَقْطَبِ ضَرْبِكِ بِالْكَرَةِ عَلَيَّ
 الْاَلْوَنُ ثُمَّ تَأْخُذُهَا اِذَا نَزَتْ الْمُقْوُطَةُ نَزَارِي نَزَارِ شَدْنِ الْمَلْطِ اِزْدَدِ مِيَانِ
 مَخْشَتِ كَرْدَنَ التَّبْوُطِ بِيْرُونِ اَمْدَنَ اَبَازِ قَعْرِ جَاهِ وَالْغَابِرِ يَفْعَلُ النَّشْبُطُ
 كَرِيدِنَ مَارِءِ الْغَابِرِ كَرْدَنَ لَكِ النَّقْطُ نَقْطُهُ زَدْنُ **ظ** الدَّلْطُ زَدْنُ بِاسِيُو خَاتِنِ
 لَمِطِ الرَّجْلِ لَمِطًا اِذَا تَبِعَ بِلْسَانِهِ بَقِيَّةَ الطَّعَامِ فِي فَمِهِ اَوْ اَخْرَجَ لِسَانَهُ فَسَمِعَ
 بِهِ شَفِيئَةً **ع** الطَّلُوعُ وَالْمَطْلَعُ وَالْمَطْلِعُ بِرَأْمَدِنَ اَفْيَابُ وَمَا نَدَى اَنْ
 وَالطَّلُوعُ نَزْدِيكُ كَسِيَّ شَدْنِ وَيَعْدِي بَعْلِي وَاِنْ كَسِيَّ غَايِبُ شَدْنِ وَيَعْدِي
 بَعْنُ وَشَكُوفُهُ خَرْمَا يَأْمَدِنَ الْفَقُوعُ سَمِيَتْ زَرْدِ شَاهِنَ النَّبْعُ وَالنَّبْعُ وَ
 النَّبْعَانُ كَالنَّبُوطِ الْهَمْزُوعُ دُوْدِي نَفَاشِكِ وَالْغَابِرُ مِنَ الْفَقُوعِ اِلَى هَهْنَا
 يَفْعَلُ وَمِنَ النَّبُوعِ يَفْعَلُ اَيْضًا وَالْمَاضِي مِنَ الْجَمِيعِ فَعْلَعُ الْبِرْزُوعُ بِرَأْمَدِنَ
 اَفْيَابِ وَمَا هُوَ دَنْدَانُ شَتْرُ الْبِلُوعِ وَرَسِيدِنَ يُقَالُ بَلَعْتِكِ وَبَلَعْتُ اِلَيْكَ
 وَنَزْدِيكُ كَشْتَنَ يَجِيْزِي وَمَنْهَ فَاذِ اِبْلَعْنِ اَجْلَهْمَنَ الدِّبَافَةُ وَالدِّبَاغُ بَرُوسْتِ
 كَأَسْتَنَ وَالْمَاضِي وَالْغَابِرُ مِنْهُ كَالْفَقُوعِ السَّبُوعُ فَرَاخُ شَدْنِ الصَّبِغُ رَنْكَرْدِنَ

والدبغ

جامه و الماضی و الغابری منه كالفتوح الفراع ف المذروع ف پرواخته شدت
 و ف فعل ف فعل ف فعل ایضالقة و الفراع علی ضمیمین احدیها الفراع
 من الشغل و الآخر القصد الشئ و منه ستفرغ لکم و الآن فقد فرغت
 الی ف المضع خاییدن و الماضی و الغابری منه كالفتوح ف الجری ف
 جمله چینی بریدن و کل از زمین فرا کردن الجلف پوست باز کردن و از
 بن بر کردن و بریدن الحزف میوه از درخت باز کردن و قد خرفنا ای اصبا
 مطر الخریف و کن لک خرفت الارض خرفا ففی محزوقة ف الخشوف بشدن در
 زمین الخلافة الخلیفتی ایستادن بحای کسی که پیش از تو بوده باشد الخلف
 از نبی کسی در آمدن و تباه شدن کسی و خلف بودن از هلاک پدر و بزادرو
 یعدی بعلی یقال خلف الله علیک ای کان الله خلیفة و الذکر او من فقدته
 علیک و در تک در جامه دادن و النفت ظلیف الخلوف و الخلف بوی
 دهن بگردیدن و شیر و طعام و نبیذ تباه شدن الرجف و الرجیف و
 الرجفان لرزیدن و رجف الرعد رجفا و رجيفا و ذک ترده دهد
 فی السحاب الریسف و الرسفان رفتن بایند و الغابری یفعل الریسف
 مکیدن و الغابری کن لک ف الرجف پی بر تیر پیچیدن و سخن بیوستن و بر

ندان

سرفه قاضیه

سنگ از بهرینا الرغف در پیش بشدن و فَعَلَ یَفْعَلُ لغه الرغاف
خون از بینی بیامدن و الماعی و الغابرمنه كالفقوع و فَعَلَ لغه فيه ضعیفه
السرف سرفه خوردن برک درخت را و سبوح اخ کردن درخت را و الماعی
من هَذَا سُرْفِ السَّقْفِ بنا را آسمانه کردن السلف زمین بما را راست کردن
و بکدش ابن الیولوف از نیش بشدن و النعت سالف و فَعَلَ بالضم لغه
و النفت منه سلیف و جمعه سلف و من هذا قرئ فجعلاهم سلفا
بضم تین علی احدی القولین السنف شتر اسناف کردن و السناف للبعیر
منزله اللبب للدابة و الغابریفعل و ابی الاصمعی الا الاسناف الشرف
غلبه کردن بشرف الشروف پیر شدن شتر ماده الشسوف الشسور
العرانف عریبی کردن العکف بازداشتن العکوف باز داشته شدن و روی
فرا چیزی کردن و کرد چیزی در آمدن و جای میقیم شدن و الغابرمس
الترکیب یَفْعَلُ الکرف بویدن خر کمیز را و الغابریفعل الکف نگاه
داشتن و چسپیدن در چیزی و یَعْدَى بعن و شکاه ساختن ستورا
از شاخ درخت و الغابرمس هَذَا یَفْعَلُ و فی احدیث کَفَفُوا ای جمع کفّه
یَصِیْرُ کَفًّا ای قال لِصَف لونه ای بُرُق اللطف الررق و یَعْدَى باللام

ومنه اللطيف من أسماء الله تعالى التصف بنسب الحيز بني رسيدن ومني از
 روز بکن شتن الوصاف والتصافة خدمت کردن التطوان والتطوف دویدن
آب والغابر يفعل النصف شکافتن کوسته وشکستن دماغ التلف اشک
از رخ فانز کردن بانگشت وچسپیدن از چیزی و از باران بکد شتن
ومنه أحدیث ولایتکف آخرهای لاقطع آخره وبکفت اثره نگه ودرنگ
اذا اعلا ظلم من الارض لا یوردی اثرها فان من خسته في مكان سفل ق البسق
ویران کردن سیل بندرا البروق و البرقان درخشیدن و البرق قصد
کردن وخویشتن بر راستن زن وروغن اندک رطوام کردن و آبستنی نمودن
بشتری آبستنی البرق و البصق و البسق خینو افکندن البسوق در ارشدن
و افزون آمدن از کسی بفضل و جزآن البلق و اکشادن در و در بستن
الحق بسک مخینق زدن الحرق بسوهان ساییدن و دندان بر هم ساییدن
از خشم و الغابر منها يفعل الحرق و الحفقان جستن دل و خلدین عده و پرا
و الحفق زخمی سبک زدن بشمشیر و الغابر منها يفعل و الحفق تعیب القضیب
فی الفرج و هو فی الانار الحقوق فربو شدن ستاره الحفقان بانک کردن باد
در جستن و الحفق در فیشیدن برق و پریدان مرغ و جنبان یدسرد حایل

اوانیدن

است

نهم

هـ فاضه

۵۳

هو ناییدن و بجزیری پهن و زرد را الحلق آفریدن و تقدیر کردن و دروغ نهادن
الحلق خوه کردن الدخول ریزانیدن آب و يقال دخق الله روحه اذا دعى عليه ^{بالموت}
الدلق شمشیر از الرم بر آوردن التعوق در جای بی شدن بی دستور الدلق
 در هر آن شکستن الذرق سرکین او کندن مرغ الرتیق کردن بزغاله در رسن
یحلم کردن و الغاب منها یفعل الرتق بستن الوزق رومی دادن و رجل
 مرزوق ای مجذود الرتیق تیر باران کردن الرتیق و المرفق چربی کردن
و یعدی بالیاء و بعلی الرتیق باز و بستن چون بترسند کی ما وطن شود
الرتیق نگرستن بکسی الذرق دیدن مرغ و الغاب یزرق و نیزه کوتاه انداختن
 و یالان اسراند اختن شتر التموق بلند شدن الشروق و الشرق بر آمدن
آفتاب و الشرق گوش کوسفند بشکافتن الشنق سخر استن بمهار و اکشیدن
الصدق راست گفتن و راست کردن و عدو و يقال صدق توهم الطروق
 بسبب آمدن و الطروق و الطرق کشی کردن شتر و الطرق سنگ زدن
 کاهنان و پنبه و پشم محبوب زدن تا خیده گردد و طرفت ابله الماء اذا ابالت
افیه و بعیرت فهو ماء طرق و مطروق الطلاق رها شدن زن از عقد نکاح
 و المریة طالق و طالق ایضا قال الاخفش لا يقال طلقت بالضم و حکی اللیث

اشتر

الضم و قال ابن الاعرابي طلق من الطلاق ابو و يفتح ا تمام جاز الطلق و
 المطلق و دوسه راه مانده نشتر و آب و طلق المرأة تطلق طلقت اي اصابها خ
 الوفاة و يقال اطلق يدك تخير اي ابسطها عبتت عليه يمين و عبتت بالضم
 اي قدمت و رجبت كانه حفظها فلم يحكك العذق نشان كردن كو مستند
 العرق و المعرق كوشت از استخوان باز كردن و بخوردن العنق رست
 بكردن كسي فر كردن و در بر گرفتن و بر العلق بر ك از درخت خوردن العنق
 شراب شيانكاهي دادن الفتق كشادن و دوخته را باز كودن و فتق المسك
 بغيره استخراج را بخته بشي يدخله عليه الفرق و الفرقان جدا كردن و الغاب
 يفعل و فرقت الناقة فزوا اذا اخذها المحاض فبدت في الارض و كذلك
 الاثان و فرق له الطريق اي اتجه له طريقان او امر يعرف جهته الفسوق
 و الفسوق يرون آمدن از فرمان خدای و الغاب يفعل و فسقت الرطبة اذا
 خرجت عن قشرها اللق المحو و الرق الكتابة و ضرب العين بالكف خاصة
 المذوق مي باشير يا آب آيختن و درستي و شه ناداشتن المرق پشم از پو
 كه در امشش پرده باشد بر كندن و خوردن بسيار در ديك كردن المروق
 بيرون كدشتن تيراز انجم بران آيد و از دين و سنت بيرون شدن

عذق و عبتت تا در طلق است
 يك نشان از طلق است
 فافهمه و در فار
 است از تندر
 و العنق

فاضة

المشقة السريعة في الطعن والتهرب والاكل والكتابة والمشط و مزق
البثور وجذب الشيء ليمتد ويطول الملك محودن وبعصار دن و شستين
جامه و شير خوردن شتر بجه النبيق نوشتن التتق پوست باز کردن و كشيدها
د لوبه ترك ارجاه و الزعزعة و التقض التتوق بسيار كودك شدن زن التزوق
و التزوق بوجستان ستور و جزآن التتوق بتدبير کردن التفاق روان شدن
آخرين التتوق ببردن ستور التتوق بنشتن ك البتلك ان تقيض الشيء
فتجذبه فيبتك و بريدن و العابر من هذا يفعل البروك فر و خفتن شتر
و كل شيء ثبت و اقام فقد برك البتلك بخية فراخ زدن و دروغ كفتن و شتافتن
شتر التتوك دست بداشتن تمك السنان تنكا اي طال و ارتفع الحرك برزور
كفتن زدن الحلو ك و الحلو كة سحت سياه شدن الحنك لويشه بر سر ستور
كردن و العابر يفعل و كام كودك ما ليدن بحر ما و جزآن و بدانستن التتوك
بلكستن آفاب وقت زوال و فرو شدن آن التتوك نيك ما ليدن التتوك
نسو شدن التتوك نيك دويدن خر كوش التتوك امختن و نيكو كردن شريدن
و طمانحي ساختن از روغن و خر ما و بينو التتوك و التتوكان مقاربة خطور
البعير في ملانه ٢ يقال الا للبعير التتوك ابستان بجايي التتوك آوردن

البتك كوش ابو
بن بريدن

چیزی در چیزی السلوک راه سپردن الشمک بلند کرد ایستادن و بلند شدن
الشموک بلند شدن الغمرک مالیدن گوش و آیدیم و آنچه بدان ماند و کسی را
در جوب و کوعان بر محمدن تا فریه هست یا نه العمرک و ک حییض او فتادان
المعک خاییدن الفشک ناکاه کشیدن و المستقبل یفینتک و یعدی بالباء
الفزک مالیدن جامه و خوشبده و آنچه بدان ماند الفتوک ستیبا
کاری و از طعام هیچ با نازدن و یعدیان بی و الماعنی من الثاني فعل و بجای
ایستادن و یعدی بالباء البک آمیختن النشک و المنشک فرمان کردن
برای خدای تعالی و عبادت کردن و گفته اند شستن بآب البحول
بزرگ تن شدن البذر دادن البزل شکافتن و صافی کردن شراب البزور
بر آمدن و ندان بستن بستر البطول و البطل و البطلان و الباطل و هوشاذ
باطل شدن البطالة بیکار شدن البقول ریش و دندان بستن بر آمدن
و بایکاه شدن زمین الکمل آمیختن و بیکله شناختن التقل خیر نیفتادن
و العابر یفعل التقل افزون آمدن در وزن و برانگرا نیدن کوسفند
الجدل آفریدن الجدل محکم بافتن و جدل محبت فی سبلة قوی الجدو
الجدل و هو المنتصب مکانه لایبرح شبهه باجدل الجدل خویشتن الجدل آختن

فأضه

المجلاں برجستان مرغ و بندى و سترى كروه و در رفتن و الغابري فعمل
المحصل حاصل آمدن الخطر و اد اشتن ارتصرف و يعدى بعلی الخطلا
مشى الغضبان و هو ان يكف بعض مشيه الحد و اكد ين فرو كد اشتن
فخذل الظبي عن القطيع اذا تحلف و حذلت الوخشيّة اذا قامت على
و لها الحمول بي نام شدن الذبل اجمع الذبول سر كين در زمين زدن
الذبل تمويه الشئ و كل شئ غطيته فقد دخلته و الذخول و المدخل
بدر شدن يقال دخلت البيت و الصريح فى البيت او الى البيت و دخل
فلان الحمدخول اى فى عقله دخل و هو العيب الذمل اصلاح كردن ميان
قومي و سر كين در زمين زدن الذبل بار يك ميان شدن و الذبل و
الذبول پرميده شدن و الماضى فَعَلَ ربل القوم اى اكثر و الرجل شير
خوردن و كوسفند پياى بيا و يخنق الرذال فرومايه كردن الرقل در از كردن
جامه و خرامیدن دران و يعدى بغير الركل بيك پاى زدن الرمل
حصير بافتن الرملان و الرمل بالتحريك بوييدن الربل سر كين در
زمين و زدن الرجل انداختن و يعدى بالبناء و ارسال الحمام الهادى السجل
آب پيخنتن و منه احديث فسبى لها اراد فقرها و من روى بالحاء اراد

فترها كلها يقال السجل في خطبته اذا معنى فيها السجل لجامه فزودك اشتق
السعال خفيف من السقول ضد العلو السقل بزد اي يدن السمول كهنه شدن
جامه السقل چشم بر كندن و صلح افكندن ميان قوم و خوض و چاه پاك
کردن السبول بر باليدن كودك السقل بشكل بر اسب و مزيج نهادن
ويقط و عجم برزدن السمول بلاد بباد شمال كرديدن وجه رافر اسيدت
و الماعن من الثاني فعول و الكسر افصح السمل بستان كوسفند و خوشه
خيام در غلاف نهادن و شمل الرجل اصابه ربح السقال الصقل و الصقال
السقل الصمول خشك و سخت شدن الطمل كرده بزرگ باز بردن
نيك راندن شتر العقل كشيدين بعنف العذل لاملت كردن العضل
از شوهر كردن بازداشتن و بدز بستن بازن ناخوي شستن باز خورد و الغابر
من العذل الى ههنا يفعل العقل عليه كردن كسي را بعقل العقل كالا و بر هم
نهادن و بر آي خويش گفتن و يك پاي شتر بهستن و الترتيب يدل على اجمع
و الضم الفقول و العفلة غافل شدن العمل ميوه در زير چيزي كردن تا بپرد
و اديم پوسيدن با سست كردن ناموي از وي بر توان كند و حلو بر مردم
و بر ستور افكندن ناخوه كيرند و نبات بر يكديگر افكندن الفضل افزون آمدن

فاضة

وَقَالَ يَفْعَلُ لَوْ تَرَفِيهِ وَفِيهِ لَفَتْ ثَامِر كِبَرَةً مِنْهَا فَخَالَ بِالسَّرِّ يَنْضَلُ
بِالضَّمِّ وَهُوَ شَاذٌ وَغَلِيظٌ كَرْدَنُ بِنَفْضِ الْقَبُولِ بَادٌ بِبَادٍ قَبُولٌ كَرْدِيدٌ وَرَوِي
فَرَا كَرْدَنٌ وَمِنْهُ عَامٌ قَابِلُ الْقَبَالَةِ بَائِنْدَانِي كَرْدَنٌ وَيَعْتَدِي بِالْبَاءِ وَالغَابِرِ
يَعْتَدِي أَوْ قَبَلَتْ النَّفْلُ شَدِيدٌ قَبَالَهَا الْقَتْلُ وَالتَّقْتَالُ كَشْتَنٌ وَقَتَلْتُ الشَّيْءَ
خَبْرًا أَيْ أَحَطْتُ بِهِ وَالشَّرَابُ أَيْ مَرَجْتَهُ بِالْمَاءِ وَقَتَلَهُ أَيْ أَصَابَ
نَفْسَهُ وَيَقِيهِ جِسْمَهُ وَالتَّرْكِيبُ يَدُلُّ عَلَى الْأَدْلَالِ وَالْإِمَاتَةِ وَأَمَّا قَوْلُ
الْفَرَزْدَقِ قَدْ قَتَلَ اللَّهُ زِيَادًا عَنِّي فَاسْتَعْمَلَ عَنِ هَلْمُنَا لِمَا دَخَلَ مِنْ مَعْنَى
قَدْ صَرَفَهُ اللَّهُ عَنِّي لِأَنَّهُ إِذَا قَتَلَهُ قَدْ صَرَفَ عَنْهُ وَالْأَصْلُ فِيهِ أَنَّ الْفِعْلَ
إِذَا كَانَ بِمَعْنَى فِعْلِ آخِرٍ وَاحِدًا يَتَعَدَّى بِحَرْفِ جَرٍّ وَالْآخِرُ بِآخِرِ فَا
الْعَرَبُ تَتَّبِعُ تَتَّوَعُّعَ أَحَدِ حَرْفَيْنِ مَوْجِعَ صَاحِبِهِ إِذَا نَابَا بِانْ هَذَا الْفِعْلِ
فِي مَعْنَى ذَلِكَ النَّفْلِ الْقَدْلُ بَرَقْدَالُ زَرْدَنٌ وَمِيلٌ وَجُودٌ كَرْدَنُ الْقَفْلُ بِالْحَرْكِ
وَالْفَقُولُ إِزْسَفَرِيَارُ كَشْتَنُ الْكَمَلُ سَرِيهٌ دَرِجِشَمُ كَرْدَنٌ وَخَشَكُ سَالُ
رَسِيدِنُ الْكَفْلُ بِسُوسْتَهْ رُوزَهْ إِشْتَنُ الْكِفَالَةُ وَكَفُولٌ بِالْكَفْلِ
بَائِنْدَانِي كَرْدَنٌ وَيَعْتَدِي إِلَى الْمَفْعُولِ الذَّانِي بِالْبَاءِ وَمِنْهُ التَّمْدِيثُ وَأَنْتَ
خَيْرُ الْمَكْفُولِينَ أَيْ أَحَقُّ مِنْ كَفْلٍ فِي صِغَرِهِ وَأَرْضَعُ حَتَّى تَشَأَ وَالْمَكْفُولُ فِي

الفقه اذا وصل بعلم فهو الذي عليه الدين و اذا وصل باللام فهو الذي
 الدين و اذا وصل بالباء فهو الدين و الكفيل هو الذي ثبت عليه الدين
 الحمل و الكمال تمام شدن و الماضي فعل و التعت من هذا كميل و فعل و هذه
 ارضها المثل بر پای استاد و بزومين و ادر سيدن و اين از اضا
 است المثل مثله کردن و منه احديث من مثل بالشعر قيل هو حلقه في
 الحدود و قيل هو خضابه بالسواد الحمل شعه بستن دست المذات لشدن
 از پوشش باز نهانی المصل ترف کردن و تراويدن چیزی و چکيدن آن
 المطل مدافعت دادن و امرد دراز کردن آهن بزخم المقل باب فرو بردن
 المکل سيار شدن آب در چاه النبل راندن شتر و قيام کردن بمصلحت
 آن و تير انداختن سوتی کسی و غلبه کردن کسی را در آن و در نيدلی
 النبالة تير کوی کردن النبالة تها هر شدن بکار و فی احديث کت انبل
 ای اجمع النبل و فی احديث فنتل ابو بکر ففعل ای تقدم النشل خاک
 از چاه بپرون کردن و زره از خویشتن بکنندن و التركيب بدل علی
 استخراج شیء من شیء الخل شکافتن و انداختن و زادن و به زه
 آب شدن زمین و طعمه زدن چنانچه حراحت آن فراخ شود و يقال

مَن بَجَلَ النَّاسَ بِعَلْوِهِ أَي مَن شَارَهُمْ شَارَوْهُ وَبَجَلَتْ أَيْ اسْتَحْرَجَتْهُ
 الْجَلَّ يَجْتَنُّ وَوَشْرَهُ كَوَدُنَ التَّزَلُّ فَرَاوَابِدُنْ وَوَدِيوَدُنْ وَدَلَّوَابِدُنْ بِرَأْوَرْدُنْ
 وَجَزَّانَ النَّسْلُ بِرُوسْتَمِ مَوِي يُوَكِّدُنْ حَيَوَانَ وَالغَابِرُ مِنَ الْأَوَّلِ يَفْعَلُ
 النَّسْوَلُ بِوَفْتِدُنْ أَنْ وَجَامَهُ أَرَكْسَى النَّسْلُ زَهْ وَرَأْيِي كَوَدُنَ النَّسْلُ
 كَوَشْتِ أَرْدِيكَ بِرَكْسِيدِنَ النَّسْوَلُ أُنْذَكُ شِدْنُ كَوَشْتِ بِرَأْنِ النَّسْوَلِ
 زَائِلُ كَسْتِنَ خَضَابُ وَبِيكَانَ أَرْتِيرُ وَبِحَكْمِ شِدْنِ أَوْدِرْ جَائِي چنانکه بیرون
 نیاید و سَمِ از جَائِي بیرون آمدن و هَذَا مِنَ الْأَضْدَادِ النَّضْلُ غَلْبُهُ كَرْدُنْ كَسِي رَا
 بِيْرَانْدَاخْتِنَ النَّقْلُ فَاوَابِدُنْ وَوَرْتَنُكَ دَر جَامَهُ دَادُنْ وَنَهْلُ وَفَلْدَادُنْ
 نَسْتَوِرُ النَّكْوَلُ أَرْدِشْمَنُ يَارِزُ سُوَكْنِدُ بَارِزِ اسْتَادُنْ وَيَعْدِي بَعْنُ وَفِعْلُ لَعْنَةُ
 فِيهِ وَانْكَرَهَا الْأَصْمَعِيُّ طَعَامُ مَمْمُولُ أَصَابَهُ التَّمَلُّ فِي أَحَدِيثِ فَهَجْرَائِيهَا أَيْ
 رَمَى بِالْقَصْبَةِ بِأَنَّ الْأَصْمَعِيَّ لَا عَرَفَ هَجَلَ عَنِّي رَمَى وَلَعَلَّهُ بَجَلَ وَعَرَفَهُ ابْنُ فَارَسِ
 التَّمَلُّ وَالتَّمَلُّانُ وَالتَّمَلُّ الشُّكُّ وَوَيْدُنْ وَالغَابِرُ يَفْعَلُ وَالتَّمَلُّ جَرَّ كَرْدُنْ
 شَتْرُ شَارُوزِي بِبِي شَبَانِ **م** الْجَثْوُ مَرَّ بِرَسِيْنَةَ خَفْتِنِ مَرَّ وَآدَمِي وَالغَابِرُ
 يَفْعَلُ الْجَمْدُ حِمَامَتُ كَرْدُنْ وَدِهْنُ بَسَاتِنِ شَتْرُ وَيَارْدِ اسْتِنَ از چیزی
 و مَكِيدُنْ كُوْدُ كِيسْتَانِ مَادِرِ الْحَكْمِ حَكْمُهُ لِكَامِ دَر دِهْنِ اسْبَلُ كَرْدُنْ وَبَارِ

حَسْمَةٌ حَسْمًا بَرِيدًا بَرِيدًا فِي سَيْفٍ حَسْمًا شَشِيرًا بِرَأْسٍ وَيَأْمُرُ حَسْمًا
 رُوزَهَائِ بَرِيدًا وَحَسْمَ السُّوقِ دَاعٍ بَرِيهَادِرْكَ بِالْحَكْمِ حَكْمًا لِكَامٍ دَرْدَهِنِ
 اسبِ كَرْدَنِ وَبَارِدِ اسْتِزْنِ اَزْكَارِي الْحَكْمِ حَكْمًا كَرْدَنِ بِعَالِ حَكْمٍ عَلَيْهِ بَكْدَا حَكْمًا
 خِوَابِ دِيدَنِ وَيَعْدِي بِالْبَاءِ وَيَنْفَعُهُ اِحْدَامَةٌ عَدَمَتِ كَرْدَنِ الدَّسْمِ كُوشِ وَ
 جِرَاحَتِ وَجِرَآنِ يَأْكُدُنِ اَزْ بَهْرِ بَسْتَنِ الدَّقْمِ الدَّقْمُ عَلَى الْعَلْبِ الرَّجْمِ سَنَدِ
 كَرْدَنِ وَبِپِنْدِ اَسْتِ سَخْتِ كَفْتَنِ وَنَفْرِيْنِ كَرْدَنِ وَفِي اِحْدِيثِ لَا تَرْجُو اَبْتَرِي
 اِي لَا تَجْعَلُوا عَلَيْهِ اِحْمَارَةً وَلكِنْ سَوُّوا بِالْاَرْضِ الرَّزْمِ اِحْبِقِ الرَّزْمُ
 رَفْتَنِ مَائِجِ الرَّزْمِ وَرَزْمُ مَرِنَا جَبِيدِنِ شَتْرَ اَزْ نَزَارِي وَالْعَابِرُ نَفْعِلُ
 وَرَزْمَتِ الشَّيْءِ جَمْعُهُ الرَّزْمُ بَانَكُ كَرْدَنِ شَتْرِ الرَّسْمِ نِهَادِي نِهَادِنِ وَمَهْرُ
 كَرْدَنِ خَرْمِنِ وَرَسْمٌ عَلَى كَدَاوَكْدَا اِي كَتَبَ الرَّسْمُ مَهْرُ كَرْدَنِ خَرْمِنِ الرَّطْمُ دَر
 دَرَكَلِ اِفْتَكْدَنِ كَسِي الرَّعْمُ مِطَا كُو سَفْدَدِ وَيَدِنِ الرَّقْمُ نَوْشِينِ وَمَهْرُ كَرْدَنِ
 الرَّكْمُ بَرَهْمِ نَشَادِنِ الرَّعْمُ وَالمَزْعَمُ كَفْتَنِ بَرَهْمَانَا وَالرَّعْمُ وَالرَّعَامُ وَالرَّعْمَةُ
 پَاسِنْدَانِي كَرْدَنِ وَيَعْدِي بِالْبَاءِ الرَّقْمُ اَهْلُ التَّمْرِ بِالزَّيْدِ الشَّجْمُ رَاذِنِ
 اَشْكُ الشَّجْمُ وَالسَّجْمُ رَفْتَنِ اَشْكُ السَّهْمُ كَوْنُهُ رُويِ بَكَشْتَنِ وَ
 المَاضِي سَهْمًا سَهْمًا اِذَا اَصَابَهُ السَّهْمُ الشَّكْمُ يَادُ اَشْدَانِ وَرَشْوَتِ

طالع

وای را و سَنَمِه بَنَکَمَا و سَنَکَمَا عَضَه الصَّکْمُ زدن بنیر العرامه شوخی
 کردن کودک العمم کوشش باز کردن از استخوان و انغاب منها یفعل العجم
 آزمودن و دندان بر چیزی نهادن تا سخت است یا بسست و رایت فلاناً
فجعلت عینی تعمه کانها تقرنه و فی احدیث ان بعبد النوی طبخای سایغ
 فی نفسه حتى تفتت العلم غلبه کردن بعلم القدم و رایش شدن الکتم و
الکتمان پوشیدن را الکدم کزیدن و انغاب یفعل الکرم غلبه کردن
بکرم الحمم العرق و فعل یفعل لغة القدس سدم الطریق و غیر الکرم
مشت زدن الجموم بر آمدن سرو و نبات و پدید آمدن خارجی و فته
و ستاره و الترکیب یدل علی الظهور و الطلوع الجموم ناگاه فراچیزی
رسیدن و چشم بگرفتن شدن الجموم ناگاه فراچیزی رسانیدن و ویران کردن
خانه ن اییدن تناور شدن البطن بر شکم زدن و انندون کار بد نستق
و در بطن و ادی شدن البطن نهان شدن و منه و ما بطن و البطن
و البطانة از خاص کسی شدن و یعدی بالباء و بطن الرجل اشتی بطنه
الثمن هشت یک مال بسدن الجبن بهدل شدن و النت حیان الرجل
و المراه فیه سواء و فعل بالضم لغة و النت من هذا جبر من احزون

نرم شدن جامه وزره و فرسوده شدن تن بر کار الحزن فرخویشتر کشیدن
الحزون حزن در کزیدن است و الماضی فعل و التعت منها حزون و يقال
 حزن فی البیح اذا لم یزد ولم ینقص الحزن اندوهگن کردن و اختلافی
 جز آن فعل قوم حزن و أحزن بمعنی واحد و قال قوم لا یقولون حزفنه
 الامر و یقولون یحزنه فاذا صار و الی الماضی قالوا أحزنه هذا شاذ لانه استعمال
أحزن و أهمل أحزن و استعمال أحزن و أهمل حزن قال الازهری
 اللغة اجمیده حزنه أحزنه أحزنه در زیر گرفتن مرغ خایه را
أحزنه دایکی کردن و أحزن و أحزنه و أحزنه و أحزنه کسی را از حاجت
 وی أحزن و أحزنه بول و خون از ریختن و شمر دروغ أحزنه خسته
 کردن و أحزنه أحزنه نگاه داشتن مال و سر و کیندا شدن گوشت
أحزنه و أحزنه تاریک شدن روزها بر و بجائی أحزنه کردن أحزنه
 بر آمدن دود و أحزنه أحزنه أحزنه بر هم نهادن و منه اشتقاق أحزنه
 فی قول و قیل هو من قولهم أحزنه أحزنه اذا كانت منبسطة فانفون علی هذا
 زائده قال ابن درید أحزنه أحزنه أحزنه بروغن چرب کردن
 و چرب کردن أحزنه أحزنه أحزنه أحزنه أحزنه أحزنه

بر زدن زدن و بعضاً زدن و يقال ذقن عايدہ اذا وضعها تحت ذقنه الرخون
 واداشتن ستور و تعهد بر ناکردن و بر ابلغ الرخون و اداشته شدن وی
 و ایستادن بجای الرذن بر هر نهادن کالاد الرذن بر کر اییدن الرذن
 بستن بستور بر سن الرشون طیفلی کردن الرض تمام کردن و دشام دادن
 بلطانة بجز از تازی سخن گفتن الرکون خفتن و فعل یفعل لغة ایضا و هی
 ساذة مخلوها من حرف اخلق و اللغة الفصيحة فعل یفعل فعولاً السخن
 در زدن کردن السخونة گرم شدن و الماضی فعل و الفتح اجود السذب
 السذانة خدمت کعبه کردن و سدان الثوب و البستر اذا ارسله السکون
 آرامیدن المسکن در سروای شستن الشمن روغن کاویا کو سفند در طعام
 کردن یا کسی را روغن کاویا کو سفند دادن السخن اندوهگن کردن الشرف
 بی نیاز شدن آهوبره از مادب الشطون دور شدن و بعدی بعن الشطن
 بستن چهار پای را بر سر و شطنه شطناً اذا خالفة عن نية وجهه الشصن
 اندک کردن عطا الطعن نیز زدن و پای در زادن نهادن و الفرس يطعن في
 العنان اذا امته و ينشط في السير و الطعان و الطعن عیب کردن و الطعن
 رفتن و الغاير من هذا ففعل و الفراء بحيز الفتح في جميع ذلك العثن

بونف کشیدن و الغابِرُ يَفْعَلُ العَشْرُ دود کردن العَرْنُ برس در بینی نهادن
 و فَعَلَ يَفْعَلُ لغة عن الحَتَبِيِّ العَلُونُ و العَلَانَةُ آشکارا شدن العَمْتِ
 و دود کردن بجائی الغَمُونُ خشک شدن شاخ خرما العَمْتِ الغَمَلُ فی التمر
 و الجِلْدُ العَطِيَّةُ در یافتن القرآن حج و عمره بهم کردن القرن دواشتر را بیک
 رسن باز بستن و هردو پای در موضع دست نهادن اسب و پیوستن چیزی
 بچیزی و الغابِرُ من هذا يَفْعَلُ العَطُونُ میم شدن الكَمُونُ پنهان شدن
 الیهامة بالكسْر اختر کوی کردن اللبْنُ شیر دادن و الغابِرُ يَفْعَلُ اللبْنُ کران
 رو شدن شیر اللبْنُ کسی را در زفان گرفتن المَتْنُ بر پشت زدن و همه روز
 رفتن دپوست خایه کش شکافتن و خایهای وی بار کهایرون کشیدن
 المَتْنُ بر میان زدن المَجُونُ و المِجَانَةُ تا پاکی کردن المَحْنُ کریستن و کشیدن دلو
 از جاه التمدون بجائی تمام کردن المَرُونُ و المِرَانَةُ عادت کردن و یعدی
 بعلی و المَرُونُ نرم شدن المَرْنُ روغن پایی اشتر زدن از سود کی المَزْنُ
 پر کردن مَرشک المَشْنُ بتاز یا زدن العَدَنَةُ و العَدُونُ بیار میدن و
 بیار مایندن **مِن المَضَاعِفِ ب** الحَبُّ خادم کردن و غلبه کردن
 و بریدن کوهان و جزآن و کشتن دادن خرما الحَبُّ و الحَبُّ و الحَبُّ و الحَبُّ

و الحَبُّ بِلَدِّ شَدِيدِ كِيَاهٍ وَ بِأَشْوَابِ شَدِيدِ دَرِيَا الذُّبَابُ وَ أَرِيدِن وَ
 بِشَرْدِه شَدْنِ بِنَاتِ وَ هِرَاسِيدِن لِبِ اَز تَشْكِي وَ بِعِيَرِ مَذْبُوبُ إِذَا
 أَصَابَهُ الذُّبَابُ الرَّبِّيُّ أَفْرُونِ كَرْدِن وَ تَمَامِ كَرْدِن وَ جَمْعُ كَرْدِنِ وَ مِهْمَتِي
 كَرْدِنِ بِرَقْوِي وَ پَرُورْدِنِ وَ يَفْعَلُ لُغَةً فِي هَذَا السَّبْتِ دَثَلِنَا مَرْدَادِنِ وَ پَرِيدِنِ
 وَ طَمَنَرْدِنِ بِرَامَتِ الشَّبِّ وَ الشُّبُوبِ وَ الشَّيْبِ بِرَسْكَيرِنْدِنِ أَسِي
 وَ الغَابِرِ يَفْعَلُ الصَّبَّ رِيحَتِنِ الصَّبُّ دُوشِيدِنِ شَتْرَ الطَّبِّ صَرْمَنْزِ
 دَر مَشْكِ كَرَفَتِنِ العَبَّ آبِ خُورْدِنِ بِنَهِيْبِ وَ دَر اَز شَدْنِ بِنَاتِ العَبَّ
 مَرُجِ رُودِنِ دَرِيَا الكَبِّ بِرُويِ اَفْكَندِنِ وَ رِيَسْمَانِ كَرُوهِه كَرْدِنِ اللَّتِّ بِرِيسِينِ
 زَدِنِ الهِبَابِ شَطَا كَرْدِنِ شَتْرِ دَر رَفْتِنِ الهَبِّ اَز خُوابِ بِيذَارِ شَدْنِ
 وَ كَرْدِنِ وَ مَنَه قَرَابِي مَنْ هَبْنَا مَنْ مَرُوقَدِنِ نَادِي لُغَةً قَلِيلَةً وَ بِجُوزَانِ يَجْمَلُ
 عَلَيَّ هَبَّ بِنَا سَمِي اَيْقَطْنَا فَمُحِذِفِ الحَرْفِ فَوَصَلِ اَلْفَعْلُ بِنَفْسِهِ الهَبُوبِ
 وَ الهَبِيْبِ جَسْتِنِ بَادِ وَ هَبَّ يَفْعَلُ كَذَا كَمَا تَقُولُ طَفِقَ يَفْعَلُ كَذَا فِي اَحَدٍ
 يَهْبَتُونَ اليه اَي يَسْعُونَ **س** السَّتُّ بِرِيدِنِ وَ الغَابِرِ يَفْعَلُ الحَتَّ
 شَتَاتِنِ وَ حَتَّكَ العُزْقُ مِنَ العُضْنِ وَ المَنِي مِنَ الطُّوبِ وَ مَنَحُو وَ مَنَه
 اَلْحَدِيثُ اَحْتَبْتَهُمْ يَأْسُودُ يَعْنِي اَرْدَدُهُمْ مَا خُودُ مِنْ حَتِّ الشَّيْءِ

و هو قشره و حكم القت بهم و الكرفتن عند قتا اذا ورد عليه القول مره
 بعد مره و غت بالمشكلة اذا الخ عليه الغت كسر اسر باب فر و بردن
 و بهان کردن خنده و غت با امرای كره و فی احادیث فقتهنی معناه فضططنی
 و كانه مضارع عططنی و فی حدیث آخوینت فیه میزان بان ای یدققان فیه
 الماء و ققامت ابعاما خود من غت الشارب الماء جوعا بعد جوع القت
 خورد مرد کردن و المفعول مفتون و قیت القت زوعن بر یا حین خوشی
 کردن و ببیست درودن و سخن چینی کردن اللت تز کردن پست و بیستن
 چیزی محکم المت نزدیک جستن بکسی برای سببی و بکشیدن الهت
 سخن نیکو راندن و فی احادیث ما كانوا بالهتاتین یقال رجل هتات و مهت
 ای مهذار و الهت شکستن و منه احادیث فید علم الله هتات هت و فی
 احادیث فهتتها یعنی الخیر فی البطیاء ای صبهات حتی سمع لها هتیت و هو
 الصوت البت پرالنده کردن و آشکارا کردن راز الحث ازین
 بزکندن و حث ای افرغ الحث بر او ژولیدن الغت نیو بخوردن پشم
 را و فی احادیث فی آء ابو بکر بماله کله یقته ای یجمعه و القت جمع الشیء کله
 المت دست در چیزی مالیدن اللت آشکار کردن حدیث ج الیج

کافس

شکافتن ریش و جزآن و نیز زدن الشجری سخت خون و آب الح و
الحج با کسر عن السراج جمع کردن و الحج بخت بر کسی غلبه کردن و بخت
نجانفوی حج ادا سیرت الشجریه بالمیل للعلاج فی الحدیث فی تنها ای
صرفتقاعن جهنمها الرج جنبانیدن الرج اعن برانیزه بر کسی زدن الشجری
روان شدن غناط و بکاه کل کردن دیوار الشجری سر شکستن و یفعل لغة
فیه و قطع کردن مسافت و قعت شراب باب بستگستن و شکافتن کشتی
در یار الف پای از هم بار نهادن و فتح قوسه اذ ارفع و ترها عن کدها
الحج آب از دهن بینداختن و جزآن الحج چیزی در زیر خال کردن
فی الحدیث دحّت الارض من تحت الکعبه ای و سعت و بسطت الرج
دور کردن السخ و السخوخ ریخته شدن آب و اشک و باران و السخ
ریز آیدن آب و بتان یانه زدن الشجری تخمیلی کردن و الماضی فعمل و فعل
و الغابری فعل الطح پیاشته خراشیدن الحج سوختن کسی را بدست
تا در کوی افکنی و خشم گرفتن الشجری کردن و اصل الصخ فی اللغة الطعن
و الصنک بالتح زانندن ستور البد پراکنده کردن الحد بریدن
الحد بوش کردن و الغابری فعل و جد فی المال جدا اذ اکان ذا حظ فیه فهو

جدید و محدود و جند و جدی الحد کتاره پیمیزی پدید کردن وحد
 بر کسی برانیدن و آنچه اشتن از کاری و منه رجل محدود اذا کان مهنوفا
 الجحش و غیره الحد اذا رسود اشتن داشتن زن بر مرد و العا بر یفعل
 الحد زمین کندن البرد و المرده و المرده و المرود و الترداد و البریدی
 باز کرد ایندن و یعدی الی المفعول الثاني یعنی و الرد مصدر رد علیه
 الشئ اذا عرفت و کن اذا اخطا و رد الیه جواب الی رجوع و رد الی منزله ای
 و منه الحدیث ابنتک مردودة علیک المرذوة المطلقة و رد الامانة
 و الباب یدل علی رجوع الشئ الی السد و المسد رخصه استوار کردن و در یافتن
 خل و فی حدیث الشعبي قال ما سددت علی خم قطای ما قطع الشد
 استوار بیستن و العا بر یفعل و یعمل بر دن و یعدی یعنی و د و یدن و روز دور
 بر آمدن و یند و یند کرد ایندن الصد بگرد ایندن الصد و الصدود بکشتن
 الصدید بانگ کردن و العا بر یفعل الصد بگردن العد شمر دن بقال عدتک
 مائة و عدت لك القدر بیدن بدر انرا و در یدن و بیابان بیدن و رجل
 مقدود ای حسن القدر الکدر بچیدن و در بچانیدن و اشارت کردن
 بانگشت اللد دارو که ای دهن فرو کردن داشتن و الماضي لد و بر خم غلبه کردن

سره فاضله

در جلال المَدِّ کَشِید و یَقَال مَدَّتْ و مَدَّتْ بِه و مَدَاد در دوات
 کردن و افزون کردن آب و افزون شدن آن و در ضلالت فرو گذاشتن و
 شتر را مَدید دان و المَدید نثر الدقیق علی المآل لِشَرِّهِ اِبِل اَعْدَّ شَلِیْقًا
 بنا و شکسته کردن اندوه و مصیبت خدادند ترا **ذ** اب ر غلبه کردن الجَدِّ
 و الجَدِّ بریدن الشَّدْوُ ذَهَمَانَدَن و الغَابِر یَفْعَلُ الغَدَّ دریدن هو
 از جواحت و انداختن رک خون را و الغَابِر من هذا یَفْعَلُ القَدَّ پر بر شیر
 نشاندن و کناره پر بریدن العَدَّ زود پریدن و بشتاب خواندن **ر** التَّ
 حَسَن اِبْتَه از زیر جوان و الغَابِر یَفْعَلُ و دور شدن از شهر الشَّرِّبِیَار
 شدن و الغَابِر یَفْعَلُ الجَرَّ کَشِیدَن و کفَض بُرَدَن سَخِن و حیات کردن
 و جَرَّتِ النَّاقَةُ اذ انت علی مَضْرِعِصَاثِم جاوزتَه بآلام و لم تنج و الباب
 یدل علی مَدَّ الشَّیْءِ و سَحْبِهِ الجَرُّ و الحَرَارَةُ و الحَرُورُ م شدن روز و الماضی
 فَعَلَ و الغَابِر یَفْعَلُ الحَرُورُ باد بآباد حَرُور کَشِیدَن الدَّرَّ شِیر و باران فرو گذاشتن
 الدَّرَّ و الدَّرُورُ فز آمدن آن الدَّرَّ نَمُکٌ سَوْدَه و آنچه بدان ماند بر چیزی پراکنده
 الدَّرُّورُ بر آمدن آفتاب و ماه و ستاره الدَّرُّورُ بِنَدَن بَسْتَن و بندها آجامه بر کسی
 استوار کردن و راندن و دندان گرفتن الشَّرَّ نَافٌ بریدن و بر نافی زدن زخم

ومان تجعل فی طرف الزند عویلات دخله فی قلبه یقتدح به یقال سرزندک
 زنده استرای اخوف السرور و المسرة و المسرة شادمانه کردن الشریحی
 و افکار افکندن تا خشک شود الشر و الشرور و الشرارة بد شدن و
 الماضي فعل و ما شاذ الصر راست بدایشن اسپ کوش را و هو متعدي و
 بستن سر صر و سرستان و حافر مصرور ای منقبض الصر و المضرة و
المضرة کند کردن و یفعول لغة یینه و منه قراءة الاعمش فلن یضرمه الله
 شیاً و هذه اللغة شاذة لتعديها الطر تیز کردن سنان و بریدن و شکافتن
 کيسه الطر و رستن بنات و دمیدن سبک یقال طر شارب و طر بالفتح
 اجود و راندن شتر و فی احديث طر الجمور ای اجزاءت من المرزب
السنان ای جلوته و من روی بفتح الطاء اراد طلعت من طو النبات و فی حدیث
عطاء اذ طر مجدک ای اذ از ینت و طینته من قولک رجل طیر الوجه
 ای حمیل العمر سراکین در زمین زدن و منه احديث مر بخله عز عزوة و
 کسی را عملین کردن و کسی را بکناهی بیا الودن العزوة ریدن مرع و عز ای اناه
 و اطاق به و منه احديث ما عز نابک ای ما جاء نابک الغور چینه دادل
مرع بجه را بمقار العزوة فریفتن یقال ما عز ک بمخ ای ل و نفتی و مخ

ای که غفلت عی و بی ای که اجترأت علی الفز و الفراد ندان ستور نکسیه
 الفز و ابرو هیدل از چیزی و یعدی بعن القره آب سرد یکی یاد رجایی
 ریختن و فراد از حدیث در گوش مستمع القره بالفهم سید کشتن روز الکز
 و اگر داین دن و اکثر و الکرور و اگر دیدن المیز بکشد شش بکمی و یعدی بالبا
 و یعلی و المور و المور و الممزیشدن هزرت اهل هزارا اذا اخذها ذابته تسلیح
 منه المیز بودن الجز درودن کشت و بریدن خرمایشم از کوسفند الجز
 بریدن سری اندامی دیگر و رخنه در چوب افکندن الجز بر حین بر دیوار
 نهادن و بهم باز دوختن الرز چیزی در زمین یاد ریوار استوار کردن
 و زمین بر جای بیکو کردن و دبنال بر زمین فرو بردن ملح و نیزه زدن العزغلیه
 کردن و قرأ ابو حیوة و عرفی فی الخطاب مخففة هومین هذا الا انه خفف الکلمه
 بخذف الزای الثانیة او الماولی کما حکاه ابن الاعرابی من قولهم ظننت ذال
 فی ظننت و تنک شدن پستان شتر القز از جای بجستن الکرازه الانتقاض
 و الیئس و کزرت الشیء ای ضیفته و کز الرجل ای تقبض من البرد اللز و
 اللز استوار بستن المزمیکه المهر جینا ایندن المیزین فرانشاط
 آوردن نهادی شتر اس البس نرم راندن و خوردن و ترک کردن

و آنچه بدان مانند و سخن چینی کردن بقال بش عقاریه ای از سبل می آید و آراه
 را یکدگر کردن شتر از زوج کردن شتر در حال راندن و هذانی احدیث الحسن
سجود و و با اثر و سجود مخبر الحسن کشتن و سوره آنک بطلب حسد بافتل و
بشد نکردن سفر و سجود سختن سرمه بکیاه پراو کوست بر آتش افکندن خس تقصیه
خسای جود حسین نشا الدر پنهان کردن و پنهان فرستادن و دستی البعیر اذا
ظلمی البهانی مساعد و ارفاعه الرش میان دو صلح افکندن و بناه کردن میان
ایشان و چاه کندن و باخویش اندیشه کردن و رس المیت ای قبر و فی
احدیث امس اهل الرش هم الذین یتد لون الکذب و یوقعون فی افواه
الناس و قد رئس بش العس و العس بش کشتن برای احتواز را از
دزدان و العس تهاجر کردن شتر و طعامی سبک ادن کسی را العس عیب
کردن یقال عس خطیبه الخطیب الفس ازپی فر استدن و سخن چینی کردن و تهتا
چرا کردن شتر الرش خوردن المس سجود و المافی مسست و الغابر یفعل
و الفتح انفع و قد یطلق و لا یراد به المباشرة و لم یرق الجارحة بالمطلوب النس
خشک کردن و الغابر یفعل و را اندن شتر العس را بدن ش المجش
شکستن و هو الاصل و منه جششت البر آذ المختة طما جلیلا و چاه پال کردن

الحش افر و ختن آتش و گیاه درودن و ستور را گیاه دادن و پیر
 بر تیر نهادن الحش در چیزی آمدن و بر سر در پینی شتر کردن است
 الرش آب زدن و اندک باریدن الطش بازان زهر باریدن العش
 من قولك عش معروفه ای اقله العش جیانت آیدن الفش بازان
 از شک بیرون کردن و منه احدیث ان الشیطان یفش ای یفخ
 نفی اضمیفا و زرد و شیدن القش القشر و قش انقوم ای احموا بعد
 هزال المش دست در چیزی درشت مالیدن تا حرش برود النش
 نرم رایدن و آمیختن و کلاهما فی احدیث الهش برک از درخت فرو کردن
 کوسفند را و یفعل لغة فیه و منه قرئ و اهش بها علی غمی ص
 الحص موی از سر بردن خود و بهمه دادن کسی را و نیک دویدن و فی شعر
 ابی طالب لا یحص شعیره ای لا یقتص الخصوص و الخصوصیة و الفتح افصح
 و الحقیصی و الخاصة خاص کردن و الخصوصیة یمکن ان یتكون ایضا صفة
 مصدر محذوف تقدیره شیء خاص بین الحصة الخصوصیة الرخص نیک
 در بر یکد یکراوردن و استوار بر آوردن بنا القص حد کردن القص و القصص
 از پی فراشدن و بر گفتن یقال قص علیه الخبر و القص قصه برداشتن

یحیدن موی و پروناخن و قصه الموت لغه فی اقصه النفس نیک
 براندن و برداشتن و آشکارا کردن و نیک پرسیدن از چیزی العَصُ
 افشردن **فرد:** الحَصُ اوژ و لیدن الرض خوردن **فرد:** الحَصُ فر و
 خوا بایندن چشم و فروداشتن آواز و گم کردن قدم و غص الطرف احتمال
 المکروه و التریب یدل علی النقص الفحص شکستن با پرانگی و پرانگی
 کردن القَصُ سفتن و لشکر بردن المَصُ بدر آوردن جراحات المَهْضُ
 شکستن **ط** البَطُّ شکافتن ریش الحَطُّ از بالا بزیر افکندن و فرو آمدن
 و پالان و زین فرو گرفتن و گمان از زه فرو کردن و از بهاء چیزی گم کردن
 و جاریه محطوبه البتین ای ممدوده مستویه و حط البعیر فی السیر
 حطاطا اعمد فی زمامه الحَطُّ بندستن و خط کشیدن و فی احدیث حَطُّ
 الله نوءها هو من الحطیطة و هی ارض لم تمطر بین الارضین بمطورتین
 الشط و الشطوط دور شدن و العابر بفعل الشط ستم کردن العَطُّ
 دریدن بد را زنا العَطُّ کسی را باب فرود بردن القَطُّ سر قلم بزدن و بریدن
 بیضا اللط ملازم شدن و باد و سایه و زو پرده فرو هشتن و حق کسی
 انکار کردن و پوشیدن چیزی و فی احدیث و لَطَّت بِالذَّبِّ تیل

اضحت

مخفت شخصها زوبه و قيل منعه بضعها من لطف الناقة بد نيفها
 اي جعلته بين فخذها و الباب يدل على الملازمة و المقاربة المطاكشيدن **ظ**
 الشطجوب در كوشه بحوال محكم كردن الكظير بر او رديا طعام شكتم را و كظي ^{هنا}
 الامر اي جهدي من الكرب **ع** الدع سبوختن بعنف الشح كيم
 مانداختن شتر الكعوع بدو شدن و الغابر بفعل و قال سيبويه الكسر
 اجود الهمة تي كردن **ف** الحف و الحفاف موي بر كندن زن
 از روي و الحف كرد بر كرد در كرفتن و يعدي الى المفعول الثاني بالباء
 و كرد چيري در آمدن و حقتهم الحاجة اذا كانوا محالوج و في احد يث من
 حقتنا اي من مدحنا و احفة الكرامة التامة و قيل من خد منا الذق
 و اليزاف الاجهار على ايجح الزف مزيدن و يسار خوردن و فلان
 يرقنا اي محوطنا و في احد يث او رقا قيل هو اتباع الحفنا و قيل معناه
 اطعمنا و قيل كان في الاصل ارقنا معناه اطعمنا ايضا فاتب حقتنا كفتنا في
 الطعام و مرأى الزف و الزفاف عروس سخانه شوهر فرستادن السف
 بافتن بر كخرما الشف نزار كردن و اندوهكن كردن الصف رسته
 كردن و زين را صغه كردن و كوشت تنك باز كردن تا پريان شود

الضَّغْتُ الحَلْبُ بالكف كلنا يقال خذ ما طقت لك اي خذ ما ارتفع لك و
 امكن القف سيم بهمان انكشتان بدزدیدن در وقت سر کردن الكف باز
 اينماندن و باز تليم تايندن و نورد کردن جامه و نايبين کردن الكفوف
 نايبيناشدن عن ابن الاعرابي و چندان شتر باكونه افتادن اللقي در
 پيچیدن و حق کسی از روی بازداشتن و قولهم جاؤا من لف لقتهم اي
 و من عد فيهم **ق** احق درست کردن و سزاوار کردن ايندن و درست
 بداشتن و کسی را بر حق بداشتن و واجب بکردن و نزديک کسی شدن
 و غلبه کردن کسی را حق و حقت حذر اذ افعلت ما كان يحذره و في الحديث
 ما حق امرى اي ما الحزم لامرى و في حديث آخر و احق اي و لاحظ
 في الاسلام لمن ترك الصلوة و في حديث آخر ليس للنساء ان يحققن
 الطريق اي يركبنه الدق كوفتن الزق چينه دادن مرغ بچه را انفار
 الشق سرکين انداختن بخشک الشق شکافتن و دريدن و تفريق کردن
 جماعت و پهن باز ماندن چشم و الشق و الشقوق دندان شتر بر آمدن
 و الشق و المشقة دشوار آمدن و دشواری نهادن بر کسی العق شکان
 و تيزسوی آسمان انداختن و کوسفندگشتن از بهر فرزند روز هفتم

و موی وی باز کردن العتوق و المعقّة نافرمانی کردن کسی را که حق او
 بر تو واجب باشد و فی الحدیث فعقّت له فرسه ای حملت و ایاورد
 اعقّت **ب** البک کردن شکستن و اینوهی کردن لبک خاریدن و
 خلیدن چیزی در دل الدک گفتن چیزی تا باز مین برابر گردد و بر
 اباشتن چاه و دکل الرجل اذا دکتہ احمی دکاء ای کسرتہ کسر التریک
 دست بغل یا کردن بستن و کناه در کردن کسی کردن و چیزی بر چیزی
 افکندن و رک الشی اذا رقی و ضعف السکت بش بر در زدن و کوش
 ازین بر کردن و تنک شدن غایط الشک بکان افتادن و لنکیدن شتر
 لنکیدن سیاه و بنیز بهم باز و ختن الصکت زدن و جک کردن و
 صکت الباب ای طبقتہ العک باز داشتن و حدیث و ادخو استن
 و گرم شدن روز و تان یاز در و عکته احمی ای لزمته و احمته الفک
 و الفکال بالفتح آزاد کردن بنده و الفک بنده از جایی بیاوردن و پاوردن
 شکستن و کرو باز بستن و در و در دهن کود کردن و فک الشیح
 البکر فکا و فکوا گازی فرج حیثه من القرم و التکیب یدل علی تفتح
 و انفتاح الملک زدن الملک میکند الهک رهید شدن چاه و

بشمشیر زدن البکل تز کردن و پیوستن زخم و قوی لهم بثل الله بان
 ای ز فکله بد عوله البکل ریختن و بر روی افکندن و فی احدیث فتلّه فی
 یله ای دغه ایله البکل خاگرد چاه ریختن و ریختن سم و بتاه کردن نظام کار
 و فروافکندن خانه و البکل و البکل حل کردن البکل بشک چیدن البکل
 فرو گذاشتن خان زمان و با جای دیگر شدن البکل و البکل و البکل و البکل
 و البکل فرو آمدن البکل القوم وصلت بهم بمعنی البکل استوار کردن
 بخلال و خاص کردن در خواندن و درویش شدن و زان شبریحی البکل
 تاثیر بتواند خورد و البکل و البکل نزار شدن البکل و البکل و البکل
 اعلی و البکل نراه نمودن البکل بر کشیدن شمشیر و جز آن البکل راندن
 و البکل الثوب اذا خاطه البکل متباعدة حنیفة صلتهم الصالة اذا
 اصابتهم البکل الطل باطل شدن خون عن ابی عبیدة و البکل و البکل
 کردن آن و البکل الأرض فی مطولة ای اصابها البکل و البکل السماء
 طلائفی البکل و فی احدیث انشاءت البکل عن یه اذا البکل و البکل
 سعی فی بطلان البکل اخذ من البکل المطول البکل دیگر باره شراب دادن
 و خوردن و البکل البکل و البکل زدن البکل بیمار شدن البکل البکل

بده العمل ارضی

فاضه

فهو عليل الغل دست با کردن بستن و در آوردن و در آمدن و رفتن
آب در میان درختان الخجل تشنه شدن و الماضی غل الغول و الغل
چیزی از غنیمت بد زیدن الغل بهر میت شدن و رخنه کردن
الگل خیز در زیر آتش کردن و جامه یکدزد و ختن و شتافتن **م** الشتر
مکرد کردن چینی و اصلاح آوردن الجوم بسیار شدن مال و جز آن
و کرد آمدن آب پس از کشیدن الحمام و الجمر آسوده شدن ستور و الماضی
من هذا فعل و فعل و الغابر من الجوم و الحمام **ي** فعل الجم پر کردن
پیمان و جمر قدوم فلان جموما ای دنا و حان الجمر کد اختن دنبه
و قصد کردن و گرم کردن آب و قضا کردن و الماضی من هذا **ف** فعل و حم الرجل
من الحمی الجمر پاک کردن چاه و منه قلب محموم ای نقی و هو فی الحدیث
و خانه رفتن الدم طلا کردن بهر لون که بود و المذموم الاحمر و الممتلی
شکما ایضا الذم نگو هیدن الرم و المرمة باصلاح آوردن خلل و
الغابر **ي** فعل و الرم خوردن و هو فی الحدیث الرم ما هارد ر کردن
شتر و بعل و تکبیر کردن و فرا پیش شدن و يقال اخذ الذئب سحلة قد
بها زامارا که ای رافعا **س** زهر دادن و زهر در طعام کردن

و نیک کردن میان قوم و سرشیشه و جزان استوار کردن و قصد کردن
 و غور کاری معلوم کردن و سَمَتِ التَّغْمَةِ ای غصبت و سَمَتِ یَوْمَانِ من
 السَّمُومِ السَّمُومِ باز باد سموم کردیدن الشَّخِيمِ و الشَّمِّ و التَّشْمَاءِ مر
 بوییدن و العَابِرِ یَفْعَلُ الغَمِّ سرشیشه استوار کردن و بسنگ عَصَا
 زدن و صَمَّ صِدَاهُ ای هلك الغم و ام آوردن الطَّمِّ موی بریدن و اِنْبَاتِ شستن
 و الغَابِرِ من هذا یفعل و کل شیء کثر حتى علا و غلب قبل طَمَّ الطُّومِ
 موی مرغول کردن العُومِ همه را فرار سپیدن العُمُومَةُ عم شد
 الغَمِّ فرا پوشیدن و غلین کردن اِنْبِدَانِ و غمانه بر بستن چهار پای و
 ناهویداشدن ماه و المصدر من هذا الغمی و الغمی ایضا و الماضی غَمَّ
 الهلال و پوشیده شدن خبر و الماضی فَعَلَ و غَمَّ یَوْمًا اِذَا كَانَ یَاخُذُ
 بِالنَّفْسِ من شد اِحْرَ و هو یَوْمٌ غَمٌّ و لیلَةُ غَمٍّ ایضاً مصدر و وصف
 بِهِ کَمَا عَوَّرَ القَمَّةَ فارفتن و خوردن مردم و کوسفند الکَمِّ مهمین
 بر سر چیزی نهادن و کَمَّتِ المَحَلَّةَ ای اخرجت اکامها التم کرد کردن
 و اصلاح آوردن و وَجَلُ مَلُومٌ به نلر التَّمُّ و التَّمِیمُ و التَّمِیمَةُ
 سخن چینی کردن و الغَابِرِ یَفْعَلُ الهم خواستن و قصد کردن و

یعدیان بالباء و کذا نین و خوابانیدن کودک بنوازدن و اندوهگن
 کردن **ن** الجنون به الجنان در آمدن شب و یعدی بعلی و هو الاختیا
 و بنفسه ایضا الجن دقن کردن و الماضی منها جن بالفتح الجنة و الجنون
 دیوانه شدن و اجنون نیک بیاییدن کیه و بسیار بانگ کردن مکس
 و الماضی من هذه الثلاثة جن بالضم الجن برکشتن و یعدی بعین
 الشن دندان شکستن و زره مخویشتن فرو گذاشتن و نیزه تیز کردن
 و ریختن آب برفق و نیک چرانیدن و نیک راندن شتر و از حال بگردانیدن
 و نهادن نهادن و منه الحديث سن لکم معاذ و صورت کردن و سن
 الماء فهو مسنون ای تغییر و منه الحمأ المسنون و المسنون الملس
 فی قوله من مر مسنون و رجل مسنون الوجه اذا کان فی وجهه و
 انبه طول الشن ریختن بعنف و غارت کردن الظن کان بردن و
 متهم کردن و قدر یوضع موضع العلم العین و العون فرایش آمدن
 و الفاء بریفعل العین بارداشتن اسپ بعنان و غننت الكتاب لکذا ای
 عرضت به و صرفته الیه الفتن راندن کنت الشئ و کنت فی الکنت
 و فی النفس یعنی و فرق قوم بینهما المن نعمت دادن و یعدی بعلی

و بریدن و قوت پروردن و المین و المنته منت نهادن و بعدادی بعلی
 و فی الحدیث ما احد اثنین علینا من ابن ابی قحافة ای اجود بذات ید
ومن الاجوف نب التوب و التوبة و المتاب و التوبة
 از کناه بازگشتن و التوبة توبه دادن و بعدادی بعلی لانها فی معنی التفضل
 و منه قوله ثم تاب علیهم لیتوبوا التوب کرد آمدن آب و سریم در
 نجایی التوب و التاب و التوبان و المثابة بازگشتن اجوب بریدن
 و سوراخ کردن و قطع کردن مسافت الحوب و الحوب و الحوبة و احیاء
 و الحاب کناه کردن و الغاب بحوب و یحیی الحوب درویش شدن
 الذوب و الذوبان کداخته شدن و واجب شدن حق و الذوب
 سخت شدن کومای آفتاب الذوب ماست شدن و راب الرجل اذا
 اختلط عقله و رأیه الشوب امختن و منه قرأ سبیلان النحوی لشوبا
 من حیم بالضم و التفت مشوب و جاء مشیب ایضا الصبیوبة راست
 شدن تیر الصوب از بالا در نشیب آمدن و یاران بارانیدن القوب
 شکافتن و استعمال فی البیضة و کوی کرد بزمین فرو بردن اللوب و
 اللوب و اللوب و اللوب و اللوبان نشه شدن التیابة و

الخب

المَنَابِ بِجَاهِ كَسْبِ اَيْسْتَادِنِ التَّوْبِ كَسْبِ رَاكِدِي رَسِيدِنِ **ت**
 بِالْحَوْتِ وَالْحَوْتَانِ بَرِيَانِ زَرْدِنِ مَرَعِ بِرَجِيْنِي الْحَوْتِ فَرُو آمِدِنِ مَرَعِ
 اَزَا بَهَانِ بِرَصِيدِ خَوِيْشِ وَوَعْدِ خَلَاْفِ كَرْدِنِ وَبَزَادِ بَرَامِدِنِ الصَّوْتِ
 بِاَنْكِرْدِنِ الْفَوْتِ اَزْدَسْتِ بِشَدْنِ الْعَوْتِ وَ اَلْقِيَاةِ طَعَامِ وَعَلْفِ
 دَاوِنِ بِمَقْدَارِ حَاجَتِ التَّوْتِ بَا زِدَا شَتْنِ وَبَكْرِ اَيْنِدِنِ الْمَوْتِ وَ
 اَلْمِيْتَةِ وَ الْمَمَاتِ وَ الْمَوَاتِ بِالضَّمِّ وَ الْفَتْحِ بِمَرْدِنِ وَ فَعْلٌ يَفْعَلُ لُغَةً فِيْهِ
 وَ فِيْهِ لُغَةٌ ثَالِثَةٌ وَ هِيَ فَعْلٌ يَفْعَلُ وَ هَذِهِ شَاذَةٌ وَ حَكِي سَبِيْوِيَه اَرْضِ مَمِيْتِ
 عَلِيْهَا وَ الْقِيَاسُ مَمُوْتُ عَلِيْهَا **ث** الْبَوْتُ وَ اَبْرُو هِيْدِنِ الرَّوْ
 سَرَكِيْنِ اَفْكَدِنِ سَتُوْرِ التَّوْتِ عَمَامَه بِرَسْرَسْتِنِ وَ اَلْوَدَه كَرْدِنِ وَ پِنَاَه
 بِاَكْسِي دَاوِنِ وَ لَاثُ الرَّجُلِ اِي حَارُو النَّعْتِ لَاثُ وَ لَايْثُ وَ فِي اَحْدِيْثِ
 لَاثُ بِه النَّاسُ اِي اَحَاظِرَانِيَه وَ فِي اَحْدِيْثِ فَلَاثُ لُوْثًا فِي كَلَامِ اِي
 تَكَلَّمَ بِكَلَامٍ مَطْوِيٍّ بِغَيْرِ مَشْرُوْجٍ وَ التَّرْكِيْبُ يَدُلُّ عَلٰى اَلتَّوَاؤُ وَ اَلاسْتِرْخَاءُ الْمَوْتُ
 وَ الْمُوْتَانِ اَنْدِرَاغَشْتِنِ **ج** بِاَجْتِهْمُ الْبَايْجَةِ اِي اَصَابَتِهْمُ الدَّاهِيَةَ الْحُوْجُ
 حَاجَتِهْمُ اَسْدِنِ وَ يَعْدِيْ بِاَلِي الرَّوْاجِ رُوَانِ شَدْنِ اَخْرِيَانِ الصَّوْجُ
 چَسِيْدِنِ تِيْرَا زِ نَشَاْنَه الْعَوْجِ اَيْسْتَادِنِ بِجَانِي وَ يِيْدِيْ بِالْبَاءِ وَ

ایستائیدن و العوج و المعاج عطفک رأس البعیر بالترمام العوج
 بدو درآمدن العوج کوه زردن آب و بهم فرو شدن مردمان
 البوع و البوع و البواخ پدید آمدن راز و بعدی بالباء الجوع
 ما زین بر کندن چیزی و منه اچایحه الذوح الشیر العینف الروح
 الروحان جنیدن باد الروح شبانگاه کردن و رفتن در آن وقت
 يقال رحت القوم و الینهم الصوخ شفاقتن القوح و الفوحان و الفوح
 بوی خوش رسیدن اللوح تابیدن و رنگ یکد ایندن و پدید آمدن
 ستاره و اللوح و اللواح تشنه شدن النوح و التناح نوحه کردن
 البوخ مانده و بست شدن کوما و آتش و خشم و تب الثوخ پای و
 مانده که چیزی نبرد و شدن الجوخ کندن سیاه کناره رود را اللوخ
 خوار شدن و یفعل لغة فیه و مصدر دأخ البلاد ای قهرها و استولت
 علی اهلها السوخ الثوخ الاصمعی و ابو عبیده فاخنت منه ریح طيبة
 ای تضرعت تقوخ فوخا و تیفخ فوخا ایضا و قال ابو زید فاخنت الريح تقوخ
 اذ کان لها صوت قال و اما الفوخ بالحاء فمن الريح لا یجد لها من الصوت
 الجود سخاوت کردن و کرسنه شدن الجود نیک باریدن باران

الجود

الجوذة يُنكرو شدن اسب الجوذة والجوذة ايضا نيك شدن
الجواد تشنه شدن و الماسي منه جيد الجوذة جان بدران الذود و
الذباد راندن الزود و الرياد جستن آب و كياه و شد آمد كردن
الزود انزل در خانه هسا يكان بسيار شدن السيادة و السود و
السيادة مهتر شدن و هو متعد و غلبه كردن بسياهي يا مهتر
العود و العورة و المعاد باز كشتن العيادة پرسیدن بمبار و حكى جل
معوود من مرضه و عاد الرجل كذا اي اعتاده و في احديث عاد لها
اي صار و منه في حديث آخر و يعود قطراناً و اعدت فتانا في حديث آخر
الغوذة يمررون و يفعل لغة فيه الغوذة و القياد و القيادة و المقادة و
القيادة كشيون و حكى فرس معوود و اجاز ابو العباس انما المفعول
الواو في هذا الباب كله و القياس و السمع ثابتا به الغوذة و الهيادة توبه
كردن و وجه شدن الجوذة السوق السريع الغوذة و العياد و المعاذ و
المعاذ و اللوز و الليادة پناه گرفتن بكسي البور از مودن و مصدر
برست النار و هو ان تعرضها على الفحل تنظر الاج الام لاو بان الفحل النار
اي شتمها يعرف لما حما من حيالها البوار هلاك شدن و كاسد شدن

التور و التوران انکخته شدن کرد و فتنه و خشم و بر جوشیدن سرخه
 و خاستن سوی کسی از بهر زخم اجوز از راه بکشتن و یعدی بعن و ستم
 کردن و یعدی بعلمی الحور و الحور و الحور باز کشتن و الحور باز کردن
 عمامه عن الزجاج و کاسته شدن الحور و سسته شدن الحور
 بانکه کردن کاو و الحور اصابه الحوران بالظمة الدوز و الدورات
 کشتن و دیر بالرجل من دوار الرأس الزور و المزار و الزیارة و الزوانه
 بالضم زیارت کردن الشور مصدر سار الیه الرجل و الاسد و غیره
 ای و شب الشور بدیوار بر شدن و الباب یدل علی العلو و الارتفاع الشور
 انکین رفتن و عرضه کردن ستور بر خریدار و نیکو فرجه شدن اسب الشور
 چسپانیدن و پاره کردن الشور کزنده کردن الطور و الطوار مصدر قولک
 لا اطور به ای لا اقربه العور یک چشم کردن و عاره یعوره و یعیره ای
 اخذ و ذهب به العور منفعت رسانیدن و دیت دادن و خوار بار آوردن
 الغابر من اجمع یفعل و سوی زمینی که بگو باشد فرو رفتن العور
 و العور آب بزمین فرو خوردن و چشم بگو فرو شدن و قول یفعل لغة
 فی هذا العیار فرو شدن آفتاب و آنچه بدان ماند انشور و الفوزان

جو شیدن در یک و چشم و آب چشمه و آنچه بدان ماند الکوز عمامه دم
 بستن التور رفتن خون التور روشن شدن التور و التوار رمیدن
التوار خرج علی الصحیة و قیاسه النبار لان مصدر فعل معتل العین التور
 زمانیه التور و التور رهیده شدن و التعت هار و هایل و
 هرنه بالشی ای انهمته به ز الجواز و المجاز و الجوز بکن شن و اجوا
 و ابودن الجوز زم راندن ستور و الجوز و الجوز جمع کردن التور
آرمودن التور خاییدن التور التور و التور پیروزی یافتن و یعدی
 بالباء و هلاک شدن سن التور بوسه دادن الجوس در سرای کشتن
 برای غارت الجوسان بسبب کشتن و الجوس و الجوس و الدب الجوس
الغتم تحملها و یفرقها الجوس و الجوس یا ای الجوس النکایة فیهم و التركیب
 یصل علی مخاطبة الشیء و الجوس و الجوس و الجوس بالباء و الجوس
فعل الدوس و الدیاسة و الدیاس کوفتن خرمن و الدوس روشن کردن
 شمشیر و جوان و بنای نخستین السیاسة نگاه داشتن التور پوشیدن
العوس الجوسان و العوس و العیاسة سیاسة المال القوس القیاس و
القیس الکوس میوکندن کسی و رفتن شتر در صالپی بگردن بر سه پای

و سرزیر و پای زیر کردن اللووس چشیدن اللووس جنبیدن و راندن
 شتر الهووس کوفتن و بشب کزدیدن و نیک خوردن و نرم راندن ش
الحووش کرد کردن صید بر صیاد تا بگیرد و کرد کرد چیزی و راندن
 آن الحووش بر تپه گاه زدن النووش فراز گرفتن و منه الحديث ناکشیده
 ای تعلقت به الهووش سخت جنبان شدن من البووض در گذشتن
 از پیش بشدن و الحديث فباص منه ای استتر و هرب الحوص و
الحياسة دوختن الشووض شستن و پاک کردن العوض و الغياصة
 بآب فرو شدن و يعبد یعنی و غاص علی امرای علمه و الهاجم علی الشیء
غائض المووض شستن النووض و ایس شدن و المناص بگریختن ض
الحووض حوض کردن الحووض و الغياض در آب شدن و الحووض شراب
 شوریدن و در کاری شروع کردن و خاضه بالسيف ای حرکت سیف در
الهزوب الریاضة و الریاض رام کردن ستور العوض عوض دادن
 و بدل شدن النووض الذهاب فی البلاد الحوط و الحیطة و الحیاطة
 نگاه داشتن يقال حاطهم قصاصهم بقصاصهم ای کان منهم فی قاصبتهم
السوط بماز بان زردن و امیختن العياط و العوط و العوط طساع
 شدن

شتر و کوس سندن نماطی الشئ یغوط غوطاً و ینیط غیطاً دخل فیه قات
 الواصح لفقو لهم تغوط اللوط بادوسیدن دوستی بدان و جوض بکل
 کردن اللواطه معروفه النوط و التواط چیزی از چیزی در او یختن
 و نبط البرجن ای صابته نوطه و هی دم و صدقه **ظ** فی الحدیث اهل الناط
 من جواط قیل الكثير اللحم المختال فی صثیته و قد صاظ بحوظ حوطا ناد
 اجمع المنوع و قیل القصیر البطین الفوط و الفراط عردن **ع** البوع
 بیاد پیودن و کام فراح نماذن اسپ و شتر التوع مصدر تعت
 السمن او اللبأ اذا کسرت بقطعة خبز تر فعه باجموع و المجاعة کرسه
 شدن الرقع ترسایندن و بشکفتی آوردن نیکوی چیزی مردم را
 الرقع ماها ر شتر جنبایندن تا نیک برود السوع گذاشته شدن
 شتر الصوع پراکنده کردن الصوع بوی خوش میدن و جنبایندن و
 هراسایندن الطوع فرمان برداری کردن و یفعل لغة عن ابن السکیت
 یقال طاع له **م** اطاعة بمعنی و قال ابن فارس یقال طاعه و اطاعه و یقال
 طاع له المربیع ای اتسع القوع و القیاع کشتی کردن شتر کاع الکلب فی
 الرمیل ای هشی علی کوعه و ذلك اذا اشتد احمر اللوع اندوه مصیبت

و عشق دل را بسوختن **النوع** قیل هو اتباع **اجوع** و قیل العیش **النوع**
 حسیدن **مباح** درخت **الهواع** و **الهصوعه** فی **کردن** **النوع** و **الروغ** و **الروغ**
 زعباه بازی کردن و **الرفغ** **سنان** سوی چیزی **شده** **النوع** **زوا** بدن
 و بکوفرو گذاشتن طعام و شراب و بکوفرو شدن آن **النوع** **کردن**
 و آفریدن و **رما** و **الرافلان** **یصوع** **الکذب** و هو استعاره و منه **احد** **ینث**
کذبه **کذبه** **النوع** **ف** **اجوف** **جراحی** **کردن** که در اندرون شود
اجوف **غلبه** **کردن** **کشی** **را** **بترسیدن** **الذوف** **بودن** و **ارو** **مشک** **و** **جزان**
باب **یا** **بجزی** **دیگر** **تر** **کردن** و **المفعول** **مدوف** و **مدوف** **السوف**
بوییدن و **هلاک** **کردن** **السوف** **بزد** **اییدن** **ویا** **راستن** و **الماضی** **من** **هذا**
شیف **الصوف** **کشدن** **تیران** **نشانه** و **صاف** **عنی** **شرفلان** **ای** **مد** **و**
الصوف و **الصوف** **بسیار** **یشم** **شدن** **کو** **سغدد** **پس** **از** **اندکی** **و** **التفت**
صایف **وصاف** **و** **اصوف** **و** **فعل** **یفعل** **لغة** **نیه** **الطوف** **و** **الطواف** **و** **الطوفان**
کردن **برآمدن** **و** **الطوف** **بقضا** **ما** **جست** **شدن** **الوقوف** **از** **پی** **کس** **قر** **اشدن**
التوف **دران** **و** **بلند** **شدن** **ق** **البوق** **و** **البوق** **مصدر** **باقه** **بهم** **الباقه**
ای **صابتهم** **الداهیه** **التوق** **و** **التوقان** **ارزیر** **خاستن** **احوق** **خانه** **رفتن**

المذوق والذوق والذوق الاحق شذن الذوق والذوق والمذاق و
 المذاقة چشیدن والذوق از مودن الروق نيكو آمدن وصافی شذن شراب
 السوق والسائق والمياق رائدن السيق جان كندن السوق بر ساق زدن و
 المي اوقى صد اقسا الشوق آرزو مند كرد ايندن الطوق الطاقة العوق باربا شتن
 انقوق در كن شتن از كسى بفضل و فوق تير شكستن الفواق دغلك بر افتادن
 الفوق جان كندن الموق اوزان شذن اخرايان الموق والمواقفة و
 الموق احق شد فوق البوك كشتى كردن خرد فيه شذن شترو^{قشور}
 الماء يقال بالالفنى بيوكها بواو كا و منه احد يث انهم باقوا بيوكون حيسى
 بتوك يقديج فلذلك سميت بتوك اى بجر كونه بنصل السهم ليخرج منه الماء
 وفى الجمديت ثم بيوكها بين راحتيد اى يدور البندقة الحوك و اجمياكة
 بافتن الدوك والمدان سودين و بات القوم يدوكون دو كا اى باتوا فى اخلاط
 ودوران الشوك خار در تن شذن و خار در تن كسى كردن اللوك خاييدن
 البندول بكون اجول و اجولان و الجوال كشتن و جلت هذا من
 هذا اى اخذت منه اجول و اجولان سال بر كشتن و اجول و اجول
 از جايى بجايى شذن و اجول جدي اى افكندن و يكساله شذن و بكشتن كونه

آدمی از حال خویشستن و بکار و جفیدن و کذلک کل مجرک فی دور الحول
 از عهد بکشتن و در پشت ستور جستن و حالت الناقه حیالاً اذا هربها
 الفحل فلم یحمل و کذلک النخل الحول ینکو تعهد کردن و یعدی بعلى و فی
 الحدیث لا یحول علیک الحول التکریر الدولة دولت دانستن و الت ایام
 ای داری و ال الثوب ای بلی الزوال و الزوال و التروال بکشتن
 الحول برداشتن نسوی و شتر دینار را و یعدیان بالباء و برداشتن شدن دینار
 از جای بر آمدن بگفته ترازو الصول و الصولة و الصولة حمله بردن
 و صیل که کذا ای آج له الطول دراز شدن الطول بدینا و بفضل بگفته کردن
 و با کسی فضل کردن و هذا یعد بعلى العول میل و جور کردن و غلبه کردن و
 الماضي من هذا عیل و منه قولهم عیل صبری و بزرگ شدن کار و بستان عیال
 شدن و هذا عن الکسانی و اجمید اعال و العول عول الفریضة و قد عالت
 ای ارتفعت و هو ان تزیید سبها ما فیدخل النقصان علی اهل النراض و قیل
 هو ما خود من العول الذی هو الميل العیال و العول و العول و العول و العول
 خویش داشتن العول هلاک کردن و ناکاه فرا گرفتن العول و العول و اقبیل
 و القال و المعال و المعال و التقوال کفتن و القول قد یرد و لا یراد به التعلق و

الكلام كقول الزاجر ام لا احوض وقال قطني ويقتل للزائد اعشيت
 انزل وفي القرآن فاما يقول له كن فيكون اي يكونه فيكون وهذا مذهب جماعة من
 الخويين وفي الحديث تعطف بالعز وقال به اي اشتمل بالعز وغلب به
 وفي حديث آخر ان قال لعنه اي حكم واصلها من القيل وهو الملك ينفذ
 قوله وحكمه وفي الحديث اتقوله مرأيا يريد انتظت وفي حديث آخر البر
 يقولون بهن اي تظنون وتروان المول والمول بسا مال شدن والغاب
 يفعل المول عطاه ادن يقال نلت له بالعطية ونلت العطية ومنه ما
 نولك ان تفعل كذا اي ما ينبغي لك وتلخيصه اي لا ينبغي ان يكون ما تعطيت
 من نوايك وفي الحديث قد نال الرجيل يريد حان الرجيل ومنه حديث
 احسبي طائلا لهم اذ نفقوا اي لم يان لهم الهول ترسانيدن الحوم
 وراحو مان كرد چيزي كرديدن الدوام والديموم والديمومة هميشه بود
 والغابر يفعل وفعل يفعل لغة وهي شاذة ودائم الشيء اي سكر ومنه حديث
 في الماء الاله الروم والمرام جستن واما الروم في احرف فصوت ضعيف
 لانك تزوم احرکه ولا يتمها الصوم بكد شتن زود وچرا كردن وخورى
 ورج چشائيدن وبها كردن الصوم والقيام روز برداشتن والصوم

روز نهمه رسیدن و حدیث کردن شتر مرغ و آرمیدن باد و ایستادن ستود
 بی علف و مردی کار العوم آشنا کردن در آب القیام برخاستن و افشردن
 آب و روان شدن بازار و کساد شدن آن و ایستادن ستودن زماندگی و بس
 بردن کار و هذا یعنی بالباء و فی احدیث ان لایهذ الیه الخ متمسکا بدی
 وقیل الا تاتبع علی السلام الکوم کشتی کردن اسپ اللوم و انشور متکرر حید
 و النعت مکرر و جام ملیم ایضاً تم الرجل فهو مومر من المومر وهو الرسام
 اللوم کسی را غلبه کردن بخواب **ن** البون افزون آمدن از کسی در فضل
 الخون و اخیانة و الخائنة و الخائنة خیانت کردن و یعدی الی مفعولین
 بنفسه و یغی الدون خسیس شدن عن بعضهم الزون آراستن الصون و
 الصیانة و الصیان نگاه داشتن و المفعول مضمون و مضمون و یقال
 مضان و صان الفرس اذا قام علی حرف حافره من وجی او حنی العور و
 العورون کد بانوشدن الكون یا سدانى کردن و یعدی بعلی و الكون و الکیونة
 جودن و اصل کیونة یقولوا فقلت الواو التي بعد ایا آباء و الی غیرت فصارت
 کیونة ثم خفت و الزمت التحیف خلاف باب سید و میت لان اینه اشترک
 ذلك فصارت کیونة فقلوة و بحوز فیلولة و الی هذا القول ذهب ابن جینی

حيث قال حذف عنها وصارت ياء فيعلوله بحوذا منها وكذلك القول فيما كان
 على هذا الوزن من هذا الباب المون مؤنت كشي كشيدن الهون والهوان
 خوارشدن المون آ باز شدن ويعدي بعلي ما بهمت له اي ما وطنت
 رجاهد بالكره جوهها اي جبهه الشوه زشت شدن عيه الذرع آنت رسيد
 وعلى احمد بن يحيى ارض عيجه من العاهة وقياسه معوثة لقولهم اعوثة
 القوة سخن كفتن ويعدي بالباء الموه والموه پديد آمدن آب جاه وبسيار
 آن والغابري فعل و آب در آمدن در كشتي والموه كشي ر آب دادن والغاب
 يفعل الموه بزكوار شدن وقوى شدن تن وبزرگ شدن بنات
ومن الناقص الجياوة كرد كردن آب وخراج اخبو خزیدن كودك
 ويلر زجر نشانه آيد و بليد شدن ديك وحبوت الخميس اي د ثوت لها
 وتذن اخبو ما حوله اي حميمه وينفعه اخبو و اخبو اعطاد اذن ويعدي
 الى المفعول الثاني وبالياء وبمنفسه اخبو فرو نشستن زفانه آتش الدكوا فزون
 شدن و به اخبو اذن وبالاكرفتن ودمبار افادن و تبر باليدن درمیان قومي
 وقيل لغتني هذا الصبوا باد صبا بكر يدن الصبوة والصبي و الصبو
 المبدل الى الجمل و الفتوة الصبو بكر ايند آتش چيزي را الطبو خواندن

القَبْوُ کر کردن و یَرْفَعُ کر در حرکت و هذا عن اهل المدينة و فی احدیث
 قَبْوًا مَقْبُورًا مِنْ قَبْوَاتِ السِّنَائِ رَفَعَهُ الْكَبْوُ وَالْكَبْوُ بَرُّو او فتاد
 و الكَبْوُ النَّشُّ از آتش زنده و خوی از اسپ بیرون نا آمدن و آب از کوزه و
 مانند آن ریختن و کَبَّتِ النَّارُ اِذَا غَطَّهَا الرَّطَّادُ و الجهر حَمَّةُ السَّهْرِ و السیر
 جَبِئَتْ شَشْرٌ و چشم از چیزی و بجای قرار ناکرفتن و نَبَأَ الشَّيْءُ حَتَّى اِذَا
 تَحَاثَفَى و تباعد القَبْوُ کبیر خاستن و فروردن آتش **ت** الحَتْوُ نیکد و ید
 و بانوردیدن ریشه کلیم الرِّقُّ قوی کردن و بسببست کردن و این از اضداد است
 و دلوبرفق کسیدن از چاه و اشارت کردن بسر و الثالث والرابع یعنیات
 بالباء السَّمْتُ و زمستان بجای ایستادن و در روز کار قحط شدن العَثْوُ و
 العَتَى نافرمانی کردن العَتَى بغایت پیری رسیدن و منه قراءه پس عود
 عَتِيًّا بفتح العین العَثْوُ و العَتَى خدمت کردن الکتوکام خرد نهادن المَثْوُ
 کسیدن **ت** اِحْتَوُ و اِحْتَوَى بز انوردن نشستن و یعدی بعلی الحثو خاک
 پاشیدن و اندک عطارد او العَثْوُ فساد کردن عَثَا السَّيْلُ المَرِيعُ عَثْوًا و
 عَثْرًا و عَثَاءً اِذَا جَمَعَ بَعْضُهُ اِلَى بَعْضٍ و اذهب حلاوته العَثْوُ اشکار آوردن
 خبرج الحثو ایستادن بجائی و مخملی کردن پیمیزی و من هذا سمي الرجل

حجة و بعد بیان بالماء و غلبه کردن کسوی را ببرد و اجوبه خیر ای نظرت
 التَّجْوُّ تَارِيكٌ شَدْنٌ شَبُّ الْأَصْعَى دَجَا الْأَيْلُ أَمَّا هُوَ الْبَسُّ كُلُّ شَيْءٍ وَ لَيْسَ
 هُوَ مِنَ الظُّلْمَةِ فَالْوَمْنَةُ دَحَا الْأَسْلَامُ أَي قَوِيٌّ وَ الْبَسُّ كُلُّ شَيْءٍ الرَّجَاءُ وَ
 الْجَوُّ السَّافِرُ يَدْدُ اثْنَتَيْنِ الرَّجَاءُ وَ الرَّجْوُ تَرْسِيدُنَ الرَّجَاءِ
 مَبْدُ النَّجَاحِ إِذَا تَلَسَّرَتْ جَبَابَتُهُ السَّكْوُ أَرْسِيدُنَ شَيْءٍ وَ دَرِيَا
 وَ يَلِكُ جَيْشُ الشُّجْوَانِدُ وَ هَكَذَا كَرْدُنَ الْجَوِّ شِيرِدَادُ نَهَادُ دِرْجَةَ الْجَوِّ
 كَمَا أَنْزَلَهُ دَوْرُ كَرْدُنَ النَّجَاةِ وَ النَّجَاءُ رَسْمُ النَّجَاةِ وَ النَّجَاءُ شَتَا فَن
 وَ أَنْزَلَهُ بَسْدُنَ الْجَوِّ بِرُونِ أَمْدُنِ حَدَثٍ وَ پُوسْتِ از كُوشْتِ بَارِ
 كَرْدُنِ وَ فَعْلُهُ كَرْدُنُ خَوَاسْتِنَ وَ النَّجْوُ وَ النَّجْوَى رَا كَرْدُنَ الْهَجْوِ وَ الْهَجَاءِ
 وَ التَّهْجَاءُ كَمَا هَيْدُنَ وَ الْهَجْوُ وَ الْهَجَاءُ هَجَا كَرْدُنَ حَرْفِ الدَّخْوِ وَ الْكُوسْتَرَا
 وَ كُوزِ دَر كُوانْدَا خَتَنَ وَ مِنْهُ إِحْدِيثُ سَبَّلَ عَنِ الدَّخْوِ بِأَجَارَةٍ يَعْنِي السَّبْقِ
 بِأَجَارَةٍ وَ دَخْوُ الْفَرَسِ أَنْ يَرْمِي بِيَدَيْهِ دِمِيَا لَا يَرْفَعُ سَنَبْلَهُ عَنِ الْأَرْضِ
 كَثِيرُ الرَّجْوِ كَرَّةٌ أَيْدُنَ آسِيَا وَ كَرْدُنَ مَارِ الشُّجْوِ سَجَا بِرِ نَامَةِ بَسْتِنَ
 وَ بَيْسِلُ كَنْ أَرْزْدِي سَ فَا رَنْدِيدُنَ وَ رَنْدِيدُنَ كَاغْذِ الشُّجْوِ دَهْمَ بَارِ كَرْدُنَ
 وَ بَارِ بَسْدُنَ النَّصْوِ أَرْسَسْتِي بَا هَوْشِ آمَنَانِ وَ بَسْدُنَ مَبْعِ النَّصْوِ بَيْدِ

آمدن و هویدا شدن پناه و فی احدیث و صحیحه ای ببار بشماره اذا صار ظل
 الانسان تقدر بطل صاحب الطور و الدحو الذهب فی الارض و طحا به قلبه
 اذا ذهب به فی کل شیء الحموی است از چوب باز کردن المج سردن التحو
 آهنگ کردن و چشم سوزی کسی کردن خ الستحار و الستحار و راد شدن السحو
 و خاکستر و آتش از دیکه ان بیرون کردن تا جای آتش فراخ شود سعی
 بلفه فی التحو دارو سعی کسی و کردن تقول شعوت الرجل و الختیة اسعطت
د البدو و یدید آمدن البدو بیابان شدن البدارای نوید آمدن و فی
احدیث ما عدا ما بدا ایقل له ما الذی ظهر منک من التخلف بعد ما ظهر منک
 فی الطاعة و قیل باصرفک عما کان بدان من نصرتک و قیل ما بدا لک مچی
نصرتک عنی اجدو چیزی خواستن از کسی اجدآء و اجدو و اندن شتر
بنغمه الزدو کوز باریدن و کام فراخ نهادن شتر الشدو سروه باشع کفتر
کشیدن آواز چیزی از علم فرا گرفتن العدو و التعدآء دویدن و العدو
بگرد ایندن و فرو گذاشتن از چیزی العدو و العدو و العدو ان و العدآء
بی دادی کردن و فی احدیث و تعدو ای تدعی العدوة و هی العدوة و فی احدیث
ما عدا ما بدا قد فکر معناه فیقل هذا العدو و العدو بامداد کردن ورفتن

دران وقت الغده و خوشبو می شدن طعام و کبریت الارض کدو ابطنابانها
 کدو و کدو کردن قومی را در انجمن و با انجمن رفتن و جو انزوی کردن و چرا
 کردن شتر میان نهل و عسل **ذ** البذاء بانکار گفتن و یعدی بعلی الحذ و برانو
 در سستی و **ذ** اندو ای بنس، قائما الحذ و نعلین با پای کردن و جزآن و در
 برابر کسب و در برابر چیزی افادن و فی احدیث فحذا بها و جو المشرکین
 ای فحذا بالقبضة من التراب و فی حدیث آخر فی حذو ان ای یطعمون الحذ
 سست شدن الغدو و الغذاء پرورانیدن و الغدو و یدن آب و خون
 شتابن و غذا البول تقطع الحذ و و الغذاء بیهوده گفتن **ر** البر و آفته
 العرو بسیار گردانیدن و بسیار شدن و بسیاری غلبه کردن الذرو دامیدن
 و دامیده شدن و بشتاب رفتن و یوفتادن و وعید کردن الشرو زره و
 جامه از خویشتن یا از کسی و اگرین و اندوه از کسی و اپردن و مهتر شدن
 الضرو و شاریدن خون از جراحت العرو و بز کسی آمدن و بجزی رسیدن
 و عری الی بل من العرو و العرو سریشتم بر چیزی زدن و شکفت داشتن
 العرو و در شهرها گردیدن الکرو و کیتی بازیدن و برزیدن چاه و کزو الفرس
 خبطه بیدیه فی استقامة لایقبلها نحو بننه الهرو و بصاریدن **ن**

البزور کردن کشتی کردن و بعدی بعلی الحز و تقدیر کردن و برداشتن شراب
 چیزی را و نرسع قال گرفتن الحز و نگاه داشتن و مقهور کردن العز و
 بکسی از خواندن الغز و الغز و بجنک کسی شدن و اصل الغز و طلب
 الشئ الزور و الزوان از زمین بر چسبن الزاء مصدر زنا الذکر
 الاثنی یقال ذلک فی الجافر و الطلف و السباع و قلبی یزور الکذا یعنی
 المیه **س** الحسو اشامیدن الدسو پنهان کردن و بنا با لیدن الرسو و الرسو
 ایستادن کشتی در دریا الرسو المرینی استوار کشتن الرسو صلح افکندن
 و از کسی حدیث کردن العساء و العسو سخت و خشک شدن
 العسی بغایت پیری رسیدن العسو درشت شدن دست از کار و
 رفتن شدن نبات و فعل لغة فی هذا و عسی من افعال المقاربة و فيه طمع
 و اشفاق و هو غیر متصرف و یقال من هذا عسی بالکسر ایضا و الفتح اجود
 و النعت من هذا عیس یقال هو عیس بذلک العسو تاریک شدن شب
 و فعل یفعل لغة و هی شاذة العسو معروف القسوة و القسوة و القسوة
 و القسو و القسی سخت دل شدن القسو نهمه شدن سیم القسوة جامه
 پوشانیدن **ش** الحشو آکنه این الحشو خرما می بد بار آوردن الرسو

رشوت دادن **العشوشام** دادن و شام خوردن و از کسی اعراض کردن
 و **عشرا** یعنی عشو اذا ضعف بصره و هما بعدیان بعن و بکلها فیسر و من
 یعش عن ذکر الرحمن **العشور** و **العشور** نزدیک آتش شدن و براه بودن
 مع ضعف البصر **یعدی** بالی و **عشوته** ای قصدته لیلأهنا هو الاصل
 ثم صار **عشور** عیشیا **العشور** آشکارا شدن خبر **العشور** پوست باز کردن
ص **احضو المنع** **الشصو** چشم پهن باز ماندن و اذا ارتفعت **المکت السی**
 وید المیت و رجلاه و قوایم **القریبة الملو**ه قبل قد شصا **شصیا** **العصو** بعضا
 زدن و بیستی جراحت **القصو** گرانه گوش شتر و کوسفند بریدن يقال
 شاة **قصو** آءر و لا یتقال **حمل** **القضی** و اما یتقال **مقصو** و **مقصی** **القصو** دور در شد
 و **النقت** قیاحی و **قعی** **اللصو** الانضمام لرسة **النصوموی** پیشانی کسی گرفتن
 و فی احدیث علام **میستم** ای تبسرحون **شعره** **ص** **احضو** افروختن آتش
الرضو غلب کردن **بخشود** **دی** **العصو** تاریک شدن شب **القضاء** افراخ
 شدن **انیر** **مضوت** علی الامر **مضو** و **مضو** بکد شتم بر کاری **النضو** جامه
 و شمشیر بر کشیدن و قطع کردن مسافت و زایل شدن خضاب و بکد
تیر **النضی** سبقت کردن ستور بر دیگر ستوران **ط** **احطو** تجویک **الشی**

مِرْعَزَعًا وَمِنْهُ أَحَدِيثٌ فَخَطَّ إِلَى خُطْوَةِ أَحْطُوْ كَامٍ نِهَادِنِ السَّطْوِ كَوَيْتِنِ وَيَعْدِي
 بِالْبَاءِ وَحَدِيدِنِ وَيَعْدِي بِعَمِي وَكَامٍ فَرَخٍ نِهَادِنِ اسْبِ وَسَبَطِ الرَّاعِي عَلَى الزَّاقَةِ
 إِذَا دَخَلَ يَدُهُ فِي رَجْمِهَا لِيُخْرِجَ مَا فِيهَا مِنْ مَاءٍ أَوْ لِيُفْلِحَ النَّاقَةَ لِلْحَطْوِ قَرَارَ كَرَفَتِ
 وَغَلَبَهُ كَرْدِنِ كَسِي بِأَخْوَضِ كَرْدِنِ دَرَكَارِي الْقَطْوِ قَارِيكَ شَدَّ نَسَبِ الْقَطْوِ كَامٍ
 نِهَادِنِ أَرْنَشَاطِ الْمُكُونِيكَ رَانْدِنِ سَتُورِ دَرَسْفَرِ وَالتَّرْكِيبِ يَدِي عَلَى
 الْبَشِيخِ وَامْتِدَادِي فِي أَحَدِيثِ أَنْطَايِ اسْكُتْ طَ الْبَطْوِ الْكَنْدِ شَدْنِ كَوَيْتِ
 أَحْطُوْ وَالدَّكَلُوْ الْبَطْوِ وَقِيلَ الْبَطْوُ اتَّبَاعُ أَحْطُوْ وَلَمْ يُرَى الْفِعْلُ مِنْهُ عَ الْبَعُوْ
 خِيَانَتِ كَرْدِنِ الدَّعَاءِ وَالمَدْعَاءُ بَرَعُوْتَ خَوَانْدِنِ الدَّعَاءِ وَالدَّعَائِيَّةُ كَالشَّارِ
 وَالدَّعْوَى خَوَانْدِنِ يُقَالُ دَعَوْتُ فَلَانَا وَدَعَوْتُ اللَّهُ بِالْحَيْرِ وَعَلَيْهِ بِالشَّرِّ
 دَعَاءٌ وَقِيلَ فِي قَوْلِهِمْ تَدْعُو مِنْ أَدْبَرِي تَعْزِيبٌ مِنْ قَوْلِهِمْ دَعَاءُ أَدْبَرِي عَذْبَةٌ
 وَهَذَا قَوْلُ الْمُبَرِّدِ وَقَدْ جَاءَ دَعْوَتُهُ زَيْدًا مَعْنَى سَمِيئَتِهِ وَعَمِي فِي التَّوَدِّي كَالْأَخِيَاءِ
 الرَّعْوِيَّاتِ السَّادِنِ الصَّعُوْ خَرْدِكِ شَدْنِ وَمِنْهُ الصَّعُوْ الْقَعُوْ وَالتَّعُوْ كَشْفِي
 كَرْدِنِ شَتْرَعِ الشَّعَاءِ وَالتَّاعِيَّةُ بَانَكَ كَرْدِنِ كَوْسِفِنِ الدَّعَاءِ وَالرَّغِيَّةُ أَنْكَ كَرْدِنِ
 شَتْرِ الصَّفْوِ وَالصَّفْوُ جَسْبِيدِنِ وَالفَايِرُ يَفْعَلُ الصَّفْوُ وَالتَّضْفَاءُ بِالْفَا
 كَرْدِنِ رَوْبَاهِ وَكَرْبِ الطَّاعُوْتِ الطَّيْفِيَانِ وَالتَّطُونِ وَالتَّطَانِيَّةُ وَالتَّطُونِ

الطون

الطَّفُوُّ وَالطَّفُونُ إِزْجِدُ وَرَكَدُ شَتْنٌ وَفَعَلَ يَفْعَلُ وَفَعَلَ يَفْعَلُ لَعْنَانٌ فِيهِ وَوَزْنٌ
 طَاعُونِيٌّ فَلَعْنَتٌ فِي كَلِمَتِكَ إِذَا فَعَلْتَ إِذَا نَوَّرَ اللَّغْوُ وَاللَّغْوِيَّةُ نَافِرٌ جَامٌ كَقَتْنٍ
ف تَفَاهُ أَي تَبَعَهُ إِجْفَاءً جَنَّاكَرْدُنٌ وَتَرَارًا كَرَفْتَنٌ جِيزِيٌّ بِرَجَائِ خَوِيْشِ السُّفُوِّ
 وَالسُّفُوِّ مَشْفَاؤُنْ دَرُفْتَنٌ وَدَارِ بَرِيدُهُ الصَّفَاءُ صَافِيٌّ سُدْنٌ وَصَفَوْتُ الْقَدْرَ
 أَخَذْتُ مَحْفُوَّتَهَا وَصَفَّتِ النَّاقَةُ بِسِيَارِ شِيرِ شَدَّ شَتْرًا بِنُضْفُوِّ وَالنُّضْفُوُّ تَمَامُ
 سُدْنٍ وَدِرَازِ سُدْنٍ وَالنُّضْفُوُّ بَسِيَارُ سُدْنٍ مَا وَجَزَانَ الطَّفُوُّ وَالطَّفُوُّ بِرَسْرَابِ
 أَمْدَنُ جِيزِيٌّ وَمَرَّ الطَّلِيُّ بِطَفُوِّ وَمَدَّهُ إِذَا حَقَبَ عَلَى الْأَرْضِ وَاشْتَدَّ عَدُوُّ
 الْعَفْوُ جَرَمٌ أَرَكْسِيٌّ فَرَاكَذَانِ شَتْنٌ وَيَعْدَى بَعْنٌ وَنَزْدِيكٌ كَسِيٌّ سُدْنٌ بِأَمِيدِ
 أَحْسَانٍ وَنَاطِدٌ يَدُ كُودِنِ اثْرٍ وَبَسِيَارُ كَرْدَانِيدِنِ الْعَفْوُ بَسِيَارُ سُدْنٍ وَمَنَّهُ
 أَحَدِيثٌ وَعِظَانُ الْوَبْرِ الْعَفَاءُ نَاطِدٌ سُدْنٌ إِثْرٌ وَعَفَوْتُ لَهُ مِنَ الْمَوْقِ إِذَا
 عَرَفْتُ لَهُ أَوْلَا وَارْتَهَ بَدُوِّ وَعَفَوْتُ الْقَدْرَ إِذَا تَرَكَتْ فِي أَسْفَلِهَا شَيْئًا
 فِي أَحَدِ يَثَرِ الْعَفْوِيَّتِ عَفْوَةٌ أَي نَمَتُ نَوْمَةً خَفِيْفَةً وَالْمَعْرُوفُ أَعْفَى وَقَلَّ
 مَا يُقَالُ تَفَاهُ الطَّفُوُّ وَالنُّضْفُوُّ إِذْ بِي فَرَا سُدْنٌ وَالنُّضْفُوُّ صَرِيحٌ قَذْفٌ كَرْدُنٌ وَطَعَانٌ
 بِرَمِيْنٍ فَرَامِيرَانٌ دَادِنِ الْعَفْوِ بِالْإِجْنَابِ نِيدِنِ مَرَعٌ وَكَرْسَنَةُ سُدْنِ الْعَفْوَةِ
 الذَّلَّةُ الْعَفْوُ وَالْمَقْصُوفُ وَجَزَانٌ بِهَوَادِرِ سُدْنِ **ق** حَقِي الرَّجُلُ

فهو محقق اصابه وجح في البطن الزقار والزقور والزقار والرزقي بانك
 كردن كوفي الشفق كسي را غلبه كردن بشناوت العقوق قلب العوق لقي للزجل
 فهو ملقوا اذا اصابه اللقوة وهي داء في الوجه المقوم ليدن ريبينه وروشن
 كردن دندان و آيت و شمشير النقومغز از اساقوان بيرون بيرون **ك**
 الذكامة مقصود افروخته شدن آتش الزكوة كناه بر كسي نهادن **ك**
 لشي اصلحه و شدت و زكوة احمد ضاعفه و في احديث اركوا هذين
 يعني اخروء يقال ركاه يركوه اذا اخبره الزكاه باليدن كشت و زيادت شدن
 و بصلاح آمدن و بناز رستن در خصب الزكاه و الزكوة باليدن كود
 وهذا الامر لا يزكو بفلان اي لا يلقب به الشكو و الشكاية و الشكاة و الشكيتة
 كله كردن العكود بناز رستن و فريه و زفت شدن شتره التركيب يدل
 على تجمع و غلظ المكايه و المكوا الشحو و المكاه مصدر مكنت استه او كانت
 مفتوحة **ل** البلو و البلاء الاختبار و يكون باخبر و الشر قوة تم و ينلو
 اخباركم اي كشف و نظم و جازان يوضع الكشفيه البلو موضع انكشف
 لان القصد بالبلو الكشفيه فجازان يفتر بما يؤول اليه التلاوة خواند
 التلو و التلو از بي فواشدن و التلو فرو گذاشتن كسي را اجلا بالغو

وکندم وجزان برتاوه برتاوه بریان کردن و قلا اجمار ایش ای طردها
 وقلت الیاقه براکها قلوبا اذا تقدمت به **م** السمو بطن شدن السماء و
 حله بردن فحل برناته و قد سمو اذا اخرجوا اللصید الطمو برتر آمدن آب
 دریا و رود فی احد **م** تقمو الی من سرة ای تخضع و تذلل الغوی سقف
 بوشیدن فی احدیت کموهای استروها و یروی الیموها امی زنبوها من
 الکومة و هی الرملة المسترفة التمو و النماء و النبی بر بالیدن **م** احنو
 و احنو مهر بانی کردن و یعدی بعلی احنو **م** احنایة خم دادن و الماضی
 حنوت و حنیث و مصدره احنی و حنیث النجیة احنو اذا اشتبهت الفحل
 فی حان و بها حنا الذنوت نزدیک آمدن الذنابة ناکس شدن الذنوب و سته
 نکرستن و یعدی بالی الرناب بانک کردن السنو آب کشیدن و آب دادن کا
 و میخ زمین را العنوت فرو توی نمودن و مقیم بوهان جای در اسیری و پدید
 آمدن بنات و یفعل لغة فی هذا عن النساء و عنوت الشی اخرجته و اظمرت
 و عنت به امور نزلت القوة و القوة و القوة و انهادن مال **م** اجران المنو
 آزمودن **م** الدها و الدها و الدهو و الداهیه داهی شدن و داهی بد
 دها لغة فی الیهو و رفتن برفق از آر میدان دریا و میان پای از هم نهادن

أَلْزَهُو كَبُرَ مُوَدَّةً وَالْمَاضِي مَتَّ فَعِلٌ وَالْأَمْرُ مِنْ هَذَا الْقَبِيلِ اعْنَى زَهَى الرَّجُلُ وَ
 عِنَى بِالْأَمْرِ وَتَحْتَ النَّاقَةِ رِمَا الشَّهْبَا لِيَفْعَلُ وَحَكِي ابْنُ دُرَيْدٍ زَهَايَزُهُ هُوَ بِهَذَا الْمَعْنَى
 وَمَتَّ مَا زَهَاهُ وَسَبَّخَ وَزَرَدَ شَدْنَ غَوْرُهُ خَرَمًا وَنَزَدِيكَ أَمْدَنَ زَهًا كَوَسْفَنَدَ
 وَزَهَيْتِ الْإِبِلُ زَهُوًا إِذَا سَارَتْ بِسَدِّ الْوَرُودِ لَيْلَةً أَوْ كَثُرَتْ وَزَهَوْتَهَا إِنَّا سَعْدِي وَ
 لَا يَتَعَدَّى الشَّهْوُ وَالشَّهْوُ فَاغْلُ شَدْنَ الشَّهْوِ الشَّهْوَةُ الطَّهْوُ يُخْتَنُ كَوَشْتِ
 وَبَشَدْنَ دَرَزِينَ اللَّهْوُ وَاللَّهْيُ بَارِي كَرْدَنَ مَهَّتِ الْبَقْرَةُ مَهَانِي بِيَاضِهَا صَانِي شَد
 النَّهْوُ النَّهْيُ عَنِ الْقِتَابِي وَمِنْ الْمَهْمُوزِ أَوْ لِأَمْنِ الصَّحِيحِ بِالْأَكْبَرِ
 بِرُكْرَدْنَ شَتْرًا وَرَانَدْنَ أَنْ وَالغَابِرُ يَفْعَلُ وَشَكَرَ كَرْدَنَ دِ الْآبُو دُ
 رَمِيدَنَ وَالغَابِرُ يَفْعَلُ دُ الْآخِذُ فَرَا كَرَفْتَنَ وَيَعْدِي بِالْبَاءِ وَيَنْفَعِدُ وَيَسْتَعْمَلُ فِي
 مَعَانٍ كَثِيرَةٍ مِنْهَا أَنْ يَدْرَأَ عِلْمَ الْعِقَابِ كَقَوْلِهِ تَعَمَّ وَآخِذْنَا هُمْ بِالْبِأْسَاءِ وَكَذَلِكَ
 آخِذُ رَيْتِكَ وَغَيْرِهَا مِنْهَا أَنْ يُسْتَعْمَلَ لِلْمُقَابَرَةِ كَقَوْلِهِمْ آخِذِي قَوْلَ كَذَا
 مِنْهَا أَنْ يَتَدَلَّ مَا تَلْقَوِيهِ الْقِسْمُ كَقَوْلِهِ تَعَمَّ وَإِذَا خَذَا بَدَنَهُ يَشَاقُ الْكَلْبُ بَيْنَ أَوْتَانِ
 الْكَلْبِ نَتَبِينَةُ لِلنَّاسِ رِ الْآثَرُ وَالْآثَارَةُ زَوَايِتُ كَرْدَنَ الْأَجْرُ مَرْدَادَنَ
 رِ يَفْعَلُ وَمَزْدُورُ كَسِي بُوْدِنَ الْأَجْرُ وَالْأَجْرُ اسْتَحْوَانَ بِرُكْرَدِي
 رِ رَسْتَنَ وَالغَابِرُ يَفْعَلُ الْأَمْرُ فَرَمُودَنَ وَيَعْدِي إِلَى الْمَفْعُولِ الثَّانِي

جنسه و بالباء و حکه حکم الاختیار و یسار کردن الامارة و الامرة امیر شدن

و الماهی فعل و مصدر هک الامارة **ق** الابق کر بخت **ک** الاروک

مقیم شدن و خریدن شتر درخت ارکان را و پیوسته در شوره بودن و

به شدن جراحات **ک** الغابوس هذا یفعل بالضم لا غیر **الاک** لکام خاییدن

ل الابل پسند کردن چهار پای بکیه تراز آب الاجل شور و تکیختن **الاجول**

التاخر **الافول** فرو شدن ماه و آفتاب و ستاره و الغابوس الابق الح

هنا یفعل **س** الاک و الاجول **الاکل** و الماکل خوردن **الامل** و **الامله**

بوسیدن **الاهل** کد خدای شدن **ت** الاین **ت** بهم کردن و منه **احدی**

لا یوانین **فیه** **اچوم** ای لایذ کرن **بقیح** کان **بجلسه** **یمان** عن **رفق** **القول**

الاجن و **الاجون** و **الاسون** از حال بگردیدن **آب** و **الغابوس** من **الاهل** الی

الاسون **یفعل** و **الامر** من **الاحذ** و **الاکل** و **الامر** **خذ** و **مروکل** و **بجور** **افعل**

من **الامر** **ایضاً** **ید** **علیه** **قوله** **تعالی** و **امر** **اهلک** **بالصکوة** و **بانی** **الباب** **علی**

القیاس **ومن المضاعف المهموز الفاء** **ب** **الآب** و **الاباب**

و **الابان** **ساختن** **رفق** را و **عزم** کردن **بران** و **الآب** **دست** **بشمار**

برای **کشتن** **ت** **الآت** **غلبه** کردن **بخت** **ج** **الاج** **د** **وید**

الإيج ز فانه زدن آتش الأوج شور شدن آب ح الأخ خفتیدن شتر
 الأذ ناله کردن شتر کسی را بلائی رسیدن والأذ جمع کردن و آتش
 افروختن والأذ بر جوشیدن دیک الآن الإغراء و التهیج و بهم در شدن
 و اوم آوردن س الأس مصدر رأس الشاة ای زجرها و قال إس اس
 و أس البناء اذ ابناءه على اساس ش الأس قیام البعض الى البعض للشر
 لا الخیر ص الأض سخت شدن ض الأض الیجا و الاضطراب و الغاب
 فِعْل و شکستن ق الأی اف کردن و الغاب فِعْل ل الأی
 محربه زدن و صافی شدن کونه و شتافتن م الامامة امامی کردن
 الام أهنگ کردن يقال ائمتة و نمتة بالتخفيف و سر شکستن چنانکه
 بحایگاه مغز بسد الامومة مادر کشتن و من الاجوف المهموز الفاء
 ب الأوب و الأوبه و الأیب و الأیب و المآب باز کشتن و الأوب
 فرو شدن آاب د الأود بدو در آوردن و سخر آوردن و مایل کشتن
 آفاب باخر و زس الأوس و الإیاس عطاد اذن و الأوس معوضه اذ
 الأوف آفت رسیدن و الماضی فِعْل و منه يقال زرع مأوف
 مأوف ل الأول باز کشتن و ستر شدن انگین و آنچه بدان ماند

و آل ماله ای اصلحه و ساسه و آل الامیر رعیتة او لا و ایا الا ای ساسها
 و احسن سیاستها **الف** الاون آهستگی و جزبی کردن و نیز رفتن **ح**
 الاوه آوه کردن **و من الناقص المهموز الفاء ب** الابوة پدر شدن
 الابو و الابوة پروردگن **ت** الاو و الابوة آمدن و الغابریات و
 المعروف یاتی و هو متعد و انما قال اتوا علی و اد التمل لانه حمله علی
 الاشراف الاناوة و الاو خراج دادن الانا بار دادن خرما و کشت **ث**
 الاناوة و الایایة و الاشی سخر چینی کردن و یعدی بالباء و الغابریات
خ الاخوة برادر شدن **د** الادو و الادی فریفتن و الغابریات **س**
 الاسو و الاسی دار و کردن جراحت و نیک کردن میان قومی **ل** الالو
 تقصیر کردن و لو ابستن و الوت ای ابطأت **م** الاموة پرستار شدن
 الاما بانک کردن کریمه **و من الناقص المهموز العين الد او مثل الای**
الشأو غلین کردن و من الاجوف المهموز اللام الیو و البو بار
و البوآ قرار دادن و هتا بودن در قضا و یعدی بجمع بالباء الشو و
السوایة و السوایة و المساة و المسایة غلین کردن و ساء الشی اذا
ومنه ساء مثلاً و سئ اذا فتح و منه سیت و جوه الذین کفروا و سوت به

متعد

کافی بد بردم بوی الضوء والضوء و الضیاء روشن شدن طاء یطوؤ ای جاوم
 ذهب و طیبی فَعِلٌ مِنْهُ وَمَنْ اخذهُ مِنْ طوی المناهل فقد اخطأ المواء بانک
 کردن کریمه التواء و التواء بکرانی برخاستن التواء کران برخاستن و بینفتاد
 الهوؤ قصد بزرگی کردن و هوؤت به خورای ازینجه به

باب فَعَلَ يَفْعَلُ من السالم بفتح

العین من الماضي و کسهافی الغایر **ب** التراب خاک بر چیزی کردن
 الثلب نقص کردن الجذب عیب کردن الجذب کشیدن و اسپ کره از
 شیر باز کردن و بیشتری از ماه گذشتن الجلوب پوست فرا آورد جرح
 و العاجر یفعل الحطب سنک انداختن الحطب افز و ختن آتش الحطب
 همه کردن و همه آوردن نزدیک کسی الخذب شکافتن پوست یا گوشت
 و کزیدن مار الخشب آیمختن و پیر تراشیدن و اول بار شعر گرفتن چنانکه
 آید نه بدوق الخضب سبز شدن درخت و الخضب خضاب کردن
 الخذب پوست باز کردن درخت و کل شیء یحیی عن شیء فقد شدب عنه
 و ست باز کردن الشطوب دور کردن و شدن و فی احدیث
 شطوب الريح ای عدل الصرب شیر بر هم دو شیدن و بول بازداشتن

۹۸
(ضرب ضرب)

۹۷

و **ضرب الصبی** لیسن اذ کان یملک یوماً یجدث **الصلب** بردار کردن
و تب کرم شدن و **یعدی** **یعلی** **الضرب** و **المضرب** و **التضرب** زدن
الضرب و **المضرب** رفتن و **الضرب** پدید کردن و دست کسی در مال
وی نزد بستن و **هذا یعدی** **یعلی** و **ضربت** عنه ای ترکته و امسکت عنه
و قوله تعالی **فضربتا علی** **اذ انهم** و منه **انضرب** عنکم **الذکر** **صغیراً** و **ضربت**
الارض و **ضربت** ایضاً **بروی** و قوله تعالی **فضربتا علی** **اذ انهم** ای
منعنا هم **ان یسمعو** **ان النائم** **اذ سمع** **انثیة** و المعنی **انما هم**
السمع **الضرب** **کشتی** کردن **شتر** **الضربان** **جستن** و **جراحت** و **ریشان**
درد **العصب** **کشتی** کردن و **همزد** دادن **کشن** **العصب** **کرد آمدن** **شتر**
بر آب و **فعل** **لغة** **فیه** و **خیو** **بردهن** **خشک** شدن و **یعدی** **بالبا** و **بنفسه**
و **سرو** **ابستن** و **شاخهای** **درخت** **بهم** **باز بستن** و **بستن** **ران** **شتر** **تا**
شیر **دهد** و **خایه** **کش** **تا** **یوفتد** **العصب** **بریدن** و **دشنام** **دادن** و **یقال**
عصبه **أضعفه** **العصب** **بسم** **بستدن** و **یعدی** **الی** **المفعول** **الثانی** **عن**
و **یعلی** **العقب** و **العک** و **العکبة** و **العکبة** و **العکبة** **غلبه** **کردن** **انتمیب**
شریدن **آب** **القشيب** **زهر** **دادن** و **منه** **احدیث** **قشینی** **رحمها** **ای** **صاری** **بیمار**

في أنفي وزهره ودر طعام کردن و کسی را بیدی یا او کردن و فی حدیث عمر
 مین قسبت اراد ان ریح الطیب فی حال الاحرام قسب کما ان ریح المنتن
 قسب و فی حدیثه ایضا قسبتک المال ای ذهب بعقلک و الباب
 بدل علی شیئین احد مملوخذة فی الشئ و الثانی خلط شیئ بشئ القصب
 پاره کردن گوشت و عیب کردن و نای زدن و قصب البعیر امتنع عن
 عن شرب الماء قبل ان یروی و قصبته انا فهو بعیر قاصب و ناقة
 قاصب ایضا انقصب بریدن و بقضیب زدن القطب و القطوب
 پیستانی فراهم کشیدن و القطب آمختن شراب و بریدن و گوشه
 جوان دو پاره در هم افکندن القلب با آوردن و پاسکونه کردن و
 بردن زدن و دل خرمای کشیدن و سرخ شدن غوره خرمای کتب فراهم
 آوردن و فی حدیث اذ التبت و کما فی قریبوا منکم الکذب و اللذیب
 و الکاذب و اذ کذب و المکذوب دروغ گفتن و فی هذا الاصل اشکال
 و انا اوضحه اعلم ان الکذب ضرب من القول فاذا اجاز ان یتسع فی
 القور بمحل غیر نطق نحو قد قالت الافساح للبطن احق و امتلا احوض
 و قال قطبی و فکر ثم قال فی التفكير و غیرها فکذا لک بحوز فی الکذب ان يجعل غیر نطق

نحو كذب القراطيف وكذب الصبوح وكذب الغنقى وكذب عليكم
 الحج وبما شهباء ان اخبر عن الشيء على خلاف ماهويه كان انتقاء الصدق
 فيه فكذلك كذب في هذه الموضع يدل على انتقاء هذه الاشياء بمعنى كذب
 القراطيف اي منسقية فاذا وجدها بالغاثة وكذلك كذب الغنقى اي
 لا وجود للغنقى الذي هو التمر فاطلبه فاذا لم تجدى التمر فكيف تجدى
 الغنوق ومعنى اجمع ان هذه الاشياء منسقية ليس لها وجودا مجردا وقيل
 معنى اجمع الاغراء وقيل الوجوب وما يقوى القول الاول بقوله تم ليس
 لوقعتها كاذبة وضع الكاذبة موضع الانتقاء ومعناه ليس لوقعتها انتقاء و
 تحريم معنى الآية ان البارئ نفي الانتقاء بقوله ليس وانما نفي الانتقاء
 كان اثباتا فيصير التقدير وقعتها ثابتة والكلام في هذا الموضع محال وفيما ذكر
 كفاية الكسب كسب كردن واصل كردن بشيء لشيء را التلب جامه پوشيدن
 و كارد بر سينه استرزدن التلب كزيدن كردم وبتاز يانه زدن النخب
 كرديدن كرهستن در سينه النخب القحاي الغريب بانك كردن آهو التسيب
 التسيب التصب بيناي كردن وبنصب كردن حرف و دشمني كردن باك
 باللام و سرود گفتن بر طريق عرب و هذا في الحديث و نصب القوم ساروايو

والتعب والتعب والتعب والتعب بانك كردن كلاغ و فعل يفعل لغته فيه
 الديق على الاستقارة الهدب دوشيدن شتر و خرما رفتن
 النصب باران بارانيدن و هضب القوم في الحديث اي افاضوا فيه و
 ارتفعت اصواتهم البلت بریدن الخفوت بيارميدن آواز
 الحفات ناکاه بردن الحفت پنهان راز گفتن الخلت سر ستردن و و ام گزاردن
 الرقت خورد و مرد کردن السبت موی تراشيدن و شنبه کردن و بشتاب
 رفتن و کردن زبون و قيام کردن جهودان بروز شنبه و ارسال الشعر عن
 العقص الصلت اسپ تاختن و جاء نابيلين بصلت اذا كان قليل الدسم
 كثير الماء العزت جنبیدن نيزه و در خشيدن برق العقت بر پچايندن
 دست تایشکند و شکستن سخت غمته الطعام غمته اذا اثقل على قلبه القزوت
 خشک شدن خون از جوارحت الکت بر روی انگلیدن و هلاک کردن و او کردايندن
 الكفت و ام آوردن و منه الحديث اکتوا صبيانکم و بشتافتن و نيک راندن
 و صرفت الشيء عن وجهه اللقت بگردايندن و پچايندن و هذا في الحديث
 تراشيدن و يفعل لغته فيه و قرأ الحسن و تحتون النقيت تيرانداختن
 و ديك از خورشيدن و از خشم دوشيدن التهميت كالزبير الا انه دونه

و مرق يعصت

و فی احدیث فرأیت الشیطان ینهت ای بصوت الهفت بزدن بشمشیر
 و کم کردن جاه کسی و کلاهانی احدیث الهفت دریدن جامه و نیک بختن
 گوشت و طعم کردن در کسی الهفت و الهفات تطایر الشی الحفته و کل
 شیء یخفیض ویضع و قد هفت **ث** التلک سم شدن و سد بکردن
 الضنث سخت گرفتن و یعدی بالباء العیث و العلک هو الغیب و العلک
 آمیختن و العلک بزور نا آمدن آتش از آتش زنه فرشت کیده فرنا ای
 نثره اذ اضربه و هو حی الهفت در و معیدن و الفایز **فعل** الحنج
 الحنج الحنج پالان شتر و ساز آن بر شتر نهادن و تیز نگرستن کسی و چیزی
 بکسی انداختن و کنایه کسی برد دیگری نهادن الحنج بر زمین زدن و آتش
 افروختن الحنج پنبه فرخیدن و یفعل لغه فیه الحنج کز کردن الحنج
 بعضا زدن و الحنج و الحنج الحنج الحنج بجه بینداختن شتر پیش از
 وقت و اگر چه تمام خلق باشد الحنج کشیدن و بابر و اشارت کردن الزنج
 و الزنج خریدن پای از نسوی الزنج پر کردن مشک السدج دروغ
 گفتن الشرج بهم در آوردن گوشه احوال و خشت در خره کردن بالرج
 شکافتن العننج کردن بازیدن شتر در وقت رفتن العنجم بعد از دزدن و بجا کردن

العُجُجُ زود بر فتن العُجُجُ عجاج ساختن دلورا العُجُجُ رهوار رفتن اسپ
 العُجُجُ اندک اندک خوردن شراب و فعل فُعِلَ لَفَةً فِيهِ فَلَانَ بِحَرْزٍ لَا يَفْتَحُ
 ای لایتنجُ الفُجُجُ اندوه و ابردن و ترکیب بدل علی تفتح فی الشیء
 الفُجُجُ پای از هم باز نهادن از برای بول الفُجُجُ و انخسیدن و زمین مساحت
 کردن و کریت بر کسی نهادن بفتح به ای صرع و کذلک اذا سقط من قیام
 بفتح به الارض ای جلیت به الارض المشجُ امیختن البنج الضراط النج
 بجه کرفتن از دست و کوسنند و آنچه بدان ماند و منه احدیث هل
 یلخ ابل قومک ای تو لذه اقلی ساجها النتاج زادن شتر و الفعل من
 هذا بنتجت الناقه النسخ بافتن و الغابیر یفعل نسجت الريح اذا اتقا^{وره}
 ریحان طولاً و عرضاً تشبیهاً بنسخ احوالک النسخ کرستن باوان و آواز دادن
 مشک و خم و دیک در جو سینه النسخ ببردن آمدن جوژه از خایه
 البنجان بر جستن خرگوش و فی احدیث فنفتت بهم الطريق ای رمت
 بهم فحاة الهدجان نرم رفتن ببر العرج بسیار کستن و رفتن اسپ
 و در الجامعت افراط کردن ح الملح دادن و الغابیر یفعل النخ و النوخ
 تراییدن آب از مشک و عرق از تن النخ آب بزدن و تشکی نشاندن

وَنَضَّوْهُم بِالنَّبِيلِ اَي دَمُوْهُم وَنَضَحَ عَنْ نَفْسِهِ اِذَا دَفَعَ عَنْهَا حَجَّةً وَنَضَحَ
 بِالْعَرَقِ اَي عَرَقَ النَّضْحُ سُرُوْزْدَنَ وَالغَابِرُ يَفْعَلُ النَّضْحَ وَالنِّجَاحُ زَنَ كَرْدَنَ
 وَشَوْهَرُ كَرْدَنَ وَبِجَامِعَتِ كَرْدَنَ **خ** النَّضْحُ وَالْقَلِيحُ بِاَنَّكَ كَرْدَنَ نَحْلَ النَّضْحِ
 بِاَفْتِنِ وَبِهَرُونَ كَشِيْدَنَ چِيْزِيْ اَز جَانِبِيْ **د** نَمَدَ الرَّجُلُ كَدَّةً بِالْمَسْئَلَةِ وَنَمَدَ
 الْفَسَاءَ الرَّجُلُ اِنْ سَاءَ مَا رَأَى اَجْلَدَ بَرِپُوسَتِ زَدَنَ وَتَارِ يَا زَدَنَ وَجَدَّ
 الْاَرْضُ اِذَا اَصَابَهَا اَجْلِيْدٌ وَفِيْ اَحَدِيْثٍ نَجَلَدُ بِالرَّجُلِ نَوْمَا اَي سَقَطَ وَ
 كَانَ مَجَالِدُ بَجَلِدِ اَي نَكَدَبَ اَحْوَدٌ مَقِيْمٌ شَدَنَ اَحْوَدٌ اَهْمَكُ كَرْدَنَ وَمِنَهُ
 وَغَدُوْا عَلٰى حَرْدٍ قَادِرِيْنَ قَالُوْا عَلٰى قَيْدٍ وَقَالُوْا عَلٰى مَنَعٍ مِّنْ حَارِدٍ
 الْاَيْلُ اِذَا نَلَّتْ اَبْنَاهُ اَحْوَدٌ اَز مِيَّانِ قَوْمٍ بَايَكْسُوْ سَدَنَ اَحْشَدُ فَرَاهِمَ
 اَمْدَنَ اَحْفَدُ وَاَحْفُوْدُ وَاَحْقَدَانُ شَتَا فِتْنِ شَتْرُ وَشَتْرُ مَرْغٍ وَمُرُوْدٌ
 خَدْمَتٌ وَمِنْ هَذَا اَلِيْكُنْمِيْ وَنَحْفِيْ اَحْفَدُ كَيْتَهُ كَرَفْتَنَ وَالْمَاضِي
 حَقْدٌ حَقْدٌ لَعْنَةٌ اَحْضَدُ نِيْكُ خُوْرْدَنَ وَبَدُوْ دَر اَوْرْدَنَ حَرْبٍ
 وَبِيْرَاسْتِنَ خَارَازِدِ رِخْتِ وَمِنَهُ فِيْ سِيْدِهِ مَخْضُوْدٌ وَكُلُّ مَنْ طَبَّ قَضِيْبَتَهُ فَقَدْ
 خَضَرَتْهُ مِثْلُ اَكْلِ الْغَنَاءِ وَالغَيْثِ وَبِيْرَهُمَا فِيْ اَحَدِيْثٍ تَمَارَهُمُ لَمْ يَخْضُدْ
 اَي يَأْتِيَهُمْ بَطْرًا تَهْلُمُ يَصْبِيْهَا ذُبُوْلٌ وَلَا اَنْفِصَارُ وَقِيْلَ صِرَابُهُ لَمْ يَخْضُدْ

يقال خَصَدَتِ الثَّمَرَةَ خَصْدًا اذا اغتبت اياما فصمرت الثمرة فانزوت
 الرقدياري کردن و عطا دادن و مانند نمد زین ساختن شتره الرمد
 هلاک شدن الزبد عطا دادن و مشک شیر جنبانیدن تا مسکه برآرد
 الشراد و الشرو در میدان الصفد بند کردن الصلود کند شدن
 آتش زنه و فی احدیث ایض ضلدا ای یبرق و بیض الضمد دار و
 بر جراحات بستن و بفعل لفة و دود و ستکان بهم داشتن و دوروی
 کردن و رمانا لواضمد به العضا ضربه بها علی الرأس العصد پچانیدن
 و منه العصيدة العصودة بمردن العصد درخت بریدن العقد و
 العقود کره و بیع بستن و سو کند بقصد خوردن و پیمان کردن و العقد
 سبب شدن انگین و مجزان و فی احدیث من عقد طیبه ای جمعها العقد
 آهنگ کردن و یعدی باللام و عقدت الشی اقمه بعداد و عده المرضای
 قدحه العنود ستیزه کردن و الفاعل عیند و عاند الغد شم شیر در نیام
 کردن و الغابریفعل الفصد رک زدن و هو مستعد الفقد و الفقدان
 کم یا محتمل القدر و غن در مشک کرد کردن القصد آهنگ کردن و یعدی
 بنفسه و باللام و بالی و شکستن چوب و داد کردن و میا بنجی زیستن

واجب غیر مقرب

الفَلْدُ نِيكَ بِيَانَتْ رَسْنُ الْكَبْدِ بِرَجْرَزِدْنِ وَفِي أَحَدِيثٍ كَبَدَهُمُ الْبَرْدُ
 اِي شَقِّ عَلَيْهِمْ وَضَيْقُ الْكَبْدِ بِرِيدِنِ اللَّسْدِ شَيْخُورِدْنِ أَهْوَبْرَهْ اَز مَادِر
 وَفَعَلَ فَعْلًا لَفَةً وَبَلَسِيدِنِ اَنْكَبِينِ النَّضْدِ بِرَهْمِ نَهَادِنِ الْهَرْدِ وَالْهَرَفُ
 وَرَزْدُ كِرْمِ اِنْ جَامِهْ وَهَذَا فِي أَحَدِيثٍ **ذ** اَجْبَذْ كَشِيدِنِ وَهُوَ غَيْرُ مَقْلُوبٍ
 اَجْبَذْ بِرِيَانِ كِرْمِ اِنْ كُوسْفَنْدِ وَجَزَانِ وَبِخْوِي آوَرْدِنِ اِسْبِ وَسَوْخْتِنِ
 اَقْتَابِ چيزی را شَدَتْ اَلنَّاقَةُ شَمَادُ اِي لَفَتْ فَشَالَتْ بِهَا بِهَا بِذَنْبِهَا
 الْفَلْدُ يَارِي دَادِنِ اَز عَطَا النَّبْذِ وَيُكْتَدِنِ وَانْتِخَاذِ النَّبِيدِ اَللَّبْذَاتِ
 جَسْتِنِ رَكِ **ر** اَلتَّبْرُ شَكْسْتِنِ وَمِنْهُ اَلتَّبْرُ اَلتَّبَارُ هَلَاكُ شَدْنِ وَفَعَلَ
 لَفَةً اَلتَّمْرُ خَرَمَادِنِ اَلتَّمْرِ يَخْتَهْ شَدْنِ مِيَوْهْ جَزْدُ اَلشَّيْ اِسْتِصَالَهْ اَجْزَرُ
 بِرِيدِنِ خَرَمَا اَكْتَرَانْدُ كِ دَادِنِ وَبِوَنْدِ دَرْدِ اَمِنْ خِيْمَهْ دَادِنِ اَحْسَرُ
 رَجَائِنِدِنِ اَحْسُورُ رَجَاهْ شَدْنِ وَكُنْدُ شَدْنِ چِشْمِ اَز مَسَانَتِ دَوْرُ
 اَللَّفْزُ كُنْدِنِ زَمِيْنِ وَشَوْخُ كِرْفَتِنِ بِنِ دَنْدَانِ وَفَعَلَ فَعْلًا لَفَةً بِرَدِيَّةِ فِي هَذَا
 وَلا فَرُ كِرْدِنِ اَحْقَرُ خَوَارِ اَشْتِنِ اَحْتَرُ وَاحْتَوْرَهْ غَدْرُ كِرْدِنِ اَحْسَرُ
 كَاسْتِنِ وَفَعَلَ يَفْعَلُ فَعْلًا لَفَةً وَبِكَلِمَهَا قِرَابِلَانِ بِنِ اَبِي بَرْدَهْ وَلا اَحْسَرُ
 الْمِيْزَانَ اَحْسَرُ چِيْنِي بَدِ اَز مِيَانِ نِيكَ بِيَرُونِ كِرْدِنِ اَحْطَرُ وَانْحَطَرُ اِنْ

فاكه

۱۰۴

۱۵۶

الخضير د بنابر برداشتن شتر الخطران خراميدن مرد و جنيدن نيزه و خطرا
 الرجح ارتقاء و اختفاضه للطعن الخنز و الخفازة رنهار دادن و عهد بجاي
 آوردن الخمر خمر دادن و نمونه المخمور و شرم داشتن و پوشيدن كواهي
 الذفر الدفع الزبر تصديد كردن الزحير النفس بشدة و فعل يفعل لغة فيه
 الزفر برداشتن بار الزفير اول بانك خر و ناليدن الزفار بانك كردن شتر مرغ
 السفر رفتن و روي برهنه كردن السفارة يكي كردن ميان قومي
 السفور بسفرتن شدن و سفرت البعير بالسفار و هي حديدة توضع على
 انف البعير مكان احكمة من انف الفرس و ربما كان خيطا يشد على خطام
 البعير و يدار عليه و يجعل بقيته زماما الشخير بانك كردن خر
 الصبر شكيبايي كردن بازداشتن و قيل فلان صبرا و خلف صبرا
 اذا حبس الى القتل حتى يقتل او على اليمين حتى يحلف الصفيير بشخو كردن
 الصبر د بسته كردن و آنچه بدان ماند و وثب الفرس جا معا فوامه
 الضفر تافتن رسن و بافتن كيسو و مانند آن و دويدن الطير الرجيع
 الرجيع و يفعل لغة فيه عن القتيبي الطنور الوث العثر و العثران
 جنيدن نيزه و العتر عترة كشتن و هي ذبيحة كانت تدح في رجب في اجمالية

و بيشتر م

المعز کردن بدود و آوردن و مدد الفرس ذینه نحو عجزه فی العجز ثم قيل مر
الفرس بعجز عجز اذا مر من اسر بها العذو العذري معذور داشتن و منه
الحديث من يعذرني من رجل اي من يقوم لعذري ان كافأته عن سوء
صنيعه فلا يلزمي بل يلزمه العذر سر اسرار براسپ کردن و العابر يفعل
وخته کردن و بسیار عیب شدن و عذبة الله من العذرة فعذره وهو
متعذور اذا هاج به و جمع الحلق من الدم العذر الردو المنع العسر
و المعسور و ام خواستن در وقت تنگ دستی غنم و القاب يفعل و المفعول
مثل المعسور و المعقول و غيرهما لا يكون مصدر عند سيويه البتة و يتاوه
على انه صفتة قالوا استغنى بهذا عن المفعول و عند غيره يجوز ان يكون مصدرا
العسر و العسران دنبال برداشتن شتر و يعدي الباء و عسرت المرأة
اذا عسرت اولادها العسر دهم شدن و در مكره ان العسر اشترى انكورو
زيتون و جزان و عصرت القوم اي مطروا و قبل في قوله تم و فيه تعصرون
اي يتخون من العسر وهو المبخاة العفد ر خال باليدن و كشر دادن خرما
و عفر الزرع ان يسقى سقية ثم يترك ايا ما لا يسقى فاذا عطش سقوة و
يصلح على ذلك العفري کردن و ريش کردن و سرد رخت خرما بریدن

فما عجز

۱۱۹
 و فی احدیث آن لایعقر مرعاها ای لایقطع شجرها و فی حدیث آخر لایعقر نکر
 الله ای لیهلک نکر و اصله من عقر التخل و هو ان یقطع رؤسها فتلبس العکر
 حمله بردن بر کسی العکور و العکر و اگر دیدن و الغاب یفعل الغدربی
 و فایمی کردن الغضن یجسپیدن و یعدی بعن و و اشتق المغفرة و الغفر
 و الغفوان آمرزیدن الغفر فو پوشیدن و بار در بار د ان نهادن و باسر
 شدن بیماری و جراحت الغدور یجفور و الغاب یفعل القشر هو ید
 کردن و فطر الطیب الی الماء الفکر یشت کسی شکستن و فقرت انف البعیر
 اذا جذرته بحدیة ثم جعلت علی موضع ای جزا حریر و علیه و تر تکوی
 لتدلک بید لک و تر ترحم القتر بوی گوشت دمیدن در وقت یختن
 و بریان کردن و فَعَلَ لَغَةً فِیهِ القدر و القدر و القدرات
 و القدران و القدر تو اناشد و یعدی بعلی و فَعَلَ یَفْعَلُ و فَعَلَ یَفْعَلُ
 لغتان فیه و انقدر نفقه تنک داشتن القسر یسم بر کاری داشتن القشر
 پوست باز کردن و الغاب یفعل القمرقما ر بردن و یفعل لغة عن القتیبی
 الکبیر شکستن و ضم الطائر جناحیه عند الانقضاء اکثر کاریدن و
 دیدن برهمنه کردن الکفر پوشیدن الذبیر بهمن کردن و برد داشتن

التغير نغره زدن و در فتنه برجستن التغير و التغير بسفر برون شدن
 التغير برون شدن حاج از منا الهيدر بریدن گوشت الهيدر باطل شدن خون
 الهيدر و الهيدر و التهدار خوشیدن شراب الهيدر بانگ کردن بگوت
 الهيدر و الهيدر بانگ کردن شتر کشتن و ضربه فهدرت دمه هدر و را
 ای سقطت الهيدر و التهدار بسیار گفتن و الغاب يفعل و فی احدث مهذون
 الدنيا ای متوسعون فيها الهيدر البزد الهصر سگستن و فی احدث ثم هصر
 ای شاه نینا شد بدلی استواء من رقبته و متن ظهره لا یقومه و لا یخاذب
 فی رکوعه و هصرت الفصن و بالفصن اذا احدثت رأسه فاملته الیک
 و منه احدث فهصره الی بطنه ای جذب به ز الترف و سخت شدن بجز
 بی زدن برجایی اجمز دریدن و يفعل لغة و بکلیها قرآنس لولو الیه
 و هم بجمزون مکان بجمزون احدث یوسکدن و منه استارة احدث
 فاسبوختن و فاجنبایندن اجمز حرافة الشی و حمز الغم قلبه ای
 احرقه اخبز نان پختن و بان دادن و نیک راندن و التریب بدل علی
 خط الشی بالید الیغز علف در دهن شتر کردن و برجستن و همای
 احدث و جماع کردن العجز و المعجز و المعجزة ناتوان شدن و المعجز بکسر

الجیم شاذ و کنه یک کل ماکان علی هذا الوزن من باب **فَعَلَ یَفْعِلُ** و القیاس
مَفْعَل یفتح العین العیشزان مشیته المقطوع بالرجل العکز بهم آمدن
 الفرز سبوختن سوزن و آنچه بدان ماند و پای در زکاب که از پوست
 بود نهادن الغمز بچشم نمودن و بیختن افشردن و غمز الدایبه من
 رجه و غمزت الکبش مثل غبطت الفرز جدا کردن نصیب القفزو
 القفزان بوجستی الکنز کج نهادن و خرما در بار دان نهادن اللبز
 ضرب الناقه لجمع حفاها اللمز عیب کردن و الغابر یفعل و اصله
 الاشارة بالعين و نحوها و لمزه لمزا اذا اخبر به و دفعه اللبز لقب نهادن
 النغزان بالفاء بر جمع الهمز حرف را بهمز کردن و فشردن و عیب کردن
 و همزه همز مثل لمزه **لمزاس** اجلوس و المجلس نشستن اجلس
 یخبر شدن المجلس باز داشتن الجدس بر کانی گفتن و بشدن در زمین
 نه بر بهیریت و بیفکندن و فرو خوا با شتر و حدست بسهم ای رمیت
 به المجلس ربودن الخمس بنجم شدن و پنج بگردن الرفس الضرب بالرجل
 و قبل الصدمة فی الصدر بالرجل السدس ششم شدن و شش بکردن
 القفس دندان بوتیر نهادن و جزآن و برزید چاه بسنگ و قفس علیهم

الزمان ای اشتد علیهم و ضرس البرذون موتة الطلس و
 الطمس محو کردن و ناپدید کردن العیس و العیوس روی ترش کردن
 العجس بازداشتن از کاری و سخت بگرفتن چیزی العدس رفتن
 در زمین نه بر هدایت و بر گمان گرفتن و شدّة الوطی العفس الحبس و
 الابتذال ایضا سوق الإبل العکس ردّک الشیء الی آخره و بینی بستر
 با دست بستن تارام شود و منه احدیث اعکسوا انفسکم ای ابدعوها
 و کفوها و شیر بر خوردی ریختن العلس شراب خوردن الفرس
 درخت نشانیدن الفطس آب فرو بردن الفس مثل الفرس فرو
 کردن و اصل الفرس هذائم صییر کلا قتل قریبا و قد نفی عن الفرس فی
 الذبح و هو کسر عظم الرقبة قبل ان یبرّد الفطوس و الفقوس نبردن
 الفقس خایه بناه کردن موعّ الفقس کسی را علم موختن و آتش اذن و طلب
 کردن آن الفرس سخت شدن سرما و افسردن آب القلس فی یروز و ک
 انداختن شراب الکبکس ایناشتن و جای ناکه بغارت فرو گرفتن و سرد رجامه
 بردن الکدنس استماع المتعلّی فی السیر و العطاس ایضاً فی احدیث و مکلوس
 فی نار جهنّم ای من دفع یقال یکدس الانسان علی رأسه اذ دفع من وراء

الكنوس در آشیان شدن آهو و بز کوهی التلبس شوریده کردن و قری و
 لیل بسوا علیهم دینهم بفتح الباء يجوز ان يكون لفته غیر مشهوره و يجوز
 ان یزاد به شدة المخاطبة لهم فی دینهم فشبته بلبست الثوب فحمل علیه
 اللطس الوط و الذق الشدید المکس کس کردن زریع و باز شدن
 التلبس سخن گفتن و يستعمل فی النفی يقال ما تبس بكلمة النفس خشم کردن
 التمس پوشیدن راز و راز گفتن بالکسی المحس چیزى در دل او فادان
 المرس کوفتن و منه الهريسة الملس اغر کردن و رجل مهلوس العقل
 ای مسلوبه و قد هلس الممس آواز نرم دادن **ش** الحرش صید
 کردن سوسمار و منه المحدث یفرد من الحرش یعنی اخذ یعة و خراشیدن
 الحفش آب دویدن از سطره و کرد کردن و الفرس الحفش ای یاق
 بحر می بعد جایی و هم حفنون علیک ای بختعون و يتألبون الحفش
 بد کردن و بگردد آوردن اخذش خراشیدن الحرش مثله و الکسب
 ای عین العیش افزون شدن العیش زار یک شدن شب القرش کرد کردن
 و کسب کردن و به سمیت قریش و هم فی الاصل ابته فی البحر القرش فراهم
 آوردن از بیایها الکذش اخذش و الکسب و السوق الشدید المرش

الخدش التثني منقش ارجاسي بيرون كردن و ما نشئت من شيا
 اي ما اجبت التثني باب بكسيدن از جاه التثني الجمع و الكسب
 الهزس در جستن سگ يقال عس القوم وهو ان تحذروا و يغني في بعض
 الخوض ينجيدن جامه در كوفتن الخوض حريصي كردن و التعت حريص
 و يفعل يفعل لغة فيه قليلة اجبض خلط الشيء بالشيء و منه التخييص عيرت
 السماء عرماد ام بر قها العفص پوست بر سر شيشه بستن العفص بافتن
 موى الغلص قطع الفلصة غمصة غمضا اي استصغره و لم يره شيا
 يقال غمص فلان النعمة اذ لم يشكرها و غمصت عليه و اقاله اي غبت عليه
 وهو مغمص عليه اي مطعون عليه في ذنبه و فعل يغمص فعلا لغة في هذا
 التركيب عن الباراني وغيره و الاخبار تدل على الكسر منها قوله و غمص الناس
 و انغمص الفتيا و غمص الله اخلق الفرض بریدن و شكافش و بر فريجه
 زدن القيص بسرا نكشان فوا كرفتن و القيص الحفة و التثني الحمت
 قابص عن الباراني و اورده اجوهري في باب فعل بالكسر قال و مصدره
 القيص و التعت قيص قلص الظل اي نقص و الماء اي ارتفع في البير و الشفة
 اي انزوت و الثوب اي انزوي بعد الغسل و مصدر اجمع القلوص و التركيب

يدل على انضمام شيء بعضه الى بعض القنص صيد كوردن التلوص والتلقص
 والتلصان بركشتن واما برنفعل التمص موى برسته از روى پر كندن
 ومنه احدِيث لعن الله الغامصة **خ** الجروض فزوردن آب دهن
 برانده و خشم و بعدى بانبا و يقال هو جروض بنفسه اى يكاري يقضى
 الجبض تير در پيش تير انداز او فتادن و خون كسى باطل شدن و كم شدن
 آب چاه الحفض خوب خردادن و چيزى از دست بيغكندن الحفض
 فروداشتن آواز و خوش عيش كرد اينده ن و كشتن و نرم رفتن شتر و تخفض
 كردن حرف و هو فى الاعراب بمنزلة الكسر فى البناء فى مواضع النخوين
 الحظ اذ ختته كرددن الرّبوض فرو خفتن كوسفند و كاو و اسپ
 و سگ و منه احدِيث فابيض فى دارهم طبيبا قيل اقمزى دارهم امنا
 كاتك ظمى فى الكناسه قد امس حيث لا يرى انسيا و قيل امره او ياتىكم
 كما يجر حريم لان بين ظهرا فى الكفرة فتى رابه منهم ريب نفر عنهم شادا
 و الرّبوض فى الكباش مثل الجحور فى الفحل الرّفوض برا كنده كردن شتر در
 چرگاه الرّفوض برا كنده شدن ايشان الرّمض كوسفند با پوست در
 زير پيرز كوزن تا باخته كردد و پيكان در ميان دو بسنگ نهادن و بدرا

کوفتن تا تنک گردد و الغاب من هذا يفعل العرض پیش آمدن يقال
 عرض به امر کذا و عرضت له القول و عرضت بالكسر ايضا عرضا عن ابی زید
 و مر فی فلان فإعرضت له نعتان جمیدتان و آشکارا کردن و عرضه
 کردن و بولد ادره و عرض الرجل اذا اتى العروض و هی مکه و المدینه و
 ما نحو لهما و عرضت الناقة اذا اصابها كسر او آفة الغرض بر کردن و کم
 کردن و شیر تازه دادن الغرض فريضه کردن و عطاد ادن و اصل الغرض
 الجز فی الشئ يقال فرضت الزبد و المتوالک الغروض پیر شدن کا و القبض
 شتافتن و منه صافیات و یقبضن فی احد القوالین و بشتاب راندن
 و فرا گرفتن نتیجه و ننگ کردن و قبض فلان ای مارت فهو مقبوض الغرض
 کشتن از چیزی و منه تقرضهم ذات الشمال ای ناحیه الشمال و شمر گفتن
 و بریدن و بناخن براه و بیچیدن موش جامه را و پاداش درین و ترکیب
 یدل علی القطع کرضت الناقة اذا انظمت من رحمها ماء الفحل ای بقره و
 النبیضان جستن رکب التلظ مصدر تلظ البعیر اذا التقی بعد رقیقا
 و هو فی احدیث اکنوط فادرو آمدن کشت الخبط فرو کوفتن درخت
 تا برک بسوفتد و دست بر زمین زدن شتر و منه خبط عشوار و خفتن

وخبِطَت الرِّجْلُ إِذَا انْعَمَت عَلَيْهِ مِنْ غَيْرِ مَعْرِفَةٍ بِدِنِكُمَا الخُرْطَرَانِدَنْ دَارُو
 نَشْمُ رَا وَمِنْهُ أَحَدِيثٌ خُرْطَ عَلَيْنَا الْإِحْتِلَامُ أَي أُرْسِلُ وَدَرَجِيحٌ بَرْدَنْ حَرَب
 وَمِنْهُ رَجُلٌ مَخْرُوطٌ اللَّحِيَّةُ أَي فِيهَا طَوْلٌ مِنْ غَيْرِ عَرْضِ الخَلْطِ أَي خِثْنِ الخَمِطِ
 كَوَسْفَنْ فِي يَوْسْتِ بَرِيَانِ كَرْدَنْ الرِّبْطُ بَسْتَنْ وَالفَا بَرِيفَرَالُ الشَّمِيمَةُ أَي خِثْنِ
 الضَّبِطِ نَكَاهُ دَأْتَنْ الضَّرْطُ أَحْبَبْتُ العَبْطُ كَشْتَنْ بَهِيمَةً بِي عَدْتِ وَشَتَا فَنْ
 وَدَرُوعُ كَفْتَنْ بِي عَزْرُونِي أَحَدِيثٌ أَنْ يَعْطُوا ضُرُوعَ العَنَمِ أَرَادَ لَا يَعْطُوا أَي
 لَا يَعْقِرُونَ عَائِذُ مَرَعَانِي العَبِطُ العَمَطُ الضَّرْطُ وَيَسْتَعْمَلُ فِي العَيْنِ العَبْطُ بِرَجْمِ
 كَوَسْفَنْ تَأْوِزُهُ هَسْتِ يَانَةُ العِبْطَةُ وَالعَبْطُ بَرَهَانِ بَرْدَنْ القَسُوطُ بِيَادِ
 كَرْدَنْ القَسْطُ وَالكَسْطُ حَيْزِي أَرْوِي حَيْزِي وَأَبْرَدَنْ وَكَشْتِطُ البَعِيرُ كَشْطًا
 نَزَعَتْ جِلْدَهُ وَلَا يُقَالُ سَلَخْتُ اللَّبَّ اللَّبَّ بِجَمِيعِ أَحْكَامِهِ فِي أَحَدِيثٍ بَسَطَهَا
 اللَّهُ بِالْجِبَالِ أَوْ أَخْرَجَ مِنَ الْأَرْضِ الْجِبَالَ فَصَيَّرَهَا أَوْ تَادَا لَهَا وَقَالَ دَرِيدِي
 أَيْشَتَا عَمْرًا مَشِي حَتَّى تَطَّرَ الخَيْطُ بَادِ أَرْسِينَهُ بَرَا وَرَدَنْ النُّشْطُ أَرْسِينِي
 بَرْمِينِي بَشْدَنْ وَمِنْهُ وَالنَّاشِطَاتُ نَشْطًا يَعْنِي النُّجُومُ يَنْشِطُ مَنْ بَرَجَ إِلَى
 بَرَجٍ وَبَسْتَنْ رَسَنْ بَكْرَهُ كَمَا آسَانُ بَارَشُودُ وَكَشِيدَنْ دَلُو أَرْجَاهُ بِي بَكْرِهِ وَهَذَا
 أَيْضًا فُسِّرَ وَوَالنَّاشِطَاتُ نَشْطًا وَمَعْنَاهُ المَلَاكَةُ يَنْشِطُ أَرْوَاحُ المُؤْمِنِينَ

ح

كما ينشط الدلو من البشر فالنشط اجذب باليين والترع بخلافه النفيط
 بيني دميدن بز و لغة في المفيت الهبط فر و آوردن و كاسته كردن بهاء آخريان
 الهبوط فر و آمدن و يفعل بالضم لغة ايضا و منه قرأ الامش لما يهبط من
 خشية الله و كاسته شدن بهاء آن الهبوط در عرض كسي افتادن الهبوط
 الغلم و اخبط و الاخذ بغير تقدير ايضا **الغظ** و اللفظ سحقي رسايدن
 القراطير استن اديم بيراك سلم اللفظ كفتن و ارد هن بيوكندن **ع** المرجع و
 الرجوع و الرجعي و الكريدن الرجوع فر نمودن شتر كه بجه دارم و ندارد
 الرجعان و الرجع جواب نامه باز فرستان الرضع و الرضاع و الرضاة
 شير خوردن البرزوع كشيده شدن و يعدي بالي يقال ترع الى ابيه في الشبه
 اي ذهب و باز ايستان و يعدي بعن الترع بر كندن چيزي و منه قولهم
 فلان في الترع اي في قلع الحيوة و كان كشيده الترع آرزو فرزند كشتن و بعد
 بالي و نزعته اجيل اذا جرت **طلق** الحف و الخفيف تكبر كرهان و الخفيف
 الصوت من اجوف و هو اشد من الفطيط و هو في احديث جدف الطار
 جدوفا اذا اكل مقصوفا فر اية اذا طار كان يبرد جناحيه الى خلفه و جدف
 السفينة ضربها بالجدف الجذاف الجذوف بریدن و شتافتن و بر خدمت رفتن

وحذف الطائر مثل جذف الحزف بكرف فاكرفتن فارسي معرب الحذف
 بينكندن وچيزي سوي كسي انداختن الحرف كسب كردن از بهر عيال حرفت
 الشئ عن وجهه حرفا الحسف خرمای بدار میان نيك بيرون آو كردن
 الحلف والحلف والمحلوف سو كند خوردن الحذف اشك انداختن
 بانكشت الحثف بز مين فرو بردن الحسوف بز مين فرو شدن و چه بسلم بسير
 فرو شدن و بكرفتن ماه و في الحديث خسف لهم عين الشعر اي استنيط
 لهم عين الشعر ذلل الطريق اليه وهو ما يوجد من الحسف خسف الانسان
 خسفا من الحسفة وهو احسن و الحركة وخسف الثلج وذلك في شدة البرد
 تسمع لا خسفة عن الشيء الحصف برهم نهادن و نولين و آنچه بدان ماند
 دوختن الحصاف نه ماهه بچه بيوكندن شتر فهي ناقة خصوف الحصف
 الضرب الخطية ان زود رفتن شتر الحلف آب كشيدين الحناف ان يلوي
 البعير ^{زنده} را و قلبه خف يده الى وجشيه ايضا الحانف الذي شمع بانفه
 من الكبر ومنه ابو مخنف لوط بن يحيى من نقلة السير الذي كاه خرد
 نهادن و ذلكت الكتيبة في احرب اي تقدمت الذر فسست رفتن الذين
 والذروف والذرفان والتذراف رفتن اشك الرصف داع كردن

بسنگ و دیک کرم کردن بیان الزرف شتافتن الشفوف الشفون الصدق و
 الصدوق بکشتن الصرف بگردانیدن و تزئین احدث بالزیاده فيه و صرف
 الدرهم بالذات غیر معروف الصریف جریبیت کردن دندان شتر و در سراسر ای
 و گردنای بکره چاه الصراف و الصروف بکشتن آمدن سگ الطرف
 بگردانیدن از چیزی و جنبانیدن بک چشم و جنبیدن چشم و پلک چشم بر
 هم نهادن و چیزی در چشم کسی زدن الظلف خود را از هوای نفس بازداشتن
 و بر اثر نگه زدن و ظلفت اثری اذ امشیت فی بحر و نه للتایبین اترك
 فیها العجف و العجوف ایشار کردن کسی دیگر را بر خویشتن در خوردن العذف
 و العذف بالدال فی لغة مصر و الذال فی لغة ربيعة الاکل العرفه و العرفانک
 شناختن العرف بشا سب بریدن و عرف الرجل ای خرجت به العرفه
 و هی قرحة تخرج فی بياض البکم و يقال ما عرف لاحد یصر عم ای ما اعترف
 و قوله عرف بعنه بالتحفیف معناه جار علیه و هذا كما تقول لمن یه صراو
 یحسین انا اعرف اهل الاحسان و اهل الاساءة ای لا یخفی علی ذلک
 و لا مقابله بما یكون و فقاله العریف بانک کردن کردن پری العروف
 بازداشتن نفس خود را از از کاری و الغاب یفعل العرف طنبور و جز

فاله

۱۳۱

۱۲۰

آن زدن العصف رگوب الامر من غیر تدبیر و المفاضة من غیر قصد و اشرف
 البعیر علی الموت من الغلة العصف برک کشت بریدن و کسب کردن
 و هلاک کردن و هذایعدی بالباء العصف و العصفوف باد سخت جستن
 العطف مع بانی کردن و حمل بردن و برکردیدن و یعیثین بوعلی و برکردن
 و بدو در آوردن چوب و جزآن العقف بدو در آوردن العلف علف دادن
 العرف آب بدست برداشتن و خوردنی بکچلیز برآمدن و بریدن و پوست
 پیراستن بعرف و هو شجر العصف بست کردن سک کوش را وینک
 ناسکستان کوش الفضوف بنعت تزیستن العلف در غلاف کردن و غالیه
 بکاره استن القصف دشنام دادن و فی کردن و انداختن القرف عیب کردن
 و پوست باز کردن و ریش و بار و درخت و تهمت کردن و کسب کردن
 از بهر عیال و فی احدیث افریهم اخذ شونم القصف شکستن القصیف
 بانه کردن رعد و جزآن القطف میوه و انکور باز کردن و کام خورد نهادن
 ستور القطوف خراشیدن القلف بریدن پوست ختنه و پوست از درخت
 و کل از سر خم باز کردن و فی احدیث مالم یقلف ای یزید القلف دست بپس
 بیستن و غم رفتن و کتفت اخیل اذا ارتفعت فروع الکافهانی المشی الکسف

از صفحہ اول تا آخر
 در فصول جمع فقطر است
 فراگشتن

بریدن جامه و پی کردن بیشتر و روی ترش کردن و گرفته کردن اینده آفتاب و ما
 الا ان الاجود ان يقال خسف القمر و العامة تقول انكسفت الشمس الكسوف
 كرفته شدن آن و بر شدن حال کسی الكشف و الكاشفة و ابردن چینی از
 چیزی الكشاف ان تحمل النحل على الناقة سنتين متواليين في احدیث
 يكتشف و يبيض الطيب ای بتلاؤ و راه البارانی بضم الصاد الشف موی
 می رکندن و به بین چیزی بر کزیدن الخاف قضيب تيس بسن تا کشتی بتواند
 کرد الشف پنبه زدن و نذفت العمامة بالبلح ای رمفت به الشف بریدن
 آب چاه و الماضي فعل و بر سایندن آن و ضعيف کرد ایندن رفتن خون
 مردم را و نرف الرجل فی اخصومة اذا انقطعت حجة من نرف الرجل
 شكر و سنده لام عنها ينزون الشف بر کندن کياه و دامیدن چیزی
 الشف بانک کردن الهتاف اذان دادن و یعدی بالباء الهتاف غلور
 در مدح **ق** فی احدیث فجعلوا ای رمی المحب الضراط فحدث
 القوم بالرحل ای احاطوا به احدث بریدن و کزیدن سرکه دهن را احدث
 سخت ترش شدن احدث و احدث و احدث زینک سار شدن در کار
 و فعل فعلاً لغة فيه و الفح اجود احدث محکم بسن برین اخلق موی

فاله

۱۲۴

وبركلو زدن و حلقة الله اى اصابه بوجج في حلقة اخذق سرگين او كند
 مرغ والغاير يفعَلُ اخزق دريدن و زمين بریدن برفتن و دروغ
 كفت اخزق و اخسق بر نشانه گذاره كردن مادوى شستى الدسوق
 تبدلن حوض الربوق موى بر كندن الزلق موى سقردن و بخيزايند
 و منه قرى ليز لقونك با بصار صم يفتح الياء زلفت الفرس شككت
 في قوائم الاربع السبق و السباق پيشى گرفتن السرق و السرقة اول
 بفتح الراء و الثانى بكسر هاء زدى كردن يقال سرق منه مالا و ربما قالوا
 سرقه مالا السفق در فا كردن و بمعنى الصفق فى البيع و البيعة رايسته فى
 الحديث و وجهه ان السين تبدل مكان الصاد مع القاف و احرف محدودة
 السلق بز فان آوردن و منه سلقوكم بالسنة حداد اى جهروا فيكم
 بالسوم من القول و خايه كوان كردن و يكبار كوشه جوال درهم افكندن
 و سنان بلز افكندن و بانك كردن منه الحديث ليس من امن سلق
 و قيل معناه ان تترش المرأة و وجهها و تصكه و جرب كردن چيزى و فى
 الحديث و قد سلقته افواهنا اى خرج بها السلاق الشهيق و الشهاق
 و الشهوق عند بعضهم آخر بانك كردن خر و فعل يفعَلُ لغة فيه و يقال

دفتى نذر سرى
 دلازمه من سراج و ضمير
 رده و كنه از لقا مومر

شَهَقٌ فَلانُ شَهَقَةٌ نَمَاتٌ اِیْ صَاحٌ صَیْحَةٌ وَاَصْلُ شَهَقٍ اِرْتِفَاعٌ وَمِنْهُ
 الشَّاهِقُ بِالصَّفْقِ وَالتَّصْفِاقِ وَكَرْدَانِیْدُنْ وَالصَّفْقُ چِشْمُ فَرْ و
 خَوَابَانِیْدُنْ هُوَ دَرِیْ فَا كَرْدَنْ وَدَسْتِ بَرِهْمِ زَدَنْ یَبِیْعُ یَابِیْعُ وَیَعْدِی
 بِاللَّامِ وَالصَّفْقُ الضَّرْبُ الَّذِی یُسْمَعُ لَهُ صَوْتُ یُقَالُ صَفَقَتْهُ الدِّیجُ
 صَفَقَتْ الْعُودُ اِذَا حَرَكَتْ اَوْ تَارَهُ الصَّلَاقُ اَوْ اَزْ بَلَنْدِ بَرِ اَشْتَرُ و
 یَعْصَارُ زَدَنُ المَطْفُوقُ وَالمَطْفُوقُ العِثْقُ وَالعِثْقُ وَالعِثَاقُ وَالعِثَاقَةُ اَزْ اَدَشْدَنْ
 وَالنَّعْتِ عِثْقٌ وَعِثَقٌ العِثْقُ اِزْ یَبِیْسُ یَبِیْسُ اَسِیْ وَنِیْكَ شَدَتْ
 یُوسْتُ اَدَمِیْ یَسْرُ اَزْ زَنْبِیْ العِثْقُ کَسِیْ رَا بَعِیْبِیْ مَعْرُوفِ كَرْدَنْ وَبَرِیْدَنْ
 شَاخِ خَرْمَا وَبَارِیَا وَرَدَنْ اِذْ خَرَّ العُرُوقُ بَشَدَنْ زَدَنْ رَمِیْنِ العُرُوقُ
 شَكَا فَنَیْ رَمِیْنِ بَكَنْتَدْ العَفْقُ بَتَا زِیَانَهْ وَعَصَارُ زَدَنْ وَیَسِیَارِ کِشِیْ كَرْدَنْ
 وَسُرْعَةُ الْاِیْرَادِ وَکَثْرَتَهْ وَاجْتِبَیْ اِیْضَا الْغَسْتَانُ وَالْغَشَقُ دَوِیْدَنْ
 اَبَ اَزْ چِشْمِ وَزَرْدِ اَبَ اَزْ جِرَاحَتِ الْغَسُوقِ تَارِیْكَ شَدَنْ شَبِیْ الْعِثْقِ
 تَارِیْكَ شَدَنْ چِشْمِ الْعَفْقُ بَتَا زِیَانَهْ زَدَنْ وَمِنْهُ اَحْدِیْثُ غَفَقَتِیْ بِالْذَّرِّ
 اِیْ ضَرْبِیْ ضَرْبِ اَخْفِیْفَا وَانْ یَرِدُ الْاِبِلُ کُلَّ سَاعَةٍ الْفَلَقُ دَرْدُ بَسْتَنْ وَهَذِهِ
 لَعْنَةُ مَتْرُوكَةَ الْفَلَقِ شَكَا فَنَیْ الْفَلَقِ بَعْمُ بَارِ دَوْخَتِ الْمَرْقِ سِرْ کِیْ

او کندن مربع و الغاب يَفْعَلُ و دریدن النطق سخن گفتن التعيق و
 التعاق و التعقان و التعق بانگ بر کوسفند زدن التعيق بانگ کردن ^{کلاغ}
التعق و التهاق بانگ کردن خر و فَعِلَ يَفْعَلُ لغت فيه و يَنْفَعِلُ ايضا
 بارانی يَحْكُ يَحْكُ نیک بافتن و استوار کردن اِحْتَك و اِحْتَكَا
 کام خرد نهادن باشتافتن الحزك الحزق اِحْتَشَك و اِحْتَشُوك کرد
 آمدن شیر در پستان و حرکه زهیر للفرور اِحْتَشُوك گرد آمدن
 مردمان و بسیار بار شدن خرما برن و ضعیف شدن باد اِحْتَشَك
 اندک باران شدن آسمان السبک کداختن سیم و جزآن و ازان چیزی
 ساختن السفک لشک و خون ریختن و الغاب يَفْعَلُ السبک اِخْلَطُ
 و التراجل العقبک باد و سیدن بوی و یعدی بالباء الملک بالضم
 پادشاه شدن و منه قرئ بِئَمْلِكِنَا الملک و الملک و الملک باحرکات
 التثنية و ندر شدن و منه قرئ بِئَمْلِكِنَا و حکي بالضم فی هذا المصدر
 عن الاخفش الملک بالفتح زن کردن و نیک سرشتن آرد التزک
 طعمه زدن بنیزه و طعن کردن در کسی الهتک پرده دریدن الهلاک و
الهلوک و المهتک و التهتکة و هذه من نوادر المصادر و الهلوکة

خورد خاف العيون فم نظره السبک
 تاز العیون

هلاك شدن و يفعل لغة فيه و منه قرأ ابن ابی اسحاق و احسن و
 يهلك الحوت و النسل و له وجهان احدهما ان يكون شاذاً كما في يائي
 و الثاني ان يكون من باب فحل يفعل غير انه استغنى عن ماضيه
 يهلك يهلك هلاك كردن في لغة بني تميم **التبل** خبر كردن البر
 بیمار و بناه کشیدن عشق کسی را و **تبله** الدهر ای افناه **التبل** بر ريق
 شراب خوردن **الحزل** بریدن **الحفول** شتافتن **الحفل** شتابانیدن
 و في احديث **جفل** سما ای القی و رمی به **الحبل** جام فرو کردن **الحزل**
 نتم کردن **الحشل** الرذل **الحفل** كرد آمدن و پوشیدن آب رود و شستن
 پستان و باكد اشتن و بعدی بنفسه و بالباء و بمن و نيك پاریدن
 باران و زدودن **الحمل** برد اشتن بسرو و پشتك و منه و سألهم يوم
 القيمة **حملاً** **الحمل** بارد ار كشتن زن و منه **حملت** حملاً خفيفاً و بمله
 بردن و بعدی بعلی و بار كشدن و کسی را بر ستور خویش نه نشاندن
 و **حمل** علی نفسه في السیر ای جهدها فيه **احباله** بايندانی کردن **الحبل**
 ناقص عقل و اعضا كرد ايندن **احتل** فریفتن **الحزل** بریدن و في **احل**
 متى **فحل** ل ای **قصد** فيه **احسل** **احصل** **احصل** و **احضال** **التضيل**

لم يزل الحمل بالسيد المولى
 في القاهره احمل السوف الشريف

السَّحِيلُ وَالسَّحَالُ الصَّوْتُ الَّذِي يَدُودُهُ يَدُودٌ فِي صَدْرِ الْحِمَارِ
 الصَّمِيلُ وَالصَّمَالُ وَالصَّهَالُ وَالصَّاهِلَةُ بِأَنَّكَ كَرْدَنَ اسْمِ الْعَبْلِ بِرَكِ
 الدَّرَجَتِ فَرَاكَرْفَتِ وَرَسَنَ بِافْتِخٍ وَبِيكَانٍ يَهْنُ بِرَبِّتِ رَشَانَدَنَ
 الْعَدْلُ إِذَا كَرْدَنَ وَيَعْدَى بِعَلَى وَبِرَابِرِ كَرْدَنَ چيزی با چیزی و بعد
 إِلَى الْمَفْعُولِ الثَّانِي بِالْبَاءِ الْعُدْوَلُ بِكَشْتَنَ وَيَعْدَى بِعِنِ الْعَزْلُ عَزَلَ
 أَرْزَنَ وَيَعْدَى بِعِنَ وَجَدَا كَرْدَنَ وَمَعزُولُ كَرْدَنَ الْعَسَلُ بِالْحَرِيكِ وَ
 الْعَسِيلَانُ يُوَيِّدُنَ الْعَسِيلَانُ جَنْبَيْهِمَا نِيْزَهُ الْعَسَلُ الْكَبِيْرُ فِي طَعَامِ
 الْعَابِرِ يَفْعَلُ الْعَظْلُ مُصْدَرٌ غَطَّتِ الْكِلَابُ أَوْ الْجَرَادُ إِذَا رَكِبَ بَعْضُهُمْ
 السِّقَالُ الْعَقْلُ وَالْمَعْقُولُ خَرْدَمَنْدُ كَشْتَنَ وَبِهْتَهُ دَرِيَا فِتَنَ
 الْعَقْلُ بِحَسَبِ دَادَنَ وَهُوَ مُتَعَدٍّ وَدَسْتُ أَنْ كَسِيْ حَادَنَ وَيَعْدَى
 إِلَى الْمَفْعُولِ الثَّانِي بِعِنَ وَقِصَاطُ رِدَسْتُ بِلَا شَتِيْنِ أَنْ بَهْرَدِيْتِ يُقَالُ عَقَلْتُ
 لَنْزِيْدِمَ عَمْرٍ وَفَهَذَا هُوَ الْفَرْقُ بَيْنَ عَقَلْتَهُ وَعَقَلْتُ عَنْهُ وَعَقَلْتُ لَهُ وَ
 لَنْكَ شَتْرِبَادِ سَتِيسْتِيْنِ وَقَبْضُ آوَرْدَنَ دَارُ وَشَكْمُ رَاوَمُوِيْ بِشَانَهُ كَرْدَنَ
 الْعُقُوْلُ دَرَكُوِهَ شَدْنِ بَرْكُوِيِ الْعَزْلُ رَسْتَنَ الْعَسَلُ شَسْتَنَ الْفَقْلُ
 بِأَفْتِنَ وَوَاكْرَدُ أَنْبِدَنَ الْفَضْلُ جَدَا وَكَرْدَنَ وَمَنْقَطَعُ كَرْدَنَ خُصُوسَتِ

الفصول از جای بر فتن القصل و الفصل از شیر باز کردن القزلات
العرجان القصل بسرید و خوید دادن ستور القطل بریدن القفوک
خشک شدن الکیل بند کردن و تدا کردن در واه النزول و الما

فرو آمدن يقال نزلت بهم ونزل الرجل ای هم و الما
ممثل آمدن النسل و النسل شافتن النطل نطول بر خود شتن ریختن
فی احدیث و نفلنا هم خمسين رجلا من بنی هاشم ای حلفنا لهم خمسين
على البراءة و اصله النفي و سمیت اليمين فی القسامه فعلا لان القصاص
ینفی بها الهتل و الهتلان و التمثال بازان باریدن الهتل جامه و جزان
فرو گذاشتن الهتیل بانک کردن قمری و آنچه بدان ماند از مرغان الهتل
لاغر کردن و هزل گفتن الهزال لاغر شدن و الماضي فعل الهطل و
الهطلان ریختن باران و اشک يقال سحاب هطل و هاطل و التزم
دندان پیشین بر جای نهادن و دوشید شتر و الغابر منهما یفعل
البسمه کاریدن البغام بانک کردن آهو و کاه و شتر و بغمتم الرجل
اذالم یفصح له عن معنی ما یحدثه به التزم دندان پیشین کسی شکستن
التزم رخنه کردن اجمدم بریدن اجمرم کناه کردن اجمرم کسب کردن

موالفت فاعل و فاعل و بریدن بار خرمای و موی کوسفند اِحْزَم ساکن
 کردن حرف و بریدن و پیکردن مَسْک و بریدن خرما و حرز کردن
اِحْزَم بریدن و نوشت فرا گرفتن که بر استخوان باشد اِحْتَم واجب
 بگردن و محکم کردن دار اِحْتَم دادن اِحْدَم کرم کردن اِحْم بشتاب
 چراندن و نه اِحْدِث اذا نمت فاحْزِم و بریدن و کل شیء اسرعت
 فيه فقد حْدَمْت اِحْرَم و احرمه و الحرمة و اِحْرَمَان بی روزی کردن
اِحْتَم اِحْتَم اِحْتَم شکستی و يقال حَطَمْتُهُ السِّنُّ اذا اَسَنَّ اِحْتَم
مَسْک کردن و قرآن تمام کردن و حَمَّ الله له اِحْدَم بریدن
اِحْرَم بتاه کردن نخیه و بریدن و کم کردن و از راه بکشتن حَزَمْت
الْبَعِيرُ حَمَّ اِحْرَامَة و هي حلقة من شعر يجعل في وثرة انفه فيشد
 فيها الزمام و حَزَمْت اِحْرَام في العود نظمت اِحْتَم براندرن بینی
زدن اِحْتَم بلبه کردن کسی را اِحْضومت و هذا شاذلان القياس
ان كسر من باب فَعَلَ يَفْعَلُ وَمِنْهُ قَرَأْتُمُ وَهُمْ يَحْمُونَ اِحْطَم
 ظاهر ز کردن و فی اِحْدِث يُحْطِمُهُ يُقَالُ حَطَمْتُهُ ای اصبت خطه
 و هو مقدم الانف و الفم من كل اية في حديث آخر و يأتي الكافر

س
 بلیغ
 قاعده
 الاله
 محمد

اسم
اسم

فَيُخَطِّمُهُ اَخْطَمُ هَذَا اِلَّا اَنْ عَلِيَ الْاَنْفِ كَمَا يَخْطُمُ الْبَعِيرُ بِالْكَبِيِّ الدَّرْمُ و
 الدَّرْمَانُ كَامُ خُرْدٍ نِهَادِنُ وَرِزْمُ رَفْتَنِ سَتُورِ الدَّرْسُمُ نَابِطَا شَدْنُ نَشَانُ
 الدَّرْتُمُ شَكْسْتَنِ الدَّرْتُمُ مَصْدَرُ رَمَتْ اَنْفَهُ اِذَا كَسَّرْتَهُ حَتَّى اَدْمَيْتَهُ
 وَرَمَتْ الْمَرْأَةُ اَنْفَهَا ظَلَمَتْهُ وَطَحَّتْهُ الدَّرْمُ رُخْنُهُ بَرَاوَرْدِنُ وَبَارَهُ
 دَرَجَامُ دَادِنُ الدَّرْسُمُ فَرْقُ الرَّمِيلِ الرُّضْمُ سَنَكُ بَرِجْمُ نِهَادِنُ وَشُورِيدِنُ
 رِزْمِينُ اِنْ بَهْرِكِشْتُ وَخُوَيْشْتَنِ بَرِزْمِينُ اَفْكَندِنُ شَتْرُ وَرُضْمُ بِيهِ الْاَرْضُ
 اِى جَلْدُ بِيهِ الْاَرْضُ السَّلْمُ پُوسْتُ بِيْرِاسْتَنِ بِسَلْمِ الشَّمِّ دَشْنَامُ دَادِنُ
 الشَّرْمُ شَكَا فْتَنِ وَانْدَكُ دَادِنُ الصَّدْمُ مَبِيهِمْ وَاَكُوفْتَنِ وَكَارِصِي صَعْبُ
 رَسِيدِنُ الصَّرْمُ بَرِيدِنُ وَسَخْنُ كَسِي بَرِيدِنُ وَبَرِيدِنُ بَارُ خَرْمَا
 الصَّلْمُ اَزْبِنُ بَرِيدِنُ كُوشُ وَبِينِي وَآخِجُ بَدَانُ مَانْدُ الطَّبِيْبُ حِجَالُ الطَّمُوسُ
 عَلَى الْقَلْبِ الطَّلْمُ وَالمُظْلَمَةُ بِيْدَا كُردِنُ وَالتَّلْمُ مَصْدَرُ ظَلَمِ الْوَادِ
 اِذَا بَلَغَ الْمَاءُ مِنْهُ مَوْضِعًا مِنْ بَيْنِ بَلْعَةٍ يَتَلَذَّذُكَ وَظَلَمَتِ الْبَعِيرُ اِذَا
 حَزَبَتْهُ مِنْ عَيْزِ آءٍ وَ الْقَوْمُ اِذَا سَقَيْتَهُمُ اللَّبْنَ قَبْلَ اَنْ يَبْرُدَ وَيَخْرُجَ
 رُبْدُهُ وَ الْاَرْضُ اِذَا لَمْ تَكُنْ مَحْفُورَةً قَطَّ فُحْفِرْتَهَا وَفِي اَحْدِيثٍ فَلَمْ يَظَلِمَا
 اِى لَمْ يَعْذِلَا عَنْهُ وَ التَّرْكِيْبُ يَدْلُ عِنْدَ اَهْلِ اللُّغَةِ يَدْلُ عَلَيَّ وَ ضَح

۱۳۱

الشی غیر موضع العظم در یکی شدن و تاریک شدن شب العظم کز وادریستن
 شکست و کز وادریسته شبین العظم دندان گرفتن و ملامت کردن العظم و
 العزیم و العزیمه و العزمان دل بر کاری نهادن و يقال عزمت علیک ای
 اقسیت علیک العظم طمع کردن و کسب کردن العصمة المنع العضم
 الکسب و فی الحدیث عضم بثنیتیه الغبار قیل الصواب عصب ای یسرف
 قیل عضم الرتق بفسه و عصب و احد ای لصق العظم دهن بند بریستن
 و چشم داشتن و عکمت المتاع شدت و البعیر شدت علیه العدل
 و عکمت الرجل العدل اذا عکمت له مثل حلبته الناقة ای حلبته هاله العظم
 شکافتن لب العظم و العظم بسیار دادن الغسوم تاریک شدن شب
 الغسوم بید کردن و شکستن القدم فدام بر سر یستن القضم شکستن
 بخیزای الفطام از شیر باز کردن و التزکیت علی قطع شی عن شی الققوم
 و القتام سیاه شدن القتم و القدم العظم القزم و القزوم ان یاکل الصبی
 و البهم اول میا کلان و القزم ان یقطع جلیذه من انف البعیر لایلیف ثم یتجمع
 فیترک علی انف السمیه کاینه از تونه القسم و انخسیدن و اندیشه کردن در کار
 تا چون کنی القسم خوردن و طعام بد از میان نیک بیرون کردن القضم شکستن

باجدای

القَطْمُ جِشِدَن و كزیدن القَلْمُ سَمُّ و ناخن چیدن الكَذْمُ كزیدن الكَرْمُ مصدر
 كزَمَهُ شياً مَقْدَمٌ فِيهِ اى كسره و استخراج ما فِيهِ يَلْجَأُ اليه الكَسْمُ تَقْيِيْتُكَ الشَّيْءُ
 اليه ايسى بيدك الكَسْمُ از بن بينى بریدن الكَطْمُ فرو خوردن الكَطْوَمُ تشخور باز
 داشت شَرُّ الشَّيْءِ الكَلْمُ خسته كردن و منه قُرئَ يَكَلِمُهُ اللُّغْمُ دهن بند
 بر بستن و شكستن استر سنك را پاي و خون اكو كردن سَنَكُ پاي استر را
 اللَّدْمُ بر روی زدن و پاره در جامه دادن و الباب يد لعلى الصاق شى بيشى
 ضربا و غيره اللُّطْمُ الضَرْبُ عَلَى الْوَجْهِ بِطَافِنِ الرَّاحَةِ اللُّقْمُ بينى بند بر بستن
 الخِيمُ و الزَّحِيرُ التَّحِيحُ النَّسِيمُ و النَّسْمَانُ و زیدن باد النِّظْمُ يوسن باد
 النِّغْمُ سَخْنٌ بِالْحَانَ كَفْتَرُ و الْعَابِرُ يَفْعَلُ اَيْضاً النِّقْمُ حَشْمٌ كَرَفْتَنُ و يُعَدُّ عَلَى
 و كراهيت داشتن چيزى و المَاضِي مِنْهُمَا نَقِمٌ بِالْكَسْرِ اَيْضاً النَّهْمُ التَّحْمِيمُ
 الهَمُّ دندان بستن سَكْسَتَنُ الهَمُّ القَتْمُ الهَضْمُ ويران كردن الهَضْمُ
 القَطْعُ و الاكل فى سرعة الهَضْمُ و الهزيمه و الهزيمى سَكْسَتَنُ شَكَرَ الهَمُّ
 و الهَضْمُ و الهَضْمُ سَكْسَتَنُ و منه الهاضوم لانه يَهْضُمُ الطَّعَامَ وَ هَضْمَةُ حَقَّةٌ
 اِذَا طَلَمَهُ و كسر عليه حقه و هَضْمٌ كَمَنْ حَقَّقَ طَائِفَةً اى تركته **ر** التَّبِينُ
 گاه دادن كسى را التَّبِينُ و التَّبَانُ دامن برداختن التَّبْنُ مصدر تفتنه

الناقه ضربته بالثغرات وفي الحديث فجعل يشفيها يريد بطردها التمر
هشت کردن و هضم شدن الحقن کسی را چیزی اندک دادن و اصل
الحقن جمع الشيء في كلف او غير ذلك ولا يكون الا من الشيء اليابس كالذقيق
و نحوه الحقن و الحقن الثبن و الثبان و خبثت الطعام اذا عيبته و
استعدته للشرة الرقن در زیر خاک کردن الرقن سبوختن و بز انوزدن
شتر کسی را الرقن پای کوفت السفن پوست باز کردن و منه السفينة و
هي فعيلة بمعنى فاعلة الشفون بدن بال چشم نگرستن و يعدی بنفسه و بالی
الصفن قدح شراب و هدیه و جزآن از کسی بگردانیدن و گرفته زدن كعبتين
الصفون قدم بهم باز نهادن و منه الحديث فمناصفونا و بر سه پای ایستادن
اسب و بر کناره سهم چهارم و فی الحديث و صفن ثيابه في سرجه ای جمعها
الضبن باز داشتن الضفن پای بنشست گاه کسی باز زدن و بدست یاپای
زدن شتر و ضفنت بالافشان الارض ای ضربتها به الطبن آتش در زیر
خاکستر کردن تا بنمیرد الطبانة و الطباينة و الطبون الطبر العجن آرد سرسختن
و عجن الرجل اذا نهض معتمدا على الارض من الكبر العدن مقیم بودن جای
و منه جنات عدن و عدنت البلد توطنته العطين پوست در خون کردن

العطون سیراب خورزن شتر و پس خوفتن و العابر یفعل العین زیات
 آوردن بر کسی در بیع و شری و عدت الطعام و الثوب مثل خبیث الغصن
 شاخ بریدن الغصن و اد اشتن المفتون و الفتن در فتنه افکندن و فتنه شدن
 الفتنه و المفتون آزمودن القتن سوختن القتون بسوزیدن در زمین
 القطن کوسفند کشتن از سوی قفا الکفن بانور دیدن در لوی و فی الحدیث
 کفن صغیر تیه ای بناها و کبنت الشی عیبه و هو مثل الحین الکفن پشم رستن
 اللفن بعضا یا بسک زدن الهاش و الیمون و الهستون باران و اشک باریدن
ومن المضاعف التباب و التّب هلاک شدن و زیان کار
 شدن احب و المحبة دوست داشتن و هذا شاذ لانه یاتی فی المضاعف
 یفعل بالکسر الاویش که یفعل بالضم اذا کان متعدیا ما خلا هذا الحرف التّیب
 نرم رفتن الذیب هراسیدن لب از تشنگی التّیب نزدیک شدن آفتاب
 بفرو شدن الشّباب و الشّیبة بالیدن کودک الضیب رفتن آب و خون
 اندک اندک و منه جاء فلان بضب کسانه اذا اشتد حرصه علی الشی الغیوب
 آنک یک روز شب آید و یگرو زنه و کنداشدن گوشت الغیب روزی آمدن
 و روزی نه و شب گذاشتن و غبت الامور ای صارت الی اواخرها الغیوب

خشک شدن گوشت و پوست و خرما و جراحت القییب دندان
 برجم زدن شتر و السوت ایضا القییب و القییب و الهباب بانک کردن
 کشتن بز از بهر کشتنی **ت** الشحات و الشت پراکنده شدن اللثیت
 بانک نرم کردن شتر و جوشیدن دیک و کوزه نو که اندوی آب کنند البتیت
 بانک کردن شتر بجه **ث** الذت باران اندک آمدن الرثاثة و الرثوثة
 کهنه شدن جامه و رس و جزا الفثاثة و الفثوثة لاغر شدن گوشت
 و یفعل لغة فيه و بد شدن سخن الفث و الفیث دویدن ریم از جراحت
 المیت و اللثیت تراویدن خیک **ج** التجیح و التجوج ریخته شدن
 آب و نمون بنیر و التجیح که جستن باد الدجیح و الدججان نرم رفتن بانبی
 التجحاج و التجیح و العج و العجیح بانک کردن التجحاج و التجحاجه سینه شدن
 و سینه کردن و فعل یفعل لغة فيه و المصدر مره هذا التجحاج ایضا التجیح
 ریم دویدن از ریش **ح** الشحوح و الشحوحة فربه شدن گوشت کوسفند
 القححة تن درست شدن التجحیح بانک کردن مار و الغابریفعل المحوح کهنه
 شدن جامه و فی الحدیث مح نوره ایدرس التجحیح صوت پرده انسان **ط**
 جوفه **ح** الشحوخه ترش شدن خیر **ح** فتح العضدین فی الشحود و منه

الحدیث کان اذا سجّد سجّ و فی حدیث آخر حجّ قیل مناه تحوّل من مکات
 الی مکان آخر و قیل رفع بطنه من الفخذ و خوی الزخیح در خشیدن اخر
الفحیح نخست کردن خفه اجد سخن که تن بحقیقت اجد نور کشدن
در چشم کسی اجد نوشدن اجد تیزشدن شمشیر اجد واحد تیزی
کردن بر کسی السداد و السدود راست شدن قول الفدید بانک کردن
خرامیدن الند و النداد و الندود میدن شتر الهدید بانک کردن
بیوفتیدن دیوار و جزان الفد تنها شدن الذاذة و الذاذة خوش
ر التور و بیوفتادن و الغابریعول فی الحدیث انا احرز کک ای اتخذ
لک حریره اخرور التورور اخریر بانک کردن آب الزیر پچیدن خشم در
سر الصیر جرت کردن در وقلم و پالان شتر و مجل و پانجه بدان ماند
فاما قراءة ابن عباس فصرهن مكسورة الصاد مشددة الراء مفوحة مونها
قطعهن فهي شاذة لنعد یها وقراءة عكرمة بضم الصاد و الراء جاءت على القیاس
الطور و التورور و غابره مثله العرار بانک کردن شتر مرع و بعضهم یأبی ذیک
ولا یجیز الاعار العز کر کین شدن الغارة غافل شدن الفرار و المفر
کر یحتن القر و القریر بانک کردن ما لیکان القرار و القرور آرام کوفتن

ع

البُضِيضُ وَيُقَالُ خُذْ مَا نَضَّ لَكَ مِنَ الدِّينِ أَي تَبَسَّرْ فِي أَحَدِيثِ مَا نَضَّ أَهْلُ
 أَي مَاصِرٍ وَرَقًا أَوْ عَيْنًا وَفِي حَدِيثِ آخِرِ مَا نَضَّ مِنْ أُمُومِ الْهَمِّ أَي مَا ظَهَرَ وَحَصَلَ مِنْ
 أَمَانِيهَا **الغُطِيظُ** نَحَسَتْ كَرَدْنَ جَفَنَهُ وَجَزِيءٌ أَنْ **وَقَطَّ** البَعِيرَ غَطِيظَهَا هَدَرَ فِي
 الشَّقِيقَةِ **فِي حَدِيثِ** فَعَطَّيْ أَي خَفَّيْ وَأَصْلُ الْفِعْلِ الضَّعْفُ الشَّدِيدُ وَمَنْ
 الْحَدِيثِ آخِرُ فَعَطَّ حَتَّى رَكَضَ بِرِجْلِهِ الْقَطْرَ كَرَانَ شَدْنَ نَزَخَ **فَبَعَّ** الْحَمْرُ
 أَي صَبَّهَا صَبًّا وَاسِعًا يُقَالُ بَعَّ المَطْرِبِيُّعُ إِذَا اشْتَدَّ وَرَوَى بِالتَّوَايُفِ قَالَ تَعَبَّ
 بِالْفَتْحِ إِذَا فَاءً أَرَادَ قَدْ فَعَلَهَا بِالْبَطْحِ **أَرَفَّ** إِجْفَافٌ وَاجْفَافٌ خَشَكُ شَدْنَ
 وَحَكَى أَبُو زَيْدٍ فَعَلَ يَفْعَلُ وَرَدَّهَا الكَسَائِيُّ إِجْفَافٌ إِذَا كَرِبَ شَدْنَ مَوَى أَنْ
 بِي دُوغْنِي إِجْفَافٌ سَادَ بَكْرُونَ بَرَفٌ وَسُرُوحٌ الفَرْسُ حَفِيْفًا إِذَا سَمِعَتْ دَوِي
 حَرِيْبَهُ **إِجْفَافٌ** تَسْبِكُ شَدْنَ وَدَرَجَاتُ شَتَاتِنِ إِجْفَافٌ إِذَا كَرِبَ شَدْنَ
 عَنِ الجَوْهَرِيِّ وَبَزُوْدِي رَفْتَنَ عَنِ البَارَانِيِّ الدَّفِيْفُ نَزَمَ رَفْتَنَ رِيْرِيْدِنَ مَرَعٌ
 بَرُورِي نِيْنِي وَفِي أَحَدِيْثِ يُوْكَلُ مَا دَقَّ أَي مَا حَرَّ كَجَنَاحِيْهِ فِي البَطِيْرَاتِ
 كَالْحَمَامِ وَنَحْوِهِ الدَّفِيْفُ زُوْدَرَفْتَنَ الرَّفِّ وَالرَّفِيْفُ دَرُخْشِيْدِنَ لَوْنٌ وَنِيَاتٌ
 إِذَا سِيْرَ إِلَى الرَّفِيْفِ شَتَاتِنَ مَرْدَمٌ وَمَنْهَ فَا قَبِلُوا إِلَيْهِ يَزْفُونُ وَشَتَرَ مَرَعٌ
 شِيْرَ الشَّفِّ إِفْرُونَ أَمْدَنَ الشَّفُوفِ وَالشَّفْفُ تَكَ شَدْنَ جَامَةً **لِلْمَشْرِفِ**

ط
الأخر

کداحته شدن تن العفّ والعفة والعفاف والعفافة باز استادان از رشتی
 القفوف موی بانغم خاستن و خشک شدن جامه و نبات و جزآن الهفیف
 زود رفتن **ق** البق الاتفاق الحق واجب شدن و بسزاشدن احقیق صوت
 الفرج الدقة باریک شدن الرقة تنک شدن العقیق او زردن جو شیدن
 دیک و منه احدیث بطونهم تفوق النقیق بانک کردن بزغ و کزجم و مایا
 و کربه **ک** التکوک احق شدن الزکاة و الزکاة ضعیف شدن **ل** البل
 از بیماری به شدن اجلاله و اجلاله بزرگی قدر شدن احلاله و احلال شدن
 و یعدی باللام و احلاله واجب شدن وام و عقوبت و یعدیان بعلی و بیرون
 آمدن از حرّم و حرّم وزن از عدت اجملة و اکلوه هدی بجایی رسیدن که
 اجار و بود اکلوه حاله ببردن وام الدّل و الدّال باز کردن الذلّ و الذّلة و
 المذلة خوار شدن الدّال بام شدن الذلیل و الزّلال و المذّل بلغزیدن قدم
 الذّل زلت افتادن در سخن الذّل لول کم شدن سیم در سخن الضلّول دم گرفتن
 گوشت بخته یا خام و یفعل لغة ایضا و الکسرا قوی الضلیل آواز دادن آهن و
 مانند آن الضلال ضایع شدن و هلاک شدن الضلاله و الضلاله کمره شدن
 و العا بر **ک** فیذه لغة بچند و هی فی الفیضه و یضّل و هی لغة اصل العالیة و فی
 یضّل

ل

سهر
م

الحديث لعليّ **إضلل الله** أي أغيب عن عذاب الله **العقل** كينه ورشدن **وعدل**
البعير إذا لم يقض هديه **العقل** **والعقل** **الذكور** **الكل** **والكل** **والكلالة** و
الكلول **كندشدن** **زفان** وشمشیر وباد وچشم **الكلال** **والكلالة** **مانده** **شیدن**
مردم **وشترا** **الكلالة** **بی مرد شدن** **وبی فرزند شدن** **م** **التمام** **تمام شدن** **الحجوم**
مدم **كرفتن** **كوشت** **بریان** **وبخنة** **الدمامة** **زشت** **روی شدن** **والغابر** **يفعل**
والماضي **فعل** **بالضم** **وهذا** **شاذ** **الذميمة** **آب** **بینی** **دویدن** **الریمة** **پوسیده** **شدن**
استخوان **الطمیم** **نرم** **دویدن** **الهمیم** **نرم** **رفتن** **ب** **أخین** **آرزو** **مند شدن**
ويعدي **بالی** **وبانك** **کردن** **ناقة** **بزازی** **أحناق** **بخشودن** **ويعدي** **بعلی** **أخین**
كالکاف **فی** **الانف** **والفتح** **فی** **الانف** **الذین** **الرمیم** **الذین** **خرو** **شیدن** **الظن**
والضنانه **مخملی** **کردن** **والغابر** **یضن** **ویضن** **والفتح** **انضج** **الطنین** **آواز** **کردن**
وذئین **مکس** **وبط** **وطر** **مات** **وهو** **فی** **غزيب** **المصنّف** **المهین** **نالیدو** **کریستن**
ومن **المعتل** **الواوی** **ب** **الوثوب** **والوثب** **والوثیب** **والوثبات**
برجستن **ووثب** **فی** **لغة** **حجیر** **اقعد** **الوجوب** **واجب** **شدن** **ویوفتیدن**
الوجیب **طییدن** **دل** **أحبة** **فرو** **شدن** **آفتاب** **وبسته** **بیج** **الوجه** **بیوفتادن**
دیوار **وفی** **الحديث** **اذا** **وجب** **ای** **مات** **الوزوب** **رفتن** **آب** **الوثب** **بسیار** **کیاه**

ظ
الوثب

زمين الوضوب دلم شدن الوضوب بر كاری ایستادن فی احدیث فهو اوثب
 لقتل ای احوی ان مخرج کل بقیة فی ذکره من الماء الوضوب در آمدن تاریکی شب
 و چشم بگوشه شدن الوقیب صوت قنب الفرس الوكب بر كاری ایستادن
 الوكب ان رفتن آهسته و منه اشتق الموكب الولوب رسیدن بقالوب ای یک
 الشئ ای وصل الیک کائنا ما کان و لب اذا اذهب علی وجهه یقال واهبته فوهبته
 اهبه و اهبته **ت** الوقت پدید کردن پدید کردن وقت التوت نکاشتن
ث التوت العهد بین القوم بقع من غیر قصد او یكون غیر مؤکد و هو فی
 احدیث و بعضا زدن **ج** الودج آب کشادن ستور و نیک کردن میان گروهی
 الوسیج دویدن شتر الوشیج بهم در شدن الولوج و اللجة در آمدن الوهجان
 و الودج در خشدن **ح** الوضوح هویداشدن و روشن شدن **د** الوتد و
 التدة میخ زدن الوجود و الوجدان یافتن و فعل یفعل یغته و هذه بتسمیة لا اخت
 و هی مع ذلک لفظه عامریه و جدها و وجد الشئ عن عدم فهو موجود و لا یقال وجد
 الموصدة و الوجدان خشم گرفتن الوجدان در و هکن شدن الوجد و اجدة تو
 شدن الوجد و الوصدة و اجدة یکانه شدن الوخذ و الوخید و الوضان پوییدن
 شتر الورد و الورد باب آمدن و الورد طاهر آمدن و وردة الحی ورد

فهومورود من الورد الوطد والطة استوار كردن ووطه الى الارض مثل وحصه
 وغمره الى الارض وفي الحديث طدني اليك اي ضمني اليك من وطد يطرد قال
 ابو علي باواوه في مضد زطد ووتد طدة وتدة وكره ووطدا ووتدا لان ان يمين
 نقل وان ادغم التيس الوعد والعدة والموعدة والموعود وعده كردن يقال
 عدته خيرا ووعده شرا فاذا استقطوا الخير والشرا الوان في اخير الوعد و
 العدة وفي الشر الايفاد والوعيد ويتعدى الى المفعولين ويجوز ان يقتصر على
 احدهم الوعد والعدة خدمت كردن الوفرة والوفادة والوفود نزيدك كسي شدن
 برسولي الوقود بالفتح عن ابن جني وهو شاذ والوقود والوقدان والوقد والقدة
 افروخته شدن وكدة اي قصد قصده الولاة زادن الوقدن والقدة
 الضرب بالخشبة حتى يسترخي ويشرف على الموت وشاة موفودة قتلت
 بالخشب ويقال وقدة النعاس اي غلبه وفي الحديث فوقد النفاق اي دمغه وكسه
 وفي حديث فيقذه الورع اي يسكنه والتر والتر نقصان كردن والتر والتر
 كينه وركردن وطاق كردن الوثر بسيار كشتي كردن شتر الوجود ارويكو فرو
 كردن ومنه الحديث فوجرت به بالسيف اي طعنته الوزر والزرة كناه كره
 تقول منه وزر يزرو ووزر يوزر فهو موزور وانما جاء في الحديث مازورا

فلان ماجوراپت و لوافرديتال موزورات و وزرت فلانا اي غلبته الوبشر
 روشن و تنك کردن دنلان و هوي في احدييت و بریدن چوب بدستاره
 الوعورة درشت شدن زمين الوفرو الوفرة تمام کردن الوفور تمام شدن و بسيا
 شدن الوفور در خانه بنشستن الوقار و القرة بارام شدن و فعل يفعل لغة
 و النعت منها و قور الوفور کران کردن کوش و شكا فتن استخوان الوکر در آستان
 شدن مرغ و پر کردن مشک و وکرت الناقة و کراعدت الوکری و هوي عد و
 فيه ترة و کذا لک الغوس ز الوخز در سب و ختن سوزن و صنان و آنچه بدان ماند
 و تاثير کردن سفیدی در موي الوغز راستاد بر نهادن و يعدي بالی و الوکز
 مشت بزرخ زدن و زدن و فاقوليدن الوهز الضرب شتل اليد و في احديت
 اذا الناس يهزون الابعر يقال وهزته اذا دفعت **س** في احديت نهى عن
 الوحس و هوان يكون الرجل مع جاريتة و الاخرى تسمي حسنة الودس پنهان
 کردن و پوشيده شدن چيزی بر کسی الوطس شکستن و الضرب الشديد
 باخف و غيره الوقس کر گرفتن شتر الوكس النقص و النقصان ايضا يقال و كسر في
 تجارته اذا خسر فيها الولسان فراخ رفتن شتر الوهس شدة السير و
 الاكل و الوطأ و الدق و السر و اليممة **ش** الوروش بر طعم خوردن طين کردن **ص**

شکر نامه

بلی

الویض در خشیدن الوقص کردن شکستن الوقوص چیزی سست را شکستن
 و چیزی را بیک شتر نهادن بیای و فی احدیث و ههصه انده گانه رمی به و نمزه
 الی الارض **ض** الوخض طعنه زدن چنانکه در خوف افتد الومض و الومیض و
 الومضان در خشیدن **ط** الوبط و الوبوط ضعیف رای شدن و **فعل**
بفعل فعلا لغه الوخط آمیختن سبیدی با موی و نیزه زدن چنانکه بگذرد
 و زود رفتن الوسوط و السطه و الوسط در میان شدن و منه فوسطن به **جمعا**
 الوقطب میفکندن و فی احدیث و قطن فی واسه ای وضع رأسه و من رواه بالظاء
 اراد ثقل رأسه الوهط شکستن **ظ** الوشظ تخله از استخوان شکستن و سوراخ
 تیر محکم کردن بگاز الوعظ و العظه پند دادن الوکظ الدفع و الزین **ف**
 الوجف و الوجیف و الوجفان یویدن ستور الوجیف طیدن دل و وجف
 الرجل اذا ضرب بنفسه و کذا لک البعیر الوخف خطمی بهم زدن تا در هم درسد
 الودف چکیدن به و آب از انار الودف و الودیف فراخ شدن و يستعمل فی
 النفل الورین و الوروف و الورف در خشیدن نبات از نازکی الوزیف شتافتن
 در زمین و منه فاقبلوا الیه بزفون الوصف و الصفة نیشان دادن الوصوف
 نیک رفتن شتر الوصف قید شتر تک کردن و از بی فرا شدن الوقف و ادایش

فاکه

۱۳۶

۱۴۵

ز قن کردن و وقتند علی ذنبه ای طلعت علیه الوقوف و ایستادن
الوکیف و الوکف و التوکاف و چکیدن آب از سقف و دلو و آنچه بدان ماند و فی
احد یث ثم و کفوا عن علمهم ای قصر و اعنه و تقصوا ما خوذ من الوکف و هو
النقص الوهف و الوهین برک بیاوردن درخت و الوهف قیمی کلیسیا کردن
و فی کلام قتادة وهف له شی ای کلام عرض له **ق** الودق باریدن و نزدیک شدن
و یعدی بانی و انسر گرفتن و یعدی بالباء و بکشن آمدن خداوند سیم الودق
برک از درخت فر گرفتن و برک بیاوردن و وی الویشق کرد کردن در اندن و برداشتن
الوشق قدید کردن الوعیق و الوعاق آواز کردن شکم اسپ چون برود الووقت
روان کشتن ز فاره در دروغ گفتن و منه اذ تلقونه بالمشتمکم و شتافتن و سبک
زدن نیزه **ک** الوزک بر پهلو خفتن و ورکنه و رکاجعله جبال و رکی الوعک
ضعیف کردن تب مردم را **ل** الوبل باران بنهیب و بزرا که قطره باریدن و منه اخذا
و بیلا ای شدید **ل** الوجل غلبه کردن کسی را به رفتن در کل و سئل اذ ارغب و منه
اضدت الوسیلة الوشلان چکیدن الوصل عطا دادن و الوصل و الصلة پیوستن
و پیوسته شدن الوصول بر رسیدن و یعدی بانی و وصل ای **ح** عا دعوی ایجابیه
وهو ان یقول یا فلان و منه **آ** الذین یصلون الی قومهم و یقبل معناه یتصلون

۱ نظم

بهم و دخلور فيما بينهم باحلف و اجوار و الالتهام الوهل نا خواند بيش
 شراب خواركان رفتن الوهل درميان درختان سنان شدن الوهل بكونه
 الوهل و الوهل كسى را بالوكذاشتن و كار با كسى گذاشتن و كلتنى لهم اى عيبنى الوهل
 ذهاب هلك الى شي وانتم تريد غيره الوهل شكستن و زدن و رويدن
 و تركيب بدل على جمع و تجمع يقال و تم به اى جمع لها من الوهامة
 الوجوم خاموش كشتن از اندوه يا رضتم و حمت و حمة اى قصدت
 قصده الوهم بگرانى كسى را غلبه كردن الوهم و السمة داع كردن و الوهم
 بنيكويى غلبه كردن الوهم كنده كردن و سفت الوهم شكستن و معيوب كردن
 و وصفت الشئ اذا شدت به بسرعة الوهم كوشت برخوان ابرجايى نهادن
 و بر كسى فرو آمدن الوهم خبر كردن بخبرى بى يقين الوهم باز دادن و قهر
 كردن و الوهم الشديد احزن الموكوم الموقوم و وكمت الارض اذا لو طيبت
 و اكل نباتها الوهم ريدن مكس الوهم الوهل الوهم بروتين زدن الوهم
 و التهمة دام شدن آب و جزآن الوهم كوفتن الوهم و الودان تركردن و
 و دنت المرأة اذا اولدت و لدا نحيفا فليل اجسم و الود مودون و مودون
 الودن و الودنة تتحتم يقال و رنت فلان نادرها و رنت فلان بمع

الهم ۱

آنگه شدن مغز استخوان و خوردن ریم جوف مردم **راش** الوشی و البشی
 نگار کردن بر جامه و الوشی بسیار شدن الوشیایه تمیز کردن و يقال وشی کلانته ای
 کذب **ص** الوشی و الوشی پیوستن چیزی بچیزی و وصیت کردن و وصیت
 الارض اذا اتصل **ع** الوعی و العیة نگاه داشتن و الوعی کرد آمدن منود در حراحت
 و در بسته شدن استخوان **ف** الوفا پیمان نگاه داشتن الوفی تمام و بسیار
 شدن **ق** الوقی و الوقیایه نگاه داشتن و بعدی الی مفعولین و وقی الفرس
 اذا كان يهاب الشئ من وجع بجمده في حافره و يقال **ق** علی ظلوعک ای الزمه و
 اربع علیه **ل** الولی باران دوم باریدن و الماضی و **ل** الولی و الولی و الوالی
 سست شدن و فلان لاینی یفعل کذا ای لایزال **ه** الوهی و الوهی **ه** و شلخته شدن
 ووهی انحاط اذا ضعف و هم بالسقوط و وهت عزالی السماء بماؤها و کذا کل شیء
 استرخی رباطه و ما فآؤه یا **د** یدیت الرجل اصبت ید و یدیت عنده و الیه
 یدلت عنده نعمة و ایدیت الیه و عنده ید کال الاخش ایدیت عنده و الیه
 اشهر من یدیت الیه و عنده و اما نقول انشاعر **ه** یدیت علی ابن حسیاس فانما
 حمله علی الانعام لذا کذا عده بعلی و هم محمولون النظیر علی النظیر کما یحتملون
 النقیض علی النقیض **و من مهمونه** الوأی و عده کردن و واجب کردن

129

ومن الاجوف **ب** اجنوب بريدن و قطع كردن مسافره الحنبة
 بي بهر مازدن الزيب و الزيبه بكان افكندن السيب رفتن آب الشيب و
 الشيبه سبيد شدن سرو النعت منه اشيب على غير القياس و شايب على
 القياس ايضا الصيب رسيدين بحيزي و منه يقال صاب السهم القوطاس تير بر
 نشانه آمد الطيب و الطيبه و التطياب خوش آمدن و خوش بوي شدن
 و الطيب باكثره شدن العيب و العاب و المعاب و المعابة عيب كردن و الشئ
 معيب و معيوب على الاصل و يتوهم يتوهم المفعول من اليا و معيوب شدن
 الخفيب و الغيبة و الغياب و الغيوب و المغيب و الغيبوبة غايب شدن و
 الكلام في الغيب و ما كان من هذا الباب على هذا الوزن كالكلام في الكينونة
 الا ان الغيبوبة و بانها من غاب يغيب فلا يكون فيها قلب الواو الى اليا بل يكون
 اليا الاولى يا فيعولة و الثانية عين الفعل كما ان باب بيع لا يكون فيه القلب الذي كان
 في باب سيده فلا يكون اصله يتوع كما كان اصل سيده سيود نابه اي اصاب نابه
ت البيت و البيوته تسبب كاري كردن و البيوته شب گذاشتن و فعل
 يفعل لغة فيها قاليت القوم و بيت بهم الزيت روغن زيت در طعام كردن
 و المفعول مزيت و مزيت و كسي را روغن زيت دائن الكيت باز گذاشتن

ويفعل لغة في هو كح كردن **ش** الرّيث درونكى شدن العيث و العيوث و
المعاث و العيثان بتاهي كردن العيث باران و ستادن و غاث العيث الارض
اي اصابعها في ارض مغيثة و مغيوثة الميث الموث الميث و الهيثان لندك
دادن **ج** الصيج و الضيجان خطاشدن تير ما اريج من كلامه بشي عيجا اي
ساقب آب و شربت ماء ملي نما عجت به اي كمر او منه الهياج خشك شدن
بنات الهيج و الهيجان و الهياج انكيخت شدن و الهيج بر الكيخ **ح** البتج فقيد
كردن و يعدي باللام و خسپيدن در رفتن الرّيح بوي يافتن و منه احدث
لم يريخ راحة اجنة الرّيح دور شدن السّخ و السّوح و السّيا حنة و
السّيجان درز ميذ رفتن السّج رفتن آب الصّيج و الصّيج **ز** الصّيجان
بانك كردن الطّيج بيوفتيدن و هلاك شدن و سر كشته شدن در زرين و
ويفعل لغة في اجمع و زعم اخليل ان طاح يطبع من فعل بفعل بالكسر فيما و انه من
ذوات الواو لقولهم طوخته ايفح و الفحان القوح و جوشيدن ديك و در ميدن
خون از جراحت و فاحت الفارة اي آسعت القحج ريم كرفتن ريش الميخ عطا
دادن و مسواك كردن و شفاعت كردن و آب بدست از چاه درد كو كردن و كشي
كردن در رفتن **ح** البتج و السّخ البوخ السّخ بتركيك اليا و الشيوخه

پیر شدن الطبخ الوده شدن و الویه کردن و تکثیر کردن البیوت البیوت البیوت و
 البیوت هلاک شدن اکتید و اکحید و اکجیاده و اکجیود و اکجید و اکجیوده و
اکجیدان بکشتن الزید و الزیاده و الزواده و المزید افزون افزون افزون کردن
 و یعدی الی مفعولین و افزون شدن الشید یکج کردن بناو افراشتن آن الصدید
شکار کردن و فعل یفعل لغة فیه الفید مردن و خرامیدن و زیادت شدن
 و منه الفائدة و فاد اعمال الفلان ای ثبت الکید و المکید مکر کردن و الکید اکجیض
 و هو یکید بتفسه ای یحود بها و کلام فی اکحید و الباب ید لعلی معالجة لشی
کشته المید جنب خار بدن و مردت الرجل احسنت الیه الهیید
جنبانیدن و اکحید یا نار لا تهیدیه ای لا نعمیه و منه اکحید الآخر
ایضا هذه یعنون المسجد ای هذه ثم اصلحه و فی اکحید فلا تهیدیه الآخرة
یعنی نیة اجته بقول لا اکثرین له یقال ما تهید فی کلامک ای ما اکثرت له و الترکیب
یدل علی التحریک و الازعاج الهیید شاکستن عن البارانی و اخیرینک شدن
تقول منه خوت یا رجل و غلبه کردن کسی را بسی و بهترین بر کرزیدن و منه
استخیر الله بحولک السیر و السیر و و التسیار و المسیر رفتن و حک مسود
مرا السیر و هو شاذ و راندن و سار بهم سیره حسنة ای طریقه حسنة

الصبرورة والتميز والمصير كشتن الصيرجه ما نيد ^{پاره} كردن الضير زبان ^{كردن}
 البيران والطيرورة پريدن والباب يدل على خفة الشئ في الهواء ثم يستعار ذلك
 وغيره وفي كل سرعة العير سيدن اسب وبستن در زمين وفي احمد بيغافى
 التمر العايرة اى الساقطة الفيار خار بار آوردن وسود كردن وغار هم الله مطر
 يغيرهم ويغورهم اى سقاهم المير خار بار آوردن الير علم كردن جامه ز اخير
 نرم راندن الضير دور كردن ^{نقصان} و ^{نقصان} كردن المير جد باز كردن ^{نقصان} من احيى اميختن
 ومنه خاس احيى اى اتخذ وهو متر تخالطه بتمن واقط احيى دم كرفتن مردار
 ومنه خاس لبيع والطعام كانه كسر حتى قد ^{نقصان} نسان خراميدن
 العيس كشتى كردن ستر القيس والقياس اندازه كردن چيرو ^{نقصان} ويعدى
 الى المفعول الثانى بالباء وبعلى الكبس واليكياسة زيرك شدن والكيس بري
 غلبه كردن ومنه احدث الماكستك الميس والميسان خراميدن الهيس رفتن
ش احيش و احيشان بر جوش آمدن ديكر و موج زدن دريا و پير آمدن دل از
 اندوه يا زيم وحاشت نفسه اى ادرت للعينان الريش پر برتير نهادن وحال
 كسى نيكو بگردن و هذا على التشبيه الطيش بكشتن تيران نشانه و سبكسار شدن
 العيش والعيشة والمعاش والمعيش والعيشوشة زيبستى الميش

ظ
كشتك

س ١٥٥

آيختن سخن و بزمو بايد شو شير بيش ايز و حلب نصف ما في ^{جاذز} الصدع فاذا
 النصف فليس اليش هاش القوم هيشا تحركوا وهاجر وا ^ص احبص و الحيمنة و
 الحيوص و المحييص و المحاص و احيصان بكرديدن و يعدي بقن احيصانك شد
 اللديصان روباها بازي كردن القيص رفتن آب و ما فقت ما برخت القيص ^{دندان} بيتان
 الكيص تنها خوردن ^ض البيض خايه كردن مرغ و سخت شدن كرماد سفيد غلبه
 كردن و ورم كردن دست اسپ و باضت السهمي سقط نضالها احيصانك دودة
 الجيص و المحييص و المحاص بي نماز شدن زن و النعت حايبض و حايبضه عن
 القراء و احيصانك ^ص از درخت ثمر القيص و المغاض كم كردن
 آب و كم شدن ثمن و القيص كم شدن بهاء آخريان القيص شكار شدن خبر و
 سيبتيار شدن چيزي و فاض الماء فيضا و فيضه اي كثر حتى سال على صفة القواد
 و القيص و القيص من مردن و منه فاض الرجل و كذا لكن فاضت نفسه اي خرجت
 روحه عن ابي عبيدة و القراء و ابي زيد و هي لغة يميم و قال الاصمعي فاض الرجل و
 لا فاضت نفسه و انما يقال فاض الماء و الدم القيص خود و پوست خايه ^{فتن} مرغ شكا
 و جزآن الهيص شكستن استخوان پس از جبر و كل و جمع على و جمع فهو هيص و منه
 احديث هاض فيضه اي كسرني فاكسره و جازيه بما فعل ط احياطه و روختن

۱۵۲

والتفت مخيطه مخبوط الشيط هلاك شدن و باطل شدن خون و سوخته شدن
 آيختن و شتافتن و قولهم شاطت اجزود اي لم يبق منها نصيب الاقسام
 ومنه احدث في شاط لحمه كما تشاط اجزود العياط مردن شتر الكيط و
 در رسيدن دوستي بدل الميط دور شدن و دور کردن و جور کردن در حكم
 ومنه احدث لو كان عمر ميرانا ما كان فيه ميط شعره اي ميل شعره **ظ** الفيظ
 تختم آوردن الفيظ و الفيوظ و الفيظان مردن و فاظت نفسه اي خرجت روحه
 الاعداء ابو عمرو بن العلاء فانه يقال فاظت نفسه و لك يقال فاظ اذا مات فاك
 و بالضاد لا يجوز البتة القيطه تابستان جايي موهك **ت** انما منا اذا اشتد
ع البيع و المبيع فروختن و خريدن و التفت مبيع و مبيوع التبع في از دهن
 بيرون كردن و تايع الشيء سال على وجه الارض البذيع و الذبيوع و البذيعات
 و الذبيوعه آشكارا شدن الرعي بازگشتن و زيادت شدن و راع اخرق
 في قول الكميث السبيع و السبيوع **ك** رفتن آب و فراوان شدن كود آب السبيع
 و السبيوع و الشيعان و السبيوعه آشكارا شدن خبر السبياع از بي فرار شدن
 و شاعلم السلام كما تقول عليكم السلام و هذا قول الرجل لصاحبه اذا اراد ان
 يبارقهم الصبيعة و الضياع بالفتح بباد شدن الكبيح و اللبيح بد دل شدن

وَفَعْلٌ يَفْعُلُ لُغَةً فِيهِمْ أَوْ التَّعْمُرَ لَاعٍ وَلَا يَجُوعُ الْمَيْعُ كدَاخْتَهُ شِدْنُ وَرَوَانَهُ
 شِدْنُ آبٍ وَجِرَّانُ الْمَيْعُ يَدِدُ لِي كِرْدُنٍ وَالتَّمْعُ سَاعٌ وَهَائِعٌ عِ الْبَيْعُ وَ
 شَوْرِدُنُ حُونَ الزَّيْعِ وَالتَّيْبُوعُ وَالتَّيْبَانُ وَالتَّيْبُوعَةُ بِحَسِيدِنِ وَالتَّيْبُوعُ
 دَر كَشْتِنِ آفَتَابٍ وَسَايَهُ وَكَنْدِ شِدْنِ چَشْمِ السَّيْعِ بَكَلُوفُ وَكَدَاشْتِنِ طَعَامِ وَ
 شَرَابِ **ف** اَحْيِفُ بِيْدَادُ كِرْدُنِ الرَّيْفِ مَرُغَزَارُ چِرْدِنِ الزَّيْفِ
 بِنِي بَهْرُهُ شِدْنِ سِيمِ وَخِرَامِيدِنِ السَّيْفِ شَمَشِيرُ زِدِنِ الصَّيْفِ نَابِلِسْتَانِ جَايِي
 مَقَامِ كِرْدُنِ وَالتَّصِيْفِ وَالتَّصِيْفُوفَةُ حَسِيدِنِ تِيرِ اَز نَشَانَهُ وَصِفْنَا اِي اَصَابِنَا
 سَطْرُ التَّيْفِ وَهُوَ فَعْلٌ كَرَفْنَا وَرِيْدِنَا الضِّيَافَةُ مَهْمَانِ شِدْنِ الضَّيْفِ حَسِيدِنِ
 تِيرِ اَز نَشَانَهُ **ر** اِي تَزَلُّ بِهِ التَّطِيْفُ وَالتَّطَايُفُ وَالتَّطَايُفُ اَمْدِنِ
 خِيَالِ دَر خَوَابِ وَوَسُوسَةُ الْعِيَاةِ نَمْرُغٌ فَال كِرْفَتِنِ الْعَيْفِ پَرُو اَز كِرْدُنِ مَرُغِ بَرِ
 آبِ يَابِ مَرُورِ اَر غَاةِ الشَّجَرَةِ غَيْفًا اَو اِي مَالَتِ يَمِينًا اَوْ شَمَالًا **ق** اَحْيِقُ وَاحْيِقُ
 وَاحْيِقَانُ فَرُو اَمْدِنِ بِلَا وَمَكْرُوهُ وَيَعْدِي بِالْبَاءِ الرَّيُّوقُ اِحْوُودُ الرَّيُّوقُ
 دَر خَشِيدِنِ شَرَابِ الضِّيَبِ وَالتَّصِيْقَةُ تَنَكُّ شِدْنِ وَضَاقُ الرَّجُلِ اِي مَخْلُ مَا
 غَاةِ الْمَرْأَةِ عِنْدَ رُجْمِهَا وَالتَّلَاقُ اِي لَمَّا تَلَصَّقَ بِقَلْبِهِ اَللِّيقُ دَر خُورِ اَمْدِنِ
 چِيْزِي بِاچِيْزِي وَسِيَاهُ كِرْدُنِ دَوَاتِ وَشِدْنِ اَنْ **ك** اَلْحَيْكُ

104

اخذ القول في القيل وتأثير كرون واحيى كوان تحريك المنكبين مع
 التخرج في المشى الصيكة بادو هيدن النيك معزوف **ل** الذي خراميد
 ودامن در زمين كشيدين الزيل جدا كرون وچيزى از جايى فراتر كرون السيل
 والسيلان رفتى آب و سالت الغره استطالت وعرضت العيلة والعائلة و
 والعينول درو يش شدن العيل كشي كرون در رفتن وعملت الضالة عيلا
 ووعيلا نانا اذ لم تدركهاى ووجهة تينغها وعالى الشى عيلا ومعيللا اذ اعجز ك
 القيلولة والضيالة ^{ضعفين} شدى شدن القيلولة والمقيل والقيل والقائلة ينم رور
 خفتن
 يقال ما اكلا قايده اى نومه ولا يقال ما **ل** التاسر ان يقال **ل**
 الازهرى القيلولة عند العرب الاستراحة نصف النهار **ل**
 وان لم يكن مع ذلك نوم و **ل** اخرج بقوله تعالى و احسن مقيلا ووجد **ل**
 منه ان اجنة لانوم فيها القيل اقات كرون بيع وهو لغة قليلة والاكث
 الاقالة وشراب ينم رور خور دن الكيل والمكيل والمكال يمودن بيما نه **ل**
 وكيل ومكيول ويعدى كايعدى الوزن والكيل يرون نا آمدن آتش از
 آتش زنه الميل والميلان والمال والميل والميلولة جنبيدين يقال منه مال
 الشى ومال عن **ل** و مال عليه فى الظلم **ل** الميل فرور **ل** التيم بيندي **ل**
 كرفن

دور

دوستی اخیومه بددله شدن و وיעدی بعن اخیم پای سستن و دامت
السماء یدیم دیما من الدیمة عن ابی زید الذیم والذام عیب کردن والنعت
والتیم ومذیوم التریم ارجای فرا ترشدن وיעدی بنفسه وبمن الشیم
شمشیر در نیام کردن وشمشیر کشیدن ونکر بستن تا رماکی بارد الضیم بیدا
کردن وهو معدی الطم مصدر طامه الله علی الخی رای جلبه العیمة آرزو مند
گشتن مشر والغابر یفعل الغیومة ایرناک شدن آسان الغیم العطش وچرا
احرف الهیوم والهیمن والتهیام روی بحای نهادن از عشق وچرا
الهیام سخت تش أخذ الابلح مع الحمی فتهم فی الارض لا ترعى
البیان والنبیان وهو شاذ هو یداشدن البین والبیونة جداشدن
والنبین البوز الحمین بالکسر هنگام شدن وحال حینه ای قرب الحمین
بالفتح هلاک شدن الدین وام دادن وام سستن الدین مقهور وخوا کردن
وشدن وپادا شدن دادن وفریان برد ارکشتن کسی با الدیانة دین دار کشتن
وיעدی بالباء والنعت دین الترین والترین غلبه کردن کناه بردل وخوا
بزیچشم ومستی بر نفس والترین شوریدن تن وکما علیک فقد زان یک
ورانک وزان علیک ومند احدیث اصبح قد رین به تقول احاط بعماله

الدین و دین ^{بهر عمل} اذ اوقع ^{فما لا} استطیع ^{ان} یرج ^{معه} و لا یقل له ^{الزین}

آراستن الشین معیوب کردن الطین بکل کردن و مهر کردن کتاب بکل و طائنه

الندّه علی ^{الخیر} ای ^{مما} جملہ العین ^{بچشم} کردن و ^{بچشمه} رسیدن در کندن ^{چاه}

العینان دویدن آب و اشک ^{العیانہ} دیدن بانی کردن و ^{یعدی} بعلی

العین فرا پوشیدن چیزی دهن را ^{ومنہ} احدیث ^{انہ} یغان ^{علی} قلبی و

الماضی ^{فعل} و ابر گرفتن آسمان و بسته شدن و شوریده منس شدن ^{القیق}

آهنکری کردن و کرد کردن اللین و اللینه و اللیلان ^{نرم} شدن المین ^{دروع} ^{گفتن}

التیه و التیمان حیران شدن و زخم ^{ان} ^{تأیید} ^{من} ^{یاب} ^{فعل} ^{یفعل}

الواو لقولهم ^{توهمته} و التیه ^{تکبر} کردن اللیه ^{در} پرده شدن ^{من}

الناقص ب احبایه کرد کردن آب و خراج و فعل ^{یفعل} لغه شاکره

الزنی در میان قومی ^{بمالیدن} الزنی ^{برد} اشن ^{و زینت} اذ اسقنت

ایه مالگره السبی و السبأ اسیر گرفتن السبأ ^{خمر} خریدن تا از جای ^{بجای}

السبی دور کردن الطبی خواندن و طباه ^{عن} کذا ^{صرفه} عنه ^ش ^{اجتی} و

الجثو بزاید در نشستن ^{احتی} و ^{التحشا} ^{طال} ^{پاشیدن} ^{ان} ^{احتی} ^{سری} ^{کین}

او کندن کاو ^{الزنی} و المرثیه ^{مردہ} ستودن و ^{رتا} ^{یو} ^{تو} ^{اوا} ^{لغہ} ^{فیه}

ورتما هزت العرب مدرضيه وخالوا ارتثأت الميت ورحمت ودرن وبعدي
 باللام الرثاية سحني ان كسي ياد كوفتن الغثي و الغثيان مندش بز دن از چيز
 كه يطبع ازان نافر باشد و النثي التثويح السحني كل از زمين فارنديدن
 ببيل المحي المحود اخديان بشتاب رفتن ستور الرديان و الردي سنك
 انداختن و افزون شدن و از جايي در چاهي افادن و رديته بالمرداة
 اي كسرتن بالصخرة الغداء و الفذية بار خريدن و الغداء كسي را كفتن
 كه من فداي تو باد او يعديان الي المفعول الثاني بحرف ج القديان
 شتافتن القدي القدي الهدي راه نمودن در دين و يعدي الي مفعول
 بحرف ج با تا لام و الي وقد يحدف حرف الجر فيتعدى الي مفعولين بنفسه
 و راه راست كوفتن الهداية راه نمودن در هر چيزي الهداء زن بخانه
 شوهر فرستادن الهدى بر طريق كسي رفتن و منه الحديث و اهدوا
 هدى عمار و از پيش بسدن و منه الحديث فاهدى مما رجح اراد لهم
 يحيى ببيان و حجة مما رجح بقول مما اجاب انما قال لا اله الا الله و قيل ما هدي
 ما بين من قوله و اما نمود فهدينا هم و اولهم يهد لهم ذ احدى كزيد
 و كزيدن شراب ز بانرا القدي بيفكندن چشم خاسته را بخود و قدت الشاة

مای القشه بین ~~نیا~~ من رجمها المذی و الامد ~~بالمعنی~~ بالمدین الهدی و الهدیان ~~سوره~~
 کفتن و فعل یفعل لغه فینہ البری و البرایة تراشیدن و البری نزار کردن ^{سوره}
 اذ راندن بسیار اجزی و اجزیة و اجزیان و المجرى رفتن آب و جزآن
 الحری کاسته شدن و الدرایة و الذریة و الدری دانستن و یعدی
 بالباء و بنفسه قال سیبویه و بالباء اکثر و بین ما قاله قوله و لا ادراکم به و
 نوکان علی اللغة الاخری و لا ادراکموه الذری فریفتن الذری دامیدن
 الذرایة عیب کردن و یعدی بعلی سرفیت عنه الثوب لغه فی سرور
 و سرورث عنه الدرع بالواو لا غیر و السری و المسری و السرای
 بسب رفتن السری و الشراء خریدن و فروختن الصری بریدن و
 واداشتن و صریت الماء اذا السیقیتہ ثم قطعت و صریت ما یدینهم صرا
 ای فصلت القری بریدن بوجه اصلاح و کازی که بشکفتی آرد کردن و مشک
 دوختن و دروغ فرا بافتن و قریت الارض سریتها و قطعها القری و القراء
 مهمانی کردن القری کرد کردن آب و جزآن و در شهرها کردیدن الکری
 جوی کندن المری پستان شتر ما لیدن تا شیر فرود هذ و بیرون آوردن
 تک از ستور و باد باران از میخ و افکار کردن و متہ افتما رونه علی مایری

(۱۶)

الجزء ارباعه اش دادن و غلبه کردن کسی را بدان و بکزاردن و کزری عنی هذا
 الامر ای قضی و تاب و منه لا یجزی نفس عن نفس الآیه و احدیث ایضا
 تجزی و عنک اجزی غلبه کردن کسی را بجز اجزی احز و العزی العز و
 و فی احدیث فیزی منها حتی مات ای نرف دم و لم یبق او نری و نرف و حد
س المشی اخرج النطفة من الرحم و الولد من البطن الشی برعرق نساژن
ش الحشی غلبه کردن و بترسیدن المشی و التمشاء رفتن المشاء بسیار
 فرزند و چهار پای شدن **ص** اخضار ضایه بکشیدن العصی و المعصبة و
 و الحدیدان نافرمانی کردن و التبعذ و عاص و عصی قضی اللحم عن العظم گوشت
 از استخوان باز شدن **ض** القضاء حکم کردن و منه و قضی ربک و بکزاردن
 و ام و جزآن و منه و قضینا الی بنی اسرائیل و قضینا الیه ذلک الامر و غیر
 و منه فمنهم من قضی نحبه و کردن چیزی محکم و باندازه و منه فقضهن
 سبع سموات و القضاء القدر و پیرد اخن و منه فوکره موسی فقضی علیه
 ای قتل مکانه کان فرغ منه و التركیب بدل علی احکام الشی و اتقانه و نفاذه
 قال الازهری مرجع اجمع الی الشی و تمامه المصی بکذشتن چیزی المضار
 در کاری بکذشتن و مضیت علی الامر مثل مضوت **ط** العظی فراپوشیدن

صراع کبره بفعال است
 محطرت در تقاضای تیمان و قضی
 تمکین از عهد است
 صرع کبره بفعال است

انقطاع

وهو متعد و قد یک شدن شب و غطی غطیاً و غطیاً اذا امتلا شباً **ع**
 السعی غلبه کردن کسی را بر رفتن **ع** البقی ستم کردن و کینه کشی کردن و یعدی
 بعلی و تنک باریدن باران و پر شدن آب رودخانه و بیاماسیدن چیزی **ح**
 و هم در شدن آن و کل مجاوزة علی الحد فهو بقی البغایة و البغاء بضم الباء
 فیها و البقیة جستن و یعدی الی المفعول الثانی بنفسه و باللام و ضا
 بمعنى واحد و البغاء زنا کردن و فی الحدیث ما بقی له ای ما خیر له **ف**
 حقیقت الیه بالوصیة بالفتی الخفی آشکارا کردن هذا هو الفصح و پنہا
 کردن و حموه ضعیف در خشیدن الریح بال باز کردن شتر مرغ **ش**
 سراب چیزی را و زفتة الریح زینا ای طردتہ السفی دامید
 الشفی و الشفاء آسانی دادن التقی بر قفازدن الکفایة پیسنده کردن
 و یعدی الی المفعولین و کفالت الشی ای حسبک التقی راندن و رانده شد
 و فی الحدیث ما بقی من شعرك ای تار و نیست کردن **ق** التقی مصدر
 بقیت ای نظوت الیه و ترقته تقاه بترسید از و وحذر کرد از و پیش
 او باز شدن و یقیه و اتق بفتح التاء و تق الله و هذا علی التوقم و الاصل
 اتقاه یقیه و اتق فانتقی اتقل من و قیت الا ان الواو التي هي زاء من و قیت

ابدلت تاء كافى اتكلم حذفت التاء الاولى الكائنة بدلا من التاء وسقطت
 الواصل فى تقي ووزنه تسكرو ولو كان المحذوف تاء افتعل لكان تقي يتقي وانش
 على مثال سقى سقى اسقى وهكذا حكم تجمة يتجده وتسع يتسع فحذفت التاء
 التى هى بد من الفاء فى الوجه ووسع وحكى تقي بسكون التاء ومصدره التقي
 على وزن السقى وعلى هذا التاء بد من الواو الرقية افسون كردن الزقاء و
 الذى بانك كردن كوف السقاية والسقى آب دادن خوردن را السقى آب
 خواستن كسى را وباران فرستادن واستسقا كرفتن وآب در مشك كردن و
 رجا سقى معنى اسقى فى الارض والماشية عقى الصبي عقياً اذا حدث اول
 ما يحدث وبعده ذلك مادام صغيرا النقى النقى والمقى انفق البكاء والبكى
 كريستن وقيل بينهما فرق وهو انك اذا امددت اردت الصوت الذى مع البكاء
 واذا قصرت اردت الدموع وخروجها وبكىت عليه بمعنى وغلبه كردن كسى
 بدان احكاية قول وفعل كسى را حكايت كردن وحكوت الكلام لغة وواجيزى مايند
 نكيت فى العدو نكاية اذا اقبلت فيهم وخرجت لاخلى كياه درودن سلى
 الشاهى نزع سلاها وهو الذى يكون فيه الولد الصلى در هلاكت او كدن ويعدى
 باللام ودر آتش آوردن وپريان كردن گوشت ومنه احدىث اتي بشتاه مصلية

۱۰۲

وبتسکالین ومنه المصالی وھی الاشرک الطلی الهندون وواداشتن و
 پای بجه چهار پای بستن الغلی و الغلیان جوشیدن الغلی و اجستن و معانی
 عشر و غراب آن بیرون آوردن و شمشیر بر سر زدن و فی احدث من لیطة
 و السقای قاطعة الغلی و المقلیة و القلاء دشمن داشتن و فعل یفعل لغة فیه
 و هی لغة طلی الغلی بدود له بازی کردن و بریان کردن گوشت و بستن و جز آن
 الکلی بر کرده زدن محمیة و احموة باز داشتن طعام و شراب از بیمار و یعدی
 الی المفعولین احمایة نگاه داشتن احمیة و المحمیة ننگ داشتن از گردن کاری
 الذما جنبیدن الذمان شتافتن و ذمینی ریح گذا ای آذنی الرمایة و الرمی
 و الریمان تیر انداختن يقال رمیت عن القوس و علیها و لا یقال بها الا ان تبتها من
 یدک الرمی افزون شدن و دشنام دادن و رمی الله لک ای فصرک و صنع لک و
 التركیب یدل علی نبد الشیء يقال رمیت الشیء من یدی رمیا ای القیتة صحی الصید
 اذا مات وانت تراه الظنی الطمو و شتافتن العمی کف و خاشاک انداختن موج
 العمی بیهوش شدن يقال رمی علیه و سقف خانه پوشیدن الکمی کواهی پوشیدن
 النما بالیدن و افزون شدن النمی و النما خبر ناسا برد داشتن و می احتساب
 و السعور ارتفع و غلا و یفعل بالضم لغة فی اجمیع و نیت الشیء علی الشیء رفوعته علی

المس

وَمَيَّتَ الرَّجُلُ إِلَى أَبِيهِ نَمِيًّا لِيُسَبِّتَهُ إِلَيْهِ وَنَمَّتِ الرَّجْمِيَّةُ أَي غَابَتِ أَوْ حَيْثُ لَا يَرَاهَا
 الرَّامِي فَاتَتْ الْعَمِيَّ وَالْحَمِيَّانَ دَوِيدَ بْنَ أَبِي وَحَمَّتِ الْمَاشِيَةَ أَي نَدَّتْ لِلرَّعِي **ب**
 الْبَنِيِّ وَالْبِنَاءِ وَالْبِنَى وَالْبِنِيَّةُ وَالْبُنْيَانُ بِكَرْدُونَ قَالَ الْقَتِيبِيُّ أَسْأَلُ الْبُنْيَانُ الْكَسْرُ لِيَكُونَ
 كَالْعِصْيَانِ وَالْإِعْشِيَانِ وَالْبِنَاءُ مِنْ خَبْزِ الْوَرْدِ وَيَعْدَى بِعَلَى وَبِالْبَاءِ نَهْطًا وَفَرْجًا
 شَدَنَ الشَّيْءَ وَتَكَرَّرَ وَوَادَشْتَنُ يَقَالُ مَا تَأْتِيَانِي مِنْ عِزَانِهِ وَوَاكْرَدَ أَيْدِيَهُ وَوَرَمَ
 الْجَنْحُ وَالْجِنَايَةُ بَارَزَ دَرَجَتَهُ بَارَكَرْدُونَ إِجْنَايَةً جَمَاعِيَّةً كَرْدُونَ وَشَوْرَانُ الْكُحْتَنُ
 الزَّنْيُ وَالزَّنَانُ زَنَّاكَرْدُونَ الضَّنَاءُ بَسْبَارُ شَدَنُ كَوْدُكُ الْعِنَايَةِ وَالْمَعْنَى خَوَاسْتَنُ وَفِي
 أَحَدِيثٍ مِنْ كَلِّدَاءِ يُعِينُكَ أَي يَقْضِدُكَ عَنَيْتُ فَلَا نَاعِيًّا أَحْقَصَدْتَهُ وَقِيلَ يُعِينُكَ
 يَشْفُوكُ بِهَذَا الْمَثَلِ يُعِينِي وَمِنْهُ قَوْلُهُ تَرَكَهَا لِأَيْعِينِيهِ أَي لِأَهْمَةِ الْقَتْنِيِّ وَالْقَتْنِيَّةُ
 وَالْقَتْنِيَّةُ الْقَتْوُ وَتَتَّ إِجَارِيَّةٌ تَقْنِي قَتْنِيَّةً مِثْلَ النَّفْسِ الْكِنَايَةِ أَنْ تَتَكَلَّمَ بِشَيْءٍ وَتُرِيدُ
 غَيْرَهُ وَيَعْدَى بِالْبَاءِ وَعَنْ وَيَفْعَلُ لُغَةً فِيهِ الْمَتْنِيُّ تَعْدِيرُ كَرْدُونَ وَأَزْمُودُونَ وَيَبْرُونَ **أَمْدُونَ**
مَتْنِيٌّ وَمِنْ التَّلْفِيظِ الْمَقْرُونِ ث التَّوَاءُ وَالتَّوِيُّ مَقِيمٌ شَدَنُ يُقَالُ تَوَيْتُ
 الْبَصْرَةَ وَبِالْبَصْرِ **ح** أَحْيَى كَرْدُونَ **خ** أَحْوَاهُ وَأَحْوَايَةَ وَأَحْوِي خَالِي شَدَنُ سَرَايَ
 وَيَوْمَ تَشِدُّ أَنْ وَخَوَاتِ الْجَوْجُ حَيًّا أَضْحَكْتُ وَدَكَ إِذَا سَقَطَتْ وَلَمْ يَبْطُرْ فِي نَوْهَا
 وَخَوَاتِ الْمَرْأَةِ وَخَوِيكَ أَيْضًا خَلْفَهَا عِنْدَ الْوَلَادَةِ **ذ** الذَّوِيُّ بِرُ مَرْدُونَ وَقَوْلُهُ يَفْعَلُ

۱۶۲

لفتا عند یونانی **ب** الروایة قد وایت کردن الرئی آب کشیدن از بهو کسی وهو ^{متون}
 و کسی برابرشتر بستن تا از خواب بیدار شود و رویت علی اهلی و علی اذا اتیتهم
 بالماء الرئی بکروا یندن و یعدی بعن و واهم آوردن **ش** الشی بریان کردن گوشت
من البوی **ش** شدن **ض** ضویث الیه ضویثا و ضا عن ابی زید اذا ویت
 الیه و انضرت **ط** الطی التی یجمع و در نورید زویر و یدن چاه **ع** العی سچی ابد
 و واکرد یندن **ع** العوی **ک** کردن کرک و سگ و شغال **غ** الغی و الغویاتی
 و فعلت **ع** عن ایتتی قال و انفع اجمود و نو مید شدن و الغی الفساد عن ابن اعراب
 و یوزن **ف** و عسی آدم ربه فغوی ای فسد علیه عیسه **ک** الکی داع کردن
 و نیز نکریستن بکسی و کزیدن کزدم **ل** اللی رسن بافتن و دینار
 و پی یزدن سر و کرد ایندازان بان در دهن و منه یلوان السننهم و لویتة علیه
 اثرته علیه و اجمع متویر **ل** اللی و اللوی و هو شاذ عن ابی زید و اللیان مدافعت کردن
 و ام و قد حکى اللیان بکسر **ل** اللی و الغویة فزیه شدن شتر و اللی استه
 یفکندن النیة و النواة ینت کردن و تواکل الله ای **ح** حیکک فی **ح** حوک و **ح** حفتک
 و فی احادیث و من ینو الذینا و یجزه یقول من یسح لها یسحب من نوبت الشمس
 اذا جردت فی طلبه **ه** الهوی **ب** بفتح الهاء فوافقادن از باها بیکد شتر زود و منه

حنفی اخذ متعجب ابو یوسف بر جستن در دویدن آرزو آرزو با هم آمدن واستوار شدن
 س این فکر کردن وباکسی در شتی کردن آرس بر ذکر شدن آفس خیانت کردن
 وشوریده خورد شدن و الماضی من هذا فعل آفس بضم الهمزة انس کوفتن ویوسری
 بالباء ویفعل لفته فيه **ض** الابض شتر را با باض بستن وهو حیل یشتق به ریشخ
 ید الی عضده وبام آمدن رک نساو الماضی من هذا فعل الارض ریزی بجه خورده شدن
 خوب و الماضی ارض انض بگردیدن طعم گوشت **ط** الاقط پیدو ساختن **ف**
 الاثف از پی فرا شدن الاثف هزار دارن الاثف بر بینی زدن و بییدی زدن آب
 و جران **ق** الاثف مصدر اثنی الاذیم ای دبغی حتی یغیر ایتنا وهو الذی لم یرتم
 دباغته وقیل هو الاذیم الذی یوج قبل ان یجزر و تفضیل نهادن در ع
 بشدن در جهان الاثق زغال آور شدن در روع ذوالق فیه ماکون ای اصابه
 جنون **ک** الاثک دروغ گفتن و برگردانیدن **ل** الاثلب غلبه کردن و
 ایلالتر جل عن امرات ای امتنع عن غشیانها الا تلان کام خود نهادن الازل در
 تنگی و خشک سالی شدن و واداشتن **م** الاثمد رنگ کردن به ایسی الاثام بره مند
 شدن بر کسی والغابری فعل و جواد ادن بکناه الاذم نان بانال پورش خوردن
 و نان خورش ادن و الفیت افکندن الارم خوردن و در ناله بر چیزی نهادن

و تنگ بافتن رَسَن الازم دندان گرفتن و دندان بچشم نهادن و بافتن چیزی
 و باز ایستادن از چیزی و یعدی بعن و ملازم گرفتن و یعدی بالماء و تنگ
 شیدن روزگار و از متهم السَّنة اَرْمَأَسْتَأْصَلُهُم **ن** الایمان الاذنان الاذن
 بر گوش زدن **الافن** کم خورد کردن و شیر همه بدوشیدن و قیل **الافن** خلاف
التحیین **الآته** و **الانوه** و **الاینه** **الأنوح** **ومن المضاعف المهور الفاء**
ث اثباته انبوه شدن موی و نبات و شاخ و درخت **ط** الأطیط جوست
 کردن پالان و جوان و بانگ کردن شتر بزاری و **أَطَّتِ الشَّجَرَةُ حَنْتًا** **الآ**
 و **الآل** و **الایل** نالیدن بنان **ن** الاین مثله **ومن الاجوف المهور الفاء**
د **الایند** و **الایود** قوی شدن **ر** **الیر** جماع کردن **ص** **الایص** کشتن و باز
م **الایام** درد کردن **الایم** و **الایمة** و **الایوم** بی شوهر شدن زن و بی زن شدن
 بی مردن **الاین** مانده شدن **قال** ابو زید **لا ینبئ عنه فعل** و قد خولف فيه و **ک**
 ان تفعل کذا کاه **آه** **قال** الاصمعی هو مقلوب من **آنی** و لیس له مصدر و قال ابو زید
 ها اصلا **ن** و **تدر** الاین **ایضا** **ومن الناقص المهور الفاء** **ت** **الآتی** و **الآئیه**
و **الآتار** آمدن و قبوله تعالی **لآتقوها** یا بقصرای لفعلوها و کذا ک ما آیتهم بالمعرفی
 بالقصرای ما فعلتم **بن** قولهم **آیتت** جمیلا ای فعلته **د** **الآدی** سبب شدن شیر **ر**

١٤٢

الازمي انكبين كردن مع و درين ديد كرفتق و الازمي اتا ري الى الدابة
 اذا انضمت اليها و وافقت لها مغلفا و احراز الازمي و الازمي التقبض ن
 الاثني بغايت كرمي رسيدن و منه بين خمين آن و فارسيدن و منه غيرنا هظون
 اناه الاثني و الاثني و الاثني و الاثني و الاثني و الاثني و الاثني و الاثني
المهموز العين ت التيت باليدن الزار و الزير بانك كردن شير
 و فعل يفعل لفة فيه **م** النيم بانك كردن بزاري **ومن المعتل المهموز العين**
ب الواب و الابة شرم داشتن **د** الواد زنده در كور كردن دختر **ر** الوار
 تر سايدن **ل** الوال و الوال پناه كرفتن بكسي يا بجايي و يعدي بالي و في
 احديث فلا و الت اي لا تجوت **ومن الناقص المهموز العين** **القصي**
 بانك كردن فرخ و موش و پيل و خوك **ومن المهموز اللام ت** الهنا عطا دان
 و الهنا بكاريدن طعام كسي را تقول هنا الطعام و الغابر منها يفعل **وس**
اهجوف المهموز اللام ج البجي و احيضة آمدن **ف** الفتي و الفية و
 الفيو باز كشتن **ق** القتي كوردن **ك** الكتي و الكيئة تر سينه **و** و بد دل
ن التي خام مانند كوشة الهمة و الهمة و الهمة ساخته شيرين كاري **و** و منه
 قري هيت لك و رد بعضهم هيات بمعنى تهيأت **با** **ب**

القصي
 ناقص بالي كنه في
 القاسون

و زعم
 و زعم

فَعَلَى يَفْعَلُ يَفْعُرُ الْعَيْنُ فِي الْمَاضِي وَالْفَاعِلُ بِـ الثَّقِيبُ أَبٌ لِلْمَرْءِ
 الْجَنَّبِ يَفْعُكُنْ وَبِرْكَتُنْ الدَّعَابَةُ مَزَاحٌ كُورُنْ النَّصَابُ وَالنَّصُوبُ
 يَفْعُدُنْ الرَّعْبُ تَرَسَائِدُنْ وَبِرْ كُورُنْ الرَّعْبُ دَفْعُ كُورُنْ وَبِأَرُهُ أَرْجِيزِي
 فَرَأْسِي حَادِنٌ وَهَذَا يَعْدَى بِاللَّامِ السَّحْبُ كَسَيْدُنْ وَنِيكَ خُورُنْ طَعَامٌ وَشَرَابٌ
 السَّحْبُ فَاهٌ أُرْدُنْ وَبِرْ كُنْدُ كُورُنْ وَعَدَّ قَوْمٌ هَذَا وَمَا شَبَّهَهُ مِنَ الْأَضْدَادِ وَ
 بَيْنَ لُغَاتٍ مُخْتَلَفَةٍ السَّغْبُ بِالسَّيْنِ شُورٌ الْكُفْحُ وَيُعْدَى بِنَفْسِهِ وَ
 بِأَبَاؤِ وَبِعَلَى وَفَعِلٌ يَفْعُلُ فَعْلًا لَعْنَةٌ ضَعِيفَةٌ وَهَذَا يَعْدَى بِعَلَى الصَّفَابُ وَ
 الضَّغْبُ بِأَنْكُ كُورُنْ رُوبَاهُ اللَّحْبُ كُوشْتٌ أَرَسْتَحْوَانٌ وَبُوسْتٌ أَرْدَرِخْتٌ بِأَرْ
 كُورُنْ أَرَاهُ رَفْتُنْ وَيُقَالُ لِحَبِّ أَيْضًا ذَا مَرَّةً مُسْتَقِيمًا اللَّعْبُ رَفْتُنْ
 لَعَابٌ كُورُنْ كَالسَّحْبِ يَبْرُونَ كَسَيْدُنْ وَبِدْرُكُورُنْ أَيْدُنْ النَّعْبُ ضَرْبٌ مِنَ
 السَّيْرِ النَّعْبُ غَارَتُ كُورُنْ وَبِدْرُكُورُنْ كَسِي رَأُوبِي بِأَيْ كُورُنْ سَكُتُ البَعْتَةُ
 وَالبَعْتُ نَاكَاهُ كُورُنْ بِالبَعْتُ وَالبُهْتَانُ زُورُ كُورُنْ وَالبُهْتُ نَاكَاهُ كُورُنْ وَمِنْهُ
 بَلْ تَأْتِيهِمْ بَعْتٌ بِبَحْتِهِمْ وَحِيرَانُ شَدُنْ وَبِهْتٌ بِالكَسْرِ وَبِهْتٌ بِالضَّمِّ لُغَاتَانِ
 فِي الْأَخْبَرِ وَالْأَخْبَرُ بَهْتٌ وَمِنْهُ فَبِهْتُ الَّذِي كَفَرُ لَأَنَّهُ تَقُولُ رَجُلٌ مَبْهُوتٌ
 وَبِقَالَ بَاهْتٌ وَآبُورُنَيْتُ فَحَصَلُ أَرْبَعُ لُغَاتٍ أَعْلَاهَا فَبِهْتٌ وَهِيَ قَرِيبَةٌ الْعَامَّةُ وَ

اعلام از هجده

بَهَتْ بِالْفَتْحِ اقْرَأْ مِنْ بَهَتْ بِالْكَسْرِ لِأَنَّ فِعْلَ يَأْتِي لِلْمِثَالَةِ كَقَوْلِهِ الرَّجُلُ وَشَعْرُهُ
 إِذَا قَرِيَ فَبَهَتْ وَجَادَ شَعْرُهُ وَبَهَتْ بِالْفَتْحِ جَازٍ أَنْ يَكُونَ لِأَرْمَاكِهِنَّ اللَّغَاتُ الثَّلَاثُ
 وَبِحُجْرٍ أَنْ يَكُونَ مُتَوَقِّفًا وَحِينَئِذٍ يَكُونُ فَاعِلُهُ مَجْزُوعًا بِأَقْدِيرٍ فَبَهَتْ إِبْرَاهِيمَ
 الْكَافِرَ أَوْ مَسْغُولَهُ مَجْزُوعًا عَلَى تَقْدِيرِ فَبَهَتْ الَّذِي كَفَرَ بِإِبْرَاهِيمَ يَعْنِي دَامَ أَنْ يَبْهَتَ
 إِبْرَاهِيمَ الْآنَ لَمْ يَحْصُلْ لَهُ ذَكَرٌ وَجَازٍ أَنْ تَقُولَ فَبَهَتْ الْكَافِرَ إِبْرَاهِيمَ وَهِيَ الْكَاتِبَةُ
 سَنَةَ الْإِرَادَةِ كَقَوْلِهِمْ إِذَا قِمْتَ إِلَى الصَّلَاةِ وَفَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِالْحَسْبِ
 الَّذِي هُوَ الْقِيَامُ وَالْقِرَاءَةُ مِنَ السَّبَبِ الَّذِي هُوَ الْإِرَادَةُ فَاعْرِضْهُ الدَّغْتُ خَوْكُورٌ
 وَهُوَ فِي أَحَدِ ثَبَاتِ السَّبَبِ الَّذِي يَكُونُ فِيهِ إِزْكَاشٌ بِأَزْكَارٍ فِي أَحَدِ ثَبَاتِ
 فَحَتَّى كَيْفَ يُقَالُ لِحَمَّتْ عَصَاهُ إِذَا قَشَرَهَا النَّعْتُ نَشَانُ كُرُونِ الثَّبَاتِ الْبَحْتِ الْبَحْتِ
 الْبَعْتُ مَرْدُهُ زِنْدُهُ كُرُونٌ وَارْتِخَابٌ بِبِدَانٍ كُرُونٌ وَفُوسْتَادٌ وَهُوَ مُتَعَدٍّ يُقَالُ
 بَعَثْتُهُ وَعَلَى بَعَثْتُهُ وَبَعَثْتِ النَّاقَةَ أَيِ ارْتِخَابِ الدَّغْتِ بِيَدِ آمَدِنِ يَمَارِي
 وَالْمَاضِي فِعْلُ الرَّغْتِ شَبْرُ خُورُونٍ وَرَعَتْ الرَّجُلُ إِذَا كَرَّ عَلَيْهِ السُّؤَالُ حَتَّى يَنْفَدَ
 مَا عِنْدَهُ الضَّغْتُ حَدِيثٌ بِهِمْ دَرَأِيخْتِنِ وَدَسْتَهُ كُرُونٌ كَيْفَ تَزِيدُ مَجِيدِنِ كَوْعَانِ
 الْفَعْتُ أَنْدَكَ إِدْنُ اللَّهْتِ وَاللَّهَاتِ وَاللَّهْتَانُ زَفَانُ إِزْدَهَانِ يَرُونُ كُرُونِ
 سَكَرَ تَشْكِي يَأَزْمَانِدُ كِي الْمَفْتُ مَعْيُوبٌ كُرُونٌ وَدَارُورُ دَرَأِيخْتِنِ

۱۴۳

البعج شک شکافتن البعج شامه کردن الریح پیایی در خشیدن برق السحج خراشیدن
 السحج سودن بوسی و همه شیب رفتن و پیوسته جستن باد و سحجت الریح اراض
 نشینتها السحج و السحج بانگ کردن کلاغ و استر و قفل یفعل لفته الفح مشبهه
 الارجح البعج شونایدن الارجح و الارجح جنبایدن دلور در جاه الارجح جماع کردن المعج و
 مشتاب رفتن الارجح الارجح البعج البعج الارجح الارجح الارجح الارجح الارجح الارجح
 الارجح بینداختن و محبوب بزدن و عجز الرجل عن حاله بحملها و البعیر عن
 عجزه البعج شونایدن زن البعج شکافتن البعج پدید آمدن حیند
 چنانکه جانب چپ سوی تو دارد و عرب آنرا شوم دارند البعج بر روی افکندن
 شدن و خشک شدن خاک غلک اجدح پس شوریدن
 اجدح خسته کردن و کسب کردن و طعن کردن در کسی اجدح عطاء دادن
 اجدح خوردن شتر سردخت اجدح و اجدح سرکشی کردن اسپ و کشتی
 چنانکه آنرا فرو نتوان داشت و سرباز زدن از چیز بی وجه و جح ای اسرع
 و منه و غیره بحون اجدح بر بال زدن الدلوح زیر باد کران رفتن اللوح
 کلا و ابریدن و شکافتن الریح شقه در پس خیمه دادن و زمو بر سقف
 زدن الدلوح و بر زاج مانده شدن شتر از ترائی الریح بیامدن جوی

لم ۱

الريح شكس است خروا و بسند الرقاحة كسب و بارز كافي كردن الزكوج
 الى الشئ الزكون اليه الزح لكد و نيزه زدن السبع تصرف كردن در معيشت و پرداختن
 السباحة آشن كردن السحج بر روی افكندن يا بر پشت السرح كسى را بجاي
 فرستادن و بجز كردن بامداد السروح بجزاشدن السطح كستر ايندن السطح
 ريزانيدن آب و جزآن السفوح و و السفوان و بخته شدن السطح حدث
 كردن السطح و السماحة سخاوت كردن و يعدي بالباء و سميح الى اى اعطاء
 السروح سخن سر بسته كفتن و يعدي بالباء و ضد البروح و العرب يتيمين
 به و سميح الى رأى اى عرض الحوما يسح على المود اى يمتد الشرح پديد
 و كشاده كردن دل و شرح كردن گوشت و فى احدث يشرحون
 شرحا يقال شرح فلان جاريتا اذا و طيرها على قفاها و فى حديث آخر يشرحون
 الى الدنيا اى بسطون اليها ويرغبون فيها الشرح الكسر و البعد و الشرح
 فى اجمع فى احدث الصبح صبح و ادن و بامداد بجايى يا بنزد يك كسى
 شدن الصرح بانك كردن خرو و كلاخ الصبح اعراض كردن از كسى يا
 از چيزى و فرا گذاشتن جرم و عا بعديان يعن و سايل را كردن و مستشير
 پهنا بر كسى زدن و صفحت الرجل اذا اسقيته اى شراب كان الصلوا

الصلوا

الصلاح عن البارانی التیمی از حال بگردانیدن آتش و خورشید چیزی را و صورت
 انفس اخیل اذا غزون و ید اخیل العصد فی الشیر ایضا الصباح و الصبح بک
 کردن و بیاه الضیح و در کردن و زمین کندن و الصبح و الصراح کدر کردن
 ستور انصیح بپوشیدن و بپوشیدن و بالیا الطفوح پوشیدن و بپوشیدن
 اطلع عنی ای از غیب عنی و طغیت التریح القمطه اذا استطعت بها الطلح مانده
 کردن ستور و مانده شدن و وی طمیح بصره الی الشی ای ارتفع طمیح او طموحا
 طمیح الرجل بعد فی الطین الفتح کشادن و حکم کردن و فراخ شدن سر
 بستاد شتر الفتح کران کردن کار و وام کسی را الفصح فراخ کردن و بپوشیدن
 بالذ و آوردن و سنه احدیث حتی فضحه الصبح ای در صبح بیاض
 الصبح و بیرونی بالصاد ای بپوشیدن و فصح الصبح ای بد الفطح پهن کردن
 الفطح شکافتن الفتح نفیرین کردن و القیح و القیوح از نیکو دور کردن الفتح
 آتش بزدن و در نسب طعن کردن و آب کشادن از چشم و مغزه دروندان و
 درخت افتادن و چشم بگوز و شدن و خوردنی بگونی بزرگ کشیدن و در کار
 سی ظل آوردن الفیوح خسته کردن القروح هم رفتن شدن ستور و آسنی
 شده و پدید آمدن و فرجه محقه ای استقبله به التمزج بول انداختن سکه

ويعدي بالباء ويصل يفعل لغة فيه القمح والقمح سرباز زدن شتر از آب
 خوردن القمح بدو در آوردن الكمح لكام باز كشيدهن الكدج خراشيدن
 وكار كردن الكمح برف و خانه رقتن الكمح بهنار و اشترن دشمني و اعراض
 كردن از چيزي و بريدن وكشخ القوم عن الماء تفرد قواعنه الكمح ياروي
 بوسه با شمشير زدن الكمح الكمح الكمح والكلاج ترس كردن روي اللطم
 دست نرم بر چيزي زدن اللطم سوختن و ضربتي سيك زدن اللطم و اللطمان
 و التلميح نكريستن و اللطم در خشيدن برف و ستاره الملح آب كشيدهن از چاه
 و روزد و در بر آمدن المدح ستودن المرح و المنزاح عن السراج مزاح
 كردن الملح ستودن بروي دست و بريدن بشمشير و بكيها فية رطفت
 مسخا و شستن و مته يقال للرجل اذا توفيا فغسل اعضاءه قد مسخ المساح
 بكسر الهمزة يمين يهودن المصوح نايداشدن و مصح اطل اي قصر و النبات
 اذا ولي لون زهرة و لبن الناقة اذا ولي و ذهب و مصححت الشيء ذهبت به
 المصح عيب كردن الملح نمك باندازه در طعام كردن و شور دادن چهارپاي
 و شير دادن كسي را و هذاني احدث و في احدث كالشاة الملوحة اي المسمومة
 البطح و البطح و النباح بانك كردن سك و فعل يفعل لغة و ربما قالوا بخر البطح

ك

النخ و الجاح رواشدن حاجت الشخ فراخ کردن و منه احدیث لا شد
 ای لا فرقیه و لا توسیعه و من روی الباء اراد لا یقتحیه من البدح و هو
 الحلاویه النزوج دور شدن النزع آب کشیدن از جاه الشخ و الشخوخ
 آب خوردن نه بسیری النخ و الناصح بالفتح و الناصحیه و النضوح
 نصیحت کردن و بعدی باللام و بنفسه باللام اجود و نصحت العسل
 صفتها من الشمع النخ جامه دوختن النضوح سیر آب خوردن النخ و
 الشخوخ تراویدن مشک و خم النخ و النضوح بوی میدن و النخ میدن
 خون از رک و باد سرد جستن و لکد زدن ستور و عطادادن و نفخه بالستین
 تاوله و بعدی النخ مقام کردن و منه احدیث فتشوا و روی
 فتشوا ای رسخوا الجح و الجح فجزو تکبر کردن الجح بر کردن سب و روه
 و الرأسوخ استوار کشتن و بیخ آوردن الشخ کوفته و لکد دادن
 الزمخ الجح السخ النوم و الفراغ و منه فری سبجاً طویلاً ای فراغاً السخ
 در آخرمه شادین و سبخت المرأة در عهده نزع الشخ ثابت شدن
 در علم الشخ بر سر شستن و فراخ بودن سبیدی در روی اسب الشخ
 فراگردی شستن کو دک و شرح زایب البعیر شخا اذا شق البضعة الشخ و

خیمه

خیمه

۱۷۱

الشموع بلند شدن و يقال شمع بانفء ای تكبر الفصح بوسوع كوش زدن
 فی اجدیث الاطخفا قیل هو مقلوب الطخفا و قیل سواها الفصح سرانگشتان
 سوسی كف و اشكستن الفصح نقص کردن سبوح و دیگر عقد ها و از جای بی آوردن
 بند و نسخت عقی ثونی ای طوحه الفصح كوفتن غوره خرما و سرشكستن
 الفصح رام و مقهور کردن الفصح و الفصح بوجیزی میان توی زدن الكفح السخ
 و كفح بانفء تكبر اللع بر آلودن المرح روغن و مانند آن در تن مالیدن
 و آرد سرشته و آنچه بدان ماند بدست مالیدن و فی اجدیث یصح ای
 تمخ معه المسخ تحویل صورت او ماها افع بنها و بی طعم گردانیدن المسخ
 بیرون کشیدن چیزی از چیزی الممخ السیر الشوید و قیل السخفل
 فلان یلمخ فی الباطن ملخا یترد فیه و یكثر منه الفصح منسوخ کردن و
 نسخت گرفتن از جای و زائل گردانیدن حکم و هو اصل واحد الآتیه مختلف
 فی قیامه فعقد قوم لها للآتیه منه نسخت الشمس الظل ای از الله و لکن
 نسخت الريح آثارهم و نسخ الله الآیة و عند آخرین للتل و منه نسخ الكنا
 ای نقل ما فیه الی کتاب آخر النسخ آب از چشمه بر جوشه نومنه عیناب
 نضاختان و بزدن آیه الفصح بر سر زدن چنانکه دماغ بیرون آید

۱۲۹

المجْدُ والمجْدُ انكار كردن و يعنى الى المفعول الثانى بنفسه و با تبار
 المجْدُ كوشيدن و رنجائيدن و رنجيدن و جمعت الطعام اشتهايه و ذلك
 اذا اكثر من اكله و جمْد الرجل فهو مجود لا يفرشد كرهو في الحديث
 الرغد المهدى الشديد الرغد حر زكودن حرما السعد والسعود هما يون
 سدن يقال سعد يومناو السعد نيك سخت كردن و اختلفوا في هذا فاجاز
 الزجاج و الازهرى و البارقي و استدلوا بقوله تعالى و اما الذين سعدوا
 بضم السين و اياه سيبويه و المحققون من اهل اللغة و قالوا ان كلام العرب
 سعد الله و لا يجوز ان يكون سعدا من السعادة لانه لازم كالتشقاوه و
 قالوا في هذه القراءة لغة خارجة عن القياس او يكون من باب فعمل و فعلته
 مجوزا و غرضه كذلك سعد و سعدته قالوا و لا دلالة لهم في مسعود
 لانه لا يجوز ان يكون مثل اجته الله فهو مجنون الصخذ و الصخذ كرمي
 آفتاب در كسى اثر كردن الصخذ مقهور كردن ايندن الكهدان ديدن في خبر
 اللجج حسيدن از حق و كور بالجد كردن اللجج كران كردن بار كسى را و
 كونه لهذا دفعه ليدلة المجد شتافتن و معدت احتدته بسرعة المعد
 در عيش خوش بر آمدن و پرور ايندن عيش خوش كسى را المجد كستر ايندن

التور خاستن سوی دشمن **ذ** الشَّحْد تیز کردن **الف** زدن بران زدن **ر** البحر
 گوش شتر شکان **ق** البغریبک و شیر بلوک انداختن **بغ** الثریا بقورای سقط
 و هاج بالمطر **ا** اهر دما بر افکندن و غلبه کردن و افزون شدن نور ماه و بهر
 الرجل **ص** برع الثغر جو شیدن **د** یک الثغر دندان بستن شکستن و ثغر الصبی
 اذا سقطت رو اضعه فی احدیث وقد تغرو ای هدمو **ح** فلان تاخر
ا جهره مین او کندن خداوند مخلب از سباع **ا** جهره و **ا** جهره آواز بلند
 برداشتن **ا** جهره بزرگ داشتن چیزی در چشم دیدن **ا** جهره چاه پال کردن
 تا آب پدید آید و صافی شود و منه حتی بزنی الله جهره ای عما می کشف ما
 بینا و بینه و **ج** هر نابنی فلان صبحنا هم بقره **د** الخو و **د** الخور و **د** کردن
و منه و آة السلی من کل جانب **د** خور ابغ **د** الال **د** خور خوار شدن **د** الخور
 سپوختن و منه **ا** حدیث لا تغذین او لا کنن **ب** ال **د** غرو هوان ترفع لهاة
الم غدور و ترک ناز کردن در جنگ فی **ا** حدیث دهره **ا** حنع **ع** يقال دهر
 فلانا امر اذا اصابه مکره **د** الخو **ب** ال **ض** مخنی نهادن **د** ال **د** غر ترسانیدن
ر الخور جو شیدن **د** یک و پر شدن آب جوی و دریلوز راز شدن نبات
ر الزهور روشن شدن چراغ و آتش و جزآن **س** حرجا وی کردن و فریقین

الشعر التقليل بالطعام والشراب الشعر آتش افروختن و صحنک انکتختن و سحر
 اليوم في حاجتي سعة اي طفت و سحرهم شرآ اي اوسعههم و سحرناهم بالنيل
 الخرقا هم و امضناهم و سحر الرجل فهو مسعور اذ اضربكته السموم
 الشعر غلبه کردن کسی را بشاعري و فعل يفعل لغة عن ابن جنى و هو القياس
 الشفر پای برداشتن سگ از بهر بول و خالی شدن شهر از مردم و قومی را
 از جای بیرون کردن الشمر شمشیر بر کشیدن الشهر و الشهرة آشکارا کردن
 الشحر کرم کردن شیر تا سوخته گردد الصهر خویش کما زانیدن الطحر
 الطحر و يفعل لغة عن القتيبي الظهور دست یافتن آشکارا شدن الظهور
 الظهور برجایی بلند شدن و فی حدیث فآظهر من معك من المسلمين يقول
 اخرج بهم الى ظاهرها و ارد بهم و فی حدیث آخر قبل ان تظهر الشمس
 ای تعلق السطح العفر و العهور و العهارة زان کردن و فعل يفعل لغة الفخر و
 الفخر نازیدن و افزون شدن از کسی بفخر تقول فاخرته فخرته الفخر و حكى
 ابو زيد الفخره بالضم على القياس الفخره من باز کردن و باز شدن و فی
 الحدیث فخرت له سنن ای طلعت و قيل الصواب فخرت القفر بر کندن درخت
 و بقع چینی رسیدن و القهر و القهر ان يجامع الرجل المرأة ثم يتحول

عنه قبل الفراغ إلى اخرى فينزل وهو في الحديث القهر عليه كرون كسى بقهر
 وقهر اللحم اذا اخذته النار وسأل مأوه الكهر وانهار يبدن ودور بر آمدن روز
 المنتر شتافتن المهر كاوين كرون المهارة زيرك شدن ومهر في الماء اي سبخ المنتر
 شتر كشتن وبرسيينه زدن ونحوت الزجرا ضرب في نخوة الفرد ميدن خون ازرك
 وينعمل لفة فيه المنهر وانهار ايندن وجوى كندن وآب رفتن دران البغزة البان
 فشاط كرون شتر البهز دور كرون كسى پار خويش بعنف الرهن والرهنات
 جنيدن در جماعت القمز برجستن اللهن الدفع والضرب ولهنه الشيب
 خالطه المنخر كوفتن بهاون وفاقوليدن المنهر جنينايندن ونهنه دفعه وضرب
 ومنه حديث لا تهزه اي لا تدفعه وفي حديث آخر ينهز قحما اي يقذفه يقال
 نهز الرجل اذا مدس عنقه ونا ببيد ره ليهنوع **س** الحس بكاستن التعس
 الهلاك واصله الكت وهو ضد الاستعاس والاهلاك ايضا عند قوم وتعب
 بكسر السين بمعنى هلك لفة عند بعضهم ورد الكرم هذا قالوا لو كان كذلك لجان
 في مصدره التعس بفتح العين يدل عليه قول الاعشي والتعس ادنى لها من ان قول لها
 الدخس تباه كرون ميان قومي وادخال اليدين بجلد الشاة وصفاقها السلخها وهو
 في الحديث وفي حديث آخر حوق على الناس ان يدحس الصغار في باجآدوا الحان

ظ
العين

۱۶۳

ای تملوه الدرّس الطّمن وقد یکنی بد عن اجماع ودرّست المتاع حشوتیه
 الرّس لرزیدن ووزم رفتن از ماندگی وجزآن الرّسان جنبانیدن سب
 زیزیری فی احدیث رعسّه الله ما لا ای اکثر له وبارک له فیه یوکا یوا قلیلا فرّسهم
 الله ای کترهم وانا هم وکذلک هو فی اجماع و غیره المعس مالیدن ادیم وجزآن
 المحس تنک کردن سوراخ بگرد بچوب النفس کریدن مارو بدندان پیشین
 کریدن **ش** البعش اندک باریدن البعش آرزومند کشتن وبعدی بالی و فی
 احدیث هل یهشت الیک ای هل اقبلت الیک المحس خراشیدن اجماع
 آغاز کردن بگریستن المحس و الفاحشة الافاش المحس سوزانیدن ^{شدن}
 فی احدیث بن سعیر یحشّه الحش النفس النعش برداشتن النهش النهس
 ویفعل لفة **ص** البحص چشم برکندن الدحص پای انداختن کوسفند وجزآن
 در وقت کشتن الرّص الاضطراب وهو فی احدیث الرّص نیک افشردن و
 رهصه **حج** ای نکه الشحوص از جای بجای رفتن وچشم یهن باز ماندن و **شخص**
 ای ارتفع الفحص نیک و ابرو هیدن وبعدی بعن و فحص راسه اذا حلق ووسطها
 و **کها** مثل اذ حیص انقطا وهو فی احدیث برجای بکشتن المحص باک کردن و
 جزآن وینیک دویدن و مثل الدحص ایضا **ض** الدحوض باطل شدن محمت

الرخض ^{رخض} بلزیدن پای و یکسخت آفتاب میان آسمان الرخض جامه شسته و
 المحوم اذ اخذته الرخضاء القرض خم دادن چوب المحض دوستی و تیره
 داشتن و شهاب زده دادن النخن گوشت از استخوان باز کردن و سزویک
 کردن ستان النقص و النقص بر خاستن و النقص بال باز کردن مع غار بهر
 پریدن و بر ابر شدن نبات ^ط الذعطر و النقص الكشفت زود و منه احدیث فسطوح
 ای زخمها سریعاً الشحط و الشحط در روشن و فی احدیث الشحط الثمن
 ای مبلغ به اقصی القیمه و قیل بجمع ثمنه و روی یسحط الثمن و معناه واحد
 التفتط فرا جای افشردن القوط یا سیدن باران و فعل لغه فیهِ و قَطَّ القوم
 اذا اصابهم احدیث اللخط آب زدن بر در سراسر ای و هو فی احدیث لَعَطَهُ
 بسهم و بعین اصابه اللخط و اللغاط شعب کردن المخط کشیدن و بیرون
 گذاشتن تیر و مخاط از بینی بیفکدن المعظموی بر کندن المخط کشیدن
 کان و آنچه بلان مانند التخط بینی پاک کردن ^ط البهظ کران کردن با مردم را
 الجحوظ چشم بیرون خزیدن اللخط بکوشه چشم نگریدن و یعدی بنفسه
 و بالی التعط و التعوظ قیام الذکر ^ع البخع هلاک کردن و منه اهلك باخج
 نفسک البخوع باحق الاقرار به و اخضوع له و فی احدیث ^ع البخع الارض

فقات الکلهایقال استخرج ما فیها من الکنوز و اموال الملوک البضع اجمع
 فیما قیل البضع بریدن گوشت و شکافتن بجزاحت البضع و البضع سیراب
 شدن و نماقوا البضعت من فلان اذا سمیت منه و هو غیر التثبیه بقع الرجل
 ای رمی بکلام تیغ او بیضقان و بقیتهایم باقیة ای اصابتهم و اهیة البکم
 سرزنش کردن و میباید زدن شمشیر التبع بگردن و نزدیک بستن التلع و التلوع
 روز دور بر آمدن تطع الرجل ای زخم التلع مرکوفتن اجمع در زدن کردن
 و بریدن گوش و لب و بینی و دست اجمع و ادا شدن ستور بجهت و بر زدن گوش
 اجمع قطع الوادی عرضا و جمع له من المال جزعة ای قطع او قطعه اجموع روی
 پهنه کردن اجماع جامه بیرون کشیدن اجمع پنهان کردن اجموع النجم اجموع
 در تابی شب زهبری کردن اجمع و احدى اجماع عن ابی زید فریفتن یتال اندر دست
 نفسه و معناه عن نفسه و قیل لها دخل یعنی تحویته نفسه اذا تممته عدی الی
 مفعولین و هذا القول اذهب فی الصنعة و علی کل الوجهین یقال قوله تعالی و ما یخون
 الا انفسهم نعم الیاء و فتح الدال و اجمع بازار کساد شدن و در سوراخ شدن سوراخ
 گوش شک بستن آب دهن و خراب در چشم او سختن اجمع بدینجیدن گوشت
 اجمع شکافتن اجمع و ایس ایستادن و من ههنا سمیت خزاعة اجموع

فردتی نمودن و خَشَع بکمبره بصره غَضه و خَشَعَت الارض بپست و لمر تمطر
 و منه ائک تری الارض خاشعة اخضوع و اخضعان و هو فی احدیث اخشوع
 و خَضَعَ التجر من اللفیغ و منه احدیث خضعها بینهما حدیثا ای لینا خَضَعَ
 الرجل خضعا ای یدرب به فسقط من جوع و غیره اَخْلَج لعل و جامه بیرون کشیدن
 و خلعت دادن و هذا یعدی یعلی اَخْلَج بالضم و افروختن زن بکاوین اخلاعة
 داس بیارردن خوشه و خَلَج الوالی عن ذل اجماع و اکتسوع و اکتسج لنگ و ارد رفتن
 اکتسوع اخضوع و الذل الدسح و الدسیعة سبوحتن و الدسح نشخو بر آوردن
 و فی احدیث تدسح ای تعطی اجزید الدسح فراد اذن و سبوحتن و باز کشتن بانوی
 و الدفع و الدیقاء دفع کردن از کسی و دفعت الشاة اذ اضعت علی رأس الوالد الذکاع
 دایاخذ اخیل و الی فی صدورها الدسح زفان از دهان بیرون کردن و بیرون آمدن
 آه الدسح رفتن اسک و فِعْل فَعْلًا لَفَةً الدسح برش نمودن و غلبه کردن فی الرنم
 چهار بکردن و چهار یک مال استدن و منه احدیث المر اجمعک ترع و چهار تو کردن
 و بجای از ایستادن و سنک افراشتن و منه احدیث یربعون حجرا و چهارم
 باب آمدن شتر و بار کفی برستور نهادن و منه اربع علی نفسک ای ارفق بنفسک
 کف و تب چهارم آمدن و قد ربع الرجل و یقال ربعت علیه اجمع و ربعت علیه

112

باززدن

اذا اصابها مطر الربيع الرقع والرتاع الاكل بالشرا الردع بيا الودن ببطور جزآن

از كاری و ردع الرجل تبسین امر شد الرضع تغیب السنان كله فی المطعون الرقع

برداشتن و تنگ رفتن شتر و تنگ راندن وی و تقریبك الشیء و عینه فرس فرقه

ای مقربه لهم و منه ایضا رفعته الی المسلمان رفعا باسلطان برداشتم و یرا

والرفع فی الاعراب كالضم فی البناء عند الخوین الرقع پاره در جمله دادن و هجا

کردن الرکوع الانحناء و منه رکوع الصلوة الرمان جنبیدن از چشم الزرع کشت

کردن و دو تا شدن و من هذا انتم ترعون الرقع شدة شرط ابحار الزرع و الزمان

دیر رفتن المسبح هفت بگردن و هفت یک بستن و بد گفتن کسی را و هفت تو کردن

و سجع الذب الغنم ای فرسها و سبعت البقرة اذا اكل السبع و لدها السبع بانک

کردن قری و جزآن و سخن گفتن بسجع و فی احدیث اذا سجع ذلك المسجع اراد سلک

ذلك المسلك السطوع و میدن بوی و صبح و خاستن کرد السفع گرفتن و منه

للسفعا بالناصیه و سوزایدن آتش و سموم و بال زدن مرغ السفع بانک کردن

خروه و يقال مات درى ابن سفع و سلع ای این ذهب السلع سرسکشتن الشرع

عهادی نهادن و هو یکا شدن و شکافتن و نیزه سوی کسی راست کردن و شرت^ه الاهداب م

و اذا سلخ منه و شرع المنزل اذا كان على طريق نافذ الشرع در کاری شدت

الشرح هو الشروع في رآب شدن الشیخ دو ال کردن نعلین را الشیخ و در شدن
 الشیخ جفت کردن و شقوت الناقه شفا اذا كانت يتبعها ولد و فی بطنها
 آخر وهو فی احدك الشفاعة خواهش کردن الشمع و الشیخ و المشعة بازی
 کردن شنت فلانا ای استقیخته و شمت الصبح آب میان انگشت فرو کشاد
 از انا و راه نمودن بکسی بانگشت و اشارت کردن سوی کسی در حال غیبت و هدایت
 بالآء و بعلی الصبح آشکار کردن و منه فاصدع مما تؤمر و شکافتن و بیابان
 بریدن و باز کردن و بد و فرقه کردن کوسفند الصدوع خسیدن سوی کسی
 و یعدی بالی و الباب یدل علی الانفراج فی الشی الصبح بر میان سر زدن و انگر کردن
 خروه و الصبح القیس و المصرع یفکدن الصبح سیلی زدن کلامه هو الصبح
 بر میان سر زدن و بانگ کردن خروه و صتعت الارض بر آمد بزوی و صتته
 الصاعقة لغة فی صعقته الصاعقة صبح بالضم نیکی کردن بقول صبح الله
 معروف الصبح و الصنعة ینکو تعهد کردن اسپ و صنع به صنعا قیسی ای حل
 الصبح هو العضد للضرب او للدعاء و مد الحیل و الا یل اصابها فی السیر و عند
 الاصمعی ان یهودی بخافه الی عضده و صبغوا لنا الطريق ضیعا لای یفلوا لناهیه
 قما الصبح و الصبح یهلو بر زمین نهادن الصبح خسیدن و بودی بعد

ح

الطبع شمشیر زدن و دریم زدن و مهر کردن و سپری کردن و التکیب و ^{بیتنی} یاری
 ایها الشیء حتى یختم عند اذی نفس علی هذا طبع الانسان و طبیعته و طبعه ای حیثه
 الی جیل علیها الفلج لکیدن و طلعت الارض باهلها ای ضایع کرم من اکثرهم
 الفلج بدو در آوردن و مصیبت رسانیدن و اندوهگن کردن ایندن الفلج بوزر
 چیزی شدن و غلبه کردن بحال و جزآن و فرغت بدینها ای مجزبت و کففت و
 فرغت راسه بالعصای علوته الفلج افشردن رطب تا پوست بان شود و حوی
 احدیث الفلج شکافتن الفلج و القباغ بانگ کردن خوک القباغ سرد در زیدن
 حیرت و سرد جامه کشیدن آدمی و در میان ~~دردن~~ و بشدن در زمین القباغ
 کلام باز کشیدن اسپ و منه احدیث ای قباغ ای لایضربث انغه دروی
 بالرائه انضا و معناه انه کفو کریم لا مرد له و بازداشتن کسی از کسی القباغ نافر جام
 کفین القباغ کوفتن و منه احدیث قباغ را حله ای ضربها بسوطه و قباغه
 ببردن و جمله شراب که در انا باشد آشامیدن و قباغ راسه مثل فرغت راسه
 و قباغهم قباغ الدهوی اما بخرم شد آنده و القباغ و القباغ کشنی کردن شتر
 القباغ شتر تخم القباغ و ببردن با لبر او و ببردن غم و پراکنده کردن قوم
 القباغ تا لنگی بنشانند و آب بکوفز و ببردن و کسی را خورد و خوارگ داشتن

یا ابر را

و زاده دست کرد این دن و قتل القمله و فی احدیث انه حطیم علی راحلته
 و انها التصق بجرتها قبل ردتها الی حوزها و قبل اخرهما فلا ت فاما و قیل شدت
 مضغها و ضمت بعض اسنانها الی بعض ما خوذ من قصب القمله القصب فهو کوز
 و بذلك سمیت قضاة القطع بریدن القطیعة رجم بریدن القطوع عبره کردن باب
 القطاع و القطوع بریدن شدن آبها و از سرد سیر بکرم سیر شدن مرقان و قطع
 بنفلا فهو مقطوع به و و اما نلا شدن از سفر بعد ری و فی احدیث اقطعوا
 النشاء ای ارضه حتی نسکت و قوله تعالی ثم لیتقطع فلینظر قالوا لیتحقق لان المحتق
 یمد السبب الی السقف ثم یقطع نفسه من الارض حتی یحتمق تقول منه قطع الرجل
 بحبل ای احتیق به القلع برکندن القلع خوار کردن و بمقعه زدن و قمع بر سر جای
 نهادن القنوع سوال کردن و التعمت قانع و قنیع و قد یكون بمعنی القناع ایضا
 عند بعضهم و قنعت الماشیة ما لت لما و لها و اقبلت محی اهلها و هذا التركیب بدرا
 علی الاقبال علی الشئ کثفت الابل و الغنم کثوعا استرخت بطونها الكرنج دهن
 بر آب نهادن در آب خوردن و فعمل یفعل لغتیذیه البکسج پشت پای یا دست
 ینشستگاه کسی باز زدن و آب سرد بر پستان چهار پای زدن و دست بر روی زدن
 تا شیر باز ور شود و راندن و فی احدیث کسع رجلا من الانصار ای منب دبره

الکتیغ نزدیک آمدن و با هم آمدن و فرد تنی کردن و کتغ البخیم مال المعروف ^{و فی}
 الحدیث کتغوا عنهما ای عدلوا عنهما اللذع سوزانیدن اللسح کزیدن مار و کزدم
 الماتع انداختن شتر یا وک و جزآن و هو فی احدیث و بحشم کزیدن اللسح اللسح
 المنع و المعان درختیدن المنع و المتوع روزدور بر آمدن و المنع منعت و
 بر خورداری گرفتن و بعدی بالباء المنع برخی از سخنی گفتن و برخی پنهان کردن
 المزوع نیک شتافتن المشع الکسب المصع جنبانیدن سوزد بنال را و بعدی
 بالباء و نیک شتافتن و انداختن بجه از شکم و زدن بشمشیر و منه احدیث
 البرق مصع ملک ای یضرب السحاب ضربیه فیری النیران و فی حدیث آخر
 الخبثه مصعبتھم ای عرکتھم و الاصل فیہ الضرب المصوع درفشید بخنزه و
 جزآن و شدن شیر شتر و کل شی و لی و ذهب فقد مصع المتع نیک آشامیدن
 و مصع فلان بسوءه رومی بها الملع زود رفتن المنع بازداشتن از کاری و نادادن
 چیزی البتجعی جای کیو آمدن پند و در گرفتن خضاب و تاثیر کردن دارو و موافق
 آمدن طعام و شراب البتجعی پدید آمدن شتر و مجموعا من النجعة و هو طلب الجلاء
 فی موضعه البتجعی الخناع بیدن در کشتن و نختت الود و النصبیة اخلصتھا النسوع
 و اشدن در بست شدن کوشت بن دندان النسوع بالضم دارو بکلوی کود کردن

آمد
و جور

سرد مند کردن

المنصوع خالص شدن و هویدا شدن النفع سود کرد النفع بر آمدن بانک و شتر کتن
 از بهر مهمانی و نقیعه کردن و النقع و النقوع سیراب کردن و النقوع سیراب شدن
 آمدن آب در کوی ^آقال نقتت بالماء و من الماء ای رویت و نقتت بما قلت لی
 ای سکت نفسی الیه نكعه حقه اذا حبسه و نكعه عن الامر انجمله النعوع فی کردن
 الهبوط و الهمعان کردن بازیدن چهار پای در رفتن المجمع و التجمیع خوفتن شب
 المزعوف شتافتن المظوع اقبال الرجل بصره على الشيء ^ليقطع عنه المظوع بیا امید
 الممع و المهموع و الهمعان فرود و بدن اشک و فعك ^ليفعل لفة فيه غ
 البرع نیش در زدن و فعك ^ليفعل لفة فيه الثاغ سر شکستن الثاغ سر کوفتن
 الدمع خوا کردن و سر شکستن چنانکه معز رسد و باطل کردن الثاغ الساع
 السلوع تمام دندان شدن چهار پای که زنگه دارد صدغت الرجل اذا حاذیت
 یصدغک صدغه فی المستی و صدغته عن المستی کففت عنه و ما یصدغ فله من ^{ضعفه}
 ای ما یقتل الصلوع السلوع الفدغ چیزی میان تھی شکستن الفشخ کردن
 بتاز یانه و کل شیء علا شیء فغطاه فقد فشغته اللدغ و التلذغ کریدن کردن السبع و
 النبوع آشکارا شدن خبر و الغابر یفعل و الماضی فعل من اجمع و نبغ الرجل
 اذا لم یکن فی ارث الشعر ثم قال و اجاد و منه سمی النوابع من الشعر آء التذغ

لذغ

سر انگشت

سرا نکشت فرا کسی زدن و الطعن بالزحج و بالكلام ایضا النزغ اندر دم او کندن قومی
 بزغ به کلمه طعن فيه النسخ پر در نان زدن و فرا کسی تولید و دست در کردن
 النسخ الشقیق عند الشوق حتی یکاد یبلغ فيه الغشی النسخ بالضم السعوط
 و الوجود ایضا و الماضی نسیخ و قال الیث نشعت الصبی و منه احدیث فاذا اهد
 ینسخ ای یتص بعتة من النسخ المرغ کیاہ خوردن چهار پای المبعوع خوفتن
ق اجحف بر کردن و بیو کندن الزحف خزیدن و فرا جنک شدن
 بانبوهی و زحف فی المشی ائیمیا الزحف بر جای بکشتن الزغف افزودن در سخن
 السحف سستردن و فرجعی از پشت کوسفند باز کردن سعف الغلام اذ اخرج
 براسه فروج شعفه احب شعفا احرق قلبه و یقال امرضه و شعوف فلان
 بکذا شیفته کرد ایدند و برا و شعفت البعیر بالقطران اشغلت به الشغفل
 ز سیدن دوستی بدرون دل القحف بر آهیا ن زدن و شرب جمیع مافی الانیاء
 القحف بر کردن از اصل و اشتفاف مافی الانیاء اجمع القحف لحاف بر کسی او کندن
 یا بجامه پیوشیدن القحف سحت زدن **ق** الحق یک جسم کردن البعق
 شکافتن و شستن الذحوق دور کردن و دحقت الزحم رمت بالماء فلم تقبله
 الذعق البعج و التنفیر و خبط الابل احوض حتی ثلمته من جوانبه و دعیق

۱۹۰

الطریق ای کثرت علیه الوطوء و دغقتہ الذواب اثرت فیہ الزعق ترسایتون
 وشور بکوردن طعام و بانک کردن و هذا یعدک بالباء الزهوق برآمدن جان و فغز
 لغتہ عند بعضہم و آگندہ شدن استخوان و از پیش بشدن و نیست شدن بال
 و زهق السهم جاوز الهدف السحی سودن صعقتهم از آماء التقت علیہم
 الضاعفة الضیق بر اجنا کہ سر بکوردن یونکہ زدن اللیق سخت سفید شدن
 الحق بکاهیدن و نیست کردن و محقة احو احرقة الذعک مالیدن
 الذعک سودن الزحک دور شدن و مانده شدن فی احدیث فاستحوونی
 ای استحوونی ابدلت اعاف کافا السفک سودن و سبک رفتن ستور
 و حال از زمین بردن باد المحکم ستیزه کردن المعک المطال و الخی و رسمه
 معکت الایم ای د فکته التهک پوشیدن جمله تا کهنه شود و مبالغه کردن
 در خوردن و در دشنام و التهک و التهکة و التهوک نزار کردن بیماری
 و فعل لغتہ و مبالغه کردن در عقوبت و منه احدیث التهوک الاعقاب ای بالغوا
 فی غسلها و تطیفها فی الوضوء و الباب ید علی الایع فی عقوبة و اذی
 البغل و البعولة نشوهری کردن و فی احدیث من فعل علی امر کمر
 ای ابی البهل نفرین کردن و بهلته خلیته و ارادته ابحل یو کند

الجعل والمجعل كردن وهو مثل الاتخاذ في التعدية وله احوال بمعنى التصيير كقولهم
 اجعلناه قرآنا عربيا ومعنى الاجباب لقوله تم وما جعلنا القبلة من معنى احكام
 القول لقوله تم وجعلوا الملكة ومعنى اخلق لقوله تم وجعل الظلمات والنور ويا
 ايضا صلة لما بعده نحو جعل يفعل كذا مثل طفق وانشا كل منهما صلة لما بعده من
 الفعل الدحل دريا باب كه سرش تك بود وبن فراح شدن ومنه احدث
 لتدخل اي لا تهرب وجواب جاه كندن ومنه احدث وادخل في الكسر
 اي سر في جانب اخبار كاذب يصير في الدحل الذحل مشغول شدن ويعود
 الرجل والرجل بالان شتر بربسقي والرجل والرجلة والترحال از منزل
 برآشستن ورحلت له نفسي اذا صبرت على اذاه وفي احدث لا رحلتك بسيفي
 اي لا اعلوئك الرغل شير خوردن بزغاله الزحول والمرجل دور شد الزغل
 الزغل عن البار في السجل تنازيان زدن وسودن وزودن قد كردن سيم وپوست
 باز كردن از چيزي وريختن باران ويك توافقت السجل مشغول كردن
 الضهل ناكردن واندر كند وادن وتتك واندر كند شدن شراب الطحل
 برسير زدن الفحل والفحله كشتي فرا گذاشتن درميان شتران والفحل بي كردن
 بشمشيد الفحل والفعال بالفتح كلاهما كردن القول خمشك شدخ وقول

فعل فعال مصدر

بفولا بفعل ایضا لفة والفتح اجود القفل بد کفتن کسی را و ناسپاسی کردن **المحل**
 مکر و سعایت کردن و بعدی بالباء **المغل** بودن و زود رفتن و **مغل** احوال را
 خصا **المغل** کسی را بد کفتن نزدیک کسی و بعدی بالباء **المحل** بالضم دادن
التحله کاوین فرادادن بخوش منشی **التحل** سخن کسی با کسی اضافه کردن و بعدی
 الی مفعولین **التحول** کداخته شدن تن و **فعل** ففولا لفة و الفتح افسح **التفل**
 نعلین در پای کردن **التعم** **الترغ** **الترجم** و **التحم** و **التحموم** بزرگ شدت
آتش **اجهم** روی ترش کردن **الدم** **الدم** **الدم** **الدم** **الدم** **الدم** **الدم** **الدم** **الدم**
 و **دمهم** اجزای غشیم **فعل** لفة **الدم** کسر **الانف** الی باطه **هسما**
الدم **ناگاه آمدن** **الترغم** **نگاه** داشتن فرو شدن **اقاب** **رغم** **فلان** **رغم**
 و مرغمة اذالم یقدر علی **الانصاف** و منه **احدیث** وان **رغم** **انف** ای **ذل**
فعل لفة عند بعضهم **الترجم** باران اندک آمدن **الرحمة** **ابنوهی** کردن و بدوش
 بزدن **السغم** ضرب من سیر **الابل** **السهم** قرعه ببردن **السهم** **الطعام** **السهم**
السخوم تباه شدن **طعام** و **فعل** **فعل** لفة **الشریم** هر اسایندن **الصغم** بدندان
 گرفتن **الفوم** و **الفام** بگریستن کودکی تا آوازش سپری شود **الفوم** **شبهه** و
 شدن **موی** **الفغم** بوسه دادن و **سد** **رایحة** **الطیب** **الخشوم** **الفوم**

شکستن کل القوم خویشتر را در کاری او کندن بی اندیشه الگم دهن
 منتر و سر بار د ان بستن و کتبت المرأة اذا انضمت فاهما عند التقبيل اللهم
 کوشه، دادن فی احدیث لحم رجلا ای قتله و يقال قرب منه حتى لرق به
 لغمت لغما اذا اخبرت صاحبك بشئ ایستبینه النهم و النهیم بانگ بر
 سترزدن تا نیک برود و بانگ کردن بیروشته و نهم بکذا ای اولع به و النهم
 سنک انداختن بسرا نکشت قال القتیبی الفیل تنهم بالكسر **ر** فی احدیث
 رغن ای مال الرهن کرو کردن یقال رهنتم الشئ عند فلان و رهنتم الشئ و دایم
 شدن الرخیز و رنگی کردن السخنی شکستن سنک الشحی پر کردن و براندن
 الطحن نیکو کردن میان قومی و زدن و چیزی دادن در قح چوبین الطحن ارد کرد
 و کلان شدن بار الطعن رفتن و لا يجوز ان يكون الساكن مخففا من المتحرک لان
 الفحة لا يستقل كما يستقل الكسرة و الضمة و كذلك القول فيما شبهه المحن جسد
 بکسی و یعدی بالی و سخن مر بسته که جز محاطب فهم نکند و یعدی باللام و خلا
 کردن و سراویدن در خواندن اتعن نفرین کردن و اصل الطرد المحن آزمو
 و حال و کل از پناه بر آوردن و دادن و بتار یا نه زدن و کشتیدن ادیم تا فراختر
 شود و مبه اخذ امتحن الله قلوبهم علی احد القولین و معناه و سع الله قلوبهم

وشرحها للتقوى **مخنت** البئر اخرجت ترابها وطينها عن الباراني و الجوهري
رواه باحآء المهنة بالفتح عن الاصمعي وبالكسر عن ابي زيد والكسائي اخذ من
والمهنة بالفتح حلب الابرا عن الصدره البده ناكاه آمدن و بدعه بامر اذا استقبله
التجة روي فراكارى كردن و الماضى تجة ووزنه تعقل لان تاءه بدل من الواو
اجبه بر پيشانى زدن و مكروه پيش كسى و ابردن و كسى را بدرشتى ار كارى باززد
وجبهنا الماء جيهها و رد دناه و ليس عليه اداة الاستسقاء **اجله** سنك رينه
انجاي فانر كردن **الذره** دفع كردن از كسى قيل الهاء مبدله من الهزة الرفه و
الرفه باب آمدن شتر هر كه كه خواهد **السنه** بر است زدن **الشموه** رفتن ^{اسب}
چنانكه ماند كى نداند **الشد** سر شكسته شدن و مشغول كردن و الماضى متهما
شده **الشفه** مشغول كردن و شفهي فلان اذ الهم عليك فى المسئلة حتى انقذ
ما عندك و مندرجل **مشفوه** و ماء مشفوه **عضفه** عضفا رماه بالهتان
القموه القموح الكده خراشيدن و كوفتن بسك المكه المدح **النجة** الزجر
و **الردع** التده الزهر **الغزة** دور كردن **النقه** در يافتن **النقوه** به ^{شدن} **شده** از بيمار
النكه معه كردن و الغاير **يفعل** و **نكه** الرجل تغيرت نكهته من النخلة و **موت**
المعتل **اب** الوهب و الهبة دادن و تقول هب زيد اسخيا بمعنى اخصب

يتعدى الى مفعولين ولا يستعمل منه ما مضى ولا مستقبل في هذا المعنى **دَعَّ**
 ذالى اتركه واصله **دَعَّ** يدع وقد اُمت ما ضيه لا يقال ودَّعه ولا وادع وانما
 يقال تَرَكه وهو تارك ورما جاء في الشعر ودَّعه فهو مودع **الْوَضْعُ** بازدا^ش
الْوَضْعُ بالفتح الاغراء **الْوَضْعُ** ~~بيده~~ امدن **الْوَضْعُ** والموضع والموضوع
 بشهادن **الْوَضْعُ** بزادن وشتافتن ستور ووضَع منه فلان اى حط من درجه
الْوَضْعُ بالضم والتضع **دُ** ر آخر ياكى اُستش شدن **الْوَضِيعَةُ** زيان كردن يقال وضَع
الرَّجُلُ في تجارته وشوره چو بدن شتر نرديك آب چنانكه فرا تر نشود و نرديك
 شوره و آب چو ايندن ويرا و الماضي منهما فَعَلَ وفي الحديث مَنْ رَفَعَ اسلَاحَ
 ثُمَّ رَضَعَهُ فَدَمَهُ هَدْرٌ قِيلَ مَعْنَى ثُمَّ وَضَعَهُ قَاتِلُ بَدِهِ وَضَرَبَ بِهِ يَعْنَى فِي الْفِتْنَةِ
 وصح القوم ايد يهيم في الطعام اذ الكوامنه و منه قول اسديف فضح السيف
 البيت اى ضح السيف على المضروب به الوقوع فرو نشستن مرغ و او فتادن يقال
 وقع ربيع الارض ولا يقال سقط الوقع بخايسك بزادن كاود و جزآن و تيز كردن
 آن و شيوخون كردن و يعدى **بِالْيَاوِ** و وقعت من كذا و عن كذا و قعاى سقطت **الْوَقْعَةُ**
 بكثرة و قوله تم و اذ اوقع القول عليهم معناه و جب السخط عليهم و اهل
 الكوفة يسمون الفعل المتعدى واقعا الوقع كزیدن مار و كردم و قولهم احبب

الواقع الشعر

و كع اي ابل كل ما فيه الوع والولعان دروغ گفتن الووع بافتح وهو شاذ

والووع حريصى كردن ويعدى بالباء وجاء الغبة بمعنى حبسه ع الوووع غ آب

و خول خوردن سباع بسوزبان ويعدى بنى وحكى ابو زيد وكع الكلب فى شربنا

و بشرنا ومن شربنا **ومن الناقص** السخو و استرايندن الرحى كردن

اسيا السخى السخو السخى دهن باز كردن اللجى ملامت و پوست از چوب باز كردن

دقوله كجاه الله اي فحه و لعنه الحى المحو الحى چشم سوي كسى آوردن

ع البع البعوى الرعى والمرعى چرانيدن ويجريدن الرعاية نگاه داشتن امير رعيت را

و حرمت كسى نگاه داشتن يقال رعت عليه حرمة و رعيت النجوم و قيتها السعى

بار كردن و درويدن السعاية غمز كردن ويعدى بالباء و سعابت كردن حكايه

و عاملى زكوة كردن ويعدى بعلى النعى و النعيان خبر مر كسى فرادان يقال نعاة

وفى الحديث ينعى على اي يعيب على يقال نعتت عليه فعلة اي عتبه عليه ع الصغى

الصغوى سكت فلان فاننى بحرف اي مانيسه الدفى كسى را بلائى صعب رسيدن

وداعى شدن الزهى برداشتن كود آب جو برا و جنبانيدن باد درخت را و زهاة

استخفة و تهاون به صحى ابرج صهياندى و سأل الطهى الطهو النهو ^{زدن}

ومن المهورى الفاء ما بهت للامر ابها وهو الامر تنساه ثم تبيته له و فعل يفعل

فعلافة الالهة پرستیدن **وین المهموز العین ب** اجاب کسب کردن
 الذب و الداب و الدوب پوست کاری کردن بحدور بخیدن الذاب
 رانن شتر و ذایه طرده و حقه الراب کار و اصلاح آوردن و قبح شکست
 و در بستن الساب خوه کردن و فراخ کردن مشک القاب طعام و شراب
 خوردن بعنف **ت** الدات خوه کردن السات مثله **ث** اجات ترسانیدن
 و الماضي فعل الدات خوردن **ج** التواج بانک کردن کوسفند الذاج نیک فرو
 بردن آب و دریدن مشک و میدن در وی التواج بشدن در زمین
 التبع جنیدن باد الناج زاری کردن در دعا **د** الزود و الزاد ترسانیدن
 الساد و الساد خوه کردن الضواد ز کام کردن و الماضي فعل الضاد غلبه کر
 کسی را بخصومت الفاد بردن زدن و در وی رسیدن دل را و گوشت بریان
 کردن الماد خرا میدن و يقال للغصن اذا كان باعيا يهتره هو تمامه ما د احسنا
ر البارجاه کندن و بختی نهادن الثاوة الثورة کشتن کسی را بکشتن و بعدی
 بنفسه و بالباء احوار زاری کردن و بانک کردن کاو الظار مهربان شدن
 شهر بر پی دیگری و مهربان شدن وی الماد تباہ کردن میان کسی و کسی **ز**
 الضار نقصان کردن حق کسی **س** الریاسة مهتری کردن الرأس بر سر زدن

ک

النَّاسُ يَتَبَرَّزُونَ بِرَأْيَانِهِ زِدْنَ الْمَأْشُ الْمَأْشُ النَّاسُ بِاسْرَاو كُنْدُ
 اَزْجَايَا كَجِي دُور فَا كَرَفْتَنَ ظ الدَّائِمُ شَكْرُ بَرِّ كَرْدَنَ وَخَوْه كَرْدَنَ ف
 الْخَائِفُ يُوَكِّدُنَ وَبِتْرَسَايْدَنَ وَرَجُلٌ يَجُودُ أَي جَائِعٌ الرَّافَةُ وَالرَّافَةُ
 مَهْر بَانِي كَرْدَنَ وَيَعْدِي بِالْبَاءِ وَفَعْلٌ يَفْعَلُ لُغَةً وَفِعْلٌ يَفْعَلُ لُغَةً اَيْضًا
 شَيْفٌ أَي اَفْرَعٌ ل اَجْمَالٌ لَنْ كِيدَنَ وَمِنْهُ جِيَالُ الدَّلَالَةِ اَللَّآنُ فَرِيْفْتَنَ
 قَالَ ابُو زَيْدٍ هِيَ مَشِيَةٌ شَبِيهَةٌ بِاِحْتِمَالٍ وَمَشِيَةٌ اَلْمَتَصِلُ الدَّلَالَةُ اَللَّآنُ سَبِكُ رَفْتَنَ
 السُّوَالُ وَالتَّسْأَلُ وَالمَسْئَلَةُ وَالتَّسْأَلَةُ خَوَاسْتَنَ وَالتَّسْوَالُ وَالمَسْئَلَةُ بِرَسِيدَنَ
 وَفِي سَالَتَ لَعْنَانِ تَحْقِيقِ المَهْمَزَةِ وَهِيَ اللُّغَةُ القِيَاسِيَّةُ وَالمَامْرُ مِنْ هَذَا اِسْأَلُ
 وَتَحْفِيفُهَا وَهُوَ عَلِيٌّ وَجَمِيْنٌ اَحَدُهُمَا اَنْ يَنْقُلَ مِنْ هَذَا البَابِ وَالتَّانِي اَنْ يَجْعَلَ
 مِنْ بَابِ فِعْلٍ يَفْعَلُ فَنَقُولُ سَيْلْتُ اِسْأَلُ كُنْجَتُ اِخَافُ وَيَكُونُ عَيْنُ الكَلِمَةِ
 عَلَي هَذَا القَوْلِ مِنَ الوَاوِ لِقَوْلِهِمْ هَا يَتَسَاوَلَانِ وَالمَامْرُ مِنْهَا سَلُ وَسَأَلَ فَعَلَ
 يَتَعَدَّى اِلَى المَفْعُولِ لِيَنْ يَكُونُ المَفْعُولُ التَّانِي عَلَى ثَلَاثَةِ اَضْرَابٍ اَحَدُهُمَا اَنْ يَتَعَدَّى
 اِلَيْهِ مِنْ بَعْضِ حُرُوفِ الظَّاهِرِ وَلا مَضْمَرٍ كَقَوْلِ الرَّاجِزِ سَالَتُ عَمْرًا اِبْعَدُ بِكَرْحَفًا وَ
 التَّانِي اَنْ يَتَعَدَّى الفِعْلُ اِلَيْهِ بِاَضْمَارِ حُرُوفِ كَقَوْلِهِ تَمَّ وَلا يَسْأَلُ اَلْحَمِيمُ اَلْحَمِيمَا اَنْ يَتَعَدَّى
 عَنْ جَمِيمٍ وَبِحُجُوزِ الاِظْهَارِ كَقَوْلِهِ تَمَّ وَسَيْلَهُمْ عَنْ القَرِيْبَةِ التِّي وَالتَّالِثُ

٢٠٧

ان يقع موقع المفعول الثاني استفهام كقوله تعالى سل بني اسرائيل كبر
 آيتنا و سل من ارسلنا من قبلك من رسلنا و يجوز الاقتصار فيه على مفعول
 واحد ويكون على ضربين احدهما ان تعدى بنفسه كقوله تعالى و شكروا ما
 انفقتم و الثاني بحرفي اجراء الباء كقوله تعالى سال سائل بعد اب و عن كقولك
 سل عن زيد النال ان مشى الذي كانه ينهض برأسه اذا مشى **مد** **دأبت**
 احاطت اي رفعته مثل دعمته **اللام** عيب كرده و حقير داشتن **زيم** اي
 ذعر و **زام** مات **شام** فلان على قومه **شاما** اذا اجر عليهم الشوم و **شيم**
 عليهم اذا صار شوما عليهم **فام** البعير اذا املا فاه من العصب **اللام**
 واه او ردن جراحت و **جزان** **أمت** السهم **لما** ايضا جعلت له **لوامات**
شانت **شانه** قصدت قصده و **ماشانت** **شانه** اي لم الكثر له و **لاشانت**
شانه اي لا قسدن امرهم **البان** **مونت** كشيدين و **مانت** الرجل **ماتا**
 اصبت ما بين سرت و عانت و **شي** سوفه و **مامانت** **مات** قبل ما الكثر
 و قبل ما تهيأت له و قيل ما علمت به و هو **منايه** اي يعلمه **ومن الناقص**
المهموز الفاء الابهام في بازردن از چیزی و هو شاذ لخلوه من حروف الحلق
ومن الناقص المهموز العين **ب** **البا** و **مجد** **كرن** **ث** **الثاني** تباه شدن **درز**

بجای کنیدن و بعدی بعلی و نگاه داشتن **د** داو و الدای فویعتن

ذ الذاد راندن و العابر یفعل و پرمردن تیره **ر** الرای باجتهاد چیزی گفتن

و بنسب کردن الرؤیة والرأی دیدن و دانستن تقول رآه و رآه مثل راعه

و پنداشتن الرؤیا خواب دیدن و یحذف المهنة من مستقبل رأی و

یقتل جرکها الی الرآء و ربما لم یحذف **س** السآ و السؤ **ش** الشآ و

الشآی از پیش بستن و الشآ و خال از جاه بر کشیدن و شآه **ع** عجبه **ف**

الفآ و الفآی شکافتن **ل** اللآی درنگی کردن و رجور شدن **م** المآ و

المآی کشیدن پوست تا فراخ شود و المآی غراخ کردن میان قوی **ن** النآی

دور شدن و بعدی بنفسه و بعن و جوی کردن که در خیمه از بهر باران

تقولان نؤیک ای اصلحه **و من المهمود الالباب** **ب** البجآ و البجور **ب** بددی

کردن و جینا علیه الاسود فقتله ای خروج و جیات عینی عن الشیء ثبت عند

بجآیهمان کردن **ر** الرآء بالاسدن و دیده بانی کردن **ر** و **و** انا آرا بآیک

عن هذا الامر ای ارفعک عنه **و ما رآت ربا فلان** ای ما علمت به ذم اکثر

له **السبأ** المسبأ خریدن برای خوردن و **السبأ** بآتش سوختن و **ب** بآن

زدن **الصبأ** از دینی بدینی شدن و صابی شدن و دندان بر آمدن **و صبأ**

على قوم صبوا وصبوا اذا اطلعت عليهم الضبوا وصبوا شدن و
 بزومين وادرسيدن العبا والعباء باك داشتن والعباء عطر آميختن
 ساندن كار البيا كسى را فله دادن وقله دوشيدن و في اجديت من
 ان تلباها يقال ليا ت الودية اي عرستها وسقيتها اقل سقيها مأخوذ
 من الباء البناء والنبو كالصبو والصبو از جاي بجاي شدن والنبأ
 بيا كاهيدن **ت** اختا و اختو في الاكسية المتأ بصارذن النور
 النور ياكرفتن ريش وجراحت وجزان **ث** التناشير تازة برترش وختن
 الفشار و نشاندن جوش ديك و خشم الكناشير با سراب آمدن وكف
 بر آوردن ديك و بر آمدن نبات و بشم **ج** اجما شاد شدن و يعدي بالياء
 اجما اجماع الفجاءة بالمد ناكاه و سيدن و فعل لفة اللجأ بالتسكين عن
 الزجاج و التحريك عن الجوهري واللجأ پناه گرفتن بكسى و يعدي بالي الجؤ
 بچشم كردن و منه احدث رد و انجاة السائل باللقمة اي رد و اشدق نظره
 اليطعامكم بلقمة يدفعونها اليه الفجأ خوردن طعام **د** البنا ابتداء کردن و اهل
 الاديبة يقولون بدينا بمعنى بدأ و ابله ياسر خشره بر آمدن و الماضى من هذا
 فعل احدا با كردد انيدن الرد ايارى دادن انكرو نابلد و نبات از سرما

المفعول
 المفعول
 المفعول

ان تشكى البذا سكارا او كوشت بر آتش افكيدن و كراهيت داشتن چيز
 المهدؤ و الهدؤ بيار ميدن **ذ** البذا ناپسند آمدن حال كسى و كناه خوز
 الخدؤ و تني كردن و فعل فعولا لغة الهدؤ بريدن **ر** البرا بيا الفتح
 از بهاري به شدن هذا قول اهل ابحاز و يفعل فعلا لغة فيه عن سيويه
 المبرد وغيرهما و هو شاذ و آفريدن الدن الدفع و منه احدث ادروا الحدو
 الذرو رفن ستاره از جاي خویش و پادرسه شدن شتر و دراعلينا فلان دروا
 اطع مفاجاه و في احدث دراجعه اى سظها الذرا آفريدن السرا طيه بهنادا ملح
 الطرا الطلع يقال طرات على القوم مطرا او و طروا و طلعت عليهم من بلد آخر
 اقرآ جمع كودن و القرو و القراة خواندن و منه احدث فليقرأ قراءة ابن
 ارمعبد قال ابو بكر معناه فليرتل ترتيله او يحزن بحزبه او يحدر حدره ولا يحوز
 ان يحمل معناه على نظم احروف لان الاجماع على مخالفته و في حديث آخر اقرؤوا
 ابى قيل يعنى في وقت من الاوقات لان ابدا لم يكن احد يتقدمه في اتقان
 القرآن و قيل اقر اعنى قارى و التقدير قارئ من امتى ابى كما قيل الله
 اكبر بمعنى كبير و فلان قرا عينك السلام و اقرأك السلام بمعنى المروءة كواريد
 طعام كسى يا تقون مرا في الطعام الهرو فحش كفتن و بزدن سرها چنانكه بيم

۲۰۸

هلاک بود و نیک بختن گوشت **ز** اجزاء پاره پاره کردن و واخشیدن و پسنده
 کردن و یعدی بالباء **اجز** بالضم پسنده کردن ستور بکیاه تر از آب و الماضی
فَعَلَ اجزاً بر داشتن گوشت آب چیزی را و کرد کردن شتر و راندن وی **الرَّزَأُ**
 مصیبت و زیل و برآیندن رزأت الرجل رزأ و موزرئة اذا اصبحت منه خیراً
 ماکان و فعل لغة فیهما **النزأ** و **النزؤ** میان قومی تله کردن و نزأت علیه **نزأ**
 حملت و رجل **مترؤ** بکذا موع به **الهزأ** و **المزأة** افسوس داشتن و **فَعَلَ**
یَفْعَلُ فعلاً لغة و یعدی بالباء و **من س** **البسأ** و **البسؤ** آتش گرفتن
 با چیزی و **فَعَلَ** فعلاً و **فَعُولاً** لغة و یعدی بالباء **اجسأ** و **اجسؤ** سخت
 دوشت کشتن **اجسأ** دور کردن **اجسؤ** دور شدن **اجسأ** و **اجسؤ**
 خیره شدن چشم **المسأ** ناپاکی کردن **النسأ** و **النسی** تاخیر کردن و **النسأ**
 راندن بعضا و شیر با آب بر هم آمیختن و بار بر گرفتن زن **تقول من هذا**
لُسِيتِ المرأة **فهي** امرأة **نسی** **ش** **اجسأ** و **اجسؤ** از جای بر آمدن دل **اجسأ**
 مجامعت کردن و زخم بر شکم زدن **الکشأ** نیک بریان کردن گوشت **النشأ** و **النشأ**
 و **النشأة** و **النشؤ** بر بالیدن و **النشأ** و **النشؤ** دید آمدن **میخ ص**
اجصأ سیراب شدن **النصأ** برداشتن و زجر **النأقة** **ض** **اجصأ** فاشوریدن **آتش**

کر

۲۰۹

ط اخطأ بجماعت کردن و بینگندن چیزی و بجه بر پشت کسی زدن
 و هو فی حدیث و کن انداختن بیک **ح** ظأ الشهم لغة فی خطی الشطأ
 یا لان بر شتر بستن و کران کردن چیزی **ن** ظأ اخطأ الآ فی المعنی المجهول
ل الطأ بر زمین و ادر سیدن و **ف** فعل ففولاً لغة **ف** اخطأ بجماعت
 و سبیل و نکونسا رکودن بیک و اما الذی فی حدیث فاجفأ و اقدور هم
 نمایدها فی لغة مجهولة **ر** فر کردن الکفأ نگون کردن او آبی و باز کرد ایند
 کسی **ل** الفأ گوشت از استخوان و پوست از چوب باز کردن **ق** الرقا و
ر القو و اینستادن اشک و خون و ارقا علی طلوع ای ارقن بنفسک
 و لا تحمل علیها اکثر ما نطق الشقا و الشقو دندان شتر بر آمدن و
ش الشقا فرق شعرا تفرق بالمشط و ضرب العصا علی المفرق ایضا الفقا
 چشم بر کردن **ک** اکتا اندک شیر شدن الزکا تقدیر کردن و زکا ه
 الارض ای ضرب التکا و التکا پوست باز کردن ریش **ل** اجملا بتاز یانه
 زدن و پوست باز کردن و جلا مانه در هم اعطاه و جلات اجملا ای کلمته
 و هو حجر یدلک علیه هو آدم یکمل به العین اخلأ و اخلو حرونی کردن
س السلا کداختن مشک و بتاز یانه زدن **ک** الکلأ بالکسر و الکلأ نگاه داشتن

الكَلْبُ كِيَاهُ خور دن ستوز و كَلَا الدِّينُ تاخر الملاپُر كوردن المَلَاةُ زكّام بپ
 افادن و الماھنی فَعْلَمَ التَّمَاچر بپشردن و تَرِيد در شكستن و سر شكستن
 الحَمْلُ بوش از چاه بر آوردن الرَّمَاو الرَّمُوايستان بجای القَمُو و القَمُوَّةُ
 حربه سیدرن که سینه الكَمّاساروخ دادن فی احدیث فلما تها فوز ای
 ابصر تها نزله المحتمهان التَّو بجای میقیم شدن حنا علی الشئ حنوا رَكِب
 علیه الدَّناةُ و الدَّنُو ناکس شدن و فَعْل لَغَة الزَّنا و الزَّنُو بیا بر شدن
 الزَّنُو پناه با کسی دادن و یعدی بالی و تاقه شدن بول و زَنَابُتُ الخَمْسین
 زَنَادُوثُ و زَنَّا الطَّل فصر الضنوب بسیار شدن مال الضنأ و الضنوب
 الضنأ بسیار فرزند شدن القنوة سُحْت سُحْر شدن المنا بپراستن
 پوست الهنابیند و من بقطران و کسی را در عیال خویش داشتن ه البهأ
 و البهوا البسوة فی معناه و صله **ومن المعتل المهموز اللام ب الوبأ**
 اشارت کردن و یعدی بالی **نث** الوثأ بند دست از بجای بیامدن و الماھنی
 منه فَعْل یقال و وثئت یدهُ و یبیاوردن آن **ج** الوجأ فاقولیدن و بکار دزدن
 و کردن زدن الوجأ هر کهای خایه کشف بکوفتن و منه احدیث فعلیه بالصوم
 فانه لوجأ و منه فی حدیث آخر فلیجأ هن ای فلید تهن **ج** الوذأ عیب کردن

و حقیر داشتند و وانهار ایندن ز الوز اخیسک بگردن کوشت **ض**

الرضاب سید روی غلبه کردن کسی را **م** الوما الونا **باب**

فَعَلٌ يَفْعَلُ بِكَيْسِ الْعَيْنِ فِي الْمَاضِي وَفَتْحَهَا فِي الْعَاوِرِ بِ

التَّوْبِ وَالْمُتَّزِبَةِ خَالَ الْوَدُودِ وَدَرِيْسُ شَدْنِ التَّعْبِ بِبِجْرِ شَدْنِ التَّعْبِ

هلاک شدن اجذب پی پرشدن زمین اجنب سرشتر بیهلو و اد رسیدن

از غایت تشنگی و منحنی شدن پای و جَنَبَ البعير طلع من جنبه احوب

سخت خشم گرفتن احصب سرخره بر آمدن احطَب باهمه شدن زمین

حَبَّ البعير اذا حَبَّه يثد فاحبس بوله و العام اذا احتبس مطره احنَب

منحنی شدن دست احراب ویران شدن احرَب ان ترم ضرع الشاة و الناقة

مع ضيق اجليهما احنَب سست پای شدن الذرب و الذريرة خوكرون

و يمدى بالباء الذرب تباه شدن موده و جواحت و منه احدث ذرب

النساء على از و اجهر ای فسدت السننهن و انبسطت على از و اجهرت

الذهب خیره شدن چشم از دیدن زرد الرجب بالتحريك بزرگ داشتن

و به سمي رجب رجيم الرغب و الرغبة و الرغبي كالشكوى و الرغبوت

و الرغبوتی رغبت کردن در چیزی و يعدی و يعدی و رغبت بگردن ایندن از

۲۱۲

چیزی و بعدی بعن الزکوب و الزکب بر نشستن الرهب بالقم و الرهب
 بالتحریک و الرهبة و الرهوت و الرهوتی ترسیدن الشرب چکنان
 آن از مشک نو السغب و السغوب کرسنه شدن السقب نزدیک شدن
 الشخب هلاک شدن و اندوهگن شدن الشرب و التشراب اشامیدن
 قال ابو عبیده المصدر بالفتح لا غیر و قال ابو علی الشرب بالفتح جمع شارب
 کصاحب و صحب و بالکسر المشروب کالطحن بمعنی المطحون و بالضم المصدر
 الشصوب سخت شدن کار و فعل یفعل لفة شنب یومنا شنبای بر د
 ففعل و فعل الصحبة و الصحابة صحبت کردن الصخب بانگ کردن
 الصقب نزدیک شدن ضربت الارض من الضرب بر آمد بروی الطرب
 سبک شدن از غایت شادی یا از غایت اندوه العجب شکفت داشتن
 العرب تباه شدن معده و باس شدن جراحت العصب بسیار پی شدن
 گوشت العطب هلاک شدن العلب سخت شدن گوشت و نبات غربت
 عیثه اذ کان بها و رم فی الباقی الغضب و المغضبة خشم گرفتن و بعدی
 بعلی یقال غضبت لفلان اذ کان حیا و اذ کان میتا الغضب غافل شدن
 الغربان نزد یک چیزی شدن الکلب سخت شدن سرما ز مستاو سخت

شد بهر حرب قوی و شبه جنون یاخذ انسان اذا عقره الكلب يقال
رجل كلب و رجال کلبی اللج بانگ کردن بانو هی اللج نزار شدن از پیری
اللص بالتسکین ایسیدن انکین و لصب به لزرق اللصب شمشیر در نیام
کردن و انکشتی گرفتن و پوست برتن گرفتن از نزاری اللعب و اللعاب
بازی کردن اللهب و شنه کردن اللثوب بسته شدن در چیزی التصب
در بخور شدن الثقب جوعه جوعه خوردن الثقب سخت سوده شدن سول
ت البکت بریده شدن الثنت کنداشدن گوشت احمث تباه شدن
لوز و جزآن الثمانه شادی کردن بگروهی که دشمن را رسد و یعدی بالآء
العنت بزه مند شدن و درکاری او فیتدن که ازان بیرون نتوان آمد و شکسته
شدن استخوان پس از جبر و قوله تم العنت منکم یعنی الفجور و الزمار و الرکیب
یدل علی مشقة العنت غلط کردن در حساب القلت هلاک شدن الثنت
قلب الثنت **ت** احمث دروغ شدن سوگند و یعدی یعنی و بره مند شدن
الدمت نرم شدن الرمت کله کردن شتر از نوعی از شوره خوردن الشنت
درشت شدن العیب بازی کردن العرت کوسنه شدن العلت بالغبین
و العین شدة القتال و اللزوم له الکتنت دم گرفتن کوشنت الکتنت بالتسکین و

اللَّبَّاتُ دَرَنُكَ كَرْدَنَ وَجَاءَ فِي الشَّعْرِ بِالتَّحْرِيكِ اللَّحْمُ وَاللِّهَامُ بِالْفَتْحِ
 تَشَنُّ شَدْنِ جِ البَيْحُ شَادَ شَدْنًا وَالنَّقْتُ بِبَيْحٍ فَعِلٌ وَفِعْلٌ التَّلْحُ أَرْمِيذَنُ
 تَنُّ أَجْرَجَ جَبَانُ شَدْنًا أَجْرَجَ بِرَامَا سِيدَنُ شَكْمُ شَتْرَانُ خُورْدَنُ نَوْعِي أَرِ
 كُورَهُ أَكْرَجَ خَيْرُهُ شَدْنُ عَيْنٍ وَتَنُّ دَلُّ شَدْنًا أَكْرَجَ كَلَهُ كَرْدَنَ أَرْمَانَدَكُ
 أَكْرَجَ سَسْتُ شَدْنُ الرَّجِّ بَسْتُهُ شَدْنُ سَخْنِ الرَّجِّ خَشْمُ كَرَفْتَنُ التَّلْحُ بِالسَّلِكِنِ
 كَالثَّلْجَانِ وَبِكُلُوفِهِ وَبِرْدَنِ الشَّجِّ بِنُوسْتِهِ حَسْتَنُ بَادِ الشَّجِّ أَجْنِي غُ كَرَفْتَنُ
 الْعَرَجُ فَرُوشَدْنُ أَقْتَابِ الْعَلَجِ نَارُ كَرْدَنُ الْفَرَجِ أَنْ يَكُونَ الرَّجُلُ لَا يَزَالُ يَنْكَشِفُ
 فِيهِ فَيْحُ الرَّجُلِ مَفْلُوجٌ شَدُّ وَمَصْدَرُ الْفَاجِ عَنِ الْمَبْرَدِ اللَّحْجُ دَرَجِيذِي
 بَسْتُهُ شَدْنُ النَّجِّ دَوْمَنْدُهُ شَدْنُ اللَّحْجِ حَرِيصُ شَدْنُ وَيَعْدِي بِالْبَاءِ
 الْمَرَجُ أَكْرَجَ النَّجُّ كَلَاهَا بِالسُّكُونِ نَجْتُهُ شَدْنُ النَّجِّ فَرْبُهُ شَدْنُ شَبْرُ وَنَجُّ
 الرَّجُلُ إِذَا كَلَّمَ الضَّأْنَ فَتَقَلَّ عَلَى قَلْبِهِ التَّلْحُ دَمَا بِرَأْفَادَنُ وَكَهْمَةُ شَدْنُ
 جِلْبَانُ الْهَرَجُ سَرَكْتُهُ شَدْنُ شَتْرَانُ كَرْمَاوَرْدُمُ قَطْرَانُ بِرُويِ الْهَرَجِ سَرَاوِيذُ
 جِ البَيْحُ شَادَ شَدْنًا وَفَعْلٌ لِفَعْلِهِ فِيهِ ضَعِيفَةُ الْبِرَاحِ فَرَاتَرُ شَدْنُ أَرَجَايِ
 وَبِرَاحِ أَخْفَادِ أَيِ وَضَحِ الْأَمْرِ كَانَهُ ذَهَبُ السَّرْوِ زَالٌ وَلَا يَبْرَحُ أَفْعَلُ ذَلِكَ
 أَيِ لَا يَزَالُ أَفْعَلُهُ التَّرْحُ أَنْزَوْهُ لَكُنْ شَدْنُ الرَّيْحِ سَوْدُ كَرْدَنِ الرَّطْلِ مَانَدُهُ شَدْنُ

وطلجت الابل اذا اشتكت بطونها في اكل الطلح الفرج شاد شدن وبعدي
 بالباء وقوله صل الله عليه وسلم لله افرح بتوبة العبد معناه ارضى بالتوبة
 واقبل لها ومنه كل حزب بما لديهم فرحون اي راضون ودره كرفتن الفرج
 ريش شدن القمح بالتسكين وايكندن وكشخ الرجل كشحا اذا كوى من
 الكشخ وهو آء يصيب الانسان في كشمه فيكوى ومنه سمي المكشوح المراد
 اللخ كرسنه شدن اللخ واللقح واللقاح استن شدن شتر المرح سناطي شدن
 المرحان درد ناك وبقاه شدن چشم خ البديخ پاسكون كردن كشمي كردن
 الرنخ والسبخ كذا شدن طعام الطبخ ناكوارد كرفتن البعد والبعد
 الحمد اندك خير شدن ونا بااليدن نبات تا اندكي اجمرد با بشدم از خوردن
 ملح اجمرد خون بكسي وادر سيدن اجمرد عيش تنك شدن اجمرد
 خشم كرفتن والنعت حارد وحررد ان اجمرد سخت تافته شدن رسن
 احمد والمحمدة بالكسر عن ابي علي ستودن الرشد الرشاد الرشد
 بسيار نعت شدن الرمد بالسكون والرمادة هلاك شدن الرمد درد
 چشم در كرفتن والنعت رمد الزرد بالسكون فواد اردن الزهد و
 الزهاده زاهد شدن زيقول زهد فيه اي رغب عنه وعنه اذا رغب فيه

مع التفت من قوله
 واما التفت فالتفت
 في فتح كرم

فَعَلَّ يَفْعَلُ لُغَةً وَقَالَ اللَّيْتُ الرَّهْدُ الرَّهَادَةُ فِي الدِّيَارِ الرَّهَادَةُ عَامَّةٌ
 فِي الْأَشْيَاءِ السَّعَادَةُ يَنْكَبُحْتُ شَدَنُ وَالنَّعْتُ سَعِيدٌ وَفِي أَحَادِيثَ
 مَا سَعِدَ مِنَ الْمَاءِ أَي جَاءَهُ مِنَ الْمَاءِ مَجَازًا لِإِحْتِيَاجِ الْوَالِيَةِ وَقِيلَ مَا جَاءَهُ
 غَيْرَ طَلِبِ السَّفَادِ كَشَى كَرْدَنُ وَفَعَلَّ يَفْعَلُ لُغَةً وَالْكَسْرُ جُودُ الشَّهَادَةِ
 الشُّهُورُ وَالشَّهَادَةُ بِخَوَابِ شَدَنُ الشُّهُورُ حَاضِرًا مَدَنُ الشَّهَادَةُ
 كَوَاهِي دَارِ مَن يَقَالُ شَهَدَ لَهُ عَلَيْهِ بِكَذَا وَقَوْلُهُمْ إِشْهَدُ بِكَذَا أَي احْلُفْ
 الصُّرْدُ كِدَارُهُ شَدَنُ تَبِيرٌ وَسُرْمَايَاتُنُ وَصُرْدٌ قَلْبِي عَنِ الشَّيْءِ انْتَهَى عَنْهُ
 تَعُودُ وَالصُّعْدُ بِيَا لِبَرِّ شَدَنُ وَيُعَدِّي بِغِي الضَّمُّ أَحَقُّدُ الْعِيدِ
 نَكَدُ اشْتَنُ وَخَشِمُ كَرَفْتَنُ وَالنَّعْتُ عِيدٌ وَعَابِدُ الْعَضْدُ دَرْدُ مَن شَدَنُ
 بَارُ وَالْعَلَكُ فَرِيهَ شَدَنُ سَوْسَمَارُ الْعَمْدُ كَرَفْتَهُ شَدَنُ أَنْزَلُونَ كَوْهَانَ شَتْرَ
 أَنْ شَسْتَنُ وَيُنِكُ نَمَكُنُ شَدَنُ خَالَ الْعَمْدُ وَصِيَّتُ كَرْدَنُ وَيُعَدِّي بِأَلِي
 وَيِمَانُ كَرْدَنُ وَدِيدَنُ وَمَنَّهُ أَحَادِيثُ وَلَا يَسَالُ الْعَمْدُ وَعَمِدَتِ الْأَرْضُ
 تَحْمَلَتِ وَالْبَابُ يَدُلُّ عَلَى الْإِحْتِفَاطِ بِالشَّيْءِ وَاحْدَاتُ الْعَمْدِ بِهِ الْغَرْمُ
 نَعْتُ كَرْدَنُ أَي دَنُ فَيَهْدُ الرَّجُلُ فَيَهْدُ الشَّيْءَ الْفَهْدُ فِي كَثْرَةِ نَوْمِهِ وَتَمَدُّدِهِ
 وَمَنَّهُ أَحَادِيثُ أَنْ دَخَلَ فَيَهْدُ الْقَدْرُ مَعَهُ نَشَسْتَنُ يَشْمُ وَكَنَهُ خُورْدُ شَدَنُ

پوست و قرد الرجل سکت من عی الکمد المحرق المکتوم والتعت فعل
 وفعل اللک شوح کرفتن برجای البتد خوی کرفتن التفاد برسیدت
 التفد خیزده شدن دندان و پوست باز شدن سم التکر اندک شدن آب
 چاه و تنک عیش شدن **ف** التخذ بالسکون فر کرفتن و منه التخذت علیه
 امراد التاء اصلية وليست بيدن الربذ سیک شدن الشقذی خوا
 و شور چشم شدن و شقذ ذهب و یعود البتد لیسیدت سک انارا
ر البتور و البثور البحر سخت تشنه شدن البحر الجور و آء فی الابل
 ایضا و متحیر شدن از بیم البشر شاد شدن و یعدی بالباء و بشر فی
 بوجه حسین ای یقینی البطر دنه کرفتن و سر کشته شدن البغزا البحر
 البقر در ماندن و منه بقر الکلب اذا رای البقرة و تحیر فی الحدیث فاذا
 هی ثبرت ای انفتحت بحر فراخ شدن اندرون چاه البحر ممد حشر
 الساحل اذا خشن طینه و صار کالجی اکبر زد شدن دندان و باسر شدن
 جراحت اکثر دانه برجستن از چشم اکذر پوهینیدن و هو متعدت
 التفت حذر و حاذر عن ابی عبیده قال ابو علی اما حاذر فانه برادیه انه
 یفعل اکذر عما یستقبل اکسره و اکسره ارمان خوردن اکسره من یجمل شدن

شدن

وتنكدل سكدن ودرماندن وكل من امتنع من شئ لم يقدر عليه فقد عصم
 عنه والباب يدل على اجمع والمنع واحبس اخبير شتم يصيب الدابة من
 الشعر فينتق فوه اخبير بالسكون دانستن وخبير الموضع صار ذابده
 اخدر سست شدن اعضا و در خواب شدن باي اخبير بالضم و اخبيران
 و اخبارة زيان كردن اخبير سرد شدن و سرما زده شدن اخبير شرمگن
 شدن اخبير پنهان شدن از كسي اللد بريشت ريش شدن ستور اللد جرتشالي ^{سنان}
 و سركشته شدن اللد عمر بسيار دود شدن اللد عمر و الدارة بلا به شدن
 اللد عمر و الزمر تنك حوى شدن و اللد زعفر و زعفر و زعفر و زعفر
 انبوس كردن و يعدي بمن و بالباء و هي لغة رديّة السدر و البسادة سركشته
 شتران كرم و السدر حيزه و شدن چشم السقر شير درنا شدن خرما السكر
 هست شده و سكو عليه سكر ايضاى غضب السهر في خواب شدن السكر
 بيار شير شدن شتر و باد ارخال شدن درخت الصفرة و الصفار و الصفرة
 خوار شدن و فعل يفعل لغة و اللد صاغر الصفرة تي شدن و اللد
 صفر بسكون الفاء في الحديث ان رجلا اصابه الصفر قال العلاء هو اجملي و
 هو اجتماع الماء في البطن يقال صفر فهو صفور و صفور صفرا صفرا

الضَّجْرُ نَكَحَ لَشِدْنَ الطَّفْرَ ظَفْرًا يَفْتَنُ وَيَعْدِي بِنَفْسِهِ وَبِالْيَاءِ يُقَالُ ظَفِرْتُ
 عَلَيْهِ فِي مَعْنَى ظَفِرْتُ بِهِ وَبِأَنَّا حَوْنَهُ شَدْنَ چَشْمَ الظُّهْرِ دَرْدَمَنْدِ شَدْنَ بِشَدْنَ
 العَبْرَةَ فَرَوَ أوردن اشك العَسْرَةَ شَحْوًا شَدْنَ كَادَ العَطْرَ خَوْشَ بَوِي شَدْنَ
 وَنَاقَةَ عِطْرَةَ أَي كَرِهَةَ العَقْرَةَ هَوْشَ شَدْنَ العَكْرَ كَرَدَ آمدن دردی و سَتَبَرُو
 تَبَرَهُ شَدْنَ مَا يَعِ العُمْرُ بِالسُّكُونِ فِيهِمَا دِيرِ زَيْسَتِ العَبْرَةَ بِالسُّكُونِ جَوَاحِثِ
 العَدْرَ يَابِسَ مَانَدْنَ شَتْرُو كَوْسَفَنْدَ اَزْ كَلَهُ وَتَارِيكَ شَدْنَ شَبَّ العَفْرُ وَاسْرَدْنَ
 بِمَارِي وَجَوَاحِثِ وَبَارِزَهُ شَدْنَ جَامَهُ العَمْرُ شَتْمَنْدِ شَدْنَ وَالعَمْرُ وَالعَمْرُ
 كَيْنَهُ كَرَفْتَنِ العَمْرَ نَكَحَ اشْتَنَ العَدْرَ بِلَدِّ اشْتَنَ جِيزِي العَصْرَ كَلَهُ كَرَدْنَ
 مَن كَرَدَنِ العَفْرِ اِنْدَكْ كَوْشْتِ شَدْنَ العَمْرَ خَيْرَهُ شَدْنَ چَشْمَ اَزْدِيدَنِ بَرَفِ
 وَقَمَرَاتِ العَرِيَةِ وَهُوَ شَيْءٌ يُصَيِّمُهُمَا مِنَ العَمْرِ كَالِاحْتِرَاقِ فَيَدْخُلُهُ المَاءُ بَيْنَ الاوْتَةِ
 وَالبَشْرَةِ الكَبْرِ كَالعَبْنِ وَالمَكْبَرِ كَالْمَشْرِقِ بَزَادَ آمدن الكَدْرَ تَبَرَهُ شَدْنَ وَالتَّغْتِ
 فِعْلٌ وَفَعْلٌ وَفَعُلٌ وَفَعُولَةٌ لَفْتَةٌ فِيهِ المَجْرُ البَجْرُ المَذْرَبُ تَبَاهُ شَدْنَ مَعَدَهُ وَخَابَهُ
 المَعْرُ سَقُوطُ الشَّعْرِ وَمِنْهُ رَجُلٌ مَعْرٌ المَقْرُ سَخِي طَلَحَ شَدْنَ العَجْرَ هَوْشًا زَادَ شَدْنَ
 شَتْرُو مَرْدَمَ العَجْرِ بَوِي بَدَهُ شَدْنَ وَالتَّغْتِ فَاعِلٌ وَفِعْلٌ اَلنَّذْرُ بِلَانَسْتِ وَ
 يَعْدِي بِالْيَاءِ قَالِ اِيْمَنْجِي نَمَّ يَسْتَعْمَلُ العَرَبُ لِقَوْلِهِمْ نَذَرْتُ بِاللَّهِ مَعْدَرَةً

کانه من الفروع المهجورة الامول فعلى قوله النذر ليس ثبت قال ومثله عسى و
 ليس لامصدر لهما النض تان روى شدن النض مكس كوفتن خرن النض خشم
 كوفتن النض و النض جوسيدن ديك و فَعَلْ فَعْلًا لغة فيه النض خشم كوفتن و
 نَقَرَتِ الشاةُ نَقْرًا وهو ان يأخذها آء في جنوبها التكر و التكر و التكر ناشئا ختن
 التمر يملك رنك شدن و التعت افعول و فَعِلْ ايضا ومنه اربها مئة اركها مطرة
 الهكر و الهكر كالعشق و بعشق ينك شكفت داشتن **ن** اختر كنداشدن
 طعام الجحز بالضم و الجحز بزرك كو نسته شدن زن العلزي آرام شدت
 الجحز بحيل شدن الجحز نيست و سپري شدن التكر برسيدن **ا** بجاه **س**
 اجفَس ناكوار شدن اجفَس سخت شدن دردين و كارزار و النفث فَعْلٌ و افعل
 الدَس شوشكن شدن الدَس دم زرم ريك شدن الرجس پليد شدن
 السجس بكر و يدن آب فضل سرس بين السرس اذا كان لا يبلغ السلس و السلا
 برم خوي شدن و السلس روان شدن بول چنانكه و انتوان داشت و قد سلس
 اي ذهب عقله الشراسة و الشرس بد خوي شدن الشكاسة صعب خوي شد
 و النفث فَعْلٌ و حكى فَعْلٌ على القياس الضميس اللبس الضرس كند شدن دندان
 از ترشي الطفس و الطفااسة شوكن شدن العبس خشك شدن شوخ برجاء

العرس ملازم شدن و معدی بالباء و مدحوش نشدن القيس زه د
 استق شدن شتر القيس سخت شدن كرما اللبس بالضم پوشیدن و يقال لبست فلانا
 اى استقمعت به بالجنس بالسكون ليسيدن اللبس شوریده شدن منس و منه
 صلى الله عليه وسلم لا يقولن احدكم حيث نفسى ولكن لبقل لقتت نفسى كانه كره
 لفظ احييت و كان من سنته تبديل الاسم القبيح باحسن كقوله لقوم من انتم قالوا
 بينوا غياق فقال بل انتم بنور شدان اللبس لغة فى الجبس و ههنا المرئى از
 مجرى يفتاد رسن بكرة و رسن كير شدن بكرة و سخت كارزارى شدن المنفس
 المعص و الماضى مفس المنفس بالجنس بليد شدن و النعت فعل فاذا
 قالوا مع الراجس اتبعوه اياه قالوا راجس نجس بالكسر التمس بالسكون بد اختر شدن
 و النعت فعل قال ابو علي لم تعلم منه فعلا الا ان يجعل عاضده الذى هو سعد
 فيكون ذلك الفعل تديرا لاسماء الندس سخت زيرك شدن و النعت ندس و
 ندس النطس سخت استباد شدن و النعت مثله النفاسة تخيلي كردن و يعدد
 بالباء و نفست عليه الشئ نفاسة اذ المرثه يستأمله النفاس راج شدن و الماضى
 نفست و نفست و انفت نفساء و جمع على نفاس و منفوسية و الولد منفوس
 و منه احد يث لا يربث المنفوس حتى يستهل صار خا يعنى الصبي المولود المنفس

ش **الدَّهْش** سرکشه شدن و **المَاضِي فِعْلٌ الرَّعِشُ** لرزیدن **العَطَشُ** تشنه شدن
النَّمْسُ نقطه نقطه سپید و سیاه شدن و **النَّعْتُ مَشُ** **ص** انحرص کر سینه و
 نهمازده شدن **دَغِصَتِ** **الْأَبْلِ** من الصَّبِيانِ لا غير **دَغِصًا** ای امتلاحت مستحقی
 منعها ذلك ان **تَحْتَرُّ** **الرَّهْصَ** لنکیدن ستور از رفتن در سنک و **المَاضِي فِعْلٌ** و
حَلِي فِعْلٌ ایضاً **العَرَصُ** نشاطی شدن و دم گرفتن خانه از نم **العَقَصُ** بخیل و بدخ
 شدن **الغَمَصُ** زدن شدن **قِصَّ** **الرَّجُلِ قِصًّا** اذ **الکَلِ التَّمْرِ** علی **الرِّيقِ** ثم **شَرِبَ**
فَاصَابَهُ عن ذلك و **جَعَّ** **الکِبِدَ** و بزرگ جکاد شدن **المَحْصُ** نشو شدن رستن
قِصَّ **الرَّجُلِ مَفْصًا** اصابه ذلك و هو **التَّوَاءُ** فی **عَصَبِ** **الرَّجُلِ** کانه **يَقْصِرُ** **عَصْبُهُ**
فَيَعْوِجُ قدمه ثم **يَسْوِيهِ** بیده و هو فی **احْدِثِ** **المَقْصُ** **بِالسُّكُونِ** بآکنه شدن
رَوْدَ کَافِي و **المَاضِي مَقْصَ** **المَلْحِ** **بِخِيزِيدِنِ** **نُقِصَ** **الرَّجُلِ نُقْصًا** اذ **المِیَمَ** مراده
والبعير اذ **المِیَمَ** **شَرِبَهُ** **المِیَصُ** نشاطی شدن **ص** **اِحْرَضَ** کدراخته شدن
از اندوه یا از عشق و **النَّعْتُ فِعْلٌ** واحد و جمعه **سَوَاءُ** **الرَّمَضُ** سوختن پای
از گرمی زمین و گرم شدن آن و **رَمِضَتِ** **الغَمَّ** اذ **از عَتَّ** فی **شِدَّةِ** **الْحَرِّ** و **وَجَحَّتْ**
آبادها و **جَبَّتْ** **بِیَاثِهَا** **العَرَصُ** تنگ دل و ستوه شدن و **یَعْدِي** **بِالْبَاءِ** و **آرَزُو**
شدن و **یَعْدِي** **بِالِی** **المَخَاضِ** **دَرْدِ** **زِهِ** **حَاسِتِنِ** **الرَّمَضِ** و **الرَّمَضُ** بسکون **الرَّاءِ** **بیمار**
 شدن

۲۲۵

۲۲۳

التفت مريض من مرض بالسكون مريض ولا يجوز ان يكون مريض مخففا من
 مرض لان المنقح لا يخفف بخلاف المكسور المضموم وما روي في المنقح فتا
 لا يقاس عليه اعني وما كل مبتاع ولو سلف صفقة الدم والتركيب يد لعلها
 يخرج به الانسان عن حد الصحة في اي شيء كان مفضت من ذلك الامر مفضا
 اذا غضبت وشق عليك **ط** الثعط كذا شدن كوشت و آب **ح**حبط بالسكون و **ح**حوط
 باطل شدن كابر **ح**حبط برآماسیدن شكم و واسر شدن **ح**حراحت و ماندن نشان
 ريش پس از درستی **س**سبط فرخال شدن موي و **ن**نعت **ف**فصل و رجل **س**سبط **ح**حجم
 و **س**سبط ايضا اذا كان حسن القدر و الاستواء **س**سخط و **س**سخط ناخشنود شدن
 و خشم گرفتن و يعدي بعلى **س**سراط بالسكون فرو او اردن القلط غلط کردن
 يقال غلط في المنطق و الامر و غلت في احساب و بعضهم فعملها لغتين بمعنى القبط
 بالسكون خوار داشتن و فعل **ف**فعل فعلا لحة النشاط نشاطي شدن **ن**نقط و **ن**نقط
 آبله شدن دست **ظ** **ح**حفظ نگاه داشتن و از بر کردن **ر**رغظ سوراخ تير كره
 دروي باشد شكسته شدن **م**مشط طار و چوب در دست شدن از بر مجيد
 آن **ت**تكظ شتافتن **ع** **ب**بتع دراز کردن شدن باسخي آن **ب**بتجوع و **ب**بتجاعة
 الاقرار بالحق و الخضوع له **ب**بتساعة و **ب**بتسعة كلوكير شدن طعام **ب**بلمع بالسكون

۲۲۲

الشَّرْبُ هَذَا هُوَ الْفَصِيحُ وَفَعَلَ يَنْعَلُ لُغَةً الشَّبَعُ وَالتَّبَاعَةُ بِالْفَتْحِ اِزِي كَسَى فِرَا^{شده}
 يَا بَاكْسِي رَفْتَنَ وَقَالَ الْاِخْفَشُ سَعْتُهُ وَابْتَعْتُهُ مَعْنَى التَّرَعُّ بِرُشْدَنَ وَرَجُلٌ تَرَعُّ^{شده}
 بِسُرْعٍ اِلَى الشَّرِّ وَالْعَضْبُ اجْتَمَعَ مَا سَكَبَتْ شِدْرُهُ بَدْعُهَا شَدْنُ اجْتَمَعَ بِالسَّكْوَةِ
 شَرِبَ الْمَاءَ وَفَعَلَ لُغَةً وَانْكُرَهَا الْاِمْعِي اجْتَمَعَ نَاشِكِيَا شَدْنُ اجْتَمَعَ سَمَحَتْ
 حَرِيصٌ شَدْنُ اجْتَلَاعَةٌ يَلِيدُ زَفَانٌ وَبِي شَرْمٌ شَدْنُ اجْتَزَعُ سَسْتٌ شَدْنُ
 الدَّقُّ نَاسِيَا هُنَّ بُوْدُنٌ دَرَمٌ رُوَيْشِي وَهُوَ فِي الْحَدِيثِ وَبِحَاكٍ وَادُوبَسِيدَنُ اِ
 اِزْدَرُوَيْشِي الرَّزْعُ الطَّمْعُ وَاحْرَصُ الشَّدِيدُ يُقَالُ رَجُلٌ رَازِعٌ لِلذَّيِّ يَرْضَى بِالْقَلِيلِ
 مِنَ الْعَطِيَّةِ وَنَحَادٌ اَخْدَانُ الشَّوْءِ وَرِثْعُ الرَّجُلِ وَمِنْهُ الْحَدِيثُ مَلَقِيَ الرَّثْعَ
 الرَّضْعُ بَادُوسَدْنُ الرَّضَاعُ بِالْفَتْحِ شَيْرٌ خُورْدَنُ الرَّزْعُ شَكَفَتْهُ شَدْنُ قَدَمٍ وَبِشْتِ
 دَسْتٍ وَتَبَاهُ شَدْنُ جِرَاحَتِ الرَّزْعِ الدَّقْسُ السَّلْعُ شَكَفَتْهُ شَدْنُ قَدَمِ السَّمْعِ
 بِالْبِسْكَوْنِ وَالسَّمَاعُ شَنِيدَنُ وَيَعْدَى اِلَى مَفْعُولِيْنَ وَكُوشُ فِرَاوَادِ اسْتَنَ وَمِنْهُ
 كَسَمَعُوا هَذَا الْقُرْآنَ وَبِالِي وَمِنْهُ لَا يَسْمَعُونَ اِلَى الْمَلَأِ الْاَعْلَى الشَّبَعُ كَالْعَبَبِ سِيْر^{شده}
 يُقَالُ شَبِعْتُ خُبْرًا وَمِنْ خُبْرِ الشَّلَعِ دَرْدَمَدٌ وَخَشْمَكْنُ شَدْنُ الصَّقَعِ رِيْهِيْدُ
 شَدْنُ چَاْمُ الضَّبْعِ بِكَشْنِ اَمْدَنُ مَا دَهَ الضَّرَاعَةُ اخْضَعُ وَالذَّلُّ وَفَعَلَ لُغَةً وَفِي
 الْحَدِيثِ مَا لِي اَرَاهَا ضَارِعِيْنَ اِي تَحْفِيْفِيْنَ وَفِي حَدِيثٍ اٰخَرَ قَدْ ضَرَعَ بِهِ اِي غَلَبَهُ

الضلع کوزه شدن الطبع زنگار گرفتن و شوخ کن شدن و آوده شدن تغار و کمال
 شدن طبعت اجمل طلوع علوت الطمع و الطماعة و الطماغیة طمع کردن و
 یعدی یعنی عن اجمیع و بالباء ایضاً عن الفارابی و التفت طمع الفزع بترسیدن
 و یعدی بمن و و ابنا هیدن و یعدی بالی و فزاید رسیدن و منه احدیث انکم
 لتکثرون عند الفزع و فی احدیث لقد فزع اهل المدينة یرید استغاثوا الفزع
 بسیار مال شدن الفزع سست شدن روشنائی چشم و منه احدیث کان ابن عمر
 قد عای کثیر البکاء و فی حدیث آخر اجد فی قد عامس مسئله ای جبا و انکساراً
 الفزع می شدن و منه احدیث فزع حکم ای خلث ایام بحکم عن الناس و مصدر
 فزع الرجل اذا کان یقبل المشورة و یرتدع اذا ردع القلع سست پای شدن در
 کشتی القمع بالکوهنک شدن چشم القناعة القناعة و القنع و القغان فرسند
 شدن و قفت بالماشیه اذا مالت للمرتع الکنع پر شوخ و شکاف شدن پای
 الکنع باهم آمدن انکشت و اللطم بالسکون لبسیدن و پای بنشستگاه کبکی و در
 الجماعة التاجن المهرع فرو خویدن اشک و خون الفلع و الفلاع سخت جزع
 کردن و التفت هلع و هلع و قد جاء فی احدیث هالع و یقل اما قال هذا التوفهم
 نام ارق ل هالع ممکن حاله و الفزع و البطم آوده شدن بعد از الفزع

۲۲۶

در
التقف

ریخته شدن آب **ف** **التقف** هلاک شدن و فی احدیث من باع **تالیداً**
سَلَطَ اللهُ عَلَيْهِ تَالِیاً ای مثلثاً **التقف** بالسکون یا فتن **التقف** بالتحریک لغة فی
 الثقافة و التعت **تقف** و **تقف** **تقف** میل کردن **التقف** بالکسوف یا کسوف شدن
التقف فرتوت شدن **التقف** بالسکون ربودن و **فعل** **تقف** لغة ردیة فیہ
التقف سخت بیمار شدن و نزدیک شدن آفتاب بغزو شدن و الباب **تقف**
 مشارفة ذهاب الشیخ **التقف** تنگ شدن خمیر **التقف** از بی فرا آمدن و **فعل**
 لغة فیہ و منه قوا الاعرج **ردف** لکم و الکسر **فصح** و اکثر و از بی کسی در نشستن
التقف با سر شدن جواحت **التقف** الاغفال و **التقف** بر خاستن
 بن ناخن **التقف** دشمن داشتن **التقف** لاف زدن و جای ناکرفتن زن در دل
 شهر و اصل **التقف** قلة **التقف** و منه من **تقف** بالدين **فصل** معناه من
طلب الدين بالدين **تقف** و لا یزرق من الناس **المحبة** و **سحابة** **صلیقة** اذا
 لم یکن فیها ماء **التقف** مصدر **طرفت** الناقة ای رعیت اطراف المرعی و
 لم یختلط بالنوق **التقف** بالیستادن بن از چیزی **غرفت** الابل **غرفاً** اذا
استکت من اکل العزق و هو شجر **العزق** مدانة المرض **القشف** رنگ
بگردیدن از آفتاب یا از رویشی **التقف** سست شدن **التقف**

سبقت شدن و بعدی بالباء اللّصف پوست خشک شدن برتن اللّف
 بالسکون و اللّفقان زود فر گرفتن و زود فرو آوردن اللّف ریخته شدن
 بن جوض و یوفتدن دیوار اللّف ارمان خوردن التّف با ایستادن اشک
 اللّف بالسکون در خویش چیدن آب و آنچه بدان ماند اللّف بالسکون
 مکید اشیر اللّف آوده شدن بعب و تباه شدن چیزی و اشراف
 الشّجه علی الدّماغ و الدبره علی الجوف اللّف شک داشتن و فعل لفة ق
 الحقّ یک چشم شدن البرق خیره شدن چشم و در کردن شکم کوسفند از
 خوردن بروق و هونبت احرق ریزیدن موی و پو حلق احرار حلقاً
 از اسفیر فاصابه فساد فی قضیه من تقشّر و احرار فیداوی باخضاً احرق
 بالغم احرق شدن و النعت حرق احرق خشم گرفتن احرق سرکشته شدن از بیم
 یا از شرم الدلق نیز شد ز فان بیدان و النعت منها فاعل و افعال و بی آرام شدن
 الدلق تیره شدن آب و النعت رنق بالتسکین الرهق به شدن و عشیان
 الشیء الشیء و منه و لایر رهق و روجههم و رهقت الشیء ادركت و رهق شح
 فلان ای دنا و فیه رهق ای عشیان للمی از مصدر زرع فیه زرع
 وهو الشیطان الذی یفترع بجمع نشاطه الذلق بجزیدن پای السنق

۲۳۱

الشَّبِقُ آرزد و مند شدن بجماع الشَّرْقُ شراب و جزآن دیرکلو کردن و
 یعدی بالیاء الصَّعَّة و التَّصْعاق بیهوش شدن يقال صَعِقَ فهو مَصْبِقٌ
 و صَعِقُ فهو مَصْعُوقٌ و قوله تعالی فَمَنْ مَاتَ مِنْ فِي السَّمَوَاتِ أَمْ مَاتَ مِنْ يَدِ
 طَبَّا أَدَاكَ أَنْتَ لَا تَبْسِطُ الطَّرِيقَ بِرَحْمَةِ نَشِيسْتِنِ بِرِ الطَّفِقِ وَ الطَّفُوقِ وَ الطَّفَانِ
 در کردن کاری ایستادن و طَفُوقٌ بجمع ظَل و بات و طَفِقَ بالفتح لغة ردیة العَبِقِ
 و العِبَاة بوی خوش در کسی گرفتن و یعدی بالیاء العَرَقُ خوی گرفتن العَسَقُ
 درد دید العِشْقُ فوط المحبَّة عَلِقْتُ المرأة عَلَقًا و عَلِقْتُ بِهَا عَلُوقًا ای هَوَّيْتَهَا
 و العَلَقُ حار در جامه و زرد در کام و آهود در دام و کسی در کسی آویختن و آویستن
 شَدْنِ زَنْ و عَلِقَ يَنْعَلُ كَذَا مَثَلِ طَفِقَ وَ الْبَابُ يَدُلُّ عَلَى نَوْطِ الشَّيْءِ بِالشَّيْءِ الْعَالِي
 الفَدَقُ بسیار شدن آب الفَرَقُ غرقه شدن و التَّعْتُ فِعْلٌ وَ قَاعِلٌ أَيْضًا الْغَلِقُ
 بستیه شدن که چنانکه باز نوزان ستد و به ناشدن یَقْبِطُ ستور و ختم گرفتن
 و منه أَحَدِيثُ آيَالٍ وَ الْغَلِقُ الْفَرَقُ مَكَانٌ يَشْدُنُ الْفَقُّ الْخَضْبُ الْفَرَقُ بِالْتَحْرِيكِ
 ترسیدن و یعدی بعن الشَّبِقُ انتشار الفَضْنِ و اِحْوَصُ الْبَهَقُ بِرِ شَدْنِ التَّلِقِ
 بی آرام شدن اللَّبِقُ در خور آمدن البَّاقَةُ زیرک و زمامان شدن و یعدیان
 البَّاءُ اللَّتُّ تر شدن اللَّحَاقُ در رسیدن و یعدی بالیاء و بنفسه اللَّحُوقُ

در
طَبَّقَتْ

باریک میان الایوق و اللسوق و اللصوق و سنده شدن السنق و اللسق
 سل اشتر بهلو وادوسیدن از غایت تشنگی اللعق بالسکون لیسیدن و لعق
 فلان اصیف اذامات وهو کنایه التیمی سخت سفید شدن الملق چایپوسی
 واصله التیلین التزق سبک بازی کردن التشق بوی پردن و بسته شدن درجا
 التفق ترسیدن **ک** احسک کنه گرفتن السدک ملازم شدن السحک
 شمعند شدن الشکره و الشکر اناز شدن با کسی الفحک و الفحک خندیدن
 وضحکت به و منه معنی والترد یضحک اذ اصوت و فی احدیث یضحک الله
 الی رجلین ای تحزن العطاء لهما لانه موجب الفحک الیبری الی تون اکثر غم ارد
 اذ ابتم رضا کا غلفت فضحکته رقاب الملال وضحکت بمعنی حاضت عن ثعلب و
 ابن الاعرابی العسک السدک الفزک بالکسر دشمن داشتن زن شوی راوشوی
 زن را و التعت فزک و فزاک **ل** البخل و البخل بخیلی کردن و التعت باخا و
 بخیل البدل دردمند شدن دست و پای البعل سرکشته شدن البعل ناحوش
 شدن بوی تن از بکار نداد داشتن عطر الشکل فی فرزند شدن ما در التمل اثر کردن
 شراب در کسی اجدل شاد شدن اجدل بسیار کوز شدن اجدل بالسکون و اجدل
 نادان شدن اجدل استن شدن اجدل ریزیدن مژه چشم حصل الفرس حفت

کافه

۳۳۰

اذا اشتكى بطنه من اكل تراب النبات اخطل بهما خوردن شتر حنظل را جقلت
 ابل حنظل كرحمة وهو ان يجع بطنه ايجل التخيرو الدهش من الاستحياء وسو^{شیدن}
 احوال العن ايضا منه احدث اذا شربه ^{شیدن} تجملت اي اشترت اجماله تسيان
 الحصل ترسیدن اخطل بناه شدن وپشولیدن سخن الدحل بزرك شكم وكرنه پلید^{شیدن}
 الذهل مشغول شدی الرتل كشاده دندان شدن الرجل و الرجله ياده ماندن و
 الرجل بشك موى شدن الرهل سست شدن كوشت الرخن بانك كردن
 الرعل نشاطي شدن السخل بدخو و بد غذا و پشولیده اعضا شدن السمل
 آستن شدن شتر الصحل كران آوان شدن الطحل دردمند شدن سپرز و بناه^{شیدن}
 آب العكل شافتن سوي شر العجل و العجلة شتاب كردن و قوله تعالى اجملتم امر بكم
 اي اسبقتم بحكمة العصل بسيا و عضله شدن العطل خالي شدن از مال و ادب وزن
 بز زيور و الباب يدل على الفراع و اخلق العكل يردردى شدن چي غدا ان الصحل
 العمل كار كردن و في احدث فعملت باذنيها اي اسرعت الفزل دوست داشتن
 حديث باز نان و سست شدن از بانك كردن آهويه درروي وي الفشل بدزل
 شدن القبول بالفتح پذيرفتن وهو مصدر شاذ و حكى ابن الاعرابي الضم ايضا
 و فر رفتن آب دلواز كشنده ايقباله بالكسوف رفتن كودك قابله را القفل ^{شیدن}

استخوان گرفتن از پیری القفل شبش کشتن و بزرگ شدن شکم الکسل کاهل شدن
المحل سفید بستن دست احدل احدل و المدل المدل ایضا در خواب شدن پای
معلت الذابة معلاً اذ الکت المقرب مع البقل فاشتی بطنه النزل و النزلة
 سخت شدن زمین چنانکه آب بروی بنه ایستد النفل تبه شدن ادریم و کینور شدن
التفل حاضر جواب شدن التمل قرار ناکر رفتن بر زمین التفل اول شربت خوردن و
 تشنه شدن و سیراب شدن الهبيل التکل البرم ستوه آمدن و یعدی بالباء
البشم نالوار شدن و سیر بر آمدن از چیزی التهم شده اکرو رکود الريح
 و بدلك سمیت تهامة التکم ملازم گرفتن راه و مقام کردن جائی جذم الرجل فهو
 مجذوم اذ اصابه الجذام و لا يقال اجذم الرجل الرجل الرجل الرجل الرجل الرجل
 کردن و آرزو مند کشتن مردم بگوشت و شتر بشوره اکرم مانده شدن در قمار
 و التعت حرم و حارم کالفصص فی الصدر اکظم پیر شدن چهار پای اکلم
 بآرد خورده شدن ادریم اکتم پهن شدن سر کلند اکضم بالسکون بهمه دهن
خوردن الدسم حرب شدن دیم الامر و انجیل دهنا بالسکون ای عشیه هم و
فعل یفعل لغة و الکسر احود الرحم و الرحمة و المرحمة و الرحموت و الرحموتی
 بخشودن یقال رحمة الرحم نالین شتر ارزهدان پس ارزه الرحمة الرحمة

الذَّمَّ سَرَايِيدِنِ الزَّمِّ بِرِيضِهِ شَدْنِ اشْكِ وَبَوْلِ وَجْزَانِ الزَّيْعَمِ وَالمَزْعَمِ الطَّعْمِ
 الذَّمِّ خَرْفِ شَدْنِ السَّوْمِ بِشِيْمَانِ وَانْدَوْهَلِكْنِ شَدْنِ السَّقْمِ وَالسَّقْمِ بِمَارِ شَدْنِ
 السَّلَامَةِ وَالسَّلَامِ بِرِسْتِنِ وَسَلَّمَ لَهُ الشَّيْءُ سَلْمًا أَوْ سَلْمًا أَيَّ خَلَصَ وَمِنْهُ وَرَجَلًا سَلْمًا
 لِرَجُلٍ السَّمِّ بِلَنْدِ شَدْنِ الشَّيْبِ سُرُودِ شَدْنِ الشَّحْمِ أَوْ مَنَدِ بِبِيهِ كَشْتِنِ الضَّرْمِ
 زَفَانِ زَدْنِ آتَشِ وَسَخْتِ كَرَسِنِ شَدْنِ وَضِرْمِ الشَّيْءِ اشْتَدَّ حَرَّهُ الطَّعْمُ بِوَزْنِ الضَّمِّ
 جَشِيدِنِ وَخُورْدِنِ الظَّلَامِ وَالظَّلْمَةِ تَارِيكْ شَدْنِ شَبِّ العَدَمِ بِالتَّحْوِيكِ عَلَى غَيْرِ قِيَّاسِ
 كَمْ كَرْدِنِ وَالعَدَمِ وَالعُدْمِ الفَقْرِ العَقْمِ وَالعَقْمِ نَانَا بِيْدِ شَدْنِ العِلْمِ وَ
 العَالِمِ دَانِسْتِنِ العَدَمِ بِالسَّكُونِ الوَانِ خُورْدِنِ الغَرْمِ بِالضَّمِّ وَالمَغْرَمِ تَاوَانِ دَادِنِ
 العِلْمَةِ بِالضَّمِّ شَهْوَةَ الضَّرَابِ الضَّمِّ بِالضَّمِّ غَيْمَتِ يَافَتِنِ الضَّمِّ خَرِيصِ شَدْنِ
 وَيَعْدِي بِالْبَاءِ الفَقْمِ بِرِ شَدْنِ الضَّمِّ بِالسَّكُونِ وَالفَهَامَةِ دَانِسْتِنِ القَدَمِ
 بِالمَقْدَمِ بَارِ أَمْدِنِ اذْ سَفَرِ وَآمْدِنِ بِجَايِي وَبِيْشِ فَرَا شَدْنِ وَقَوْلُهُ تَعَالَى وَقَدْ مَنَّا إِلَى
 مَا عَمَلُوا عَمْدًا نَاقِصَةً نَاوَقِصْدَنَا القَرْمَ آرَزُ وَمَنْدُ كُوشْتِ كَشْتِنِ وَيَعْدِي بِأَلِيِّ الضَّمِّ بِالسَّكُونِ
 بِسُرْدِ نَدَانِ خُورْدِنِ وَجُو خُورْدِنِ سَتُورِ الضَّمِّ شَهْوَةَ الضَّرَابِ وَشَهْوَةَ اللِّحْمِ الضَّمِّ بِبَاءِ
 اللِّحْمِ بِالسَّكُونِ بُوْسَهُ دَادِنِ وَرَبْمَا جَاءَ لِهْمِ بِالْفَتْحِ اللِّحْمِ القَرْمِ اللِّذْمِ بِالسَّكُونِ
 بِجَايِ مَقَامِ كَرْدِنِ وَلِذَلِكَ الشَّيْءُ اعْجَبُ وَهُوَ فِي شِعْرِ المَعْدِي لِالذَّرْوَمِ لِأَنَّ شَدْنِ وَيَعْدِي

بنفسه وبالباة اللقمة بالسكون لقمه فرو بردن اللقمه بالسكون فزوا واران دن الندم
والندامة پشیمان شدن و یعدی بعلی التشم التمش علی القلب الشعة خوش عیش شدت
الشعة بالضم چشم روشن کردن ای دن یقال نغم الله بک عینا ونعمک عینا مثله نغمه فلان
بکذا ای اولع به الهدم شهوت غلبه کردن بر شتر چنانکه در وقت الهرم سخت پیر شدن
المقتم بخت کرسنه شدن البطن والبطنه بزرگ شکم شدن از سیری الثبن
زیرک شدن الثبن قلب التث الثدن بوی گوشت بگردیدن الثفن درشت شدن
دست المحن بد غذا شدن المحرن اندوهگن شدن والنعت فعل وفیله المحشن
کنداشدن مشک المحرن التث الدخن بزرگ شکم شدن الدخن دود کردن آتش
ودود کندیدن طعام الدرن شوخگن شدن الدمن کینه ورشدن و یعدی بالی
ذرفت الذلوا اذا اخرزها باجآت شفتها باهله رجنت الدابة لغة فی رحبت الردن
بهم آمدن پوست مردم الزکن دانستن الزمانه برجای ماندن السحنة کبریا شد
چشم و دردمند شدن الشمس فربه شدن الشش درشت شدن کف دست و جزآن
الشجن اندوهگن شدن الضغن والضغن کینه ورشدن و ضغن الی الدیار کبر
ومال الضمان پذیرفتاری کردن والقمن والضمانه الزمانه الطبن والطباینه زیرک
شدن العجن فربه شدن شتر العرن حسیاه فی رجل الدابة فوق الرسغ من

کافه

سر ۳

۳۳۳

آخره هو الشقاق وقبح يأخذ البعير في عنقه فيحك منه العس من موافق آمد
 غلف ستور العطن كنداشدن پوست در بر استن العفن و العفونته پوسیده
 شدن در نر العطن آشکار شدن الغنه برف رای شدن والنعت غبیت
 الفطنة والفظانة والفتايت در یافتن القمن سزاوار شدن الکن فربه شدن
 الکن سبن شدن لب ستور از کباه اللبن درد کردن خاستن از بالش و بسیار شیر شدن
 اللحن الفطنة اللحن کنداشدن مشک و پوسیده شدن مغز اللسن زبان آور
 شدن اللحن والتقاينة اخذ العلم وفهمه المثلث کلمه کردن از ممانه والنفت مثلث
 التجه بالسكون روى فراگاری کردن والتا في هذا ليست ببدل خلاص باب فعل
 التفة اندک و خوار شدن ومنه احدیث لا يتفقه التمه و التماهة بکرویدن
 خوردنی دلهت الناقه عن الفها و لدها دلوها اذا لم تحن اليهما السبه فرتوت
 شدن الماضی فعل السفة تنک خورد شدن وسفة الشراب اذا اكثر منه ولم يرو
 و اصل الباب الخفة والسخافة الشرة سخت حریص شدن العته ناقص عقل شدن
 و الماضی فعل وقال ابو عبید همی من المصادراتی لا یشتق منها الافعال العضة عضاً
 خویدن العلم سرکشته شدن و سخت کرسنه شدن العمة و العمهان التخیر والتد
 العوة دنه گرفتن الفقه در یافتن الفکاهة بالفتح خوش منش شدن الکره بالسكون

خورد

الفتح والكرهية وشخوار داشتن النبذ بدار شدن از بهر گاری که
 از آن غافل بوده باشد التزهة نیکو شدن زمین بنبات التغه کند و مانده شدن
 التغبه شدن از بیماری و در یافتن **و مما جاء التعت منه على افعال**
الاجزوب لکن الاحدب کخ **الاحدب** الا هو ج **الارقب** بزرگ کردن **الاذکب**
 آنکه یک زانوی او بزرگتر بود از دیگری **الاشعب** آنکه سروهاش از یکدیگر دور بود
الاسنب آنکه دندانهاش تنگ و تیز و آب دار باشد **الاشهب** سفید **الاعصب**
 آنکه اندرون سرون وی شکسته باشد **الاعلب** سبک کردن **الاقلب** آنکه بوی **ارو**
الاکهب تیره رنگ **الانصب** راست سرو **الانکب** آنکه کوزرود از **لنکی**
السلتا زنی که خضاب کند **الانفت** آنکه سرون وی بر هم پیچیده باشد و
الانفت فی کلام یمیم **الاعسرو** فی کلام قیس **الاحق** **الابرت** فراخ گوشه **دهن**
الاشعث کالیده موی و کرد آلود شده موی **الاعفت** آنکه کسی برهنه شود **الموفی**
الحديث ج **الابرج** آنکه چشمش فراخ بود **الابلج** کشاده ابرو و صبح **البلج** ای **مضو**
الحق **البلج** ای واضح **الابنج** پهن پشت **الاخرج** سیاه سفید **الاخج** کنایه **الاذخ**
 آنکه سیاهه چشمش سیاه بود و در **رجل** **ادع** ای **اسود** **الاشرج** له خصیة واحدة و من
الدواب الذی احدی خصیة اعم من **الاخری** **الابلج** یعنی **الاحق** وهو فی **الحديث**

۳۳۶

الابرج لنک الابرج آنکه رانهاش از یکدیگر دور بود و سر پای نزدیک الابرج
 آنکه دو الیه وی بزرگ بود و بهم نرسد الابرج کشاده دندان و کشاده میان دو دست
 الابرج آنکه موی از دو سوی پیشانی بسته بود الابرج آنکه گوشت ندارد بر سر و ران
 اشخ ای حسن معتدل الابرج قریب من الابرج وهو الذی یخالط بیاضه حمرة
 الابرج پهن سر و قیل الفصح غیره فی طلحه الابرج شکافه لب زیرین ساق قد خاره
 ساقی باریک الابرج آن اسپ که سبیدی بر وی وی درمی بود یا کم از درمی و رفته
 تر خاره فی وسطها نواره بیضه الابرج زرد دندان الابرج لنک الابرج و الابرج
 آنکه رانهاش درم بیاید در رفتن الابرج آنکه پشت وی در شده و سینه بیرون آمده
 الابرج بزرگ منش الابرج کری که الابرج آنکه بندها انکشان وی نرم بود و پهن
 الابرج باد کند ابلد کشاده ابرو الابرج خرد می موی الابرج من الابرج الذی اصابه
 انقط دینه من بیده او رجه فهو یفصها اذا سار الابرج دندان با کونه افتاده الابرج
 چشم درد گرفته الابرج گرفته سخن و شاه عقده اذا کان ذنبها کانه معقود الابرج
 آن شتر که سول او بر سوی الشی چسپیده باشد الابرج آنکه در می که میان وی بزرگ
 باشد و مرد را الابرج گویند الابرج بی ریش و درخت بی برگ و رمله مرد آه لایت
 فیها الابرج نازک الابرج بد اختر الابرج بیان بریده و بی فرزندان الابرج آو بخنه ناف

الابرج سبیدی
 نه سبیدم

الاخر که در آهن الايطر آنکه میان لب زورینش بیرون آمده باشد بطور آنکه
 ویراخته نکرده باشند الا جهر روز کوز الاحدر پرکوشت الاخرز آنکه بکوشه چشم
 نکند الاخرز تیزبوی و تیز کند الاخرز تنگ موی الاخرز سرخ چشم الاخرز کون
 الاخرز آنکه پلک چشم او بر گردید بود الاخرز در از ناخن الاخرز بزرگ شکم و کیسه بزرگ
 الاخرز چپ و اعسر پس چپ راست و لاقتل اعسر و ایسن الاخرز آنکه لکی داد
 بر پشت الاخرز کوتاه و اسپ که در ^{بای} دست در جا بگاه دست نهفتند آنکه بای در
 پیش دست نهفتند الاخرز سخت سرخ الاخرز رتبه رنگ الاخرز آنکه پهلوش میزند
 الاخرز ریزید موی الاخرز و العبر بسیار کوشت ز الاخرز آن شتر که پایش می لرزد
 در وقت بر حاستن و مجز آه زنی بزرگ سر و ن و لایقال للمذکر اعجز و انما قال آلی عن
 ابی علی الامر سنک لاخ **س** مکان احمس صلب الاخرز سنک الاخرز بینی بای ^{بخته}
 الاخرز خال نرم رنگ الاخرز کرک دیزه و جز آن الاخرز نای بینی فرو نشسته الاخرز
 الاخرز و غره قنساء ای ثابته الاخرز سر جگاد پیش در آمده الاخرز سیابام لب
 و فی ایجادیت رای فیتة لعنساء قال الازهری لم یرد به سواد الشفة کافسره ابو عبید
 و انما اراد سواد الوانهم و اذ اقبل لعنساء الشفة فهو علی ما فسر و نال دلیل علی ان اللعس
 فی البدن کله قول العیاج و نشر مع البیاض العنساء الاماس نسوش الاخرز در ^{شست}

الأحمش و الأحمش بالسكون بباريك ساق الأحمش خرد چشم و بد بين الارض ^{شعير}
 كوش وهو في الحديث الأعمش و الأغمش أنكبه بد بيند و آب همي رود الأمدس
 أنكه عصب دست وی سست بود بالندکی کوشت عرب اجوهري وقال الباراني و ابن فارس
 امرأة مد شاء الالم على نديها **ص** الأحمض ستر پلك البرص پیش العین
 الرمصاء بحشي که زنگ خشک در اقلع سر و با پس بچید الغمطاء أنكه زنگ
 تر در اقلع أنكه پلك زور ينش ستر باشد و قيل هو كالا حمض الأحمض انك
 موی ابرو **ط** الاشمط و موي الاضبط چپ راست الاطر دباريك ابرو وقال
 ابو زيد رجل اطر د احاجيين الاقسط المنتصب الرجل من الدابة و ذلك عيب
 لانه يستحي فيها الاخذاء و من الابل الذي في عصب قوائمہ يبس خلقة امرط الذي
 قد خف عارضها من الشعر الأمعط ريخته موي الأملط الامرط الأنيط اسپي که
 بشکم ستر **د** اذرع الاتع دراز کردن الأجدع كوش يابيني يالب برید الأجلع أنكه
 لبس فرام نیاید چون سخنی گوید الأخصع أنكه سر افکنندگی ویرا خلقت باشد ^{الاصع}
 الأرسع تباه پلك الارصع الارصع دراز کردن الأسلع البرص الأسلع
 دغ سر و قيل الذي انحسر شعر مقدم رأسه الأصع خرد كوش و نیز ظاهر الأفدع
 حردة دست ياپاي از سوی کالوج کثر الأفدع تمام موی سر و هو في الحديث

از چشمش

ظ
الأدرط

لش

الاقرب لكل الاقطع دست بریده الاقفع انگشتان پای با پس جسته عرقوب اقفع
 اذا عظمت ابرته الاكوع آنکه پیش ساقش باریک باشد الاطع آنکه دندانها تنگ
 افتاده باشد و آنکه اندرون لب وی سفید بود و اکثر مایعتری دنگ السود ان
 الاانزع آنکه موی از دو سوی پیشانی او بشواید و موئث را نزاع آنکو کیند ز عوار
 الاکع الاحمر الذي يتقشر انفه الاخنج آنکه کردن وی فرو نشسته بود ع لحم
 اسلعج که چخته نکردد الاالشخ آنکه سین با ناگرد اند و را باغین با هم ف الاخلف
 آن شتر که دو شش بر یکسو چسپیده باشد الاخف آنکه بر دو کنا و وحشی رود
 انی رود الاذلف هو اربینی الاسعف الا شتری که موی چشم و بینی وی ریخته باشد
 الاسقف دراز کج الاصدف شتری که سواروی از دست یا از پای بر سوی وحشی
 چسپیده باشد الا عجم الاغرا اعرف اسپ دراز پیش الاغضف سست گوش
 لیل الاغضف شبی تاریک و عیش اغضف و اعطف ای ناعم الاغلف و الاقلف
 خسته ناکرده و الاغلف یستعمل فی کل شیء فی غلاف الاقنف ستر و خرد گوش
 الاکتف پهن کتف و الفرس الذي فی اعالی غراضیف کتفیه انفاج الاکتف موی
 پیشانی با گردیده و پی شتر الاکف آنکه کلف دارد بر روی ق الاخرق آنکه هیچ
 کار نمواند کرد الاخرق آن کو سفید که گوش بر پهنا شکافته باشد الاصلق نسو تغییر

ادفق آنکه دندانش بیرون نشسته بود از دهن الرتقاء ^{زین} بسته اندام
 الارفق آن شتر که زادن وی از پهلو دور بود از رق که به چشم و صافی
 از چیزها آشفق فراح گوشه دهن الشرقاء ضد اخرقاء ^{زانو} الاطرق است
 الاعنق دراز کردن الفتقاء ضد الرتقاء الافرق آنکه موی محاسن و سروی
 بدو شاخ شده باشد و خورده می و خوج و اسپه که یک سروش برتر بود
 الامشق الذی اصطکت الیتاه حتی یسحی **ک** الافک الاحق اذن ^{مروگاه}
 وقرنحه سست بن **ل** الابطال بزرگ شکم رجل اشعل آنکه دندان افزونی در او
 پیش یکدیگر آجزل شتری که سردوشش دیش بود الاهدل آنکه یک ^{دوشش}
 افزاشته تر بود از دیگری **ح** لاء زنی زفت کوش و باریک استخوان ^{خطل}
 سست کوش الارجل بزرگ پای و از بهائم آنکه یک پای سبید دارد و هن
 مکروه و مصدر هذا الرجل و الرجله بالضم الارغل الاقلف الاسکل سرخ چشم
 و آنکه تفتیکاهش سبید باشد از کوسفند الاشعل اسپه که پاره از دنبال سبید
 دارد الاشهل پیش چشم **ع** الغزل بی سلاح و ستوری که دنبال بر یکسو دارد از عا
 و هو عیب الاعصل که زدن نیست و کرساق **ع** عقل ستوری که یالش اندک
 مایه خمرد **ع** الاعمول الاقلف عیش اغول عیشی فراح **ع** الاتبل آن و ارنی که از

بهلور بود آقبل آنکه چشمش در پیش کردد القبلا آن کوسنند که سروش
 بدلی در آمد بود آفرل لکنی زشت آاکل سیاه چشم از خلقت آانجل فرخ چشم
 و طعنه بخلاء ای واسعه الأهدل آویخته لب **م** الیکم و البیکم ننگ الآثم
 دندان پیشین شکسته آاکلم رخنه شده اجزم بریده دست اجزم ضد الأهم
 الآخم پهن بینی الآخرم دیوار بینی یاسر بینی اندکی بریده و آنکه نرمه گوش وی
 سوراخ کرده باشند آاخشم آنکه کند کند و بوی فشنود آادرم آنکه بزول
 وی پنهان بود از گوشت و دندان ریزید و آادرم من العراقیب الذی غلقت
 ابرته آادغم دزه آارشم آنکه طوام بوید و حریص باشد بروی آاکشم
 شکافه بینی آاملم گوش از بن بریده آاخم کژ دهن و بینی آاعرم سیاه سفید
 درمه بزومیش آاعتم آنکه بندهای دست وی خشک بود آاقصم آنکه یک
 دست وی سیاه بود و یکی سبید از حیوان آاعلم شکافه لب زورین آاقصم
 آنکه دندانهای زیرینش پیش آمده بود آاقصم دندان پیشین از همه تراشکته
 و پوست برو شکسته آاقصم دندان ریزید آاقصم بن بینی فرو نشسته
 آاکرم کوتاه بینی و انگشتان و اسپه که لب وی کوتاه بود و زفت باشد آاکشم
 الناقص الحلق و قبل اکسب آاهتم دندان پیشین شکسته آاهضم المنضم آجیبین

۲۲

ن الاخبین آنکه استستقاد ارد الاحبن کوژ اادخن تیره و سیاہ بام الاکرن
 سیاہ بام الاقرن پیوسته ابرو الاحبن شمعند الاکرن کند ز فان الاشن آنکه
 بول باز تو اند داشت ه ابله الذی غلب علیه سلامة الصدر الاحبیه بزوک
 پشانی الاجله الاجلح الاسبه العظیم الاست الاسبه دیرینه الاکمه نابینای
 مادر زاد **ومن المضاعف ب** احب دوست ناک شدن احب کربزی
 کردن والنعت حبت بالفح الصیابة آرن و مند شدن والنعت مثله الضب
 بسیار سو سمار شدن زمین الطب دانا شدن بطب والنعت طب وطیب
 و جادویی کردن نقول منه طب الرجل اللبابة واللب خرد مند شدن وفعل
 یفعل لفة فیها وهی شاذة وفی احدیث فلب له ای جر له ما خود ابلبسه الکثا
 والکوثه ابنوه ریش شدن **ح** اللج چشم برهم گرفتن **خ** حنت عینه ای کثر دعوا
ذ البذاذة و البذوذة بدحال شدن المذاذة و اللذذة من یاذن **ر** البر و
 المبره ینکوبی کردن والنعت بر و باز در است شدن سو کند و پدید رفتن عطا
 یقال بر حجه و بر الله حجه التزارة بر کوشت شدن احرقه بالفح و احرقه
 شدن احرار بالفح آزاد شدن بنده احربیه و احروریه آزاد مرد شدن
 والقول فی احروریه كالفعل فی اخصویة تقدیریه احربیه احروریه

مدرسه تشریح زمان

کلاس مدرسه روز ۲۴۰

۲۴

القرور و القور و روشن شدن چشم از شادی و **فعل** يفعل لفة و اللغة الاولى
 اجمع المرارة تلخ شدن و التعت مر بالضم **س** حسنت باخبر ايقنت به
 و زمانا الواحسيت بيد لون من السين بياء **ا** حسنة و انجاسة حقير شدن
 و فعل يفعل لفة **ش** البشاشة كشاده روى و خوش طبع شدن المشش لى
 از لنگ ستويما مدن البشاشة البشاشة و منه احدث هشتت بونا
 اى فرحت و اشتيت **ص** الغصص طعام در كلوبما ندين و فعلت لفة فى
 الرباب و هي شاذة و سخت تک شدن جا يگاه المص ميکدن **ض** العض و
 العضيض ندان کرفتن و يعدي بنفسه و بالباء و بعلى و فعل يفعل لفة فيه
 و هي شاذة العضاضة د اهي شدن العضيض ملازم شدن و يعدي بالباء القفض
 ريك آود شدن و التعت فعل و قفضت من الطعام اذا افكت و وقع بين
 اضراسك حصى المضض و المضيض و المضاضة التوجع من المصيبة و في
 احدث كل عيد انك قد ضضض المضض **ط** القطيط سخت بشك شدن
 موي و التعت قط و تقط بالفتح **ظ** اخط بهر مدر شدن و التعت حطيط و
 محظوظ و حظ و حظى العظاظة و النظاظة زفت خوش در و التعت فقطف
 الشف و اميکدن **ك** الفلة احمق شدن **ل** البلل لظرف يافتن و يعدي بالباء

العض من قعش و

لم له م

وَفَعَلَ يَفْعُلُ لُغَةً التَّلْزِلُ بِالْفَرْزِيدِ وَوَسْمُو أَوْ فَتَادِنْ دَرَسَخِنْ الصَّلَالُ كَمِ كَرِيدِنْ
تَقُولُ مِنْهُ ضَلَّكَ الدَّارَ وَالْمَسْجِدَ إِذَا هَرَفَ تَعْرِفَ مَوْضِعَهُمَا وَكَذَلِكَ كَلَّ شَيْءٌ مَقِيمٌ بِمَقَامِهِ
لَهُ الظَّلُولُ هُوَ رُوزْكَارِي كَرْدُونَ وَالْعَرَبُ تَقُولُ ظَلَلْتُ وَظَلَّتْ وَقَوْلُ عَتِيرَةَ ه
وَلَقَدْ آيَبْتُ عَلَى الطَّوِيِّ وَأَطْلَهُ أَيَّ أَطْلُ عَلَيْهِ وَفَعَلَ يَفْعُلُ لُغَةً قِيَهُ ضَعِيفَةٌ وَمِنْهُ
تَرَأْنَادَةٌ فَيُظَلِّلُنْ بِكسر اللام المَلَالَةُ وَالْمَلَلُ وَالْمَلَّةُ سَيْرٌ بِرَأْمَدِنْ وَيَعْدِي بِنَفْسِهِ وَمِنْ
م أَحْمَمُ كَرْمُ شَدْنِ آبٍ وَحَمَّتِ الْحَمْرَةُ إِذَا صَارَتْ حَمْمَةً ه الْفَهْقَةُ بِالتَّحْرِيكِ
وَالْفَهَاهَةُ دَرْمَانْدِنْ دَرَسَخِنْ قَةَ الرَّجُلُ تَقَفَّقَهُ كَمَا السُّكْرَانُ هَا كَرْدٌ وَمَا جَاءَ
عَلَى الْأَصْنَافِ هَذَا الْبَابِ ضَبَبَ الْبَلَدَ وَخَجَّتْ عَيْنُهُ وَمَشَّتِ الدَّابَّةُ وَنَطِطَ
الشَّعْرُ وَصَلَّكَ الرَّجُلُ وَالباقِي عَلَى الْقِيَاسِ وَمَا جَاءَ النَّعْتُ مِنْهُ عَلَى فَعَلٍ
بِ الْأَجْتِ بَرِيدُهُ كَوْهَانَ الْأَزْبُ بِسِيَارِ مَوِي أَيْرُو الْأَضْبُ أَنْ شَرَّكَهُ سَوَارُوِي
تُورِدُ بُوْدُ الْأَقْبُ بِأَرِيكَ مِيَانِ تِ الْأَرْتُ تَرَفَّتْ سَخِنْجِ الْأَزْجِ أَنْهُ أَيْرُوشِ بَارِيكَ
وَدِرَازُ وَنِيكُو الْأَشْجُ شُكْسْتَهُ سِرَ الْأَشْجِ الْأَقْبُجِ مِنَ الْأَشْجِ وَالبَقَاءُ دَر كَافِي كَهْ زَهُ وِي آزِ
دَسْتَهُ دُورِ بُوْدُجِ الْأَشْجِ كَرَفْتِنْ كَلَوَازِ بَسِيَايُ بَانَكُ كَرْدُونَ وَفَعَلَ يَفْعُلُ فِيهِ لُغَةً وَهِيَ
شَاذَةٌ وَالنَّعْتُ مِنْهَا أَشْجُ الْأَرْحُ فَرَاخِ شَمُّ وَكَسِي كَهْ بَايُ دِي هَوَارِ بَرَمِينَ نَشِينْدُ دُ الْبَدُّ
بَرَكُ خَلْقِي وَبِهِنْ مِيَانِ دَرُوشِ وَالبَدُّ فِي الْبِنَاسِ تَبَاعُدُ مَا بَيْنَ الْعَبْدَيْنِ مِنْ كَثْرَةِ

۲۳۵

لحمها و فی ذوات الاربع تباعد ما بین الیدين **اجدا** آنکه شیرش منقطع شده باشد
 از زبان و کوسفندان و شتران و بیابان بی آب و زن خود پستان **الاکد** سخت
 خصوصیت **الاخذ** سبک است و اندک موی دنب و دنبال و اسم عروض **ر**
الاکسر میان نفی و بعیر است و اگر کان بگرگرتة درة **الاعر** خورد کوهان **الاعر**
 سفید روی **ر** **الاضر** آنکه دندانهاش از هم بریناید **س** **الاکس** خورد دندان
ش **الاحش** بلند آواز **ص** **الاحص** اندک موی سر **الاص** ناکشاده دندان و آنکه
 هر دو دوشوی نزدیک باشد بکوش **ض** **الاقص** درشت **ط** **الاقط** کوسه
 و قیل **التط** و هذا **انصح** **الاط** **الساقط** **الاسنان** **الاسناخفاف** **هین** **ارق**
 شتر مرغی که پرش بر هم پیچیده بود **الف** در سخن و ستبران **ق** **الاق** اسپ که
 عرق نکند و گفته اند آنکه بر جایگاه دست نهاد **الاستق** و **الاسق** دراز **ک**
فیس **ادک** اذ کان متدائبا عریض **الظهر** **الاسک** خورد کوش **الاصک** آنکه زانو ها
 در هم گوید **الفک** آنکه دوشش از جای بیاید باشد از سستی **ل** **الابل**
احلاف **الظلوم** و الذی لاید رک عنده من **التوم** **الاحل** سست بزرگ **الازک**
 لا غرسون **الاسل** **حک** **الافل** شمشیر خنه شده **م** **الاجم** مردی بیزه **مکره**
 و سامی **لنکره** **اجم** کوسفندی سرو دزنی که وارن وی پدید نبود از کوشش

الجمار الغفیر جماعة الناس الآخ سياه الاشم مردی بلند بینی و کوهی بلند
 آخ کرد سخت الآغم آنکه موی بسیار دارد بر پیشانی و پان الادوت
 آنکه گردش بدوش فرو شده باشد و آنکه پشت وی بدر در آمده و اسپ کوتاه
 اادن آنکه آب از بینی او روان باشد الاعن آنکه سخن به بینی گوید **ومن**
المعتل ب الوذب تباه شدن رک الوصب درد مند شد **منح**
 الودح خشک شدن بول و بشک بر کوسفند **خ** الودح تنک شدن خمیر
 الودح شوخ کن شدن **د** الوبد و الومد خشم گرفتن و یعدیان بعلی و **مکرت**
 اذا اشت حرها **ر** الوبر بسیار پشم شدن شتر **الوجرت** سیدن و النعت منه
 افعال و لا يقال فی المؤنث فعلا و لكن فعلة **الوخرکینه** گرفتن و **وجری** بالکسر فیها
 لغة عن ابن جنی تقول ذرة ای دغه و هو یلده ای یدعه و اصله **وذره** یدر ه
 مثل **سعه** **یسعه** و قد ایت ماضیه لا يقال **وذره** و لا **اذر** و لكن ترکه و هو تارک
 و قيل هو من باب منع یمح محمول علی **ودع** **یدع** لانه شعناه قالوا لو کان من
 باب فعل لقتل فی مستقبله **یودر** **یکو** **جل** و لو لم یکن محمولا لم یحل عینه او لامه
 من حرف الحلق و هذا القول اصح **الواض** شوخ کن شدن و بسبب رفتن **الوعورة**
 درشت شدن راه و **فعل** **یفعل** لغت و النعت منها بالسکون **الوغرکینه** گرفتن

ومخت كرم شدن والتفت فاعلٌ ووَعْرٌ يَغْرِبُ بالكسر فيها لغة عن ابن جني
 الوقوف بالتسكين كران شدن كوش وقياسه التحريك الوقول كقيدن **ع**
 الوجع والتوجع ودرمند شدن والمستقبل بوجع ويَجْعُ وَيَجَعُ ويجمع السبعة
 هه رافزار سيدن و فراح شدن و الغاير يسع بحذف الواو لتعديته لان
 هذا الباب لا يكون الا لازما فلما جاء متعديا خولف به نظائره وقيل لانه من باب
 ودرث يَرِثُ واما فتح الحرف كالحق بذك على ذلك سقوط الواو على حد سقوطها
 من بعد وكن كذا القول في يَطَأُ الوَجْعُ والوَجْعُ بالفتح سخت حريص شدن
 الوقوع در زمين كشتن پای از زمين **ع** الوقوع بزمن شدن وهلاك شدن **ف**
 الوكف بزمن شدن **ق** الوقوف هلاك شدن **ل** الوجل والموجل بالفتح
 ترسيدن وحكمه كحلم الوجور والمقبل منه كمستقبل وجع وكذلك فيما اشبهه
 من باب المثال اذا كان لازما الوجل والموجل بالفتح دروجل افادن الوهل ترسيدن
 وفراموش وغلط كردن وهذا يعدي يوي وعن **م** الوخم براستني آرزو خواستن
 الوخامة ناكواريده شدن الودم دوالدو بريده شدن الودغم كينه گرفتن و
 وغمم يعم بالكسر فيها عن ابن جني الوهم غلط كردن ويعدي يوي **ن** السننة و
 الوسن او نايیدن والنعف وشنان والوسس بهوش شدن از دم چاه والنعف

يعم منه ان يطمن باب ورثه

فِعْلُ الْوَهْنِ سَسْتِ شَدْنٌ ^{الکلمة} مَا وَبِهَتْ لَهُ وَبِهَتْ أَي مَافَطَنْتَ لَهُ وَمَا وَبِهَتْ بِهِ
 أَي بِاللَّيْلِ يُبَدِّدَانَتْ تَبِينُهُ مِثْلُ تَجْدِ أَي تَبَالَى الْوَلَمْ يَبَاهُ بِكَسْرِ دَاوُدَ وَيَعْدَى
 بِأَلَى **وَمِنَ الْمُعْتَلِّ الْمُضَاعَفُ** **دِ الْوُدِّ** وَالْوُدُّ أَدْبَالُ الْكُسْرِ وَالْمُيَدَّةُ دَوَسْتُ
 دَيْشْتَنُ الْوُدِّ وَالْوُدَادُ الْوُدَادَةُ بِالْفَتْحِ آرَنُ وَكَرْدَنُ **وَمِنَ الْيَابِيَّيِّ** سَمُّ الرَّجُلِ
 فَهُوَ مِمُّومٌ إِذَا طُرِحَ فِي الْبَحْرِ **وَمَا جَاءَ النَّعْتُ عَلَى أَفْعَلٍ** الْأَبْرُ سَخَتْ الْأَبْلُ
 كَوَاتَهُ دَنْدَانٌ **وَمِنَ التَّنْفِيهِ الْمَفْرُوقِ** الْوَجِي سَوْدَهُ شَدْنٌ سَمُّ سَتُورٍ **وَمِنَ**
الْيَابِيَّيِّ يَدِي فُلَانٌ مَن يِيده أَي ذَهَبَتْ يَدُهُ وَيَسْتُ **وَمِنَ الْمُعْتَلِّ الْيَابِيَّيِّ** الْبِقَطَّةُ
 بِيْدَارِ شَدْنُ الْيَتَمِّ وَالْيَتَمُّ بِالسَّكُونِ فِيهَا بِي پِدَرِ شَدْنُ مَرُومٍ وَبِي مَادِرِ شَدْنُ
 چِهَارِ پَايِ وَقَعْلٌ يَفْعَلُ بِالضَّمِّ فِيهَا لَعْنَةُ الْيَقْنِ بِي كَانِ شَدْنٌ وَهُوَ مُتَعَدٌّ **وَمِمَّا جَاءَ**
النَّعْتُ مِنْهُ عَلَى أَفْعَلٍ الْأَوْبُرُ بَسِيَارِ بِسَمِّ الْأَوْقَصِ كَوَاتَهُ كَرْدَنُ عِ الْأَوْكِعِ
 أَنَّهُ انْكَسَتْ سَتْرُكَ بَابِرُودِي بِرِدِيكَرِ وَأَفَادَهُ **بُودَفِ** الْأَوْطَفِ ابْنُهِ مَرِي اِبْرُودِ
 مَرُهُ وَسَحَابَةُ وَطَفَاءُ مَسْتَرْخِيَةِ الْحَوَانِبِ لِكَثْرَةِ مَائِهِا **الْأَوْهَ** الْحَقُّ وَقِيلَ
الْأَخْرَقُ **وَمِنَ الْأَجْوَفِ الْوَاوِيحِ** الرِّيحُ سَبِكُ دَسْتِ شَدْنٌ وَبُوبِي بَانْتِنُ
 وَمِنْهُ لَمْ يَرِحْ رَايِحَةُ الْجَنَّةِ وَسَخَتْ جَسْتِنُ يَادُ رَايِحِ الشَّجَرِ تَفْطَرُ بُورِقِ الرَّاحَةِ
 حُلْ شَدْنُ اسْبِ رَايِحِ فُلَانٌ لِلْمَعْرُوفِ رَايِحَةُ أَيضًا إِذَا اخْذَتْهُ لَهْ خِفَةٌ وَتَرْجِيهِ

و لم ۲

وريح الغدير اي ضربته الريح والنعف مَرُوح و مريح و يقاسه مَرُوح لا غير
 لقوله البرُوح **د** الذود كرم در افتادن **ر** العور و العورة باخلل ثمن **ب** ليعت
 عوراً العور يهيده شدن **ز** العوز نايافت شدن يعيزى و درویش شدن
س السؤس شبهه در افتادن و شبش شدن كوسفند **ص** العوص دشوار
 يعيزى **ف** اخوف و المحافة و الخيفة ترسيدن و النعت خائف و ربما قالوا
 خاف على فكل و قوله تعالى الا ان يخافوا اي يعلموا و **ق** الشاكة و الشكة
 سجاد در رفتن و خار در پاي شدن الشوك ستان از جاي برخاستن و دندان
 شتر بر آمدن و شاك الرجل شو كآ ظهرت شو كته و جدته فهو شاك السلاح و
 شاكى السلاح ايضا مقلوب منه **م** هم الرجل اصابه البرسام النوم خوفتن
 و كفته شدن جامه و كاسد شدن بازار **و** من الاجوف اليه **ب**
 الهيبة ترسيدن و حكى مكان مهوب و قياسه مهيب لانه من الهيبة **د** الكيد
 و الكود و المكادة و المكاد خواستن و نزديك شدن بفعل و حكى فيه لغة شاذة و
 هي كذت بضم الكاف اكاد و يقولون كيد زيد يفعل كذا يريدون كاد **ر** الحير و
 الحيرة و الحيران و الحيرة سر كشته شدن **الف** الفرة و الغير و الغار رشك **ب**
 و منه احديث ان الله يعار و غيره الله ان لا ياتي المؤمن ما حرم الله قلت قد فسر

تباہ چشم ازعلتی که دارد اشوس آنکه بدن بال چشم نکرد از چشم با تا کبرش **ا** ادوش

ادوس **ص** الاخص الضیق العین و يقال بل ضیق احدی العینین **ش** چشم

دور در افناد مع الاروع آنکه جمال او مردم را بستگفتی آرد الزوعاء تیزدل از اسپ

شتر و لایوصف به الذکر الکوع آنکه خود دستش از سوی انگشت سببرک کتر آید

ف الاجوف میان تپمی الاضوف بسیار چشم **ق** بر حوقا و مفازة حوقا ای

واسعة بعیر اخوق کرکن الاروق در آردندان الاسوق نیکو ساق و دراز ساق

ایضا الافوق تیری فوق شکسته **ی** حله شوکار حله که درشت بافته باشند التواکة

الحماة و النعت انوک **ل** الاثول دیوانه الاحول کر چشم الاسول سست **م** ناقه

کوما شتری بزرگ کوهان **ه** الاشوة آنکه زود چشم کند افوه فراخ دهن

و محالة فوها اذ اکانت التي بجزی الرشاء بیخها طوالا **و** ماجاء النعت منه **ع**

افلح الافیح فراخ **د** الاجید دراز کردن اصید الذی یرفع رأسه کبر

او الذی لا یرفع الا لثفات من داء ایضا و اصله فی البعیر یكون به داء فی رأسه

فیرفع الاغید نازک ضلع **س** الامیس استری سفید که اندک مایه سرخی دارد

الایس و امیس شجاع **ط** الاعیط دراز کردن **ف** الاخیف آنکه یک چشمش

سبز بود و دیگری سیاه و اجمل العظیم الشل و ناقه خینفاه و واسعة جلد الضرع **ز**

الا هیف باریک میان **ک** الا ذیل رانهاش از یکدیگر دور بود لیل الیل شیئی تاریک
 الاملیل یوشمشیر و یک کردن و آنکه بر پشت اسپ نتواند بود **ن** الاعمین فراخ چشم **و**
الناقص ب الصبار بالمد والفتح باو دکان بازی کردن الفباوة دریا یافتن و **ع**دی
 نفسیه و بعن و غیبی علی الشئ مثل **ت** الفتا جوان شدن **ث** العئی و العئی
 ساد کردن اللئی عکس شدن **ج** ابحی مولع شدن و ملازم گرفتن و یعدی بالباء السخی
 استخوان در کلو گرفتن و یعدی بالباء **خ** الضحار و الضحی و الضحی و الضحوی بافتا شدن
 و فعل یفعل لفته و الضحی خو کردن **ح** الرخی سست شدن و فعل یفعل لفته السخار
 راد شدن و سخیت نفسی عن الشئ اذا ترکته و السخی بالتسکین لفته فی السخو
 السخی طلع یكون من ان یبت البعیر یا حمل الثقیل فبعثه من الریح بین اجملد و ان
 کف بقول منه سخی البعیر فهو سخی **د** الردی هلاک شدن السدی بسیار نم شدن
 و سدی البسر اذا استرخت تعارفة الصدی تشنه شدن و التعت صدو
 ماد و صدمان الفدی الفد و الکدی کول الاصابع من اکفرو فساد جوف التفیل
 من شرب اللبن السدی جو امرودی کردن و التدی و الندی و المدوة ترشد
 و التعت ند و مانذیت من شیئی تکرهه ای ما صبت **ذ** حدیث الشاة حدی
 و هو ان ینقطع سلاها فی بطنها فتشکی الرذاة سخت لا عمر شدن ستر

القندی خسته در چشم افادند **ر** الثری شاد شدن و بسیار شدن و یعدیان بالباء
 السّرو بالواو مهتر شدن **ش** شری ستمیدن **س** سوز در رفتن و **س** سوز کارزار و
 جستن بخوبی و شترم گرفتن و سخت خشم گرفتن **ش** و شری زمام النّاقة اذا کثر
 اضطرابه و فی احدیث حتی شری امرها ای عظم و تغایم **ض** ضری الماء ضری
 اذا اطال مکثه و تغیر الضراوة خوف کردن و یعدی بالباء و ضریث به ای بزمت
 الطراوة و الطراة و الطراة نازه شدن و فعل بالضم لغة العزی بالضم و السکو
 برهنه شدن **ف** الفراء بالفاء عن سبب یوم مویج شدن و غری فلان
 تماری فی غضبه **ف** فری مد **ف** فوش و متخیر شدن **ک** کری او ناییدن **ز** زخزی
 بالکسر السکون خوار شدن **ز** زخزی **ز** زخزی خوردن **ع** العز اصبر کردن بر مصیبت
س العنی تاریک شدن **س** شب **س** بوشیده شدن **س** البسیان و البسی فراموش
 کردن و دست برداشتن و **س** البسی الرجل البسی اذا اشتکی لساآه **ش** **ش** احشی دما
 دما بر افادند **ح** حشی و **ح** حشی ترسیدن قوله فحشینا معناه کرهنا و جاء فی الشعر
 حشیت بمعنی علمت العشی شام خوردن **ف** الفسیان آمدن و مجامعت کردن
 و بزور چنینی در آمدن **ع** يقال غشی اللیل التهار و غشی علیه ای غمی علیه **ع** غشی و
 غشیة و غشیان فهو معنی علیه **ل** اللشوة بالکسر یوسیدن و **ل** لثیت **ح** حبر اذا

بجز

لم

تختوت و نظرت من این جا و يقال من این نشیت هذا الخبر ای مرغ این علمه
ص **الرضی** و یعدی بالباء القسی و در شدن **رض** الرضی و الرضوان
 و المرضاة خشود شدن و یعدی بعن و یعلی و یقال رضیت علیه لامرین احدهما
 ان تجعله من باب اجراء الشی مجری نظیره و وجهه ان من رضی عن شی احبه و اقبل ^{علیه}
 فدخله علی هذا السبب و الآخر ان تجعله من اجراء الشی مجری نقیضه و وجهه ان
 سخط یعدی بعلی فکذا لک رضی الذی هو ضدّه و یسند یدن یقال رضیت و رضیت
 صاحب **ط** **الحظوة** و الحظوة دولتی شدن زن از شوهر و ظفر یافتن بچیزی و **حظی**
 فلان عند الامیر بهر مند شد **شظی** الفرس اذا تحرك موضع شظاه اللظی فانه
 رذن آتش **غ** **الصغی** و الصغی تجسیدن اللقی بسیار خوردن شراب و مومع شدن
 و یعدیان بالباء و یهوره کفتن و التفت من هذا ل**غ** **ف** **الحفوة** و الحفوة و الحفا
 و الحفاوة بالکسر فیهن و الحفا بالمد برهنه پای شدن و التفت حاف الحفی سود شدن
 آدمی و ستور و التفت حفا الحفاوة بالفتح باستقصا از حال کسی پرسیدن و تباردا شدن
 در کادی و یعدی بالباء و بعن الحفا پو شیده شدن **ق** **بقی** الشی بقاء و باقیه
 و **بقی** من الشی بقیة و طبی **قول** بقی و بقیت مکان لغی و لغت و کذا لک اخواتها من
 المتعل **بقی** **بقی** ای صاد تقیادتی **الفصیل** دقیقا اذا اکثر من اللبس حتی یسّم الرقی و

٢٥٥

الرقى كالرقى بيلا برشدن و رقان في الرقعة لغة ضعيفة الشقاو الشقاو و الشقاوة
 الشقوة بدحت شدن اللقية و اللقابة و اللقانة هذه الثلاث اللقانة و
 اللقاة و اللقار و اللقي ديدن قال سيويه و الغزاة اللقان بالضم خطأ و الكسره
 الصراب كالغشيان و نحوه اللقاة و اللقية كازر كردن و اللقاة فارسي سيد اللقان
 الشقاوة كالشدن ك الذكاء بالمد تيزدل شدن اللقي مولى شردن و ملازم كوفتن
 المكي شفه بستن دست ل البلاو و البلى بالفتح و المد كعنه شدن تليت لى من حتى
 تليت و تلاوة اى بقيت بقية احملى بالتسكين و ازيور شدن احوالة شيرين شدن
 دل و در چشم و بعد بان بالباء و بنى و قولهم لم يحل منها بطل اى لم تستفد منها كثير
 فائدة و لا يتكلم به الا مع احمد السلى السلى و الصلوا الصلى و الصلا سوخته
 شدن بائس و كرم شدن بان يقال صلى فلان النار و يقال صلى بالامر اذا قاسى حرة
 و شدته الطلى زرد دندان شدن العلاء بزركوار شدن و فعل يفعل لغة فيه م
 احمى بالتسكين كرم شدن و حيت عليه اى غضبت و الاموى بعضه الدمى و الدمى
 خون آلود شدن الذما جبيندن السمى السمو العميان و العمى كورد شدن
 و قرى عموا و سمو اضم العين و الصاد يجب ان يكون هذا على تقدير فعل كزكم و ازكمه
 و ازكمه الله و جن و اجينه ابيه فكذا كعمى و ضم و امره الله و اصمته ن

و اللق كالسهم
 و اللقمان بالضم م

ن
 ۲۵۴
 نخنی فحش گفتن و یعدی با علی الغنی بیار شدن الظنی سیر از پهلوی و ادویه
 از تشنگی و غیره بخور شدن الغنایه و العنی بالتسکین اندیشه مند شدن بکار کسی
 الماضي عنی فهو عنی و عنی فهو معنی و یعدی بالباء و ابی الاصحی عنی بفتح العین
 الغنی مقیم شدن و منه احدیث و لم یغنی فی العلم یوماسالما الغنی توانگر شدن
 الغنی بجزی از چیزی پسند کردن و غنیت المرأة بزوجه غنیانا ای
 استغنت و غنی ای عاش الغنایه نیست شدن الثقیان ملازم شدن
 الغنی توانگر شدن و الرضی ایضا البهی دریده شدن البهائم از بیاشدن و قفل بالغ
 لغه فیه و النعت منها یغنی و اصله بهاء فحذفت الهاء الشهوة از زو کردن
 لیهیت عن الشئ لیهما و لیهما اذ اسلوت عنه و ترکت ذکره و اضربت عنه و یعدی
 بعن یومس عن الاصحی و هو فی احدیث **وما النعت منه علی افعلج** الجوارح
 الجوارح الالحی بسیار سخن و بیهوده کوی و شتری که یک زانوی وی از دیگری بزرگتر
 ذالخذای سست کوش و القروا بزرگ کوهان و گفته اند سخت پشت و لایقان
 جل اقری و رجل اقری مردی سخت پشت از ابزی پشت در شده و سینه بیدرد
 آمده و خصی مقهور کننده **ش** الاغشی شب کور الاغشی آنکه سر سبید دارد از
 جمله اعضا از اسپ رجزان **غ** الاغشی آنکه دندان وی کدر بسته باشد و قیل الذی

۲۵۴

يتقدم اسنانه - العلياء السفلى **ف** الاذني آن بزرگه موی پیش کردن رسید
 باشد و مردی دو تا مرغی در از بال الاسبی اسی اندک موی پیش از رو بقله
 سفو آه موی خفیفه سریعه **ل** الاجلی آنکه موی پشانی او از دو سو بشده بود
 و گفته اند موی از پیش سر بشده **م** الاطمی باریک لب و الاطمی الاسود الاعمی
 نابینا الاعمی سیاه بام لب **ن** الاثقی کز بینی **ه** الاجهر خانه بی سقف الاکھی بد دل
و من اللیف المقرون ت التوی هلاک المالح اجوی باسوزش شدن دل
 از اندوه یا از دردی از عشق و جویت نفسی اذالم یوافقک البلدونی احدیث فیحی
 الارض من ریحهم ای تعتن **ح** الحوة ذنکار کون شدن الدوی بیمار شدن و
 کهنور شدن ذل **ر** الری والروی کالرضی سیراب شدن یقال رویت ماء و
 لبناوس ماء و من لبی **ض** الضوی والضواء نزار شدن **ط** الطوی کرسنه
 شدن و باریک میاں شدن **غ** الغوی ان لایروی التخله و الفصیل من لبنا
 اتمه و لایردی من اللبن حتی یموت هن الاذقیل هو ان یشرب اللبن حتی تخم و
 یفسد جوده **ق** القوه تیز و مند شدن القوی خالی شدن و و الاستادن باران
ل اللوی کز آتش گرفتن **ه** الهوی دوست داشتن و منه قوی تقوی الیههم و
 انما یقل الیههم **ه** حمل علی قیل الیههم و انما قلنا ذک لاجل انک تقول هویت فلانا ای

کیندور

احبته من غير حره ما لم تر **ومن اليائتي** احيوه و احيوان و احيى بكسر الحاء زنده
 شدن و الماضى عيى و حى و الازغام اكثر لان الحركه لازمه و اذا لم يكن لازمه لم تدغم
 كقولهم على ان يجيى الموتى و حى القوم اذا حسنت حال انفسهم العي بكسر العين
 اندر ماندن و الماضى عيى و عيى و التعت عيى على فصيل و عيى على فاعل بالفتح **ومما**
التعت على افعلى الا حوى كبود بام لب و جزآن الاولى الرجل المحتب المنفرد
 لا يزال لذلك **ومن المهموز الفاء ب** الارب درم شدن روزگار و حاجمند
 شدن و ارب بالشيء در ب به و مدار بصير افيه و ارب الرجل اذا تساقطت
 اعضاؤه الاشب بهم در شدن بيشه الارب كرم شدن روز و التعت اتب و
 اتب و اتبج الارج و الاربع خوش بوى شدن و الابد بچشم گرفتن
 و ابد فهو ابد بالقصر اى توحش الاسد شيرخوى شدن و هو فى الحديث
 و متحير شدن از بين شير الافند شتافتن و التعت فاعل و نزيدك آمدن الامكن
 ختم گرفتن و اخذ الفصيل عن اللبن اخذ اى التخم عنه و الاشر دینه گرفتن
 الاقر نشاطى شدن شتر و فربه شدن وى الامر بيار شدن و لسيار كردن و
 منه فزاده احسن و ايز نامتز فيها بكسر اليم و سخت شدن كار **س** الانس و
 الانسبة بالفتح فيها النس گرفتن و يعدى بالياء **ض** الارض شدن ريش **ف**

الآذَنُ شَاتِفَتْنِ وَالنَّفْتُ فَاعِلٌ وَنَزْدِيكَ أَمْدَنُ الْأَسْنَانُ بِرِمَانٍ خُورِدَتِ وَ

خَسِمَ خُورِدَتْنِ وَيَعْدِيانِ بِعَلَى الْأَلْفِ وَالْأَلْفَةُ وَالْإِلْفُ بِاللَّسْمِ وَنَسِيخِ رُكُوفَتِنِ

الْأَلْفُ وَالْأَلْفَةُ نَكَدَاشْتَنِ وَأَيْنُ الْبُعَيْرِ اشْتَكَلَى أَنْفَهُ مِنَ الْبِرَّةِ وَالنَّفْتُ فِعْلٌ

قِ الْأَذَنُ يَخُوبُ شَدْنِ الْإِنْفِ بِنَهَائِتِ رَسِيدِنِ دَرِ كَرَمِ الْإِنْفِ الْفَرَجِ وَالْإِنْفُ

بِالشَّيْءِ وَالنَّفْتُ فِعْلٌ وَفِعْلٌ كِ أَرَكَيْتِ الْإِبِلَ أَرْكَأَى اشْتَكَلَتْ بِطَوْنِهَا عَنِ أَكْلِ

الْأَرَاكِ الْأَبَالَةُ اسْتَادَ شَدْنِ بَكَارِ شَتْرٍ وَالنَّفْتُ فِعْلٌ وَفَاعِلٌ أَجَلَ الرَّجُلِ

أَي نَامٍ عَلَى عُنُقِهِ فَاشْتَكَاهَا الْأَكْلُ شَدْنِ دَنْدَانِ أَرْتَبِي وَكَلَّتِ النَّاقَةُ أَكْلًا

بِالنَّفْعِ إِذَا اشْعَرُوا لِرَبْعَانِي بَطْنَهَا فَيَجْلِيهَا ذَلِكَ وَتَأَذَّتْ أَهْلَتْ بِالرَّجُلِ انْتَبَهَ

مِ الْإِنْمُ بِالْكَسْرِ بَرَزَ شَدْنِ وَالنَّفْتُ فَاعِلٌ وَفِعْلٌ وَفِعْلٌ أَيْضًا الْهَجْمُ مَلَشَ

بَرَزَ وَالنَّفْتُ فَاعِلٌ الْهَجْمُ خَسِمَ كَرَفَتِنِ الْإِنْمُ دَرْدَمَنْدِ شَدْنِ الْهَجْمُ بَكَرَدَ

آبِ وَالنَّفْتُ فِعْلٌ الْإِخْتَةُ كَبَنَةُ كَرَفَتِنِ وَيَعْدِي بِعَلَى الْأَذَنُ كُوشِ فَرَادِ اشْتَنِ

وَمِنْهُ أَحَدِيثٌ مَا أَرَدَنَ اللَّهُ لَشَيْءٍ وَالْأَذَنُ وَالْأَذَانَةُ بِلَانَسْتِنِ وَمِنْهُ ذَاذَنُوا بِحُزْرِ

مِنْ أَيْتِهِ الْأَذَنُ بِالْكَسْرِ سَتُورِي دَاذَنُ وَيَعْدِي بِاللَّامِ الْأَذَنُ نَشَاطِي شَدْنِ الْأَسْنِ

كَالْأَجْنِ فِي الْمَعْنَى وَاحْكَمِ بِنِي هَوْشِ شَدْنِ أَرْدَمِ جِاهِ الْأَفْنِ ضَعِيفِ رَايِ شَدْنِ

وَقَدْ أَيْنَ الرَّجُلُ فَهُوَ أَيْنُ شِدَائِنِ أَيْضًا نَهْمًا فَوْانُ وَانْدَكَ شِيرِ شَدْنِ شَتْرِ

بع

الامان و الامانة لمیرت اشتق الامن بالتسكين و الامانة و الامانة و الامنة ايمن
 شدن **الاله** مع غير شدن و اصله **الوله** الامه فراموش شدن و **ايمه** بمعنی
 اعتراف و اقرار في لغة غير مشهورة و **امهت الغم** امها اذا خرج بها بئر كاحصبة
 و **الجدر** **من المضاعف** **دبور الفاء** الال بوي كرفتن مشك
 و الماضي ال و هذا احد ما جاء باظهار التضعيف **و من الاجوف المهموز**
الفاء ال اود كر شدن **و من الناقص المهموز الفاء** ال اري كينه و ر شدن
 ال اسي اندوه بردن **و من المهموز العين ب** الضاب اشك در افتادن
 و الضاب ايضا يسير خوردن اب الكابة و الكابة اندوه كن شدن **و التاد**
 نكن شدن **و الذار** خوف را كردن و غيره شدن و هذا في احديته **السا** باقي
 ماندن چيزي **الفار** بسيار موش شدن **جاي ز** اجاز آب در كلو ماندن
 و يعدي بالبا **الشاذبي** آرام شدن و درشت شدن **جايگاه س** الباس
 و البوس و البيس سخت محتاج شدن و **النقت** فاعل **الشاس** درشت شدن
جايگاه ف **الساف** **السعف** **الشاف** ريش بر آمدن از كف پا **ي الشاف**
 بالتسكين دشمن داشتن **الناف** بالتسكين خوردن و **وقيل** **نيف** في الشرب اي
 او توي **ق** **التاق** پر شدن و سخت خشم گرفتن **ميق** **الصبي** ما قا اذا دخل

في المفاصل وهي شبه الفواق يأخذ الانسان عند البكاء والاشج كأنه نفس تعلقه
 من صدره **ك** الضال بوي كذا ميدن ازن **م** الرمي **ن** مهر باني كردن
 وهو متدد و فاه آمدن سرجاحت زيم به اي صلاح و زيم اي ذعر على الم اسم
 فاعله السام والسامة والسام والسام سير بر آمدن **ت** ضيكت العنز
 ضا نا اذا اشتهت الضان **ومن المعتل المهور العين س** الياس ^{نستن}
 بلغة التمع ونوميد شدن و الفعلسن هذا يئست منه اكل و يئس و ائست
 منه ائس ياسا لا غير معناه **من الم موز اندام ت** ما قنت اذ كره و
 ما قنت فتا وقتوا اي ما زنت اذ كره لا يتكلم بها الا مع **الحجج** ابحا مصدر
ججت بالشئ اذ كنت به مولعا ضنيا **احدا** پناه با كسي دادن و يعدي بالي
 و حدت بالمكان حداء اذ الزقت به الصدر انكار كوفتن **و البراة** بيز ارشدن
 البروا زيماري به شدن **ز** اخذاة كالكرهه حديث كردن **س** طسيبت
 طسا اذا اخمت من الدسم **ش** كشتت من الطعام اي امتلات **ض** القضا
 بالنسكين خوردن العضا كهنه و پوسيده شدن مشك **ط** اخطا و اخطا
 بالفتح فيها و اخطاة بالكسر النسكين فيها و اخطاة كناه كردن و جاز خطي
 نعي اخطا اذ لم يصب الصواب **ف** الدفا و الدفا و الدفاة كرم شدن

الطفوف و مردن چر بلوغ و آتش **ا** محلاً با احتمال شدن لب و بتاه شدن بودیم
از زخم کارد در حال پوست باز کردن الحلا با کلاه شدن زمین **م** الحمأ بسیار
لوش شدن چاه و خشم گرفتن و یعدی بعلى الظأ و الظأ و الظأ ^{شدن} و الظأ ^{شدن}
الکما شکافته شدن پای و کئی الرجل اذ خفی علیه فعل **ل** الشنات
بالتحرک وهو شاذ فی المعنی لانه من بناء احركة و الاضطراب و التسلک وهو
شاذ فی اللفظ لان المصادر لم یجى عید و الشنان بغير حنة و الشنان باحركات
الثلاث و المشنا و المشناة و الشناة و شمن و اشتن و شنی به ای اقرت السمعة
و النهوة و السهو و النهارة خام بنان دن کوشت و فعل لفة و التعت منها فعیل
ومن المعتل المضمون اللام الواو بالقصر و باناک شدن زمین یقال منه و بنت
الارض ففی موبوءة و الوبائة مثله یقال منها و بنت الارض ففی و بیئة الوطا
بپای سپردن و مجامعت کردن و الغاب منها یطأ بحذف الواو **و من الاجوف**
المهموز اللام الداء در دمد شدن المشیة و الشنی خواستن الکئی و
الکیة تر سیدن **و مما التعت منه علی افعال من المهموز الفاء** الآدر دبه
و مما التعت منه علی افعال من الناقص الیائی تیس آئی اذ اشم بول الاروی
فرض الآئی بزدرک دینه و لا یقال للمؤنن الیاء و لکن یقال بحرف آء **و من المهموز**

العين **سقه** الأبخاي زكاركون **ومن المهموز اللام منه** الاصداسياهي

انلك مايه سرخي باوي آميخته باشد **الاهد** كخ **الذرايس** سرسيد شدن **فعل**

بالفتح لغة **والنتقت** منه **افعل** الازر اسفيد و سياه كوش **الافطائ** ناي **بيني** ^{نشسته} فرو

الاذق اذدر و **رآمده** **الاجفا** الادنا كخ **باب**

فعل **يفعل** **بضم العين** في الماضي **و الفابر** كل ما جاء **منه** **النتقت** منه

على **فعل** او جاء عليه **و على غيره** يذكر **النتقت** منه **ب** **احد** و **ب** **فقط** افتادن

و **النتقت** **فعل** و **فعل** **انجابه** جنب شدن **و** **النتقت** منه **جنب** و **دور** شدن

حطب و **حطيب** **احسابه** كوهري و خرا و ندر **تراد** شدن **انخطابه** بالفتح **خطيب** شدن

الرحابه و **المرحب** و **الرجب** فراح شدن **و** **النتقت** **رحب** و **رحاب** و **رحيب**

و **فعل** **فعل** لغة **و** يقال **رجبتك** الدار **و** هو **شاذ** لتقديره **الرتوبه** **ترشدن** ^{النتقت} و

رطب و **رطيب** **الرتب** فراح **شك** شدن **القصعوبه** دشوار شدن **و** **النتقت**

صعب **الصلابه** سخت شدن **و** **النتقت** **صلب** و **صليب** **العزوبه** خوش شدن

آب **و** **النتقت** **عذب** **العرويه** و **العرويه** **ان** زبان **ربا** شدن **العزوبه** **بني** زن

دشوار شدن **و** **النتقت** **منها** **عرب** و **عرب** **العصابه** سخت شدن **العزوبه**

بران شدن **و** **النتقت** **عضب** **العزوبه** و **العزابه** **عزيب** شدن **و** **النتقت** **عزيب**

وعَرَّبَ القَبْلانَ والِدَّربَ نَزْدِيكَ شَدَنَ وَفِي أَحَدِثِ إِنْ تَقَرَّبَ بِذَلِكَ يَعْنِي
 مَا تَطْلُبُ بِذَلِكَ إِلا التَّحْمَدَ اللّٰهَ وَفِي حَدِيثٍ آخَرَ أَخَذَ فِي مَا قَرَّبَ وَمَا بَعُدَ التَّحْمَدَ
 تَعْمَلُ اللّٰجِلَ إِذَا أَقْلَفَهُ الشَّيْءَ وَعَمَّتْ أَخَذَهُ مَا قَرَّبَ وَمَا بَعُدَ اللّٰجِلُ بِمَا لَمْ يَكُ شَيْئاً
 شَدَنَ كَوَسْفَدٍ وَالنَّعْتُ كَجَبَّةٍ وَكَبَّةٍ وَكَبَّةٍ كَوَهْرِي شَدَنَ التَّوَابَةَ سَبَكَ شَدَنَ
 وَالنَّعْتُ نَدَبُ التَّقَابَةِ نَقِيبُ شَدَنَ **ت** الْجَوْتَةُ دِيرُهُ شَدَنَ وَالنَّعْتُ نَحْتُ
 التَّيَابَةِ ثَابِتُ عَقْلُ شَدَنَ إِحْمُوتَةُ كَرَمُ شَدَنَ رُوزُ وَالنَّعْتُ نَحْتُ الرَّمَاةِ أَرَمِيدُ
 شَدَنَ الشَّخُوتَةُ تَارِيكَ شَدَنَ وَالنَّعْتُ شَحْتُ وَشَحِيحُ الصَّلُوتَةُ رُوشَنُ
 وَنُوسِبَسَانِي شَدَنَ وَالنَّعْتُ ضَلَّتْ الفُرُوتَةُ خُوشُ شَدَنَ أَبَ وَالنَّعْتُ فَرَاةُ
 المَحُوتَةِ إِحْمُوتَةُ عَمَّا القَلْبِ وَالنَّعْتُ نَحْتُ **ث** يَقَالُ أَخَذَ فِي مِنْهُ مَا قَدَّمَ وَمَا
 حَدَثَ خُدُونًا إِيْضًا حَدَثَ فِي شَيْءٍ مِنَ الكَلَامِ إِلا فِي هَذَا المَوْضِعِ وَذَلِكَ لِمَا كَانَ قَدَّمَ
 عَلَى الأَرْدِ وَوَجَّحَ إِخْبِثَ كَرِيذُ وَبَدَّ شَدَنَ إِجْبَاةُ يَلِيدُ شَدَنَ **ج** البَهْجَةُ وَالبَهَاةُ
 يَبْكُ شَدَنَ خَرَجَتِ المَرَاةُ فَلَانَةَ إِيْ صَارَتْ كَثِيرًا إِخْرِيحُ وَهَذَا إِسْتَعْمَلُ فِي التَّعْجِبِ وَهُوَ
 غَيْرُ مُتَصَرِّفٍ يَقَالُ مَنَّهُ وَلا فاعِلُ الدَّهْمَاةُ نَارِيَا شَدَنَ وَالنَّعْتُ سَمَّجُ وَكَضْحُجُ وَسَمَّجُ
 كُنْشَ وَسَمَّجُ **ح** السَّمَاةُ جَوَانُودُ شَدَنَ وَالنَّعْتُ سَمَّجُ رَجُلٌ شَمَّحُ الذَّرَاعِيْنَ بِهِنَّ
 رَشَ الشَّقَاةُ القَبَاةُ الصَّبَاةُ يَبْكُ وَرُوشَنُ شَدَنَ وَالنَّعْتُ فَعِيلٌ وَفَعَالٌ بِالنَّعْتِ

القراة والصروحة دثر شدن و انتفت مثلها الطلاحة منانده شدن
 النفت طليح و طلم الذكرو الانثى فيهما سواء الفساحة فراخ شدن جاى يقال
 مكان فسبح و مجلس فسبح بضم اجمع اى واسع الفصاحة شيوان فان شدن
 و ويره شدن شتر از كفت التبع و القباحة و القباحة رشت شدن الملاحة و
 الملوحة نكهن و شيرين شدن و النفت مليح و ملاح با بضم مخفف الملوحة شور شدن
 آب و النفت مليح و ايقال مالح الا فى لغة رديته **خ** الملوحة و الملاحة تسمى حياى شدن
 كوشت **د** البرودة سرد شدن و النفت فاعل البعد و رشتن البلاده كندر شدن
 اجمودة بشك شدن موى و النفت جمد اجملد و اجملادة و اجملودة و اجملود جلد
 شدن و النفت جلد و جليد الرجادة فراخ شدن عيش و النفت رعند و رغيد
 ترى عيبد الطاغوث معناه صار الطاغوث معبود اله كفته الرجل صار فقهنا العتادة
 حاضر شدن المجد بزرگوار شدن و النفت مجيد و ماجد المرادة ستنيه شدن و النفت
 ميريد و مارد النجدة دبير شدن و النفت نجر و نجيد النهوة تناور شدن
 و النفت فقل **ذ** الملاذة مصدر الملوذ و المذلان هو الذى يظهر النفع و يضمه غيره
ر البصارة و البصر و استنق و بينادل شدن و يعديان بالياء اجملازة بيلند آواز شدن
 اجملازة سزاوار شدن اجملاز و اجملازة فويه و ضم شدن و النفت رحاد **ر**

الحنارة حنير شدة الحنارة باقدروجاه شدة الشعاره شاعر شدة و النعت
 الصغر خرد شدة و النعت صغير و عفار بالضم الظهارة قوى شدة شتر العسود
 شخوار و اشق العفر و العقارة نازاينده شدة و النعت عاقرو و عمر
 الفزاره بسيار شدة شير و باران و علم العارة مصدر العفر الذي لم يحجب الامور
 النعت غمر الفزاره يلبد فعدن و النعت قدر القصر كونه شدة القارة ثرو
 شدة چاه و جزآن الكبارة بزرگ شدة و النعت كبير و كبار بالضم فاذا اوطقت
 كبار بالتشديد الكثرة و الكثرة بسيار شدة المزاره ظريف شدة و سخت
 دل شدة المزاره اندك شدة و النعت نرد النظره و النظره نازه روى شدة
 و النعت فاعل و فاعيل و فعل العارة صعب شدة كادز اجماره سخت شدة
 و النعت جامز و جميز **س** الزجاجه يلبد شدة و النعت رجس العارسة
 باريك و بچيده شدة چيزى و النعت عموس و عماس القروسه و الفراسه
 سوار شدة و النعت فارس القفاسه عزيز شدة **ش** الفخس سخت رشهت
 شدة و النعت فاحش الكاشه و شكره شدة و النعت فعل و فاعيل **ص**
 التراسه مجم شدة احموصه و احمص باريك ميان شدة و النعت محصا
 و خميص الرخص ارزان شدة الرخصه و الرخصه نازك شدة و النعت رخص

نسخ

شدن

اشخاصه تناور شدن **ض** البقاضة بغرض شدن اكراضه واكروضه تزديك
 از يما دي و النعت حرض و حارض و فعل يفعل لغة العرض بالكسر و العراضه
 بالفتح يهي **ش** و النعت عريض و عراض بالضم الغرض بكسر العين تناور شدن
 كوشت الغروضه و الناضه هامون شدن زرين و النعت غرض الغروضه دور شدن
 سخن از فهم و النعت فاعل الفراضه يبر شدن كا و النعت فارض المحوضه
 و يژه شدن در حسب و النعت محض الذكر و الانثى و اجمع فيه سواء وان
 شئت انثى و ثنيت و جمعت الناضه بسيار كوشت شدن **ط** السلاطه و السلوطه
 دراز فان شدن الضفاطه ضعيف راى و عقل شدن **ظ** الغلظ ستر شدن
ع البراعه در كند شدن از اقران بعلم و جزان و فعل يفعل لغة و النعت منها بارع
 و البراعه ظريف شدن و لا يوصف بها الا الاحداث و النعت برع و برع بالضم
 اخلاعه مصدر اخليج و هو الذى خلعه اهله فان جئى لم يطلبوا بحمايه الرضا
 ليم شدن و النعت راضع **ق** السيويه الرفعه بلند شدن **ق** السيويه و
 ابو بكر بن السرى لم يقولوا منها رفع و استفهم ابارتقع عنه و اجاز غيره الرفاعه
 بلند شدن الرفاعه كما يوشدن و النعت رقيق و مرقان السرع زود شدن
 و النعت سريع و سراع بالضم الشعاغه تيلو كردن الشعاغه دليل شدن و النعت

شجیع و شجاع بالقم و الكسر الشناعة زشت شدن و النفث شنیع و شنع و
 اشغ الضلعة بهلو آورشدن و نیر و مند شدن طبع الرجل فلان ای صار
 کثیر السمع و حکم حکم خرج فطع الامر فضاة فهو فضیع ای شدید شنیع جاوز
 المقدار القضاة زاد خوست شدن اللکاة نرو مایه شدن و فعل یفعل ففاله لمة
 و النفث منها لکیع و لکع و لکع و مونت لکع لکع بوزن قظام المراة باکیاه شدن
 جای المناع و المنعة و المناعة بالتحویک و التسلین ایضا استوار شدن **ع** البلاء
 الفضاة تقول بلغ الرجل بلاغة ای صار بلیغا جیدا و بلغ الرجل بلاغة اذا کان
 یبلغ بعبارة لسانه کنه ما فی قلبه الرفاعة فراح عیش شدن و النفث رافع و
 رفیع الصداعة سست شدن **ف** الثقافة ریرک و سبک روح شدن و النفث
 ثقف بالتسلین الحصافة تمام خورد و خوش رای شدن التخافة تک خورد و
 باف شدن الشرف بزرگوار شدن و رجل شریف الیوم و شارف عن قلیل ای
 سیصیر شریفا الشظافة خشک شدن الضعف سست شدن الطرافة نوشدن
 و النفث فاعل و فعیل و مصدر الطریف فی النسب و هو الکثیر الآباء الی اجد
 الأكبر و قد یمدح به و النفث فعل و فعیل الطرافة و الظرف طریف شدن
 العرافة عریف شدن العنف درشت شدن و یعدی بالباء و یعلی القضاة

يك و نزار شدن الكشافة زفت شدن اللطافة خرد شدن الخافة نزار شدن
 النطافة بار شدن **ر** حَقَبَ السُّوقَ كَسَدَتْ اَحْلُوَقَهُ كَهَنَةُ شَدْنِ جَامِئِهِ وَ
 النَّعْتِ حَلَقُ شَيْئٍ فِيهِ الْمَذْكُورُ الْمُؤَنَّثُ اِحْلَاقَةً سَزَاوَارِ شَدْنِ وَاللَّحْمُ خَلِقُ
 وَخَلِقُ الذَّلْقُ بِالتَّسْكِينِ وَالدَّلَاقَةُ تَبْرَزُ فَاِنْ شَدْنِ وَ النَّعْتِ ذَلَقَ اَيْضًا وَذَلِقَ
 بِكَسْرِ اللَّامِ وَذَلِيقٌ وَذَلِقَ كَطَبَّ وَذَلِقَ كَصُرِدَ الرَّشَاقَةُ بَارِكٌ وَبِنُكُوْدِ شَدْنِ
 رَفَقَ اَبْنَهُ بِكَ وَعَلَيْكَ رِقْفَاوَمَرَفَقَاعِنِ اَبِي زَيْدِ السَّخِيُّ دَوْرُ شَدْنِ السَّقَاةِ
 وَالصَّفَاةُ سَخَتْ رَوَى شَدْنِ وَثَوْبٌ سَفِيْقٌ اَيْ صَفِيْقٌ وَهِيَ اَحْلَاقُ السَّخِيْفِ
 اِطْلَاقَةُ الذَّلَاقَةِ فِي الْمَعْنَى وَ النَّعْتِ وَكشاده روى شدن و النعت فِعلٌ و فِعلٌ
 وَخَوْشٌ وَآرْمِيْدُهُ شَدْنٌ شَبٌّ وَرَوْزٌ يِقَالُ بِوَمِ يَوْمِ طَلُقَ وَ لَيْلَةُ طَلُقَ اَيْضًا وَرَجُلٌ
 طَلُقَ اَيْدِيَهُنَّ اَيْ سَمَّحٌ وَامْرَاةٌ طَلُقَتِ اَيْدِيَهُنَّ الْعِثَاقَةَ كَهَنَةُ شَدْنِ وَفَعْلٌ يَفْعَلُ
 كَذَلِكِ يَدْخُلُ لَفَةً وَ النَّعْتِ مِنْ هَذَا فاعِلُ الْعِتْقِ كَوْهَرِيٌّ وَنِيكُ نَزَادِ شَدْنِ
 الْعِاقَةُ زُرْفٌ شَدْنٌ وَدَوْرُ شَدْنِ الْمِعَاقَةِ مِثْلُهَا وَهِيَ قَلْبُهَا **س** الضَّنَاكَةُ وَ
 الضَّنْكَ تَبَكَ عَيْشٌ شَدْنٌ وَ النَّعْتِ ضَنَّكَ اَيْمَانُ التَّنَاسُكَةِ مَتَعِبٌ شَدْنِ اَلْمَهَاكَةِ
 دَلِيْرُ شَدْنِ **ل** اَلْبَسَالَةُ مَحْتٌ دَلِيْرُ شَدْنِ وَ النَّعْتِ بِاسْمِ اَلْبَطُوْلَةِ وَ اَلْبَطَالَةِ
 مِثْلُهَا وَ النَّعْتِ بَطَلٌ بِالتَّخْرِيكِ اَلتَّقَلُّ بُوْرُزِ اَلْعَيْبِ كَرَانِ شَدْنِ اِحْتِثَالَةٍ وَ

الجثولة بسيار موى شدن و النعت جثل اجز الة مه در قولك غطاء جزل
 او عظيم و رجل جزل الرأى اذا كان ذارأي اجمال خوب شدن و النعت جميل و
 الراءه سيلة و جملاء قال سيبويه اصله جمالة كصياحة و قباضة لكنهم حذفوا
 العاء الرذالة و الرذولة ناكس شدن و النعت رذل و رذال بالنعم السفالة و
 السفل دون شدن و فعل بالفتح لفته و النعت منها سافل السهولة تزم و آسان شد
 النعت سهل العباله بزرگ تن شدن و النعت عبل العدالة المعروف و النعت عدل
 الفسالة و الفسولة ناكس شدن و النعت فسل المثالة فاضل شدن و النعت أمثل
 السبل و المبالة ينك شدن و فزبه شدن النذالة خسيس شدن و النعت نذر و نذيل
 الجسامه تناور شدن و النعت جسيم و جسام بالنهم اجهامة سهمكن شدن رذ
 النعت جهم احرمه و احرم كلاهما بالنهم بالسكون ناروا شدن و النعت حرم و حرم
 احرامه هيار شدن و النعت حازم احكامه محكم كار شدن اجملم برد بار شدن
 الرحامة الرحم و النعت رحوم الرحامة تزم و يار يك شدن آواز الرغامه
 الرياسة السقم بهيماد شدن ثمن الباراني الشامة زشت روى شدن
 الشامة فزبه شدن الشامة تيز دل شدن و النعت شهم الصرامة
 الجلادة و الشجاعة و النعت صارم الضخامة و الضخم و الضخومة تناور شد

٢٤

النعت ضخم وضخم بالضم العدامة احق شدة العظم والعظامة والعظمة بزر
 النعت عظيم وعظام بالضم العقم كالليرة نازا يده شدة يقال عقمت المرأة
 عقا وعقمت عقما ويقال عقم الله رجلا بالفتح واعقمها معنى ويقال ^{منها} عقم
 يديه اذا بيست ومنه احدث وتعقم اصلا والمنافقين الفخامة والفخومة
 الفخيم والنعت فخم الفدامة والقدومة كند زفان شدة والنعت فدم الفدامة
 والفخومة يروفر به شدة والنعت فعم القدم ديريته شدة وهيشه بودن القامة
 والقسام ينكوي شدة الكرم كريم شدة والنعت فصيل وتعال بالضم ويقال رجل
 كرم وامراه كرم ونسوة كرم وانما يتغير به مصدر ووصف به وكرم السحاب
 اذا جاء بالغيث اللحامة كوشة آور شدة النعومة نازك ونزم يشدة والنعت
 ناعم ونعيم ينعم كحذر يحذر لفة فيها وفيها لفة ثالثة مركبة منها وهي نعيم بالكسر
 بالضم و لفة رابعة نعيم ينعم بالكسر فيها وهي شادة البدانة تناور شدة
 والنعت فاعل الرجل والمرأة فيه سواء ويفعل ايضا التثانة زفت وسخت شدة
 الحزونة ترشت شدة زرين والنعت حكران الحزون الحزن ينكوشدة
 والنعت حسن احصانة استوار شدة حصار وجزآن واحصانة مما احسن بالضم
 والكس نهفة شدة زن والنعت حاصن وحصار بالفتح وحصناء اخشونة درشت

(٢٤)

والنعت خِشْنٌ وأَخْشَنُ الدَّهَانَةُ اذ ك شير شدن شتر والنعت دهين بلاها
المرزانه آهسته شدن والنعت رُزَانٌ ورُزِينٌ الرِّصَانَةُ محكم واستوار ك رِزَانِي الرُّكَاةُ
 بآرام شد ح السخونة كرم شدن والنعت سُخْنٌ كفقل وسخين الشَّقْوَسَةُ اذ ك عطا
 شدن والنعت شَقْنٌ القَتَانَةُ والقَتْرُ بالضم والمسكون زاد خورش شدن الكهانة
 بالفتح اختركوي كردن والتت كاهن الْمَنَانَةُ استوار شدن المعانة روان شدن
 آب وفعل يفعل لفة فيها المكانة والمكَّن كالبرد جای كير شدن يقال قد مكَّن فلان منشد
 فلان المهانة تحقيق شدن النتن والننونة والننانه كنده شدن والنعت مننت
 بكسر الميم على غير القياس السفاهة والسفاهة تنك خرد شدن الفراهة والفروهة و
الفرايهة سخت زيرك شدن وتنك وروشدن ستور والنعت منه افاره ولايتال اللقر
 آره ولكن رابع وجواد الفقاهة فقيه شدن النباهة بزرگوار ومعروف شدن
 وفعل بالفتح لفة فيها عن بعضهم والنعت نابه ونبيه النزاهة البعد من السؤ و
 اصلها من قولهم مكان نزيه اي خلا بعيد من الناس ليس فيه احد ومما جاء النعت
منه على افعال السمره كندم كوندن ب المجف لاغر شدن ق الحمارة
 احق شدن احرق الوج شدن الجمه كندن فان شدن الرغونه كاليو شدن
ومن المأمور الادمة كندم كوندن وفعل يفعل لفة فيها والنعت منهما

الوج
كاليو

افعل **ومن المعتلّب** الوجوبه بدل شدن والنعت فعل بالتسكين
الوجوبه سجت وزفت شدن والنعت مثله **ث** الوجوهه دشخوار شدن راه
از نرمی ریکه والنعت وعث و اوعث **ج** الواجبه زفت شدن **ح** الواجبه
اندر حقیر شدن والنعت وعث و وعث الواجبه والوجوهه والوجوهه و
الوجوهه سجت شدن سم والنعت وقاح والوجوهه والوجوهه شوخ روی شدن
النعت وقاح يستوى فيه المذكور الموثق وفتح **د** الواجده والوجده
يكنه شدن والنعت وخذ وخذ ووحيد الوروده كلون شدن الواجده
سجت ناكس شدن والنعت فعل منها **هـ** الواجده نرم شدن بستر والنعت وثر
بالكسر وثير وثير بالفتح والكسر **ز** الواجده كونه شدن سخن والنعت وجز
ووجيز **س** الوجوهه والوجوهه بدل شدن والنعت وخش **ط** الوساطه
بزرگوار و مهينه شدن والنعت وسط بالتحريك **ع** الوجوهه والوجوهه ارميد
شدن والنعت فاعل و فاعل و الباب بدل على الترك والتخليه الوراثة والوروع
والوروع والورعه بالضم وسكون الراء فيهم بدل شدن وقال ابن السكيت
وليس المعنى كذلك وانما هو الصغر والضعف والنعت منها فاعل بالتحريك
الوضاعة والضعف فومياه شدن الواجده سجت شدن **ف** الواجده والوجوهه

كرو

٢٤٤

٣٤٣

بسيار وينكوشدن موي و النعت و خف الوصافة فرا خدمت آمدن بنده
ق الوثاقه استوار شدن الوداقه بكيش آمدن خداوند ستم و النعت و ذوق
و ديق **و** الوشك بالفتح زود بودن **ل** الوبال و الوبل در ذكر ار شدن
م الوثامة آكده شدن الوخامة و الوخومة كران شدن و النعت و خيم و
وخم الوسامة و الوسام نيكوروي شدن **ه** الوجاهة خداوند قدر وجه شدن
و من اليائئى اليسر و اليسور آسان شدن اليسارة انك شدن و من
الاجوف الطول دراز شدن **و من الناقص** السخاوة جو انفراد شدن
البداء بليد زان شدن و اصل بذاه فحذفت الهاء السراوة مهتر شدن
الدخو داهي شدن و النعت داه المهاوة بسيار آي و تنك شدن شتر و النعت
مهي و قضا الرجل زيد من قضيت اذا حاد قضاؤه و رموت اليديده من ميت
اذا حاد رميه يستعملان في التعجب و حكمها حكم خرجت المرأة **و من المهموز الفاء**
ب الادب و الادابة فهنكي شدن و اديب شدن الارب كالصخر و الاراء
خردمند شدن رجل اربض اي متواضع خليق للخير و ارض اريضة اي زكية
و لماضي من هذه فعول و مصدرها الاراضة الاسالة كشيده روي شدن الاصله
حكيم را شدن الامانة آيين شدن **و من المهموز العين** الذابة يرد ستان شدن

لم كسر
 كرك المويجة شور شدن آب و التفت مباح الناس دلير شدن صول البيوت
 وصالة اذا صار يقتل الناس ويعذو عليهم و التفت صول الضالة خرد و نزار
 شدن وضعيف راي شدن اللوم و الملامة و الكمة ناكس شدن **ومن المهور**
اللام الوداءة بد شدن اجراءة و اجراءة عن السراج دلير شدن مرؤ الرجل
 مازدا مروة اي النسائية المرأة كوارند شدن و فيل لغة وهو من باب فعل
 لازم و متعدي البطا و البطاء در نكي شدن الرطاة و الرطاة احمق شدن
 الرفاة كرم شدن البكوة و البكوة و البكاءة انك شير شدن الملاة و الملاة
 ملا شدن القاء و القاءة خوار شدن العنائة المرأة في المعنى و الحكم **ومن**
المقتل المهور اللام الوضائة ينكوي يا كير شدن الوطاة و الوطاة و الطاة
 نرم شدن فراش و مركب و جزآن **ومن الاجزاف المهور اللام** حكي

بعض الكوفيين هيؤ الرجل من الهيئة اذا اجادت هيئة **باب**
فِعْلٌ يَفْعُلُ بِكسر العين في الماضي و الغابر ب احسان و المحسبة
 پنداشتن **م** القومة نازك و نرم شدن و الغابر منها **يفعل** **ومن المعتلات**
 الوزن و الارث و الرثة و الوراثة ميراث يافتن و يعدي الى المفعول
 الثاني بنفسه و من تقول **ورثت الشيء** ابي **ورثت الشيء** من ابي **ع** اوزع و

النعمة حرس عيسر

الرعدة برهيزن كاي شدن و النفت و ربع بكسر الراء و من العرب بقول و ربع
 يوزع **ق** الوبوق هلاك شدن و الماضي فَعَلَ و فَعِلَ ايضاً التثنية و الموقوت
 استوار شدن و يعدي بالياء الوق سزان كار آمدن المقتة دو سبت داشتن
م الودم آما سيدن و وريم انفة اي غضب **ه** الوله و الوكها من تخير شدن و من
 العوب من يقول و لة يوله **و من اللينف المفروق** الولي نزديك شدن
 الولاية و الي شدن و النعت و ال و فتح الواو هو الوجه و يجوز كسر الولاية
 دوست داشتن و النعت و ي و كسر الواو هو الوجه و يجوز فتحها **و من الممثل**
البايخ اليأس نويد شدن اليئس خشك شدن و الغاب منها يفعول عليا
 مضرتكسر حسبت و نعيم و يئس و سفلاها تفتحها و با لله التوفيق
بَابُ الْأَنْثَابِ **ب** الاثر اب توانگر شدن
 و طاك برچيني كردن و منه احد يث اثر بوا الكتاب فانه الح في احواجه الانتاب
 برجايندن الانتاب هلاك كردن الاثر اب التثريب الانتاب روشن كردن آتش
 الاجذاب بي بر شدن زمين و آذربدم القوم اصابتهم اجدب و آجدبت ارض كذا
 و صفة باجدبة الاجزاب خداوند شتران كركن شدن الاجلاب فراهم آمدن و ياري
 دادن و پيك برستور زدن تا سبقت كيرد و خداوند شتران بر شدن و پوست

و يئس

بايحه

كركي مو

فرا آوردن جراحت و پوست تر بر بالان یا بر زمین کردن تا خشک شود اِحْضَاب
 جنب شدن و در باد جنوب شدن و دود کردن و منه قرآءة المجدری یا حسبی
الاصداب که کرد ایندن الاحراب دلالت کردن بر غیبت الاحساب پسند آمدن
 و خرسند کردن یقال احسبت ای اعطیته حتی قال حسبی احصبت الرجل و هو ان
 بیشتر احصبا فی عدوه الاحطاب بهمه آمدن رز و با همه شدن زمین احتمأ
 در حقیقه نهادن و منه احدیث فاحقها عناقة ای ارد فما ع احقیبة الرجل
احقب البعیر فی احقب و هو جبل یشتر بها الرجل الی بطن البعیر مایل یثله الاصداب
 یاری دادن بر شیردوشیدن و بر غیر آن و ضرا و ند شتران ماده شدن و فاهم
 آمدن ان بهر یاری و احلبت اهلی ما خوذ من الاصلابه و هی ان تخلب لا هلک
 و انت فی المرغی تبعث به الهم الاحراب و یران کردن الاصحاب فراخ سعال
 یافتن و بابر شدن زمین الاحطاب نزدیک آمدن و اخطب احتظل و هو ان
 یصفر و تصیر فیه خطوط خضراء الاصلاب لوش ناک شدن آب الاصحاب سیست
 کردن پای الاصحاب کناه کردن الاصحاب بردن وزر اندود کردن الاصحاب
 بزردگی داشتن الاصحاب فراخ شدن سرای فراخ کردن چیزی الاصحاب
 نخته شدن خرما و بسیار گیاه شدن زمین الاصحاب راغب کردن ایندن

الافعال

۲۰۰

اَرْقَبْتُ دَارًا مِنَ الرَّقْبِيِّ وَهُوَ انْ تَعَطَّيْهَا اَيَّاهُ فَكَانَتْ لِلْبَاقِي مِنْهَا وَقَدْتُ
 اِنْ مَتَّ بَتْلَكَ فَهِيَ لَكَ وَاِنْ مَتَّ قَبْلِي فَهِيَ لِي وَسَمِيَتْ رَقْبِي لِانْ كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهَا يَرْقُبُ
 مَوْتَ صَاحِبِهِ الْاَرَاكِبُ بَرِيْنٌ اَمْدَنُ سَتُوْرًا وَارَكَبْتُ الرَّجُلَ جَعَلْتُ لَهُ مَا يَرْكَبُهُ
 الْاَرْهَابُ تَرَسَانِيْدُنَ الْاَرَاغَابُ كُنْدَامُوِيَهْ بِرَاوْرِدُنَ وَبِتَنْدِيْدُنَ رَزَا اَلَسْتَا
 كَرَسَنَهْ كَرْدُنَ الْاَسْتَابُ نَزْدِيْكَ كَرْدُ اَيْنِيْدُنَ وَنَزْدِيْكَ شَدْنُ الْاَسْهَابُ دَرِيَايَا
 فِرَاحُ شَدْنُ وَبَسِيَارُ كَفْتَنُ يُقَالُ مِنْ هَذَا اسْتَهَبَ فَهُوَ مَسْتَهَبٌ بِفَتْحِ اِحْوَاةٍ اَخِيْرُو
 هُوْنَ اَدْرُوْ وَبِشَوْلِيْدَهْ عَقْلُ شَدْنُ اَزْ كَرِيْدُنَ مَارُو الْاَضْيُ اسْتَهَبَ وَاسْتَهَبَ
 اِحْوَاةٍ اِذَا بَلَغَ الرَّمْلُ وَلَمْ يَخْرُجِ الْمَاءُ الْاَشْرَابُ اَمِيْحْتَنُ يُقَالُ اشْرَبُ الْاَبْيَضُ
 حَمْرَةً اَيَّ عِلَاهُ ذَلِكَ وَاشْرَبَ فِي قَلْبِهِ حَيْثُ اَيَّ خَالِطَهُ وَمِنْهُ قَوْلُهُ تَمَّ وَاشْرَبُوْا
 فِي قُلُوْبِهِمْ اَلْجَمْلُ اَيَّ حُبُّ اَلْجَمْلِ الْاَشْتَابُ سَخِيْتُ كَرْدُ اَيْنِيْدُنَ عَيْشُ اشْعَبُ
 الرَّجُلُ اِذَا مَاتَ اَوْ فَارَقَ فِرَاقًا اَلْبَرَجُ الْاَهْمَابُ يَارُ كَرْدُنَ وَيَتَعَدَّى اِلَى الْمَفْعُوْلِ لِيْنِ
 وَمَنْقَادُ كَثَنُ وَيَعْدَى بِاللَّامِ وَنَزْعَمُهْ كَرَفْتَنُ بَرْدُوِيْ اَبٍ وَبِشْمُ وَجَرَ اَنْ
 بَكَدَ اشْتَنُ بَرِيْوَسْتُ وَاصْحَبُ الرَّجُلُ اِذَا بَلَغَ اَبْنَهْ وَاصْحَبْتُ الرَّجُلَ اِذَا مَنَعْتَهْ
 وَمِنْهُ اَهْمُ مَتَا يَصْحَبُوْنَ فِي قَوْلِ بَعْضِهِمْ وَقِيلَ هُوَ مِنْ صَحِيْحِكَ اَللّٰهُ الْاَصْعَابُ
 صَعْبٌ يَدْفَعُنُ وَمِنْهُ اِحْدِيْثٌ مِنْ كَانَ مَصْعَبًا اَيَّ مِنْ كَانَ لَيْفَهْ صَعْبًا وَصَعْبٌ كَرْدُنُ

اسم فاعل از افعال بر وزن فاعل

۲۷۸

الاضغاب بزديک کرد ايندن و نزديک شدن الاضراب پ روی بگرد آمدن
 و مقیم شدن و چشم در پيش افکندن و بکشتی فرادادن شتر و برزدن کسی در آشتن
 الاطراب بنطرب آوردن الاطراب الاسعاف بالمطوب و الاحواج اليه و هوس
 الاضداد و دور شدن الاطراب مبالغه کردن در سخن الاعتاب خشنود کردن
 الاعجاب شکفتی نمودن و يقال اعجب فلان بنفسه فهو محجب بنفسه و برآيه و خوش
 آمدن الاعذاب تن باز کشیدن از چیزی و کسی را از کاری بازداشتن و لغزب
 القوم اذا عذب ما فهم الاعراب سخن با عراب گفتن و با تازی کردن سخن فارسی
 و بیان کردن و منه احدث الثيب تعرب عن نفسها اي تفتح و فحش گفتن و
 خداوند ستود تازی شدن و خداوند فرزند عربی نوس شدن و ربون دادن
 و هو فی احدث الاعراب دور شدن چهار پای از خداوند و اعرب الله عنه
 حمله ای ابعده الاعشاب با کماه شدن زمین و التعت عاشب و معشيب
 و کياه يافتن الاعصاب سر روی بکس شکستن الاعطاب هلاک کردن الاجناب
 توبه کردن و هو فی احدث و پاداش دادن و فرزند با گذاشتن و از پی در آوردن
 و باقی خوردنی دادن الاعراب غربت آوردن و نیک خندیدن و پرکردن مشک
 و غریب کشتن و اعرب الرجل اشد و جمعه و الفرس اذا فشت فتره حتى

الاضغاب

افعال

۴۷۹

الأغضاب محشم آوردن الأقتاب پالان بر شتر بستن الإقرب نزدیک کشیدن
اسپ و کوسفند بزادن و شمشیر درینام کردن و نزدیک کرد ایند و قدح
پر کردن و اقرب القوم اذا كانت ابلهم قوارب فهم قارئون و ايقان مقربون
وهو شاذ و في الحديث ما هن الاهل المقربة قال شجر اراها بفتح الراء وهي التي للركوة
و قيل هي التي عليها رجال مقربة بالادوم و هذا من مواكب الملوك و اصله من القراء
اقصب الرجل اذا قصب بعينه من الشرب قيل الرمي الأقطاب أي من شرب
اقلبت الرجل الخيرة أي مضج و مان اهان ان تقلب الأكتاب خط آموخت کسی را
و منه حديث احسن كان ابحاج يكتب بالطائف و املا کردن و سر مشك بستن
اكتبك الصيد أي املاك ما خود من الكتب القرب الأكتاب دروغ زن یافتن
وهو يذکر دروغ کسی و بر دروغ داشتن اكربت الذل و شدتها بالکرب
وهو اجل الذي يشد على العراقی ثم يثني ثم يثلث و اكرب ای اسرع الأکساب
الکسب و هي لغة غير فصحة الأكلاب کلب رسیدن شتر نزا و هو شبه جنون و
قرئ مکلبين ساكنة الكاف قال ابن جنی اكلاب اجوارح اغذاها بالصيد
ليكون كالکلب الكلب و اكلته كقرى و اغربته الأكتاب شفه بستن دست
الألعاب اللعيب بالتسكين الألعاب مانند کردن الإلهاب نيك دویدن اسپ

و بر فروختن آتش ایجاب نجیب زادن ایذاب خویش بین در کار خطرناک
 او کندن ایذاب نسته کردن ایضا بر بخامیدن و کار در دسته کردن
 ایضا قلبه ایضا انقب الرجل اذا انقب بعیره ایضا بغارت بدادن
 ایضا شافتن در سخن و تک بریدن اهرب الرجل اذا جد فی الذهاب
 مدعورانی احدیث اهیضوا معناه تکلموا و امضوا فیہ ایضا اثبات بر جای
 برداشتن و نبستن و نام در دیوان ثبت کردن و اثبتہ السقم اذا لم یکن یفارقہ قوله تم
 لیشوکه ای مجروح که جراحت لایقوم معها الا حیات فروتنی کردن ایضا اسباب بناجیدن
 و در شنبه شدن جهودان ایضا ازین بر کندن و منه فیستخرجکم بعذاب و
 مالی حرام کسب کردن ایضا خاموش کردن و اسکت الرجل اذا انقطع کلامه
 و لم یتمک استت القوم اجذبوا و اصله من الشنة قلبوا التاء المنقلبة عن الواو
 فی الاصل تاء الفرق بینه و بین اسنی القوم اذا قاموا سنه فی موضع الاثبات شاد کای
 کردن دشمن ایضا شمشیر از نیام بر کشیدن ایضا الصمت و روی البارانی
 معنی التسمیت ایضا و منه احدیث یوم اصحبت ای اعتقل لسانه و آکنده مبان
 کردن و یکنیک کردن ایضا در کاری افکندن که ازان بیرون نتواند آمد و منه
 احدیث فتعینوا علیکم دینکم ای یصلحون الضرر علیکم فی دینکم و سگستان استخوان

افعال

۲۶۱

از جنس افعال بریستن و برهانیدن الایات برستن و برهانیدن أَبْتَتُ الله فهو
منبوت و هو شاذ و أَبْتَتُ الغلام ای بَدَتَتْ عانتَه الانصات خاموش شدن و ويعدي
بنفسه و باللام و نصت الكلام لفة و قد ورد الانصات متعدیا فی شعر الحمیت
ث الاثلاث سه کشتن و سه کردن الإحداث کور کردن الأحداث نو کردن
و حدث و آهن بزودن الإحراث لاغر کردن استورا زاراندن الأحراث سوگند
دروع کردن الإحراث پلید کردن و پلید قوم کشتن الأحراث شیر خوردن الإحراث
فحش گفتن الأحراث بقیه شیر دست برداشتن در بستان الأحراث دره پیرد اختن و
أَفْرَثُ الرجل اصحابه اذا عرفهم للایمه الناس أَفْرَثُ الرجل فی ماله ای اسرف و أَفْرَثُ
له العطية ای اجزایها الأحراث غمگین کردن الالباب و الامکات درنگی کردن **ج**
الابهاج شاد کردن و ابهجت الارض تخرج نباتها الابهاج کثاده کردن دل و برف ناک
شدن روز و حفر حتی انخرج ای بلغ الطین الأحراج سخت کردن شدن حفظ الأحراج
در بره افکندن و أَخْرَجَ إليه ای النجاة الأحراج سخن بزرگفتن و اصله الامالة الأحراج
بچه ناقص زادن شتر و اگر چه مدرتش تمام باشد الأحراج و المخرج بیرون کردن
الإدراج در نور دیدن و أَدْرَجَتِ الناقة اذا جازت السنة و لم تلج الإدراج رفتن در
اول شب أَدْرَجَتِ الخیل أَدْرَجَتِ و احکمت و أَدْرَجَتِ الشيء اذا انفضت فی ثوب و

افعال

۳۱
الإفضاح، مخرجة كرون وبريان كردن الحج القوم سمعت إيلوم الإفضاح برانكخون خركوش
وفي الحديث أفضح الأفضاح إبانة الأفاضل من الضرع عند اكلب الأفضاح كمنه شترن جامه
ود ما بر افكندن وهو يراشدن راه أهجج البعير اذا حمل عليه في السير في الجملة حتى
سدر الأهاج نيك دویدن اسپح الإفضاح شاد کردن الأبراح بزرگ کردن ایندن
وبشگفتی افكندن و سختی نهادن بر کسی الإبلاح بماندن وهو في الحديث والبعج التحل
صار ماء فيه ^{بند} الإفضاح علكين کردن الإفضاح بحسب ایندن الأرتاح سودمند کردن
الأرجاح چرب دادن الأرواح الترح ومنه الحديث فتاة مودعة معناه المنقصة
وقيل المعطية على القلوب الأرساح لاغرسون کردن ارضیت الناقه اذا انقطع
ولها الأركاح پشت بجایی باز نهادن الإفضاح نيكو عفو کردن الإفساح بر حرب
نکردن داشتن الإفساح منقاد كشتن ومنه الحديث أسمع عيسى لك معناه سهل يسهل
عليك الإشفاح سرخ شدن غور خرمنا الأصباح والمصبوح در بامداد شدن و اصبح
قلان عالمای صاف الأصفاح سازاراد کردن و جسیپ ایندن و هذانی الحديث و پهن
بگردن و اصغى بالسيف اذا ضربت يعرضه وهو في الحديث الإصلاح باصلاح
آوردن الإضراح دور کردن الإطراح بر کردن الأطلاق مانده کردن ستور الإطراح
چشم برداشتن الأفضاح فراح سوراخ شدن پستان داشتن الإفضاح شاد کردن و

گران کردن و نام کسی را و منه احدیث لایترک فی الاسلام مغفح و بمعناه الذی انقلبه
 الدین الإفصاح تازی زبان شدن و ویژه شدن شیر و پدید آمدن صبح و افصح
 التصاری اذ اجاء فضحهم وهو عید لهم و الباب یدل علی الخلو ص ذ النقاء من الشوب
 الافصاح سرخ و زرد شدن غوره خرما و پدید آمدن صبح افح الرجل ای ظنرد
 اصاب خیر و افح ای لقی و عاش الافح کاری زشت کردن الافح ریش کردن و
 افح القوم ای اصاب ماشیتهم الفح الافح رفع الرأس و غضب البصر بیان افح
 الفحل اذ اترک راسه مرفوعا من ضیقته و منه قوله ثم فهم مقبحون افح الدابة ای
 اذ اتلفت فاهها بالطحام ظهر تضربها به لتلقه الفح الکرم اذ اتحرک للابراق و افح
 الدابة اذ اجذبت عنانها حتی تنقب رأسه الافح روی ترش کردن افح الفحل
 الناقه و الريح السحاب و الرجل الفحل ای اجهلها ذ النعت ملج و لاخ ایضا الافح
 الابصار بنظر خفیف الافح دین کردن انیدن امضغ عرضه لفة فی مقح الافح
 فک بسیار در طعام کردن تا نابه شود و بشوراب آمدن شیر الافح نزدیک آمدن
 زه شتر الافح بیانک آوردن سگ الافح حاجت روا کردن و شدن الافح
 سیراب کردن الافح مرد ران دادن و زن را شوهر افح الافح بسیار خرپه
 کشتن الافح بزین شوره رسیدن الافح فریاد رسیدن الافح زان شدن

افعال

۲۱۵

وزایل بگردن آن و با بجه شدن مرغ و آفرخ القوم بیضهم اذا اید و سرع و آفرخ
الامر استبان بعد استبناه و اصل الافراخ الانکشاف الافساح فراموش کردن قرآن الاکماخ
جلوس المتعظم الامراخ تنگ کردن خیر الانساح منسوخ یافتن و منه فری ماینسخ ای بجد
منسوخا و انما بجد کنک لسخه آیه فالمعنی متفق و ان اختلف اللفظان و الابراد رسول
بشباب و کهن فرستادن و آب سرد دادن و بجنکی کاری کردن و منه احدث ابردوا
بالظهر و قبل صلواتها فی آو وقتها و برود النهار اوله و ابردت السحابة جاءت ببرد الابداد
دور کردن ایندن الابداد ضرا و ندجهاد پای کاهل شدن و بر زمین باد و سیدن ائذلازل
اذا اخذ المال الاجهاد اندک خیر شدن اُجسید الثوب اذا صبیح صبغاً یقوم منه
الاجهاد قمار نکردن از بخیلی و در ماه جمادی شدن الاجهاد بر بخانیدن و اجهدای
اشقی و فی احدث اجهد الرجل ماله ای بعلی همنا و همنا الاحصاد بدرو آمدن کشت
و سخت بتافتن و سخت بیافتن الاحصاد شتابانیدن و شتافتن نزدیک بعضی از اهل
ادب الاحقاد بکیه آوردن و نیافتن چیزی از معدن الاحقاد سقوده یافتن و احمد
الرجل صار امره الی احمد الاحقاد الرجاء الاخلاص جاودانه کردن و دیر پیر شدن و اقامت
کردن بجای و خفتن و منه و کتبه اضل الی الارض و اضل الرجل بصاحبه لزمو الباب
میدلغ الثبات و الملازمة الاجهاد آتش فرو نشاندن الارثا بجای استادان الارجاد

لرزایندن الارشاد راه نمودن محمی الارصاد ساختن وهو فی احدیث و نگاهبان
 نرا کردن براه و فی احدیث کانوا ایرصدون الثانی فی الدين و ینبغی ان یرصد البعین
 فی الدين معناه بذ کان علی الرجلین و عنده من البعین مثله لم یجب علیه الزکوة وان کان
دین و اخرجت ارضه ثم افانہ یجب العشر ولم یسقط عنه اجل ما علیه من الدین
الارعاد لرزایندن و تهدید کردن و بارعد شدن آسمان و ارعد القوم اصابعهم رعد
 و ارعد الرجل اخذته الرعدة الارعاد ضراوند عیش خوش شدن و ارعدوا مواسم
ترکوه ها و سوسها الارعاد و الاعطاء و الاعانة و اباه ابن السبکیت الارقاد محو ابایندن و
 اسناد بجای الارعاد درویش شدن و چشم درگیر ابایندن و ارعدت الشاة ای نزل
 لبها قبل التناج الارعاد کف بر آوردن الارعاد درویش شدن الارعاد سرفرو آوردن
 و پوسته نگرینت بارام الارعاد نیکبخت کردن و المنعول مسعود و پاری کردن
الارعاد بر کشتی داشتن ستور الارعاد پشت کسی بجایی و گذاشتن و منسوب کردن
 حدیث بکسی و فی احدیث ثم اسندوا الیه ای صعودوا الیه الارعاد بی خواب کردن
الارعاد کواه گرفتن و حاضر کردن و مذی و منی از هر جدا شدن و امرأة مُشهر
 اذا حضر زوجها بلاها الارعاد تیر بر چین بگذشتن الارعاد در حرور اوق شدن
 و یعدی یعنی الارعاد عطا کردن الارعاد اصلد الرجل ای صلدن بد و اصلدن بد فصلد

افعال

۲۱۷

الأفراد براندن چیزى فرمودن و المردته صيرته طريداً و الأفراد فى المجديث ان تقول
ان سيفتى فلنك على كذا و ان سبقتك فلي عليك كذا الإعداد ببندكى كرفقن و أعدبلاً
اذ أكلت راحلة او عطبت الأعداد ساختن قال الزهري يجوز ان يكون أعدت
أعدت ثم قلب احدى الدالين تأء فعلى هذا الأصل أعدت أعدت مطلوب منه و جائز
ان يكون عند بنك عاصدة و أعدت بنا مضاعفاً قال و هذا هو الأصوب عندى الأعداد
كرد ايندن مايع الإعداد ستون فرانهادن اعند فى فئة اى اتبع بعضه بعضاً الاعمال
الغمد الأفراد تتها كردن و يك يجه رادن الأفساد تبار كردن الأفناد دروع كفتن و
فوتونه كفتن الأفناد بزرگ كوهان شدن الأفناد السكون و التموت و بى أحمد
اياكم و الأفناد قالوا يا رسول الله و ما الأفناد قال الرجل منكم امير فيا تبه المسكين و
الأرملة يقول لهم مكانكم حتى انظر في حواليكم وبياته الغنى فيقول جملوا القضاء حاجته
الأفناد برجاي بكشتن الأفناد بنشاندن و أفعد الرجل اى عرج أفعد البحر على ضيق كثير
اى مترقهم كانه أغلق عليهم الأكساد نار واشدن بازار أكد الفصار الثوب اذ ا
لم ينقه الأكهاد دوايندن خوال الاباد زين رامند زين ساختن وبرهم نشستن و
برهم نشاندن و نميد زين برستور كردن و مشكده رجو الأخرد نهادن ومقيم شدن
و أبند البعير اذ أضرب بذنبه على عجزه لبدة بن تلطه و ببرله و التركيب يدل على

تکرر الشیء بعضه علی بعض و فی احدیث کذا ابا یزید کان یحلب فیقول وَأَلْبَدُ امْر
وَارغی فان قالوا له أَلْبَدُ المرق العلبه بالضم و فحلب و لا یكون کثیرا کما یحلب فان امان العلبه
رغی الشخب لشدة وقوعه فی العلبه و فی حدیث آخر ذکر الباد البصر فی الصلوة یعنی
الرامة موضع السجود من الارض الإلحاد الحد کردن و الحمد فی دین الله ای حاد عن
 و عدل و الحد الرجل ظلم فی الجرم و اصله من قوله تعالی و من یؤدینه بالحد بظلم ای
 الحد بظلم و الباء فی زائدة الهدت ای اذی به الامداد اکثر من الشرب و ارضاع
 الفصیل و غیره ایضا الجماد یاری دادن و بجد شدن الانشاد شعر انشاد کردن و
 تعریف کردن کم شده الانقاد نیست کردن و بی مال و زاد کشق الانقاد پر کردن
أهجد البعیر اذ التی حوانه بالارض الاهاد جای مقام کردن و شتافتن در رفتن و
 از اصدا د است الاشجاد نالستان باران الاشقاد راندن أبند یبند لغه ضعیفه
 فی بند الانقاد بفرستادن و تیر و جزآن بر خیزنی بگذر آیندن و روان کرد آیندن
 فرمان و آنچه بدان ماند و الباب بدل علمی امطاء فی الامر و غیره الانقاد بر عایندن
الاهباد الاهذاب الابتار ابرتر کردن الایجاد شور آیندن آب و دردد یا نشستن
أبدن نا ای طلع لنا البدن الایسار غوره شدن طلع خرما و کشنی در دریا یا بیستن
الایسار مزد کافی دادن بشاد میان بشدن و بیرون آوردن زمین نبات را الایسار

افعال

۲۹۹

دیدن بچشم و بدر و قوله تعالی مبصرة قيل بيته واضحه مفهمه مضبیه و قيل بتصریح
ای جعلهم بصراً الابطار بدنه آوردن و مدح هوش کردن و ابطرت فلانا ذرعه
اذا كلفت اكثر من طوقه الابكار بامداد کردن و کسی را بران داشتن و ابكر الرجل ورت
ابله بكرة و كل من بادوا الى الشيء فقد ابكر اليه و بکرای وقت کان و منه احدیث لا تزال
امتی علی سنتی مابكره الصلوة المغرب الامتار بسیار خرماکشتن الاشجار پاردم ستور
بر کردن الامتار میوه دار کرد دیدن و بسیار شدن مال و مسکه بر آوردن شیر الاجبار
بستم بر کاری داشتن و النعت جبار علی غیر قیاس و نسبت کردن با مذهب خبیر الاجم
جنبده در سوراخ کردن و کاری کسی تنگ فر کردن الاجزاد هنگام بریدن خرمای آمد
واجزوا البعیر حان له ان یجزوا و اجزرت القوم جزوا را اعطيتهم جزوا و تجردونه
واجزرتهم جزوا اعطيتهم شاة بدین نحو نا فاجزود الابل و اجزرة الفم لا غیر
اجزرت فلانا قطعت و ترک زیادته الاجمار زود رفتن و کرد آمدن بر چیزی عود
و مانند آن بر آتش افکندن الاجهاد آشکار کردن سخن اخبر به ای ترک به
آتش الاجتار کرده حکم کردن و احترت القوم و للقوم اذا فوٹ علیهم طعام هم
الاحذار بر امانهایندن و جامد انورد بازدن الاحسار در بخایدن شتر الاحصار
و داشتن و تنگ شدن سوراخ بستان شتر و شکم بگرفته و الماضي من هذا احصا

اخصه المرض او العدة او مانع آخر اذا منعه من السفر او من حاجة تریدها
 ومنه فان اجتمع الاحضار حاضر کردن و دویدن اسب اخضر المهر بلا ثبات
 الارباع و القروح اذا ذهبت رو اضعه و طلع فیهها الاخبار خبر دادن الاخبار
 بناکراختن مسکه الاخبار ملانم شدن شتر و خرد و نرغ و خویش و اخذ و انقوم
 اظلم المطر الاخبار کاستن الاخبار در خطر انکسار و بدن بکدر ایندن الاخبار
 عهد شکستن و گفته اند بد رقه با کسی فرستادن الاخبار و در دل داشتن و آخرت
 الايض کث خمرها و هو کل ما و راکن و آخر فی کذا ای اعطیت هبة لی و ملکنی اياه
 بگشت بلدان و پشت ستور ریش کردن و خدا و بن ستور پشت ریش شدن و در
 باد بوزر شدن الاخبار خوار کردن الاذکار با یاد آوردن و پسر زادن و النعت
 مذکر الارهاق بشکوفه کردن نبات و روشن بگردن چراغ الاسماء در وقت سحر
 شدن و رفتن در آن وقت و اسعوم شر الفة فی سقرهم و انکر ابن السکیت
 الاسعاد و قد جار فی حدیث اسعونا و معناه اذا انا الاسفار نماز بر و شنی صبح کردن
 و بعدی بالباء و روشن شدن الاسکار مست کرد ایندن الاسهار بیدار کردن
 الاشارة عطادادن الاشارة بر ک چشم و اگر د ایندن الاشارة خون آلود کردن
 سوی راست از کوهان شتر که محرم فرستند برای کشتن و بستن غذا فی الادی

افعال

۲۹۱

تشبیه با منه احدیث اشعر امر المؤمنین ای اعلم للقتل و بر آوردن کردن کار در
و آگاه کردن از طریق حس و جامه اندوختن پوشیدن و باموی کشتن و باموی کردن
و اشعره فلان شراً غشیبه به یقال اشعره احب مرضا ای شهار ما هیان بر کند
و در ماه شدن و ماهی جایی مقام کردن اصبار شکبیا کرد ایندن و بقره کشتن و بقره
سو کند دادن ایضار ببحر ایبرون آمدن الاضار بار کرد ایندن الاضفار خورد کردن
و مشک خورد و وقت الاضفار درویش شدن اضررت بالقوم اذا اتصلت بهم
و تحرمت بحوار و نسب او ترقح و منه احدیث فیصهر ابحی ای بدینه و منه انقضا
فی النکاح و هی المقاربة الاضار تنگدل کرد ایندن الاضار در دل بگذشتن و باریک
کردن و اضره ای کمی عنده الاطهار پاک کرد ایندن و منه فوا الحسن تطهرهم و تزینهم
الاطهار ظرفرد اذن الاطهار آشکارا کردن و ذر کر مکاه شدن و رفتن دران و مطلع
کرد ایندن و غالب کرد ایندن و اظهرت بفلان اعلیت به و اظهر القوم اذا کان
لهم ظهیر یقولون علیه الاعبار کوسفند ناچیدن و خسته بنا کردن الاعثار دیده ور
کرد ایندن الاعذار عدد درست آوردن و مبالغت کردن و خسته کردن و عذار بر است
کردن و بسیار عذر و شدن جای و خداوند عذر کشتن و معذور داشتن و با عیب
بسیار شدن و هو فی احدیث و اعدر به ای تنگل به عا لیر او هو اثر ابحر

نظ

اصغر
مندی

اعصار تنگ دست شدن اعشاره شدن و دم پاب آمدن شتر اعصار
 بجای زبان رسیدن دختر و نزدیک کشتن ابر باریدن اعقار بسیار عقار شدن
 مدوئس کردن اعکار تیره کردن چیزی و خداوند شتران بسیار شدن و آن از بجا بود
 تا صد اعمار زمین آبادان یافتن ابو زید یقال اعمر الله بك منزلك قال لا یقال اعمر الرجل
 منزله بالالف و اعمرته دارا او ارضا و ابلا اذا اعطيت اياها وقت هیتك عمری او
 عمر ك فاد امت رجعت الى اغبار نو شکر کردن در طلب چیزی و نیک باریدن باران و کرد
 بر آنکه محقق اغبار تاریک شدن شب و باس گذاشتن چهار پای از کله و هانی احدیث
 اغزار خداوند شتران بسیار شیر شدن فی احدیث فاغفرت بطحا او هاقیل هار علیها
 كالغفر من النبات و قيل اخرجت مغایرها و هی شیء یسببه الصمغ و فی احدیث حتی
 اعمر بطنه ای واری التراب جلد بطنه و منه غار الناس یجمعهم حین التمس بعضهم بعضهم
 الاقار آب شیر کرم شدن و فی احدیث نفعی عن کل مسکر و مغتر المغتر الذی یفترا یجد
 اذا شرب الابقار در وقت صبح شدن الابقار کسی را بر کسی فخر نهادن الاقطار روزه
 کشادن افقر التجم و ذلك فی الشتاء لان النبی اذا كبده السماء من نظرها فافقر ما و
 الاقار استور بواکب فادرد و درویش کردن و قولهم افقرک الصید ای امکنک من
 فقارة ای فارمه الافکار الذی مشهور دن الاقار کورد ادن و فرمان دادن بدون کسی

افعال

۲۹۳

الافتار درویش شدن و نفقه تنگ داشتن و خویشتن را بوی کردن ^د
الإقصار باز ایستادن از کاری یا توانایی و التوت مقصر و قصار ایضا و در شلیکاه ^{شدن}
و کم کردن نماز و فرزند کوتاه زادن و أقصرت النجعة و المعز فی مقصر اذا أسنتا
حتی یقصر الجراف اسنانها أقطر الشيء ای جان له ان یقطر الأفعال حرف بکردن
الافتار خالی شدن سرای و بی نان خورش شدن و أقفر الرجل ای صار الی القفر ^{الافتار}
بما هتأب شدن شب و اقترنا ای طلع علينا القمر و اقبر التمر ای ضربه السرر
فذهب جلاوته قبل ان ینضج ^{الافتار} مقهور یافتن و بحال مقهوری کشتن ^{الافتار} بزرگ
داشتن و اکبر الصبی اذا انقو ط و هو کناية و قيل ^{الافتار} اکبارا حیض و فسر بعضهم قوله تعالی
فلما رایته اکبرته بهذا المعنی فی هذا القول الی المصد ^{راجمتم} و ای هذه الجملة اکثر أهل اللغة
الاکثار بسیار گفتن و بسیار مال شدن و بسیار کرد ایندن و شکوفه بیاوردن خرما ^{الافتار}
کافر خواندن و تکفیر لفظ الفقه و المتکلمین ^{الافتار} چیزی خریدن بلا چهره در شکم
آستن بود و امجرت الشاة اذا حملت فحطمت بطنها فحزمت ^{الافتار} الامذار تباه کردن مرغ
خایه را امشرت الارض ای اخرجت نباتها و العنابة اذا اخرجت لها ورق و اخصنا
الامطار بار ایندن و باریدن الامعار درویش شدن ^{الافتار} الامغار سرخ شدن شیر کوسفند ^{شدن}
الامغار سخت بلخ شدن ^{الافتار} الامکار بار یک شدن اسب الامهار کاوین کردن و پاکیزه

الانذار میدن بینی و خون از بینی میارزدن الانذار میفکندن الانذار ابلاغ و
 ایکن
 الانذار التحویف و یعدی الی الضعولین الانذار رند کردن الانذار تازہ روی کردن
 الانذار امان دادن الانذار بار آوردن درخت اراک الانذار الامغار
 الانذار رسیدن و حکم کردن بغلبه کسی بر کسی الانذار باز ایستادن و هوئی بحدیث
 انکار ناشناختن و محو کردن الانذار روان کردن آب و آنچه بدان ماند و انهم نافی
 النهار اهتر الرجل فهو مهتر اذا صار خرفا من الکبر و منه احدیث الذین
 اهترو الذکر الله ای کثرت فی طائفة الله و هكذا زاتم الامحار فحش و یهوده کنس
 الابراز بیرون آوردن لاتراز سخت فر کردن حمیر و اثر العز و لمحہ امسه الامحار
 خمسة را بکشتن و یعدی علی الاحراز در زکرون الارکان کج و کان یافتن الامحار
 عاجز کردن و عاجز یافتن و اعجزه الشئ ای فاته اعزفیه ای عابه و صغیر من شانه
 انمن ان ای فتر فاجترات علیه و رکت الطریق الافراز جدا کردن بزخ
 العز فی کلامه ای عتی الامعار خلاوند بز بسیار شدن الامحاز و عده راست بودن
 انحر القوم ای اصاب ابلهم النحر انشع طعام المیت ای دفعها علی موضعها و کب
 بعضا علی بعض الافراز برب را خن بگردانیدن الانکار بر رسیدن آب چاه
 الابلاس نومید شدن و شکست خوردن و هکن شدن و نومید کردن عن اللیت

افعال

۲۹۵

الافتاس هلال کردن و بر روی انگشتن الاجواس پرک کردن مرغ بار و پرک کردن ^{برای}
و پرک پای کسی شنیدن و آخر سن مجادی اذ احد للایل الاجلاس نشاندن الاجاس
وقف کردن الاجراس روگائی بجای مقام کردن الاجلاس بپلاس پوشیدن ستور و اصلت
فلا تائمیگا اذ السر تنها علیه الاجراس کنگر کردن اخفص الرجل اذ اقل اقم ما قدر علیه
و منه شراب محض ای سریم الاسکار الاجلاس کیزه شدن موی الاجاس بخ شدن
و پنجم باب آمدن شتر الاجناس با پس بردن الادراس درس بر کسی گرفتن و منه قرک
تذرسون الاجراس لرزانیدن الاکاس قلب الشی عار اسه ورد اوله علی آخره
الاجراس در کور کردن الاسداس شش شدن و ششم باب آمدن شتر و اسدس الاسید
اذ القی السن بعد الرابعة و ذلك فی السنة الثامنة الاشاس با آفتاب شدن روز اضو
امر کنا اقلته اهبکت الابل اذ اصارت ذاعبس الاعواس و لیمه ساختن و لغت قلیله فی
التقریس و اعرس باهله اذ ابی بکله و کذک اذا اشیم الانقل عرس و العامه تقول
یقال لم تعنس السن و جمه ای لم تغیره الی الکیر الافراس کرک از رمد کوسفند بودن
و افرس الرجل الاسد حاره اذ اترکه لیفرسه و سحو هو الاقلاس مغلس شدن اقبست
الرجل علما و قبسته نار فان کان طلبها له او اعانه علیها قال اقبسته نار اها قول ابی زید و قال
المکسائی اقبسته نار او علما سواد قال و يجوز طرح الالف بها الافراس سر و کردن

الانفاس توانگر شدن الانفاس بآب فرو بردن الانفاس سرکین و بول فراغ آمدن
 در سراب و در غران الالباس پوشانیدن الالباس یاری دادن در جستن الامراس
 اعاده تحصیل من جانبی البکرة الى مجراه و الشابة بين البکرة و القعو و هو من الاضداد
 الانجاس پلید کردن الانفاس راغب کردن و نفیس شدن و فی احدیث انفسهم
 ای اعجم الاهلاس پنهان خندیدن و پنهان راز کردن ش اجماش کرستن راسا ختن
 اجماش فرز ند حبشی لون زادن الاحماش مخم و آتش یک افروختن بهیمه بسیار
 قری یوم بیطش معناه تسلط علیهم من بیطش هم یقال بطش هو و ابطشه ان الخرج
 و الخرجة الادماش مدهوش کردن الادعاش لز زانیدن الاعراش بر چفته شدن
انکور الاعطاش تشنه کردن انکورد و خداوند چهار پای تشنه شدن الاعباش العینش
الاعطاش تاریک شدن و تاریک کردن الافحاش فحش گفتن الافراش باز ایستادن
 و کسترانیدن و پره در نقل افکندن افرش به افراش ای سعی به وقوع افراش
 حمله پستان شتر بستن و یعدی بالباء الامحاش سوزانیدن الانفاس بجزا کذا شتن
 شتری شبان و کوسفند شبص الابراص پیس کردن الانفاس محکم کردن و التعت
 مترص و ترص الاضلاص ویژه کردن الادعاص لنکا شدن ستور و فی احدیث وان
 دینه لم یکن عن ارعاص الارصاد و اصرا و ککنه کان عارضوا اصله من الرهن

افعال

۲۵۷

و هو تأسيس البنيان الاشخاص كسبل كبرون وغيبه كردن و تيراز زور نشان
بگذشتن و قولهم سخن علی سفر قد اشخصنا ای جان شخصنا الاعراض عفاص ساختن
شیشه را فرصتی الفرصة ای امکنتی الاقاص برجای بگشتن الانقاص اندکی از
کوهان پدید آمدن و فریب شدن شتر در تابستان الاملاص بچه بگو کردن زن
و بعدی بالیا الانشاص از جای برانگیختن الانقاص بول انداختن کوسفند
و بسیار خندیدن رض ارضت الارض اذا تعاون بارضها و کثر الابغاض دشمن
داشتن الاجراض خیز در کلوگیر آیدن الاجراضی بچه بیفکندن شتر و شتاب آیدن
و اجھضنی فلان اذا اغلک علی الشئ الاجراض حق کسی باطل کردن و آب چاه برسانیدن
و تیرد پیش تیر انداز او فیدن الاجراض فرزند بد زادن و احرضه احب ای
افسلا الاجراض بسیار شوره شدن و چر آیدن در شوره الاحاض باطل کردن حجت
و خیز آیدن الاحاض فرو خویا آیدن کوسفند و کاو و اسپ و سگ و فی ظلیث
فدعا باناء یربض الرھط ای پرو نهم حتی بنا موا و میتد و اعلى الارض و من روی
یربض بالیاء فهو من اراض الوادی ای استنقع فیہ الماء الارفاض فرو گذاشتن
شتر بی شیان ار کھضت الفرس اذا عظم بطنها و تحرك الارماض سوز آیدن
و یک گرم مردم را و منه قیل ارضه الامر الاعراض روی بگرد آیدن و پدید

آمدن و ممکن گردیدن چیزی و فسر حدیث عمر فاذا ان معرضا بالمعانی الثلثة و بجه
 بهن زادن و خصی کردن کوسفند و اعرض فلان اذا ذهب طول و عرضا و فی احدی
 لقد اعرضت المسئلة ای حیث بمعریضه ای و اسفنه الاعراض تنکح کردن و تنک
 بر اشترخشستن الاعراض چشم فر کردن و آسان فر گرفتن در معامله و کرانه شمشیر
 تنک کردن الافراض بدان حد رسیدن که مال که زکوة بروی فریضه بود و عطاد ادن
 الاقباض شمشیر و کار در رادسته کردن الافراض و ام دا دن الامحاض شراب و یثه
 ادن و دوستی و یثه کردن و کل شیء اخلصه فقد اخصه الامحاض هنگام فازدن
 شیخ آمدن الامراض بیمار کردن و امراض الرجل اذا وقع فی ماله العاهة و اذا فارب
 الاصابه فی الرأی الانباض بیان کردن زه کان الانعاض جنبانیدن سر الانعاض
 و زاد و بی مال کشتن و انقضت الابل بنحت الانعاض کران کردن و بجه رست آوردن
 و بانک کردن مکان و عقاب و شتر بجه و شمشیر بجه و انقض بالبهیم ای صوت
 انقاض العلك تصویبه و هو مکروه و فی احدیث فانقض به درید یرید آنه
 نفر بلسانه فی فیه کما یرجر احمار و الشاة فعلها استجتها الاله الانعاض برانکستن
 ط اسطت الناقه ای ترکت مع و لدها ابعط فی السوم مثل العده ابلاط درویش شدن
 و الماضی ابلاط و ابلاط بجه و الحاح کردن در سوال ابسطه المرض اذالم یکدی بفرام

الاحباط باطل کردن عمل و ان یذهب بذکر کبة فلا یعود كما كان الاخلاط جمد کز
 ذر سو کند الاخر اط دو الاخریطه در هم او کندن و اخرطت الناقه اذ اخرج بها
 مستقدرا لقطع الاوتار من عیب اذ اصابه عین او غیر ذلک الاخلاط ادحال قضیب
 البعیر فی حیاء الناقه اسبط الرجل اذا امتد وانسط من الضرب و یقال مالی
 اراک مسبطا ای مدیاریا رسک کالمهموم مسترخی البدن الاستخاط بخشم آوردن
 الاستعاط دارود ربیبی کشی واکردن و نیزه بر سینه زدن الاستقاط بیفکندت ^{یقال}
 اسقط فی کلامه ای اتی بالسقط وهو اخطا و تکلم بکلام فاسقط بحرف و ما اسقط
 حرفا عی یعقوب الاستخاط و بر کردن الاشرط اعداد الابل و الغنم للبیع و اشترط
 فلان نفسه الامر کذا ای اعلمها له و اعدھا و منه سنی الشرطی الاضرط بضرب
 آوردن و بزبان تیز دادن و منه احدیث فاضرط به ای استخف به الاعیاط سوت
 شدن تب و باران و پیوسته داشتن پالان بر پشت ستور الاغلاط در غلط او کندن
 الافراط از حد در کندن شستن و شتابانیدن و پر کردن و فراموش کردن و افراط
 المرأة اولاد اقد متهم افلطنی الرجل اولتنی و افلطن الامر فاجاه الاتخاط قحط
 رسیدن و مثل الکسال ایضا الاقساط عدل کردن اللفاظ اللغوی الاستخاط ^{کاد}
 کشیدن و تیر بکزدن و دیدن اسوط الشعر اذ اجان ان یرط الاملاط بجه

بیوگندن شستن پیش از آنکه موی بر او زده باشد الانباط بآب رسیدن کارین
 انشاط کشادن کره و خدو و نرستور نشاط کشتن و انشطه الکلا ای سمن الابهاط
 فرو آوردن و کاسته کردن بهای آخریان ظ الاحفاظ بحشم آوردن الاغلاظ سخن
 درشت گفتن و اغلظت الثوب ای اشرتیة علیظا الانفاظ اقامه الذکر و الشیق
 ایضا الانفاظ شتابانیدن ع الابداع نو آوردن و ابدعت الراحلة ای کلت وقد
 ابداع بالرجل ای کلت راحلة الابداع آخریان فرادادن و شفا دادن سائل را
 در جواب و ابضعنی الماء ارفانی و ابضعت المرأة اذ از وجهها و هو فی الحنث
 الابداع بکلوز و بردن الاتباع در رسیدن و در رسیدن و منه الاتباع فی الکلا
 مثل حسن بسن و واپس کردن و حواله کردن چینی با کسی و الماضی من هذا افعل
 الاتباع بر کردن الاتباع نه شدن و نهم بآب آمدن بیشتر الاتباع بیوراشتن کردن
 الاجذاع در زندان کردن و اجذعت الصبی اسأت غذا به الاجذاع دو ساله
 شدن کاو و کوسفند و آهو و اسپ و پنج ساله شدن شتر و در زندان کردن
 الاجذاع بر جزع و داشتن الاجماع عزم کردن بر کاری بقال اجعت الامر و علی الامر
 و اتفاق کردن و جمله پستان شتر بیستن و اجمع الامرای جعله جمیعاً بعد ما کان متفرقا
 و یفرقه انه جعل ید بره و یفعل مرة افعل کذا و مرة افعل کذا فلما عزم علی امر محکم

افعال

۳۰۲

اجعه ای جمله جمعا و من هذا و ما كنت كذا و هم اذا جمعا امرهم هذا معنی اجماع
الامر ثم صار بمعنى العزم حتى وصل بعلی فقیل اجمعت علی الامر ای عزمتم علیه و
الاصل اجمعت الامر الإخضاع بهان کردن و منه المخدع الإخضاع و الإخضاع فروتن
کردن ایندن الأدقاع بخاک واد و سایندن الأدراع ز فان از دهن بیرون کردن
الأدراع زیندن اشک الأدراع بسیار کفتن و افراط کردن در آن و با بجه شدن
کاوش و شترونی الأدراع ذراعیه ای اخذ الأدراع در بهار شدن
و در بهار چر ایندن و چهار شدن و تب چهارم آمدن تقول منه اربعت علیه
اکم و اربع الرجل و چهارم بآب آمدن شتروندان رباعیه ستور سیفیدن
و در جوانی فرزند شدن و چهار ساله شدن کوسفند و پنج ساله شدن کاوش
و هر چه سم دارد و هفت ساله شدن خداوند سول و اربعوا اقاموا فی المربع
و هو منزل القوم فی التریح خاصه عن الارتیاد و البجعة الارتاع چرانیدن
و ارتع الغیب ای ابنت ما یرتع فیه الابل الارتاع فربه شدن شتر از
فزاری و حدث کردن و با کرد ایندن در لغة هذیل و ارجع الرجل اذا هوی
سیده الخلفه لیتة اولی شیا الأرضاع ناپیدا کردن سنان در مطعون الأرضاع
بشیر دادن از دعتة ارضاً اذا جعلتها مزرعة الأرضاع دیدن خرگوش

ودل بر کارى نهادن و بعدادى بعلی ملاک اخیلیل و عند الکسائی هو متعد و القراء
 اخذ بالقولین الاسباع فرو گذاشتن و هفت شدن و هفتم باب آمدن شستن
 و فرزند فرا دایه دادن و هفت ماهه زادن و اسبج الرعیان اذ اوقع فی موا^ش
 اسبعته اطعمته التبیع الإسراع شاییدن یقال اسرع فی السیر و فی الاصل
 متعد و خداوند ستور زرد شدن الاسماع شنوایدن و دشنام دادن و گوشه
الإشباع سیر کردن الإشراع در فرا شاع کردن و نیزه بر کسی راست کردن
الإشباع دور کردن و نعلین را شمع کردن الإشباع الاغضاب و يقال
 الاملا و الإشباع روشن شدن چراغ اصقعت الارض معنی
اصقعت الاضباع بکشن آمدن شتر ماده اصقعت الارض کسی را پهلو بر زمین نهاد
اصقعت الارض فروتن کردن اصقعت الارض و نزول اللبن فی الشاة قبیل النجاج اصقعت الارض
 بحسب ایندن اصقعت الارض دیده و روشن و دیده و ر کرد ایندن و شکوفه خرما
 بیامدن و قی کردن و قری قال هل انتم مطلعون و معناه مقبلون اصقعت الارض
 طمع افکندن اصقعت الارض بشیب فرا شدن و بیابا بر آمدن و هذا ان البار
 و بکسی فرو آمدن و فرع کشتن و هو اول ولد تنجی الخلقه ید بحونه لانهم
 یتبرکون به و يقال اصقعت الارض به ای ابتدأت به اصقعت الارض بترسانیدن

افعال

ویم از کسی ببردن الافطاع سخت و شنیع شدن کار و فطیع یافتن آن و اقطع
الرجل ای بزنی به امر عظیم اذعه و قدعه و هو الكف الاقلاع فحش گفتن الاقراع
کشتن فرادادن و منه احدیث کان یقرع غنمه ای بزنی التیس علیها و قرعه
افکندن و بهین مال فاکسی دادن و باحق کردیدن و اقرعه کففته الاقشاع
واشدن میخ و پراکنده شدن قوم الاقطاع اقطع دادن و باران و حجت و خلیه
مع منقطع شدن و دستوری دادن در بریدن و اقطع البعیر اذا حق و کذک
اقطع الرجل اذا لم یرد النساء و ینتشر الاقلاع و الیستادن الاقطاع الاذلال
القهر الاقطاع خرسند کردن و سر برداشتن و منه مقنی رؤسهم و کردن
بیازیدن شتر سوئ حوض تا آب خورد و اقع یدیه فی الصلوة اذا رفعهما فی
القنوت مستقبلاً یطوئهما و وجهه لیدعو و اقعت الاناء اذا املاته لتصب ماء
او استقبلت به جریة الماء لیمتلئ و اقعت الابر و الغنم اذا احلتها للمرتع
واقع الرجل اذا ضرب بالاناء جهة الکرع القوم اذا اصابوا الکرع و عوماء السماء
قاوردوه ابلهم الاکتاع فروتن شدن الاماع ربودن و یعدی بالیاء و زمین
جاسبید کند مه شدن و الملح الفرس و الاتان و اطباء التبوۃ اذا اشرف للمحل
و اسودت حلتها الامتاع بر خورداری دادن و بر خورداری کوفتن و بر نیاز
شده

و یعدی بعون الامراع بسیار گیاه شد و وادی و بسیار گیاه یافتن آنرا و روغن
بسیار در سر کردن الامصاع خداوند شتران بی شیر شدن آنرا و القوم اذا نزعوا
ابنهم الی اوطانها الانشاع المشوع انضع الرجل ای اظهار مافی نفسه و قصدہ للقتال
و انضع اقشعوا الانتاع در آغشتن و شتر کشتن از بهر میهمانی سفر و سیرا بکردن
و پیایی بانگ کردن **الاجماع** بخوابیدن **الاهراع** خستافتن و الماضی **اهرع** و قوله
یهرعون الیه ای بیستخون الیه گانه بحث بعضهم بعضا و **اهرع** الرجل اذا
ارعدت غضب او حمی او فرغ **اهطاع** شتافتن و نگر بستن و اطمع اذا آمد
عفتة و صوب رأسه **الابلاغ** رسانیدن **الارباع** فرو گذاشتن شتر تا هر وقت
که خواهد آب خورد **الارزاع** کل انیکختن و ارنغت فیه اذا استضعفت و عتة
الاسباع تمام کردن و رجل **مسیع** علیه درع بیالغه **الافراع** رختن و **معلقة**
مفرغة ای مصممة اجوانب **الافشاع** بتاز یا نه زدن **الامراع** فرود ویدن آب
دهن و بهر موده کفتن و لغة فی **الامراع** **الانساع** فاتولیدن و رستن درخت پس
از برش **الاهباع** بخوابیدن **ف** **الاتحاف** تحفه دادن اترفه ای نعمة
و اترفته النعمة اطفته **الاتلاف** هلاک کردن و هلاک یافتن **الاتحاف** ببردن
و یعدی بالباء و کار بر کسی تنگ فر کردن و **اححف** به ای ضربه و **اححف** به ای

افعال

۳۰۶

قاربه و دنامه أَخَفَ الرجل أي جاء بها كخف الحراف شتر رانزار كرد
أَخَوَفَ الرجل إذا رمى ماله و صلح أَحْشَفَتِ النخلة أي صار ثمرها خشفا أَخْصَفَ
نيك دویدن و استوار کردن و تنگ یافتن رسن أَخْلَافَ سو کند و ادق
أَخْرَافَ در خریف شدن و در خریف زادن کو سفند و جزآن و فی احديث
أخسفت ام او شلت ای انبطت ما و غیرا ام قلیلا و شلا أَخْصَافَ التخصيف
أخطاف اکشا انطوها و رمی الرمية فاخطفها ای اخطاها أَخْلَافَ و عهد
خلاف کردن و خلاف یافتن آن و بدل گرفتن از چیزی و بدل باز دادن از مال و فرزندان
و از چیزی که از آن عوض خواهند آب بر کشیدن و بوی دهن بگردیدن
دست بشمشیر زدن از بهر بر کشیدن و فی احديث أَخْلَفَ السيف يوم
بدو قال شمر اخلف يده اذا اراد سيفه فاخلف يده الى الكناية و فی حدیث آخر
أخلفني عمراي ردني الى خلفه و أخلف النبات ای اخرج الخلقه و أخلفت
النجوم اذا اجمعت فلم يكن فيها مطر الا دنا ف نزدیک شدن آفتاب بفرود شدن
و ادنفه المرض اثقله و ادنف بنفسه يتعدى و لا يتعدى و الباب يدرك على
الخطيئة أَخْرَفَ المشارفة نصاب الشيء أَخْرَافَ الامراخ أَرَادَ اف از پی فراشدن
و از پی کسی در نشستن و در نشاندن و آردفت النجوم ای توالت الارساف باند
راند شتر

الارغاف شتابانیدن و بر کردن مرشک و خوردن از بینی بیارودن الارغاف
 گوش فرو گذاشتن شتر از ماندگی و هوای احوال تنگ کردن پیچ
 الارغاف ماندن در رفتن الارغاف شتافتن در رفتن و برشتافتن در رفتن
 الارغاف برجای بکشتن الارغاف نزدیک گردانیدن و جمع کردن و سفر بهما قوله
 از لفظنا ثم الاخرين الا ان احمل على المعنى الاول احسن از هفت له حدیثا
 ای اینه بالکذب و از هفت له الدابة صرعه الاسراف پروه فرو گذاشتن و تاریک
 الاسراف تاریک شدن شب و قناع فرو گذاشتن زن و الباب بدل علی
 ارسال شی علی شی غطاء که در لغت هواز نه اسراف انجری است و اسرفوا
 اسرجوا من السراج و لیسما شی لمجا الفته ای اسراف کزان کاری کردن
 الاسراف رو کردن حاجت و بیدای الی المفعول الثاني بالباء و نزدیک شدن بزنا
 الاسراف پیش فرستادن و سلم دادن الاسراف و پیش شدن اسپ و محکم کردن
 بند بر شتر فاذا سمعت فی الشعر مسنیفة بکسر المون فهو من اسراف اخیل و بالفتح
 من اسراف الناقة و ربما قالوا استنفوا امرهم حکموه و هو استقاره من هذا
 الاسراف مطلع شدن و بیدای علی و برز و چیزی بشودن و بلند شدن
 الاسراف جمع کردن صحیفها بسیار در چیزی الاصداف بچسپانیدن اصلا

افعال

دشمن کردن آیدن الاضعاف ضعیف کردن و افزودن کردن و النفور من
هذا مضعوف عن ابی عمر و عبید و ضاوندستور ضعیف شدن و أضعف
القوم ای ضوعیف لهم من قوله تعالی فَاُولَئِكَ هُمُ الْمُضَعِفُونَ و هذا
یتقنی ان یقال أضعف القوم الأطراف طرفه آوردن و علم کردن برکناره جا
و بسیار سفید کدمه شدن زمین الأطراف ظریف زادن الأطراف اطراف
الامر مثل ظلفه الاجیاف لاغر کردن الإعراف دراز شدن بش أسب الأعصاف
هلاک شدن و باد سخت جستن در لغت بنی اسد و نیک شتافتن أسب
شتر و با برک شدن کشت الأعلاف بار بار آوردن طلح الأغلاف قناع بر روی فرد
کذاشتن زن و صیاد دام بر صید و مذافی الحديث و اغذف اللیل ارحی سدوله
الإغصاف سخت تاریک شدن شب و فی الحديث و مغضفة ای قاربت
الادراک و لما یدرک و قیل المتدلیة من الشجر الغلاف در غلاف کردن چیزی
غلاف ساختن الأقواف بدن زار شدن و اقترق له ای دانه الاقطاف بو کردن
آمدن انکور و ضاوندستور خورد کام شدن الإکناف یاری دادن الالحاف
إسحاق کردن اللطاف سبکویی کردن و الطف الرجل البعیر اذا ادخل قضیبه
فی إحما و ذلک اذا لم یعتد موضع الضراب الاسخا قنزار کردن الانزاف

برساینیدن اشک و آب چاه و هذا الخبر عن الباراني ومست شدن و رسیدن
 شراب کسی و مال وی و آب چاه الاشفاف کف شیر خواستن الانصاف انصاف کسی
 بدادن از خویشتی و داد کردن و روز نیمه رسیدن الانطاف کسی را متهم کردن
الانقاف استخوان کسی را دادن تا مغز بیرون کند و قولهم اتقف وادیا ای الکثر بینه
 فیه یعنی اجراء فی احديث الكاف الله من كل سوء یعنی تزییهه عن الانذار
 و الاولاد الهدف علی الشئ ای اشرف و اهدف الیه ای الجأ و اهدف لك
 الشئ اتصف الاهراق غلو کردن در مدح عن الباراني و افزون شدن مال
الاهناف الامهاتش و قيل ضحك فیه فتور که ضحك المستهزئ ق الابرار
 تهدید کردن و با برق شدن آسمان و رسیدن برق قومی را و دنیا را برداشتن
 شتر و آستنی نمودن وی بی آستنی و بر راستن زن و ابرق الرجل اذا المع بسيفه
 و فی احديث ابن قواي ضحوا بالبرق ق و هي الشاة التي في خلل صوفها الابيض طاقا
سود الابساق بافله شدن شتر پیش از زه الابلاق ناکشادن در الاحراق کرد
 چیزی در آمدن و یعدی بالباء الاحراق سوزانیدن و منه احديث شرب
المان المحرق ای اطفلی بالناد الاحراق احموزادن و المرأة محموق و محمقة و احمق
 یافتن الاحراق منختم آوردن و بار یک کوهان و میان شدن الاحراق مدحوش کردن

معنی و آنکه اهل اللغة و مهربانی نمودن و بستن و بعلی و اصلها واحد اشتقاق
 سرمشک بپستن و اشتق بعیره لغه فی شقّه و اشتق البعیر بنفسه اذ ارفع رأسه
 يتعدى ولا يتعدى الاضداد كما وین نام بردن الاضداد بپرايندن و پيروش کردن
 واصعقتم السماء ای التقت عليهم الصاعقة الاضداد اتفاق کردن و منه اتحاد
 فاصفقت له و يروى فانصفت له ای اجتمعت و در فاکردن و در روزی یکبار کو
 دوشیدن و اصفقت يده بگذر ای صادفته و واقفته الاضداد بانگ کردن الاطباق
 اتفاق کردن و يعدى بعلی و طبق بر افکندن الاطراق بعاریت دادن فخل کشتی را
 و خاموش بودن و سرد پيش افکندن و از پی یکبار کفر شدن شتر و اطروقت
 المجان با جلد و العصب ای البست و هو فی الحديث الاطلاق رها کردن از بند
 و روان کردن چیزی کسی را و در شبه راه ماندن میان شتر و آب و اطلق القوم
 اذ اطلقت بهم و اطلق يده بالخير ای بسطها و التركيب يدل على التخلية و المراد
 الاعتقاد آزاد کردن و بستن ايندن و اعتقت المال فعتق ای اصلحه فصلح الاطلاق
 پدید آمدن بار اذ خول الاعراق نژادی شدن و يستعمل في اللوم و الكرم جميعا و
 الماضي الخروق و نژادی کردن و يعدى بنى و بعراق شدن و بخر آورشدن
 و شراب بآب اندک آمیختن الاطلاق چیزی را علقه کردن و زرو فرود گذاشتن

افعال

۳۱۲

وکام کوردن بر کرفتن يقال اعلقت عن الحصى ولا يقال اعلقت عليه وها فی الحدیث
والنشیب الاظفار فی الشیء ویقال للرجل اعلقت و افلقت ای جئت بعلق وعلق وها
الداهیة وللصاید اعلقت فأدرک ای علق الصید فی جبالک الاعماق ^{کشدن} ژرف کوردن
الاعماق فریخ رفتی وقلاده در کوردن شک کوردن ^{کشدن} الإفراق غرقه کوردن و کان بر دزد
الإساق غار شام تک تاخیر کوردن ^{کشدن} الإفلاق در بستن و منه احدیث لتغلقة ای لتوجیه
و فی حدیث آخر لاطلاق فی افلاق معناه الأکراه و قیل ای فلق التظلیق فی درستی و احوال
حتی لا یبقی منه شیء لکن یطلق طلاق السنة و فی حدیث آخر اعلق ظهره و اعلق البصر
صاحبه اذا انزل جملة حتی ید بر شبه الذنوب التي انقلت ظهره بذلك انتق اذا انتق
عنهم الغیم و انتق قرن الشمس اذ هم اصاب فتقانی السحاب فیدل منه و منه اتخذ
حتی انتق من الصدمتین ای خرج من مضیق الوادی الی المتسع و قد افقتا
ای صادف اتفاقا و هو الموضع الذی لم یطر و قد مطر ما حوله الإفراق از بیماری به
شدن افلق الشاعر ای جاء بالعجایب فی شعره الإففاق پر کوردن الافلاق بی آرام
کوردن الافلاق ترک کوردن الحاق در رسیدن و در رسایندن و فی دعاء القنوت
إن عذابک بالکفما لمحق ای لاحق و بالفتح صواب الازاق و الاساق و
الاصاق یحیزی وادوسیدن ^{کشدن} الاسحاق برکت بریدن لفة ردیة فی المحق

وبرکت بشدن عن البارانی و الاحقاق ان یجلاک الشیء کجاق الهلاک الامراق
خوردنی بسیار کردن و امراق بجلد ای جان له ان یلتف الاملاق تباہ کردن عن شمرو
هو صحیح و درویش شدن و هوی فی احدیث املقی فی مالک الیث و الاملاق کثرة انفاق
المال ائبق اذا ضرب خفیا انزاق برجهما تیدن الانشاق دارو بیینی کسی و ا
کردن انفاق بسختی آوردن انفاق نفقه کردن و روان شدن بازار و درو
شدن بازار بسیار خندیدن **ک** ابراک ذی و خوا بانیدن شتر و هذه
لغة قليلة و الأكثر ان تحتها فاستنخ اهل حال استوار خود کرده کردن انیدن ادراک
دریافتن و منه قولهم حساس دراک لغة اواز دواج و يقال من افعل يفعل
فادرو رسیدن موه و کودک و دیدن و رفته قالوا ادرک الدقیق بمعنی ذبا
الارتاک سومانیدن شتر لارماک استاد انیدن اارتاک الارحاف الاسلاک
السک الاشراک همباز آوردن باضادی تم و یعدی الی المقعول الثانی بالیاء و
همباز کردن کسی را در چیزی و شرک کردن نعلین را الاضی اکخذ انیدن
الافراک فرماییدن آمدن کندی الامساک چنک در زدن و یعدی بالیاء و
والیستان و نیکه داشتن و فی احدیث لا یسکن الناس علی شیء یعنی ماخص
صلی الله علیه و آله و سلم جوار الاممة من اشیاء اهلها لو خطرها علی غیره من عدد النساء

افعال

م. ا. ب. س.

الموهوبة وفرض عليه اشياء خفها عن غيره الاملاك زن وادن ونيك مر شتن
ازد و پادشاه کردن الاحلاک و المهلك هلاک کردن **ل** الاحمال ايستد بودن
الاحمال بحمل يافتن الابدال بدل کردن الایسال خذلان گذاشتن و کرو کردن و حرام کردن
الابطال باطل کردن و ابطال الرجل اذ اجاء بالكذب و ادعى باطلا و منه
المبطل فقيض المحق الایقال باکياه شدن زمين و اقبل الرمث اذ ادنى و ظهرت
التعت منها باقل و قد جاء مبقل في الشعر وهو اعاشني بعدل و ادم مبطل
الايهالي پستان بند بگذاشتن شتر را و کسی را باخو است او بگذاشتن
الايصال بتاه کردن دوستی کسی را و نيست کردن روزگار چیزی را الایفال ناخوشی کردن
انقل القوم علينا اذ اخالفوا الایقال کران کردن و کران شدن آيستی
الانکال انی فرن نزل کرد ايندن مادد املت الشئ اتقيته الایجال بترس رسیدن
اجبل القوم صاروا الى اجبل الایجدال شاد کردن الایجزال تمام کردن عطا
الایجال کسی را جعلی کردن و بکشن آمدن ذرده ماده و دیک بر کو از دیکدان فرو
الایجال و دیدن شتر مرغ و باد بیرون حاک و اجفلت الريح ای اسرعت و
اجفل القوم ای هربیدند اسرعت عین الایجال جمله کردن و کداختن پيوي عن
ابن عبید و خوبی کردن و بسیار شتر شدن الایجال آيستن کردن الایجال

الإختاب خورش بد بکردن کودک را اجملت البعیر اذا اطلقت قیده من ید الیسری و
 شدت فی الیمنی الأحصال باغوره شدن خرما الاحقال ترشیاورد فی کشت الاحمال
 یاری دادن در بار بر نهادن و اجملت الناقه ففی حمل اذا نزل لبها من غیر حبل
 الاحمال شتر فر کسی دادن تا پشم و شیر بر گیرد و اسب تا غز و کند الاحمال تشویر
 دادن و بسیار نبات شدن الاحضال ترک کردن الاحطال فحش کفتن الاحمال فی نام
 کردن الادغال و المدخل در آوردن الادغال بسیار درخت شدن زمین و
 الادغال فی الامر ما یخالف ویفسد الادغال باخرمای دقل شدن درخت الاذبال
 پشمرا ایندن اذها مشغول کردن الارجال پیاده کردن و فرو گذاشتن شتر بجه
 باماد الاحمال فر به شدن شتر پس از نزال ای و راحله دادن و هی الناقه التي
 تصلح لان تحمل و خلد و ندر راحله بسیار شدن الارذال فرومایه کردن الارسال
 فرستادن و ارسال القوم اذا کان لهم رسیل من مواشیم و هو اللین الارعال
 نیزه سخت و زود زدن الادغال شیر دادن و باسرمق شدن زمین الارقال الریف
 الارقال بوییدن شتر الارمال حصیر بافتن و بیوه شدن زن و بی زاد ماندن قوم
 الارعال فرانشاط آوردن الارغال شیر دادن و انداختن شتر بول را و طعمه خون را
 و چینه دادن مرغیچ را معقوبه الاسبال فرو گذاشتن ازار و مانند آن و باریدن

زمین

افعال

۳۱۶

اشک و باران و خوشه گشت بیرون آمدن الاسجال پر کردن جوض و اسجالت
ارسالته و المسجل المبدول المباح الذي لا يمنع عن احد و هو في الحديث
الاسمال کهنه شدن جامه و صلح افکندن میان قوم الاسمال شکم براندان او و بزر
نرم رسیدن الاسمال مهربانی کردن و باچه شدن شیر و اشبلت المرأة بعد بعلها
ای صبرت علی اولادها و لم يتزوج الاشعال آتش افروختن و پراکنده شدن غارت جز
آن و قطران بسیار برشته اندودن و پیایی آب از مشک و خون از جگر چکیدن
الاشغال لغته فی الشغل ریه الاشکال پوشیده شدن و پوشیدگی ببردن
هدامن بایب السلب و الايجاب و اشکل النخل ای طاب رطبه و ادرك الاشمال
در باد شمال شدن الاضبال پخته شدن خزما الاطفال باچه بخورد شدن الاعمال
بیتیدن برک و بآمدن آن و چنان شدن برک از طی کید و پوست برآهند
الاعمال شتابانیدن و باچه شدن کاو الاعمال سخت و بسته شدن کار و
اعضلی فلان ای ایمانی امره الاعطال فرو گذاشتن الاعتقال خوردن و در بند
سخن شدن و اعقل القوم ای عقل بهم الظل ای الحاق و قلس عند انتصاب النها
الاعمال بر کار داشتن و کلبستن الاعزال بآبره شدن آهو و کردانیدن دوک
الاعتقال غافل کردن و غافل یافتن و بی نشان کردن و اغفلت الشیء اذا ترکته

علی که مینک الامحال فعل دادن و بی بگردن شیر و شمشیر بی احدیث فانسلا^{علیه}
 یعنی ارد افضل افضل افضل کردن و افزون آوردن اقبال بایندانی کردن و چشم در
 گردانیدن و اقبال کردن تعیین بر او روی فرا کسی کردن اقبال علیه بوجه و روی
 فاجیزی کردن و اقبال و المقبل روی فاکردن و هو ضد الادبار اقبال فاکشتن
 دادن الامحال خشک کردن اعقل الکرم اذا النشق توده و سانس الاقبال اقبال
 کردن و خشک کردن و باز گردانیدن لشکر بجایی که فرستاده باشند اقبال الرمث
 اذا تنظر لیخرج ورقه اقبال الرجل اذا تکلف ما لا یعینیه و دنس نفسه الاکشال
 انزال نافع اقبال در جماع الاقبال بایندانی دادن و قوله اکفینها ای ضمها اقبال و
اجعلنی کافلها و اقبال اجعلها کفلی ای نصیبیم الکفل النصیب الاکمال تمام کردن
الامثال مثله کردن و امثل السلطان فلانا اذا اقبل قود الامحال پاسه کرد ایندن
 کار دست را الامحال قحط و خشک سالی رسیدن و النعمة ما اخذ و محمل الامصال
 مال بتاه کردن و کودک بیفکندن زن در حالی که مضغه باشد و جمله شیر بدو کشیدن
الامحال فی النعمة و غیرها ان تنبح فی السنة مرتین و امغل القوم اذا مغلت ابلهم وهو
 در الامحال زمان دادن الاقبال تبر فرا کسی دادن الامحال المنزل کردن الانزال
 فرو فرستادن و آب از سرد جدا شدن و الانزال و المنزل فرو آوردن

افعال

۳۱۱

الانسال بيشم وموى وپريو كندن حيوان وپيوفيتدن آن وانسلت انبيل
اذ احان لها الد ينسل وبرها الانصال انسان از نيزه وپيكان از تير و شمشير
از دسته بيرون كردن الانحال فعل بستن ستور را و موزه را و ان يكون
البياض في مؤخر الرشح مايلي الحافر على الاشعر لا يعده ولا يستدبر الا نقل مؤثره ^{تلك}
الانحال نامي كردن الانحال شربت او را دادن و سيراب كردن و انهل الرجل
اذ انهلته ابله الاهبال الاثقال و اهبله اللحم اذ اكثر عليه و ركب بعضه بعضا
اهزل القوم اذ اصابته مواشيهم سنة فهزلت الاهمال فرو كذا اشتن **م**
الابرار سخط يافتن و التفت مبرم و بريم و بستوه آوردن الابشام بنا كوارد
آوردن الابلام ورم كردن لب و فرج اشتر از صعبى شهوت الابهام پوشيده
كذا شتن و بسته كردن و بسيار بفي شدن زمين و الجاه يسمون هذا و اشباهها
المهمة الاتهام نا كوارد آوردن طعام و اصل التاء و الاتهام بتهام شدن و
آوردن تهمت و متهم داشتن الاتهام پيوسته شدن باران اثرمه الله اى جعله
اثرمه الاتهام واپس شدن از كارى الاجرام شتافتن در رفتن و واليستان
ارچيزى الاجرام جرم كردن و اجرمة دينا اذ الكسبة اياه و منه ولا بحر متكلمين
الياه الاجسام التجسيم الاجرام واليستان الاجرام در حرم شدن و در ماه حرم شدن

و حرم گرفتن و بازداشتن چیزی از کسی و تلاش ببردن و حرام کردن و احرام
 الرجل اذا دخل في حرمة لا يهتك وفي احاديث يحرم في الغضب اي بخلف
 الاحشام احشم آوردن احكام استوار کردن و حکم بر سر اسپ کردن و بازداشتن
 از کاری الاحشام کسی را خادمی دادن و کسی را فرخادمی کسی کردن اذ رميت الابل
 للاجذاع اذا ذهبت رو اضعها ادغمت الفرس الجمام اي ادخلته في فيه و من هذا
 ادغام الحرف في الحرف و ادغم الحرف اي غشيم الار تام چیزی بر انگشت کسی لستن
 آنچه او را گفته اند بياد دارد الار خام بر خايه فشنستن ما يكان و النفث مخرج و مخرجه
الار ام پوسته شدن تب و ميخ ار دم على الخمسين زاد الار زام بانگ کردن شتر
 چنانکه دهی باز نکند و بانگ کردن رعد الار شام پدید آمدن برق الار عام سيلان
الار عام في شاهة الانف ادغم الله انف الصقة في الار عام وهو التراب ارعت الستيا
 انت بالار عام الار رام بریدن سول بر کسی و منه لا تزير موا الار عام طبع افکنده
الار قام فرو بر ایندن چیزی بکلی الار کام بار کام کردن ایندن و الفعل مینه ار کمه
 الله فهو م ار کوم الاسجام الاسخام الاسقام بیمار کردن الاسلام مسلمان شدن
 و در خدان گذاشتن و سلم اد ن و يعدي بنی و جین مفر کسی م لندن و کردن
 نهادن الاسنام بلند شدن و بلند کردن ایندن الاسهام قرعه افکندن الاسهام

افعال

۳۲۱

خداوند پیه بسیار شدن الإشخام بوی شیر و گوشت بگردیدن الإصرام
درویش شدن و بریدن آمدن بار خرمای الأصرام آتش افروختن الأطرام سبز
شدن دندان الأطعام طعام دادن و اطعمت النخلة اذا در کرد عمرها الأطلام
تاریک شدن شب و در تاریکی شدن الأعتم در وقت نماز خفتن شدن و کاری
دیر کردن الأعجام عجم زدن کتاب را و العجم کتاب خلاف اعرابه و منده برید
ان یعرب به یجمه ای یاتی به عجمیا یعنی یلحن فیه باب یجم ای مقل الأعدام
نیست کردن و درویش شدن و نیاوان چیزی کردن الأعسام طمع کسی بوی
رسانیدن الأعصام چنگ در زدن و ملازم گرفتن و یعدی بالباء و اعصمت
فلانا اذا هیأت لانی الرخلو السرچ یا بعصم به لیلایسقط و اعصمت القریة
جولت لها عصاماً الأعظام بزرگ کردن و بزرگداشتن الأعقام نازانیدن
گروانیدن الأعکام یاری دادن و باز ایستادن الأعلام نشان کردن و بیابا هانیدن
و جامه را علم کردن الأغرام تاوان زده کردن و أغرم به ای اولح و أغرم بهای
عذب بجتها الأفام در مانیدن و کسی را شاعر نیافتن و در اول شب نارفتن
الأفام التفخیم الأفلام سیر رنگ کردن و فلام بر بستن الأفام بر کردن الأبلف
هدیل الأفصام و ایستادن باران و تب الأفام بر کردن و یستعمل فی اشیاء و منه

الحديث لا فعميت اي ملأت وروي بالغين قبل الصواب فعمت يقال فعمتني
 الرايحة اذا سدت خياشيمك وملا طيبا وقال الازهرى الرواية بالعين
 الاقمام دريابايندن الاقمام در آوردن چيزى در چيزى يعنى ومنه الحديث
 اقم يابن سيف الله واقم اهل البادية اذا اجتنبوا قد خلوا ببلاد الريف ومنه
 الحديث اقمتم السنة نابغة هي جملة الاقدام در پيش كردن و در پيش شدن و
 كردن و بكارى و دبيرى كردن الاقمام پروردن شتر براى كشتى و الاقسام و
 المقسم سو كند خوردن الاقسام جود اذن ستور الاقسام كشتن مار و كزدم كسى را و
 الماضى من الثانى اقم الاقمام و اشدن مسخ و ارسونا كردن طعام الاقمام پر كردن
 الاقمام و المكرم كرامى كردن و الكرم الرجل اتى اولاد كرام الاقمام كند شدن بصر
 الاقمام بجام بر كردن الاقمام بود بر تافتن و خدانند گوشت بسيار شدن و دان كشتن
 المحتك عرض فلان اذا امكنت منه ليشتن و المحتك سيفى و المحتك اخرب التخت و رجل محتك
 اى مطعم الصيد بر زوق منه و اللحم المطبق بالقوم و المعقول و يقال المدرك و فى
 الحديث حتى لحم القتال يقال لحم الرجل و استلم اذا انشرفى احرب فلم يجز تخلفا
 و فى حديث آخر و لحم عند الثالثة اى وقف عندها فلم يزد و عليها التركيب يدك
 على تداخل كالتحم الذى هو متداخل بعضى بعض الاقدام دام شدن تب الذم به

افعال

۳۳۲

ای اولع به الزام لازم کردن الالقام فرو برانیدن و القم اصبعه مرارة و فذ جحا
 الالهام در دل افکندن الابعام و الیستیدن باران و سرما و اشدن میغ الازام
 بشیمان کردانیدن الانظام باخایه شدن مایکنا الانعام نیکویی کردن و یعدی معلی
 و چشم روشن کردن انیدن و کسی را نعم گفتن و یعدی باللأم و با باد جنوب کردن
 و انعم ای زاد و انعم الرجل ای صار الی النعم و دخل فیہ و بکلمه ما فسر قوله صل الله علیه و آله
 و انعموا انعم الله صاحبک من النعمه الالهرام سخت پیر کردن اهضمت الابدل و
 انعم للاجذاع و الاسداس جمیعاً مثل اذرت **ن** الابطال تک بر شتر بستن
 و ابطنت الرجل اذ جعلته من خواصک و ابطنت السیف کسی الایقان کار
 محکم کردن الایقان بسیار کشتن و سست کردن جراحت کسی را الایقان درشت
 کار دست را الایقان هشت شدن و هشتم باب آمدن شتر و بها کردن آخران
 و هذا یعدی بنفسه و بالباء و اللام الایجاب بدخول یافتن الایحسان بدغذایا قتن
 فی احدیث اجمن ثامها ای بدل و رقه و الثمام من اشجار اجمال الایحزان اندوهگن
 کردن و هذا لغة بنی تیم قاله الیزیدی و لایکا دیتال بحزنه و انما یقال بحزنه قال الله تعالی
 و لایحزنک قولهم و هذا شاذ الایحسان نیکویی کردن و یعدی بالباء و بالی و دانستن
 الایحسان زن کردن و الما فی اخص بنوع الهزیه و النعت محسن بنوع الصاد و

احسان نوزاد یافتن را
 غیر محسن بقیه الاله و بر او مایه
 علی انفسه منفسل بنوع ضراح
 علی انفسه منفسل

محسن اسم فاعل

نمونگی شدن زین و نهفتگی کردن شوهر و پیراد احصان بیع علی معان کلمها يرجع
 الی معنی واحد هو ان یحیی الشئ و منع منها محرمة کتوله تعالی یرمون المحصنات
 و لکن یشک المحصنات و علیهن نصف ما علی المحصنات و العفاف کتوله تعالی و التي
 احصنت فرجها و محصنات غیر مسافحات و محصنین غیر مسافحین و فسر هذا بان کلمین
 ایضا و الاسلام کتوله تعالی فاذا احصن اذا قرئ ینفخ الصمعة فمفناه اسلمن و بالضم
 فمفناه ینزوحن و التزوج کتوله تعالی و المحصنات من النساء یعنی ذوات الازواج
 فاکرة تحصن نفسها و تحصن هی و لیست کالامة و العفة مانعة عن الزنا و العفة
 تمنع نفسها و الاسلام مانع من الفواحش و ذوات الازواج ایضا لان الزوج
 احصنها و منع منها احصنت بالرجل ازیمت به الازواج بوسسته باران باریدن
 و مقام کردن بجای ای الازواج شوخ کن کرد آیدن الازواج ان بیوع العبدین
 موالیه الیوم و الیومین من غیر ان یغیب عن المصر و اباق العبد ایضا الازواج
 بوسسته کاری کردن الازواج مدافعتن کردن و غش کردن الازواج ان کردن نهادن
 الازواج کوسفند از بهر پروادی و اگر قتی الازواج التردین و بوسسته شدن
 الازواج الرسی الازواج استوار کردن الازواج الایضا الی القول و قبوله الازواج
 خناب کردن بختنا الازواج لزوج کردن و اباه الایضی و یعدی الی المعنویین

افعال

و دام داشتن و سلف دادن در چیزی الان كان بیاگاهانیدن الارمان افکار
کردن و دیرینه شدن الاستحان بگریانیدن يقال استحن الله عينه و کرم کردن
آب و التفت من هذا سجن وسجن الاسکان در جای فرو آوردن الاسمان
فربه کردن و اسمن الرجل ذلك شیا سمینا و اعطاه غيره الاستحان اندوهگن
کردن الاستحان الاجهاس اشدنت الطبیة اذ اقوى ولدها و التفت
مشدن الاستحان دور کردن الاشقان الشقن الاضیان در کش گرفتن
الاطعان روان کردن الاعطان فرو خوابانیدن شتر بر کنار آب و اعطن
القوم اذ اعطت ابلهم الاعلان آشکارا کردن الاعمان نعمان شدن الاعضان
پیوسته باریدن الاقان درفته افکندن و انکره الاصمعي الاقران طاقت
چیزی داشتن و سوره ای صرت له قرنا مطيقا و تخته شدن تناور و بسیار
شدن خون در رک و اقرن ر محه ای رفعه لئلا يصيب من امامه الاکان در
کین نشانیدن و فی احديث فانهما يکمانان الابصار او يکمانان قل الکمنة و رم
فی البحفان و قيل قرح فی المأقی و قيل بسر و حجرة و قد کمنت عینه تکمن کمنة
و من رؤی بالهآء فعاها تعیان من کمه یکمه الالبان بسیار شیر شدن و شیر
در آمدن در پستان الالحان دریا و ایند چیزی الهمنت الرجل اذ اهدت

شیء عند قدمه من سفره الامعان رفتن آب و روانیدن و از حق کسی
 بگردن و امعن الفرس تباعد في غدوه الامكان دست دادن و بیدی الی
 المفعول الثاني بمن و ممکن کشتن قال الازهری امکنی الامر عنکنی فهو ممکن ولا
 يقال انا امکنه بمعنى اسْتَطِيعُهُ يقال لا یمكنک الصعود الی الجبل ولا یقتل انت
 تمكن الصعود الی الجبل الکسائی امکنت الضب جمعت بیضها فی بطنها فی مکون
 وقال ابو زید ففی ممکن و کذلک الجرداة الاجهان ضعیف کرد انیدن الاتان
 کنداشدن الافاه باب آوردن شتر هر که خواهد و کثرة التدرهن و الترجل کل
 یوم و قد یحیی عنه الاشباه با چیزی مانند ن در احدیث مستیما جمل المستیة
 الضخم الایستین کانه قال استة فهو مستیة الاعضاء عناه چریدن شتر و اعضنت
 ای جئت بالهتان افرهت الناقة ففی مفره و مفرهة اذا کانت تلج الفره الافقاه
 دریا و انیدن افکمت الناقة اذا حدث فی لبها خثرة عند اکل الریح قبل ان تضع
 ففی مفکه الاکراه بستم بر کاری داشتن الانباه بیدار کردن و فراموش کردن الاتان
 مانند کرد انیدن الاتقاه از بیماری بیه کردن و انقله لی سمک ای ارعینه **ومن**

المضاعف ب الاحباب دوست داشتن و المفعول محبوب و قد جاء
 محب شادا و المرأة محبة و محب ايضا و فروختن شتر و باد انه شدن کشتن

افعال

۲۳۳

الاحباب في البعير كما حوران في اخیل الاحباب بویانیدن الاحباب بزم رساندن
الارباب مقيم شدن و دایم شدن میخ و الارباب الدنوق من الشیء و اریبت
الناقة اذا الرمت الفحل و احببته الارباب نزدیک آمدن آفتاب بقرو شدن
الاشباب بربالاشدن و برسکیزانیدن و خداوند فرزندان جوان کشتن و بزاد^{ند}
کاف الاحباب بزم ناک شدن و کینه در دل گرفتن و بسیار سوسار شدن جای
و فرود و ایندن خون و سخن گفتن قوم بیکبار و خاموش شدن الاحباب
گاه آمدن و آنکه یکروز تب آید و یکروزه اکباب بروی او فیتدن و اقبال
کردن بر کاری و فی احدیث فاکبوا و احلهم فی الطريق هكذا الروایة و التصواب
فکبوا ای الزموا الطريق الالباب مقيم شدن و با مغز شدن زکشت و بریند
برستن ستود و البوت من هذا ملبب عن ابن السکیت و غیره و قال ابن کيسان
وهو غلط و قیاسه ملک الابهاب بیدار کردن ت الایات بریدن کار و
حکم الاختات شرم داشتن و اخت الله خطه لغه فی احسن وهو من المبدل
الاربات گرفته سخن کردن ایندن الاشتات پراکنده کردن اتان بجیش مایکت
ای مایخصی عدد ت الایات را ز خویش بر کسی آشکار کردن الایات
گفته شدن جامه الاغاث تباه شدن سخن و گوشت نزار خریدن و نزار^{شدن}

کوشت و هودر شدن و سخن بد گفتن و فی احدیث ولا تقیث طعامنا ای
ای لا تفسد الاثاث میقم شدن و دایم شدن ما راجع **ح** الاجحاج بحج فریب دادن
الاجحاج زج کردن نیزه الاجحاج بانگ کردن و بانگ آوردن انجحت التوج اشتد
اثارت الغبار الاجحاج شتافتن و شکفته شدن خزایم الاجحاج در چهار
اج الفرس اذ ابدا باجری قبل ان یصطرم **ح** الاجحاج کران آواز کرد ایندن
ان بانگ کردن الاجحاج آبستن شدن زن و اصل الاجحاج للسباع الاجحاج خزانده
چهار پای درست شدن و هوفی احدیث الاجحاج الحاح کردن درخواست
دایم شدن و الح اجمل اذ احرن کحلالت الناقة الاجحاج کهنه شدن بنجامه
خ الاتحاح تریش شدن خیر الاتحاح فریده شدن و هوفی احدیث واتح العظه
جری فینه الح **د** الابداد پرکنده کردن و دست و چشم سوی چیزی بازیدن
الاجداد بوش کردن و قولهم اجد بها امرای اجد امره بها نصب الامر علی
التمیز کقولک قورت به عینا ای قره عینی به و بنو کردن و بربیدن آمدن بار
خوما و هامون شدن زمین و بزمین هامون رسیدن و خداوند سخت کرد ایندن
الاجداد تیز نکرستن و تیز کردن و او سوداشتن زن اردت الشاة اذا
اضرعت الاسد اصواب گفتن الاشداد خداوند دستور سخت شدن الامداد

بیع

بگفایره

افعال

۱۳۳

بگرد آیدن و زرداب گرفتن الاصدا و خشم گرفتن الاعداد ساختن الغذا
پدید آمدن در یبه بر شتر و خشم گرفتن الابداد کسی را دار و بیک سوی دهن
فرو کردن المداد مد کردن و یعدی الی المفعول الثانی بالباء و مداد در دو آ
کردن و هو در شدن و امدت الابل و هو ان تنثر لها علی الماء شیاً من الرقیق
و نحوه فسقیتهما و الاسم المدید و امدت الرجل اذا اعطیته مدة بقلم **ذ**
الارذ اذا نکل باریدن الاشدا زینهان کردن الاغذا از زود رفتن الافذا از یکا
زادن یقال شاة مقذ و یقال ناقة مقذ لانها لاتلد الا واحدا **ر** الابرار غلب
کردن و یعدی بعلی و سو کند راست کردن و فرایند بر رفتن **ج** و در بیابان نشستان
الانزار یوکندن و اترة القضاء بعده الاجرار زفان شتر بجه شکافتن تا
شربتو اند خورد و نیزه در مطعون بگذاشتن و اجرته رسنه اذا ترکته
یضع ماشاء و اجرته الدین اخرته له و التركیب يدل علی مد الشئ و سحبه له
الاجرار تشنه کشتن شتران مرد و گرم شدن روز الاجرار یوکندن الادرار
پیوسته کرد آیدن عطا و بیرون باد بارانرا از ابر و منه قولهم بین عینیه عروق
تدره الغضب و قيل معناه یحرکه و فرود هفتن شتر الازرار بند نکردن پیرا
الاسرار آشکار کردن و پنهان کردن و الوجهان یجعیان فسران فی قوله تعالی و

ابشر و التراممة لغة و كذلك في قول امرئ القيس لو يسرون مقتلى و الاصمعي
 يرويه بالشين و يعشتره مظهر و ن و اسر اليه حديثا اي افضى و اسررت اليه المودة
 و بالمودة الاشرار نسبت كرون باشر و بعضهم ينكوه و آشكارا كرون بالاصرار
 بر چیزی بايستادن و كوش راست بگردن اسپ يقال اصرا الفرس باخذه الاضرا
 كرندر رسانیدن و نزدیک آمدن و بعد یا ن بالباء و بیش از یک زن کردن و با
 و سنی کشتن زن الاطرار بر کرانه رود رفتن و ناز کردن و منه غضب مطرا ای
 کانی نه ادلا و قيل غضب مطرا اذا كان في غير موضعه و فيما لا یوجب غضبا
 و منه ایضا اطری فانک ناعلة ای ادتی بان علیک نعلین و قيل معناه خدی
 طر الوادی و هی نواحیه فان علیک نعلین ای اربکی الامر الشدید فانک قوی
 علیه و براغالییدن و ضربه فاطریده ای قطعها و انذرها الاطرار برسنگهای
 تیز رفتن الاعراب با سر کین کشتن بجای دبی کوهان کردن الافرار بر کرانه کشتن
 و افرت الابل للاشیاء مثل ادرمت الافرار اقرار کردن و قرار دادن چیزی
 و سر و کرد ایندن و النعت من هذا مقروروا و اقرت الناقة ثبت حملها و اقرت
 الله عینه ای زال سهرها و قيل اعطاء حتی یقر فلا تطمح الی من هو فوقه و يقال
 حتی تبرد و لا شخنی فلنسرور و دموعه بارده و للحزن دموعه حارة و فی احدیث ثم

افعال

۳۳۰

ارفض و اقر معنی اقر ذل و انقاد الامر را بگذرانیدن و سخت طمخ کرد و اینده
و بشدن و سخت شتافتن و مازال فلان یمر فلانا ای بعالجه لیصرعه و ما امر
فلان و ما اخلی ای ماقال مر او لخلو او قیل لا یشغیر و فی احدیث صوت امر ار
السلسله یقال امرت الشئ اذا حورته ز الاجزان بدر و ایندن کشت و ببریدن
آمدن پشم و خرما و خشک شدن خرما و اجز القوم اذا اجزت غنمهم او زرعم
الار زاد بنا لبزمین فرو بردن ملح از بهر خایه الاعزاز عزیز کردن و قوی کردن
و تنک سوراخ پستان شدن شتر و شکر سخت آمدن چیزی بر کسی و در زمین
درشت افادن و رفتن دران و اعزت البقرة عز حملها الاقران بترساندن
اکتر از باهم آوردن از سرما و التعت مکنون الانز از بازه آب شدن زمین
س الیاس نواختن شتر نزدیک دو شیدن و بزر اباب خواندن و ابستت
الابل زجرتها و قلت لبس بس و هو فی احدیث احسست به اتقنت به
و بما قالوا احیست یبد لون من السین الاخیره یاء و بما قالوا ما احست منهم
احدا فالقوا احدى السنین استتقا الا و هو من شواذ التحفیف و احسست
بالشئ وجدت حسه قال الاخفش احسست معناه طننت و وجدت و منه
فلان احس عیسی و قیل احس عیسی رأی الخس اس کاری دون کردن و خس یافتن

اخش الله خطه اي جعله خسيسا الامساس برين بودن داشتن **ش** الاحشاش
 بلفور کردن الاحشاش خشک شدن دست و بچه در شکم مادره الارشاش
 خرد ياريدن و **ارشيت** البطفه اذا جاءت بالرشاش الاطشاش الارشاش
 في المعنى الاول الاعشاش باريك و نزاله کردن و قومي را از بجای بر تاخرن **ص**
 الاحصاص حصه کسی فراد اذن الاستصاص اندک شیر شدن شتر **ص** الاغصاص
 در کلو کير ايندن افصصت اليه من حقه شيا اي اخرجت الاقصاص **ص**
 دادن يقال اقص الامير فلانا من فلان اذا اقص له منه مخرجه مثل خرجه او
 قتله قود او نزديک کرد ايند بمرک و آبستنی پديد آمدن کوسفند و اسپ و
اقصت الارض اذا انبتت القصيص وهو نبت و الباب يدل على تتبع الشئ
امصاص بر مکيدن داشتن **ض** الارضاض سبب شدن شير و کران و درنگي
 شدن مرد **الاعضاض** فرادندان دادن و منه احد يث فاعضوه بهن ابية
 ولا تکتوا اي قولوا له اعضض ناي را بيک ولا تکتوا عن اليرث بالهن تنكيلا و
 تاديبا و بشمشيزدن و اعض القوم اذا اكلت ابلهم العض وهو علف اهل انمصا
 مثل الکسب و تلوی المرضوح **اقضاض** درشت کردن خوابگاه و منه احد
 فاقضه اي جعله حصي صغارا و درشت شدن آن و اقض فلان اذا اتبع المطامع

امثال

۳۳۳

الدَّيْنَةُ الامضان بدرد آوردن جراحت و سوختن سرمه چشم را عط
 الارطاط بانگ کردن الاشطاط بیدار کردن و از حد درگذشتن و چهارپای
 دور بردن و شتافتن الاطاط سخت خصومت شدن و پوشیدن و الطَّط
 ای اعانه او حمله علی ان یلطّ حتی ای بجحد و فی احدیث لا تلطط فی الرکوة
 ای لا تمنعها ط الاشطاط چوب در گوشه جوال و الانفاط ایضا الانفاط ملا
 شدن باران و الالحاح ایضا اشعت السماء نشرت شعاعها و اشع
 الزرع اخرج شعاعه ای سفاوه اقع القوم اذ النبطوا الماء القعاع و هو المتر
الغلیظ الکفاح بدد کرد انیدن الاعاع رویائیدن لعاع و هو تبت ناعم فی
اقل مایبدو و ف الاجفاف روغن برس ناکردن و اسپ را برد ویدن داشتن
الاجفاف سبکبار کشتن و منه احدیث لا یجودها الا المخف و خداوند ستور
سبک روکشتن و فی احدیث لا یخفنی یقال اخفنی الشیء اذ اغضبک حتى تحک
على خفة الطیش الاراف طعام دادن الاراف بر بوییدن داشتن و لغة
فی الرفاف الاسفاف نزدیک شدن چیزی بزمین و چیزی یافتن از بر خرما
و تیز نکریستن از پی کارهای دون فراشدن و چیزی بزم بجایی پراکندن و
الماضی من هذا سقف و بر نکیدن داشتن و منه احدیث فکانما یسفهم المل

الله قطع قطع چیز
 و علم بر این لوز

ای نفسی فی وجههم المله وهی التربة المحنأة الأشفاق فضل نهادت
 الأطاف پر کردن یمانه و فریفتن و خذ ما طقت لك و اطف لك ای ما ارتفع و
 امکن لك الإعفاف عقیف کرد ایندن الآفاف منقطع شدن خایه ما بیان ^{عند}
 الاصمعی و کرد کردن وی آنرا در شکم عنده الكسائی الآفاف سرد ریز بر بالا بردن
 مرغ **ع** البقا بقیا کفتن و بسیار فرزند شدن زن الاحقاق بر حق
 بداشتن و تحقیقت بدانستن و واجب بکردن و نزدیک کسی شدن و وفیه
 شدن شتر و احققت حذر الرجل اذا فعلت ما كان يحذره احققت البكرة
 ای اتسع خرد قها الأرقاق باریک کردن و اندک کردن و الأرقاق تنگ کردن
 و بنده کردن و بنده گرفتن الآعقاق آبستن شدن ستور و التعت عقوق و لا
 يقال حق الآفی لغة ردية و باد ارخال شدن خرما بن و زرد و اعق فلان
 اذا جاء بالعقوق و اعقه الله ای امر الله **ك** الاحكال برخارش داشتن
 ارتكت السماء جاءت بالمطر الترك وهو الضعيف و ارتكت الارض على ما لم يسلم
 فاعله اعكت الناقة اذا ابتدلت لونها غير لونها سمنا **ل** الابلال از بیماری
 به شدن و ابل الرجل اذا امتنع و غلب الادلال فرمودن بنیکو کردن خورانی
 و اثل الرجل اذا كثرت عنده الثلثة وهی الصوف الاجلال بزرگ داشتن

افعال

و شتری که یک شکم زاده دادن و بسیار دادن و فی احدیث اجلوا الله
روی باجم و احاء و معناها اسلموا و قبل ایضا معناه اذ روی باجم قولوا یا
اجلال و اکرام و فی حدیث آخر ان لی فرسا اجلها کل یوم فرقا ای اعطیها ایاة علیاً
و هم یضربون الاجلال موضع الاعطاء الاحلال فرو آوردن و صلال کردن و در
ماه های صلال شدن و انحریم و انحریم و از میثاق و عهد بیرون آمدن و ^{چین} مستو
عقوبت شدن و شیر در پستان آمدن نی زه و فی احدیث اجل ممن احل
یک ای من ترک الاحرام و احل بک و تا تلک فاحلک انت ایضا فقاتله و ان کنت
محرماً الاحلال محتاج شدن یقال احل بالرجل و محتاج بکردن و دست بدلا
جایگاه خویش در حرب و در شیرین گیاه چو ایندن شتر و اخلت التخله
اذا اساءت احمل الادلال ناز کردن و یعدی بعلی و استوار شدن بکسی و
یعدی بالباء و فلان یدل علی قرانه فی احرب کالتازی یدل علی صیده الاذلا
خوار کردن و خداوند باران خوار شدن الازلال بلغز ایندن و برکنانه
داشتن و احسان کردن و چیزی از حق کسی بوی دادن و الثانی و الثالث
یعدی بالی الاسلال کاهش گیر ایندن اسله الله فهو مسلول و وز دیدن
در شوت دادن الاشلال شکل کردن الاصلال کنداشدن کوشت

الاضلال ضایع و هلاک کردن و بی راه کرد ایندن بی راه یافتن و منه احدیث
 ان النبي صلى الله عليه وآله لم اتي قومه فاضلهم اى وجد هم ضللاً ^{کرد} و مرد را رفتن
 الاضلال مشرف شدن بر چیزی و باطل کردن خون الاضلال سایه او کردن ^{قال}
 اظلتني الشجرة وغيرها و سایه دار شدن و اظلك فلان اذا دنا منك بكاتبه
 التي عليك ظله ثم قيل اظلك امر و شهرای دنوا منك الاضلال بیمار کردن و عمل
 خوردن شتران مرد و با کرد ایندن شتران پدیش از سیرای الاضلال ^{اشتن} قشند
 و حیانت کردن و حیانت منسوب کردن و فستر و ماکان لینی ان یعقل بهما و غله
 دادن زمین و غله قوم فرار سیدن و غله آوردن بانزدیک قوم و اغل فی الاهاب
 اذا سلخ فترك في الاهاب من اللحم شياً و اغل الوادي ائبت الغلان و هو نبت
 و اغل بصره شد النظر الاضلال بز می رسیدن که انجا باران نرسیده باشد و
 بشدن مال مرد الاضلال اندک آدن و درویش شدن و اقل الحرة اطاق حملها
 الاضلال مانده کردن ستور و خدا و تدستور مانده شدن و بیماریدن و اصحب
 کلاً ای ذاقرات و عم علی کل ای عیال الاضلال املا کردن و ملول کردن و ^ن یعداً
 بعلی و الاخیر یعدی بنفسه ایضا الاضلال ماه نو دیدن يقال اهل الهلال اذا
 بنی الفحل للهلال فاذا بنی للزینین قبل اهلنا الهلال و كذلك القول فی

افعال

استهلال الهلال ويقال اهللنا عن ليلة كذا ولا يقال اهللناه ^{في} قهلا كما يقال اذخنا
فدخل وهو قياسته واوز برد اشق ومنه ما اهل به لغير الله اي يؤدى عليه غير
اسم الله الاتمام تمام کردن وتمام شدن ايام بارگرفتن زن الاجام برآسا مايند
والماضى اُجِمَ وپر کردن پيمان و نزدیک آمدن الاجام تب آوردن احمه الله
فهو محموم و نزدیک آمدن و غمناک کردن ومنه احديثك في غير محممة يقال احمت
اجحة اذا احمت ولزمت وتب ناک شدن زمين و سياه کرد آيندن و کرم کردن
آب يقال احموا لنا من الماء و آب کرم نشستن و احم اي قد فهو محموم الاجام
کنده شدن گوشت الادام مام نکويد و يافتن و باز پس ايستادن و کاری کردن که بد
نيک دهند و زينهارد ادن و ابدک شدن آب چاه و اذم به تهاون الارباب مفرد
کشتن و خاموش شدن الاسام باسيموم کشتن روز الاشام بويانیدن و منه
احديث اشمني بقول ولا تستقصي ولا تستاصلي ومنه اشام احرف ايضا هو
ان تسكن احرف و تضم شفيتك وهذا لا يؤخذ الاشافمة ولا يدركه الاعمى
ورفع الرأس مع المرور و تقول للوالي اشمني يدك وهو احسن من ناوئي
يدك و الباب يدل على المقاربة و المدانة الاجام کر کردن و کر شدن و کر يافتن
و شيشه را حمام ساختن الاطام بستردن آمدن موسى الانجام خداوند

غم بسیار و کرم کشتن و النعت منبغفج و کسرو الإغمام ابرناک شدن آسمان
 و کرم شدن روز چنانکه نفس فرو گیرد اقمته الفحل ابدال ضربها کلها الکجام
 غلاف شکوفه بیاوردن درخت و جامه را آستین کردن الإلمام فرو آمدن
 و منه احدیث لاکتمه ای تقرب و احدیث الآخر او یخبر ای یقرب من ذک
 و کنهه صغیره کردن و یقال الإلمام مقاربه المعصیه من غیره توقعه و القیاس
 یؤکد هذا القول أهی الامر اذا اقلقت حزنک و النعت مهموم ان الایمان
 مقیم شدن و عیس مبین ای ذوبند و هی رایحه البصر الاثنان زادخوست کردن
 بیماری الإحسان دیوانه کردن یقال احته الله فهو مجنون و در آمدن شب یق
 اجته اللیل و پنهان کردن الادنان بانگ کردن و نژادی آوردن الانان
 متهم کردن الاسنان بزاد بر آمدن و رستن دندان هشت سالگی و رویانیدن
 آن الاثنان غارب کردن الإصنان کنداشتن و تکبر کردن الاطنان بیانگ
 آوردن مس و روی و آنچه بدان ماند و بریدن الاعنان فرا چیز بی داشتن
 و اعنتت اللجام جعلت لعنانا اغن السقاء امتلا و واد منغ ای کثیر العشب
 و ذلک انه اذا کان کذلک الف الذبان و فی صوتها غنة الاکنان در دل نهادن
 داشتن و له شرح و قد ذکر فی الکون الافهاه فراموش کردن آیدن و کند

افعال

و من المعتل الواو **ب** الايثاب بوجهانیدن **الايحاب** واجب کردن
و واجب الرجل اذا عمل عملا يوجب له اجته او النار **الايساب** بسيار كياه شدن
زمين **الايصاب** دردمند کردن و اوصب القوم على الشيء اذا اثاره و اعليه **ايغاب**
از بن برکندن و همه را کورد کردن **الايقاب** چیزی در کوی آوردن و کرسنه شدن
الايكاب آهنگ کردن مرغ پريدن و اوکب البعير اذا الزم الموکب او **هب** له
الشيء اي دام و يقال ينشئ اذا كان معد و عند الرجل مثل الطعام هو **يوهب**
بفتح الهاء و اصبح فلان **موهبا** بكسر الهاء اذا كان معدا **فادرا**
في الحديث **فوقلوا** اعمالکم اي تنقصوها يقال **اؤلت** اي نقصت قلت الصحيح
آلت لانه من آلت و اذا كان كذلك فوضعه باب **الهمز** **ث** الايراث
ميراث دادن **الايغاث** بريك نزم يسیدن و مال باسراف نفقه کردن **ج**
الايساج دو ايندن شتر **الايلاج** در آوردن **الايهاج** برافروختن آتش **ح**
الايتاح اندک کردن **الايحاج** بول در پافتن مردم را و پديد آمدن آتش و راه
و **حصرت** حتى **اؤخ** اي بلغ الصفا **الايدياح** کردن نهادن و فربه شدن شتر **له**
الايضاح هوید کردن و اوضح الرجل و كذله او **لاذبيض** و قولهم من اين
اوضحت اي من اين اطلعت **الايضاح** سخت شدن **س** **خ** **الايضاح** شک کردن

الاشباع اندک اندک کردن عطا **الايلاج** خون دادن سباع و آنچه بدان ماند **ف**
الايحاف بويانیدن ستور **الايحاف** الوخف **الايصاف** فراخدمت آمدن غلام
الايغاف نیکو دیدن **الايغاف** وقف کردن لغه دريه و باز ایستادن از کارى
 که دران بوده باشی و يقال ما وقف ههنا و اى شئ او وقف ههنا اى شئ صيرک الى
الوقوف **الايحاف** پالان کردن و چکیدن آب از خانه يقال ما يوصف له شئ الا اخذه
 اى ما يرتفع **ق** **الايماق** هلاک کردن **الايماق** ر الوثاق استوار بنستن **الايلاق** بکشن
 آمدن خداوند سُم **الايراق** برک بياوردن درخت و بسيار مال شدن و غنيمت يافتن
 غازى و صيد يافتن صياد و خايب ماندن طالب **الاساق** بسيار بار شدن خرما
 و اوسقت **البيعر** حمله **خلة** **الايفاق** سوار تير در زه نهادن از بهر انداختن
 يقال اوفى السهم و بالسهم كانه قلب اوفى و لا يقال اوفى و روى البار اى اوفى
 بالسهم لغته فى افاق بالسهم **ك** **الايشاك** شتافتن **الايعاك** در خال کردن **الايدين** سبک
 صيد را و او غلقت **الايبل** عند الحوض اذا از دحمث فركب بعضها بعضا **الايجار**
 ترسانیدن **الايجار** در وصل او كندى **الايصال** رسانیدن نامه و جزآن **الايغال** رود
 و شتافتن دران و او غل فى البلاد اذا بعد فيها **م** **الايخام** ناکوار کردن
الايذام حج واجب بگردن بز خوشتن و فى حديث و او ذمت العطله يقال

افعال

۲ لم سه

او ذمت الدلو اذا شدت فيها الوزم الايرام براما هيدن پستان شتر
الايشام پديد آمدن نبات وبرق ونكريستن بجزی الايضام گوشت راجاي
ساختن که بروی نهند ويعدی باللأم وبنفسه وفي الديوان او ضم اللحم ای جعله علی
الوضم الايلام بهمانی غروسی کردن وهو فی الحديث الايضام بکافی افکندن وفرو
کداشتن آيتی از قرآن يار کعتی از نماز و آنچه بدان ماندن الايسان بهوش
کردايندن دم چاه الايطان وطن گرفتن الايمان سست کردن و النعت موهون
ه الايجاه خلاوندجاه کردن و يافتن **ومن اليائي يت** الايهات کنداشدن
گوشت ر الايسار نوانکرشدن **س** الايباس خشک يافتن و خشک کردن و ايبست
الارض بيس بقلهاظ الايقاظ بيدار کردن و گرد برانگيختن **ع** ايدع ايج بطنه نفسه ای
اوجه و ذلك اذا تطيب الاحرامه الايضاع مرد اساشدن کودک و التفت يافع
الايضاع بجای رسيدن ميوه **م** الايتام خدراؤ نديتم کشتن و يتيم کردايندن
ن الايتان نکو تسار زادن وهو ان يخرج رجلا الولد قبل يديه في الولادة الايتان
بی گمان شدن الايمان بيمين شدن ه الايقاه طاعت داشتن **ومن اللغيف**
المفروق ج الايجاء سوده کردن سم ستورج الايجاء روحی کردن ويعدی بالی
و باللزم ه الهام کردن و سخن پنهان گفتن و نبشتن و اشارت کردن **د** الايداء

هلاک کردن **ف** ایراء آتش از آتش زنه بیرون آوردن **س** ایستاد موی سر بر ^{شیرین}

نش ایستاد استخراج باغندال فرس من السیر **ن** مجن او کلاب **ص** ایستاد اندرز

کردن يقال او صیت له بشی و اوصیت الیه اذا جعلته وصیک **ع** ایستاد اندر وعا

کردن **ف** ایستاد و فکر کردن و بر بالاشدن و تمام دادن **ح** ایستاد سرشک

بستن و نیک دویدن و اوکل حلقک ای اسکت و حکیمها فسرانه کان یوکی بین

الصفاء المروءة ومعناه انه مملأ ما بینهما سعیا کما یوکی السقاء بعد المل و علی المعنی

الآخر انه کان لا یسکلم کانه یوکی فمه **ل** ایستاد نعمت دادن و نزدیک کردن ایندن

ن ایستاد بست کردن استوره ایستاد شلشله کردن ایندن **من الیائی**

ایستاد دستی کردن نزدیک کسی **ومن الاجوف** **ب** الاثابة یاد اشردادن

و به شدن از بیماری **الاجابة** و **اجابة** پاسخ دادن و **یعدی** بنفسه و **بعن** و

الصیحج ان **اجابة** و **الطاعة** و **الطاقة** اسماء و لیست مصادر الا **اجابة** بکذا ^{شدن}

و عارت کردن **الارابة** بکافی اقلندن بلفغه هذیل و **اراب** الرجل صار ذر **ارابة**

الاشابة تسبید کردن و **یعدی** بنفسه و **بالباء** و **خرا** و **ند** فرزندان پیر شدن

الاصابة و **المصاب** و **المصابة** رسیدن يقال **اصابه** امر و **الاصابة** صواب گفتن و

یافتن و خواستن و منه **رجاء** **حیث** **أصاب** و رمی **فأصاب** القوطاس **الاطابة**

افعال

لم لم لم

خوش کردن و خوشنوی کردن ایندن و استیجی کردن الاعابة غایب شدن شور
یقال منها امره مغیبة بالهاء بخلاف المشهد الابابة باخذای عالی کردیدن الاهابة
خواندن بهیمة را و یعدی بالآء ت الابابة شب کند ایندن الافاتة در کذب
الافاتة قوت دادن و الافتاد علی الشئ کالذی یعطی کل رجل قوته و المقیمت محافظ
لشئ و الشاهدة الالات نقصان کردن و باز کردن ایندن الاماتة میرا ایندن و
امات فلان اذا مات له ابن او بنون و اماتة الناقة اذا مات ولدها و هي میت و
میتة و كذلك المرأة ت الابابة چاه پال کردن الایرة دیر بگردن الافاتة
فریاد رسیدن ح الافاجة الاسراع و العُدو الاهاجة خشک کردن ایندن نبات
و خشک نبات یا فتن زمین ح الاباحة مباح کردن و الباب یدل علی سعة الشئ
و ظهور الاناحة تمدید کردن اجاح انده ماله باجلیحة ای اهلكه و هي الشدة التي
یحتاج المال من سنة او فتنة الاراحة براسا یا ایندن یقال من هذا رحت الدابة
و هر جته و بر آسودن و چهار پای با ماوی فرستادن شبانگاه و کنداشدن گوشت
و سردن و حق کسی با وی دادن و اراح القوم دخولانی الریح و یقال اراحنی الصيد
اذا وجد ریح الانسی الازاحة دور کردن الاشاحة جد کردن و حذر کردن
و فسر الحديث فاعرض و اشاح بهما فان اخذته من الاول فغناه جد و انكس علی

افعال

۳۶

بالرای و انکین رفتن و بکی الاصمعی هذا الضمیر کرد ایندن و پچسپا ایندن
الاطارة پرایندن و فی احدیث اطرت اتحله به نسائی ای قسمتها اینهن الامارة
عاریت دادن و راندن اسپ الامارة و المغار غارت کردن و المغارة شتافتن و
نیک بافتن و بزین غود شدن و اباه الاصمعی و ناس بقولون اغارو انجد فاذا
افرد و اقلو اغار کهنائی الطعام و مرآنی فاذا افرد و اقلو امرآنی وزن کردن بر وزن
الامارة جنبانیدن و دو ایندن خون الانارة روشن کردن و منه احدیث ثم انارها
زید بن ثابت ای اوضحها و نورها و روشن شدن و شکوفه بیاوردن و جامه را
علم کردن و يقال من هذا النرت و هنرت **ز** الاجازة رواداشتن و صلده دادن کسی را
و آب دادن تا فراگشت و چهار پای دهد و اجزته خلفته و قطعته و اجزته انفدته
و اجزته علی اسمه اذا جعلته جائزاً الاجازة ایضاً ان یتهم مصراع غیرک و ان یلکن
القافية طاء و الاخری فخر الاو نحو ذلك الامارة پیدوز کردن **س** الاساسة شبسته
در افتادن و شبستن شدن کوسفند الاساسة زینک زادن الاناسة جنبانیدن
ش الاحاشة صید بر انکی تن الاحاشة سچانیدن تیر از نشانه الاعاشة زنده
داشتن **ص** الاحاضة هوید کفتن و یعدی بالباء الاصمعی کرد ایندن کسی با بر چیزی را
که از و طلب میکند و منه احدیث انک تخلص علی خلعة ای تراد **ض** الاحاضة در

ل
الاحاضة

آب آوردن و اخاض القوم ای خلطت خلیقم الماء الاراضه با مرغزار شدن زمین
 آب در وادی و حوض گردانیدن و بایستیدن آن و فی احدیث فشربوا حتی
 اراضوا ای نامو اهل الاراض وهو البساط و قیل شربوا علی اعداء بعد نهل مأخوذ من
 الروضة و قیل صبوا اللبن علی اللبن الاعاضه عوض دادن الاعاضه که کردن آب
 الافاضه بسیار کردن و اشک ریختن و پر کردن انا و آب برتن ریختن و در حدیثی
 از تفسیر فیه و بانوهی باز گردیدن و منه فاذا افضم من عرفات و نشخو بر آوردن
 افاض بالفتح ضرب بها الاماضه بحای رسیدن خرماط الاحاطه که چیزی در آمدن
 و بدانستن و یعدیان بالباء الاشاطه هلاک کردن و سوزانیدن و فرائضت و اون
 یقال من هذا اشاطه و اشاط دمه و بدمه و فی احدیث اشاط دم خور ای سفک و فی
 حدیث آخر الفسامة تشیط العقل و لا شیط الدم ای تو خذ به الدیة و لا یوجب
 بها القصاص فی احدیث کان یلیط ای یلصق الاماطه دور کردن **ظ** الافاضه بنختم
 آوردن **ع** الاباعه بریج عرضه کردن الاتاعه فی کردن الاجاعه که سینه د اشتن الاذاعه
 آشکار کردن و یعدی بالباء و بنفسه الاراعه افزونی کردن طعام و بسیار شدن
 الاساعه فرو گذاشتن چهار پای الاساعه آشکار کردن و ابراع ایضا و اشاعه **اللام**
 ای جعله صاحبکم و تابعا الاضاعه ضایع کردن و بسیار ضیاع شدن الاطاعه و

افعال

الف

الطاعة فرمان بردن و الماضی اطاع یطیع و بعض العرب تقول أسطاع بفتح
الالف یسطیع بضم الباء و قد قالوا ایضا استاع یستیع و الاطاعة فی النخل و الشجر
ادراک ثمرها و امکان اجتنابها و فواخ شدن چراگاه **ع** الاراغة الطلب و
الارادة الارغمة بکر دانیدن **ا** اساعنة بکوفرو بردن **ف** الهجافه در فر کردن
و جراحی کردن که در جوف رود **ا** اخافه ترسانیدن و تخیف شدن و فرو آمدن
بدو **ا** اسافه باشمشیر شدن و هلاک شدن ملاکسی و نجبه تباہ کردن **ا** اشافه مطع ^{کشتن}
بر چیزی **ا** اصافه در تباستان شدن و در پیری فرزندان آمدن و بجنابانیدن
ا اضافه تمهیهان کردن و مضاف کردن و ترسیدن و بعدی بمن و بلجا گردانیدن
اضفت الشئ الى الشئ ای ملته **ا** اطافه بکسی فرو آمدن و کرد چیزی در آمدن
ا اعاف الرجل اذا صارت ابلة تعاف الماء **ا** اناف علی الشئ اشرف و انافت الدرهم
علی المائة ای زادت **ا** اهافه تشنه شدن **ا** شتران **مردق** **ا** الاذقة چشاندن
ا اهراقه ریختن مایع و الماضی اراق و فیه لغه اخرى هراق الماء یهرق یفزع الماء هرقا
والشئ هرقا بالحریک و الماء علی هذه اللفه بدل من الهمزة و لغه اخرى ایضا
حکاهما **ا** جوهری **ا** هرق الماء یهرق **ا** هراقا علی **ا** فعل **ا** یفعل **ا** فعل **ا** اول لغه اخرى **ا** هراق
بهریق **ا** هراقة فهو مهریق و الشئ مهراق و الماء علی هذا القول زیدت عوضا

من ذهب المحركة من نفس العين من ذهابها اصلا لان اصل اراق اروق او
 ازيق فكانهم لما نقلوا المحركة من العين وحركوا بها الفاء الساكنة وقلبوها العين الفاء
 فالحق الكلمة ثلثة انواع من التغير جعلوا هذا الهاء عوضا من الوهن الذي لحقها وكذلك
 القول في اسطاع فاعرفه الاساقه اشترى فراكسي جردان تا براندو استقت اليه الصداق
 لغته في سقت ايضا فتك دست شدن الاطاقة والطاقة توانستن الافاقه و
 الفواق واهوش آمدن و الافاقه فوق تير برزه كان نهادن يقال افقت السهم وباتهم
 وکرد آمدن شيردر پستان شترميان دودوشش او الالهة ينكو وسياه كردن دوات
 وبادو سائیدن ويقال ما يلبق درهامن جووه اي ما يمسكه ولا يلبصق به **ك**
 الاحالة اثر كردن الالهة پيام فستان الالهة تبربول كردن داشتن الالهة
 كردايندن الاحاله حوالت كردن و بر پشت ستور جستان و آب اند لور يتختن و
 خداوند شتران ستاع شدن و محال گفتن و يكسال جايبى مقام كردن و سال بر جيزي
 كرديدن و احال عليه بالسوط يضربه اي اقبل و في الحديث من احال او دخل الجنة
 اي اسلم يقال احال الرجل اي تحول الالهة اميدوار شدن من مع باريدن و احميد باريدن
 بودن دروي و فراست چيزي بردن در كسي و احال الشئ اي اشبهت الالهة دولت
 دادن و الغلبة ايضا الالهة خوار كردن و قناع فرو گذاشتن زن الالهة با ترفردن

افعال

نص

اإسالة روان کردن آب و آنچه بدان مانند الاسالة تبرد اشتن الامانة بسيار سدر ^{شدن زيان}
 اطالة دواز کردن و فوز ندر و از اذن افزودن کردن و فرايض و بسيار عيال و خداوند
 آن شدن و درویش شدن و حريص شدن افعاله فرز ندر ابر ابستنی شير و ال
 اغال فلان و ولد اذ اعشى امه و هي تزغعه افعاله سحر افاقت کردن و زلت عفو کردن
 الامانة تجسبايندن و منه احدث مايلات و مييلات و مايلات اي رايغات عن طاعة
 الله و مييلات اي يعلمن عد من الميل عن طاعة الله و قيل مايلات متخترات في مشائهن
 الكناهن و قيل مايلات التي يتمشطن المشطة الميلاء و هي مشطة البغايا و الميلاء
 اللواتي يمشطن غيرهن المشطة الميلاء و قيل كلاما بمعنى كجاد و مجد الانالة عطا اذن
الاهالة تزويجختن الادامة دایم شدن و جوشش دريك باب بنشاندن
الاسامة چرنايدن الاعامة بي شير بکذاشتن الاعامة ابر ناک شدن الاقامة و
المقامة و المقام و المقام مقيم شدن و الاقامة بر پای کردن و راست کردن و دایم داشتن
 و منه و يقيمون الصلوة و قامت کردن و اما قوله و اقام الصلوة فقال ابن جنى هو مصدر
 كالأقامة و قال الفراء حذف الهاء باضافة الاسم الى الصلوة الإامة سزاوار ملامت داشتن
 و ملامت کردن الإامة بخوابانیدن و منه احدث فاني هو اي اقتلوع ن الابانة
 جدا کردن و هو يدا کردن و هو يدا شدن الإحانة هلاک کردن و أحنت بالمكان من ^{أحنت}

و مييلات يملن م

الاذنة توام دادن و ادين ادا نميگيرند الاذنة هلاک شدن چهار پاي قوم
 الاعانة ياري کردن اعانة فراپوشيدن ميخ آسمانرا الهکانه بفرستن کرد ايند
 الاذنة نزم کردن الهکانه خوار کردن الهکانه مالکسي را آفت رسيدن الهکانه
 آب بردن چاه و زهاب شدن زمين و آب دادن آدمي را و آهن را و آب در دو
 کردن و آماه الفحل اذ القى ماؤه في رحم الهمشي و ماجاء على الاصلج الاحواج
 نیازمند کردن و کشتن الاحواج اهوچ یافتن ح الاحواج بگردیدن آب و کنده
 شدن گوشت و بوي بردن در احواد تنگ کردن اارواد و المرود مصدر اارود
 في السيراى رفوق الاسواد مهتر زادن و سياه زادن در احواد نيك براندن
 الاعوار برهنه شدن بجای از سوار چنانکه بدوى نه زخم توان زد و پديد آمدن
 خللي در حصن چنانکه بدو در توان شد و يک چشم کردن و الزهبة ايضا و اعورک
 الصيدى اى امکنک فى احد يث و عانزل تحت الشجرة انورت اناة الشجرة النماهي
 تحسن خضر تهاز احواز درویش کردن و شدن ش الاحواش صيد بر اليکخته
 بر صياد تا بکيرد ص الاخواص برک بياوردن خرما الاخواص کار بر خصم دشوار فرار کردن
 و يعدى بالباء ض الارواض بامر غزار شدن زمين ك الاشواک باخار نسيار
 الاوقال احمق یافتن ل الاحوال کز چشم کردن و سالی بر آمدن بر چیزی و نکسال

جایی مقام کردن **الاحوال** ضلاد و ندخال بسیار شدن و کیم کشتی و التفت مخول بفتح
 و بکسر **الاطوال** دراز کردن **الاعوال** اگر بستن با و از و بیا نک کردن گان و حریص شدن
 و فی احدیث و اعوت ای ولدت اولاداً و الاصل اعیلت ای صارت ذاعیایل

ای صبیان صغیر **الاقوال** قوی بکنی منسوب کردن **الاعواء** الاغاهاة **ومن**
الیاثی **ب** الاطیاب چیزی حلال و پاک آوردن و الماضي **اطیب** و **ایطب**
^{مقلوب}

منهج **الاهیاج** مثل **الاهاجه** فی المعنی الثالث **س** **الاکیاس** زیرک زادن

و **أریعنا** ای صرنا **الی** **الریف** **ل** **الاحیال** **الاضالة** فی **السمج** و بمعنی **التخییل**

فی **الناقة** **الاحیال** **الاضالة** **الاعیان** **فرزند** را بر **آبستنی** **شیر** دادن **من** **الانعام**

الانعام و **اعیمن** **القوم** **اصابهم** **الغیم** **ن** **الاحیان** **هنکام** ای **استادن** **الان**

راست **الانعام** **فرزند** **را** **بر** **آبستنی** **شیر** دادن **من** **الانعام**

ومن **النافص** **ب** **الاجباء** **شتران** **مصدق** **پنهان** کردن و **فروختن** **کشت**

پیش از آنکه **بحای** **رسد** و اصل **الکلمة** **الاجباء** **فروختن** **ن** **آتش** **و** **جبا**

کردن و **هو** **من** **و** **بر** **اوصوف** **و** **لا** **یکون** **من** **شعر** **و** **هو** **علی** **عمودین** **او** **ثکته** **و**

ما **فوق** **خ** **لک** **فهو** **نبت** **ادمی** **الرمث** **اذا** **الشبه** **ما** **یخرج** **من** **ورقه** **الدباء** **وهو**

حینئذ **یسلم** **ان** **یوکل** **الارباء** **ریاد** **ادن** **و** **افزون** **شدن** **و** **هذا** **یعدی** **بعلی**

الأشياء كراهي کردن و و اما نستی و دراز شدن درخت و خداوند فرزندان زیرک
 اصیاء دل بردن و بالود کبشتن زن الاعیاء با باران اندک شدن آسمان
 الکباء آتش زنه چنان کردن که آتش از وی بیرون نیاید الانباء خیری
 از خویشتر فراتر کردن الاهباء کرد بر آنکسختن **ت** الاستاء ^{قوف} در یافتن
 الاستاء در زمستان شدن الآفقاء فیتا کردن **ث** الاجتاء بزاون در نشانند
 الاغفاء الغنوالاشاء مصدر الشجره ما حو لها اذا كان يقظ منها ماء قبيد
ج يقال ما اجماه لذك لا يرو و اجمبه ای لجم اخلقه و اخلق به الاجتاء تادیک ش
 شب الارجاء و ايس او کندن و چاه را کنار کردن و نزدیک آمدن ره شتر
 الارجاء راندن الاشجاء اند و هکجه کردن و در کلو کیرانیدن الانجاء رهانیدن
 و بر بالا افکندن و پوشش از کوشش **د** البرون و حارث کردن و بر کشتن **میه**
 و شاخی از درخت بریدن و فی الحدیث ابخی منه رطبا ای التقطح الاستحاء
 خداوند سحابسار شدن **اضحت السماء** انفسع عنها الغيم و اضحتنا ای اضحت
 لنا السماء الاضحى در چاشگاه شدن و چاشگاه کردن و کردیدن و اضحی
 يفعل کذا القو لک ظل الآفقاء تو ابلد نزدیک کردن **انحبت** عنه بصری عدلت
 و انحبت **ع** اخلقه السکین ای عرضت و انخی فی سیره ای اعتمد علی الجانب

۲
قبون

افعال

م ۳۵

الایسرخ الارضاء پرده و جز آن فرو گذاشتن و منه احدیث لیس کُلَّ
الناس مَرَّخٍ علیه ای موسفا علیه و نیک دویدن الانحاء و اروینبی و کردن
و عطادادن **ذ** الابداء آشکار کردن و حدث کردن و ابدیت فی منطقک ای
جرت **الاجزاء** عطادادن و عطایافتن و ما بجدی عنک هذا ای مایعنی
الارداء هلاک کردن و افزون شدن **الاسداء** احسان کردن و یعدی الی
المفعول الثانی بالی و فرو گذاشتن شتر و قرف در یافتن و اسدی النخل اذا
استرخت قع بسره **الاصداء** آواز باز دادن کوه **الاعیاد** دوانیدن و یاری کردن
آخه بدان مانند فرا کسی گذاشتن و اعدیت عینی عن کنایه صر فتا عنه و منه
ولا تعد عینا ک عنهم و اعدیت فی منطقک ای حوت **الکداء** بترس سیدن و اندک
غیر شدن و رازدن از چیزی و حوبه سید و اعطی قلیلا و کدی ای قطع القلیل
الانداء رسوا کردن و چرانیدن شتر میان نهل و نخل و تر کردن **الاهداء** هدیه
فرستادن و یعدی باللام و بالی و قومانی بحرب فرستادن **ذ** الابداء فحش گفتن
الاجزاء سنگ افراشتن و هو فی احدیث و اجدی اذا ثبت قائما و اذا حمل
الفضیل فی شیاه **شما** **الاجزاء** نعلین و عطادادن **الارداء** لاغر کردن شتر
چنانکه از رفتن باز ماند و **المردی** المقوود و قد اردتیه ای نهدته **یقال**

ارضیت و اشدیت من الشدی و هو حباب اهل قذآ خاشه در چشم او کندن
 الامداء مذی افکندن و اسپ را در کیه زار فرکا داشتن **الابر** آبره در
 شتر کردن **الانزاع** توانگر شدن و ترک کردن باران خاک را و **انزاع** الارض کثرت
 تراها **الاجراء** و المجری راندن و **الاجراء** با بجه شدن **سباع** الاجراء کاسته
 کرد انیدن و **ماخره** ای ماخره و **اخریه** ای اخریه **الادراء** که کردن
الاذراء بیو کندن و اشک در سخن و دامیدن **الاذراء** خورد و حقیقت داشتن
 و بعدی **بالباء** الاسراء **بیشب** رفتن و **هذالفة** اهل الحجاز يقال اسراه و اسرک
 مثل **الخطام** و **باخطام** و **انما قال** اسری بعیده لیلًا و ان كان السری **لا**
الابانيل التاكيد **لهم** سیرت **امس** نهارًا و **الدا** صة لیلًا **الاشراء** بر کردن
الاضراء بر انانیدن و **کورا** **الجملة** **سورن** **وسنة** **مردن** **کورا**
الاعراء برهنه کردن و **عریة** دادن و **هي** **النخلة** **يعريها** صاحبها **رجلا** محتاج **بجعل**
لها **امر** **عام** **فيعروها** ای **ياتيها** و **هي** **فعية** **بمعنى** **مفعولة** و **ادخلت** **الهاد** **فيها**
لانها **افردت** **فصارت** **في** **عرد** **الاسماء** **كالنطيحة** و **الاکيلة** **و لو جئت** **بها** **مع** **النخلة**
قلت **نخلة** **عري** **يقال** **عروته** **اذ** **اتيت** **بطلب** **معروفه** **فاعراني** **كما** **يقال** **طلب** **الى**
فاطلبته و **سالى** **فاسالته** و **قبل** **بها** **اعرى** **من** **حمله** **المزانية** **فرغ** **عنه** **حكما** **فعرى** **عن**

افعال

۳۵۶

حکیم بجهه التحلیل عن اخطایین و اعراض صدیقہ اذا ابتعد منه ولم یبصره و فی
حدیث کره رسول الله ان یعرو معناه ان تصیر دورم عراء ای نضاء الاغراء
براغلیدن الاغراء بریدن ایم بوجه افساد و شکافتن و افری الاوج قطعها
الاغراء دایم داشتن جمل بر پشت ستور الاغراء بکرا فرد اادن و تاخیر کردن و
افزون شدن و کاستن و اگرینا حدیث اللیلۃ ای اطلنناه الامز آ فرو کدا
شستن شتر شیرا و فی حدیث امر الدام ای استخرجه و سئل ان الیاء غلبه و
تهر کردن و یعدی بالیاء و کونسته بیغرا شستن الاجزاء بی نیازی کردن الاغراء
دور کردن و خوار کردن و رسوا کردن و هلاک کردن و معانی هذه الکلمه یقرب بعضها
من بعض و منه حدیث ولا تحزوا و الحورای لا تجعلوهن تسخین من فعلکم
الارزاء پناه با کسی دادن الاغراء بغز و فریستان و مهلت دادن در و ام و اغزرت
الناقة عسر لقاها الازراء برکشتی داشتن س الاحساء بیاشا ما یندن الارساء و
المرئی بر جای بلا شستن الاعشاء الادجاء الاقساء سخت در کردن الامساء و
المنسی تفتیض الاصباح و آسی فلان غالمای صاء الانشاء فراموش کرد ایندن ش
الغشاء ترسایندن الارشاء دورار رسن ساختن و شیرد اادن شتر چجه و ارشی
اکنظل اذا امتدت اغصانه شبه بالارشیة الاعشاء بشکور کردن الاعشاء

بر پوشاندن و کوز کردن و بیاوردن افشاء آشکار کردن افشاء فرار رفتن
 آوردن و ضراوت چهار پای بسیار کشتن و براندن در او شکم راس افشاء شمشیر
 بر سبیل استقصا و دانستن و توانستن افشاء چشم پهن باز کردن اعصی الکرم
 اذا اخرج عیدانه افشاء بگذشتن کرما و ایستادن باران افشاء دور کردن
 و ترلنا من لا یقتضیه البصر ای ایلیغ افشاء بسیار کندم شدن زمین
ض افشاء خشنود کردن افشاء تاریک شدن شب و نعمت غاص و معص
 و پلکهای چشم بیکدیگر نزدیک آوردن افشاء بخواستن و فارسیدن و بعد
 بالی و افضی الوجیل الی المرأة باشرها و جامعها فافضاها اذا جعل مسلکها و احد و افضی
 بیده الی الارض اذا استها بطن راحتته فی سجوده و افضیت الی فلان بسترى و التریب
 یدل علی اتساع فی الشئ افشاء بگذراندن افشاء گفته کردن جاد و لا عکر کردن
 شتر و ادن آن ط افشاء بر کام زدن داشتن از طبت الارض اذا اخرجت الی
افشاء و العطاء دادن و متفاد شدن چهار پای افشاء دادن بلفته اهل الیمن ظ
افشاء فضل نهادن ع افشاء گوش فاداشتن و بخشودن و یعدی بعلی و رویانیدن
 کبابة و اریته کلا اذا جعلته لمرعی افشاء اشعال القارة افشاء بر بن نهستان
 سک و قد جاء النبی عن افشاء فی الصلوة و هو ان یضع الیمنه الی تیبه علی عقبیه

انفال

۳۵۱

التجديتين وهذا تفسير الفقهاء فاما اهل اللغة فعندهم ان يلصق الرجل الميتة بالارض
وينصب ساقيه ويمسكها الى ظهره ومنه الحديث انه صلى الله عليه وسلم ولا اكل متعمداً
الامعاء سخنة **ش**دن خروماغ **ا**لبقاء برجستن ياری دادن و جو یان چیز ی کرد^{ند}
کسی را و باغی کردن مال کسی را **ا**لبقاء کوسفند دادن الارغاب بیانک آوردن شتر و داد
شتر **ا**لصفاء کوشن فراداشتن و بحسبانیدن و اصغی حظه ای قصه **ا**لطفاء راعی کردن
الانقاء بیرون آمدن شکوفه حنا و کرد آوردن پتیاه شدن خروما **ا**لنقاء باطل کردن
النقاء دیک پایه کردن دیک را **ا**لحفا ازین و مانند آن از پشت چهار پای برداشتن
واجبیت الماشیه افعیمها لم تدعها **ا**لحفاء ساده کردن بروت و سوده کردن پای و
خداوند ستور سوده پای شدن و الحاح کردن در سوال و برهنه پای کردن **ا**لخفاء
پنهان کردن میزها و الفصح و آشکارا کردن **ا**لادفاء تمام کردن خسته **ا**لارفاء نزدیک
آوردن کشتی بکنار دریا **ا**لسفاء باد اس شدن **ا**لشفاء مطلع شدن **ا**لشفاء
و بعدی بعلی و بکناره چیزی رسیدن و چیزی شفا گردانیدن کسی را و چیزی داد
تابدن شفا گیرند **ا**لصفاء بر گردیدن و ویژه کردن درستی و جمله چیزی فراستدن و
خالی شدن مرد از ادب و مال و شاعر از شعر و فکیان از طایه **ا**لطفاء لغة قليلة فی
الطفاء **ا**لحفاء بسیار کردن موی و جزآن و عافیت دادن **ا**لأعفنی من الخروج معك

ای دعوی اغشاء خوفتن الانشاء طعام بهین نر امیهمان دادن و از پی فرا کردن
 الانشاء یافتن **ق** البقاء باقی گذاشتن و بختودن الاستقاء کسی را آب دادن برای
 چهار پای یا برای زمین و فریاد رسیدن و غیب و غیبت کردن و باران خواستن و
 فرستادن آن و استقنی اها بک ای اجعل لی سقاء و فی احدیث استقنی شبکه ای
 اقطعینها و اجعلنا لی سقیا الاستقاء بدبخت کردن الاعطاء سخت تلخ شدن و از ^{دهن}
 بیفکندن از تلخی الانشاء بیوکندن يقال القیه من یدک و التوبه من یدک و الفیت
 الیه الموده و بالموده و الفیت علیه الفیته کقولک الفیت علیه احمیه کل ذلك ^{بقالا}
 الانشاء مال کردن و مغزدار کشتن **س** الیکم بیکر یانیدن الاحکاء استوار کردن ^{شدن}
 اذکاء تیز کردن آتش و چراغ و دیده بان فرستادن اذکاء پناه با کسی دادن و پناه
 کسی نهادن اذکاء بالانیدن کشت اشکاء بکله آوردن و کله زان کردن **ل**
 الابلاء کهنه کردن انیدن و نعمت دادن و آرامودن و کفایت فرمودن و دل کسی خوش کردن
 بسو کند و ستوبر سر کپر بستن تا میرد و هدامن فعل بجاهلیة و ایتیمت فلان عذرا
 ای اعلمت و بیسته فیما بینی و بینة فلا لوم علی بعد الایالات با بچه کشتن شتر و از پیش
 بشدن و حواله کردن و عهد دادن کسی را و اثلیت حقّ عنده اذ اتقیت منه تقیة
 الاجلاء از خال و مان بیرون کردن و بیرون شدن و واشدن از کشته اهلالات شیرین ^{کردن}

انغال

۳۶۰

و شیرین یافتن و یقال ما امر و ما اخلی ای لم یقل شیئا الا خلاه خالی شدن و خالی کردن
و خالی یافتن و باکیاه بسیار شدن زمین و فی احدیث اخل و جهک ای ایستز بانسان
او حیثی و یقال اخل امرک و اخل بامرک ای تفرّد به و تفرّع له الادهاء فرو گذاشتن
دلو و محبت آوردن و هویدن لی رحمه ای نمت بها و اذنی بماله الی احکام دفعه
الیه و منه و تدوایها الی احکام الاستلاء اندوه و ابردن الاستلاء خواندن بهمه
الاصلاک در آتش آوردن و در آتش افکندن و اصنی الفرس اذا استرخی صلواها و ^{ذک}
اذا قرب بناحها الاطلاع ^{کردن} حیدن از مرک و جزآن و منه احدیث ما اطلی شیئ
قط ای مامل الی هواه الاعلاء بلند کردن و بحجاز آمدن و اعل عنی و عن الوساده ای
نیج الاغلاء کران بها کردن و کران بها خریدن و کران بها یافتن و جو شاییدن
افلی القوم ای عمار و الی القلاة الاملاء ادا کردن و مهلت دادن و قید شتر فرخ
بگردن و یعدنی بالنام **م** الاحماء گرم کردن و حمایتی گرفتن و محشم آوردن الادماء
خون آلود کردن الادماء افزون شدن و باد میفکندن و ربا دادن الایسماء نام کردن
و ناحیه سماود گرفتن الاجماء **م** بچشم دیدار رسیدن بکشتن و هو فی احدیث و
اصنی الفرس علی الجامه ای غصّ علیه و مضی الاعماء کور کردن الاعماء بیهوش شدن
و پوشیده شدن چیزی بر کسی و الماضی منها الرغمی و یعدیان بعلی الایسماء کشتن

صید نه بچشم دیدار وهو فی حدیث و افزون کردن **ابنبت** فلانا ای جعله
 یعنی بنام و فی المثل المعزی سخی و لا تنبی ای لا تجعلها الابنبتة الاثنا شاکردن و
 بیفکندن ثنیه الاجتاء بوکردن میوه آمدن و بسیار نبات شدن زمین الاجتاء
 مهربانی کردن الاجتاء فحش گفتن و یعدی بعلمی و اخئی علیه الدهرای اتی علیه و
 اهله و اخئی علیه ای افسرد و فی الحدیث یخنی باسمه ای بیسلمه و تخفرد متنه
 اهدان نزدیک شدن و نزدیک آمدن زه شتر الارنا بر پوسته داشتن نکرستن
 الاثنا بلند و بزرگوار کردن الاثنا کران کردن بیماری کسی را بقال هذه حیه لا تطنی
 ای لا یعیش صاحبها فقتل من ساعتها اصله الهمزة الاثنا برو یانیدن و فروتن
 کرد انیدن الاثنا توانکر کردن و بی نیاز کرد انیدن و منه شان یقینه ای یکفیه
 زیاده علیه من الاهتمام لغيره و قيل يشغله عن الاقرباء و بی نیازی کردن و واداشتن
 کسی را از کسی و منه الحدیث اغننا عتی ای کفها و اثر کها و اعرض عنها ما خود
 الاستغناء لان کل من استغنی عن شیء ترکه الاثنا نیست کردن اجتاء سرمایه
 دادن و خشنود کردن الامناء منی و انکندن و یعنی آمدن **الابها** آسوده
 کرد انیدن و بد دیدن و فارغ کرد انیدن انا الاجها بی سبب شدن خیمه و اجعت
 السماء ای انقسع عنها النعم و اجعتنا اذا اجعت لنا السماء الارها و ایم کرد انیدن و

و اجعت النعم
 اذا اجریت و اجعت
 م

افعال

۱۲

وارهائیدن از هاء سرخ و زرد شدن غوره خرما الاقواء اندک خورش شدن
الاهاء مشغول کردن و کندم و جز آن در دهن آسیا افکندن الامهات آب دادن
آهن و تیز کردن آن و باب بردن چاه و بسیار آب و تنگ کردن شیر انها بر سائیدن
خبر و تنگ کردن شیر و فی الحدیث ثم انقضت و معناه انت و يقال انهي الرجل اذا انتهى
فاذا امرت قلت انه كما تقول ايقده **و من الميف الموقون ت** الاقواء
هلاک کردن **ث** الاقواء مقيم شدن و مقيم کردن و يعدي الى المفعول الثاني
بحرف اجز ثم يتسع في حذف **خ** الاقواء اتحي **د** الاقواء يمارك کردن **ذ** الاقواء
پژمرايندن **ر** الاقواء سيراب کردن و بر روايت کردن شعر داشتن **س** الاقواء
ببوكندن و دست برداشتن و يقال كيف اصبحتم فيقال مسوون صالحون اي اولادنا
و مواثبت اسويته صالحه **ش** الاقواء بر مقتل نازدن و برياني دادن و باقي كلاب
ازان **ض** الاقواء ضعيف کردن ايندن و فرزندان ضعيف زادن و با ماوی بردن
غ الاقواء بر چاه کردن و نو ميد کردن **ق** الاقواء خالی شدن سرای و
بلياوان رسيد و بيبابان فرود آمدن و برسیدن زادن و خداوند ستر قوی
شدن و هو في الشعران يختلف حركات الروي بالنصب والرفع و اجرو قيل انقضا
حرف من غرض البيت **ل** الاقواء پچايندن سر و در بنال جنبانیدن شتر

و ببردن چیزی و اشارت کردن و پشمریدن و پشمرانیدن و بکرانه دیگر رسیدن

ت الانواء است بیوگندن **ه** الاهواء آهنگ کردن و بعدی باللام و انداختن

و بعدی بالی يقال اهوی الیه بکذا او اهویت بالشیء اذا اومأت به **و من الیائی**

ح الاحیاء زنده کردن و در فراخی نعمت و باران شدن و حال چهار پای قومی نیکو شدن

و اَحْبَبَتِ النَّاقَةَ اِذَا حَمَى وَلَدَهَا فَهِيَ مَحْبِيٌّ وَمَحْبِيَةٌ لَا يَكَادُ يَمُوتُ لَهَا وَلَدٌ وَ اَحْبَبْتُ

الارض اذا وجدتها حية **النبات** الاحیاء در ماندن و در ماندن در رفتن

و ماندن کردن و اَعْمَى عَلَيْهِ الامر **غ** الاغیاء رایت بر پای کردن **و من المهور**

الفاء الایداب مهمان خواندن الایراب و اکشادن و پیروزی یافتن

ت الایلات قصان کردن **ث** الایناث ماده زادن **د** الایجاد قوی

تیمی کردن الایساد بر اغالیدن الایصاد خوردن **ج** الایجاد استوار کردن

ر الایثار برگزیدن الایجار مرد دادن و بکر افراد ادنی و دست و ادرجا

افکندن برگزینی الایثار الموارزة **س** الایناس شاد کردن و دیدن و آوار

شدن و آنست مندر شد ای علمه و الباب يدل علی ظهور الشیء و کل شیء خالف

طریقه التوحش **ض** الایراض مزکوم کردن و ایندن و التفت مأروض الایراض

نیم بخته و نیم بریان کردن **ف** الایساف اندو هکن کردن و بختم آوردن

افعال

لم ۶ سر

الایکاف خریا لان کردن و جزآن و خرو و جز آنرا با لان ساختن الایلاف الفداده
الف کرفق و بیزاد شدن و بیزاد کردن ایندن و ترکیبید علی انضمام الشئ الی
الشئ **انفه** ای جعله یشتکی انفه و آنقت الابدل اذا انتبعت بها المرعی الذی
لم یزع **ق** الایراق بیدار کردن الایناق خوش آمدن **ل** فی اکدیث مؤزله
ای جابیه بالازل و هو الضیق الایصال در شبانگاه شدن الایکال بخورانید و نجسی
کردن
اکلتک فلانا اذا امکنته منه و اکلنی مالم آکل ای ادعیته علی اهلک الله فی اجته
ای زججک و ادخلکها **م** الایثام در برزه افکندن الایدام الفت افکندن
الایلام در دمند کردن **ن** الایذان بیاکها نیدن الایمان بکروید و ایمن کردن
و من اجوفه د الایباد نیرومند کردن و منه قراءه ابن محیسن و آیدناه
روح القدس و زنه افعلناه لا غیر **و من ناقصه** ب الایباء کسی را بر ابادا
شستن
و نحر ایونی و کلا لایونی ای لا یقطعان من کثرتهما **ت** الایتاء بیاوردن
و منه آتاعده کما معناه ای تباغذائوا و ادن **د** الایداء یاری دادن و ساختن
چیزی را و تمام سلاح شدن **ذ** الایذاء آرزیدن کسی را **ر** الایراء بر یک آخرستور
را با هم آوردن و علف دادن ایشان را **ز** الایزاء التازیة و المحاذاة **ل** الایلاء
سوکند خوردن **ن** الایناء تأخیر کردن **و من المهموز العین** **ب**

الإذآب بر بخانیدن الإذآب بت رسیدن الامتآب بسیار شدن رشک در موی
 الإشآد شیاروزی رفتن الاضآد ز کام یا قفن رسانیدن و التفت مضوء
 الآتآر نیز نکرستن الآذآر بر یکدیگر آفاییدن الإشآر پس خورد باز گذاشتن و
 التفت سآر و قیاسه مسرر الإشآر بی آرام کردن **س** الإیآسره اهیه
 آوردن **ق** الإثآق پر کردن الإثآق الدخول فی المآقة وهی الآفة و آحدة و
 الجزآة وهی فی آحدیث **ل** الإسآل حاجت روا کردن **م** الإثآم دویک
 زادن و هردو مجری یکی کرد **آذآم** الإکرآه علی الشئ الإزآم مهربان کردن
 و دارو کردن جراحی تا فراهم آید و به شود **آذآم** الإزآم الآسآم بستوه آوردن
 الإشآم بشام شدن الإفآم و الإثآم قراح کردن و یقال للبعیر إذا امتلأ شحمآ
 قد أفیم حآرکه الإلآم کاری کردن که سر دمان بیتم خوانند او را **ان** الإضآت
 بسیار کوسفتد شدن **ومن المتقل المهور العین** **ب** الإیآب تخشم
 آوردن و **آذآبته** لی فعلت به فعلاً یستحی منه و **آذآبته** عذبة عن حاجة
آذآل المكان إذا اجتمع فیہ الوآله وهی و ابعار النعم و الإبل و ابوالهنآ جمیعآ
ومن الیائی **س** الإیآس بنو مید کردن و المآضی **آیس** و **آیس** **ومن الناقص**
المهور العین **ث** الإثآه بناه کردن **ر** الإزآر و الإزآة و الإزآة فأنز

افعال

۴۷

يقال اريت الشيء واصله اريتته والار اربستان كوسنند بزرگ شدن الامتاء
صد کردن و صد شدن الامتاء دور کردن **ومن المهور اللامب اجبات**
الارض كثرت كما تها الاصباء برآمدن ثريا و دندان الاصباء خاموش بودن بر
چيزی و كينه در دل گرفتن الاصباء خداوند فله بسيار كشتن و فله دادن كوسنند
بچه را الامتاء خبر دادن **ت الاحتاء** تافتن رشته ما افتات اذ كره اي مازنت
اذ كره لا يتكلم به الامع **ت الحداث** الاقثاء زمانه شدن و وسست شدن كرما
الاقثاء بسيار خيار شدن **ج** الارجاء با پس افكندن و نزديك آمدن زه شتر
الاجاء بستم بر كاري داشتن و يعدي الى المنعول الثاني بالي و الحيات امري
الى الله اي اسندت الامتاء كرسكي بنشاندن **د** الابداء استدا کردن و نوا فریدن
و الباب يدل على افتتاح الشيء **الازداء** بپاری دادن و بپاه کردن الاهداء بپارامیدن
ذ الاهداء رام و خوار کردن **ر** الابداء بپزار کردن و بپه کردن از بپاري اذ رات
الناقة بضرعها هي مدري اذ انزلت اللبن و ارضت ضرعها عند النتاج
الاذراء ببول بگردن اسرات اجراة اذا خان لها ان تلغ بيضها الاقراء بي نماز شدن
زن و پاك شدن و ي و نزديك آمدن آن و كل ذلك من الفار و هو الوقت تقول
مئة اقرايت الریح انه ادخلت في وقتها و قد ان كوش فراه اشس و خواننده کردن

منه سبقتک فلا تنسى و هلام فرستادن و الترمیم ید علی جمیع الامراء
 بگور ایندن طعام **الاهراء** نیک پختن گوشت تا از هم پریزد و بکشتن سرما کسی را
 و پختنی کاری کردن **ز** الاجزاء پسند بودن و کار در رادسته کردن و کفایت
 کردن و دختر زادن قال **الازهری** ما اذری ماصحة هذا و اجزات الابد
 فجزات ای کتفت بالبقول عن الماء **س** الیساء انسخ اذن الیساء زمان دادن
 و تاخیر کردن و قولهم انسات **سری**تی ابعزت مذهبی **ش** الاکشاء خشک
 کردن بر یابی **الافشاء** آفریدن و ابتدا کردن و شعر گفتن و پدید آوردن میخ و
 بر بالیدن کسی و منه او من ینشأ فی احملیه و اما قوله و له اجوار المنشآت فقول
 هی السفن التي رفع قلعها و اذالم یرفع قلعها فلیست منشأة و قیل التي انشی
 اجزادها و انشی عملها و صنعتها و قرئ بالکسر علی ان الفعل نوب الیهما علی التثنية
 لقولهم مات فلان فكان المعنی المنشآت السیر فی زرف المفعول للعلم به **ص**
 الاحصاء سیراب کردن **ض** الاقضاء طعام دادن **ط** الایطاء درنگی شدن
 و ضا و ندستور دیر و شدن **الاجطاء** و **المخطاء** و **المعطاء** خطا کردن و فالکذا
 از چیزی که قصد آن داری و بما جاء اخطا یعنی خطی ای اثم و منه قوله و اخطانا
 عن ابی علی الفارسی و بعض العرب تقول اخطیت **الاشطاء** تزییاد کردن **ف**

افعال

۶۸

الاجفَاء كفت افكندن ديك و سئل الادفَاء بتسببه لا يندون الارفَاء **بناه** بالكسح اذا
ويعدى بالى و نزدك آوردن كشتى بكناره دريا الالفاء فرد نيشاندن آتش
وجراغ الالفاء فى القوم اذا ارادو وجها فصرفتم الى غيرهم و فى الابدل اذا جعلت
البانها و اوبارها احد و يقال ان يجعلها نصفين تنج كل عام نصفها و تدع نصفها
و فى البيت ان يخاط حاشيتا التوب ثم تجذبهما مؤخر الخبأ و فى الشعر اذا خالف
الشاعر بين نفس الردي كالدال مع الطاء و الحاء مع الخاء و نحوها و قيل بين حركات
الردي كقائمه تر فوعه مع مخفوضه و نكوسار بگردن و اوانى و كفته اند چسپايند زوى
و من هذا قيل كفات القوس اذا نلت راسها وقت الرمي **ق** الالفاء ايتاراً ^{ندين}
خون و اشك **ك** طعنه حتى اتكاه اى القاه على هيئة المتكى و هذا على التوقم ۷
التاء و ان الاحياء استوار كرد ايندن **ل** الاكلاء كياه كرفتن زمين و كياه خوردن و
سلف دادن در طعام الاملاء **ز** كام رسايندن و التعت مملو و كان بر در كشيدن
م الاحاء لوشه چرخاه كردن الالفاء نشنه كرد ايندن الالفاء خوار كردن
و اقسا القوم اذا سمعت ابلهم و كثرت مع ذلك و اقبانى الشىء اعجبني الالفاء
بسياد سمار و غ شدن زمين الماء الشىء اشغل عليه و الماء اللص على الشىء فذهب
ن الاز ناز مضطر كرد ايندن الاضنا بسيار كودك و كوسفند ميشينه شدن

ه الاضائة بحمته ناكردن كوشت **ومن المحتل المهور اللامظ** الايطاء برسپردن

چيزى د اشتن ومسه اكد يث فاوظا هم رعا ازل غلية اى غلبوهم وقهر وهم

بانجحة وقوفى اعادت كردن الايكاء منكا ساختن كسى را وهو متعذر **ما** الايام

اشارت كردن **ومن الاجوف المهور اللامپ** الابارة قصاصن كردن و

باماوى بردن وفي ارض كذا فلاة تسمى فلاة اى تذهب **ث** الاثارة تيرانا ختن

بكسى **ج** الاجائة بياوردن ومليجا كردن **د** الادائة دردمند شدن ودررد

كرد ايندن **س** الاسائة بگاني بد بردن بكسى يقال اسأت به الظن وبدي كردن

ش الاشائة مليجا كردن **ض** الاضائة روشن كردن وروشن شدن **ف**

الاقائة مال كسى غنيمت كردن ومسه الاثر لايلين مفاو اعلى موعى المقاء الذى

افتتحت كورته فصارت فيا كانه قال لايلين احد من اهل السواد على التسخ بة

الذين افتتحو السواد عنوة فضاء السواد لهم فيا هذا وما اشبهه وو **ا** كردن

ق الاقائة ببق آوردن **ن** الاقائة كران بار كرد ايندن وبخندنا كردن كوشت

ومن اللثيف المقرون الايوآر يا ماوى بردن **باب**

التفصيل **ب** التثريب حال كود كردن التثريب سر زنش كردن

ونكوهيدن التثيب سوراخ كردن و آتش افروختن و بامختن سبيدى با **محاسن**

التَّغْيِيلُ

٤٤٣

وَتَغْيَبُ عَوْدًا عَرَجًا إِذَا مَطَرَ فَلَانَ التَّغْيِيبُ شَكْسَةٌ شُدْنَ دَنْدَانِ شَتْرَانِ اِنْ
پیری و در یخته شدن موی دنبلاوی التَّغْيِيبُ وَ التَّجْرِبَةُ اَنْ مَوْدِنِ التَّجْلِيْبُ
کرد کردن و بانگ کردن التَّجْنِيْبُ دَوْرُ كَرْدِنِ وَ ضَاوِنْدِ شَتْرَانِ اِنْ دَكِ شِيْرِ شُدْنَ
التَّحْرِيْبُ مَحْتَمٌ اَوْ رَدْنَ وَ تِيْنُ كَرْدِنِ سِنَانِ التَّحْرِيْبُ كَرُوهُ كَرُوهُ كَرْدِنِ التَّحْسِيْبُ
بر بالش نشانیدن وَ مَنَهُ اِحْدَاثٌ مَا حَسَبُوْا ضَيْفَهُمْ اِيْ مَا كَرُمُوهُ وَ جِيْنِي رَابَالِش
کردن و کسی را چندان عطا دادن تا خشنود گردد التَّحْصِيْبُ رِيْكَ دَر اَقْلَكْدِنِ
و سَنَكِ اِدَاخْتِنِ وَ النَّوْمُ بِالشَّعْبِ الَّذِي مَخْرَجُهُ اِلَى الْاَبْطَحِ سَاعَةٌ مِّنَ اللَّيْلِ وَ مَنَهُ
اِحْدِيْثٌ فَمِنْ شَاءَ حَصَبُ التَّحْنِيْبِ فِي الْفَرَسِ اِحْنًا وَ تَوْثِيْرٌ فِي الصَّلْبِ وَ الْيَدِيْنِ
وَ اِذَا كَانَ فِي الرَّجْلِ فَهُوَ التَّجْنِيْبُ بِاِحْمِيْمٍ خَرَّبُوْا بِيُوْتَهُمْ شَدْدٌ لَفْشُوْا الْفَعْلُ اَوْ الْمِبَالِغَةُ
التَّخْضِيْبُ خَضَابٌ كَرْدِنِ وَ التَّشْدِيْدُ لِبِالْمِبَالِغَةِ اَوْ لَفْشُوْا الْفَعْلُ دَرَبْتُ الْبَازِيْ
عَلَى الصَّيْدِ اِيْ ضَرِيْتُ وَ دَرَبْتُهُ الشَّدَادُ حَيٌّ قَوِيٌّ وَ مَرْنٌ عَلَيْهَا وَ رَجُلٌ مَدْرَبٌ
وَ مَدْرَبٌ مِثْلُ مَحْرَبٍ وَ مَحْرَبٌ التَّذْرِيْبُ تِيْنُ كَرْدِنِ التَّذْرِيْبُ بِدِيْدِ اَمْدِنِ
بِحْتَكِيْ دَر خَرْمَا اِنْ جَهْتَ دَبْنَاوُ دَبْنَالِ سَاخْتِنِ التَّذْهِيْبُ زَرَانْدُو دَكْرَدِنِ
التَّرْتِيْبُ يَكِيْ اِنْ فِي دِيْكَرِيْ فَا كَرْدِنِ يُقَالُ رَتَّبْتُ الْاَطْلَاعِ بِمَوْضِعِ كَذَا وَ التَّرَكِيْبُ يَدْلُ
عَلَى اسْتِقْرَارٍ وَ اِنْصَابٍ التَّرْحِيْبُ بِنِزَاكِدِ اسْتِقْنِ وَ مَنَهُ تَرْجِيْبُ الْعَيْتِرَةِ وَ هُوَ

ذی کما فی رجب و جینی خزان بر درخت نهادن تا بنفش کند از بسیاری بار
التزجیب مر جا گفتن التزطیب ترک کردن و رطب دادن المزقبت المقطع التزجیب
 راغب کردن و رغبت نمودن التزقیب السلیح من قبل الرأس و الرقبة التزکیب
 چیزی در چیزی نشان دادن التزهیب ترسانیدن التزغیب با کندن مویه شدن
التشرب کله کله کردن ایندن اسپ و شتر و زین سو و زان سو کردن چاه و جز آن
 و آب در مشک نوری سخت نادرزهای وی استوار کرد التسلیب او سود التشرب
التشذیب درخت پیراستن و اصله التقشیر التشرب آب و خاک در مشک نوری
 کردن تا طعم آن خوش گردد و در زمان کسی تصرف کردن چنانکه خواهد التشعب
 کاسه را در بستن التشغیب شغف کردن التصلیب بردار کردن و سخت کردن ایندن
 چیزی و خشک شدن رطب التضرب زدن و میان قوی بهم برداردن
التضهیب نیک بریان ناکردن بریانی و گمان و نیزه را آتش زدن التطریب آواز خوش
 بکردار ایندن التطنیب بطنا بکام کردن و بجای مقام کردن و طیب الفرس اذا
 طال منه التعجیب کسی را سگفتی افکندن التعذیب و العذاب عذاب کردن التعزیب
 سخن گفتن از کسی و مهذب کردن سخن از سخن و کلمه که نه عزیزی باشد عربی کردن
والتشذیب ایضا و عزیز علیه فعله ای قبح و منه احادیث عزیر بو اعلیه ای رؤد

تفصیل

۲۷۳

علیه بالانکار و عرب الزرع ای قصب التقریب دور بر چون بحر التعمیب عصاً
 بسر باز بستن و تاج بر سر نهادن و المعصب الذي يعصب وسطه من اجوع و
 هو الذي عصبته السنون ای اكلت مال التعمیب از پی درد اشتن و منه احدیث
 كان يعقب ايجوش في كل عام ای بر دو تو ما و یبعث آخرین یعاقبتهم و شد آمدن
 در کاری بحد و نشستن پس از نماز از بهر دعا و منه احدیث من عقب فی صلوة
 فهو فی الصلوة و در سالی دو بار غزو کردن و حکم کسوف افسخ کردن و او کردیدن و فی احدیث
 ان یغله كانت معقبه ای لها عقب التعلیب مصدر المقلب و هو الذي تتخذ العلبة
 التقریب دور کردن و بجانب مغرب رفتن و فی احدیث ان فیکم مفر بین معناه
 الذین یشرک فیهم اجن سمو ابدک لانه دخل فیهم عرق غریب المقلب المغلوب
 مراراً المقلب ایما من الشعراء المحکوم به بالغلبة عاقبته کانه غلب علیه و هو
 من الاخذاد و غلبته ان اعلیه تغلیبا التقریب نزدیک کردن و اسپ هر دو دست و
 پای برداشتن بیکبار بد نهادن در تک و قرب الله قرانا و هو کل ما تقربت به الیه
 و فی احدیث قرب و جابه و قرب بیضه و معناه انه تصدق بهما مقر با بدک الله
 البعثیب رحا نیدن بوی و اجل متشب احسب اذا مزج حسبه التخصیب
 مرغول کردن موی و قد تصب الزرع تخصیبا و ذلك بعون التفریح التخصیب

بریدن زرد و شتر را بدین در ریاضت برنیشستن التقلیب روی فرام کردن
التعویب دور در شدن در سخن و حافز معقب اذ کان علی خلقة القعب التقلیب
 نیک بگردانیدن التکتیب لشکر گروه گروه کردن و پستان شتر بیستن فی احدیث ثم
 تکبب ای تخرج القطوف وهی العنایة کذبت الرجل تکذبا و کذبا اذ اقلت له کذبت
 و کذبت اذ اخبرت انه کاذب و قال لعوب الذبته و کذبتة یعنی و کذب جن و کذب لثا
 الناقة ای ذهب و فی احدیث فلم یکن ذب فویس بحواره ای لم ترد بحواره و کل من کذب
 بشئ فقد ردّه التکعب نارستان شدن التکلب سک را تعلیم کردن و سک در ای
 کردن و التکیل و هو متلوب منه التکلب اندک شیر شدن کوسفند و التکلب پاره
 پاره کردن و فی احدیث لخبها ای فخبها التقلیب لقب دادن التخبب بدر کردن و
 نوش کردن در کاری و منه التخبیب و هو یشد القرب للماء صغیر منصبه انصب
 بعضه بعضا بعض او الی جنب بعض و منه و منه نصبت الخیل اذ انها و شد و حنة للکثرة
 او للمبالغة التخبیب سبی در راهها بگردیدن و نیک و ابز و هیدر را چیزی التکلب
 بگردیدن و بگردانیدن التهدیب جامه را ریشه کردن التهدیب پاکیزه کردن و الاسراع
 فی الطیران و العذو و الکلام التهدیب بگریزانیدن التهلیب موی دم است برکندن
 التکلیت کالمقرب و التعلیف و بکیتة بالحجة ای غلبه التثبت بر جای پد

تفصیل

م ۳

التزئیت پرورانیدن التزئیت بزفت با ندودن و پروردان بدان التزئیت پروردان
التشکیت خاموش کردن التسمیت بالشین و السین دعا کردن کسی را که عطسه زند
الشین اعلی و افضح ومنه احدث و شتوا فی الطعام یقول اذا فرغتم فادعوا بالبرکة
لین طعمتم عنده و فی حدیث آخر الا انی اسمت ای الزم سمیت الطریق ای قصده یا
التسئیت زیبه در دیک کردن التسمیت خاموش کردن و شدن التنبئیت پروردان
التلکیت پدید آمدن بختکی در خوما فی احدث اکل مہرزة یقال اما هو مہرزة نش
التلئیت سه کوشه کردن و سه یکی کردن چنانکه دو برج بشود و سه یکی نماید و
نوعی ساختن از عطر که آنرا مثلث خوانند و سه خلق شتر بنشین و فی احدث
شر الناس المثلث یعنی الساعی باخیه بهلک ثلاثة نفسه و احاه و امامه التحد
حدیث کردن التحنیث بدو در آوردن و بنه سمی المخذت و مثل الاختناث التذبئیت
بزم کردن بجای التزئیت در نیکی کردن الترمیث الارماث التثعیت پرکنده کردن
التقریث کرسته کردن التقریث فی اللبث مثل الفرت التلئیت در نیکی کردن
التنقیث نشافتن التبریح جامه ببریج تافتن التبعیح شکافتن باران زمین را
التشییح فعلی مشوش کردن و شیخ الراعی بالغصای جعلها علی ظهره و جعل یدیه
من ورائها التحدیح تنکرستن التحدیح تنکر فرقتن بر کسی و سکر را قلابه کردن

از گوش ماهی التحجج چنانم اندر کوا فکندن و تیز نگره بستن التحجج فاراه افکندن
 شاکر در او تحجج الزراعیة المربع ان یا کل بعضه و یترک بعضاً و عام فیہ تحجج
 ای خضب و جدب التدرج بر کاری داشتن اندک اندک و در نور دیدن
المرجج الملصق بالقوم و لیس منهم مزج ای و تح قلیل التشجج دندان گرفتن
 گو خر نیکد یکر را و نیک بخراشیدن التسرج نیکو کرد ایندن و جز آن و
 و سرجه انده بالتشدید و التخفیف ای و فقه التسرج دو ختنه محل التشجج
 با انجوع کردن التسرج خون آلود کردن و ضرجت الثوب صیغته با حمرة و هو
 دون المشیع و فوق المورد التسرج ایستادن و یعدی بعلی و خسبانیدن بنا
التفجج میان پای از هم نهادن التسرج اندوه و ابردن التشجج التفجج التفلیج
 کشاده کردن دندان التسرج که گرفتن نان التسرج التفلیج التفلیج التفلیج
 و التفلیج نهاری دادن لصحت الناقبة بولدها اذا اجازت بالسنة و لم تنج التفلیج
 بر ما هیدن التسرج بانک بر سبع زدن و الاهراج ایضاح التسرج شاد کردن
التسرج رنجانیدن و یعدی بالباء ومنه احديث ونفی عن التسرج وهو قتل السنة
 مثل القائه السمة على النار ونحوه فی احديث عمر اول من بطح المسجد ای القائه
 فیها احصا و ثره التفلیج ماندن التسرج اندوه کن کردن التسرج در زین

تفصیل

۶۴

بست و آنچه بدان ماند التجلیح اقدام الشدید و التصمیم و المجح الرجل الشدید
 الاکل و المجح الماکول الجمیح چشم و کشادن از بهرینیک نکر بیستن التذیح سردور
 فرو آوردن و منه احدیث نهی ان یدیح الرجل فی الزکوع کایدیح احمار و روی
 هذا بالذال و الدال اعرف دیح اذا طاطا ظهره التذیح بسیار کشتن التذیح
 اندکی از زعفران و جز آن در آب کردن و کفنه در طعام کردن الترجیح از روی
 دادن و در تحت احد قولیه علی آخر الترجیح لا غیر کردن ستور الترشیح پرورد
 فی احدیث کان اذا رخ انسان اراد رفاة کاه و الهنزة قریبا المخرج یعنی اذا
 دعاه بالرفاء الترجیح باصلاح آوردن الترجیح بیهوش و سر کشته کردن
 و الماضي منه ریح التسبیح خدای یاریکی یاد کردن و یعدی بنفسه و باللام و نماز
 کردن یعدی باللام و منه احدیث حلی رجلین سبیا بعد العصر و اما قوله تعالی
 لو لا تسبیحون لفسدوا هیلا یستنون التسبیح و التسراج کسبل کردن و تحقیق هذا
 الموضع ان یقال ان التسراج و التسراج و التسراج و التسراج و التسراج و التسراج
 مثل عمر که الله فی انه مصدر جار علی حذف الزیادة اعنی التاء و الیا من قبل انها
 جارت و فیها شی من الزیادة اعنی الالف فیها و كذلك اشبهها التسریح آسان
 آسان کردن و التسریح لشعر ار ساله و حذف قبل المشط التسبیح بهن کردن التسبیح

راست کرده نیزه و آساره رفتن التشريح فهو كردن التشريح نيك شرح کردن و شرح
 کردن گوشت التشريح الازهار التصريح صبحی دادن و با داد نزدیک کسی آمدن
 يقال صحته ای نیت صباحا و لا یزاد بالتشديد ههنا التکثیر و صحه ابد و صحة
 ای قلت له عم صباحا التصريح هو يد الكفن و هو يداشدن و ويثي شدن شراب
 از کف انداختن و صرحت کحل ای اجديت و صارت صريحه ای خالصه فی الشدة
 و کحل اسم اللينة المجدية التصريح دست بر هم زدن و هو فی احديث مأخوذ من
صفحة الکتف و ضرب احدیها بالآخری و هو سنة النساء فی الصلوة و بهم کردن
التطريح بسیار بسیار افکندن و بلند بلند کردن بنا التطريح بر کردن التطريح
 کردن شتر مرد را طبع بیوله اذ ارماه فی الهواء التقيح کثاده کردن و بشکفانیدن
التفريح شاد کردن التفريح بمن کردن التفريح شکفتن و چشم و الکردن شکف
 و هذا فی احديث التقيح زشت کردن فی احديث التقيح الوجه ای لا تنسوه
 الی التقيح و قيل التقولوا فتح الله و بعضه فلان من التقيح و هو الإبعاد و فی احديث آخر
فلا افتح ای لا یرد علی قولي مثله ای التقديح باریک میان کردن اسپ و در کوفتادن
التقريح تو ابل در دیک کردن التقريح دندان پاک کردن از زردی و هو من بار السلب
 مثل قردت البعير و مرضت مقتمت الباب اصلحت الفریحة علیهم و هو مفاج

بع

تفعل

سر ۷۱

معوج طویل التکدیج ینک نخر اشیدن اشتفیح کشود از زخوما التدیج بسیار سوزن
 التدیج پر آب کردن شک تاخیه کاهش محکم شود التدیج نمک بسیار در طعام کردن
 تاباه نشود و ملح الشاعر ای اتی فی مایح و ملحت اجز و دُست و لیللا التدیج ینک
 چوب و سخن و مرغ از استخوان بیرون کردن **خ** التدیج باخا و احاء ان لقت الرجل
 ظهره و يطأ طی راسه التدیج سبک کردن و شک خوفتن و سست شدن کوما
 و اخیدن پشم و پنبه التدیج خسر کوفتن و التدیج لکثرة التدیج بسوی خوش
 آوردن التدیج بز رک شدن بچه سوسمار التدیج بچه آوردن مرغ و منه اشتق فرخ الزرع
 اذ انما لا نشاق بعد ما یطلع التدیج رام کردن التدیج خروغن یادارودر ماییدن
 التدیج سرد کردن و فی احدیث لا یرد و اعن الظالم ای لا تشتموه فتخفوا عنه من عقوبة
 ذنبه التدیج دور کردن التدیج خویث تریزین زدن شکستن در کشتن پیش
 از انکه سرد شود و هو منه عن التجرد برهنه کردن التدیج بد شک کردن موی التجلید
 کتاب را پشت کردن و پوست باز کردن شتر یقال جد جزوره و قلا یقال سلح جزوره
 التجلید لشکر کردن التجرد کن کردن و بیت محرد ای مستم و غوفه محردة فیها
 حرادی القصب و هی قصبات تجمع و تلف البردی تریزیناها و تحسیناها یسقف
 بها الغر و احدها حرادی بنطی معرب و لا یقال بهرودی التجلید مبالغه احمد

در
متردنی

التحميد مبالغة التحميد جاويدان کردن و دست و درخت و دست کسی
 و کوشوار در کوش کسی کردن و ترکیبیدن ملازمة و الثبات الترميد الترميد
 في المعنى الثاني الترفيد مهر کردن الترميد خاکستر آلود کردن و نزول بن الشاة قبيل
 التاج التريد واخيدن پنبه و بافت شدن دهن زرد اى جين و المزد الضيق
 التحيل و ثوب مزند قليل العرض و اصل التريد ان تحل اشاعر الناقة باخلة صغار
 ثم شد بشعر و ذلك اذا اندحقت رحمها بعد الولادة الترهيد في الشى وعن الشى
 خلاف الترعيب فيه و في الحديث يزهداى يقللها من الزهيد وهو الشى القليل ^{التسديد}
 استيصال شعر الرأس و ترك الاذهان ايضا و هما في الحديث و سبدا المقر بعد الحلق
 وهو حين ينبت و يسود الفرج اذا بدا ريشه و شوك التسريد مبالغة السرد في الروع
 في الحديث استقد فرساى اخمر ^{التسديد} التسديد نيك سر كين در زرين رذ
 و استيصال شعر الرأس التسديد جوب فرار يوار كذا شتن و التشد يد لكثرة
 التلهيد بخواب کردن التشر يد راندن التصريد في السفى دون الربي و في العطا
 تقليله التصعيد بركوه شدن و يعدي بفي و بعلی و در و ادى رفتن و يعدي بفي
 التصفيد بند کردن التصفيد استوار و آكند کردن و مبالغة الصمد و يذبت مصمدا
 اى معلى التصفيد خزاره دستار جينى در سر بستن و في الحديث ضميد جينيه

نمبر

اس

تفصیل

۱۰

ای وضع علیها الدواء التعمید را م کردن و گرامی کردن و بقطران و ببنده کردن
 گرفتن و تقول ما عیته ان فعل کذا ای ما لیت التعمید ساختن التعمید کردن سخت
 التعمید بهم کردن سخن و بسیار کرده کردن و استوار کردن پیمان و جزآن و سبب کردن
 دار و جزآن التعمید آواز بگردانیدن و فی احدیث طوبی للمفردین فرد الرجل اذا
 تفقه و اعتزل الناس و خلا مراعاة الامر و النهی و قیلهم الذین هلک لذاتهم و لقوا
 فهم یدکرون الله و قیلهم المتخلون من الناس بذكر الله التعمید بدروع و ضعف
 و عجز و خرفی و جهل منسوب کردن و فی احدیث اشد فرساقیل انتی و قیل اشد
 فرساقا اتخذ کانه حصن الی الیه کایلی الی الفند من اجیل التعمید خوار کردن
 و کنه از شتر برچیدن و اصله اجداع و ذک ان الرجل اذا اراد ان یأخذ البعیر ^{القصب}
 ترده اولا کانه ینزع قدانه التعمید در کردن کردن کار و قیاده و منه احدیث
 قیلوا اخیلوا لا تقلدوها الا و تار قیل لا تقلدوها الا و تار فی تحقیق و قیل لا تطبوا علیها
 الدخول و هذا هو الغزل و فی حدیث آخر قلدنا السماء ای مطرنا لوقت ما خود
 من قلد احمی و هو یوم و ردها یقال سویق مقنن و مقنود و القند غسل صب الشکر
 التعمید رسیدن ستاره میان آسمان التعمید نشخین العضو محرق و نحوها التعمید
 بر هم نشاندن و منه احادیث ملبدا ای مر قعا و صمغ در سر کردن محرم تاموی وی

کالیده نشود و منه احکامی است من لبتد و جهه فی حدیث آخر لبتد الشفر بمعنی
 تلبد و هو قوله یبعث یوم القيمة ملبدا و الترمذی بدل علی تکرر الشیء بعضه علی بعض
 التلمذید بسیار فاقولیدن التمجید بیزرکی یاد کردن و چهار یا یا از اسیر ناکردن
 و هذه لفظة اهل نجد التمرید شو کردن و بلبد کردن بنا التلمذ التمرین تمهید
 الامر تسویبتها و اصلاحها و تمهید العذر بسطه و قوله التمجید آراستن و
 کرد ایندن التمزید بر هم نشانیدن و فی الحدیث ناکلها حتی نقدها ای اتی علیها
 من نقده الشیء اذ اقی هذا اصله التمجید فر خواب کردن التمزید نیک بیژا
 التمهید دل کسی بیردن و شمشیر زدن از آهن هندی ذ التخذین گروه گروه را خوا
 و منه الحدیث یخذه عشرین و المفاخذة ایضا التنبید مبالغة التبد فی الطرد
 التخذ بالذال و الذال ایضا حکم رای کرد ایندن التنفید فر ستاد و روان کرد
 فومان التبتیر بریده دم کردن التبدیر مال باسراف نفقه کردن التبتیر دیک
 افزار ددیک کردن التبتشیر مردگان دادن التبصیر و التبصرة التعریف
 و الافصاح و یعدی الی المفعول الثانی بالباء و قد یحذف الباء و علی هذا یوجه
 یبصر و فهم و التبصیر بصره شدن و یحذف الباء و چشم باز کشادن سبک بچه
 و فی الحدیث یبصر رأسه ای قطع رأسه البقییر کوهامور باریدن التکثیر

والاوضح
تزام الصحاح

ظ
برهامون

تفصیل

۱۲
۳۴
بامداد کردن و بامداد رفتن التثبیر و التثبیر هلاک کردن التثبیر خشک کردن
گوشت و خرما التثبیر بسیار دادن مال و مسکه بر آوردن شیر التثبیر شکسته و آرد
التثبیر چاه فرخ کردن التثبیر آنکه نشان شدن تقول منه جد الرجل التثبیر
پراز بن بر کردن التثبیر لشکر در شرف و بستن و کرد کردن موی بر قفا و کره بر زدن
آن و هانی احدیث و سنک جمار انداختن و فل خرما بریدن و خوش بوی کردن ایندن
بمخور التثبیر نیکو کردن التثبیر میهمانی بنا کردن التثبیر بر کردن شدن ما مخطی باریک
و با شاد و زرد شدن در مرغ و وسم حواله بعین البعیر بمیسیم مستدیر التثبیر ترسانند
التثبیر ارمان خود انیدن و پر پیوفیتدن مرغ و فی احدیث محسرون ای محقر
مؤذون التثبیر المصغیر التثبیر سرخ کردن التثبیر خیر کردن التثبیر پر کردن
کرد انیدن زن تقول منه حدیث اجاره التثبیر هلاک کردن و زیان کار کردانند
و نسبت کردن با خسارت و منه فاترید و ننی غیر التثبیر و قیل کما دعوتکم الی الهدی
از ددم غیا و تگدن بیفرا دت خسارتکم التثبیر باریک میان کردن التثبیر
سبز کردن انیدن التثبیر شرم زده کردن و زینهار دادن التثبیر پوشانیدن
التثبیر اندیشه کردن در عاقبت کارها و پس از مرگ بنده را آزاد کردن و از کسی
چیزی روایت کردن التثبیر ایشان نگو بکردن مرغ التثبیر هلاک کردن و بعد

بنفسه و بعلی و تدخیر الضایده قمره بالویره لئلایحد الوحش ریحه التذکیر
 بایادادن و پند دادن و حرفی را مذکر کردن و منه احدیث فذکره ای فاجله
 لأن فی تذکیر الشیء اجلا لاله التذمیر دست در فرج شتر کردن تا بچه نر است یا
 ماده التستیر پردگی کردن التستیر مبالغة التستیر التستیر محتاج کوردانیدن
 بطعام و شراب و منه و مانت من المسکر بن و قیل الذی خلق ذاسحر و فریتن و
 کسی را جادویی کردن التستیر کسی را کاری تکلیف کردن بی مزد و رام کردن التستیر
 نوشتن و با هم آوردن چیزی که آنرا اصله نباشد و فی احدیث ما تسطر علی بستی
 ای لا تروج التستیر نزع نهادن و آتش تنگ اذ وختن التستیر چشم بیستن و
 خواه کردن التستیر بسیار آب کردن شیرو الارسال ایضا و منه احدیث فلیستمرها
 ای فلیرسلها و روی بالشیر و معناها واحده التستیر غیب کردن و یعدی بالیا
 التستیر منقش کردن بدرخشان التستیر د و خلف شتر نبشتن و شعر اخبین
 معنی اشعر التستیر جامه فراهم گرفتن و فرستادن و شمر فی امره ای خفت
 التستیر غیب کردن التستیر معروف کردن التصبیر بصر فرمودن التصبیر
 بمقدار سینه اسپ از پیش اسپان بشدن و پیشگاه باز نشانیدن و اول کرد
 و صدر عن البعیر من التصبیر ای اخر احوال عمر صدره التصبیر روی کرد

تفعل

لم ۱۳

از کبر التصغیر تصغیر کردن کله خورد کردن التصغیر زرد کردن التصغیر
استوار خلق بگردانیدن التصغیر مبالغة الضفر التصغیر باریک میان کردن و
الفرس ان تعلفه حتى یسمن ثم ترده الى القوت وذلک فی اربعین يوماً للتطغیر
ستبر شدن شیر التطغیر پاک کردن التطغیر ظرف دادن و ناخن بسبب و آنچه
بدان مانده فرو بردن و مقدار ناخن نبات از زمین برآوردن التطغیر ظهار کردن
از زن و هو قول الرجل لامراته انت علی کظهر ائی و یدعی بمن التعبیر عبارت
کردن و خواب گزاردن و تعبیر الدائم و زنها بعد التفاریق و الباب یدل علی
النفوذ الشئ التعذیر تقصیر کردن و بعد زه یا لودن و عذری دروغ آوردن
التعذیر زدن کم از حد و کران بار کردن خرو و التعظیم و التصرو فی احدیث تعزیر
علی الاسلام ای توقضتی و التعذیر فی کلام العرب التوقیف علی الفرایض و الاحکام
وقیل توذیبی و المعنی تعلمی الصلوة و تعیر فی بان لا احسنها التفسیر و شخو
کردن التفسیر نشان ده آیت بر کردن و ده ماه برآوردن بر آستنی شتر و تعشیر
احمار نهمیقه عشرة اصوات فی طلق واحد التعصیر العصر التفسیر در خال کرد
و گوشت بر یک در آفتاب خشک و سبیده کردن و از شیر باز کردن بتدریج
ماد و یجه را التعقیر کمتر من العقر و عقرته ای قلت له عقرک الله التوکید

ر
التطغیر

ذردی در جای کردن تغییرند کاف در آن تغییر کرد بر این سخن تغییر آن
 تلخ حلیه بین حکمتین و ذلک اذا ادبر لبس الناقه تغییر طلا بر روی کردن زن
 تالون روی صافی گردد و السقی وون الری تغییر سست کرد ایندن تغییر و
 التفیره آب راندن تغییر حکم کردن بقلبه کسی بر کسی در فخر التفسیر هوید ا
 کردن و منه التفسیره و هی نظر الطیب الی الماء و حکم فیه التظطیر روزه کشادن
 کسی را التفتیر گوها بزمین فرو بردن برای درخت نشانیدن و سوراخ کردن
 مورش را التقلیر اندیشه کردن التظطیر مانده شدن التفتیر قوت تنگد اشت
 و تهیج القطار و هورج التظطیر و اصله ان صیاد الاسد کان یقتدر فی قترته
 بلحم بجد الاسد ریحه فیقبل الی الزبیه ثم ینسی ریح اللحم المستوی کیف کان قفارا
 و فی احدیث یقتدر بین یدیه ای سوره النصال التقدیر اندازن کردن التفسیر
 پوست باز کردن التظطیر کوتاه کردن و یعد بفسنه و کم کردن از نماز و جمله و
 موی و یعدین بمن و سستی کردن در چیزی و یعدی بخی و باز ماندن از
 چیزی و یعدی بعن التظطیر چکانیدن و بر پهلو افکندن و قطار کردن
 شتر التفتیر دوز در شدن در سخن و زرف کردن التکبیر خدای تعالی را بیزر
 یاد کردن و بزرگداشتن و فی احدیث کبر کبره ای التکلم القوم التکبیر

الشوازم

الاکبر می نم

تفصیل

بسیار کرد ایندن التکدیر تیره کردن التکسیر تنک شکستن و جمع کردن اسم را
که نه جمع سلامت باشد التکفیر فالتکسیر ان کناه کار و کفارت کردن سو کند
و یعدیان بعن و سر دور فرو آوردن در خدمت کسی را و یعدی باللام و
منه احدیث الاعضاء کلها مکفر للسان ای یدل و یخضع و فی حدیث آخر المؤمن
مکفر ای سر زانی نفسه و ماله لیکفر خطایاه التمشیر الامشار فی العشاء و نشأ
النفس باجماع و هذا فی احدیث و التفریق التخصیر شهر کردن و اندک شیر
شدن بزور نک کردن جامه چنانکه اندک مایه در زوی زردی باشد فی احدیث
مَضْرُها الله فی النار ای جمعها فیها و قتل اضله من مضر اللبن و هو قرصه
اللسان و اما شد للبا لفة او للكثرة فاعل هذا القول اشتق التضمیر من المض
تم تضرف فیه فقیل مضرنا فلان فتمضر مثل قیسناه فقیس ای صیرناه کذا
بان ضیناه الیهادر منشر شد للكثرة فی احدیث تحروا ای تکلموا و لعنه
مأخوذ من التخییر قولهم فلان لا یعطی خیره حتی ینزدا ای بلع علیه و یصفر من
من قد به نشره ای رقاہ او کتب له البشرة و هی التعوید و الرقیة و صحف منشرة
شد للكثرة التضمیر تر سا کرد ایندن التضمیر تازه روی کرد ایندن و اذا قلت
تضمیر الله امرای یعنی تعبه التضمیر زمانیدن و منه احدیث لا تنفیر الناس

ظ
تغییر

ای تجنیباً هم ومنه ایضا قولهم نقرعنه ای لقبه کانه عدم تنضیر للحق و العیر
 وفضل نهادن کسی را بر کسی در حسب التغییر و ابرو و هیدن و بشخو کردن التشکیر
 نایشناسا کردن و نکره کردن ایندن اسم التجھیر کرم شدن و بگرمگاه رفتن و واحد
 لو یعلم الناس ما فی التجھیر التجھیر التجھیر التجھیر التجھیر التجھیر التجھیر التجھیر التجھیر التجھیر
 الهاجرة و هذه لغة حجازية و قرئ سامراً تجھرون معناه تکثرون من
 الحجارة وهو الهدیان او هجر النبي و کتاب الله التهدید بانک کردن شتر کشتن
التبریز بیرون آوردن و از اقران خویش در گذشتن در فضل و هدنی بعدی
 بعلمی و برز الفرس اذا سبق التجلیل التجلیل التجلیل التجلیل التجلیل التجلیل التجلیل التجلیل التجلیل التجلیل
 پر کردن مشک التطریز طراز کردن جامه التجیز پیر شدن زن و بعجز بمنسوب
 کردن و درنگی کردن التغریز دنبال بر زمین فرو بردن ملح از بهر خایه التجیز
 برجها ایندن التفیز حنا در دست بستن شبه دستوانه التکلیز بر برهائیدن
التبیز با لغه التبیز التبیز التبیز التبیز التبیز التبیز التبیز التبیز التبیز التبیز
التجیس کاسته شدن مغز استخوان التبیس با نس شدن و بعدی بعن
التزیس التزیس التزیس التزیس التزیس التزیس التزیس التزیس التزیس التزیس
 طعام ساختن زاج را و الماضی فعل و خرست عالمه اذا اطعمت فی واد

تفعلیل

۸۸

التفحیس بفتح کوشه کردن التدریس الادراس التذلیس عیب آختریان بر
خریدار پو شیدن ومنه اخذ التذلیس فی الاسناد وهو ان یحدث عن الشیخ
الاکبر ولعله سمعه عن دونه التذمیس نهان کردن التذنیس شوخ کن کردن
التزکیس مبالغة الارکاس التشمیس چین ی بافتاب ساختن التضریس محرب کردن
و درشت کردن زمین و چاه چنانکه دندان دارد التظلیس نیک محو کردن
التعلیس مبالغة العبوس التفریس باخر شب فرو آمدن التعلیس سخت شدن
التغلیس بماددن دختر در خانه بی شوهر قال الاصمعی لیس قال عنتت و لکن
عنتت و واداشتن او التعلیس بتاریکی شب کاری کردن و یاداران وقت تجاری
آمدن التعلیس مغلس خواندن التقدیس پاک کردن و پاک صفت کردن التقریس
سرد کردن التقلیس الضرب بالدق الغناء و فی الحدیث قلسوا له ای وضعوا
اید بهم علی الصدر خضوعاً فی الحدیث وهو مکس ای یفتحم الناس فیکلسهم
التلبیس کالتذلیس و التخلیط شدد لهما لغة التذلیس بغل بر بستن شتر و پاره
بر موزه و وختن التجمیس تبیین المحوسیه و تزییبها التملیس نسو کردن و
بجهانیدن کسی التنبیس مثل التبنیس التجمیس پلید کردن و شی کانت العرب
تفعله کالعوده تدفع بها العین التفتیس و ابردن غم التفتیس دولت را

نفس در کردن التقلیس نگو فار کردن **ش** التجدیش بازی کردن التجدیش کرد
 کردن و کسب کردن التخریش بر یکدیگر آغاییدن التجدیش خشم آوردن التجدیش
 مبالغه اخذش الترعیش بلز ایندن الترقیش لاسته قول و جزآن و سخن جینی کرد
 التقریش در را چفت کردن التفتیش و اثر و هیدن التفریش سنگ یا خشت در
 سرا افکندن و پرواز کردن مرغ پر چیزی و بهمن و از شدن کشت التفریش التخریش
 التقیس القس التکبیش شتابانیدن **ن** نعشت الرجل ای قلت له نعشک الله التفتیش
 و اخیدن پنم و پنبه و موی و فی احدیث منقش المنخربین یعنی الواسع المنخربین
 المتطامن المارن کانوف الزخ التقیس منقش کردن التهریش کا التخریش **ص**
 التبریض استوار کردن التخلیص برهاندن و ویژه کرد ایندن التدیص در خشا
 کردن زره الترخیص رخصت دادن و یمدی باللام الترقیص برجهاندن مادد
 کوردن را و جزآن فی احدیث فلیشقیض اکنازیر ای فلیعضها اعضاء للبیح التخریص
 کوبشت در میان سرا بالو کندن تا خشک شود التقریص بسیار زواله نشاندن فی احدیث
 قریصه فی الماء ای قطعیه التقلیص باهم آمدن و قریص مقلص ای مرتفع التمیمص
 پیراهن در پوشاندن التلخیص هویدل کردن التمیص از موده کرد لانه و بی کناه کردا
 التنعیص ناخوش گردانیدن عیص التمیمص التمیمص **ض** التبعیص پاره پاره کردن

تفعلیل

۳۹۱

التفقیض دشمن گردانیدن التقریض بر او و تولیدن بر قتال و جزان التخفیض میو کند
التخفیض اندک کردن التخفیض فرود داشتن آواز و آسان کردن الترفیض اندکی
آب در مشک ریخته کردن الترمیض چشم داشتن کسی را و فی احدیث لا تر مضمیها قال
الراعی ماشیته اذا رعاها فی الرمضاء التقریض پیش چیزی و ابرون و پهن کردن و تسویه
نوشتن و راه آوردن و سخن سر بسته گفتن و تمام نابخسته کردن گوشت و راعی بین
کردن شتر را التقریض تنک بر شتر بستن و یقال غرض فی سقائک ای لا تملأه و
فلان لا یغرض ضای لا ینح التقریض چشم فاکردن و در معاملت مساهلت
فراگرفتن و سخن را مشکل کردن التقریض التخزین و فریضهای مختلف کردن
و منة فرضاها و قال ابو عمرو بن العلاء فصلناها التقیص و اهم آوردن و دادن مال
مرانرا که فرا گیرد التقریض التقریض و هو ان یمدح الانسان باحق او بالباطل التقریض
بیماروانی کردن و تقصیر کردن التضییض نیک بیفتانیدن التقیض بانگ بسیار کردن
اسفرو دط التقیط بکوه و اشیدن و هو فی احدیث التلیط سنگ یا خشت
در سرای افکندن و همانندن التشیط در نیکی کردن التحنیط مرده را حنوط کردن
التحنیط شک براندن دایره التخلیط تخلیط کردن و آمیختن الترهیط لقمه
بزنگ کردن التسبیط فی الناقة كالرجاع و إسقاط البنیمة ولدها التسلیط بر ک

التشريط چیزی از دوال زمین در آویختن التشريط در خون کردن ایندن

التضريط الاضراط التعلیط ریسن از کردن شتر بگردن و دراع کردن بر کردن شتر ^{بمها}

التقلیط در غلط او کردن و بغلط منسوب کردن فرط فی الامم قصر فیه و ضیعها

حتی فأت وفرطه ترکتة فقدمته وفرط الله عنه ما لیکره ای خواه و قلما يستعمل

الافی الشعر المقريط کوشوار در کوش کسی کردن و ریم چرخ از گرفت و کلام کوش

اسب کردن و منه احدیث فمقروطها اعنتها و قيل معناه ان بمد الفارسیه

حتی جعلها على قدال فی حضره التشیط فی انشاط آوردن الفقیط نقطه برزدن

ظ التحفیظ کسی را بر حفظ چیزی داشتن التقلیط درشت فر گرفتن چیزی

کسی در رشت گرفتن و ستر کردن التقریظ ستودن التکلیط الانکاح التدیج

مبتدع خواندن التبلیغ پدید آمدن سببیری در موی التتبیح از بی فراشد

و از پی فراد استن جلدته تجذیعای قال جده عاکم التجریح اندوه و کرم و

جوزان بکوی کسی فرو کردن التجریح پخته شدن شتر از خرما و پاره کردن کوش

التجمیع سنگ کردن و بنماز آدینه آمدن و بگذاردن آن التحدیح مبالغه

احد التحدیح پاره پاره در حرب رفتن خز عینی طلع فی رجلی ای قطعی ^{عن}

الشئ التخصع فروتن کردن ایندن التخلیع بندها از بجای بیاوردن و قطع

تفصیل

۳۹۲

مستعملن فی عروض البسيط و ضربہ جمیعاً مقل الی مفعولن فی لسی البیت
محللاً التدریج زره و پیراھن زنان پوشانیدن التدریج بسی سوختن کسی را
التدریج مبالغۃ اللمح التدریج کسی را خوه کردن و دست جنبانیدن در رفتن
و بدست اشارت کردن مبشر التدریج چهار سو کردن التدریج نعمت کردن
و انا لله و انا الیہ راجعون گفتن و ترجیح کردن در بانگ نماز و بدستن دست
کنده و ترجیح الدابة یدیهما فی السیر جمعها التدریج تباہ شدن بک چشم و الماضي
فعل و تباہ شدن چشم التدریج التدریج التدریج نیک برانیدن شتر التدریج بسی
وژنک در جامه دادن التدریج هفت کردن التدریج مسیح کردن التدریج
نیک سوختن کوما مردم را و سیاه کردن آتش چیزی را التدریج شکافتن
التدریج معروف کردن بیدی و نیکی و یعدیان بالباء و فی الحدیث مستمراً
من ترا ای مقیداً مسوجراً فالمتبع من اسماء القید و الزمارة الساجور التدریج
دیر کردن و دیر خواندن التدریج بالتشویر آوردن التدریج مثل التدریج
التدریج شفاعت کسی بدادن التدریج تشویج کردن و یعدی بعلی و نیک
در شکر کردن التدریج پراکنده کردن و شکافتن و در سر رسانیدن و
الماضی من هذا صریح التدریج فی الشعر تقفیه المصراع الاول و بسی سفیندن

و در درد و خلج کردن صمغ الشیراز اذرق را شعاع و صمغ السهم اذ البسک قدزه من
 الدم و غیره فانضم التضییع بازو بازیدن اسپ و شتر در رفتن التضییع تغییر کردن
التضییع نزدیک کشتن آفتاب بفرو شدن و ضرعت القدر اذ احان انه یدرک
التضییع بر هیبت پهلونقش کردن جامه التطبیع بر کردن مشک و جران و کران باز
التطبیع طمع افکندن التضییع بدر آوردن فی احدیث لما فدع اهل خیر عبد الله
 ابن عمر ماخوذ من الفزع و هو عوج فی المفاصل التقریح بالا بر شدن و بشیو فرو
 و چیزی را فرع کردن و فرع کشتن و هو فی الحیث و فی حدیث آخر فرع بینهم ای
 فحن بینهم يقال فرع و فرع و فرق بینهم بمعنى واحد التقریح ترسانیدن و اندوه
 و ابردن و هذا یدعی بعن التضییع بیرون کردن التقیح بر ک از انگشتان بیاد
التقیح شکافتن التقریح ملامت صعب کردن و معالجه الفصیل من القرع کانت
 ینزع و من ذک و هو بثر ایض نخرج بالفصال و دواءه الملح و حباب البان الایله
 فاذا لم یجد و الملح النغوی او باره و نضجوا جلده بالماء ثم جرّوه علی النخه التقریح
 موی سر بعضی سزرد و بعضی گذاشتن التقیح ابرو ابردن التضییع بر شدت
 جراحت از خون التقیح پاره پاره کردن و منه مقطعات الشعرو هو قصاره و اسپ
 از پیش اسپان شدن و تقیح الشعرو زنه با جزاء العروض و فی احمدیث

تفصیل

۹۳

الأمقطعاً ای مثل الحلقه و ملاشبها التفلیح مبالغة القلع التفتیح قناع پوشانیدن
و منه قنعت راسه بالسوط ضرب او قنعت الذیک اذا رد بر ابله الى راسه کتف اللبت
ای علا دسمه و خثورته راسه و کتفت للقد رمت بر ندها التکسیع مصدر فوکد
رجل مکسوعاً الخ الم یتروج فاجتمع الماء فی ظهره التکسیع بام آوردن التفتیح سر ^{بند}
و لفتت المرادة قلبتها التفتیح رنکار نک کرد ایندن فی احدیث و شصیح طیبها
ای تخلص و ناصح کل شیء خالصه التفتیح بر خورداری دادن و بلند کرد ایندن
التفتیح بر اکنه کردن التفتیح مبالغة التفتیح ینکه بر کندن التفتیح فراخو
کردن التفتیح پاره پاره کردن غ التفتیح رسانیدن التفتیح فراخ عیش کرد ایندن
التفتیح القار الناقه و لدها و قد اشعر التفتیح مبالغة التفتیح و صبغت الرطبة
مثل دینت فی المعنی الاول حیز مصمغ تتخذ من الصمغ التفتیح فارع کردن و بر حجت
التفتیح مرغه دادن ستور التفتیح التلطیح **ف** التفتیح راست کردن نیزه ^{التفتیح}
الکفر بالنعم التفتیح ینک فار نیدن التفتیح هلاک کردن مال کسی و المجلف الذی
اخذ فی جوانبه و قیل الذی اخذ فی وسطه و ترکت جوانبه حدفه ای هیأه و صغه
التفتیح بگرد ایندن سخن و محرف بگردن قلم التفتیح سو کند دادن التفتیح اخف
کردن التفتیح خرف خواندن التفتیح مبالغة التفتیح و اسر کذا شان

ويك خلف بن شتن المترجم افزون شده و بعدی بحلی التردین ازی در آوردن

التصنيف بمبالغة الرصف في الحديث كان الجلي يزلف احدیث ای بزید فی احدیث

زلفها معناه اسلفها وقد سماها و الاصل فی الكلمة القرث التصفیف پرده فرو گذاشتن

التصنيف خانه را سقف کردن التسلیف پس فرستادن و نهاری در ادراة التشریف

بزد کوار کردن التشنیف کوشوار در کوش کسی کردن التصحیف اخطا فی الصحیفه

وهی کتاب التصریف کرد ایندند و منه صرف الفعل و هویدا کردن و خم صرف

خوردن التصنیف تمیز الاشیا بعضها من به عز و تصنیف الكتاب من هذا التصنیف

افزون کردن و ضعیف کردن و ضعیف خواندن التظریف کارزار کردن کرد بر کرد

شکر التجمیف الاکل وون الشبع التعریف بیا کاهانیدن و تعریف کردن کم شده و

خوش بوی کرد ایندن و استادان بعرفات المتعطیف مهربان کرد ایندن و نیک دید

در آوردن التعتیف کور کردن التقیف سرزنش کردن التعلیف غالبه بر کردن

التقذیف بمبالغة القذف التصنیف بمبالغة القصف التکثیف و التکسیف التیطیع

بالتاء عن البارانی و بالسين عن اجوهري التکسيف بمبالغة الكشف التکلیف چیزی

از کسی در خواستن که در آن دخی بود التکنیف کرد چیزی در آمدن التلیف هوای

چاه کردن التلثیف فرو آورد ایندن و بلیقن کردن التثنیف بمبالغة التثیف و فی احدیث

و کلمة

تفصیل

۳۹۷

و بحقیقت ای رفعت رأسه و التحفة شبه التل التذیف مبا لفه الذوق التثیف
بالف شدن شیر شتر التصفیف بدو نیم کردن و شترش بر سر کسی افکندن التظیف
کوشوار در کوش کسی کردن و چکانیدن شراب و مانند آن التظیف پاک کردن
التکلیف باغیر شدن شتر **و** التبریق چشم فراخ باز کردن تا نیز نگر بستن التبعیق
شکافتن و منه احدیث تبعقون لقا حنا ای بخرون اهلنا و یسلون دما وها
التدریق نگر بستن و کرد کسی در آمدن و یددی بالباء التخریق نیک سوزا
التخلیق دور بهو ابر شدن مرغ التخلیق و التخلیق بسیار است در سرفی احدیث
فخلق به ای رماه التخمیق احمو خواندن التخریق و الخراق نیک پدیدار
قال الفوا افعال من مصادر التفعیل لفة یمانیة فصیحة و التخریق بسی دروع گفتن التخلیق
مخلوق بیندودن و قام خلق کردن و نشو کردن التذریق بسریش استوار کردن
التذریق نیک ریختن التذریق استقصا کردن و نزدیک کشتن خورشید بفروشدن
و منه احدیث یدریق للموت ای یدنو و چشم با کوفروشدن و پیوسته سوی چیزی
نگریستن التذریق تیر کردن کناره چیزی التریق رشتها که در کردن بره کند ساختن
التزیق نیز نگر بستن التریق دایم نگر بستن التزیق تیره کردن و با ستادن و خوا
با چشم آینه شدن و دایم نگر بستن وضعف یکنون فی البصر فی الیدین و فی الامرو
رتق

الطائر اذا حلق بجناحيه في الهواء وثبت ولم يطرف ولم يرفرف وقوله رنرت المغري فرنق
 اي انتظر الولادة لانها راسي فلا تضع الا بعد مدة الترهيق بسيا رشدن مبهانان ^ك
 كسي و تهمت کردن کسی را بیدی التزلیق موی ستردن التسریق بذردی ^{کردن} منسوب
 ومنه قرئ ان ابنك سرق البشريق كوشت قد يد بکردن وبسوی مشرق شدت
 وغاز عید کردن ومنه احدث لا شريق الا في مصر جامع التفسير انك کردن
 التشنق القطيع بالطول وفي الحديث وشق لها يعني لناقة اي عاجها بزمامها
 وكفها لترفع راسها المتصدیق راست كويجده اشق وزكوة كوسفند وجزآن
 سدن التصفیق آي سخن شراب باب و دست بر هم زدن وهو في الحديث ماخوذ
 من صفق احدی الیدین بالآخری لا يبطو نهما ولكن بظهور اصابع الیمنى علی الرأ ^ح
 من الید اليسرى وهو سنة النصارى في الصلوة و شراب از انایمی بانایمی بردن
 و شتران چرکاهی بالچراکاهی والترکیب يدل علی ملاقاته شی ذی صفحة لشی مثلثة بقوة
 التطبيق بر بند گاه آمدن شمیر یا جد کردن عضو منه احدث طبقت ای اصبت
 وجه الفتیاء و هر دو دست در میان ران نهادن در رکوع وهو في الحديث و روی
 زمین فرا گرفتن باران و تطبیق الفرس تقریبه التطریق نزدیک کشتن سفرو و اکل
 نهادن و لا یقال ذلک لغير القطاة قیچمه در شکم شیرو زن گرفتن و باز و اشق شتر

تفیل

۳۹۱

از کلاه و جزان و راه باز دادن التطریق طلاق دادن و طریق التسلیم اذا سکن وجهه بعد
الغذاء التعریق کهنه کردن التعذیق بسیار شاخ خرما بریدن التعریق شراب باب
اندک آمیختن و بی گوشت کردن و پرنای کردن دلو التعفیق باز کرد ایندن التعلیق
آویختن و منه فتذروها کالمعلقة و هی التي تفقد زوجها و عاشق بگرد ایندن و
الماضی من هذا علق التعمیق ژرف کردن و باستقصا نگر بستن فی احدیث تعنیق ما
ای تاخذه بعنفها و تعصیر بها التفریق غرقه کردن و منه لجام مفرق بالانفصاة
ای محل و کشتن و الباب یدل على انتها فی شیء یصلح اقصاه للتفلیق در در بستن
التفتیق شکافتن التفریق و التفرقة پر کنده کردن و منه احدیث فرقوا عن المینة تقول
اشترى واحد الریق واحد ریقین لانه ان مات الواحد بقی الآخر اذ کان کذا کذا فکان فرقت عن
المینة التفتیق فاسق خواندن التفلیق شکافتن التفتیق باز و نعمت پرورد لف
التبلیق حرب کردن التفتیق و اعم آوردن مرق ای غنی غناء السفلة التمزیق و
الممزق پر کنده کردن ومنه ومزقنا هم کل ممزق و اصله التمزیق یقال المزق بشیابه
التسقیق رنگ کردن بکل سرخ التمهیق شیر دادن التتبیق ببستن و برسته نشان اندن
درخت و کذا کل شیء مسبو مهدب التمزیق بر سکیزا انیدن اسپ التسقیق
سوسن سختن و جزان التطریق کبر بر میان بستن التفتیق در سوراخ شدن موش

در فی احادیث استفق بعضکم لبعض ان تنفق سلعة علی جهة التجار التین
 نوشتن و یق کتاب ای نقش و صورت **ک** بتگ آذان الانعام ای قطعها شد و لکثرة
 التزیر دعای برکت خواندن التزیر جنبانیدن التخمیک استوار خرد کرد آید
 و کام کودکی نماید نحر ما و جزآن التشیبک انکشان بهم گذاشتن و آنچه بدان
 ماند التشریک شرک کردن در نعلین و انباز کردن التفلیک ان يجعل الراعی
 من الهلب مثل الفلکة ثم يجعله فی لسان الفصیل لئلا یرضع و فلک ثدی ایجاریة
 ای استدار التمسیک چنگ در زدن و بوعدی بالک و خرا و ندشک شدن
 مشک رنگ کردن و بیا لودن بدان و فی احادیث خدی فرصه ممسکة ای محتملة تقول
 تخمینها مومک تعالجین بها قبلک و علی هذا هو معد و قیل مطیبه بالمسک و الاقول
 انجج لقله ذات اید یعم التعمیک مراغه دادن ستور التملیک پادشاه کرد آید
 و استوار کرد آیدن التهتیک مبالغة التهلک هلاک کردن **ا** التنبیل
 دله از دنیا بریدن و فی احادیث بتل العمر منی ای حی او جنبها التخیل نسبت
 کردن بنخل التبدیل الابدال و منهم من جعل التبدیل تغییر الشئ عن حاله و الابدال
 جعل شئ مکان آخر التخیل مشی فیہ اختلاف بین العتق و الصلحة مشتق
 من البغل التثقیل کران کرد آیدن التتمیل باقی داشتن التخیل مبالغة التخیل

تفعل

والم

التجدیل بر زمین افکندن التجمیل نیکو کردن يقال حملک الله وحمل الله عليك
التجمیل بحمل منسوب کردن التجمیل چشم بگرفز و شدن و دست و پای اسپ سبید کردن
التحصیل التمییز و قیل جمع الشئ و منه حوصلة الطائر و حوصله کلامه ای رده الی ^{محصوله}
التحفیل التصریة التخمیل و احوال بار بر نهادن و شغل از کسی در خواستن
التحنیل تباہ خورد و اعضا کرد ایندن التجمیل خجل کردن التخذیل بریدن کز داشتن
داشتن فی الحدیث خضلی قناز عک ای نذیعا و رطیبا بالدهن لیدهب شعفتها
التدبیل کردن چیزی التدرجیل حمل اعضاء بطران یا بودن و زرد اندود کردن
شمشیر و التریبید علی التغطية و الستر الترتیل هوید کردن سخن بی تکلف
الترجیل جمع کردن موی و فرو کردن موی الترحیل روان کردن کسی یا از جایی ^{ریش}
و فی الحدیث ترحل الناس قبل نزل معهم اذا نزلوا و نقل اذا قالوا و قبل نزل لهم
المنازل الترتیل چرب کردن موی را بروغن الترفیل التعمیم و التبدیل و اجامه
الترکبة التریکل سسها با بیاها کوفن الترحیل خون آلود کردن الترخیل سست
کرد ایندن کوشت فی الحدیث و یزخلنا ای یحنا و رواه یزجلنا معناه یرمینا الترمیل
در جامه پچیدن التسییل سبیل کردن التسییل سبیل کردن التسییل استه شدن
خبر ما بن التسییل بزیر فرو بردن التسهیل آسان کردن ایندن التطفیل محسبیدن

آفتاب بفرز شدن و بروی فر کردن تا یکی شب طیفلی کردن و طفلت ابلد
 اذ اکان معها اولادها فرغت بها حتى يلحقها الاطفال التعميل الاستحباب و طبع
 اللحم على فحمة و عجلت له من التمر كذاى قدمت و المعجل الذى ياتى اهله بالايجال
 وهى ما يعمله الراعى من اللبن الى اهله قبل تحلب البقر يدعدل خواندن و راست
 کردن تغذیه و التعذال بسى ملامت کردن التعميل انكبين نوشته دادن و بالکين
 بيروردن و فى الحديث اذا اراد الله بعد خيرا عسله قبل يارسول الله ما عسله
 قال يفتح له علاصا الحيا يريه حتى يرضى عنه فى حوله و فى حديث آخر عسله فى اللاس
 اى طيب بآءه و كلاهما خوذ من العسل التعميل يبيد نير در انداختن و فى الحديث
 عَصَلَا اى بالآ التعميل استوار شدن بچه در شکم مادر چنانکه بيرون نتواند آمد
 و تنگ آمدن جاي از مردمان و کار بر کسی تنگ فرا گرفتن التعميل فرو گذاشتن
 و بي زيور کردن و تعهد ناکردن التعميل بسيار عقاب بر پاي شتر بستن و بي بخت
 فيعقل البرم اى يخرج العقيل و هو اخصم التعميل تولية العمل فى الحديث من
 غَسَلَ اى جامع قبل الخروج الى الصلوة و قبل اغتسل بعد اجماع و روى بالتحفيف و
 معناه جامع التعميل بغفلت منسوب کردن و احمق کردن ايندن التعميل نيک تافتن
 التعميل ناکس خواندن و المستاة للمرأة التى اذا انشطر زوجها النفسا انها اعتلت

التفصیل هوید کردن و جدا و کردن از یکدیگر و پاره پاره کردن التفصیل فاضل کردن
 و فضل نهادن التفصیل بوسه دادن القیل سخت رام بگردن و مبالغه کردن در کشیدن
 و رجل مقفل ای مجرب التفصیل قفل کردن التکبیل بند کردن التکمیل سر مه در کردن
 التکفیل و التکفله بیان دانی فرا کسی دادن التکمیل تمام کردن مثلثه که کذا ای صورت
 له مثاله بالکتابه و غیرها التخمیل و اداشتن شیر در وعامشک الناقه اذ انزلت شیئا
 قلیلا من اللبن التمهیل زبان دادن التنبیل سنگ استیجاد دادن کسی را و بپختن
 فلانا بطعانی ناولته شیئا بعدی و فی احدیث و فقی ینبئه ای یعطیه النبل التنتیل
 سر کین آنگدن خداوند سم التخیل نیک بیختم التزین زور فرستادن و الترتیب
 ایضا التتسیل بیفکندن حیوان موی و بر و پشم التفصیل در نشان تیغ و پیکان و
 و سنان و بیرون کشیدن آن و هوسن اه ضد اد التنعیل فعل بر بستن التنفیل غنیمت
 دادن التتقیل بسیار فرار و زدن و موزه و جزان نیکو کردن التکیل رسوا بکردن
 و یعدی بالباء و وار مایندن و فی احدیث لا تُکَلَّ ای لا تدفع عما سلطت علیه لشواتها
 فی الارض التمهیل المعن کردن و کسی را گفتن که هه لنتک امک و هیهه اللحم مثل هیهه
 و هو فی احدیث التهجیل سخن نافر جام شتو آیدن و فی و جزان انداختن التهدیل
 و زدن داشتن شخ و لغ و آنچه بدان ماند التبهم فی مادر چر آیدن بهم

سوم

اولاد الصان التلمی زشت کردن التلمی بسیار در خند و افکندن الجحمة المصوبه
 لانها فی الطیر خامنه و الارانب و اشباه ذلك بحجم ثم یرمی حتی یقتل و قد نهی
 ذلك التحجیم در کسی نکرستن التحجیم مبالغه اجدن التحجیم تمام کردن سال
 التحجیم پر کردن مشک و عاجز شدن التحجیم تا ور کردن ایندن التحجیم التکلف
 التحجیم حرام کردن و نایب راستن پوست و ریاضت تمام نایب استور و شکوهند
 و التریب يدل على المنع و التشدید التخطیم تک شکستن التحجیم منع کردن و حاکم
 کرد ایندن کسی راد و مال خویش و فی الجحیم او محکم فی نفسه فمن کسر الکاف
 فعناه المنصف من نفسه و من فتحها فهو الرجل یقع فی ید العدو و فتحه بین الکف
 و القتل یختار القتل التحجیم پر دبار کردن التحجیم نیک مهر کردن التحجیم پایونین
 در پای کسی کردن و قوم مخدّمون ای مخدومون یراد به کثرة الخدم و احشمة
 التحجیم پاره پاره کردن التحجیم پاره از چیزی بریدن التحجیم مبالغه اخزیم
 التخطیم مبالغه اخطیم التدریسیم جعل الدنم على شیء و یقال دسم المطر الارض
 اذا بلها و لم یبالغ و یقال دسم سبالهم اذا اطعمهم شیئا دسما و فی الحدیث دسما
 بوبه ای سود و اذک الموضع منه لثلاث تصیبه العین التدریسیم الاسفافی للامور
 الدنیة الترحیم سکن بر سر کور تهادن و پند داشت سخن گفتن الترحیم بمالیه
 الترحیم

تفصیل

م ۲۰۰

التزخیم بزیم کردن و گفته اند بیوکندن و مسه تزخیم الاسم فی الذکر و هو ان یحذف من
آخره حرف او اکثر التزخیم جامه و زنگه ادا ان التزخیم پرونده بستن التزخیم
جامه بخط کردن التزخیم رقم کردن التزخیم آواز کردن انیدن التزخیم بخیل کردن انیدن
التزخیم راست بتراشیدن و نیکو قد کردن و اندک کردن عطا التزخیم و انشان کردن
التزخیم باخاء و احاء سیاه کردن انیدن التزخیم دهن شتر بیستن التزخیم بیار کردن
التزخیم و التسلیم و التسلیم سلام کردن و یعدی بعلی و التسلیم فراسپردن و یعدی الی
المفعول الثانی بالی و کردن نهادن و یعدی باللام و برهانیدن و یعدی الی المفعول
الثانی بمن و سلم اذا دل التزخیم چیزی برسان خربشته کردن التزخیم بردن بخط یا
التزخیم تپاه کردن طعام التزخیم جستن باجراحت و تنک شکافتن التزخیم
تمام کردن و استوار کردن التزخیم مبالغة الصدم التزخیم منقطع کردن شیر
بِعلاج و پاره پاره کردن رسز جزآن التزخیم از بن بریدن کوش التزخیم نیک
برافروختن آتش المظلم التام من کل شیء بحاجدة فهو باع اجمال و قيل المظلم من
الناس المظلم المجمع قال ابن فارس و هذا صیح الی حدیث الذی روی فی صفة
صلی الله علیه و آله و سلم لم یکن بالمظلم و لا بالمظلم ای لم یکن بالمدور الوجه و لا بالمو
ر لکنه مسینون الوجه بالتظلم ظالم خواندن و اذا البیت مظلم و المظلم المزوق

۰۰۰

ماخوذ من القلم التقيّم دیر واد اشتر و در نیکی شدن و باز استنادن از کار ی و
 بعدی یعنی و در وقت عتد رفتن التجیم عجم بر زدن التظیم بزرگ داشتن و بزرگ
 کردن ایندن التعلیم نیک فریبه شدن و در پر و نده بستن التعلیم در آموختن و بیابا
التغییم خضاب کردن التغزیم بر کسی تا وان کردن التغییم غنیمت دادن التغییم نرفتن
 در اول شب تا تاریکی شب بشود التغیم بزرگ کردن ایندن و امالت نادادن حرف را
التقدیم فدام بر بستن جای شراب التفهیم در یابو ایندن التقیم بعنف در آوردن
 چیزی در چیزی و پر زمین افکندن اسپ سوار التقدیم و التقدیر در پیش
 و در پیش شدن و منه لا تقد مو این یدی الله و رسوله و فرمودن يقال قدم اليه في كذا
التقسیم و انحصیدن و نیکو کردن ایندن و قد و ددی التشعر قسمت معنی عمت
 فی القسم التقلیم بسیار ناخوچیدن التكتم نیک پوشانیدن التكديم مبالغه الكد
التكريم و التكرمه کرامی کردن التكلم و الكلام و الكلام با کسی سخن گفتن و التكليم خسته
 کردن التلذيم التلذيم مبالغه اللطم التلقيم لقمه فرو بر ایندن و لقمه دادن کسی را
التنجيم بارها دادن مال و آنچه بدان ماند و بخوم حکم کردن التنشيم بوی بوشت بکشتن
 و در شدن در کاری و لایکون الا فی الشر التنظيم مبالغه النظم التنوع بنا و نعمت
 پروردن التهديم مبالغه الهدم التهكيم التقنية التبدين بزراد بر آمدن

التبطين

تفصیل

التبتین جامه را آستر کردن و فی الحدیث یبتن لحيته ای یاخذ من تحت الذقن
الشعر وهذا من باب السلب التبتین تاریک کردن نظر و هو فی الحدیث
التبتین هشت گوشه کردن التبتین بدل خواندن و بدل کردن جفن اند
اطم فی الجحان التخرین آواز بکردن ایندن و فی الحدیث ان الشيطان تحرته ^{سور} معناه یوسوس
الیه و يقول له لم تركت اهلك وما لك و يبينه حتى يحركه التحسين ينلو کردن
التحصين استوار کردن التحصين در پشت کردن و خشنوت صدره ای او غرثه
التخمين بجان سخن گفتن التخمين دود کردن التخمين سرکین در زمین زدن ^{دین}
القوم الدار و هو تسويد اياها بما يجتمع فيها التدهين جرب کردن و منه قوم مدقهون ^{علیه}
آثار التغم التزین برکنده کردن التزین جامه را آستین کردن التزین خضاب کردن
التزین فی کتاب احیسانات تسويد الموضع للتلايقم انه ابيض للتلايقم فيه حساب و هو
لفظة ببطية ومعناه الفارع التزین التسخين کرم کردن التسطین برپای کردن ^{ستونها}
التسکین بیارمانید التسمین روض دادن و فربه کردن و سرد کردن بلغت من
التضمین چیزی پایدانی فرا کسی دادن و در میان چیزی نهادن و منه الحدیث
لا تبتز لبن الغنم و البقر مضمینا ای لا تستره و هو فی الصرع و المضمین من الشعر
راضمته بیتا من البيت ما لایتم معناه و لا بالذی یلیه منه ^{میه} ایضا التضمین

ک . . . ل

دو تا کردیم و منه احدیث عشو الها یرید یخروا لها التقضین التشیخ و الرجاع
 ایضا التقضین بنته افکندرن تقرین هم بر کردن التقضین پنبه دانه بیاوردن رز
 التکلیف کفن کردن التکلیف نخست زدن التلجین بر ک خطی بهم بزدن تا سببرود و
 التلمیح بلحن منسوب کردن التلصیح چیزی را ز فانه کردن التلصیح مبالغة اللعن
 و فلان ملعز القدر اذ اکان لا یقری الضیف التلصیح التلصیح التلصیح نهاری
 التلصیح استوار کردن التلصیح شهر ساختن التلصیح نرم کردن التلصیح شبر فرو
 بکره التلصیح دست دادن و جای دادن یقال مکنتک و مکنتک لک مثل نصحتک و
 نصحتک لک و قال ابو علی بجزان یکون علی حد قوله ردف لکم التلصیح کندا کردا
 التلصیح جعل الشیء محینا و تعجین الامر تعجیه التلصیح فرا خواب کردن کوردل
 و در شکی شدن التلصیح ذهاب العقل من الهوی التلصیح آسان کردن آیدن کار بر کسی
 التلصیح بی خود خواندن التلصیح همانند کردن التلصیح خار بریدن التلصیح
 التلصیح زبرک و فیه خواندن التلصیح دشمن کردن آیدن التلصیح مشهور کردن
 و بیدار کردن و دلالت کردن بر چیزی که ازان غافل باشد و هذی یفدی الی
 المفعول الثانی بعلی التلصیح دور کردن و بدوری صفت کردن التلصیح
 التلصیح **ومن المضاعف** التلصیح هلاک کردن التلصیح از جهل

تفعیل

ان يبلغ التحیل ركة اليد وعمقوب الرجل التخبیب دوست کردن ایران ^{سیر}
 آب شدن شتر التخبیب بندگی یا بروی تپاه کردن التدیب شناختن در رفتن
 و روز باخر رسیدن و ذببت ای اکثر الذب و طعان غرت ذریب اذ ابولع یینه
التزیب پرور دن التزیب باکف شدن دهن و میویز شدن و میویز کردن
التسیب سبب ساختن التسیب صفت جمال زن و حال خود با دی در عشق بگفتن
التضیب بش برزدن و ضیب و الصیت کم ای اتحد و اله ضیبه و هی برمن و رب بجعل
 للصبی فی عکة يطعمه التطیب مزخ در میان مشک گرفتن التقیب تقصیر کردن
 و منه احدیث یغیب عن هلاک المسهن ای نه بخیر بکثرة من هلك منهم و در روز
 یکبار دوشیدن کو سفند و غیب عن ای دفع التقیب تقیه کردن التلیب
 کریران کسی بگرفتن و بکشیدن و بادانه شدن کشت التشیت پرانگه
 کردن التقیب خود مرد کردن التقیب و غیره تو یا حین خوش روی کردن ش
التدیش آشکارا کردن خبر و التشرید للمبالغة التخیش براوژ و لیدن
التشیت التشیت ج التذیح ابرناک شدن و پویشانیدن سلاح و پوشیده شدن
 بدلاح التزجیح باریک کردن ابرو و فی احدیث ثم زجیح موضعها معناه سوی
 موضع النقی و اصله مأخوذ من تزجیح الحواجب و هو حذف ز و اید الشعر

فیثبه لسه بیه موضع النقی بتسویه لترجیح احواجب وقیل مأخوذ من الریح وهو
ان یكون النقی و قع فی طرف من الخشیة فشد علیه زجاً بمسکه و یحفظ ما فی باطنه
التشیخ **بمالغة الشخ** **الاعجاج** و خانه پردود کردن **التلیج** در زرف
در ناسدن کشتی **التشیخ** چشم بکوفروشدن **التصحیح** درست کردن **خ**
التشیخ دنیال بزیمین فرو بردن **ملخ** **التبذیر** پراکنده کردن **التجدید** نو کردن
و بریدن پستان شتر و کساء **مجدد** دینه خطوط مختلفه **التجدید** تیز کردن و
حد چیز ی پدید کردن **التجدید** **الخوج** گرفتن **التردید** و **الترد** ادبسی و **اکردا**
و رجل **مردد** **حایر** بایر **التسدید** توفیق دادن و راست کردن **التهدید** و فی **احدیث**
یستد ای یقتصد فلا یغلو و لا یسرف **التشدید** استوار کردن و سختی نهادن
بر کسی و **مشدد** کردن **حرف** **التقدید** مالی که آنرا عدد بسیار باشد جمع کردن و
باستقصا چیزی بشمردن **التقدید** **یل** **قدیل** کردن **کوشیت** **التقدید** کشیدن
التقدید کسی را بیدی معروف کردن و یعدی بالباء و آواز بلند برداشتن
التهدید **یل** **کرم** و **التحریر** نیک بکشیدن **التحریر** آزاد کردن و مطهر ب کردن
سخن و **تحریر** الولدان **تفرده** لطاعة الله و خدمة المسجد **التشیر** بافتاب خشک
کردن فی **احدیث** **الخوج** یا **تشریر** **ران** من **الكلام** ای جمعاً نه فی صدق و رکباً

تفعل

الم

التطير يتركون التعرير سر كين در زمين زدن التعريرى التعريرة بخطر و هلاکت
انگدن و يعدى بالبا و غيرت ثينتا الخلام و فى الحديث لا تعريراهو من
الغزارو هو النوم القليل التعرير فواقر اورد در زمين التكرير والتكرار
بى و اورد ايندن التمرير طرخ كرد ايندن ز التخزين رخنه كردن سردندان
چنانكه سردندان جوانان باشد التريز اهار دادن و مهرون كاغذ و زرد
لك الامر تزيان اى وطانه لك التعرير و التعريرة ينرو مندر كردن و منه الحديث
اتكم لمعز بكم اى مشدد و نرو نشاين ز پاران زمين را انتلزين استوار كردن
التهمير نيك بجهنايندن ش التعشيش اندك برک و بارى ك ساق شدن خروما
و كره گرفتن نان و خشك شدن آن و آسيان كردن مرغ و منه الحديث ولا تملأ
بينتا تعشيشاى لا تخزينا فى طعامنا فى هذه الزاوية شيا و فى تلك الزاوية شيا
كالطير اذا عشتت عشته فى مواضع شيا او من عشتت احبر اذا كرج و فسد
تريد انما تحسن مراعاة الطعام المحبوز و تعهد منه بان يطعم منه او لا فاولا
طرا و لا تغفل امره فيتكرج و يفسد و من رواه بالغين فهو روى بيننا بالتونين
ويكون مأخذه من العشر قال ابن السكيت التعشيش الفيمية ص التبعيض
جسم باز كردن سگ بجه التبعيض بچ كردن و التبعيض ايضا التبعيض خاص كردن

التزويج الرص ونقاب تنك در بستن زن چنانکه جز چشم نتوان دید و به

ارزین پیژودن **ا** تصیص **ب** تخصیص **ج** التلصیص **د** البیان **هـ** التزویص **ض**

التخصیص براوردیدن **ز** التخصیص **ح** مبالغة **ط** العوض **ق** التفضیص لیتم کردن **ط**

التخطیط **م** الخط **ن** التخطیط **هـ** العطف **و** التخصیص خشک کردن و برگشتانیدن **ی**

التخصیص کرد چیزی در آوردن و فی احدیث **ح** حف و جهد قل ماله **ح** التخصیص سیک کردن

التذنیف بالذال دزد بگشتن خسته و بالذال لغة ایضا عن البارانی و یعدیان **ی** علی

التضییف رسته کردن **ی** التظنیف کم **ی** یمدن **ی** کیل و منه **ی** احدیث **ی** طقف **ی** بی الفرس

مسجد بنی ذریق **ح** کادیساوی **ی** المسجد یعنی قارب و لم یبلغ هناك **ی** وقیل **ی** **ی** بنی

یقال **ی** طفت **ی** فلان **ی** موضع **ی** کز ای **ی** رفعة **ی** الیه **ی** وحادیث **ی** به **ی** التظنیف **ی** نیک **ی** در پیچیدن

ق **ی** التحقیق **ی** حقیقت **ی** کردن **ی** و بلا **ی** استن **ی** و حقت **ی** قول **ی** فلان **ی** و طاة **ی** ای **ی** صدقت

التذریق **ی** باریک **ی** کردن **ی** و تنک **ی** بکوشیدن **ی** التذریق **ی** تنک **ی** کردن **ی** و نیکو **ی** کردن **ی** سخن

و منه **ی** المثل **ی** عن **ی** صبح **ی** ترقق **ی** التذریق **ی** السلح **ی** من **ی** قبل **ی** الرأس **ی** علی **ی** خلاف **ی** ما **ی** سلخ **ی** الناس

الیوم **ی** و فی **ی** احدیث **ی** مالی **ی** ار **ی** کز **ی** قفا **ی** کال **ی** شمر **ی** یعنی **ی** تحذیف **ی** الشعر **ی** التثقیق

نیک **ی** شکافتن **ی** و شقق **ی** الكلام **ی** اذا **ی** اخرج **ی** احسن **ی** مخرج **ک** **ی** التخلیک **ی** نیک

بخاری **ی** التثقیق **ی** بشک **ی** افکندن **ی** التثقیق **ی** از **ی** هم **ی** بگشادن **ل** **ی** التثقیق **ی** نیک **ی** کردن

التفعليل جلا او كندن و هه رانرا سیدن و پوشانیدن چیزی التحليل و التحلة
 حلال کردن و التحليل بسی بجای فرو آمدن و قه لهم فعلیه تحلة انقسم ای لم
 افعال ای بقدر ما حلت به یعنی ان لا افعله و لم ابالغ ثم يقال لكل شیء لم یبالغ فيه تحلیل
 يقال ضربته تحلیلاً و الباب یدل علی فتح الشیء التحلیل خلا کردن و سرکه کردن ایندن
 و سرکه شدن و خلل فلان فی وعائه ای خص التذلیل خوار کردن و قوله تعالی
 و ذللت قلوبنا تذلیلاً ای سوتیت عنا قیدها و ذللت من السعف و قيل معنی
 حلت ادینت منهم من قولهم حایط ذلیل اذ کان قصیراً التصلیل نیک کندها
 شدن گوشت التصلیل بی راه خواندن التظلیل سایه بان کردن و در سایه کردن
 التفعلیل بیای شراب دادن و میوه بیای زفتن و چیزی مشغول کردن و غلت زائل
 کردن و چیزی راعلت نهادن التفعلیل نیک غایبه بکار داشتن التفعلیل رختن بسی
 کردن التقلیل اندک کردن و باندگی فامودن و منه و یقللکم فی اعینهم التقلیل
 پوشانیدن تاج و پردگی کردن در حمله و بدگی کردن کانه من الاضداد و سحاب
 مکل و مبع بالبرق و يقال هو الذی حوله قطع من السحاب مکلل بهن و هذا ما
 من الکلب و روضة مکلة ای حفت بالتور و فی الحدیث نهی عن تقصیر القبور
 و تکلیفها قبل رفعها ببناء مثل الکلال و هی الصوامع و القباب الی یبني علی القبور

وقيل ضرب الكلبة عليه وهي ستر من ريع التمليل لا آله الا الله كفتن وبدولي كردن در
 حرب **م** **التميم** التميمية تمام كرهن وتم الرجل اذا صار تميمي البرأى والهوى او المحلة
 سميت **العظم** يسمه او ذلك اذا كان عسا فابنته في الحديث لعن الله الجمحات
 من النساء اراد المترجلات يتخذن شعورهن حمة فعل الرجال لا يرسلنها
 ارسال النساء شعورهن **التخيم** سياه شدن سر وموي وجوزه پير ومتعد اد
 زن را پس از طلاق وسياه كردن انكشت التذميم مبالغة الدم التزيم بسيار ما
 در كردن التضميم بگذشتن در رفتن وجزآن وبگذشتن شمشير از آنچه بدان آيد
 وصمم اى غضب ونيب فلم يرسل ما عض طعم الطائر اذا وقع على العضن التضميم
 هدر افرا سیدن وكف بر آوردن شير تشيها بالعمامة وعلمه پوشايندن وعمم
 الرجل سود لان العمام يتجان العرب كما قيل في العجم توج التضميم نيك پوشايندن
 التضميم غلاف شكوفه بيرون آوردن درخت وكلاه پوشايندن **التزيم**
 بيانك آوردن التعيين عنان كردن كام اسپ را و غير آن كردن كتاب را و عظم
 الرجل عن امرأته اذا حكم القاضي عليه بالعتة او منع عنها بالسجن التضمير والتفتة
 كوناكون كردن ومنه الحديث مثل التضمين في الثوب وهو البقعة السخيفة في الثوب
 الضيق **التفهي** در مانیدن **ومن المعتل الواوي ب** التوثيب برایش

ظ
نمت

ظ
عنوان

تفعل

الم

التَّوَجُّبُ بِسُكُونِ وَيُعَدُّ بِالْبَاءِ وَدِرْشَبَانِ وَزَيْدٍ وَقَدْ سَمِعْتُ بِطَعَامِ
 خُورْدَرِ فِي أَحَدِ رِثَاتِ الْأَوْصِيَاءِ أَيْ فَوْرًا التَّوَصُّبُ وَالتَّوَصُّمُ وَامْرَأَتُ
 التَّوَيْتِ وَقَدْ سَمِعْتُ وَالتَّرْكِيبُ يَدْرَأُ عَلَى حَدِيثِهِمْ وَكُنْهَمْ بِرِيعَانَ وَغَيْرِ التَّوَكُّيْتِ
 نَقَطَ نَقَطًا رَنَكًا مَحْتَكِيًا دَرِخْمًا يَدِيدًا مَدْرَنًا التَّوَرِيثُ مِيرَاثُ دَادَن
 تَقُولُ وَرَثٌ فَلَا نَأَى إِذْ خَلَّ عَلَى نَالِهِ فِي وَرْثَتِهِ التَّوَدُّعُ ارْزُودِ جَانِ رَكَ زَدَن
 التَّوَشُّعُ بِعَمِّ دَرِ آوَرْدَنِ التَّوَيْجُ الْإِيْتَاخُ التَّوَشُّعُ وَشَاخُ دَرِ كَرْدَنِ كَيْسِي
 وَظَبْيَةٌ مَوْشَحَةٌ لَهَا طَوْقَانُ مِنْ جَانِبَيْهَا التَّوَجُّعُ تَمَّ تَابُ كَرْدَنِ التَّوَيْجُ سِرْزَلُش
 كَرْدَنِ التَّوَرِيحُ تَارِيخُ كَرْدَنِ نَامُهُ وَاجْمَعُ بَدَلًا مَانِدُ التَّوَشُّعُ شَوْخَلُ كَرْدَنِ
 التَّوَيْدُ الْإِنْعَاظُ وَوَرْدُ فُلَانٍ رُجُلُهُ فِي الْأَرْضِ إِذَا بَسَّهَا التَّوَجُّدُ كَيْسِي كَفْتَنُ التَّوَرِيدِ
 كَلْكُونُ كَرْدَنِ وَكُلُّ بِيْرُونَ آوَرْدَنِ دَرِخْتِ التَّوَسِيدُ جِزِي بَالِشُ سَاخْتِنُ التَّوَطِيدُ
 بَزْجَايُ بَدَاشْتِنُ وَاسْتَوَارُ كَرْدَنِ التَّوَفِيدُ وَفَدْرُ سِتَادَنِ التَّوَقِيدُ آتَشُ افْرِخْتِنِ
 التَّوَكِيدُ اسْتَوَارُ كَرْدَنِ التَّوَلِيدُ زَاكُوسْفِنْدِ بَجِهَ كَرْفَتِنِ وَازْأَصْلِي جِزِي يَدِيدِ
 آوَرْدَنِ وَعَرَبِيَّةٌ مَوْلِدَةٌ وَرَجُلٌ مَوْلِدٌ إِذَا كَانُ عَرَبِيًّا غَيْرَ مَحْضٍ وَفِي أَحَدِ رِثَاتِ أَنَاوَلْدَانِ
 أَيْ رِبِّيْتِكُ وَبَرَّتِ الْأَرَبُ إِذَا امْشَتْ فِي الْحُرُونَةِ لِلثَّلَايِئِينَ أَثْرَهَا وَمَنْ
 أَحَدِ رِثَاتِ لَاتُوبِرُوا أَتَا زَكَمُ التَّوَبِيرُ التَّعْفِيَةُ وَمَوْأَهْمُ التَّوَبِيرُ كَانُ بَرَزَهُ كَرْدَنُ

التؤثير بنام کردن بستر و مانند آن التؤذير پاره پاره کردن گوشت و ينش در زدن ^{جراحت}
التؤشير تير کردن دندان التؤعير درشت کردن راه التؤغير سخت گرم کردن
التؤفين تمام کردن بسيار کردن التؤقير بشكوه داشتن و شكوه مند کردن
التؤكير مهماني بنا کردن و پر کردن شك و مشك **ز** التؤعيز الإيعاز **س**
التؤريس بورس رنگ کردن و آن بناتي باشد بزعفران مانند **ش** التؤديش
او باش فراهم کردن و خش الرجل اذ ارمي بثوبه و سلاحه مخافة ان يلحق في احد ^ش
قد و خش اي ببس فيضان التؤريش بر يكديگر آغا ليدن يقال ضربوه فاولطش
اليهم اي لم يدفع عن نفسه **ص** التؤبيص چشم و اگردن سكر بجه التؤصيص في
في الاشفات و الترضيص التؤقيص هيضم باريك بر اكثر افكندن **ض** التؤريص
ان يخرج الرجل غائطه و نحوه مرة واحدة و كذلك في كل شيء و في الحديث لا صيام
لن لم يورث اي لمن لم يثوبتلا و ررضت الصوم و ارضته اذ انويك **ط** التؤربط
دو هلاكت افكندن التؤوسيط اندر ميان کردن و بنديم کردن چيزي **ع** التؤوديع
بدرود کردن و دست بلاشتن و بنا و پروردن كشن براي كشي و چيزي در حاي
نهادن تا تباه نشود و التركيب يد لعل الترك و التحلية التؤريج الكف و منه احد ^ش
و رج اللص التؤزيع بخش کردن التؤوسيع فراخ کردن التؤوشيع پنه زده در ^{بجدين}

تفعیل

۱۶۶

و رقم کردن جامه التوضیح نکرده در حقیقت التوضیح نام را تزیین کردن و شمشیر
 و پیکان و آنچه بدان ملند نیز کردن و رسم بر چیزی افکندن و ستور را پشت ریش
 کردن و طریق موقع ای مدلل و رجل موقع للذی اصابه البلا یا کن کل البعیر التوضیح
 کالتلیج الا ان التوضیح استطالة البلق **ع** و ریح آجین اذ اصوّر فی البطن **ف**
 التوجیف الوجف و بعضا زدن التوظیف و طینه بر نهادن و التریب بدل علی
 تقدیر الشیء التوفیف واقف کردن و دست و رنج در دست کسی کردن
 و موقوف استادن و التوفیف کالتص ایضاً **ف** التوفیق استوار کردن و وثقت
 فلانا اذا قلت انه ثقت التوریق برک بیاوردن درخت و سقت الحنطة ای جعلتها
 و سقا و سقا التوفیق بسیار قدید کردن التوفیق بدخ خواندن التوفیق ساز و
 کردن ایدن و الباب بدل علی ملائمة الشیء **ک** التوریک کنه بر کسی نهادن
 بر سر و ستور نشستن و یک پیر و بزین نهادن و ورتکت اجمل جا ورتت
 و ورتکن ای عدلن و التوریک فی الیمین نیت تنویها کالخالف غیر مانواه مستخلفه و هو
 فی حدیث ابراهیم النخعی و کان یحیزه ان کان کالخالف مظلوما **ل** التوسیل نزدیک
 جستن و یعدی بالی التوسیلها لغة الوصل التویکل و کیل کردن و کسی را بر
 کاری گذاشتن و کار با کسی گذاشتن **م** التوجیم آرزوی آستن بدادن

ظ
 التوصیف الوصف **م**

و کوفتند کشتن از بهروی التوزیم افزون شدن و قلاده در کردن سک کردن
 و و ذم الناقه اذ اطع ما يخرج من رحمها التوزیم بر آما هایندن و منه و ذم فلان
 بانفله الشح بانفله و تجیر التوسیم موسم آمدن و بسی داغ کردن التوسیم
 مبالغة الوشم التوسیم فی اجسد کالتکسیر و الفتره و الکسل و منه احدیث
 و لا توصیم فی الدین ای لا یقتروا فی اقامة احدود و لا یجابوا فیها التوهم بطلط
 او کفدن **ن** التوطين وطن کرفتن و دل بر چیزی بنهادن التوهین سست کردن
 التوجيه چیزی بیک فسق کردن و زوی فر کردن ایدن و کسی را کسبل کردن بکار
 و التوجيه ایضا حرکت قبل الریدی المقید کفتجه رأ المحترق و کسرة ميم المحرق و منه
 رأ الطروق و اختلافها عیب و فی احدیث قد رجعت سدافته ای اخذت و مجها
 هکت ستر کفیه و قیل معنی وجهتها ای از لتها من المكان الذي امرت ان تلزمها
 و جعلتها امامک التولیة شیفته کردن ایدن و منه احدیث لا تؤکله و الذرة بولها
 ای لا تفرق بین المرأة و ولدها و ذلك فی النساء **و من اللقیف المفروق**
 التوجيه شتابانیدن **ر** التورية پوشانیدن خبر و بیفکندن خبر بیکر مأخوذة
 من وری الشئ کانک ترکت الشئ الذي یلیک و تجاوزت الی ما وراة
 و اندوهکن کردن زشتی بجراحت دارو کننده لاد آتش بیرون آوردن از آتش

تفعل

۱۹۱

و **ح**وب کردن و هو فی احدیث **ش** التوشیة مبالغة الوشی **ص** التوصیة و اوصا
اندر ز کردن و فرمودن **ف** التوفیة تمام کردن **ق** التوقیة مبالغة الوقایة
ل التولیة روی فر کردن و پشت بکردن و هوس الاخذاء و والی کردن **ا**یندن
و چیزی بدایحه خریدن باشد فاکسی دادن و يقال و لیتک القبلة اذ اصیرت لها
تستقبلها بوجهه و منه فلنولیتک قبله ترضیها و الباب یدل علی الترتیب
و **من المعقل الیائی** **ر** التیسیر آسان کردن و منه یسره الله للیسری
ای وقفة لها و بسیار شدن نسل و شیر کوسفند **س** التیبیس خشک کردن **ظ**
التیقیظ کرد برانگیختن و بیدار کردن **ع** التیدیح رنگ کردن مادیع و هو الزعفران
م التیمیم یتیم کردن **ا**یندن التیمیم کسی را یتیم دادن و قصد کسی کردن **ن**
الیتیمین یتیم شدن و **من الاجوف الواوی** **ب** التویب باب کردن
التویب یاد اش دادن و پناهنده خواندن **و** **ا**حدیث نجومی علیه ای مترس علیه
مأخوذ من اجوب و الترس التویب زجر کردن التذویب بکل از ایندن **و** **و**
احدیث کار بگذر **و** **ب** امه ای یسفر دو ابتهما الترویب ماست کردن **ا**یندن
التصویب بنداشت فرو آوردن و کسی را در کاری بصواب منسوب کردن **ت**
التصویت الصوت التفویت فایت کردن **ا**یندن التمویت **م** **ا**یندن **ت**

التصویح م

التغویث فریاد خواندن التلویت آوده کردن و تیره کردن **ج** التصویح تاج بر سر نهادن
التزویج رواج کردن التزویج مع مرد رازن وزن را شهر دادن و یعدای
الی مفهولین و حکمی عن الکسانی ذوقناه امرأة و بامراه ایضا و جفت و قرین کردن و ^{یعدی}
الی المفعول الثاني بالباء التصویح **ج** کردن التصویح راحت دادن و منه التزویج
و خوش بوی کردن و بامای بر در چهار پای را بشبانگاه التصویح خشک کردن
آفتاب بنات را و خشک شده آن بکرما اللانم عن البارانی و فی **ج** محدث قبل
ان یصوح ای قبل ان یستبین صلاحه و خلوه من مره التطویح فرا و افکندن التصویح
علیه کردن کسی را التصویح اشارت کردن و بکرد ایندن آفتاب و آتش کونه چیدی را
و کرم کردن چیزی با **ج** التصویح خوار کردن کسی را و **ج** البلاد قهرها
و استولی علی اهلها التصویح رام کردن **د** التجمید سره کردن و نیک گفتن التجمید
بشتاب رفتن التجمید کرم در افاد **د** يطعانه التجمید بمالغه اذود التصویح
توشه دادن التجمید مهتر کردن و سیاه کردن و **سودت** الابل و هو ان یدق
المسح البالی من شعرفداوی به اذ بارها التجمید سی دی ویدن در کوهها التجمید
خوف **ک** رفتن کسی را و پیر شدن التجمید بمالغه القود التجمید بنم گفتن
و نم رفتن و جهود کردن و خوفین و مست کردن شراب **ذ** التجمید تعویذ ^{کردن}

تفعل

۲۰

و باز داشت خواستن کسی را **التثویر** از آنجاست که در وقت و جنگ و شهر را نیدن
التجویر بجور منسوبی کردن و بیو کردن **التجویر** رسید کردن جامه و جز آن
و کرد کردن نان در وقت پختن و داغ کردن و هوای احدیث **التدویر** کرد بکردن
التزویر بیاراستن و کرامه الزائر **و فی** احدیث زور نفسه علی نفسه ای اتهمها
علیه **التزویر** دست و رنجن پوشانیدن **التشویر** تشویر دادن و بعدی بالباء و
اشارت کردن بدست سوی کسی و بعدی بالی **التصویر** صورت کرد **التعویر** یک
چشم کردن و باناشتن چشمه و چاه و عورت **عن** فلان اذ اذبت عنه و
رددت و عورته **عن** الامر صرفته **عنه** **التعویر** بغور آمدن و قیلولة کردن **التقویر**
شکله بر کشیدن جامه و خزیه و آنچه بدان ماند **التکویر** کرد کردن کالاد **و بستن**
آن و عمامه در بستن و بیو کردن و فسر قوله اذ الشمس **کورت** بالفاظ مختلفة و اجمیع
یرجع الی **الصلین** اللغ و الرمی و **تکویر** اللی علی **التهاز** غمشیه آیه و یقال زیاده **من** فی هذا
فی ذلک **التزویر** روشن کردن و روشن شدن و شکوفه بیاوردن و غار بروشنی **صبح** کردن
و نور ذراعه اذ اغر زها **بانه** ثم ذر علیها **النور** و جاء فی **احدیث** نور **معنی** قلیل
بالمعنی الاولی **التهویر** برهائیدن چیزی را **از** **التجویر** رواد استن **التجویر** شتر
باب بردن **التقویر** مردن و فوژ الرجل **بآله** اذ اربک **بها** **المفازة** **س** **التسویس**

شبشه در طعام افتادن و سوسن از جن امور الناس على مفعول الم اسم فاعله اذا
 ملك امرهم التطويس ينكوب کردن التقويس بدو در آوردن و بدو در آمدن
 التكويس نكوبسار کردن التهويس هموس کرد ايندن **ش** التثويس ستوريد کردن
 و يعدى يعلى التثويس ندى فرادادن هوش القوم اخلطوا و كل شئ خلطه فقد
 هوشه **ص** التثويس فرا گرفتن چیزی و اگر چه اندک باشد و يقال خوصه الشيب
 و خوص فيه اذا ظهر فيه و في الحديث مثل التاج الخوص بالذهب تثويع التاج
 ان يجعل فيه صحايف من ذهب كاخوص من خوص الخجل و الدباج الخوص المنسوج به
ض التثويع حوص کردن التثويع بسيار در چیزی شدن يقال خوص في نجعة
 الترويع نيك رام کردن ستور و مرغزار کردن و شدن التثويع عوض دادن
 التثويع کار و کسی گذاشتن و في النكاح الترويع بلامهرا التثويع خيمه برگردان
 و قوضت اليها نقضته من غير هدم **ط** التثويط ديوار بست کردن التثويط بسيار
 بيايختن التثويط چیزی و آش رشته داشتن نامی آن بسوزن التثويط چیزی باز
 جایی در آویختن **ع** التثويع كرسنه داشتن التثويع كاستن و كاسته شدن
 الترويع بر نشاندن و في الحديث و مروعين المروغ الميهم كانه يلقى في روعه
 الصواب التصويج التصويج و في الحديث صوغ به فرسه ای بجمجم بر آسه

تفعل

۲۲

طرغ فعل من طاع الشيء يطوع اذا سهل و انتقاد و منه فطوعت له نفسه قتل اخيه
 اي سهلت الامر فيه عليه التلويح بمبالغة اللوح التلويح بقى اوردن **غ** الترويح
 جرب کردن لقمه التلويح رواد اشتن و يعدي باللام التلويح بمبالغة التصريح
ف التجويف ميان تمی کردن و المجوف من الدواب الذي بلغ البياض جوفه التجويف
 بترسايندن و يعدي الى مفعولين بحرف اجز فیتسح و محذف التلويح كاروا پس
 انكندن و سوتة اي حكمه في ماله التلويح بمبالغة الشوف التلويح بسي فاوا كشدن
 التلويح برد با خطهاى سبيد بافتن التلويح بكوفه شدن **ق** الترويق صافى
 كرد ايندن شراب و البيت المروق الذي مدينه ستر دور السقف و ربما
 قالوا روق الليل اذا مذر رواق ظلمته و الرواق سقف في مقدم البيت روق البيت
 اي زيتنه و صور فيه من الزبيق ثم قيل وكل منقش روق و ان لم يكن فيها الزبيق
 و روقت الكلام الى كتاب اذا حطفته و تيمته التلويح بمبالغة السوق التلويح
 آردن التلويح توانا كرد ايندن و طوق دار كرد ايندن و طوقتك الشيء
 اي كلفتك موقوفه له نفسه مثل طوعت اي رخصت و سهلت التلويح التلويح
 التلويح تيز را سوار كردن و پراكنده كردن شير دادن و فوق تير برزك كان نهادن
 التلويح جرب و نرم كردن طعام التلويح رام كردن **ك** التلويح مساو كرو

يقال سوک فاه و اذا قبل استاک او سوک لم یذکر الغم التثویک پستان از جای
 برخاستن و در نهار شتر بر آمدن و خار بر دیوار نهادن و باموی شدن جوژه و
 تسریس ز ستردن **ل** التحویل و التحویل بسی فراو گردیدن التحویل بگرد ایندن
 و بگردیدن التحویل خداوند چیری کور ایندن و پادشاه کرد ایندن بر چیز
 الترویل نیکه، مالیدن نان بروغن و فرو گذاشتن اسپ آب دهن رادر توبره و
 اندام را از بهر بول الترویل فاتر کرد ایندن التسویل بیاراستن التسویل اندک
 شیر گردیدن شتر التظویل دراز کردن و زمان دادن و بعدی باللام التویل
 اعتماد کردن و ظلمه ساختن از بهر یاران و باوان کریمتین التویل سخن بر کسی
 بستن و فی الحدیث اقول ما قولنی الله ای علمنی و امرنی ان اقول التویل مال دار
 کردن التویل عطادادن التویل ترسانیدن و خویشین بر آراستن زن و هوول
 الشی عنه جعله هائلام الترویم و التروام بگرد بر آمدن مرغ در هوا در
 بریدن و استادان آفتاب در میان آسمان و جوشش در یک باب بنشانند در
 کردن چیزی و زعفران در آب بوییدن و دو مت انحرشار بظاذا اسکر خوار
 الترویم چوپان کرد ایندن يقال منه رومت فلاها و بفلان التسویم بجزر الذا
 ستوران و بانشان کردن ایستان و جزان و نیکو خلق کرد ایندن ایشان و حکم کردن

تفصیل

در مال خویش و غارت کردن بر قومی و بعدی بعلی و سومت الرجل اذا
خلیته و سومه ای و ما یرید التقوم دسته سباری بره تها ان التقوم
نان کند میں سخت التقوم راست کردن و قیمت کردن التقوم میافعة التوم
التقوم نحو ابانیدن التقوم غنودن **ن** التقوم خاین خواندن التودین در
دیوان بنشستن التقومین کرد با نوشتن زن التکون هست کردن التلوین رنگ
کردن و رنگ در آوردن غوره التوفین منوره کردن اسم التهوین آسان کردن
التتویه سرکشته کردن التتویه زبشت خلق کرد ایندن التقومیه التعزیش
و کل من احتبس فی مکان فقد عوّه التتویه زفان او بو کردن و فراح دهن کردن
التتویه آبدار کردن و موهت الشی طلبة بفضة او ذهب و تحت ذلک نحاس
او حدید و منه التتویه و هو التلیس التتویه بز کوار کردن و نام کسی بلند
کرد ایندن و بعدی بالباء **ومن الیایی رب** التتیب کالم شدن التتیب
پراهره را کریبان کردن التتیب نوید کردن التتیب بله کردن ستور
و آنچه بدان مانند و بند را سایه کردن و الشایبه العید کان الرجل لغلام
انت سایه فقد عتق و لایکون و لآؤه لمعقة و یضع یاله حیث شآر و هو الکرک
ورد النهی عنه التتیب سبید موی کردن یقال شیب الحزن راسه و براسه

التصيب الاصابة ومنه قرآءة طلحة تن يصيبنا اما كتب الله لنا التطيب
 خوش بوی کردن و خوش کردن التعيب معيوب کردن و بعيب منسوب کردن
التغيب غایب کردن و فی احدیث لا تعیب ای لا بیع العبد ضالاً ولا لفقته
 و لا من عزعاً ای معیبا التنیب پیر شدن شتر و چیزی را بدندان نشان کردن
التیب باهیت کردن التیبت شیخون کردن و شب کاری التیبت ختن
 و منه احدیث فلهت ان ایتة لا تقسمه تثیت الشئ حبسه عندك لیلاً و ان
 حال بگوید التزیت روغن زیت دادن کسی را التهمیت کسی را بیامک
 خواندن و هوت لفته و یعدیان بالباء التدیث رام کردن
التزیث درنگ کردن التعیث در تار یکی چیزی جستن و جستن اغی
 چیزی راج التھیج بر اینک التشیج بردانن التشیج خشک
 کردن آفتاب نبات را التشیج شیب آب آمیخته کسی را دادن و آمیختن
 آن التطیح سرکشته کردن التقیج ریم گرفتن ریش و جراحی فی احدیث
 لا یح الله عظامه ای لاصلها و لا شد منها التدیج خوار کردن التشیج
 پیر شدن و کسی را پیر خواندن از بهر تجمل التطیح آوده کردن کسی را بقولی
 بفعلی زشت التشیج بلند کردن بنا التعیج بعید حاضر آمدن و

تفعل

نم

التقييد بند کردن و رحم برزدن کتاب **و** التخيير سرگشته کردن **و** التخيير به كزیدن کردن
و فی احدیث فحیة اینس ای نقرالتدییران یلطح اطباء الناقه بما یقعر الرطب
لدایر تضعها الفصیل التزییر لویسه بر سر ستور کردن التسییران شهر یرون
کردن و جامه مخطط بافتن مخطهای چون دو ال در اندن و جل از پشت ستور باز
کردن التصییر کرد ایندن التظییر پرا ایندن التعییر سرزنش کردن و یعدی
الی المفعول الثانی بنفسه التعییر از حال بگرد ایندن و منه احدیث تعییر الشب
ای تقه التعییر بقیر بیدودن التییر جامه را علم کردن التهییر التهویر **ر**
التییر جدا و کردن و لیس التمییر منقولاً من المیزانه لو كان منه یعدی
الی مفعولین و لهذا نظائر **س** التخییس رام کردن التکییس زیرک کردن
فی احدیث یسوا عن البیوت ای تاخر **ش** التجمییش لشکر کرد کردن
ض التبییض سفید کردن و مسک از آب و انا از شیر پر کردن التعییض
شیر در بیسته غیضت الدم نقضه و حبسه التقییض تقدیر
کردن و سبب ساختن **ط** التخییط سفید و در سر پدید آمدن التشییط
التشویط و منه شیط فلان اللحم اذا دخته و لم یبضجه **ظ** التعییظ الافاظه
تعیظنی هذا الشئ ای کزانی قیظی **ع** التسییع بکار کل کردن التشییع از پی

مسافر و جنازه فرار شدن و دلیر گردانیدن و آتش همیشه ریزه تیز کردن
 و آتش بسوختن **التضییع** ضایع کردن **غ** التهییح خرب کردن **ش** تردید
 التخییف مردار شدن **التزییف** بیهوده کردن **التصییف** بسند بودن
 تابستان **التضییف** میمان فرو آوردن و میمان کردن و نحسیدن **التغییف**
 بد دل شدن **تییف** فلان **علی السبعین** ای **زاد** **ق** التضییق کار تنگ فرار کردن
 و تنگ کردن **غیق** الرجل فی رأیه اذا اخلط و لم یثبت علی شیء **ک** التخییل کسی را
 خیالی و ظنی افکندن **یقلا** حیال **الیه** انه کذا و باران ناک شدن آسمان و خیالت
 للناقة اذا وضعت قرب و لها حیا لا یفرغ منه الذئب فلا یقر به به
 و خیلت علی الرجل اذا وجهت التمه الیه التذییل درازد امن کردن **التزییل**
 جلا و کردن **التسییل** روان کردن **مایع** التعییل **التسیب** و بد پروردن **التعییل**
 ضعیف رای خواندن **التقییل** شراب نیم خوردن و فی احدیث لا یقیل **مالا**
 و لا یبیت **ای** لا یسک من الملال ما جاء صباحا الی وقت القايلة و ما جاء مساء **عنه**
 الی غدا **التیسیل** میان دو کار متردد بودن تا کلام کند **م** **التبیم** مستحق بسند
 کردن **التخییم** مقیم شدن و چون خیمه کردن چیزی را **التدییم** پیوسته شدن
 باران و پیوسته کردن **عطی** **التزییم** مقام کردن جای و بعدی **بالبا** و پیوسته شدن **باران**

بجه کردن

تفغیل

التغییم ابرناک شدن **ن** التبتین والتبتیان هویدا کردن و هویدا شدن
التحیین در یک وقت دو شیء نشت و هلاک کردن **التدبیر** کسی را بادین
او گذاشتن و قول الشاعر دیتت امر بینک ای ملک التزین آراستن
التطین بکل کردن و بعضهم یکر التشدید و یقول طان التعمین عین چیزی را فرا
نمودن و منه احدیث عین علی سارق ابی بکر ای اظهم علیه و آبر در مشک فرو
کردن تا در رها استوار گردد و سوراخ کردن مروارید و مساوی کسی در
روی کفتم التعمین عروس بیار استن ائلیین نرم کردن **التبیه** التهویر
ومن الناقص التبیه مواظبت کردن بر چیزی و در زنده گانی کسی
بروی ثنا کفتم التخبیه بر هیئت را کمان بایستادن و منه احدیث و محبون
تخبیه رجل واحد قیاماً و التخبیه ایضاً ان سکت علی وجهه بارکاً و فی احدیث
لؤلؤة بحبابة ای مجوفه و قیل اراد محو به ای مقبله فقدم الباء و اخر الواو و
اعلمها التخبیه خبا کردن التریبه بیور و در فی احدیث من لا یصتی رأسه
ای لا یخفضه جد و قال بعضهم هو مضمون من صبا من دین الی دین قال الازهری
الصواب یصوب التعبیه لشکر بترتیب بداشتن جنک را و عطر بیا میحتن بر
التکیبیه خوش کردن بنجور التلبیه لتبیک اللهم کفتم و کسی را لبیک کفتم

و جای مقام کردن **ب** التَّشْتِية پسند بودن زمستان را قَبِيتَ اِجَارِيَةً اِذَا
 خَدَّرَتْ وَبَدَحَ وَمُنَعَتِ اللَّعِبَ مَعَ الصَّبِيَّانِ ج التَّزَجِيَةُ امید داشتن
 و کسی را امید افکندن التَّزَجِيَةُ روزگار گذارن داشتن التَّشَجِيَةُ کسی را در جامه
 و جامه بمرده در کشیدن التَّجِيَةُ برهاندن و بر بالا افکندن و بخی ارضه اذا
 كَسَمَهَا مَخَافَةَ الْغُرُقِ التَّجِيَةُ همی کردن حرف ح التَّضْحِيَةُ دفن کردن و بوعدی
 بعن و قربان کردن و چو ایندن کوسفتند در چاشکاه التَّضْحِيَةُ توانستن در درید کردن
 و انه لِيغِي بِكَلَامِهِ اِلَى كَذَا وَكَذَا اَخَذَ مِنْ فِعْلِ الْقَوْلِ وَهُوَ مَعْنَاهُ وَطَنَهُ لِحَيْثُ
 فَلَانَا اِذَا قُلْتَ لَهُ لِحَاكِهِ اِنَّهُ التَّجِيَةُ دور کردن ح التَّجِيَةُ خویشن کشاده شدن
 در سجود و خسپیدن و هانی اِحْدِيثُ و بَدُو دَرَامِدُن د التَّرْدِيَةُ در آ
 بر افکندن کسی را التَّشْدِيَةُ قوت در دادن چیزی را التَّصْدِيَةُ دست
 بر هم زدن و اصلها تَصْدِيقٌ قَابِلٌ لِنَيْبِ الْيَا بَالِغِ الدَّلَالَةِ التَّعْدِيَةُ فَاكْزَرُ اَيْنِدُن
 فعل امر متعدی کردن بمفعول و فی اِحْدِيثُ و عَدَى عَنِ الْاِخْرَى اِی تَرْكِيهِ الْمَا اِبْدِ
 يقال عَدَى عَنِ هَذَا الْاَمْرِ اِی تَجَاوَزَهُ اِلَى غَيْرِهِ التَّعْدِيَةُ چاشت دادن التَّقْدِيَةُ
 کسی را گفتن من فدای تو باد ما التَّشْدِيَةُ مَلِكُنْ و تَرْكِرْدُن و چو ایندن شتر و اسب
 میان نهد و علل و منه اِحْدِيثُ لَا يَدِيهِ د التَّقْدِيَةُ پروازیندن و بول

تفعل

سه لم

انداختن بسک و دویدن آب و خون التقذیه خامشه از چشم بیرون
کردن **ر** التزیه تر کردن و فی احدیث و یثری ای یضربیدیکه بالارض من
السجدتین فلا یبارقان الارض حتی یعید السجود و کان یفعل ذلک حیث
کثرت سنه التجریه و کثیر کردن التذیه برد امیدن و حسب خویش را
ستودن و با ادا دن و منه احدیث یزید ان یدری منه ای یرفع منه و
ذریه الشاة و هو ان تجز صوفها و تدع فوق ظهرها شیئا تعرف به و ذلک
فی الضأن خاصه و فی الابل التزیه اند و ابرون یقال سری عنه التزیه
کوسفند راناد و شیدن تا پستان وی پرشیر شود از بهر جمع التزیه
الإضراء التزیه مطرا بگردن جامه التزیه برهنه کردن التزیه نرم و
دیر برفتن التزیه عامه زرد کرد اندن **ر** التزیه بصبر فرمودن
التزیه برکشی داشتن و التزیه و التزیه و هذا ساز برجهایندن
الجمالتی سیکه پنهان کردن و کم نام کردن و الاصل دس فابدکت من احدی
السیین یاء التزیه مساک الله باخیم کفتم و شبانگاه چیزی آوردن و بعد
الی الفعول الثاني بالباء التزیه فراموش کردن **ش** التزیه دما برکشی
التزیه ترساییدن التزیه کسب اشام دادن و رفق کردن و بعدی بعن

التغشية جيني بر کسی پوشانیدن و غشيت الرجل بالسوط ضربته به

التغشية بوسه باز کردن التمشية فرارفتن آوردن دزرفتن **ص**

التقصية كوقت از استخوان جدا کردن التقصية ناختن چیدن و الاصل ^{تقصية}

ابدلت احد الصادين ياء ويجوز ان يكون الياء اصلا فيكون مأخوذ من

اقاصى الشئ لان المأخوذ من الاظفار اطرافها و اقاصيها **ض** الترضية خشنود ^{کردن}

التقضية والقضاء تام بكاردين حاجت وقاصى فرا کردن وقضوا ما بينهم

اي انفذوها الترضية بيار بر کشیدن جمله **ط** الخطية يبنى از کسی دور کردن

التعطية خدمت كوفون التغطية پوشانیدن رعيت فلانا اي قلت له رعاك

اللذغ الترضية كف بر آوردن شيرف **ف** التثقية ديك بر ديك پايه ها ^{دن}

الترفية الترفية التصفية صافي کردن التعفية تنك مدروس کردن وعفي

الكوم اي و فرها وعفي على ما كان منه اذا اصح بعد الفساد التقية چیزی

از پس چیزی در دستن و بقاينه کردن سخن وفي الحديث ثم ^{بلا}

اليه وهو مقفي اي مولى يقال قفي الرجل اذ اولاك قفاه التلفية بخش کردن ^{حق}

كسى **راق** التبقية باقى گذاشتن الترقية بلند کردن ايندن و رقي عليه كلاما

اي رفع التبقية بسيار آب دادن و باران خواستن التبقية تير بهوا ^{بر}

تفعل

۳۳۲

انداختن و دور بر شدن مرغ در پریدن و فی الحقیقت هل عقیقتم صبیکم
ای هل سقیموه عسلاً لیسقط عنه عقیه التلقیه چیزی را پس کسی بان
آوردن و بعد می الی المفعول الثانی بالباء و بنفسه و بالباء اجود عن البارانی
الصحيح غير لقوله تم و لقتهم نضرة و يلقون فيها تحية التفتية پاک کردن
التبكية بکریستن و بکریانیدن التذكية کلو بریدن و بزاد بر آمدن و تیز کردن
آتش التزكية زکوة بدادن از مال و زکوة بستن و ستودن خویش و پاک
کردن و منه و تزکیهم بهال التبلية کهنه کردن و پوشانیدن و شتر
بر سر کور بستن تا غیر تلی الرجل اذا کان تاخر رمق و تلی بعد الفريضة
اذا تبعها النقل التجليه هوید کردن و تیز نکردن التخلية شیرین کردن
طعام و تماهمن واه ماضیه و اصله غیر الهمة و چیزی در چشم کسی شیرین
کردن و باز یور کردن و نشان کسی بخوردن و کسی ماصفت کردن و در نشان
کسی تالی کردن التخلية دست باز داشتن و بعدی بعن و راه و دادن
التذية کسی یاد کاری افکندن بحیلتی و هو من ادلاء الذل و چیزی
بجایی فرو گذاشتن التسلية آندوه و ابردن و سلوت فرمودن و سلی
الشاة تزغ سلاها و هو الذی یكون فيه الولد الصکوة نماز کردن و

سهم له

التصليّة درود دادن و در آتش افکندن سوختن را و راست کردن چو
آتش و دوام آمرین اسپ در تسبان التظلية بيمار و اني کردن التظلية بلند کردن
و عیلت اجبار رفعة الى مرضعه من البكرة و المعلى تالی اكلوبة من قبل عینها
م التدمية خون آلود کردن التسمية نام کردن و یعدی الى المفعول
الثانی بنفسه و بالباء و حکمه فی التعدی کالاختیار التسمية کور کردن و پوشیدن
کردن عمیت البیت الفیت علیه القصب و التراب و اصل التسمية التظلية
التسمية تقل کردن چینه بصواب و ان سوختن آتش بهمه **ن** التبنية بساینا
نهادن التبنية رو کردن التحنية مهر بانی کردن التدنية ضعيف شدن و
از بی کارهای خسیس و خرد شدن التسنية و الكشادن و آسان کردن التظنية
علاج کردن از طنی و هو لذوق الطال یا جنب من سدة العطش التظنية
بر بخانیدن و واداشتن و منه احدیث عنوا بالاصوات و طلا کردن ببول
التظنية کسی را سرد گفتن التظنية کاریز کنی کردن التکنية کنیدن بنادر
و یعدی الى المفعول الثانی بنفسه و بالباء و حکمه فی التعدی کالاختیار التسمية
کسی را فرار زوی چینی و داشتن **ه** التشهية کسی را گفتن که آرزو داری
تا بد هم و هذا شئ یسهمی الطعام ای بحمل **ع** اشتهاؤه التسمية بجزی مشغول کردن

تفعل

م ۳۳

وفي الحديث جسد رجل ممهمي كل شيء صفي فاشبه المها وهو البلور وهو ممهمي
التنمية والسيدن **ومن اللينف المقرون ث** التثوية محتم كذا ايند
ج التجوية ورنك درمشك **د** ادن **ح** في الحديث خوي وراه بعباءة اي
بجعل حويية وهو ان يدير كساء حول السنام ثم تركيب **خ** التجوية شكم ان
زمين برداشتن شتر در حال فروخفتن وورد از ران در حال سجده وبال
فروكناشتن مرغ و حسبیدن ستاره از بهر فروشدن **و** خويت للمرأة
اذا عملت لها خويية وهي طمام ناكلها **د** التدوية با پوست شدن **ش** شير
و دوي الفحل اذا سمعت تمديره دوياد الكلب اذا اجل على الارض والوعد
اذا ارتحس **ر** التروية سيراب كردن وكسي را بروايت شعر داشتند و
كاري انديشه كردن **س** التثوية راست كردن **ش** التثوية برياني
دادن و بريان كردن **ص** التصوية خنك كردن پستان كوسفند از بهر
فزيهي و منها الحديث **ض** التضوية خلاية وقيل التثوية في الحديث
بمعنى التثوية و شتر را از بهر كشي پروردن **ع** التثوية پچايندن
وعويت عن الرجل اذا كذبت عنه ورددت على معناه **ف** التثوية
پروين رنك كردن **ق** التثوية نيرومند كردن **ك** التثوية پچايندن

ان التتوية کسی را باینیت او گذاشتن **ومن اللیف الذی عینہ یاء** **تیا کانه**
 اعتمدک **بالحمیة** وقیل خانک **وقیل اضمکک** وقیل معاه **بواک** **بنه ۷۱۷** انها
 لما جاءت مع حیاک ترکت عزتها وحوک **واوها یاء** **التحیة** پادشاه کرد
 وزندگانی دادن و سلام دادن **التزیة** چیزی را ز کسی کردن **تقول**
زیئته و **التیاس** ز قبته و بیاراستن و حرف زای کردن **التقیة** رایت
 بر پای کردن و رایت کردن **عن القتیبی** **من المهموز** **ب**
التأدیب کسی را ادب آموختن و ادب کردن **التأرب** استوار کردن و تمام
 کردن **التأشیب** تم له کردن میان قوم **التالیب** کرد کردن لشکر و پروژ و لید
التأنیب سرزنش و ملامت کردن **التأقیت** **التوقیت** **ت** **التاریث**
 شرانیکختن میان قومی و آتش افروختن **التأینث** مؤنث کردن **ج** **التأریح**
التأریش **خ** **التأریح** **التوریح** قال ابن فارس **ولیس بعربی** **د** **التأید** جاوید
 کردن **التأحید** **التوحد** و یکی کردن **التأصید** کسی را شاماک پوشانیدن
التأکید **التوکید** **ذ** **التأخین** **سند** کردن زن شوهر را از نان دیگر **ر**
التأیرکشن دادن خرمابن **التأیر** نشان و **یعدی** **بني** **التأخیر** و پس افکندن
التأزیر کسی را از زیر پستن و فی **اجدیث** **زیرای** **بالغامقوی** **من الازر**

به
 شاک جابده حکمی
 که مردم وقت کار کردن
 بچین

القوة التأشير التحذير التأمير امير کردن و بسیار کردن **س** التأسيس
 خوار کردن التاريس بر و يکي کردن التأسيس النسخ ادن **ش** التاريش
 ايلکختن و آتش و حرب افروختن **ض** في احديث لاصيام لمن لم يؤزضه
 من الليل اي لم يهيئه و لم يئوه ارضت الكلام اذا هيأتة **ف** التأيف
 دیک بر دیک پایه نهادن التاريف حد چیزی پید کردن التأيف جمع کردن
 و هزار کردن التأيف کناره چیزی **ق** التاريق بي خواب کردن
ل ابل الرجح اتخذ ابلا و اتناها التايل التأصيل التأجيل زمان دادن
 و درد کسی را علاج کردن التأسيل نیز کردن سر چیزی التأصيل اصلی کردن
 التاكيل مالی فرا کسی دادن که آنرا بخورد و در آن تصرف کردن چنانکه خواهي
 و اکلنتی مالم اکل ای ادعيت علی التأميل سوسیدن و بهوش افکندن کسی را
 التأهيل مزای چیزی کردن **م** التأيم بزه و منسوب کردن **ن** التأين مرده
 ستودن و چشم داشتن و از پی نشان چیزی فراشدن التأين بانگ نماز
 کردن و گوش کسی بر مالیدن و لعل و جزآن در گوش کردن و آذن نادی و صاح
 للاعلام و بعض العرب بحري اذنت مجري اذنت التأين آيين کردن
 التأيد التعميد و من المضاعف المهمون **الف** التايج آتش

افروختن **س** التأسيس في افكندن وفي القافية هو الالف التأسيس بينها وبين
 الروي الآخرون واحداً كقولهم ناصب ابد من هذه الالف الى اخر القصيدة **ف**
 التائيف اف كردن **ل** التاليل كناره چيزي را تيز كردن **م** التاميم
 آهنگ كردن **ومن الاجوف المهموز الفاء** التاويب همه روز رفتن **تسليم**
ق التاويق در سخواري نهادن بر کسی واندر کردن طعام کسی **ل** التاويل تفسير
 مايول اليه الشيء وقد اذلة تاويلام **التاويم** بزرگ خلق کردن ايندن كياه چهار يا
ن اولين احمار اذا اكل وشرب فصار بطنه مثل الاون وهو اخرج **ه** التاويه
 اوخ كردن **ومن الاء** التايد نير و مندر كردن **س** التايس نوميد كردن
 وايسه اي اترفيه نمايند **م** التايم سره كردن **ه** التاويه بيانك خواندن
 ويعدي بالباء **ومن الناقص المهموز الفاء** التايترو التائي راه آب
 باز دادن **خ** التاخي ستور را آخيه ساختن **ز** التاديه وام و فريضة و آنچه
 بدان ماند بگزاردن **ر** التازيه الفت افكندن و اديه ساختن ستورا و آتش
 افروختن **ز** التازيه و التوزي چايگاه كه آب در حوض شود ساختن **س**
 التاسيه بصبر فرمودن **ل** التاليمه تقصير كردن **ن** التائينه آهستگي كردن
ومن المهموز العين **س** التريس همه بزرگ ايندن **م** التقيم فراخ كردن **سند**

تفعل

١٣٣

التكلم زه بوشايندن **ن** التثنية اكاهايندن **ومن المعتل المهموز العين**
التأليس نو ميدي كردن **ومن الناقص المهموز العين** التثنية آينه فرارو
كسي داشتن **ومن المهموز اللام ب** التثنية والتجني پنهان داشتن و
در پرده داشتن **زن التثنية** والتجني بالمعنى الاول التثنية ليتك اللهم
كفتن واصله غير مهموز التثنية والتجني يا كاهانيدن **ث** كشتا اللين
اذا علا دسمه و حشورته رأسه **ح** التثنية الاكراه **د** في حديث اخيل مبدأة
يوم الورد روى بالهمز وغير الهمز ومعناها يبدأ بهما في السقي قبل الابل
والغنم **ر** التثنية يزار كردن التجزئة دلير كردن التطرئة تاره كردن
التهمئة نيك پختن كوشت **ز** التجزئة پاره پاره كردن و جزأت الابل
لغة في اجزأت المترزئة بسي زيان رسايندن **س** التثنية راندن **ش**
التثنية باروغ آوردن التثنية بيروردن و بيا ايندن ردهذا الحرف
الشر اهل اللغة و اثبت الكسائي **ط** التثنية در نكي كرسيدن و يعدي با نباء
و آجاز بعضهم ان يكون التثنية متعدية التثنية و التخطي خطا منسوب كردن
ف الترفئة والترني فاكسي كفتن بالرفاء والتبيين در وقت نكاح والرفاء
بالمدة الاقيام و الاتفاق و تقدير ان النكاح بالرفاء و هو دعاء **ق**

التفتحة شكا فن وجشم كور كردن **ل** التخله و التخلجى از آب وارندن و يعدى
 الى المفعول الثاني عن التكي سلف دادن در طعام و باز داشتن كشتي بر كناره
 التكله در پناهى شدن از باد التكله الميل و منه قرئت و ملئت منهم عبا قال
 الاخفش الميل اكثر من التكله و اجود **م** التظبه پشه داشتن **ن** التحنه و
 التحنى حضاب كردن بجنا التزننه كار بر كسى تنك فرا گرفتن و تنك كردن
 التفتنه سخت سرخ شدن التهنه و التهنى تعقبت كردن و التهنه بكار
و من المحتل المهموز اللام و ذات عليه الارض تودئاسويت عليه الارض
 التوزنه بر كردن مشك و بار دان و وزات الناقه بر كهاتوزنه صرعه
 التوضه كسى را دست دروى شستن دادن و پاك كردن التوطه ترم
 كردن و في الحديث فاجعله موطا العقب اى كثر الاتباع **و من الاجوف**
المهموز اللام التوت و التوتى كسى را بايى فرو آوردن و يعدى الى
 المنعول الثاني باللحم و بنفسه و هذا هو الصحيح يدل عليه قوله تم لبوتهم
 من اجته غر فابو انابى اسرائيل بموا صدق و نيزه سوى كسى راست كردن
 التروته و التروى در اينديستن التسوته و التسوى فا كسى كفتن اشات
 و يعدى بعلى **و من اليائى** التذتة التهره التسيه بركاوى داشتن

المفاعلة

لم لم

صيات رأسي تصيباً اذا غسلت وتورت وسخه ولم ينقه التقيئة
باسايه كستن درخت و باز كرد ايندن سايه التقيئة بقى اوران التهيئة سنا
باب المفاعلة المجاذبة و المجاذب با كسى نازعت
كردن در كشيدين چيزى الجاذبة از چيزى بيكسوى شدن المجاذبة با كسى
جنگ كردن المحاسبة با كسى شمار كردن ومنه احدث لاحاسين نفسى له اى
لأننا قش نفسى فى معونته والذيت عنه والنصح له المجالبة المعاونة المحاطبة
واخطاب با كسى سخن گفتن المداعبة با كسى نازى كردن المراقبة از كسى ترسيدن
وكسى را چشم داشتن المشاركة با كسى شراب خوردن المشاغبة بايكديگر
شغب كردن المصاحبة با كسى صحبت داشتن المصاحبة با كسى بانك كردن
المصاحبة با كسى بود نرديكى كردن المضاربة والضراب با كسى شمشير زدن و
المضاربة با كسى عقد مضاربت كردن المطالبة چيزى از كسى درخواستن
المعاقبة والعقاب با كسى عتاب كردن والعقاب محاطبة الادلال وهذا كره
الموجد فى الحديث من معاربة النساء كانه اراد اسباب اجماع المعاقبة و
العقاب عقوبت كردن و از پي كسى در آمدن و بنوبت كردن وغنيمت يافتن
ومنه قوله تعالى بتاويله فكانت الهى والغلبة لكم حتى غفتم ومعنى عاقبتهم

اصتوهم في القتال بعقوبة حتى غنم المفاضية المراغمة وقوله تعالى مفاضياً
 اي مفاضياً القولة المعالمة والغلاب غلبه كردن كسى والمقاربة نزديكى نمودن
 باكسى ونزديك كردن ايندن ونزديك شدن بكسى ودلوپر شدن وفي الحديث
 سددا وقاربوا يقال قارب فلان فلاناً اذا غاب بكلام حسن والمقاربة ^{القص}
 في الامور ومنها قاربت في البيع مقاربة وقيل قاربوا اتفعلوا وسددا اي اقص
 السددا وهو الصواب المكاتبه نامه نوشتن بيكد يكر والمكاتبه والكتاب بنده
 فروختن المكاتبه المشارة الملاعبة واللعب باكسى بازى كردن المناجبة المناقرة
 المناسبة باكسى خويشداشتن المناسبة باكسى آشكارا جنك كردن المناصبة
 باكسى دعوى وجنك آشكارا كردن المناقبة كسى را يا چيزى را ناكاهديدن
 المناهبة باكسى غارت كردن وينك نوردد كردن درتك ^ت المباحثة
 المخالصة المباحثة المفاجأة المخافة ترسم خواندن ويعدى بالباء ^{المسك}
 بايكديكر خاموش بودن ^ت المباحثة بايكديكر وايزهيدن ^{المثالث}
 چيزى بثلث فرادادن ^{المحاوثة} باكسى حديث كردن وبزدودن ^{المحارج}
 وبخشيدن چيزى ببيدر آوردن ^{المحاجة} ازيكديكر دركشيدن ^{المذاجحة}
 المداجاة ^{المعاجة} المعالجة ^{المعاجلة} چيزى را در ان كردن وبچيزى واكوشيدن

فمنه منتهى حبه

مفاعلة

۲۲۲

وَمِنْ أَحَدِثِ فَعَالِجِ أَي مَارِسَا الْعَمَلِ وَفِي حَدِيثٍ آخَرَ لَمْ يَبْعَاجِ أَي لَمْ يَبْعَاجِ سَكْرَةَ
الموت **ح** المِجَالِحَةُ المِجَالِحَةُ بِالعِدَاوَةِ المِرَاحَةُ بِسُودِ بَارِزِ الكَلْبِ كَرْدِ
المِرَاحَةِ بِأَكْسَى نِيكَ تَبْرَدُ كَرْدِ بَارَامِ المِسَاحَةِ وَالسَّفَاحِ بِأَكْسَى زَنَا كَرْدِ
المِسَاحَةِ كَارِ سَهْلٍ فَالرَّقِيقُ المِسَاحَةُ وَالسَّنَاحُ السَّنَاحُ المِصَارَةُ وَالصَّرَاحُ
بِأَكْسَى كَارِي كَرْدِ رَوِيَارُويِ المِصَافِحَةُ دَسْتُ يَكْدُ يَكْرُ فِرَاقِ رَقِيقَتِهَا دَرِ سَلَامِ
المِصَافِحَةِ وَالصَّلَاحُ صَحُّ كَرْدِ بِأَيْكِدُ يَكْرُ المِطَارَةُ مَسْئَلَةٌ بِرِيكِدُ يَكْرُ افْتَنَدِ
المِغَافِحَةُ بِحَاكْمِ شَدْنِ وَبِأَكْسَى دَسْتِي بِأَكْسَادِنِ وَبِأَكْسَى جِيذِي ابْتَدَأَ كَرْدِ المِقَارَةُ
المُوجِهُةُ المِقَافِحَةُ إِنْ تَرَدَّ الأَبِلُ المَاءَ وَلم يَشْرَبْ وَيَرْفَعُ اسْهَامِنِ دَأْوِ يَكُونُ
أَوْبَرُ المِغَافِحَةِ بِأَكْسَى دَشْمِنِي دَاشْتَنِ فَلانِ يَكْفِخُ الأُمُورَ أَي بِأَشْرَها بِنَفْسِهِ وَ
كَأَنَّهُمْ إِذِ اسْتَقْبَلُوهُمْ فِي الحَرْبِ بِوُجُوهِهِمْ لِيَسْرُدَ نَهَاتُوسَ وَلا غَيْرَهُ وَمِنْهُ أَحَدُ
مَا كَانَتْ عَنْ رَسولِ اللَّهِ وَفِي حَدِيثٍ آخَرَ طَلَبَهُ اللَّهُ كِفَافًا المِغَافِحَةُ المِشَادَةُ
المِزَاجِيَّةُ وَالمِزَاجُ المِزَاجِيَّةُ المِشَادَةُ المِشَادَةُ المِشَادَةُ وَالمِشَادَةُ
المِشَادَةُ كَسِي رَافِضِيَّتُ كَرْدِ المِشَادَةُ وَالمِشَادَةُ بِأَيْكِدُ يَكْرُ سُرُوزِ
المِشَادَةُ إِذْ كَسَى ذِيبُ كَرْدِ وَيَعْدَى بِعِنِ المِشَادَةُ بِأَكْسَى نِكَا ح كَرْدِ
المِشَادَةُ وَالمِشَادَةُ بِأَكْسَى فَخْرُ كَرْدِ المِشَادَةُ المِشَادَةُ بِأَكْسَى فَخْرُ كَرْدِ

الميراث التناسخ المباعدة و العقاد از کسی دور شدن و کسی را دور
المبالدة المبالطة المجادرة و المجلاد المضاربة و الضراب المجاهدة و
المجاهد با کسی کارزار کردن در راه ضرای تعالی المحادرة اندر ک شیر شدن شتر
اندر کار باران شدن سال المرافقة کسی رایاری اد المساعدة مثلها
المساندة المعاضدة و المكابدة و المساندة و السناد فی الشعر اختلاف الردین
الشاعر فی قافية عین و فی الاخری اللمین المشاهدة کسی را دیدن و با کسی جا
بودن المطاردة و الطراد بر یکدیگر حمله بردن المعاضدة با کسی یا بودن
المعاقدة با کسی عهد بستن المعاندة و العناد با کسی استهیدن و با کسی بر اسی
کردن المعاھدة المعاقدة المقاعدة با کسی نشتن المکابدة سختی کشیدن
المجاهدة با کسی نبرد کردن بمی المناحدة یاری کردن المناشدة با کسی اشعأ
خواندن و سو کنند بر اذن نأند عن حقای خاصه و ضم منافذ یستفزع
جهن فی الخصومة و نحوه نیرید کل واحد انقاد جده صاحبه المناقدة با کسی
باستقصال کاری کردن المناکدة المعاشرة المناھدة و انخشیدن چیزی
بیر بر آوردن و با کسی بر ابری کردن در حرب نابذہ ا حرب ای کاشفہ
و فی الحديث نهی عن المنابذة و النباذہ ہی ان يقول الرجل کبذہ الی

مفاعلة

لر لر لر

الثوب او ابذه اليك ليحب البيع بمجرّد النبد وقيل هي ان يكون
اذ انبذت اليك احصاة فقد وجب البيع وقيل ان يحضر الربح القطيع من
الغنم فينيد احصاة فيقول لصاحبه ايها الصاب احج فهو لي بكذا وهذا
غرر وجهل بالمبيع فلم يجز عن الخطابي المهاينة بشتا فتن المبادرة و
البدات باكسي بيشي كرفتن المباشرة جماع كردن و مخودي خود بكارى قيام
كردن باصرتة اذا اشرفت فنظرت اليه من بعيد المباكرة باكسي بامداد
بشغلي يا اجايي شدن المتاجرة باكسي بازرگاني كردن المثابرة بركارى مدامت
كردن المجاهرة بالعداوة المباداة بهما و باوز خواندن المحاذرة و المحذار
از كسي خذر كردن المحاصرة و المحصار كسي يادر حصار كردن المحاضرة با
يكديكرويدن و محاضرتة و جائيتة عند السلطان وهو كالمغالبة و المكاثرة
المخابرة كشاورزي كردن بر تنشي يا بر ربيع و المشبهه و قيل اصلها من خبير
كان رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم كان اقرها في ايدي اهلها على النصف فيقول
عابرهم اي عاملهم في خبير ثم تنازعوا فنهي عن ذلك ثم جازت بعد المخامرة
دست يكديكرو فراكرفتن و در رفتن و المخامرة ايضا المخازمة و هو ان
ياخذ صاحبك في طريق و تاخذك في غيره حتى يلتقي في مكان المخاضة

قروختن میوه پیش از آنکه صلاح او بدید آید و هنوز سبز بود الحاطرة
 در خطر افکنند و یعدی بالباء و با کسی کرویختن الحاطرة بیا میختن و پنهان
 شدن و بجای می ملان شدن المدایرة با کسی دشمنی کردن و شاة مدایرة ضد
 تو لک مقابل و فلان مقابل و مدایر اذ اکان مخضا من ابویه المذاکرة با کسی
 چیزی یاد کردن المسائرة با کسی چیزی پوشیدن المساجرة با کسی دوستی
 داشتن المسافرة و السفر سفر کردن و یعدی بالباء المسامرة با کسی افسانه
 گفتن المساهرة با کسی بیدار بودن المشاجرة و الشجار با کسی خلاف
 کردن و المشاجرة چریدن شتر درخت را از نیافتن گیاه المشاطرة چیزی
 با کسی بدو نیم کردن المشاعرة با کسی شعر تو رد کردن و با کسی در یک جامه
 خفتن المشاغرة من الشغار و هونکاح فی اجاهلیة و هوان یقول الرجل
 لآخر زوجنی ابنتک اذا خچک علی ان اذوا لک اختی ام بنتی علی
 بکل و اصد منها یضع لآخری کانهما رفا المهر و اخلیا البضع عند
 لا شغار فی الاسلام المشاهرة چیزی نماه فراد ان المصایرة با کسی بصیر
 نبرد کردن المصاحر الذی یقابل قریة فی الصحراء و لا یخائله المصادرة کسی را
 مصادره کردن و یعدی الی المفعول الثانی بعلى المصاعرة رخ کر کردن

مفاعلة

بالحرم

المصاهرة بالكسب بنكاح وصلت كردن و يعدي بالي في احدث يضاف
الديناي يواوردها يقبل هو يضافه اي يداخذ المظاهرة بالكسب يار بودن
المظاهرة از زن ظاهر كردن و يعدي عن وهم پشت بودن و دو جامه بهم ^{بوشيدن} در
المعاصرة بالكسب دشوار فر گرفت در كاري المعاصرة بالكسب زندگاني كردن
المعاصرة پوسته كاري كردن و بالكسب كاويدن درد شنام ياد رهي ياد رخصت
المعاهرة المسافحة المغادرة فرو گذاشتن و الباب بيدل على ترك الشيء
المغامرة خویشتن رادر جنگ سخت او كندن المغامرة بالكسب در فخر نبرد كردن
المقامرة و القمار معروفان المكافحة چیزی را كرمي دانی انكار كردن ^{ببزرگی} معاكسه كردن
ومنه احدث لا تكابروا الصلوة مثلها من التسبيح في مقام واحد اوجب
لا تغالبوها اي خففوا في التسبيح بعد التسليم و قيل لا يكن تسبيحك اكثر من
صلواتك المكاثرة بالكسب بسياري نبرد كردن المكاثرة بالكسب هم ديوار بود
ما ان يكون كسب بيته الى جانب كسب بيتي وهو اسفل شقه البيت التي
بني الارض من حيث يكسرها بناه من عن يمينك ويسارك المكاثرة دند
برهنة كردن المماكرة بالكسب مكر كردن المناظرة معروفة وقرأ عطاء طرس
فناظرة الى الميسرة ومعناه سامحة وياسرة وليس انما من المناظرة

۷۳
۷۴
۷۵
۷۶
۷۷
۷۸
۷۹
۸۰
۸۱
۸۲
۸۳
۸۴
۸۵
۸۶
۸۷
۸۸
۸۹
۹۰
۹۱
۹۲
۹۳
۹۴
۹۵
۹۶
۹۷
۹۸
۹۹
۱۰۰

۷۳

ای الحاجة و المجادلة و فی احادیث یناظر فی کتاب الله و لاسنة رسولہ
لا یجعل شیئا ظییر الیها ای لا تتبع قول قائل بل و قد عھا و قیل لا یجمل مثلا
للشیء یعرض کقول القائل للرجل لچی فی وقت یحتاج و منه جنبت علی قدر
یا موسی المناقرة با کسی در فسخ بحاکم شدن المناقرة و التتار با کسی و اکا
در خصومت المناقرة با کسی بدو و نوبت نوبت کردن و کارزار کردن المناقرة
از مینوی بز مینوی شدن و از کسی بپریدن و منه احادیث من لا یدکر الله
الامهاجرا ای قلبه مهاجر بلسانه غیر مطابق له المبارزة و البراز با کسی بجنک
بیرون شدن المناقرة یکدیگر را از جنک باز داشتن المشارزة با کسی بیکار
کردن المناقرة کار خود یکبار با کسی گذاشتن و بر کسی پشتی گرفتن در کاری
المعارزة المعاندة و المجانبة المکارزة المبادرة الی المكان و الاختباء فیہ
الملازمة المزمومنه یلازمک فی الصدقات المناجزة با کسی جنک کردن
المناجزة فرصت چشم داشتن و چیزی نزدیک شدن س المناجزة
کردن المناجزة با چیزی مانند المناجزة چیزی از کسی در بود
المدرسة با کسی چیزی درس کردن المداغسة با کسی نيزه زدن المدرسة
با کسی فریب آوردن المراذسة مثل الرذس المعانسة پای بر نشسته کام کسی

مفاعلة

الم لم

وبالكسى ياباجيزى باكو شيدن المخامسة يكد يكر راباب فرو بردن و خورتن
درميان حرب انداختن المقامسة بالكسى نبرد كردن بفواصى لاست لامرخالطة
ولاست فلانا عرفت باطنه الملامسة مجامعت كردن ويكد يكر رالمس كردن
وفى البيع ان يقول القائل اذ المست المبيع من غير ان تنثره و تقلبه للنظر
اليه و ترد به بالعيب على فند وجب البيع بينت يكد او قد جاء الماس فى الحث
و المراد به ما ذكرت الممارسة و المراس بالكسى ياباجيزى و اكو شيدن
المماكسة و المماس در چيزى مكيسر كردن المنادسة المطاعنة نافتن فى
الشئ منافسة و نفاسا اذ اذ غيبت فيه عاوجه المباراة و للكرم المنامسة بالكسى
را زكفتن و منها الناموس و قيل هى مقلوبة من المناسبة المهاسسة المسارة
ش المباطسة يكد يكر رافر كرفتن بعنف المجا حسة يكد يكر را خراشيدن
و المدافعة ايضا المحارسة سكان بريك يكر آغا ليدين المخادسة و المخارسة و
المى المخاشيدن المعانسة المعانقة فى القتال المناقسة بالكسى
ياستقصا شمار كردن المهارسة و الهراش المخارسة **ص** المخالصة بالكسى دوستى
و يره داشتن المخافسة ناكاه كرفتن **ض** فى احدثن فجا هضنى عنه ابوسفين
اى مانعى عنه المراكسة بالكسى اسپ تاختن المعارضة بالكسى برابرى كردن و

از کسی بیگوشدن و برابر کردن کتاب بایکدیگر و عارضت ای اخذت فی
 عروض و ناصیه المقارضة بایکدیگر شعر گفتن بر سبیل مجاوبت و قارضته جاریه
 و المقارضة و القراض المضاربة و هی ان ترغ المال الی آخره تجرفیه و یكون
 الرجح بینکما علی ما شترطان و الوضیعة علی المال و فی احدیث ان قارضت الناس
 قارضونک معناه ان سابتهم سابتوک و ان نذت منهم نالوا منک و اصله من القرض
 و هو القطع المناقضة قو کسی را تقض کردن و هی فی القول ان یتکلم بما یتناقض معناه
 نعظم التركيب يدل علی نکت شی المناهضة المقاومة ط المبالطة المجالدة المحالطة
 و الخلاط باکسی آمیختن و منه احدیث لا خلاط فی لا یخاطن رجل ابه با بل غیره
 یبلغ حق الله منها و یخس المصدق کل ما یجب له و خولط الرجل فی عقله خلاطاً
 المرابطة و الرباط لغه غیر مقیم شدن المساقطة و السقاط یتوکندن و السقاط
 فی الفرس استرخاء العذو و سقاط احدیث ان یتحدث الواحد و ینصت له
 الآخر فاذا سکت يتحدث الساکت المشارطة باکسی شرط کردن المفاضة
 آوردن المفارطة و الفراط باکسی پیشی گرفتن المفاضة جو کردن بایکدیگر **بکرط**
 المحافظة بر چیزی نگاه بان بودن نگاه داشتن و یعدی و یعلی و یقال انه لذو
 حفاظ و ذو محافظه اذا کانت له انفسه الملاحظة و التحاظ کوش فراد اشتن

مفاعلة

ص ۱۱

و بکوشه چشم که باسوی گوش دارد نکرستق ع المباحة و البضاع جملع کردن
المتابعة و التبع پس روی کردن و چیزی را پای محکم کردن و محکم و متقن
کردن چیزی و منه احدیث تابعنا الاعمال ای احکماها و عرفناها المجادعة
المخاصمة بمخالعة الناس مجا و بتهم بالفحش و تنازعهم عند الشرب و القمار المجاعة
و اجماع معروفان و المجامعة با کسی چیزی اتفاق کردن المخادعة و المخداع
فرب آوردن با کسی خالعت المرأة بعلها ارادته عیاطا قها بیدل منها له ففی مخالع
المدافعة و الدفاع از کسی ذب کردن و یعدی بعن و الماطلة ایضا المراجعة بار
با کسی بر رفتن و عاملته مراجعة کما یقال مضایفة و مشاهرة المراجعة با کسی
کردن در چیزی المراضعة فرزند را فرادایه دادن المرافعة چیزی با کسی
بملک یا با قاضی برداشتن مراقة المحرق قلب المعارقة المزارعة زمینی بزرگ
فاکس دادن المسابقة چیزی به هفتت دادن المسارعة مشتافتن و یعدی بالمی و
دشتابان قال ابن جنی سارع متعدي و سارع و أسرع لازمان و بینهما فرق
لان سارع غریز و اسرع کلف نفسه السرعة المسافة یکدیگر را کشیدن
و کسی را فراتر رفتن المصارعة و الصراع با کسی کشتی گرفتن المصافعة رشوه
دادن و مدارا کردن المضاجعة با کسی خفتن المضارعة با چیزی مانند

المطالعة چیزی بکسی بندستن تا او بران واقف شود و پیوسته در چیزی نگر
 المقارعة و المقراع با کسی قرعه زدن و با کسی شمشیر زدن المقاطعة بکسی و ابریدن
 و یعدی الی المفعول الثانی بعلمی الکامعة المضاجعة المماضعة و المضاع
 المجالدة الممانعة کسی را از چیزی بازداشتن المنازعة بیکار کردن و مناعه
 مالی اناناع القرآن ای اجادب قرآنها کانهم جهرا بالقراءة فثقلوه و المناز
 و النزاع آرزو مند کشتن **ع** المبالغة در چیزی غلو کردن المنادعة کالمغالبة
ف المناقضة من قولک ثقف الرجل اذا صار حادیا خفیفاً المجاحفة المزاح
 و المداناة المجازفة و اجزاف بکراف فزاکر فتهام فارسی معرب المجاحفة
 المعارضة و المدافعة المحارفة کسی را بی درونی کردن و فی احدیث ليجارف
 علی عمله ای یحاذی المحالفة المعاهدة و فی احدیث حالف بین قریش و الأنصاری
 ای آخی بینهم هذا هو التمسح فی تفسیره لقوله صل الله علیه و آله و سلم لا حلف
 فی الاسلام المخارفة تجیزی مخزیف فرادادن فی احدیث كانت ذمة
 فیها ای اخفرتها الخالفة و الخلاف با کسی خلاف کردن و قولهم هو یحالف
 امرأة فلان ای یأتمها اذا غاب عنها مرادفة اجراد کوب الذکر الاثنی و الثانی
 علیهما و هذه دابة لا تزد فی ای لا تتحل ردیفوا الباب یدل علی اتباع الشیء

الشئ المسأخفة المحاشية المساعفة المواناة و المساعدة المشارفة
 برجيزى مطلع بيودن و فخر کردن بايد ديكر بشرف المصادفة بافتن
المصارفة باكسى تصرف معامله کردن المضاعفة افزون کردن قارف
 فلان اخطية اى خالطها و قارف امراته جامعها المكاشفة باكسى
اشكارا اجنك و دشمنى کردن و قد جاء كاشف بمعنى كشف ومنه قرائتاده
كثيرا اذا كاشف الضرر عنكم المكانفة باكسى يارى کردن الملاحفة مثلها
الملاطفة باكسى لطف کردن الانصاف المشاطرة ناعفت الطريق عارضته
المناقفة و التفاف دماغ كسى شكستن المهانفة الاسناف في المحاربة
الجماعة المحامقة المساعدة على الحق المخالقة باكسى خلق نيكو ورز يدن
المرافقة باكسى هرامى کردن هذه نخلة ترامق بعرق لا تخيا ولا توت
ورامق الامر اذا لم ينضج و في احديث ما لم تضمروا الرامق يعنى التفانق
تد مقتد رامقا وهو ان ينظر شرد انظر العداوة ويقال مالم تضيق قلوبكم
عن الحق يقال عيشه رامق اى ضيق المراهقة تزدك بلوغ رسيدن
ومنه احديث كان اذا دخل مكة مراهقا خرج الى عرفة قبل ان يطوف بالبيت
يعنى اذا صاق عليه الوقت حتى يخاف فويت الوقوف بعرفة المسابقة و

السباق بر کسی پیشی گرفتن در دیدن یادرتا ختن المسابقة سعتری
 کردن زن با زن المسابقة در دیده نگرستن المصادقة با یکدیگر دوستی
 داشتن المطابقة با کسی موافقت کردن و پای در جایگاه دست نهادن اسپ
 و طابقت بین الشیئین مطابقة و طباقا اذا جعلتهما علی حد واحد و
 الزقتهما و طابق فلان بمعنی مرن و الباب یدل علی وضع شیء مبسوط علی
 مثل حقی يعطيه المطارقة تو بر تو دوختن و دو جامه بر هم پوشیدن المعاملة
 و العناق دست بگردن یکدیگر فرو کردن و فی احديث فانطلقوا معانفتین
 ای مسارعین فی احديث لیغالی علیها ای لیرأس المفارقة و الفراق از یکدیگر
 جدا شدن المفارقة بناز پروردن الممازقة دوستی ویژه ناداشتن
 فی احديث ناسقوا این الحج و العدة ای تابعوا المناطقة با کسی سخن گفتن
المناقحة و التفاق دوزوسی کردن و المناقحة در سوراخ شدن موش
المهارة تبرکت کردن و يعدی بنی و بعلی و باللام و بنفسه و يقال بارک
 ای و اطب المشاركة بیع با یکدیگر دست بداشتن و جفای یکدیگر یکد
المشاركة و الذراک پیایی کردن المداکة الکة الکة الکة کسی مدافعت کردن المشاركة
 با کسی هبازی کردن المصاحلة با کسی خندیدن و النور یصاحک الشمس

مفاعلة

۲۵۲

ای میل معها حیث مالت المعادلة و العوامل الافتقار الملاحقة شدة
 الملازمة و المداخلة يقال لوجک بفارق ظهوره اذا ادخل بعضها في بعض ومن
 احدث و كان اجد يلا حک وجهه اي شي شخص اجد في وجهه
المحاكمة باي كديك لج اج كودن المعاك المماطلة المبادلة و الببدال بدل
المباينة المضاولة في الحرب المباينة و البعال بازي كودن زن باشوهر وشوهر
بازن المباينة يكديك يكرا انغرين كودن المتاوية مداومت برطعامي که ارحبوب
 باشد كودن المجادلة و اجد اي سيكار سخت كودن باي كديك يكرا المجاملة المعا ملته
باجميل المجاهلة با كسي سفاهت كودن المماكلة كندم در خوشه بکند و بفروختن
 و قبل الترآ الارض با حفظه و قبل هي المزارعة بالرعب و الثد و اقل من ذلك
و الز و قدي نهي عنه في احديث و ي جامله عليها اي يعاقبه احمل في حمل انه بينهما
المخاتلة المخادعة المداخلة در كار يكديك يكرا شدن و با كسي در كار ي ادرجا
مدن المداومة با كسي و روي كودن و مدار كودن المراحة كسي را يار و اد
در كار يكديك يكرا فتن المراصلة با كسي مكا تبه كودن و بيكار يكرا سيفام فزيستادن المراكلة
پاي فياي كديك يكرا زدن المزاملة المعادلة على البعير المساجلة باي كديك يكرا نبرد كودن
در آب كشیدن و رفتن و آنچه بدان مانند المساحلة يركنا ره در يار رفتن

بدر
المخاتلة

مفاعة

۵۷

مکروکید کردن فی احدیث المنال من التفاق وهو ان یعلق الرجل بفراشه
الذی یضاج علیه حلیته وینحول عنه حتى یفترش شغیره ما خوذ من المدک
المماطلة و المطال باکسی مطل کردن و یعدی الی المفعول الثانی المنابلة باکسی نبرد
کردن بنسبلی وتیرانداختن المنازله و النزال با یکدیگر فرو آمدن از بهر کار
المناضلة و التضال با یکدیگر تیرانداختن بببرد و از کسی دفع کردن المناقلة
پای در جایگاه دست نهادن ستور وقیل مناقلة الفرس ان یضع یده على غیر
چرخ لحسن نقله فی الحجارة و با یکدیگر حدیث کردن و نهل و غلل خوردن شتر
بی کسی المباغمة با یکدیگر یکدیگر حدیث کردن با از نرم المناخمة حد زمینی تبری
دیگر پوسته شدن المحاكمة الی الحاکم المحاكمة باکسی علم و رزیدن
المخازنة المخاصمة و المخاصمة داوری کردن باکسی المخاصمة باکسی
دوستی و رزیدن المراحمه از کسی ذبح کردن المترانمة بجای مقام در از کردن
و بپای کردن ومن احدیث اذا الکلمه فرا از مواقیل اخلطوا الاکل بشکر انته
رقیب ان خلطوا الکلم فکوا ایتماع بالس وسایف جشب وقیل کلا ایوما الحماو
یوما عز ذک المراغمه باکسی خشم گرفتن و از میان قومی بشدن المزاحمة و
الزحام باکسی زحمت کردن المزاهمة نزدیک شدن بچیزی المسالمة

آشتی کردن با کسی المساهمة با کسی قرعه زدن المشامة با کسی دشنام دادن
 المصادمة با یکدیگر بهم بازگفتن المصارمة از یکدیگر بریدن المعارمة
 با کسی شوخی کردن المعاوقة المخاصمة المعالمة با کسی بعلم نبرد کردن المفاغمة بوسه
 دادن المفاغمة جمع کردن المقاسمة با کسی قسمت کردن چیزی و کسی را سوگند
 خوردن المکامة چیزی از کسی پوشیدن المکارمة بکرم با کسی نبرد کردن ومنه
 احدث افلاکارم بها یهود ای افلا اهدیها بها لهم لیثیونی علیها المکامة کسی را
 بوسه دادن المکالمة با کسی سخن گفتن الملاحمة چیزی با چیزی با دوستی
الملازمة و اللزام با کسی موسته بودن یا با چیزی الملاطمة و اللطام با کسی نتیجه
 زدن الملاکمة با کسی مشت زدن المناذمة ندی می کردن و یعدی الی المفعول
 الثاني بعلی المنازمة فابویدن المناغمة المفاغمة المشاغمة المکمة المشغمة
 و تحریرهن کانک انصقب ثقنة رکبتک بثقنة رکبتہ و کسی را بر چیزی
 یارو دادن فی المحدث ثامونی بما یطکم ای سعوسه بالمثن المحاشنة
بنیکوی فخر کردن بکسی المخاتنة دامادی کردن المخادنة المصادقة المخاتنة
 با کسی درشتی کردن المخاضنة المغازلة المداجنة المداهنة المداهنة
المصالفة و الترکيب یدل علین و سهولة و قلة المراطنة با کسی بجز بازی سخن گفتن

مفاعلة

المراهنة والرّهان بالكسب كرو يستقن المزاينة رطب يرد رخت بخربا يميوده نا
بخته بفروختن المزاينة بروان معاملة كردن المزاينة المسيحة حسن
المعاشرة والمخاطبة المساكنة بايكديكر در سراي نشستن المشاخنة بايكديكر
دشمنی كردن في احدث و صافنا هم اي واقعا هم المطاعنة بايكديكر ينزه
از دن المعالفة والعلان بالامر المحمدي المغاضنة مكاسرة العينين المفاطنة
من الفطنة المقارنة والقران بايكديكر قرين كردن و قرين شدن الملاحنة المفاطنة
ومعناها ان تضع بينك وبين المخاطب كلاما لا يظن له غير كما وعدوكما عن المعتاد
من الكلام الملاعنة واللعان المباهلة المماثلة المباعدة في الغاية يقال سار سيرا
ماتنا اي شديدا ومنها مماننة الشاعرين اذا قال هذا بيتنا وذاك بيتنا كاتهما
يستدان الى غاية يريد انها والماطلة ايضا المماحنة والمازنة استقن ناشدن
شتر كيرجه بسيار فحل بيند المهادنة المصالحة المبادهة ناكاه كرفتن
المباهنة مثل المجامعة المسافهة المجاهلة وسافهت الدين او الوطب او ا
واعداه فشربت منه ساعة بعد ساعة المسانهة چيزي بسيار فراد ا دن
وانكه خرماسالي بار آورد وسالي نياورد المشابهة المشاكلة المشافهة
روياروتى كفتن المشاكهة والشكاه المشابهة والمقاربة المفاهنة با

یکدیگر و ابرو هیدن علم المفاکمة المازحة **و من المضاعف ب**

المحابة و اجباب باکسی دوستی داشتن **المشابهة** و السباب باکسی دشمنی

دادن **ت** المصانة و المعانة الخاصة و فی الحدیث فعملوا یعا تو تونه

ای بر دونه فی القول و یعاسرونه فلا یصلون منه فی اول امره **ث** المباشرة با

کسی راز خویش آشکار کردن **ج** المحاجة و الحجاج باکسی محبت گفتن **المضاجعة**

و الضجاج با یکدیگر شور و شغب کردن **المفاجعة** میان پای از هم باز نهادن

در رفتن **الملاجة** باکسی لجاج کردن **ح** المشاحة باکسی مجیزی بخیلی کردن

و یعدی بعلی **د** المباداة و الیداد معارضة کردن در بیع **المجاداة** باکسی

جد کردن **المجاداة** باکسی حرب باخلاف کردن **المرااة** باکسی رد کردن **المشادة**

باکسی سخت فرا گرفتن **المضادة** باکسی دشمنی کردن **المعاداة** در دلد کرزیده

و آنچه بدان ماند بوقت خویش باز آمدن و شمردن **الملااة** دفع کردن از

کسی **الممادة** مدتی نهادن با یکدیگر و هی فی الحدیث **المجارة** باکسی بتنگ

نبرد کردن **المزارة** المعاضة **المسارة** و **السرار** باکسی راز گفتن **المشاركة** به

کسی شکر کردن **المصاراة** کسی را بد شواری بر کار بردی داشتن **المضارة** و **النظر**

یکدیگر را کرزند کردن و با یکدیگر خلاف کردن و **المضارة** المضایفة و **کلاها**

مفاعلة

١٤٤

في احدث المعارة والعرار بانك كردن شتر مع المفارة و الغرار كم شدن
شیر شتر و كساد شدن بازار المفارة با کسی قرار گرفتن و منه احدث قاروا
الصلوة معناه السكون فيها المهارة با کسی کاویدن تا بيفکنی ویرا المهارة
کسی را در روی بعنف بد کفتن المعازة المغالبية و الممانعة الملازمة الملازمة
س في احدث راستونا الصلح اخذ من رستت بينهم اى اصلحت الممانسة
و المساس يكد يكر را بسودن و مباضعت کردن المخاصة التخاص
المقاصدة و القصاص چیزى که بيدلى يكر فراگرفتن في احدث لا اناصر
عبد الاعرنته اى لا استغنى عليه المخاصة يكد يكر را بر او ژوليدن ض
المعاضة و العوض يكد يكر را دندان گرفتن و منه يقال عوض القوم العيش
بسنه العاشر فاشترى عضاضهم اى عيشهم ظ المكافة الممارسة الشديدة في
الحب المماظة و المضاض المشاركة و المنازعة ف المداقة و الذفاف و
المداقة و الذفاف خسته را بکشتن المصافة با کسی صفت کردن المكافة المنازعة
ق المحاقة و المحقاق المخاصة المداقة با کسی کار بار يک فراگرفتن المشاققة
و الشقاق المخالفة ك المحاكمة المباراة ل المحالة با کسی فرو آمدن المحالة و
اخلال با کسی دوستی داشتن م المتامة و التمام با چیزی نبرد کردن بتامی

المحاماة المطالبة المشامة جيزى فرأبو ييدن ونزدريك شدن بيكر يكر ومنه
 المشامة وهي الذئبة من الفد وحى يتراى الفريقان المضامة بالكسى نزيدك شدن
 المسانة والسنان طرد الخمل الناقة حتى يتوخها ليسفدها المعانة والعنان بالكسى
 ببارى كردن ومنه شركة العنان وهي ان يشتركا فى شى خاص دون سائر اموالها
 شى فاشترىاه مشتركين فيه **ومن المعتل** الب المواثبة بالكسى برجستى جنك را
 فى الحديث وان واربوك اى خادى نوكان جعلته من الارب وهو الدهى فوضعه با
 العمز وحقه اربوك الا انه ابدل وان جعلته من الوارب وهو النساد فوضعه هنا
 المواظبة بركارى استيدن ويعتدى بعلى المواكبة بالكسى در موكب او رفتن و فراخ
 رفتن شتر و بركارى استيدن **خ** المواضحة المساجلة الا انها اذا استعملت فى
 السير فهمى سير ليس بالشديد **د** الموارد بالكسى جاب يا بجائى آمدن المواظبة
 بالكسى وعده نهدان المواظبة فى السير مثل المواضحة **ر** المواظبة المتابعة بالمعنى الثالث
 ولا يكون المواظبة بين الاشياء الا اذا وقعت بينهما فطرة و الا ففى مداركه ومواظبه
 وكذلك مواظبة الصوم وهي ان تصوم يوما وتطير يوما او يومين وياقن به وتر
 وتر او مواظبة الكتب هي محي بعضها فى اثر بعض وتر او تر من غير ان ينقطع لان اصلها
 من الوتر وهو الفرع الماه ازره كسى راوزير كردن **س** المواظبة ضرب من

مفاعلة

۲۲

سیر الابل وهو ان تمد غنقها وتوسع خطوها ولا يكون المواعدة الا بالليل
المواعدة فربما آوردن باکسی المواعدة را ذکرند بیلکد بیکرط في احدث
لا در اطراف وهران یغیب الرجل ابله في ابل اخرى او في مكان فلا ترى ليجنى موضعه
على المصدق ماخوذ من الورطة وهي الهوة في الارض وقيل ان يورط بعضهم
بعضا فيقول احد هم عند فلان صدقة وليس عنده فهو الوراظ والایراط **ظ**
المواظطة المواظبة مع المواعدة المصالحة الموارعة المناطقة المواضعة باکسی
کرو بستن و باکسی برچین تا فرود ایستیدن و منه احدث **ج** حيث لا واضعک
الرهان معناه اضعة وتضعه وبيع بایکد بیکر دست بدلاشتن المواعدة و
الوهع مثل المجامعة و **المقابلة ف** المواضعة کسی را بیع کردن بصفت
بی رؤیت **المواضعة** والوقاف باکسی در جنک با ایستیدن و باکسی در چیزی
فر استیدن در معاملتی **الموافقة** والوفان الف کرفتن **ق** المواثقة باکسی
عهد بستن **الموافقة** والوفاق باکسی موافقت کردن و وافقتہ ای صادفتہ
الموافقة ببرد کردن بایکد بیکر در رفتن و مواهقة الابل مداعناتها في السیر
ك المواشكة الايشكال **ل** المواجدة باکسی ببرد کردن در کل رفتن **المواصلة**
والوصان باکسی بپوستن و کاری بپوسته کردن **المواكله** ببرد کردن بیکر اعتماد

كرون ومنها الوكال في الدياته وهي ان تسير بسير الاخرى كأنها يتكل عليهما
 المواخمة ينك نبرد كردن بكرا في المواسمه بالكسي نبرد كردن بئيگوسي
 المواينة الملازمة في قلة التفريق الموازنة والوزان بالكسي هستك يا برابر
 آمدن ووازنت بين الشين موازنة ووزان عادلته المواخمة
 المقابلة **ومن الليف المفروق** المواخاة لغة ضعيفة في المواخاة
 انما بنيت على توأخي الموازنة فراپوشیدن **س** المواساة لغة ضعيفة
 المساواة وانما بنيت على توأسي **ف** الموافاة مصدر وافاه اي اباه
 الموالاة يباي كردن وبالكسي دوستي اشق ورفاي فرا كردن ومنه قرئ لوالو
 اليه مكان لو لواليه **ومن اباي** يادست ملا ناجازيته هذا بيد واعطيته مباد
 اي من ملوى الي يد **ومن الليف المقرون** المياومة جيزي پروزاره
 فرادادن **ومن المعتل اليلائي** الميامنة يمن شدن وكسي را سوي راست
 ببردن وهذا يعدي بالباء **ومن الاجوف** المجاوبة پاسخ كردن
 كسرا المناوبة بجاي يكديكر باستيدن **ت** المحاوتة المراوغة **ج**
 المزوجة بايكديكر حصه شدن **ح** المراوطة كاه اين را كار بستن كاه آنرا المكاوطة
 المشابهة والمجاهرة المناوطة المقابلة وهذا اصل الباب **د** المجاودة

مفاعلة

١٢٤

باكسى نبرد کردن بجوانمردى المراودة كارى از كسى در خواستن و يعدى

الى المفعول الثانى بعن المراودة و الرواد كسى را بركارى داشتند و يعدى

الى المفعول الثانى بعلى المساودة باكسى نبرد کردن ممهترى يا بسيافى و

المساودة و السواد باكسى را ز کردن المعاودة و العواد ديك باره باكارى

المهاودة الموادعة المجاوذة المخالفة و قيل الموافقة الملاوذة و اللواذ

در پس يكديگر پنهان شدن ر المثاورة المواثبة المجاورة و اجوار بالكس

افصح باكسى همسايگى کردن يقال جاورت بى فلان و فيهم نعنى و در

ز بهار كسى شدن و المجاورة اعتكاف كروفتن در مسجد المجاورة و اجوار

المجاوية المداورة المعالجة المساورة المواثبة المشاورة و الشوار معرفه

سقى المحدث ان طاور را اجمع بين الناقيتين و الثلاث على الربع قال شمر

المعروف طائر بالهمز و هو ان تعطف الناقة الذامات و لدها و ذبح على

و يد آخر المعاورة راست بكر دون خانها و تراز و ها و آنكه چيزى گاه اين

فزا كرد و گاه آن و معاورة الشئ اى فعل به مثل ما فعل صاحبه به المعاورة

و العوار يكديگر را غارت كردن ز المجاورة و اجواز از چيزى در گذشتن

و المجاورة كور باز يدن المجاور ة المخالطة سر المناوسة تزد يك شدن

دو لشکر بیکدیگر چنانکه یکدیگر را زخم توانند کرد در **ا** حدیث کنت اهاوشتم
 فی اجاهلیة ماخوذ من التهویش وهو التخلیه **ط** **المحاوطة** بدینا چشم
 پنهان بکسی نکرستن **المفاوضة** فی حدیث البیان **الملاوطة** ان ینظر فی الشجر
 کیف یاتها ليقلعها **المناوطة** باجیزی واکویشدن **مخ** **المراوطة** مدارا
 کردن باکسی تاد رکاری آری ویراوی حدیث کوه **المراوطة** قال شمر هو
 ان توأصف الرجل بالسلعة لیهیت عندک وهو مثل بیع **المواصفة** **المعاوطة**
 یاداشدادن **المفاوضة** کاری راندن باکسی **و** حدیث معویة قال
 لدغفیل ثم ضبطت ساری قال **المفاوضة** العلماء **المفاوضة** المساواة ومنها
 شركة **المفاوضة** وهی **المشترک** فی المال **جمع ط** **الملاوطة** باکسی لواطم کردن
ع **المساوطة** بساعات معامله کردن **المطاوطة** کسی را فرمان بردن و **التخویف**
 رعاسموا **الفعل** اللانم **مطاوطة** **ع** **المراوطة** باکسی درستان آوردن و کشتی
 گرفتن باکسی **ف** **المخاوطة** نبرد کردن یا یکدیگر بترسیدن **ق** **المساوطة**
 باکسی فخر کردن در سختی **س** **المساوطة** و **السواک** بدر رفتن از غری
ل **المجاولة** با یکدیگر بکشتن در حوب و از پیش یکدیگر واپس آمدن دو لشکر
 از جنگ **المجاوطة** خواستن و جستن **ومنه** حدیث و **بک** **أحاول** **ل** **أطلب**

مفاعلة

٢٢٢

المداولة كرد اين دن روزگار المزاولة با چیزی و اكو شيدن **المزاولة** **المشاورة**
الشؤال المصاحبة والنصيحة والصلابة المواثبة المطاولة **با کسی** نبرد كردن ^{بطور}
و كار دراز كردن بر کسی المفاولة المبادرة وكسی را هلاك كردن المقاولة في
الامر المفاوضة المناولة تجيزي فرا کسی دادن ويعدى الى المفعولين
المداومة المواظبة ويعدى على المساومة والسوام بها كردن با کسی
المعاومة تجيزي بسال فرادادن و آنكه حزين يكسال بار آرد ويكسال نه
ويقال المعاومة الممتنى عنها ان تبیح فذبح عامك المقادمة والقوام با کسی
برابری كردن الملاومة يكديكر را ملامت كردن المناومة با کسی نبرد كردن
بخواب و با کسی خوفتن **المعاونة** با کسی يارى كردن **ومن الياشى**
المطايبة با کسی خوش طبعي كردن **المغايبة** از يكديكر غايب شدن
لايئة عامله معامله الليث او فاخره بالسبب بالليث **المهاجحة** شور
انگيختن با کسی **المشاححة** في لغة قيس و تيم حذر كردن و في لغة هذيل
در كارى جد كردن المصاححة با کسی رفتن **المطايبة** بر اين دن المعايرة
المعايرة في الكايل المعايرة بيع كردن بعوض **المقايسة** و القياس
با کسی قياس و اراندن قايست بين الامرين اذا قدرت هذا على مثال

ذلك والترکیب يدل على تقدير شئ شئ الكايسة باکسی بنبرد کردن
 بزیر کی **ش** المعايشة باکسی زندگانی کردن **المعايشة** والخياش باکسی
 مفاخرت کردن **ص** المحايسة المحايدة **ض** المبايضة باکسی بنبرد کردن
 بسببیدی **المقايسة** المعارضة بالمتاع **ط** البهايسة و البهايط المصاحبة
ظ المعايسة باکسی خشم گرفتن **ع** المبايعة باکسی بیع یا بیعت کردن **المشايعه**
 باکسی یاری کردن و **المشايعه** و **الشياع** أن يصح الرامح بابله و يدعوها
 اذا استأخر بعضها و **المشايع** **اللاحق** **ف** **المسايفة** باکسی شمشیر زدن
المصايفة چیزی بستار **يستأن** بدان **ق** **المضايقه** باکسی تنگ فر کردن
ل **المحايله** امیدوار شدن ابر باریدن و نیک بنبرد کردن باکسی **المزايله**
 و الزیال از کسی جدا شدن **المكايلة** یا یکدیگر بیدمانه معامله کردن و **منها**
 احدث نفی عن **المكايلة** و هي ان تکیل له مثل ما یکیل لک من قولهم جائیته
 کیل الصاع بالصاع **الملايله** چیزی شب فرادان **الممايله** یا یکدیگر **حسب**
 در کاری **ن** **المباينه** از یکدیگر جدا شدن **المحاينه** بهنگام معامله کردن
المداينه یا یکدیگر خرید و فروخت کردن بوام و وام دادن **المعاينه**
 بنسبه یا نقد معامله کردن باکسی و **المعاينه** و **العیان** روی چیزی

مفاعلة

دیدن و اصلها من العین الملاينة و اللیان ترمی کردن نباید بکرو **و من**
الناقض **ب** المجاہدة بالسبح و معاملة محابا کردن و با کسی بعدادادن
تبرد کردن المصاباة شمشیر و نیزه کز و اد رینام کردن **ت** المشاناة چیز
بزمستان فرادادن المجاہدة چیزی فر کسی دادن **ت** المجاہدة با کسی هم زانو
شدن **ج** المجاہدة بر کسی دادن المداجاة المدارة يقال لمحیتہ اذا
داریتہ کانتک سائرته العداوة عاجیتہ الصبی اذا رضعتہ بلبن غیر
امہ او منعتہ اللبن و غذیتہ بالطعام و طالمات عاجیتہ و عاجانی ای عالجته
المناجاة و التجار با کسی راز کفتن المهاجاة بکدیگر راھی کفتن **ح** فی احدیث
صلحت بلادنا من فحی المكان اذ ابرز للشمس الملاحاة و اللجاء المنازعة
خ راخت من خنثاة رخت **د** المباداة و یاروی شمنی کردن با کسی
المراة قلب المرادة و معنی المدارة و رادیت عن القوم اذ امریت باحجارة
المصاداة المعارضة و المدارة و المداجاة و المسائرة و قرأ الحسن صَاد و القرآن
معناه عارض عمک بالقرآن و الواد فی و القرآن علی هذا القول معنی الباء
المعاداة و العداة با کسی شمنی کردن و چیزی پیاپی کردن المعاداة المباداة
المفاذاة و الفداء کسی را از اسیری باز خریدن المناداة و النداء خواندن

وبالكسى در انجمن بنشستن المهاداة كسى را بدو تن آوردن چنانكه يكى
 بر يكى جانب باشد ويكى بر ديگر جانب و قرابو استمال و الذيان هاد و ايتج الدان
 ينبغى ان يكون فاعلوا من الهداية اى راموا ان يكونوا الهدى من غيرهم **ر**
المباداة بايكديگر فحس كفتن حاذاه محاذاة و حذاه اى صار محذاه
المفاداة پاواش دادن الماداة و المذاة ان يجمع الرجلين رجال
 النساء بخليم يادى بعضهم تغنيا و الباب يدل على سهولة في جريان شئ مابع
المباراة بالكسى بنبرد كردن المجارة و المجراة بالكسى رفتن و بالكسى چيزى و ارانده
مدارة الناس بهمز و لا يهمز و معناها المداجاة و الملاينة المشاراة بالكسى لجاج
كردن المفارة و المغراة پياپى كردن المكارة و المكراة چيزى بگر افرادن
المارة و المراة بالكسى ستميدن **ر** المجازاة پاواش دادن و بالكسى بنبرد كردن
المخازاة بنبرد كردن بالكسى مخزى **س** المقاساة رنج چيزى بكشيدن المنايابة
بالكسى فراموش كردن **ش** المحاشاة استننا كردن المخاشاة بنبرد كردن بالكسى
 بترسيدن و حاشيت فلانا بركته و هو في احد يث المراشاة المظاهرة المناشاة
بالكسى رفتن **ص** المعاصاة كسى را نافرمانى كردن المقاصاة از كسى دور شدن
 و يقال هلم افاصك انا بعد من الشئ المناصاة ناصية يكديگر رفتن و منه

مفاعلة

كلم

الحديث تناصبي اي تنازعني وبوسسته شدن جاينى بجايى ديكر **ض**
المراضاة اذ يكذب بكر خوشنود سهدن ونبرد كردن بايكديكر خوشنودى **المفاضاة**
كارى بكاردن باكسى وهى فى الحديث **ط** المعاظة جيزى باكسى دادن
وكسى را خدمت كردن **المناظاة التناطلى ع** المداعاة المحاجاة **المراعاة** كوش
فراداشتن وحق كسى مراعات كردن وبهم چو كردن وراعت الامر نظرت
الى اين بصيرت **المساعاة** باكسى بشتاب رفتن و **المناكردن** با پرستاران ولايقال فى
الحرّة ع **المباغاة** باكسى ذنا كردن **المناغاة** المنازلة **والمرأة** تناغى الصبي
اي تكلمه بما يعجبه ويسره وهذا الجمل يناغى النساء اي يدانها طوله **ف**
المجافاة جيزى از جاينى برداشتن **المحافاة** بكار كردن باكسى در سخن **المداقاة**
تمام بكردن خسته **المراعاة** و **الرفاء** **الاتحام** و **الاتفاق** **المسافاة** و **السفاه** سفاهت
كردن بايكديكر **المصافاة** باكسى دوستى ويره داشتن **المعاذاة** و **العافية** عن
المبرد ع ايفت دادن **المكافاة** با د اشرم دادن **المنافاة** يكديكر را نغى كردن **ق**
المهافاة باكسى نبرد كردن بيقا **المساقاة** بهم آب كشيدهن و يكديكر را آب دادن
ان دستمل رجلا فى نخيل و كروم ليقوم باصدا حها على ان يكون له سهم معلوم
فى نقله **المشاقاة** **المعانة** و **الممارسة** و نبرد كردن باكسى بشقاوت **الملاقاة**

کسی را دیدن و بچیزی رسیدن **ک** المباکاة با کسی نبرد کردن بکریستن
المحاكاة چیزی را حکایت کردن و اصل المحاكاة المشابهة **ل** المبالاة و المبالاة
و البالة و اصلها بالية كالعافية با کرد اشتن و يعدی سفها و بالباء و عن
جالتة بالامر اذا جهرت به المحالة المطايبة المخالفة تکدی بکر رافر و کذا شتن
المدالاة المدالاة المعالاة با کسی نبرد کردن به بلندی و بلند کردن و بزور چیزی
نهادن و بجاز آمدن و عال عني می تنخ **و** قال علي أي ائجل المعالاة کران خریدن
و يعدی بالباء و قد يجوز ان يحذف الباء فوصل الفعل كما قال يقال اللهم البيت
م المحاماة و احماء ان کسی ذب کردن و يعدی بعن و کسی را نگاه داشتن
و يعدی بعلی المراماة با کسی تیر انداختن و از کسی ذب کردن المساماة با کسی
ببزرگی نبرد کردن **ن** المداناة نزدیک کرد ایندن و نزدیک شدن بچیزی
المزاناة و الزناة با کسی **ز** ناکردن المساناة چیزی بسال فرادادن و علی هذا
اصتها من الواو و سائنت الرجل اذا راضيته و احسنت معاشرته **المضاناة**
و المعاناة المقاساة المفاناة المذاراة و فانيتة سکنتة المقاناة آيختن و مؤنر
آمدن و قاتی له الشئ ای دام المماناة دیر با چیزی بودن و چشم داشتن کسی
و نبرد کردن با کسی **ه** المباهاة المفاخرة المساهاة فی العشرة ترک الاستغفاء

مفاعلة

٢٤٢

المضاهاة والنضياء مانند كى كردن با كسى يا با چيزى و اصل التركيب من
ض هاء من ض هاء المضهنة و اما قراءة عامم يضا هون بالهنة فلعله
لغة و اشتها بين الانباري فيكون كارجيت و ارجأت **ومن اللقيف**
المقروء المدلواة والدوا كسى راد او كردن المساواة برابر كردن و برابر
آمدن و نملان يُعاوى الكلاب اى يضا بحمهم **المقاواة** ببرد كردن با يكديگر
بنبرو **المكاواة** بايكديگر دشنام دادن **المكاواة** دشمنى كردن بايكديگر
و اصلها من الهمة لانها من النون وهو التهوؤض **المهاواة** الموافقة
الملاجة شدة السير **ومن اليايى** المعاياة ان ياتى بامر لا يهدى له غايات
القوم فوق رأس فلان بالسيف كافهم اطلوه به **ومن المهوز القارب**
المؤاربة با كسى دستان آوردن **المواخذة** كسى را بكناه او گرفتن **والمواجهة**
جيزى نمرذ فراكسى دادن **المؤازرة** المعاونة **المؤامسة** مثل المكاسرة ومعناها
أما ريبته الى جنب آصار يبتوى وهو جيل قصير يشد به فى اسفل
دنيا الى وتد **المؤاكرة** المخابرة **المؤامرة** المشاورة و العامة تقولها بالواو
من المؤامسة كسى را خيانت كردن **المؤانسة** كسى را مونس كردن **ف**
المؤامنة و الالاف با كسى بوسستن **المؤاكلة** با كسى طعام خوردن و فى احد

نفى عن المؤاكلة وهي ان يكون للرجل على الرجل دين فيهدى له قيوخه ونسك
 عن افة ضانته **ن** المؤاكلة بايكديكر كينة داشتن **ومن الناقص المهموز**
الفاء المؤاكلة الموافقة والمطابقة المؤاكلة واخبار باكسي برادري كردن
 المؤاكلة المحاذاة ومنه الحديث وفوقه آذاه الملوك فعاتلتهم على دين الله ابي
 قاورمهم المؤاساة كسي در چيني مثل خويش داشتن **ومن المهموز العين**
 المطاء بة المطاءمة **ر** المطاءمة ايه كرفتن و الطار ان تعطف الناقه على
 ولدغزها وهو في الحديث المأخرة المفاخرة وماء زيت بينهم مآخرة اذا عادت
 بينهم وافضدت واصلها من المئرة وهي الدحل **المساءلة** از يكديكر ^{سند}
 المساءلة باكسي خال نك بازیدن **م** المساءمة نسج الثوب على خيطين اعنى
 سداه ولحمته طاقتين طاقتين المراءمة قدح وادربستن المساءمة كسي را از سوج
 چپ بردن المطاءمة هم سلفي كردن باكسي الملاءمة فاهم آوردن میان **ر** حين
ن المأمنة انديشه كردن در كارى **ومرئي المعتل المهموز العين** المؤاكلة
 از كسي رهايي جستن المؤامنة والوثام الموافقة والمباهاة ايضا **ومن**
الناقص المهموز العين المأأة والرئاء كار برديدار كسي كردن تنو
 رأى فلان الناس رأيهم مראה ورأياهم مראה على القلب بمعنى المشاة

مفاعلة

لم يلم

المسابقة **ومن المهموز اللام** رأيت الشيء مراباة إذا صدرت واثقته
المفاجأة والنجاة كسى إذا نادى كوفتن المباراة أن يكديك كيريزا رشرت و
از يكديك رجا شدن المداراة المخالفة والمدافعة المقاراة با كسى قرآن خواند
شأطت الرجل إذا مشيت على شاطئ ومشي هو على الشاطئ الآخر المرافاة
با كسى محال كردن در بيع الكافاة والكفاء كسى را بر كردار او مكافات كردن
ومنه احدث فكافي بهما عين الثمن أى يذراع وأصل الكافاة المقاومة
والموازنة المدركة المزاممة ^{المعاونة} الممانعة أى يعاينى هذا أى ما يوافقنى
جاناً عليه أى انكبت **ومن المعتل المهموز اللام** المواضاة نيك نبرد كردن
با كسى بسفيد روى المواطأة والوطأة الموافقة **ومن الإحوف المهموز**
اللام المناوأة والنواء با كسى دشمنى كردن ومنها احدث ونوا لاهل الاسلا
المعاوأة الواقعة **باب الاشتغال** **باب** الاجتذاب
اجتذاب الاجتلاب اجلب الاجتناب بايكسو شدن وجنب شدن الاحجاب
در به شدن الاحتراب بايكديك حروب كردن الاحتساب مزد بدو سيدن
وفاستمان آوردن و انكار كردن چيزى بر كسى و احتساب فلان ايشاله او بنتالم
اذانمات وهو كبير الاحتطاب جمع اخطاب الاحتجاب كناه و آنچه بدان ملاد
بدون

الاختلاب احلب الاختصاب ب چیزی از تن خود خضاب کردن اختطاب
 برزن خواستن داشتن و خطبه کردن اختلاب اختلاب الارتعاب ترسیدن
الارتعاب الرغبة الارتعاب چشم داشتن الارتعاب کناه و آنچه بدان ماند
 کردن الارتعاب برداشتن الاستلاب السلب الاشتغاب بازی از چیزی
 فرار رفتن الاشتهاب سبید شدن اصطحاب بایکدیگر صحبت داشتن
 و اصل الطاء تاء فابد و اعلم از الاطاء بتدل من تاء الافتعال اذا كانت فاء الكلمة
 حرفا مطبقا نحو اصطحب و اخطرب و اطلب و اظلم و اظلم رو کذا الدال بتدل
 من تاء الافتعال اذا كانت الفاء زاء او ذالا او دالا نحو اودجرو و اودر
 و ادعى اصطحاب بهم بانکه کردن الاضطراب شیر برهم دو سیدن الاصطلاب
 چرخش از نا استخوانها بیرون آوردن از بهر ان خوردش و هذا يفعل في الخط
الاضطراب سخت جنبان شدن و بایکدیگر شمشیر زدن و بهم و اوقت و فني
 احدث اضطرب حالما ای سال ان يطرب به الطرب الاطلاب
الطلب الاعتاب از چیزی و اگر دیدن و اعتبت الطريق اذا انضبت
 في وغره الاعتصاب عمامة در سرس بستن و تاج بر سرنهادن الاعتقاد
 و داشتن کسی و و اد اشتن چیزی از مشتری از پس بیج تا هلاک شود و

ترکت سهله و م

الافتعال

۴۳۴

الحديث المستحب ضامن به يعنى انزلت عن عنده و فعلت كذا فاعتقبت
منه ندامة امر وجدت في باقته ندامة الاعتراب بعزيت شدن واعترب
فلان اذا تزوج الى غير اقاربه ومنه الحديث اغتربوا الاصغر والاعتصاب
العصب الاقتراب نرديك آمدن الاعتصاب در حال چیزی كفتن و پاره
از چیزی باز کردن و اشتراک پیش از ریاضت بر نفس تن الاکتساب الکتاب
والاستکتاب ایضا ومنه قوله تعالى اکتبوا لانه کان امیاً لا یکتب و یجوز
ان یكون اکتبها معنی کتبها لما کان بامرہ نسبتاً الیه کضرب الامیر اللقب
و نام در دیوان سلطان اثبات کردن الاکتساب تصویف کردن در کسب و
کسب کردن و التركیب يدل على اجمع الانتهاء افروضة شدن آتش الانتجاب
برگزیدن و الانتجاب الجب الانتخاب الانتجاب و انتخبه ای انتزعه الانتداب
یزودی پاسخ کردن الانتساب خویشتن را بکسی خواندن الانتساب النشوب
الانتصاب بر پای خاستن و بکاری قیام کردن و بنصب شدن حرف الانتساب
الانتداب روی بند بر بستن الانتحاب التهب انت افلات در وقت
انتخابن چون شعر و مانند آن و انتقلت فلان علی ما لم یسم فاعله ای مات
فجأة و انتقلت نفسه مأخوذ من الفلانة و هی الفجأة الانتفات و انتقلت

الانتصت الانتصان الانتعات انتعة الاسكات برس انتصون ش

الابتحات البحت الابتغاث فرستان الاجتذات كوز كند الاجتذات كسب

كشت كردن الاحتناث سرمشك رابرون نورديدن الاضطبات الضبث

اعتلت الرجل زبد من الشجر اخذه ولم يدري ايو رى ام يصله الاكثر

بالد اشتق الانتفات شتافتن الانتكات مطاوع النكت ج الابتهاج

شاد شدن وفي احديث كانت محترجة اى انها كانت على خلقه اجمل

الاختلاج كشيدين وجستن اجملها الاذلاج وفن باخرشب الاذماج

الدخول فى الشئ والاصتار فيه الارتجاج بسنه شدن الارتجاج بابي

جستن برق وبسبار شدن مال الاعتلاج بايكديكر بيا ويختن در كشتي

كرفتن و آنچه بدان ماند وسخت جنبان شدن موج دريا العجوة الذى كند

الامراى الجاه والتخضه اليه الامتراج اميخته شدن الامتراج ميكيدن

شبر الانتساج بافته شدن الانتساج بيرون آمدن تصكاه جهار باي

از بسيارى خوردن وجرآن ومعنى السفان ايضا الانتساج بجاي آوردن

راه اجتداح الجرح الاجتراج الاكساب الاذباح كشتن سار

الارتكاح اكنه شدن الاصطباح شراب بامداد خوردن الاصطلاج

افتحاح

۱

باید یکدیگر را در افتحاح جیزی با یک سوی انداختن الافتحاح
الافتحاح کف از یکدیگر و در افتحاح فتح کردن و ابتدا کردن الافتحاح
و سوا شدن الافتحاح القدره فی المرده و الزبد الافتحاح چینی میگویند آن
کسی در خواستن و بعدی بهی و چینی در وقت بگفتن و اقتضات اجمل
رکبت که قبل از آن یک الافتحاح ناسکیدن الافتحاح کسب کردن الافتحاح
الکسح و بغارت بردن جمله مال الافتحاح فراخ شدن الافتحاح دو
الافتحاح نصیحت کسی فراید بر فتر الافتحاح پلشتن شدن آب و بعد
بعلمی و منه احدیث الافتحاح بالماء و هو ان يأخذ قبل الا من الماء فينضح
مذکوره بعد الوضوء لینی عن الوضوء الافتحاح باید یکدیگر سر و زدن
الافتحاح مغز از استخوان بیرون کردن ح فی احدیث ان صهیبا کان
یرتضخ لکنه رومیة ای ینزع الی الروم و لا یستمد لیسانه علی العربیة استمدار
الافتحاح الافتحاح الافتحاح الافتحاح الافتحاح الافتحاح الافتحاح الافتحاح
سنگی ساختن بی آتش الافتحاح بیرون کشیدن الافتحاح بیرون
کشیدن دندان و چشم و شمشیر الافتحاح الافتحاح الافتحاح الافتحاح الافتحاح
الآن اکابرید لعلندی کرمنه لان اخاره اقوی من احار و بحسب قوته

اعطى الحكم رائد و لهذا نظر الاتقاع باد كرفتن و اما هيته مردن د
 الابراد خوشتن باب سر دشستن الاتر ابراد التر و المال المني التر و هو
 الاشهر و يجوز التر بالثاء و كذلك موضع اجتمع التاء مع التاء في هذا
 الباب الإشهاد باب ان ذكر آمدن و اصله من التمد و قد مر مثله الاجتلا
 بايكديگر شمشير زدن الاجتهاد بكوشيدن هذا الم يعد و راي صواب
 جستن و هذا متعد الاحتماد بوشكردن و كرد آمدن الاحتماد قلب
الاحتماد الارتداد كالادب بهم بهادن الارتعاد لوزيدن الارتعاد الكسب
الازد راد الابتلاع الازد هاد اندك شمردن عطا الاستناد پشته بهميزي
 و كذا شتن و پناه با كسي دادن و مستخرج القوم متساندين اي على رايات
 شتي و لم يكونوا تحت راية امير واحد و الباب يدل على انظام الشيء الى
الشيء الاضطهاد الضم الاطراد روان شدن الاعتقاد ببندگي كرفتن
الاعتقاد كسي را يار كرفتن و چيزي در باره كردن و التركيب يدل على اعراض
 مخصوص ثم يستعار في موضع القوة و المعين الاعتقاد صنيعتي سأخذ
 و در دل كرفتن و قرار دادن در دل و سخت شدن چيزي و الباب
 على شد و شده و توثيق الاعتماد اعتماد كردن بر كسي و تكيه كردن بر چيز و بعد

امثال

10

بعلى و تصدق بمن وهو متعدي الافتقار در زبان یکی شب و آنچه بدان ماند
 پنهان شدن کلام جعل اللیل الرفسه غدا الافتقار الفصد الافتقار الفقد
الافتقار میا بخی نگاه داشتن الافتقار شتر را یک خویش کردن الابتداء
 برهم نشستن الاتحاد بخسیدن و یعدی بالی الامتداد الاجتذاب بسرعة
الامتداد پهن و بلند شدن کوهان الامتداد نقد فاستد ن و بیهین
 چیزی بر کزیدن ذ الاتحاد فرا گرفتن و تأثر اصلیه عنه لله تاء الاتباع و یعدی
 الی المفول واحد و هو کثیر فی القرآن و غیره والی المفعولین ایضا التانی هو الاول
 فی المعنی کقولہ تم اتخذوا ایمانهم جنة و غیره و حکى عن بعضهم استخذ فلان
ارضاً معنی اتخذ قل اصله انتقل فابدل السیین من التاء الاولی کما ابدل التاء
مکاتبا فی نست و جلز ابدال کل واحدة منهما من اختها لانهما مهموستان
وقیل هو استفعل من اتخذ فی ذی التاء التي هو فاء من تخذت الاحتبا ذ
اشتا ذان یضرب البکبش الایلة حتى یرتفع فیسعد الاقتلاذ با
سکسی بستدن الانتباذ بیکسو شدن الابتداء سوی کسی یا چیزی
کشیدن و یعدی بالی و بنفسه الابتسار کشنی کردن شتر باماده که بکشنی
مد باشد و فی احدیث اللهم بک ابتسرت ای ابتدأت سفری

ع

الابتکار نو باوه چیزی فراگرفتن و با حسن ادب کردن و با مادی از جای بشدن
 و دوشیزکی ببردن الابتکار زنی کنه را الاحتیاج لیستن نمودن کردن الاجتناب
 بازار کافی کردن الاعتقاد ندان بر آمدن و قدورد بمعنی السقوط فی حدیث
 ابراهیم الاجتناب رینکو شدن حال کسی و شکسته و اد ریسته شدن الاجتناب
 خولیشن را سوراخی ساختن الاجتناب شتر کشتن و پوست باز کردن وی
الاجتهاد بزرگداشتن چیزی در چشم دیدار و رفتن چاه از لوش و الاجتهاد
 ید علی اعلان الشئ و علوه و کینه الاجتناب حجه ساختن الاعتصار حصار
 شتر افکندن و آن بالشی باشد شبهه یا ان الاعتصار اخضور و دیدن اسپ
 المحتضر الذی یاتی اخضر و هو خلاف البادی الاحتظار شوعاه ساختن
الاحتقار زمین کردن الاحتقار الاحتقار احتکار غله و اد اشتن امید تنگی را
الاجتناب از نمودن الاجتناب کوتاه کردن سخن و راه کوتاه ترین گرفتن و عصا
 در دست گرفتن از بهر تکیه و هذافی احدیث الاجتناب نبات بسزوی
 درودن و خواهی مرکب دادن و هذافی التشبیه الاجتناب سیر شتر بر افکندن
 و بگردیدن بوی خم و بر آمدن خمیر الادخار الادخار الادخار الادخار الادخار الادخار
الادخار الادخار الادخار الادخار الادخار الادخار الادخار الادخار الادخار الادخار

افعال

۸۴
از زدها را بالائی الاحتفاظیه الاستبار آزمودن الاستتار در پرده شدن
الاستحار سحرگاه رفتن و بانگ آمدن خرو و در آن وقت الاستطار نوشتن
الاستعار افروخته شدن آتش و استعرا حروب فی البعیر اذا ابتدأ باطه و
ارفاعه الاستحار بیکار کردن و دست فزادن خندان گذاشتن از اندوه و بهم
الاستغفار بسیا و فریاد شدن و شوریده شدن شمار الاستکار پر شیر شدن
پستان و نیک باریدن باران الاستنهار مشهور کردن و مشهور شدن
الاصطبار شکیبایی کردن و فی احدیث هذیه در لغت فلیصطبر معناه
فلیقتض الاضطرار باریک میان شدن الاظفار ناخن در چین و آویختن
و ظفر یافتن الاعتبار عبرت گرفتن و باندیشه از پی چینی فرا شدن و
الترکیب یدل علی النفوذ و المصی فی الشئ الاعجاز دستاز در بستن فی
تحت التحدک و معجز بر افکندن زن الاعتذار خداوند عذر شدن و
شیر کی بیرون و مدد روس شدن طلال و عذر خواستن يقال اعتذرت
الی فلان من جرمی و المعتذر قد یكون محققا و غیر محققا الاعتسار غنیم را
در وقت تنگ دستی بگرفتن و بهم بر کاری داشتن و مال فرزاند بگرفتن
بی رضای می و اغتسرت الناقه ز کبتهای قبل ان تراض و الباب یدل علی صعوبه

و شته الاعتصار عصير ساختن و پناه با کس یا با چینی بیرون و یعدی
 بالباء و افشردن انکور و منه احدیث یعتبر معتصم اراد الذی برید
 ان یضرب العاط و مال از دست کسی بیرون کردن و هذانی احدیث و
 و المعتصر الذی یصیب من الشئ و یأخذ منه الاعتصار خال آلود شدن
 الاعتقار ریش شدن پشت ستور از زمین یا از پالان الاعتکار تازیک شدن
 و بسیار شدن باران الاعتار عمر کردن و زیارت کردن و قصد کردن و علامه
 در بستن الاعتفان المغفلة افتخار الفخر و یعدی بعلی الاعتقار در ویش
 شدن قال سیبویه استغوا با فقر عن فقرت و فی احدیث افتقر عن
 معان غورای فتح عن معان غامضه و التریب یدل علی انفرج فی الشئ
 الاقتدار توانا شدن و یعدی بعلی و در دیک چیزی ساختن الاقتسا
 القسر الاقتصار بر چیزی فرواستادن و بسته کردن بدان و یعدی
 بعلی الاقتدار این ترا شدن الاکتسار الکسر الامتار بهین بر کن بدین
 الامتکار خضاب کردن بسرخمی الامتبار آبله شدن دست الانسار
 افشاندن شدن و بوی رسیدن الامتار خویشتن بکشتن انتم القوم
 علی الشئ اذا انشأ و اعطیه حرمًا الانتسار النسر الانتشار پراکنده شدن

امثال

لم الم

والانفاذ ايضا انتفاخ في عصب الدارئة ويكون ذلك من التعب
والتركيب يدل على فتح وتشبيه الانتصار اذ بمتدن الانتظار چشم داشتن
الانتقار يها في خاص کردن و كزیده کردن و منه احدث انتقارها كرمه و
هذا معنيين ان اراد التصديق فعنى انتقارها استنبطها من القرآن والنتقار
البحث وان اراد التكذيب له فعناه انه اختص بها و اقتالها من قبل نفسه والانتقار
الاختصاص الانتقار بانهار انيدن الاهتصار شكستن الاهتار رفتن اسپر
الاحتجاز از ابرمیان بستن و يعدى بالباء و بحجاز شدن الاحتراز خوشتن
كوش داشتن الاحتراز بر سرد پای نشستن و في احديث اذا صلّت المرأة
فلتختفّز اى تتضام اذا جلست و سجدت و لا تخوى كما تخوى الرجل الاختباز
نان و محنت الاربحاز رجز گفتن ارتكزت على القوس اذا وضعت سببها بالارض
ثم اعتمدت عليها الارتماز منطه بودن از رحم الاعزاز بايكسو شدن
اعتزاز السير اذا انا مسيره الاعزاز بكارى بر كسى عيب کردن ~~الانتقار~~ اكنده شدن
مقر استخوان و جزان الامتزاز كسر و افسردن الانتقار بغميمت گرفتن و في احديث
و انتقار اى سارع اليه و قبله و اسرع تا و ليه **س** الاحتباس و ادا داشتن
و و اداشته شدن الاحتباس خوشتن را از چيرى نگاه داشتن و كوسفند

کامل

در زید ن بشت یا از چرا کاء و هو فی حدیث الاعتباس بقهر فرکر فتن
الاعتباس بودن الاذراس النوراسة الارتباس الکیه مش من الاربتجاس بانک
 کردن ابرو منه احدیث فارتجس ایوان کسری ای تحرک حرکه سمع لها صوت
الارتعاس الارتعاش الارتکاس فی امر بعد الوقوع فی امر بعد النجاة منه فی حدیث
 اذا ارتعس ای انغمس و فی حدیث آخر الصائم یرتس ولا یعتمس قبل الارتعاس ان لا یطیل
 البت فی احدیث و حواشیم العرب ترتعس یعنی اضطررب قبالهم و الفتن : من
 رواه بالشین اذ اید انها یضطک فتنه و من رواه بالكاف والسیین اراد یتزخودا
 علی بدل الاعتفاس الاصطراح الاعتکاس شیر بر خردی ریختن الاعتفاس باب
 فرو شدن الافتراس الفرس الاقتباس فرا کر فتن علم و آتس و بعدیان من الالباس
 پوشیده و شوریده شدن کار و بعدی بعلی و منه احدیث قد التبس فی ای خود لطف
 من قولهم فی راه نس الاقتباس چستن الامتاس خوشتن یخیزنی بخاریدن
 و امترسیت نه تس فی الخصومات ای اجت استکاس نکونسان شدن انها
 بدندان پیشین کریدن الاهتلاسی عقل شدن ش الاحتراس یکلر خرا
 و فی احدیث و تحتش بها القیاب ای یصطاد الاحتفاس سخت چشم کردن
الاحتراش الاحتراش الارتعاش لرزیدن الارتعاش ان تصک الدایبته

افعال

۱۱۶

يعرض حافر موعود من عجاته من اليد الاخرى فربما ادماها و ذلك لضعف
يدها وان تهتز القوس ان ارعى عنها فيضرب وقرها طابقها الاعتراض بترخفة
شدن انكور الاعتراض المعانسة الافتراض و دست بر زمین نهادن و مجامعت
کردن و بيو کردن کسی را و کسترده شدن و افتزیش لسانه اذ اتکلم کیف شاء ای
بسط و منه احدیث الا ان یكون ما لا مفترضا ای مخصوبا بقدر ان یسطت فيه
الایدی یعنی حتی الامتخاش سوخته شدن الامتراض الانتزاع يقال امتزشت
الشیء من یدیه ای احتبست فی احدیث المتوشة تفسیره فی احدیث انها
التي تحلق ووجهها بالموسی قبل الهاء بدل من احاءه اصلها من المحش و قيل
الهاء اصل بنفسه الانتعاش نیکو شدن حال کسی و درست خاستن او فتاده
و بلند شدن الانتعاش موی یا تیغ خاستن الانتعاش خار از تن بیرون کردن
و انتفش البعیر اذا ضرب بیده الارض لشیء یدخل فی رجله فی احدیث لعن رسول
الله المنتهشة و هی التي تحمش وجهها عند المصيبة فتأخذ حمة بأظفارها و منه
نَهَشَت الكلاب الاهتمام بهم در شدن مردمان و مانند آن ص الاختراع
دروع گشتن الارتخا ص ارزان خریدن و ارزان شمردن الارتعاص سخت لرزان
شدن الارتعاص کران شدن سرخ الافتخا ص نیک و ابرو هیدن الافتراض

اغتنام بلفرضة الاقتناص القنص الاتخاص بسته کردن انیدن بکای صعب مزدم را
در خود و بسته شدن و الاتجاح ایضا الاتخاص ببسیار ن کوشفت الاتخاص کم کردن
و کم شدن و منه احدیث انتقاص الما قبل انتقاص البول بالماء اذا غسل المذاکیر به
وقبل هو الانتضاح به فوق الاختفاض خویشتن راخته کردن زن الاتخاص
بچه بجنبیدن در شکم واضطراب کردن در کاری الاتخاص سوخته شدن
از درو و اندوه و تباه شدن حکم الاعتراض کسی را پیش آمدن و بر کسی در آمل
بر چیزی و حائل کشتن از چیزی و ان لا یستقیم الفرس لقائده فی رسته وان
یکون راکبا على الدابة وقت العرض وان یبتدی الشهر من غیر اوله و
الرفیعة فی الانسان و مطواع عرض اجند و رکوب البعیر وهو صعب
و الترکیب یدل على العرض الذی یحالف الطول الاعتراض بر عم آمدن چشم
الاتخاص واجب کردن الاتخاص وام سستن و فی احدیث الامن اتراض
مسلم الما ای تاریخ رعاية وقطعه بالغیبة الاتخاص شیر و یره خوردن
الاتخاص التخص الاتخاص المعض و یعدی عن الاتخاص نزار شدن و
الما انی نخص و کوشت از استخوان باز کردن الاتخاص افشاده شدن
الاتخاص و یران شدن بنا و شکسته شدن عهد و تاب باز دادن رهن

امثال

بدر
الضجورم

و معظم الباری علی نکت شیء الامتثال من النهوض ط الاحتیاط الغضب
والترجیح ط الاحتیاط طبرک از درخت فرو کردن چو پای او بنزد یک کسی شدن
تابان تو نیگویی کندهی قرابتی و وسیلتی ط الاحتیاط شمشیر از نیام بر کشیدن
الاحتیاط ط ایخته شدن و شوریدن خرد شدن ط الارتباط الربط فی الحدیث
فایقظنا و نحن ارتباط ای فوق مرتطمون مصدر اقامه مقام الفاعل
لقول الخنساء فانما هی اقبال و ادبار ای مقبله و مدبره و هو ما خود بمن
الرهط ط الاستراط ط الاستعاط ط ابرو بینی خویش باز کردن
الاستراط ط پیمان کردن ط الاعتباط ط اشتراکی علی کشتن و منه ط الحدیث من
اعتبط مؤمناً قتلناه قود ای قتله بلا جنایه کانت منه و لاجریه ط توجب
ذک فان القائل یقادیبه و دروغ صریح گفتن بر کسی ط الاعتباط کسی را برهان
بردن و شاد شدن ط افتراط ط فلان ط فرطاً ط اذ امانت له ط ولد صغیر قبل ان یبلغ اکمل
الاقطاط ط عامه ط در سر بستن بی تحت ط احنک ط الالتقاط ط سحت ط بدریدن ط شتر
و فی ط الحدیث ط یلبط فی اجحة اللیط ط التقلیب ط علی الزیاض ط و غیرها ط الالتقاط ط بر
و ناگاه ط فاسرچینی ط رسیدن ط الامتخاط ط بی بی پاک کردن و شمشیر از نیام بر کشیدن
الامتشاط ط موی فرو کردن ط زن خویش ط را ط الامتقاط ط التقط ط الامتقاط ط کشیدن

در روزی و بر آمدن الانتشاط که رسیدن رسق و جز آن تا الاعتدال کشاده شود
الاهتمام عیب کردن و دشنام دادن ظ الاحتفاظ نگاه داشتن و بعدی بالباء
 و خشم گرفتن الالتماظ خوردن ع الابتداع نو چیزی آوردن الابلاع البلع
الاشباع در رسیدن و از بی فرا شدن و منه احدیث فلیتبع ای فلیحتل من
 احواله الاجتراع اجموع الاجتراع چوب از درخت باز کردن الاجتماع فراغ شکستن
 آمدن و بجای آوردن رسیدن الاختراع فریقین الاختراع شکافه شدن و
 فرا یافتن و نو کاری کردن و فی احدیث مالم تخترع ماله ای مالم تختزله و تقتطه
الاختراع بریدن الاختشاء الاحتشوع الاختضاع المخضوع الاختلاع خویش
 باز خریدن زن الادراع چیزی در پوشیدن الارتباع بهاران جای بی بودن
 و بهار خوردن و در بهره شدن مردم و سنگ افراشتن و نیک دویدن
 شتر الارتجاع شتر فروختن و پهای آن مانند آن یا چیزی دیگر خریدن
 و کذلک اذاجبت ع المال اسنان فاخذ المصدق مکانها اسنانا انفوقها
 اود و منها الارتداع آلوده شدن و از کاری باز استادن الارتضاع شیر خورد
 خوردن الارتفاع بلند شدن و از جای بر آمدن الارتفاع الاکراه اث و بعد
بالباء و اللام ایضا ازدراع کشت کردن الاستماع کوش فاد اشتن و بعدی بفمنه

ای در نامها و البای بدل التشیح و النقیص الانتجاع سوختن ریش و
 آنچه بدل مانده از درو الانتجاع جمله آب که در حوض و انا باشد خوردن
الانتجاع جای بر بستر در رفتن و سبز شدن زمین الانتجاع لوبه بگردیدن
 الماضي التقح اللماع کونه روی بکشتن و الماضی مثله و در خشدن و ربودن
الامتاع المتقح الامتاع بشدن در زمین الامتاع الانتجاع و الماضی مثله
الامتاع و ایستیدن و قوی کشتن الانتجاع آب و گیاه جستن و بنزدیک کسی شدن
 بامید نگوید و هذا علی التشیح الانتجاع دور شدن از زمین خویش الانتجاع
 بر کندن و بر کند شدن الانتجاع الاستعاط الانتجاع سودمند شدن
الانتجاع لفة ضعیفة فی الامتاع و الماضی مثله و التقح القوم یقنعه اذا نجا
 من الغیمة شیاً الانتجاع لرزیدن و شتافتن الانتجاع الامتاع و الماضی مثله
ع الاصطباع نان خوردن و بعدی بالباء الانتجاع آب بر خویشتن
 رختن ف الاجتراف الاحتیاج الاجتراف مثله الاجتراف پدیده شدن
 و فی احدیث مخترف للمسلمین فیه ای یکتسب لهم باز آما یا کل من اموالهم
الاجتراف مخترف الاجتراف نعلین دوختن الاجتراف مخترف الاجتراف
 نزدیک کسی شدن آمد کردن و بعدی بالی و بایکد بگر ضلاف کردن

انفعال

۹۲

الارتداد الاستمرار بار و از پی کسی بر ستمور نشستن الازدخاف
الرشف فی احدیك حتی ارتفعوا ای تقدروا و سبقوا الازدخان فرا^{بش}
شدن و بیکدیگر نزدیک آمدن و کرد آمدن و البایبید علی اندفاع و تقد
فی قرب الی شیء الازدهاف سبک داشتن و ببردن و هلاک کردن چیزی
وفیه ازدهاف ای استجمال و تقم^ا الاشتراف الانتصاب و فرس مشترف
ای مشترف اخلق الاصطراف حیلہ کردن اخذ من الصرف و هو اجملة
فی قول یونس اطراف چیزی نو خریدن الاعتراف اقرار دادن و یعدی
بالباء و صبر کردن و پرسیدن چیزی از کسی و رء و وضعوا اعترف موضع
عرف کا وضعوا عرف موضع اعترف و فی احدیث اذا اعترف لنا عرفنا
ای اذا تحقق لنا اذ اعترفنا یقال اعترف اذا تحقق الاعتساف بهی راه
رفتن الاعتصاف الکسب الاعتكاف الاحتماس و منه الاعتكاف فی المسجد
الاعتلاف علف خوردن الاعتناف ناخوش آمدن جای و بعف فر اگر رفتن
کاری الاعتراف آب بدست خوردن و خوردنی بگفیلین برداشتن
الاعتخاف نیک آشنامیدن الاعتراف کسب کردن و متم کردن الاکتشاف
کرد چیزی در آمدن و شوغاه ساختن شتور از شاخ درخت

الالتفاف چادر و جزآن بسرد گرفتن الالتفاف فرو آوردن و بزرگی بار گرفتن
 الانتاف برکنده شدن مویی الانتاف الاستحاج الانتاف زده شدن
 الانتساف برکندن و پوست باز کردن و انتسف لونه ای انتسف الانتساف
 کف شیر یا شامیدن الانتصاف بنیمه رسیدن روز و آنچه بدان ماند
 و داد بستن و سیرش بر افکندن و دورا الانتصاف شیر میکیدن از
 پستان انتعفت الشی ترکته العیزه الانتفاح الاستحاج الانتفاح از باران
 گذشتن و الانتكاف ایضا و مثل التکف فی المعنی الاخر فی الحدیث و انتکف
 ای انتقطع **ق** الاحتراق سوخته شدن الاحتلاق ستردن الاحتراق بزرگی
 وزیدن باد و دروغ گفتن الاحتلاق دروغ الاحتناق خواه شدن الارتباق
 مطاوع الریق و آهو و جزآن بدام بر آید ختن و فی الحدیث فاجرت من
 سلاح ارتق فاقضه ای اصیب و اعتقل یقال ربته و ارتبته کما یقال
 ربطه و ارتبطه الارتفاق هسته شدن الارتفاق روزی سندن الارتفاق پر
 بر وارن تکیه زدن و نچیزی پاری گرفتن الاستباق بر یکدیگر پیشی گرفتن و هو
 متعد و بایکدیگر تیراندختن الاستراق در زنده فراگوش داشتن الاصطفاق
 بهم و کوفتن و آواز دادن نرودها و آنچه بدان ماند الاصطلاق درندان

از اسبخت کردن بر میان و کل شیء احکمه و احسنه عمله فقد احتبکت
الاعتراک میان بیستن بجامه الاعتراک خودن ملح بناد را و لویشه کردن
ستور را و مجرب بگردن مردم را و ازین بکندن الادراک یا قتر الاربناک
آمیخته شدن و در کار صعب گرفتار آمدن الاشتباک بهم در شدن الاشتراک
باید یکدیگر هم از شدن الاعتراک استو هی کردن الاعتساک مانند شتر در زینکی که
در وی بستگی باشد الالبناک آمیخته شدن الامتساک چنگ در زدن و بعد
بالبا الالبناک حرمت کسی شکستن اهتلاک القطاة جوف البازنی ای
بنفسهانی المهاکک الابدال باروزه داشتن جامه و آنچه بدان مانند
الابتقال کیه خوردن الالبناک زاری کردن و بعدی بالی و قیل فی قوله تعالی
ثم یبتهل ای یخلص فی الدعاء الاجتال شاد شدن الاجتعال کردن
الاجتعال اجمل الاحتمال بدام داهول صید کردن الاجتفال آورد آمدن و
زدوده شدن و اجفال الوادی بالنسیل ای امتلا احتکال اخبار اشتکاله
الاحتمال برداشتن و از کنسی فرو بردن و از منزل برفتن و خشم گرفتن الاحتمال
تباخ خوردن و ناقض تن کردن ایندن الاجتتال فریفتن الاختزال الاقطلاع
الادخال الدخول الابر تجالی اندیشه بسیار خطبه و شعرو آنچه بدان مایند گفتن

اعتقال

۹۷

و پای کسی گرفتن و کلاه بر سر او گذاشتن و از بهر بیان کردن و از بجل الفرس اذ ^{خلط}
العنق ^{بشی} من ^{الغلیجة} الارجحال از منزل برداشتن و بر پشت کسی نشستن
و هوئی ^{احادیث} الارجحال آوده شدن بخون آواز مال برداشتن ^{تقبض} الاستمال
الاعلاء ^{الاشغال} افزوخته شدن آتش و هویدا شدن سیدی در سویی
الاشغال ^{المشغول} شدن ^{الاشغال} اشغال شدن ^{الاشغال} اشغال شدن ^{الاشغال} اشغال شدن ^{الاشغال} اشغال شدن
و بعدی ^{بعلی} و جامه نخویشتن در گرفتن و منه ^{احادیث} نھی عن اشغال
الصماء و فیه قولان ^{قال} اهل اللغة هوان ^{تشمّل} الثوب ^{حتى} تجلّده ^{به} جسده
لا ترفع ^{منه} جانباً ^{فيكون} فيه ^{وجه} تخرج ^{منها} يده ^{كرهوا} ان ^{يتقدم} به ^{شاملا}
جسده ^{مخافة} ان ^{يدفع} منها ^{الى} حالة ^{سادة} لتتنفسه ^{فيهلك} و قال ^{الفقهاء}
هوان ^{تشمّل} بثوب ^{واحد} ^{ليس} عليه ^{غيره} ثم ^{يرفعه} من ^{احد} ^{جانبيه} فيضعه ^{على}
منكبیه ^{فذهبوا} به ^{الى} ^{البراهية} ^{التكشيف} و ^{ابداً} ^{العورة} ^{الاعتدال} ^{راست} شدن
الاعتدال ^{سخت} شدن ^{كرما} و اعتدال ^{الرجل} ^{لام} ^{نفسه} و ^{اعتق} ^{الاعتدال}
بيکسو شدن ^{الاعتقال} نیزه ^{بمیان} ^{ساق} و ^{رکاب} ^{برداشتن} و پای ^{بر پای} کسی
در سجیدن در کشتی و پای کوسنند در میان پای گرفتن از بهر دو شدن
و هوئی ^{احادیث} و اعتقل ^{الرجل} ^{حبس} و اعتقل ^{لسانه} ان ^{الم} ^{يقدر} ^{على} ^{الکلام}

اعتکال اخبار احتکاله واعتکال التولان تناطحی الاعمال الاضطراب فی العمل
 الاعتزال الغزل الاغتسال سرتوتن شستن الاعتقال غافل گرفتن کسی را
 الافتصال از شیر باز کردن الافتعال ^{فیا} نوبافتن الاقبال انو گرفتن کاری و بی
 اندیشه خطبه و آنچه بدان ماند کفتن و رجل مقبل الشباب اذا لم یکن ینه اثر کبر
 الافتقال کشتن عشق یا پیری کسی را یقال منه اقتل الرجل و کارزار کردن با یکدیگر
 الافتقال مطاوعة الافتقال فی المعنی الاول الاکتحال خویشتر را سومه کردن
 الاکتفال مصدر اکتفل البعیر من الفل و هو ان یبدا الکتفاء حول سنام
 البعیر ثم یرکب ویقال اکتفلت بكذا اذا ولیته کفک الکتفال تمام خورد شدن
 و بکھولت رسیدن و بجای رسیدن نبات الامثال بجای آوردن و زمان
 الانتبال بجای آوردن و یعدی باللام یقال ما انتبل بنده الا یاخره ای ما
 انتبله و یاتی به الانتبال از میان کرو و بیرون شدن الانتبال خاک
 از چاه بیرون کردن الانتحال سخن کسی دیگر بر خویشتر بستن انتحلت الشئ
 استقصیت افضله الانتحال گوشت بر کشیدن از دیکر آنچه بدان ماند
 الحدیث وانتصل ای سقط بضمه الانتضال بر کشیدن و بایکدیگر تیر انداختن
 و منه قبل انتضوا بالکلام و الاشعار الانتقال نقلین در پای کردن الانتقال

اتعال

از چینی بیزاری کردن الاستقال از جای بجایی شدن الاهتبال الاعتبار و
الاحتبار الابتنام البسم الاجترام کناه کردن و بار خرمای بریدن
الاجترام حرا بازیدن و حوز کردن آن الاجترام جحات کودن الاحترام
سختی گرم شدن و زفانه زدن آتش الاحترام حومت داشتن الاحترام
ذر پوشیدن جامه و سلاح و مصدر احترم الرجل اذا شد وسطه بحبل
الاحترام حشمت داشتن از کسی و یغدی بنفسه و من و محشم آوردن
الاحترام شکستن و منه قوی لا یحیطونکم سلیمن ای لا یحیطونکم
الاحترام حکم کردن بر کسی و بهم محکم شدن الاحترام احکم الاحترام ختم
کردن و ترکیبیدن علا بلوغ آخر اشی احترامهم الدهرای اقتطعهم
استأصلهم و الباب یدل علا ضرب من الاقطاع الاحترام بایکد یکر خصو
کردن و شمشیر نیام را خود از تنی ای الادعای تیکه زدن بر دعای
و هی دعای البت الادعای مدغم کردن و مدغم شدن الادعای الامثال
و دعا و تکیه کردن الادعای مهر کردن غله و آنج بدان مانند الارتظام
دو کل یاد رکازی دشوار گرفتار شدن الادعای بر هم نشستن الادعای
انبوهی کردن و یغدی بعلی الادعای الابتلاع الاستلام بسودن خجر

اسود را بوسه یا بدست مأخوذ من السلام و هو الحی و بعضهم بهمه
 الاستهام با یکدیگر قرعه زدن الاصطدام بهم و اکوفه شدن الاصطدام
 بار خرمایریدن الاصطلام ازین برکندن الاصطدام زفانه زدن آتش الاصطدام
 سبز شدن دندان الاطعام طعام یافتن و بطعم فر گرفتن میوه الاطلام
 و الاطلام و الاطلام بیدار کردن نهادن الاعتام سست در وقت مزاجه
 الاعتزام دل بر کاری نهادن و بعدی بعلی و از دم القصد فی الشیء و فی
 الحدیث اعتز من الذبک ای احتمناه و اطقناه و الاصل فی العزم الصریح و
 القطع الاعتسام ان توضع الشاء و یاتی الراعی فیلقی الی کل واحد و لذها
 الاعتصام چنگ در زدن و بار ایستادن از معصیت و بعدیان بالباء
 الاعتقام ان تحفر البئر فلا اقرب من الماء احتقرت بئر اصغیرة بقدر
 ما تجرد طعم الماء فان کان عذبا احتقرت بقیته الاعتدام جمله شیء که در
 پستان باشد بخوردن الاعتلام سخت شهرت شدن جانور و فی الحدیث
 المارقین المغتلمین الاعتلام ان يتجاوز الانسان حد ما امر به من الخیر و
 المباح و منه الحدیث اذا اغتلمت الاقتسام بخش کردن و بهم سوگند
 خوردن الاکتام الکتان نالاشام دهن بند بر بستن الاکتام بوسه شدن

افعال

وَجَنَكَ الانتمام الاضطراب ودر سینه زدن نوحه کران الانتمام در بر
گرفتن و انتمام شدن الزام را الانتمام بیکدیگر خوردن موج دریا الانتمام
التلقم الآلة ام و الانتمام الابتلاع و البهم و الفصیل ما فی الصرع استوفاه
الانتمام راست شدن کار و بهم باز دوختن الانتمام کینه کشیدن الانتمام
انزجار و هو فی احدیث الانتمام بانگ کردن رعد و جران و کوه سفند کشتن
الانتمام بیدار کردن و از حق کسی کمر کردن انتمام ابتطنت الناقة عشر مرات
ای نهمها عشر مرات الانتمام بیکدیگر راست آمدن الانتمام فراخویشتن
کشیدن الانتمام احزن الانتمام واد اشتق از عاجت و چیزی در
بغل گرفتن الانتمام احفان چیزی از بهر خویش فراگرفتن و کسی را از بن بر کردن
الانتمام احقان حقه کردن يقال احقن الرجل الانتمام فی الطعام کالجبن
الانتمام خویشتن راخته کردن الانتمام چیز می در خزینه نهادن و پو
راز الانتمام دود کردن يقال ادخنت النار الانتمام الادفان و الانتمام ادفان
فی احدیث ان یروع العبد عن موالیه الیوم و الیومین و لایغیب عن المص
الانتمام ها خویشتن را بر و غیر چرب کردن الانتمام آه سیمان شوریده شدن چیزی
الانتمام آه تها بگرو فراستدن الانتمام الاضبان الانتمام الاضطغان کپته گرفتن

و چیزی در کش گرفتن اضطقن الرجل اذا ضرب بقدمه مؤخر نفسه
 الاطمان بایکدیگر نیزه زدن هذا يعبر تنطوعه المرأة باقطاء ای ترکیب الاعتقان
 آرد سرشتن الاعتشان برای خویش سخن گفتن الافتان در فتنه او کردن و
 و در فتنه افادن الاقتران قرین شدن الاکتمان پنهان الامتحان بیازمیدن
الامتنان امتناع و اختلاس و استلال السيف الامتهان باد روزه داشتن
 و ضعیف کردن الاهتجان مصدر اهتجت اجماریه اذا ادطبت و هی صغیره
 و فی الحدیث وقد اهتجت ای تبت حملها الاشتباه پوشیده شدن کار و بعد
 بعلی الاکتناه بغایت چیزی رسیدن و هذا کلام مولد الانتباه بیدار شدن
الانتباه التجه ومن المضاعف ب الاحتباب انخب و اختب من ثوبه
 خبته ای اخرج و هی اخترقة کالعضابه الازدياب بر شدن مشک الاستباب
 یکدیگر را دشنام دادن الاقتباب در کتب ان الاهتباب فاکشتی آمدن
ث الاجتناب از بین بر کردن و المجتب ضرب من الشعر الاحتشاث
 براو زوید شدن الارتث خسته که در روی جان باشد از جنگ گاه برداشتن
 يقال ارتث اجترج و خورخانه گود کردن ج الاحتجاج ججت آوردن الاحتجاج
 کوز رفتن شتر باشتاب الاحتجاج لرزیدن و جنیدن الاحتجاج بهم در شدن

اقبال

۵۰۲

آوازه‌هاخ الاتخاخ شوریده شدن گاز و شوریدن خرید شدن مست و بهم ^{شدن}
کیاه الاتخاخ مغز از استخوان بیرون کردن د الابتداء از دوسوی چیزی در
آمدن الاد را دسترسیدن از خصم و مالی منه محتدای مالی منه بد الارتداد
نی برکشتن و جزان الاستداد استوار شدن الاشتداد سخت شدن
قال سبویه استغفوا باشتن عن شدت و دویدن الاعتداد فاشمار آوردن
و یعدی بالباء و عدت داشتن و شمرده شدن اقتد فلان الامور اذا
دبرها و چیزها الالتداد در خود را و خود را بیکسوی می دهن فرو
بردن و مالی منه ملتدای مالی منه بد الامتداد کشیده شدن و بلند بالاشدن
و افزون شدن آب دریا و جوی ذ الاجتداد اجد الالتداد مزه یافتن
و یعدی بالباء و بنسه الاهتداد بریدن بزودی الاجترار بکشیدن و
نشخوردن الاضطرار تنگ شدن ب الاضطرار بچاره کرد ایندن يقال
اضطره الى الشيء و قوله فن اضطر ای احوج و الحي الاعتترار تعرض کردن
در سوال الافتترار فریفته شدن و غافل شدن و نیاگاه گرفتن و منه احديث لا
يعتره هن ای لا تعقلوهن و لا تدخلوا اليهن على غرة الافتترار بکاریدن
و ندان برهنه کردن الافتترار خویشتن يا ب سرد شستن و رنده از بن ^{دیگر}

رندیدن و نان خورش ساختن آنرا و آرام گرفتن آب کشتن در رحم ماده و فوبه شدن
 شتر ماده **ز** الابتزاز البز الاجتزاز اجتز و الماضى اجتز و اجذز الاجتزاز
 اجتز الاجتزاز بتیره هم واد و ختن الارتزاز استوار شدن چیزی در چیزی و
 ارتزاز البخل عند المسئلة اذ ابغى و بخل الاعتزاز عزیز شدن و بعدی بزاز
 الاعتزاز جنیدن و منه احدث اهتر العرش لموت سعد قيل ارتاح
 بروجه صین صنعده و استیشر لكرامته عاربه و اكثر اهل العلم على انه
 عرش الرحمن و قيل سیره الذى حمل عليه **الرحمن** تربته و قيل فرج اهل
 العرش **تدروم** **س** الاحتساس بسودن الاعتساس بشت شکستن و
 الاکتساب و الطلب **ايضاً** الاحتشاش کنافا کردن الامتشاف اندکی
 از چیزی فرا گرفتن **ص** الاختصاص اخص و الاقتصار و ایت کردن
 سخن بروجه و از بی فرا شدن و قصار **س** و بعدی بمن و الیایب
 يدل على تتبع الشيء الامتصاص المص **ض** اقتضضت الماء ای اصبت ساعة
 نخرج و فی الحديث فاقتضها ای صباها و فی حدیث آخر ثم تفتض ای تلمسها
 فیه من احد ادبتلك الذابفة قال مالك معنى ذلك ان یسمح بها جلدھا
 فقل تفتض ای تتطفن به ماخوذ من الفضة تشبها بالبقائها و بياضھا

ظ
صیبة

الاحتكاك خویشتن را بجزئی بخاریدن و یعدی بالباء و با کسی و گوشتیدن
 الاستکال گوشتیدن و بهم در شدن مرغزار الاصطلاح بهم و اگر شد
 الافتکال کرو بار بستن الالنگال انبوهی کردن الامتکال الامتقاق
 الابتلال تر شدن الاجتلال اجمل الاحتلال فرو آمدن الاختلال بهم از
 و محلل شدن کار و نیاز مند کشتن بجزئی و یعدی بالی و نزار کشتن
 الاستلال السل الاعتلان بهانه آوردن و یعدی بالباء و بیمار شدن
 و بازداشتن از کاری و بهانه جستن و هامتعدیان الاعتلال نشسته شدن
 الاکتلال درخشیدن بخوزه و کاریدن الامتلال بریان کردن در خرد
 و بیشک دویدن الاحتمام الاهتمام الاحتمام احمم الارتمام خوردن
 از دم الزیب سخله فذهب ای ذهب بهار افعار اسه الاستتمام الشتم
 اصطمت علیه الضلوع ای استملت الاعتمام اسه سر بستن و یعدی
 بالباء و بجای رسیدن نبات و یقال للمشاب اذا طالقوا عتمم الاعتمام
 اندوهگن شدن الاقتمام هر چه بر خوان باشد خوردن واقتمت الشاة
 اكلت الاهتمام اندوهگن شدن و بیمار داشتن یقال اهتم له بامرهن
 الاختنان پنهان شدن الاستننان سگیزیدن اسپ در راه و سنت کسی رفتن

انفعال

۹۰۶

و یعدی بالیا و مسواک کردن از سنون و هوشی بیستاک به الاطنان و الاطنان
تهمت کسی را بچیزی بقول منه اظنه و اظنه و اصله اظنه فادغم
و منه احدیث لم یکن علی یظن ای یتهم و اصله یظن الاعتنان پیش
بن الاقتان نوعهای مختلف آوردن الاقتان الانتصاب یقال اقتن
الوعل اذا انتصب علی القن الاکتان پوشیده شدن الامتنان منت نهادن
و نعمت دادن و یعدیان بعلی **ومن المعتل** الاتهاب هبه فرا
پذیرفتن **ج** الاتلاج الولوج **ح** الاتضاح الوضوح **خ** الاتساح الوسع **د**
الاتحاد یکی شدن الاتقاد و عهد فرا پذیرفتن و بایکدی بیکر و عهد نهادن
در شر الاتقاد افروخته شدن آتش **ر** الاتحار علاج کردن خویش را
بو حور و هو دایو حور فی وسط الغم الاتزار کناره کردن **ظ** الاتعاط پند
گرفتن **ع** الاتذاع بنار ریختن **س** الاتراع و الاستیدن الاتساع فراخ شدن
الاتضاع فرومایه شدن و ان تحفظ رأس البعیر لتضع قدمک علی عنقه
فترکت **ف** الاتصاف صفت کردن و اتصف الشئ ای صار متواصفا
ق الاتساق فراهم آمدن و تمام شدن الاتساق قدید کردن الاتفاق
بایکدی بیکر موافقت کردن و یعدی بعلی و اتساق افتادن **ب** الاتصال

پیوسته شدن کار و فی الحقیقت من اتصل ای عادی عوی اجمالیته وهو
 ان يقول یا فلان الاتكال اعتماد کردن بر کسی و بعدی بعلى **م** الاتكال
 تا وارد شدن و بعدی عن و بعن الاتسام خویشتن را بچیزی نشان کردن
 و فی الحقیقت الموتمة و هی التي يفعل بها الوشم و كان حقها ان يقال الموتمة
 الا انها جاءت على الاصل الاتهام کسی را بچیزی تهمت کردن **ن** الاتزان
 تزلزل کردن و تر شدن الاتزان سخته فراسیدن الاتظان و ظن گرفتن **ه** الاتجاه
 متوجه شدن و آنچه له رأی ای سخن آنکه الرجل اذا اشتد جزعه من الوله
و من اليايئى الاتسار اجترار اجزور و اقتسام اعضائها الأساس خشک
 شدن **و من اللئيف المفروق** ابتداء دیت فاستدن الاتقاء حذر کردن
 و اتقاء بحقه ای سد السبيل الى نفسه بتوفيقه آياه و التركيب يدل على دفع
 شیء عن شیء بغيره **و من الاجوف** **ب** الایب بریدن بیابان و در پویشیدن
 جامه الاریاب بشک شدن الاعتياب غیبت کردن الاتیباب بنوبت
 آمدن و قصد کردن و کسی را کاری رسیدن **ت** الاحتیات فرو آمدن
 مرغ برصید و ز بودن کرک کو صفند را و انهم یختاتون اللیل ای میروند
 و یقطعون الطریق الافیات السبق على الشئ دون ائمار مأخوذ من یؤتمروا

افعال

۵۰۱

ماخوذ من القوت و یعدی بعلی الاقیات قوت گرفتن **ث** الاقیات
پسند شدن چیزی بر چیزی و دشوار شدن کار بر کسی **ج** الاحتیاج
نیارمند گشتن و یعدی بملی و باللام ایضاً عن الاخصش الاهتاج انیکتته
ح الاحتیاج از بن برکندن و ببردن شام میوه را الارتیاج شاد
شدن الامتیاج عطادادن الانتیاج النیح الارتیاد جستن از دیاد
افزون کردن و افزون شدن الاتیاد مهتر قومی را کشتن یا اسیر گرفتن و
مهتر زنان قومی را خواستن الاصطیاد صید کردن الاعتیاد خوفنا کردن
و آمدن اندوه و حزان الإقتیاد القود فی احدیث فلا یسمع امرایکتاد ان بد
الادعاه هومس الکید اخرجده علی وزن الافعال الامتیاد خوار بار خواستن
ذ الاشییاد عامه در بستن **ر** الایتیار آرمودن و ضد الایتهار ایضاً الاختیار
برگزیدن و هو فی التعدی **ک** الاستغفار **ح** الاختیار ایضاً افعال من **ح** حیره
بقال اختار الله از دیار افعال من الزیارة الاستیار برفتن و خوار بار
آوردن الاستیار انکبین رفتن و فریه شدن زشتی الاقتیار شکل بر کشیدن
الاکتیاد بنال برداشتن اسب در دیدن الامتیار خوار بار آوردن الانتیار
آهک بکار داشتن **ز** الاجتیار بکند نشتن الاحتیاز جمع کردن فی احدیث

اعطى حكم زائد ولهذا نظر الاستفاضة باد كرفتن و اما هيته شدن
 الابتراد خویشتن بآب سرد شستن الاتراجه الترد و الما منى الترد و هو
 الاشهر ويجوز الترد بالناء و كذا كل موضع اجتمع التاء مع التاء في هذا
 الباب الاتهاد باب ان ذلك آمدن و اصله من التمد و قد مر مثله الاجتلاء
 بايكد يكر شمشير زدن الاجتهاد بكو شيدن هذا اذا لم يعد و راي ضواب
 جستن و هذا استعداد الاحتشاد بوشكر دن و كرد آمدن الاحتماد و لب
 الاحتدام الارتشاد كالادب ثم جهاد ارتعاد لوفيدن الارتفاد الكسب
 الارتداد الارتلاع الازد هاد ان ذلك شمر دن عطا الاستناد پشت پيزي
 و كذا شتن و پناه با كسى و ادن و مستخرج القوم متساندين اى على ايات
 شتى و لم يكونوا تحت راية امير واحد و الباب يدل على انضمام الشئ الى
 الشئ الاضطهاد الضماد الاطراد روان شدن الاعتقاد ببند كى كرفتن
 الاعتضاد كسى را بار كرفتن و چیزی در بار و كردن و التركيب يدل على
 مخصوص ثم يستعار في موضع القوة و المعين الاعتقاد صنيعتى ساعده
 و در دل كرفتن و قرار دادن در دل و سخت شدن چیزی و الباريد كى
 على شد و بشدة و بوثق الاعتماد اعتماد كردن بر كسى و نيكه كردن بر چیزی و بعد

اعطى حكم زائد ولهذا نظر الاستفاح باد كرفتن و اما هيته شدن
 الابتراد خویشتن بآب سرد شستن الایتر اید الترد و الما منی الترد و هو
 الأشهر و يجوز الترد بالناء و كذا كل موضع اجتمع التاء مع التاء في هذا
 الباب الایتماد بآب انك آمدن و اصله من التمد و قد مر مثله الاجتلاء
 یاكد یك شمشیر زدن الاجتهاد بکوشیدن هذا اذا لم یعد و رای ضواب
 جستن و هذا استعداد الاحتشاد بوشكر دن و كرد آمدن الاحتماد و لب
 الاحتدام الارتفاع کالادب و هم جهادن الارتفاع لوفییدن الارتفاع الکسب
 الازدراد الایبتلاع الازدهاد انك شمر دن عطا الاستناد پشت پییزی
 و انك اشتن و پناه با کسی و ادن و مستخرج القوم متساندین ای علی رایات
 شتی و لم یکنوا تحت رایة امیر واحد و الباب یدر علی انضمام الشیء الی
 الشیء الاضطهاد الضمان الاطراد روان شدن الاعتقاد ببندگی گرفتن
 الاعتضاد کسی رایا گرفتن و چیزی در بار و کردن و التریب یدر علی
 مخصوص ثم یستعار فی موضع القوة و المعین الاعتقاد صنیعتی ساعده
 و در دل گرفتن و قرار دادن در دل و سخت شدن چیزی و البار یدر
 علی شد و بشدة و بوثق الاعتماد اعتماد کردن بر کسی و تکیه کردن بر چیزی و یعد

امثال

10

بعلى وقصد كذا وهو متعدي الاختار در نماز يكى شب و آنچه بدان بماند
بنيان شدن كالم جعل الكليل انفسه غدا الافتصاد الفصد الافتقاد الفقد
الاقتصاد ميا بجي نگاه داشتن الافتقاد شتر را هر يك خویش كردن الالباء
برهم نشستن الاتحاد بحسبیدن ويعدي بالى الامتداد الاجتذاب سرعة
الامتداد پهن و بلند شدن كوهان الامتداد نقد فاستدن و بيهين
چيزى بر كزیدن ذ الاتحاد ذرا گرفتن و تاء اصلية منزلة تاء الاتباع ويعدي
الى مفعول واحد وهو كثير فى القرآن وغيره والى المفعولين ايضا الثانى هو الاول
فى المعنى كقوله تم اتخذوا ايمانهم جنة وغيره وحكى عن بعضهم استخذ فلان
ارضا معنى اتخذ قيل اصله افعل فابدل السين من التاء الاولى كما ابدل التاء
مكاتها فى نبت و جاز ابدال كل واحدة منهما من اختها لانهما مهموزتان
وقيل هو استفعل من اتخذ فى ذى التاء التى هو فاء من تحذرت الاحتيا ذ
اشتاذا ان يضرب الكباش الالية حتى يرتفع فيسعد الاقتلاذ با
سعى بستدن الانباز بيكسوشدن الابدان سوى كسى يا جيزى
سعى يعدي بالى و بنفسه الابدان كشتنى كردن شتر يا ماده كه بكشتنى
سعى باشد و فى الحديث اللهم بك ابتسرت اى ابتدأت سفرى

امثال

10

بعلى وقصد كذا وهو متعدي الاختار در نماز يكى شب و آنچه بدان ماند
بينان شدن كالم جعل التليل انفسه غدا الافتصاد الفصد الافتقاد الفقد
الاقتصاد ميا بجي نگاه داشتن الافتقاد شتر را مر كس خویش كردن الالباء
برهم نشستن الاتحاد بحسبیدن ويعدي بالى الامتداد الاجتذاب سرعة
الامتداد پهن و بلند شدن كوهان الامتداد نقد فاستدن و بيهين
چيزى بر كزیدن ذ الاتحاد ذرا كرفتن و تاء اصلية منزلة تاء الاتباع ويعدي
الى مفعول واحد وهو كثير فى القرآن وغيره والى المفعولين ايضا الثانى هو الاول
فى المعنى كقوله تم اتخذوا ايمانهم جنة وغيره وحكى عن بعضهم استخذ فلان
ارضا معنى اتخذ قيل اصله اتعمل فابدل السين من التاء الاولى كما ابدل التاء
مكاتها فى نبت و جاز ابدال كل واحدة منهما من اختها لانهما مهموزتان
وقيل هو استفعل من اتخذ فى ذى التاء التى هو فاء من اتخذت الاحتمال ذ
اشتاذا ان يضرب الكباش الالية حتى يرتفع فيسعد الاقلاذ با
سعى بستدن الانباز بيكسوشدن الابدان سوى كسى يا چيزى
سعى يعدي بالى و بنفسه الابدان كشتنى كردن شتر يا ماده كه بكشتنى
سعى باشد و فى الحديث اللهم بك اتسرت اى ابتدأت سفرى

افتعال

۵۱۲

خویشین باز خریدن **ا** الاقتداء پی روی کردن مأخوذ من القدره وهی الامسه
الانتداء باجن شدن و انجمن کردن **ا** الاهتداء راه راست گرفتن **د** الاحتذاء
یکسی پی برون و بر نهاد کسی کاری کردن و تعلیم در پای کردن **ا** اغتذاء
برد **د** شدن **ر** الاذراء فریفتن **ا** الاذراء برد امیدن **ا** از در آه حقیرا **ش**
الاستراء برگزید **ا** الاستراء خریدن و فروختن **ا** الاعتراء کاری رسیدن
الافتراء دروغ فریافتن و پوستین در پوشیدن **ا** الاقتراء القرو **ا** الاکتراء
بکر فراستدن **ا** الامتراء بشک شدن و بعدی بنی و بیرون کردن باران از
ابرو شیراز پستان و تک از بستور **ر** الاعتراء خوبشستن را یکی بار خواندن
و بعدی **بالی س** الاحتشاء آشامیدن و آب از میان ریک بیرون
آوردن **ا** الاکتشاء جامه در خود پوشیدن **ش** الاحتشاء آنگه شدن
الانتشاء رشوت بستدن **ف** **ا** احتشائی فیما قول اللیل ای سار و قتم
العشاء **ا** الانتشاء مست شدن **ص** **ا** اختشاء خویشستن را خفی کردن
الاعتشاء تکیه زدن بر عصای آهنین و شمشیر بر جای عصای دست گرفتن
و سخت شدن استه و ترکیب بد لعل اصلیه صحیحین احدیما التجمع
والآخر الفرقه **ا** الانتشاء برگزیدن و دراز شدن موی **ض** **ا** الارتشاء

اقتعال

لم

و شکوه بستم و هی قریه صغیره **ل** **الاجتلاء** بیان نمودن **الاجتلاء** بچیز
که بر او عرضه کنند مگر بستن و عامه از پیش سر و پس کردن **الاجتلاء**
کیاه درود و آنچه بدان ماند **الاجتلاء** برهائیدن **الاصطلاء** گرم شدن
با کس **فلان یضطلی مناره** اذ اکان **شجاعا** **ایطاق** **الاطلاء** اندوده شدن
الاعتلاء بر زو چیزی شدن و قهر کردن **الاعتلاء** شتافتن **الافتلاء**
از شیر باز کردن و پروردن **الاکتلاء** برگزیده آمدن **الاحتواء** خویشتن
از چیزی نگاه داشتن **الارتواء** با یکدیگر تیر انداختن و انداختن شدن
و چیزی بصید انداختن **الاستواء** بصید شدن **الاعتواء** قلب الاعتناء
الانتماء گونه روی بکشتن و **الماضی** **النتی** **الانتماء** **الاعتراء** و **یعدی** **بالی**
ن **الابتناء** **البنی** **الاجتناء** **اجبی** **الإدناء** **الدنو** **الاستناء** آب کشیدن
الاضطناء و **الإطناء** و **الإضناء** **الضنی** **الاعتناء** **بتهارد** **اشتن** و **یعدی**
بالباء **الافتناء** سرمایه گرفتن **الکتناء** خود را کینت کردن و کنایت کردن
و **یعدی** **یان** **بالباء** **الاستناء** **بمینی** آمدن **الازدهاء** **الاستخفاف** و **التهاون**
بالشی **الاشتهاء** آرزو کردن **فی** **الحديث** و **انا** **التهیک** ای **اجلک** و
اعظمک **الانتهاء** و **الاستیدن** و **یعدی** **بعض** و **رسیدن** چیزی و

افعال

۵۱۶

پوشیدن زن **ا** ایتشاب بشوریده برآشیدن **خ** ایتلاخ بشوریده
شدن **ک** ایتجاد یکدیگر را فر گرفتن در جنگ **ر** ایتبار کسی را
فر گرفتن تا خرابی را کشتن دهد **ا** ایتجاز مرد فراسه شدن و بعدی بعلی
و بی حدیث و ایتجر و ای تصدقوا طالبین الاجر بزرگ و بجوز ایتجر و
ا ایتزار از او پوشیدن **ا** ایتبار با یکدیگر مشاورت کردن و فرمان نرارد
و یکدیگر را فرمودن **ف** ایتلاف با یکدیگر الف گرفتن و پیوسته شدن
ا ایتناف نو گرفتن و قوله تعالی ما ذاق آل انفا قال ابو علی هو اسم الفاعل
من ایتنفت الکلام اذ ایتداته و القیاس ان یکون من انف قال
تیمیچی اسم الفاعل علی غیر قیاس کفقیس من افتقر و شدید من اشتد **ق**
ا ایتراق بخواب شدن **ا** ایتلاق در خشیدن **ک** ایتفاک بر کردیدن
و بر کرد اندن فلان یا تیک ای یشت علی ایل اذ بار کبها و کذک اذ
قام علیها و فیما یصلحها **ا** ایتکال خورده شدن دندان و سرف و آنچه
بدان مانند و فلان یا تیکل من الغضب ای یحترق و یبوق **م** ایتد امر
الاصطیاع و بعدی بالباء او نظم علیه ای احتبس بطنه **ن** ایتمان
افیند داشتن **و من المضاعف المهموز الفایح** **ا** ایتجاج

افروخته شدن آتش الیبترا از جو شیبندند یک الیبتضاض بچاره کرد اینند
 و یعدی بالی الیبتکار گرم شدن روز الیبتتام الیبتدآ **و من الیبتجوب**
المهموز الناء الیبتیاب ساختن الیبتیال ساختن و نیکو کردن بعیز **و**
من الناقص المهموز الناء الیبتساء الیبتدآ و یعدی بالباء الیبت
 بد شدن استخوان از شکستگی الیبتلاء تقصیر کردن و یعدی بعی و سو کند
 خوردن **و من المهموز العین ب** الیبتدآ بزد آشتن الیبتآب
 اندوهگن شدن **ب** الیبتات باطل گفتن بر کسی و یعدی بعنی و مستبد
 برای خویش و یعدی بالباء اذ اخذت هاتین الیبتین من الفوت بقدر همز و اما
 لیس بهموز و ان اخذت هاتین غیره فهو علی الاصل **د** الیبتیاد کر زیدن از نیاز که
 و فری الیبتیاد بریان کردن گوشت الیبتیاد نیگی کسب کردن **ر** الیبتیاد خفی
 نهادن الیبتسار کشنده خویش از الیبتکشتن الیبتیاد ایه گرفتن **س** الیبتیاس
 نالیدن و اندوهگن و کازه شدن الیبتیاس مهتر شدن **ش** الیبتیاس
 و افس شدن **ق** الیبتیاق از چشم **ب** الیبتیاق نقل گرفتن **م** الیبتیاس
 پوسته شدن بایکدیگر **و من المعتل المهموز العین ب** الیبتآب
 شرم داشتن **د** الیبتاد آهستگی کردن **س** الیبتاس الیبتس **و من الناقص**

کوشه ظم

انتقال

۵۴۸

الارتاء و ابرزدن الاشتاء از پیش بشدن و کوش فراداشتن الآت
درنگی شدن و مفلن شدن الانتاء التای بالمعین **ومن المهموز اللام**
ب لا یفتیء پنهان شدن الارتاء دیده بانی کرده و بر دیده شدن
الاسم و خر خریدن از بهر خوردن الکتباء فله خوردن بجهت کوسفتن
الاحتفاء فریفتن و یعدی باللام و اختناک من فلان ای استبرقت خوفاً او
سحیاء **ث** الارتاء شوریده شدن و مهتر شدن و سبب شدن شیر
ج الاجتاء النجاد ابتداء آغاز کردن و الباب یدل علی افتتاح الشئ
اجتراء دلیر شدن و یعدی بعلی الافتراء بر خواندن **ز** الاجتراء پسند
کردن و یعدی بالباء **س** الانتساء دور و افس شدن **ش** اجتثاتی البلا
واجتثاتیها اذالم توافقک **ف** الاجتفاء برکندن چیزی و بیلنداختن آن
الاحتفاء مثله الإدقاء بالکس کرم شدن الکتفاء شکون کردن او ای الاستلاء مسکه
گرددن کد اختن الکتلاء الاحتراز و یعدی بمن الاستلاء پر شدن **م** الائماء کون
بدری کشتن بچون ان یكون الهمز اصلاً و یجوز ان یكون بدل لامن العین و الماضي
التمی **ن** الاضطاء شرم داشتن **و من المعتل المهموز اللام** الانتزاء
بارده شدن فی احدث و ابتط العسایق یقال و طیت الشئ فانبطأ ای هیأته

فتحمياً أراد كل ظلام القمشاء وواطأ بعض الظلام بعضاً الانتكاء نكبه كوزن
 ويعدي بجلى ومن **الاجوف المهموز اللام** الاستيلاء المندو هكن شد

باب الانفعال ب الانتحاب برفق ايك و

خون از بينى الانجذاب كشد وينك برفق الانتحاب بخشيد شد

الانتراب در سرب شدن الانتحاب ريخته شدن آب انكبت الناقة

اى اسرفت في سيرها كالتفاح من جلدھا الانتحاب دميدن خون الانتحاب

السيلان الانتحاب شاخ زدن و مردن و پراكندن شدن الانتحاب سخت شدن

الانقلاب بریده شدن و ستاره از جای برفق الانقلاب و المنقلب و كرديدن

انكبت الرجل اى اجتمع وكل ما انصب في شئ فقد انكبت فيه **ت** الانتحاب

برسرافقادن الانسبات بخته شدن بخروما الانصالات بكدن شدن و يعدي بجلى

الانفلات برستن و يعدي بجلى فى اسديت ان ينكفت اهل المغرب اى ينصرفون

الى مزار لهم يقال كفت الشئ وانكفت اى ضمته فانضم **ث** الانتحاب برايك بخته شدن

الانحنات شكسته شدن ياد و ياشدن و الاسم منه انحث **الانحنات** سوزيدن

نهادن الانفراش پاره پاره شدن الانفعاث بيوفتيدن ديوار از اصل **ج** الانتحاب

شكاته شدن الانبلاج صبح بدميدن الانخضاج التهاب الرجل غيظا و منته

الانفعال

بد
الغيط

الحديث من شأن ان يخرج فليخرج اي يتعد من الغيط وينشق ووقوع
 الرجل وغيره للجب ايضا الاندراج الانقراض نزل سدج اي مدور و اندج
 اذا دخل في الشيء واستوفيه الانزعاج انكحة شدة الانساج خراشيد شدة
 الانساج شكافة شدة الانساج بالانحوع الانسراج شكافة شدة وفراج
 الانسراج الانعطاف انجحت ساقاه في المشي اي انفتحت الانسراج اندوه وشد
 الحذيث وهو اشد انفضاجا اي اشد استرخاء وضعفاج الانبطاح بروى
 اقدان الانسراج سنان مبروى افايد الانسراج روان شدن در رفتن
 وبرهنه شدن والمنسرج جنس من العروض السطح الرجل امتد على تناه و
 لم يتحرك الانسراج كشاده دل شدن الانسراج هويدا شدن الانسراج
 كونه برسوختن انضج ما بين القوم اي تباعد الانفتاح وكشاده شدن
 الانسراج كشاده دل شدن وفراج شده في الانسراج ميان پای از هم باز نهادن
 از درد الانسراج التقيح الانسراج بيرون آمدن از چيزى ويكز شدن ما
 الانسراج كوفه شدن الانسراج بنجته شدن الانسراج تباه شدن عقد
 وانهم بشدن چيزى الانسراج كوفته شدن خور و خرما و كوهان شتر
 و الانسراج بكز شدن در رفتن و بعدى بنى و كنه شدن جامه الانسراج

الانفراد الانقضاء بدرو آمدن الانقضاء بسته شدن عمدت الشی فانقضاء
 ای ائمه بعد یعتمد علیه الانفراد تنها شدن الانقضاء فرود و بعد من الانقضاء
 شکسته شدن الانتظار پریده شدن الانتظار در ما بر او فسادن فی احمد است
 فتره منتظر ای منتظر الانتظار شریدن خون الانتظار ای وجود الانتظار در
 سورخ شدن الانتظار بر آما هیده شدن و بنشیب فرو شدن الانتظار
 برهنه شدن چیزی و ترکیب بدل علی کشف الشی الانتظار باز زده شدن
 الانتظار و الانتظار فرود هشته شدن و اندر بعد و اذ السرع بعض
 الاسراع الانتظار و اشدن پلش سر از موی الانتظار اسیر شدن الانتظار
 و شکرده شدن و شتافتن اسب الانتظار کراخته شدن الانتظار سیره شدن
 الانتظار خاک آلود شدن الانتظار ریش شدن الانتظار باب فرو شدن
 الانتظار شریدن آب و الباب بدل علی الفتح فی الشی الانتظار شکافته شدن
 و ترکیب بدل علی فتح شی و ابراز الانتظار دهن شکوفه و اشدن الانتظار
 بانداز شدن الانتظار پوست و اشدن الانتظار از بن بویگانه شدن بویگانه
 فروریخته شدن و نیک دیدن الانتظار شکسته شدن الانتظار ریزان
 شدن آب الانتظار و اداشته شدن و بحجاز شدن الاملاز الانتظار

انفعال

۵۲۲

الانفعال مطاوع **هـ** الحرف **س** الانجاس الانقار في الحديث وانخلت
منه اي تواريت عنه واصل الخوس الانقباض والتأخر الانطماس
ناپديد شدن الانعكاس واسكونه شدن الانغماس بآب فرو شدن و
الانقاس مثله وفرو شدن ثريا الانكياس انباشته شدن الانكاس الانكبا
وقد انكرس في الشيء اذا دخل فيه مثنا الانغلاص نوس شدن الاماس
بهان شدن **ش** الانكاش شتافتن وپوش کردن **ص** الانخاض بسیدن
اماس الاندلاص بيوفادن چیزی از دست املص الشيء اذنت بسرعة
ض الانخفاص فرو داشته شدن وخفض شدن بحرف الانغاض الانغضا
انقباض گرفته شدن و انقبض الشيء صار مقبوضا الانقراض سپري شدن
ط الانبساط بساخ شدن وپهن واشدن انخرط الفرس في سيرة اي
لج و انخرط علينا فلان اذا نذر بالقول الشيء و انخرط جسمه اي دق
الانكشاف ينم بشدن في الحديث و امر ط ق و ذ السهم اي سقط ريشه
الانمطاط موي شدن في الحديث المنمط اي لم يكن بالبائن الطول يقال
انمط النهار اي امتد الانمطاط فرو آمدن **ع** الانخلاع الانكشاف
انخرع فریفته شدن الانخرع شكافته شدن و از جای بیامدن ^{کشف}

الانخراع بریده شدن رسن از یمه الانخلاع از جای بیامدن کشف
 الانداع در پیش شدن الاندفاع سبوخته شدن و نیک برفتن و در حدیث
 خوض کردن الاندلاع زمان از دهان بیرون آمدن و شکم پیش بیاوردن
الانسلع و الانصداع و الانقلاع شکافه شدن الانقراع و الانستادن
الانفشاء باز شدن الانقطاع بریده شدن و انقطع به منقطع اذا
 عجز عن سفره من بقعه ذهب او قامت علیه و اتاه امر لایقدر علی ان
 يتحرك الانقلاع برکنده شدن الانقماع مقهور شدن و فی الحدیث
انقماعن ای تغیبین و یودی تقمن و مناها و احد الانقلاع زود رفتن
الانفجاع شکسته شدن انفج انبرغ الریح ای جاء اوله الاندباغ براسته شدن
الانصباغ زنیکن شدن الانفشاء پراکنده شدن ف الانجواف الانقلاع
الانحراف بکشتن و پعدی یعنی و کوز شدن انحسف الشئ اذا انفتت فی
 يدک الاعتساف بزین فرو شدن الانصراف و المنصرف باز کشتن
الانعطاف بدو در آمدن الانعقاف مثله الانعراف الانصراف ف
 در گرد شدن الانقصاف سبوخته شدن و منه احدیث من انقصافهم
 ای من رحمتهم و فعلتهم انقصاف احارط ای انقلع من اصله الانکشاف

انفعال

لک

الانحسار ق الانبثاق بوجهی شدن بند آب الانبعاث شکافتن شدن
میغ بیاران وان ینبعق علیک الشیء مفاجأة وانت لا تشعر به الانبلاق
گسده شدن در انحاق کشاده شدن بازار که گفته شدن جامه
الانحراق دریده شدن الانحراق خوء شدن الاندماق خروج الرحم
بعد الولادة الاندماق ریخته شدن الاندلاق شمشیر از نیام و امعا
الاشکم بیرون آمدن و در پیش شدن و نگاه سیل و خیل فرو گرفتن کسی را
الانزهاق الذموق الانزباق الانزباب الانزراق بایسر شدن پالان شتر
الانزعاق بترسیدن الانزهاق و ثوب الدابة بن الضرب او التقاد
الانسحاق سوده شدن الانسحاق در فاشدن الانصفاق الانضراب
و فی احدیث فانطبق علیهم الانطباق التطبيق ومعناه انسده علیهم
الغاد الانطلاق بترسیدن الانعفاق الانعطاف الانفلاق بسته شدن در
الانقباق از هم بار شدن الانفراق از هم جدا شدن الانفلاق شکافتن
شدن الانفراة فراح باز شدن و منه احدیث فیستخفق له ای یقیح و
یتبع الانحاق سست شدن الانفلاق نسو شدن و انملق منی ای افلت
الابتلاک بر بلا شدن الانسلاک کرد آمدن چین و در چین

الانفراک سست شدن دوش الانفراک در دیده شدن پرده انفراک
 الرجل فی الامر ای جد و ج ^{شدن} الانفراک بریده شدن الانفراک شکافه
 الانفراک بر زمین افاده الانفراک استافتن و کرمختن و فی اکویش ^{مخلد}
 ای بقلب الانفراک سست یا مانده شدن از چیزی و بریده شدن ^{خال}
 الدخون و لیس بالفصح اندمان به شدن از بیماری الانفراک ریخته ^{شدن}
 آب الانفراک نسو شدن سیم و یقال للخطیب ^{شدن} انفراک بالکلام اذا حری
 الانفراک فرو هشته چامه و موی الانفراک بکشتن و بعدی بعن
 الانفراک تافه شدن و الانفراک ایضا الانفراک جدا و اشدن الانفراک کرده
 الانفراک فرود دیدن اشک الانفراک دندان پیشین بیوفتیدن
 الانفراک رخنه شدن الانفراک بریده شدن الانفراک بجزم شدن حرف
 الانفراک الانفراک الانفراک شکسته شدن الانفراک شکسته شدن
 الانفراک شکافه و رخنه شدن الانفراک ریخته شدن آب و اشک
 الانفراک شکافه شدن الانفراک الانفراک ستمه فاید برفتن
 الانفراک نگاه داشته شدن الانفراک شکسته شدن بی جد ای
 الانفراک در آمدن الانفراک شتافتن الانفراک خشیده شدن

انفعال

۵۲۱

الانقسام شکستن با جدایی الکتام **انجمت** عینه ای **دمعت**
 الانهدام ویران شدن **انهمز** بهمزمت شدن و شکسته شدن
انهمز نام کوارنده شدن طعام **ن** لاند فان اناشته شدن **الانفطان**
 کنده شدن پوست **ومن المضاعف ب** الانصباب ریخته شدن
الانکباب بر روی افتادن و بر چیزی اقبال کردن **ت** الاینتات بریده
 شدن **الانفقات** خوردند شدن **ث** الاینتات پراکنده شدن **ج**
 المنخجة القوس التي تلین وترها عن کبد ها **الانجاج** پاشیده شدن **مداد**
 از قلم **ح** **الاندحاح** فراخ شدن **الانفاح** ریخته شدن **د** **الانسداد**
 بسته شدن **الانفداد** شکافته شدن **الانهداد** شکسته شدن **ذ** **الانجذاد**
 بریده شدن **ر** **الانجراد** کشیده شدن و بجز شدن **س** **الانبساط**
 پراکنده شدن **الانحسار** پراکنده و فرو بریده شدن **الاندساس** در
 زمین خاک شدن **ش** **الانفشاش** آماه فرو نشستن و بیرون شدن
 باد از بر محمد **ص** **الانکسار** عن الامر **ص** **الانخصاص** ریزیده شدن **موی**
ض **الانفضاض** **الانفضال** **الانفضاض** فرو خو ابا بنده شدن چشم **انفضا**
ض **الانفضاض** بنا و رفتن ستاره و فرو آمدن مرغ و آسیب بر چیزی **الانفضاض**

شکسته شدن **ط** الانحطاط شتافتن و فرو آمدن و انحطاط السعوط غیره

الانحطاط شکافته شدن الانحطاط باب فرو شدن **ط** فی الحدیث

فانشطت ای فاندکیت ای صارت ذات شیطیه **ع** الانتعاع بیرون آمدن

فی اردهن و خون از بینی جواحت **ب** الاندفاع کوفته شدن الانشقاق

شکافته شدن و پراکنده شدن کار الانعقاق شکافته شدن الانعقاق

کشاده شدن **ک** الانفکال از جای نبشیدن عضوی و آزاد کردن و **م**

انفک تفعل کذا ای ما تزال انفک صلا المرأة اذ انفج عند الولادة

ل الانحلال کشاده بشدن الانسلاان از میان چیزی بیرون آمدن

الانسلاان روان شدن الانعلاان در میان چیزی شدن و یعدی بعینه

الانفلال شکسته شدن الانکلال بکاریدن و درفشیدن برق و انفلت

السماء ای صببت و انفلت المطر سلا بشدة و الباب یدل علی رفع صوت

م الانهام گذاخته شدن تن و انتم علیه ای انثال الانهام باهم آمدن

الانهام پوشیده شدن الانهام گذاخته شدن **و من الاحه ق ب**

الانجیاب و اشدن ابرو بنم و مانند آن الانسیاب رفتن آب و مار و آنچه

بدان مانند الانقیاب بدو و اشدن خایم و شورانچی بوی فرو شدن

انفعال

OKA

ت الانصيات انفعال من الصوت ومنه قولهم **رُعي** فانصات اذا اجاب وابل كانه صوت به فانفعل ودران بكشيدن دروا في كسي

ث الامنيات كداخته شدن چيزي در آب **ج** الانفياح الانعطاف

ح الانشياح فراخ شدن و بگذاشتن و شكافته شدن و هذا في الحديث **هـ** في قوله فانصاحت الصخرة و اصله انصاحت و الصا

ز حدثت الشين ومن رواه باخاء المعجمه فقد غلط الانصياح شكافته شدن و روشن شدن **ح** في الحديث فهو منضاح يقال انضاح الماء و انضخ

اي انصب **د** الانقياد كشيده شدن و تن بردادن **ر** الانقياد كسفيدن

الانقياد و بران شدن چاه الاميار پيوفتدن موي الانقياد ريبده شدن

ز الانقياد بكشتن از چيزي و بعدئ بعدئ الاميان جدا و اشدين **س**

الاندياسم كه فته شدن خرمن الانقياس دروان شدن برقياس و بانداره

شدن **ش** الانقياس رويدن و بعدئ بعدئ **ص** الانقياس الانقياس

و در في الحديث انقياس انسلال الشيء من اليد الانقياس ريبده

شدن و از بن بر كنده شدن **ض** الانقياس كم شدن آب الانقياس

شكافته شدن چاه و ديوار و حايه مرغ و دندان از درازنا الانقياس

الانشياح م

اصحاح

شکسته شدن استخوان پس از جبرج **الانبياع** یا ژنده شدن **الانبياع**
 السبع **الانبياع** و اگر دیدن و برآند شدن **الانبياع** بر خویشتن
 بچیدن دوزخ **الانبياع** متواشمن **الانبياع** رفتن سر **انبياع**
 بکوفرو شدن و **الساع** له ما فعل ای **ساع** **ق** ابتاقت عليهم بائنة شتر
 ای انتفتق و ابتاقت عليهم الذهراي هجم عليهم بالداهية كما يخرج الصبي
 من البوق قال ابن فارس هذا التركيب ليس باصل و روی ان القاف بدل
 من اجم **الانبياع** روان شدن **الانبياع** سو فار تیر شکسته شدن
الانبياع ریخته شدن خاک و فرافاریده شدن مردم از هر جای
الانبياع اجولان **الانبياع** یا از جای با جای نقل کردن و اندال بطنه
 ای استرخي **الانبياع** فراتر شدن و جدا داشتن **الانبياع** سبک
 از جای بیامدن **الانبياع** ریخته شدن **الانبياع** نظره **الانبياع**
 شدن و در چیزی شدن **ومن الناقص** **الانبياع** محوده شدن
خ **الانبياع** بیزار شدن **الانبياع** پیش آمدن و دیده **الانبياع**
 و اشدن **الانبياع** شکافه شدن **ص** **الانبياع** بکد شتن سرما
ض **الانبياع** سپری شدن و بسر آمدن **الانبياع** **الانبياع**

انفعال

جواب باز دادن عن الاخفش **ع** يقال انبغى لك ان تفعل كذا اي طأوعك
وانقاد لك فعل از وينبغي لك ان يتسهل لك واضل من قولهم بغيت
الشيء طلبته ثم الشيء ^{بمعناه} ينبغي اي سهل وحل كما تقول كنهه فانكسر ولم
يستعمل من هذه الكلمة الا الماضي والمستقبل **ل** الانجلاء واشدن غم و
مبغ و آنچه بدان ماند انجلاء دروده شدن انسا ز بي اندوه شدن
بي عشق شدن **م** الانصماء ريخته شدن ويعدى بعلى الانكفاء پنهان شدن
ن الانشاء و اگرديدن و بدو در آمدن الانخفاء **م** انعطاف **ومن**
اللفيف المقرون ز الانزواء با هم آمدن و بيكسو مى شدن **ش**
الانشواء بر يان شدن **ط** الانطواء در نورديدن شدن **ع** الانقواء مملوع
عويت رأس الناقة اذ **الجمحة** الانهواء الهوى وهو السقوط **ومن**
المهموز **ع** **ط** **ظ** **الانباط** بدو در آمدن **ومن** **الاجوف المهموز**
الفاء **الانبا** ياد بدو در آمدن **ومن** **المهموز العين ج** **الانداج**
در ياد **ش** **ر** **ج** **شك** **ومن** **الناقص المهموز العين** **الانشقاف**
ومن **المهموز اللام** **الانسباء** از چينى بيرون آمدن **اندر آ**
ناگاه در آمدن بر كسى او كوز شدن **انخساء** دور شدن **الانطفاء**

فرو مردن آتش الانكفاء واكشتن و فی احدیث انكفاء لونه ای تغییر

عن حاله **بَابُ** **الِاسْتِفْعَالِ** **بَابُ** **الِاسْتِجْلَابِ**

الاجتلاب الاستجاب فراپردازی کردن الاستجاب الامتناع

الاستحلاب شیر بیرون آوردن از پستان و فراهم آمدن مردمان

و هذانی احدیث الاستحلاب کلاه بریدن الاستذنا ب و بنال کسی یا

از چیزی گرفتن الاسترها ب ترسایدن الاستصحاب صحبت کسی یا

از چیزی خواستن و کل شیء لآئم شیا فقد استصحبه الاستصعاب

صعب شدن و یعدی بعلی و صعب آمدن الاستفرا ب سبب ^{سند}

شدن انکین الاستطراب نیک طرب کردن الاستعتاب از کسی ^{سند}

که ترا خشنود کند و آشی خواستن و معنی الاعتاب ایضا الاستعجاب

شکفتی نمودن و یعدی بمن الاستعذاب خوش آمدن و دیگر چیزها

و آب خوش کشیدن الاستعرا ب بیابی شدن و فی احدیث الاستعرا ب

ای ایفا شای الاستعساب بکشن آمدن اسپ الاستفرا ب سخت ^{سند}

و غربت آمدن الاستکتاب نوشتن چیزی خواستن

الاستثبات التثبت فی احدیث استثنیت الناس ای طلب منهم التثبوت

الاستفعال

الاستفعال

ن الاستحداث نوکرفتن و نوآوردن **ا** الاستحاث التصدقات للشئ
ج الاستخراج بیرون کردن و بیرون کردن خواستن و بیرون آوردن
رای و علم **ا** الاستدراج اندک اندک نزدیک کردن ایند ز خدای بنده را بخشم و
عقوبت خود **ا** الاستسباح ناشیرین آمدن **ا** الاستعلاج رفت پوست بشدن
ز الاستتهاج اقتدا کردن بکسی در رفتار و هویدا شدن راه فی **ا** الحدیث حین
استفراج لہ الرأی ای قوی و اتساع ماخوذ من هرج الفرس اذ اکثر حروبہ
ح فی **ا** الحدیث اذ **ا** استجج اللیل ای یقبل ظلمة اللیل و جج اللیل اول ما
یظلم **ا** الاستجراح تباہ شدن **ا** الاستصباح چراغ فرامرفتن و یعدی بالباء
ا الاستصلاح نیک شدن و نیک آمدن چیزها **ا** الاستفتاح نصرت خواستن
و وادخواستن آنچه بر تو مشکل باشد از قرآن فی **ا** الحدیث **ا** استقلی بامرک
ای اظفری و فونی و استبدی بامرک **ا** الاستمناع عطاخواستن
ا الاستنباح بیانک آوردن سک **ا** الاستیجاح رو کردن حاجت خواستن
ا الاستصاح کسی را نامع شمردن و از کسی نصیحت خواستن **ا** الاستسکاح الکاح
خ **ا** الاستصراخ فریادخواستن **ا** الاستفراخ و اگر رفتن بکوتر از بهر بچ
ا الاستسباح سخت کردن **د** الاستیعاد دور شدن بود و دور شدن

و در دمی چستی الاستیجاد بدره آمدن و استوار شدن و فراغ آمدن قوم
الاستیجاد ستودن خواستن الاستیجاد راه راست خواستن الاستیجاد یادگار
خواستن الاستیجاد نیک بختی خواستن و نیک بختی خواستن و یاری خواستن
الاستیجاد کشتی کردن خواستن الاستیجاد کوهی خواستن و کوه آوردن و
 حاضر آمدن خواستن و قد استشهد فلان فی سبیل الله ای قتل الاستیجاد
خواستن از پیش دشمن بهزیمت بدادن برای فریفتن ویرا و یعدی بالله
الاستیجاد بندگی گرفتن فی الاستیجاد و استعاضد البریر ای بختیبه
 من شجرة للاكل و اصل العضا لقطع الاستیجاد آنها و اشدن بچیزی
الاستیجاد تباه شدن و تباه شدن خواستن الاستیجاد افزونی خواستن
 و افزونی کردن الاستیجاد یاری خواستن و قوی شدن پس از ضعف و دلیر
 شدن بر کسی پس از شکوه الاستیجاد شعر خواندن خواستن الاستیجاد تمام
 کار بستن فرای خواستن الاستیجاد برهائیدن الاستیجاد الاستیجاد
الاستیجاد بیناد ل شدن و یعدی بنی الاستیجاد مصدر الاستیجاد الرجل
 بثوبه اذ ارد طرفه بین رجليه الی محرتة و الکل بذسه ای جعله بین فذیه
الاستیجاد الاستیجاد استیجاد کردن الاستیجاد سخت شدن کل چون سنگ

ای

استغفار

استغفار

فمن ذنوبه يتوب

الاستغفار مانده شدن الاستغفار حاضر آمدن خواستن و در این حدیث است
 الاستغفار یکدن آمدن جوی الاستغفار حقیق در اشتن الاستغفار خبر خوا
 الاستغفار الاستغفار الاستد بار از بی فراشدن الاستد کار یاد کردن خوا
 الاستغفار افسوس داشتن الاستغفار الرفع و الارتفاع جمدا و منه عذائره
 الزای جعله من المتعدی و من زوی بالکسر جعله من اللانم و الباب يدل على
 القتال في الشيء عن الطريقة المستقيمة الاستغفار درد لکرفتن بيم الاستغفار
 خورد و خواشردن الاستغفار یاری خواستن بکسی و تعدی بالباء و از بن
 بگردن الاستغفار اشک فرو آوردن و خواب بکسی کفین تا بگذارد فی الحدیث
 ان النبي صلى الله عليه وآله وسلم استغذرت ابا بكر من عايشة اى طلب ان يعذرت
 منها اى يصفه منها كما عبت عليها في شيء فقال لابي بكر كن عذيري منها ان ادبتها
 اى لم تعذري انما ياتي الى من المكروه او لم تعذري ان عابتها على سوء قولها
 الاستغفار آبادان کردن خواستن و زندگانی دادن و منه استغفرکم فيها
 و قبا جعلكم عارها الاستغفار پای گیر شدن جای فی الحدیث المستغفر يقال
 استغذرت اى طلب اكثر مما اعطى الاستغفار آمرزش خواستن و تعدی الى
 المنعول الثاني من او اللام وهو الاصل و بنفسه محذوف
 محذوف

في البحر وكان النجاشي

فی القیاس ان یتعدی الی منقولین بطریق الإصالة لان غفر متعد و سین
 الاستفعال یزیده مفعولاً الاستکتاب و الاستبطان و غیرهما الاستفسار
 تفسیر کردن خواستن الاستقدار تقدیر کردن خواستن الاستقدار چیزی را
 آمدن الاستقصار سعی را کوتاه آمدن و مقصر آمدن الاستقطار چکیدن خوا
 استکیار کردن کشتی کردن الاستکثار بسیار خواستن و چیزی را بسیار
 آمدن الاستمخار استقبال الریح بالانف و جاء فی الحدیث استدر بار
 الریح الاستطاریار ان خواستن فی الحدیث یستتر عند بونه الاستنتاد
 کلا اجتناب مره بعد اخوی یعنی الاستبراء الاستنثار دیدن بینی
 الاستفسار بالکس شدن الاستنصار یاری خواستن الاستنظار مهلت
 خواستن الاستنفار بومیدن و برمانیدن و بیرون شدن خواستن الاستنکا
 ناشناختن الاستنهار فریاح شدن الاستنثار موع کردن یقال استنهر فلان
 بالشراب و فی الحدیث اغوزبک من ان اکون من المستنهرین یقال استنهر
 فلان فهو مستنهر اذا کان کثیراً الباطیل ^{و القهر الکس الباطل} الاستنعار بوشکر کردن در کاری
 الاستنجاز رؤا کردن حاجت خواستن **س** استحلل الذبث اذا غطی الارض
 بکثرت و الرجل الخوف اذا لم یفارقه و منه الحدیث استحللنا الخوف مأخوذ

استفعال

۴۰۰

من اجلس الاستنجاس التجسس في المعنى واحكم **ش** الاستحاش سخن
ختمکن شدن استکرشت الانجفة لان الکوش تسمى انجفة مالم يأكل اجد في فاذا
اکل یستی کرشا وقد استکرشت **ص** الاستلاص ویش کردن از بهر خود استروفا
ارزان شمردن و خریدن الاستفراص طلب الافرصة الاستفصا کم کردن خوا
ض الاستفراض عرضه کردن خواستن و هر که پیش آید یکستن ومنه اکتد
فاستعرضهم الخواج و یاعطادادن و آنچه بدان ماند الاستفراض و امر
خواستن استنفضت المكان ای نظرت جميع ما فيه و استنفض القوم ای
اخرجوا النفیضة و هی الطلیعة و فی احديث استنفض فیها ای استنجی مأخوذ
من النفض الاستنفاض برخاستن خواستن **ط** الاستحاط کشتی کردن شتر
الاستنباط بیرون آوردن آب و رای و علم و جزان و بنطی شدن و منه اکتد
لاستنبط الی لاشبهوا بالنبط و فی احديث لیستنهطها ای یطلب نسائها
و نتاجها و التریب یدل علی استخراج الشی **ظ** الاستحفاظ یاد گرفتن و یاد گرفتن
خواستن الاستغلاظ ستر شدن و ناخریدن جامه از بهر زفتی و وی
ع الاستبذاع بدیع شمردن الاستبشاع ناخوش شمردن چیزی الاستبذاع
اخریان فرادادن و نوع من نکاح اهل اجمالیة و هو فی احديث الاستبذاع

پس روی خواستن الاستیجاع از آمدن خواستن و فراهم آمدن بهین از
هر جای الاسترفاع و اد اشق زیدی خواستن الاسترجاع آن آند و الیه
راجعون گفتند و حالت مصیبت و غیر گرفتن چیزی که فراهم آید باشد الاسترفاع
دایه گرفتن فرزند الاسترفاع پیرو آمدن جامه الاستشفاع شفاعت کردن
خواستن الاستشفاع شنیع شدن الاستصباح الصبح الاستطلاع دیدن
کردن خواستن استتفطت الشئ وجدته قطعاً الاستقراع کشش خواستن
از کسی و بکشن آمدن ماده کا و الاستقطاع اقطاع خواستن و هو فی احد
الاستقلاع القلع الاستمتاع برخورداری گرفتن و بعدی بالباء الاستنفاع
بانگ بر آمدن و فراهم آمدن آب و بایستادن آن در جای و منه احدیث اذا
استنفعت نفس المؤمن یعنی اذا اجتمعت فی فیه حتی ترید یخرج کما استنفع
بالماء فی قراره و النفس الروح ههنا و چیزی در آب آغشتن و الاستنقع و
استنفعت فی الفدر برای نزلت فیه و اعتسلت کانتک ثبت فیه لتتبرد و الباب
یدل علی استقرار شیء کالمایح فی قراره ای علی صوت ع الاستفراع هه توار ای
خویشتن کار بستن و بهی شدن تن خواستن از فرزند وینها که در طبیعت باشد
ف الاستحصاف استوار شدن اه استخلاف سو کند دادن الاستحلاف

استفعال

۴۱

ایستیدن بجای کسی و خلیفه کردن و آب بر کشیدن الاستردا اش
از پی در نشانیدن خواستن الاسترعاف التقدّم و ادماء احمی میسّم
البعیر الاستسلف سلف خواستن الاستشراف ان ترفع البصر نحو
الشیء و تنظر الیه و تنبسط کتک فوقه با جبک کالذی یستظل من
الشمس و استشرفت الیهم ای تعینتها الاستصراف یگردانیدن الاستصراف
الاستضعاف ضعیف یافتن و شمردن الاستطراف طرفه شمردن و نوگردن
الاستعراف آشنایی فرادادن الاستعطاف مهریائی کردن خواستن
الاستقداف دشنام دادن خواستن الاستطاف الاستحلاط الاستنظاف
هد پاک فراستدن و پاک شمردن الاستنکاف نک داشتن الاستهداف نشانه
چیزی شدن و پعدی باللام الاستحاق احمق شمردن الاستزاق
روزی چیزی الاستطراق کشتن بعاریت الاستطلاق کشتار شدن
شکم الاستفراق همه را فرار سیدن و فرار رفتن الاستفلاق بسته شدن و بعد
بعلی الاستحاق دعوی کردن که فرزند آن منسبت فی احدیث و الاستحلاق
آخوذ من خلق اجدی امه اذ ارضعها آب بلماد ببینی باز کشیدن الاستنطاق
سخن گفتن خواستن و سخن گفتن با کسی الاستساق و ادر یافتن چیزی

الاستنطاق

الاستسحال خندیدن الاستسحال چنگ در زردن و یعدی بالباء الاستسحال
 هلاک کردن **ل** الاستسحال بدل گرفتن الاستسحال تن بر مرکب یا بر زخم نهادن
 الاستسحال ی نیاز کشتن خرما بن از آید اذن مأخوذ من البعل وهو النخل
 الذی یشرّب به روقه من غیر سقی و اسماء وقیل الذی یسقی السماء و الاول
 اصح یقال بنی شیبان استسحلها السواحل لانهم كانوا انزلین بسط البحر
 لا یصل الیهم السلطان یفعلون ما یثمروا الاستسحال کران داشتن و کران شدن
 الاستسحال بکشتن آمدن دده ماده الاستسحال شتر کشتن الاستسحال نادان
 شمردن و سبک داشتن و فی الحدیث من استسحل مؤمناً فلیه اثمه ای
 جمله علی الجهل یعنی من جمله علی شیء لیس من فلقه فیغضب الاستسحال برداشتن
 خواستن الاستسحال طلب الإخبار الاستسحال اندر آمدن خواستن
 الاستسحال پیاده شدن خواستن الاستسحال پایان برگردن استسحال
 الاستسحال استسحال شدن و یعدی بابی و فرو هشته شدن موی الاستسحال
 از پی یکدیگر فریاد کردن کوسفند و استسحال ای خرج فی اول الوعیل استسحلت
 المرأة صارت سعالاً صحیحاً بکذیة الاستسحال آسان شمردن
 الاستسحال اثباتن خواستن و در پیش شدن الاستسحال انکین خواستن

استفعال

الم

الاستفعال عاقل شمر دن الاستعمال بر کار داشتن و کار بستن الاستفسار
شوی آمدن بجایه الاستفصال بزرگ شدن کار الاستفصال ناکس شمر دن
الاستفضال افزون آوردن الاستقیال پیش باز شدن الاستقتال قلة البلاء
بالموت للشجاعة الاستكمال تمام کردن الاستمهال مهلت خواستن الاستنبال
تیر خواستن الاستنتال در پیش شدن و ساخته شدن کاری را و هذا
یعدی باللام الاستتجال با چشمه آب شدن جای الاستنزال فرو آمدن
خواستن و استنز فلان ای حط من رتبه الاستنصال بیرون کردن
الاستفصال عطا و غنیمت خواستن الاستنباهم بقیه شدن و یعدی
بعلی الاستحرام بکشن آمدن میبش و کذلک کل انی من ذوات الطلف
خاصة الاستحکام استوار کردن الاستخدام خدمت خواستن الاسترها
بخشایش کردن خواستن الاستسلام کردن نهادن و یعدی باللام
الاستطعام خوردن استخانت خواستن و منه احدیث ان استطعتم الا اما
نأطعوه و هذا على التشبيه ومعناه استفتح و افتح علیه الاستعجا
نشسته شدن الاستعصام و الاستیدن و یفک در زدن الاستعظا
بزرگ شمر دن و تکر کردن اب الاستعلام آگاه کردن خواستن فی احدیث

یا بن استغفره محبت الزیبت الغرم ان یفییق المرأة متاعاً وبالآشیاء
 العفصة وقد استغفرمت اذا احتشت وبنما یستعجال محبت الزیبت وهو
 التقویب والتقویب الاستفهام مفهومی کردن خواستن الاستفهام در پیش
 شدن خواستن و در پیش شدن الاستفهام بکشن شدن شتر جوانه پیش
 از وقت الاستقسام سوگند خواستن يقال هو طلب فاقسم الله لنا ما هو
 مفیت عننا من حیاة او موت او شقاوة او سعادة وهو قسمة ای تضيیه
 الذی قسم له فكان لكل واحد قسماً الاستقام پوشیدن خواستن استکرم
 فلان ای استحدث علقاً کرماً الاستحمام گوشت خوردن و استحمام
 الرجل اذا احتوشه العدو فی القتال فلم یجد مخلصاً واستلحم الطريق لزمه
 الاستلهم فرادل دادن خواستن الاستبطان در نهان داشتن فی
 احدیث استبطانها ای یطلب ما فی بطنها الاستحسان نیکو استرها
 کرو خواستن الاستسمان فربه شدن و روغن کاو و گو سفند خواستن
 الاستقران بنم شدن و بسیار شدن خون دزدک الاستلبان شیر خوا
 الاستمکان دست یافتن فی احدیث و المستغفمة اراد المستحبة
 فی احدیث لعن الذی التایحه و المستغفمة یعنی التی تفقه قولها و تتلقفه

استفعال

المعجم

لجيبها من ذلك الاستكراه كراهية داشتن چیزی الاستنقاء الاستفهام
الاستنكاه فله كرون خواستن **و من انضاعف ب** الاستنباب راست
شدن کار الاستجاب دوست داشتن و برگزیدن فی احديث استسبوا
معناه استوفرو الاستطاب الاستصاف **ت** الاستنشات پرکنده
شدن **ث** الاستحاث مثل احث الاستغاث پاک کردن جراحت
از پلیدی و علاج کردن وی **ج** اذا استلج احدکم بيمينه قبل ان يلج فيها
ولا يفرها وزعم انه صادق فيها و قبل ان يحلف ويرى ان غيرها خير منها
في قسم على ترك الكفارة **ح** الاستصاح درست شدن **د** الاستعداد
بخودی خود بکاری ایستادن الاستجداد نو گرفتن الاستجداد تیز کردن
و صلق شعر العانة الاسترداد و ادادن خواستن الاستعداد
ساختن کار **ذ** الاستمداد مرد خواستن **ذ** الاستلزام منه یافتن **ش**
شردن **ر** الاستجرار اجز الاستحار سخت شدن جنگ الاستدرا پیرود
آوردن شیراز پستان و باران از ابرو تک از بستور و استدرت المغز
اذ ارادت الفحل الاستسار پنهان کردن و پنهان شدن ماه وی و الحديث
عائشة و الاستسار ترید التسنی و كان القیاری **ز** ان تقول الاستسراء

س

من تشویش آلتها درت احرف الی اصله وهو تسدرت من السی و هو
 النکاح فابدلت من احدی الزآت بآء استعرا حرت ای فشا فیهم
 فی احدیث اذا استعرت علیکم شی ای نذرو استعصی من العریایة وهی الشدة
 الاستقرار آرام گرفتن الاستمرار سوار شدن و روان شدن الاستقرار
 بزد آمدن گشت الاستقرار از محکم شدن ریک و جزآن و بی سخت شدت
 بیلار و الما صی من هذا استعیر و استعیر فلان محقی ای غلبی و البابی بدل
 علی شدة وقوة و ما صاهاها من غلیة و قهو الاستقرار سبک کردن ایند
 س الاستخسان خسیس شمرن ش الاستغناش خائن شمرن
 الاستقصا ص قیاص دادن خواستق ض استبض معروفه ای استخراج
 الاستقصا ص درشت یافتن جایگاه فلان یستغف حقته من فلان ای
 یستجزه و یاخذ منه الشی بعد الشی ط الاستطاط کم کردن خواستن
 از بهای چیزئی ف الاستخفاف سبک کردن ایندن و سبک داشتن
 و منه و لا یستحقک الذین لا یوقنون ای لا یحکمک علی اجهل و استخفاف کردن
 و یعدی بالباء و استخففته طلبت خفته الاسترفاف الاستیباب
 و یقال خذ ما استردت ای خذ ما استردت و تسهل مثل استطق و الالامبدلة

خوابگاه

استفعال

للم

من الطاهر في الحديث فاستدرف بها أي حلق عذاته بالموسى واستأصل
حلقها استشفقت ما وراءه أي ابصرت مأخوذة من الشف وهو الثوب الرقيق
يقال ما استطف أي بالرفع لك إذ أمكن الاستغفاف طلب العفة ومنه
وليستغف الذين لا يجدون واستغفوا عن الذنوب أي عفا الاستغفاف
وأهم آمدن تير الاستغفاف دست برابر و نهادن یا چیزى بیینی و دست
سوی کسی بازیدن از بهر گریه و کرد چیزى در آمدن و منه احديث فاستكفوا
بخانی عند المطبق الاستحقاق سزاوار شدن الاستدقاق الرقة
الاسترقاق تنگ شدن و پنده گرفتن الاستزكاك ضعيف یافتن
الاستبلال از بیماری به شدن و بعدی بمن الاستقلال بحلی خود است
و صلا د اشتن الاستدلال دلیل گرفتن الاستذلال خوار الاستزلال
بلغزیدن بمنزله استن و بلغزاندن و بر کفاه داشتن يقال استضل ضلالة
ای طلب منه ان یصل و ضل كما يقال حسن جنونه الاستقلال سایه گرفتن و
یعدی بالباء الاستقلال از چیزی غله گرفتن الاستقلال اندک شمردن
و برداشتن و بخود یخود بکاری باستاندن و استقل القوم ای مضوا
و از تجلوا و از جای برخاستن و از جای برداشتن الاستقلال الاملاک

کلمه

الاستهلال ماه نویدن بقا استهلال الهلال و هویداشدن ماه و کشاده زودی
و بانگ کردن کودک و باران در وقت زمین آمدن **م** الاستتمام تمام کردن
الاستحمام بر آسودن و دست برداشتن از آب کشیدن از جاه آب کرد
آید درد الاستحمام خوی گرفتن خویشتن بآب گرم بشستن هذا هو الاصل
ثم صار كل اغتسال استحماما بای تا کان الاستحمام سزا و احوال کشتن
الاستحمام عمارت خواستن بنا الاستطعام الاطعام الاستعمام بمع گرفتن
الاستحسان الاستتار و الاستطراب ایضا الاستحسان الاستطراب
الاستشمان نزارشون الاستکنان الاکتان و نعت گرفتن **و من المعقل**
ب الاستیحاب سزاوارشدن الاستیعاب ازین برکندن و هم را فار
الاستیهاب بخشیدن چیزی خواستن **ج** الاستیحاچ بسیارشدن مال
الاستیلاج در آمدن خواستن **ح** الاستیضاح از کسی خواستن تا
چیزی ترا هوید کند و دست برابر و نهادن تا چیزی بنگری که هست
یابنه الاستیقاچ سخت شدن استوکت الفراع غلظت **د** الاستیبراد
حاضر کردن الاستیصاد شوغنه ساختن کوسفند را الاستیفاذ آمدن
کسی خواستن و لانه فی الاستیفاذ الاستیقاد الايقاد الاستیلاذ **ه** حجت

استفعال

الاستفعال

اینکه تا از وی فرزند باشد **ر** الاستیثار بسیار خواهد بود **س** استن چیزی الاستیثار
اوزارت کردن و وزارت خواستن **ی** قال استور ز فلان الاستیوار
درشت یافتن **ا** استیفار تمام فرستیدن **ز** الاستیفاز بر سر پای نشستن
ش الاستیثم اثر در ثم و ناخوش شدن **ی** بعدی **ض** الاستیفاض
فتن در رفتن و راندن **ع** الاستیذاع چیزی بر بیضار با کسی دادن
الاستیذاع فادادن خواستن **ا** الاستیذاع فراخ شدن **ا** الاستیذاع
التوقع **ا** الاستیذاع سخت شدن **ع** الاستیذاع از بگوشتش باک نداشتن
ف الاستیذاف چکیدن خواستن **ا** الاستیذاف وصف کردن خواستن
ا الاستیذاف و الاستیذان خواستن و واداشتن **س** استور خواستن **فی** **ا** الحدیث
استوکف **ث** لثا یرید غسل یدیه **ث** لثا ماخوذ من **و** کف **ا** بیت کانه اخذ
ث لث دفع من الماء **و** قبل بالغ **فی** غسل **الید** **ع** **و** کف **ل** منها **الماء** **ق** **ا** الاستیذاف
از کسی استواری کردن خواستن و استوار کردن **ا** الاستیذاف **ا** الایداف
ا الاستیذاف و راقبت کردن خواستن **ا** الاستیذاف **ا** فرام آمدن و تمام شدن
ا استیذاف توفیق خواستن **ل** **ا** الاستیذاف **ا** بگش آمدن **س** استور **ا** استوبلت
البلد **ا** استوخمة **و** ذنک **ا** ذالم **یو** **ف** نک **فی** بدنک **و** این **کنت** **ت** **ت** **ت**

کلمه

الاستیصال باو حل شدن بجای الاستیصال معی در موی پوستن خواستن
فی الحدیث فلیستوی قول ای فیحصل المعان و البواطن الاستیصال بتزسد
الاستیخام ناموافق آمدن هوای جای و ناگوارنده یافتن الاستیشام کند
کردن دست و مانند آن خواستن الاستیضام ستم کردن الاستیتان قوی
شدن الاستیسان او ناییدن الاستیطان وطن گرفتن الاستیاده
فراهم آمدن و روانه شدن شتران و مقهور شدن خیم **ومن اللیف**
المفروق الاستیحاء الاستصراح الاستیحاء الاستخبار الاستیاء
طلب الایراء يقال فذلان یستوری ای زیاد الضلالتة **س** الاستیشاء فاکسی
گفتن که مواساة کن بامن **ش** الاستیشاء تک خواستن از ستور پباشنه
ومنه الحدیث یستویبیه یرید ان کان یستنبطه ویستخرجه **ص** الاستیصا
اندوز پذیرفتن فی الحدیث فاستوعی له حقه یرید انه استوعاه کله و هو
مأخوذ من الوعاء کانه جمعه فی وعاءه **ف** الاستیفاء تمام فراستدن
ل الاستیلاء دست یازتن و یعدی بعلی يقال استولى علی امد ای بلخ
الغایة و التریب یدل مع کثرة علی القرب **م** **ومن المعتل ایاتی**
الاستیسار آسان شدن و یعدی باللام **ظ** الاستیقاظ بیدار شدن

استفعال

الم

ن الاستيقان بی کمان مشدن **ه** الاستیله من سات الواو الاستیقاء
 طاعت داشتن **و من الاجوف ب** الاستثابة خواستن
 الاستثابة پاداش خواستن الاستجابة پاسخ کردن يقال استججتک و
 استجبت لک استزیت بطلان اذاریت منها ما یریک الاستصابة صوابا
 آمدن الاستطابة خوش آمدن و استنجا کردن و فی احدیث استقلت بها
 یرید الاختلاق الاستنابة نیابت داشتن خواستن **ت** الاستزارة
 روغن زیت خواستن الاستقاة توت خواستن الاستمارة الاستقبال
ث الاستبابة و الاستحابة الاستخراج الاستراثة درنگی شمردن
 الاستقاة فریاد خواستن الاستباحه مباح کردن و مباح یافتن و ازین
 یرکندن الاستراحة برآسودن و بوی بردن الاستماحة عطا خواستن و شفاعت
 کردن خواستن **ح** الاستناحة فروخفتن **د** الاستجادة نیک شمردن و نیک
 آمدن الاستزادة افزون خواستن و مقصر شمردن الاستعادة سخن و ادر
 خواستن و فی احدیث و استعیدوها ای اعتادوها الاستفاده فایده گرفتن
 و الفائدة استخراث مال و خیر الاستفاده منقاد شدن و یعدی باللام و
 قصاص خواستن **ذ** الاستعادة زداشتن خواستن و یعدی بالباء **ر**

الاستشارة کرد بر اینک بخین و استشار الارنب و غیرها از انهمها من موضعها
 الاستشارة ز خواستن الاستشارة الاستطاق و امثلا مکان بالماء و استجیر
 الشراب ای اسیغ و المستحیر سحاب قیل متردد لیس له ریج تسوقه الاستشارة
 خیرت خواستن از خدای و صبر بانی که در خواستن الاستشارة کرد شدن و کرد
 چیزی در آمدن و فی احدیث ان الزمان قد استدار ای دار الاستشارة زیارت
 کردن خواستن الاستشارة مشاورت خواستن و فریب شدن شتر الاستطارة
 بر آکنده شدن و فاش شدن و پیراییدن الاستعاره عاریت خواستن و مته
 قولهم کبر مستعار و قیل مستعار معنی متعاور ای متداول الاستشارة فریبیدن
 الاستشارة روشن شدن ز الاستجارة عطا خواستن و اجازت خواستن و
 جز آن خواستن و آن آبی باشد که فواکث و چهار پای دهند الاستشارة جدا
 باسندن و بعدی بعضی ش الاستجارة لشکر خواستن ص الاستشارة باسندن
 باسندن ص استحيضت المرأة ای استمرتها الدم بعد آیامها ففی مستحاضة
 الاستراضه فراح شدن جایگاه و آب کرد آمدن در وادی الاستعاضة عوض
 خواستن استفاضل اخباری شاع و بعضهم یقول استفاضوه و هو مکروه و
 استفاضل الولدی شجر ای اتسع و کثر شجر ط الاستطاعة از ختم بسوختن و

استفعال

نکته

فربه شدن شتر استلاطه باخریستن گرفتن و منه احدیث تم استلظتم دم
من الرجل اذا استخفق **م** ذلك انعم لما استخقوا الدم و صار فهم الصقوب بانفسهم
و منه احدیث الآخر المستلاط لا یرث یعنی الملتصق بالرجل فی الباب و الباب یدل
على اللصوق **ع** الاستماع فر دختن چینی خواستن الاستماعه کرسکی نمودن
الاستماعه تواندستن و الماضي استطاع یستطیع و ربما قالوا استطاع یستطیع و
بعض العرب تقول استاع یستیع الاستماعه فرایش شدن در رفتن **ف**
الاستفاقة فرخ شدن الاستضافة طلب الضیافة الاستفاقة طواف کردن **ق**
وامر مستذاق ای مجرب معلوم الاستفاقة پایش آمدن و يقال استفقنا تک
فدعها فواقا تم یجذبها **ب** الاستبالة بول فر دختن الاستحالة محال شدن و
از حال بگردیدن و استحلت الشخص ای نظرت هل تحرك و الارض المستحيلة
هی الی نیست مستویة و هی فی احدیث الاستحالة خا کرفتن و فی احدیث و
تسجیل الرعام ای اذ انظرت الیها فی لتها ناظرة الاستطالة کشنی کردن و
یعنی و در از شدن الاستقالة اقاله خواستن الاستمالة سوی کسی حساب
نیدن
قال استماله و استمال بقلبه **م** فی احدیث من احب ان یستخیم له الرجال
هو من خام یخیم و خیم یخیم اذا اقام بالمكان قاله ابن قتیبة الاستدامة

الاستواء

دوام خواستن و استدمت الامر اذا انا تب به الاستقامة بيداى كودن

الاستقامة قيمت كردن و هذه لغة اهل مكة و راست ^{شدن} و راست بايستيد

استلام الرجل الى الناس اى استدم الاستقامة يار اميدن و يعوى بالى

الاستقامة شيفته كرد ايند **ن** الاستبانة بجاي آوردن و هو يد اشدن **الاستد**

وام فواستن الاستعانة يارى كردن خواستن و صلق العانة ايضا الاستكانة

فوتى كردن و تن بدادن و اشتقاقها من الكين و هو لحم و اصل فرج المرأة عن

ابى على الفارسي الاستلانة ترم شمردن الاستهانة استخفاف كردن و يعوى

بالباء **ه** الاستفاضة ينكفرا خور آمدن و **مما جاء على الاصل ب**

الاستصواب صواب آمدن **ح** الاسترواح بوى بردن و بيار اميدن و يعوى

بالى و دم گرفتن گوشت الاستلواح تشنه شدن **ذ** الاستحواذ دست يافتن و

يعدى بعلى **س** الاستتواس كز شدن **ض** الاستحواض كرد آمدن آب

ف الاستجواف الاستجافة **ق** الاستنواق ناقه شدن **ك** الاستنواك

احمق شدن **ل** الاستخوال ايجال گرفتن و الاستخجال ايضا **و من الياء يعوى**

الاستيناس كشن شدن **ب** **و من الناقص** الاستخباء خبازدن و **ن**

دران **ت** الاستفتاء فتوى خواستن **ج** فى الحديث قيل استخى لجهف

استفعال

۵۵۴

اسجی اللحم اذا تغير من المرض العارض للبعير الاستجاء مسح موضع الخو

و غسله و شفاقت و كان كشيء و رطب جيد و درخت از بن بریدن **خ**

الاسترخاء سست شدن و ملو و گذاشته شدن **د** الاستجداء الاجتداء

الاستعداد يارى خواستن و بر و ايندن اسپ الاستعداد هديه خواستن و

راه راست نمودن خواستن **ذ** الاستجداء نعلين خواستن الاستجداء اخروى

نمودن **ر** الاستجداء و يكل کردن الاستجداء پناه گرفتن بکسى و سايه گرفتن

و يعدى بالباء و استذرت المعرى اى شتهت النجيل الاستشراء يستهمن

سؤرد رفتن و مرد دريک **ر** الاستشراء فریفتن صيد من حيث لا يعلم **س**

در شمرها گردیدن و منه احديث فاستقرت من اى جعلت انتبعهن و منه

احديث الاخر فخرج يستقرى الوفاق الاستكراء الاكتراء الاستمراء دوشیدن

خواستن **ش** الاسترشاء رشوت خواستن و شير خوردن شتر بچا الاستفشاء

جامه بسرد و كشيء الاستمشاء مسهل خوردن الاستنشاء بويیدن

و منه احديث اذا مضمت و استنشيت يربدا اذا استنشفت ما خود من

يث التريح **ص** الاستعصاء نافرمان شدن الاستقصاء جهد تمام کردن

ض الاسترضاء خشود کردن خواستن الاستفضاء قاضى کردن و الماضى

ح الاستفجاء

اِسْتَقْبِي ط الاستعطاء عطا خواستن **ع** الاستدعاء خواندن الاسترعاء
 نكوبانی کردن خواستن الاستعساء آوار کردن خواستن الاستنعاء فرایش شدن
 وفانس شدن ذکر کسی واستغنى به الشراء ايباع به الشراء استغويت الشاء
 اذا تقدمتها ودعوتها ليتبعك **ف** الاستحقاق حافی شدن الاستحقاق
 پنهان شدن ويعدى من الاستشفاء شفا جستن بچيزى ويعدى بالباء
 الاستصفاة همه مال فرا شدن استعفاء من الخراج معه ساله ان بعضه منه
 فاستعفاء بسيفه اى اناه من قبل قفاه الاستكفاء كفايت کردن خواستن **ق**
 الاستبقاء برخى از چيزى رها کردن وزنده بگذاشتن الاستزقاء افسون کردن
 خواستن الاستسقاء آب خواستن وعلت استسقا كرفتن الاستلقاء بااستاء
 باز خفتن ويعدى بعلی **ك** الاستبكاؤ بگریانیدن **ل** الاستحلاب شیرین
 آمدن الاستحلاب خالی خواستن الاستشلاء برهانیدن وكل من دعوته حتى
 يخرجوه ويحجيه من موضع او مكان فاستشائنه الاستعلاء بلند شدن
 غلبه کردن كسى را يقال استعلاءه و اذا قيل استغلى عليه فيحمل على المعنى نحو عبد عليه
 الاستغلاء سر و اجستن خواستن الاستلاء با ملا کردن خواستن **م**
 المستد مى الذى يستخرج من غريمه دينه بالرفق والمطاطى راسه يفطر

استفعال

لله

الدم استدميت ما عند فلان اذا تتبعته واخذته **ن** الاستثناء ان شاء الله
الله لفتن واستثنى اكدن والباب يدل على تكرير الشيء مرتين او جعله شيئين
او متباينين والاستثناء من قياس الباب وذلك ان ذكره ثلثي مرة في الجملة و
مرة في التفصيل لانك اذا قلت خرج الياس وفي الناس زيد وعمرو فاذا قلت الا
زيدا فقد ذكرت زيدا مرة اخرى ذكرا لظاهر الاستدناء نزديك كردن الاستفناء
الى يبارشدن ويعدي عن الاستدناء استدعاء خروج الحني **ومن اللفيف**
المقرون ع الاستعواء الاستبلاء واستعوى فلان جماعة اذا نعت بهم
الى الفتنة ع الاستغواء يراه كردن الاستهواء سر كشته كردن ايند
ومن الياي الاستحيا شرم داشتن ويعدي بنفسه ومن مذهب
اهل اجماع استحي يستحي بياين ومذهب تميم استحي يستحي بيا واحدة
وزنه بكداشتن **ومن المهموز الفاء** ب الاستيداب التاديب رجس
مستارب بفتح الراء اي مديون كان الدين اخذ بارايه اي اعضاء **د** الاستيحاء
شدن الاستيساد بجاي رسيدن بنات وديرشدرن ويعدي بعلي
د المستأخذ المطاطي رأسه من رمد او وجع **ر** استأثر فلان بالشيء اي
استبد به واستأثر الله بفلان اذا مات ورجى له الغفران الاستيجار

استیمار باب

۵۵۵

مزد فرستدن استیمار خویشن را فراسیر و دادن تقول است اسیر
 ایکن اسیر ای استیمار المشاوره **س** الاستیماس اسیر گرفتن و بعد
 بالباء و استانس الوحشی اذا احس النیاء وقوله تم حتی تستأنسوا ای
 تستأنسوا قاله الزجاج وقيل طلبوا او تلمسوا الانس عن ابن جنی **ض**
 الاستیراضیح آوردن دار خال **ع** الاستیماع التامع **ف** الاستیناف
 نوگرفتن **ل** الاستیجال زمان خواستن الاستیصال ازین برکندن الاستیکال
 مال کسی بستن و خوردن المستاهل آنی یاخذ الاهالة او یاکلها و هی
 الودکن استأن الرجل اشترى انا و اتخذها لنفسه و قولهم کان حمارا و
 استأن ای صار انا یضرب للرجل یهون بعد العز الاستیزان دستور
 خواستن الاستیمان زینهار خواستن یقال منه استأمنه و استأمن الیه
 ای دخل فی امانه **و من الإحوف المهموز الفاء** **س** الاستیاسة عوض
 خواستن و المستانس المستعطي **و من الناقص المهموز الفاء** **ن**
 الاستیتاء درنگی شمردن و فعل خواستن **د** الاستیداء یاری خواستن
 مال بستن بمصادره الاستیماء پرستار گرفتن **ن** الاستیناء چشم داشتن
 و یعدی بالباء **و من اللیف المقرون المهموز الفاء** الاستیوار خیر

استفعال

۵۵۶

کردن خواستن **ومن المهموز العين** الاستشار الاستغاثة ليقول
بالمقتول **ك** استلاك فلان بفلان اي ذهب برسالته و القياس استاك
لان مؤن الا لوك وهو الرسالة و سميت الوك لانها توكل في الغم مشتق من
الك الفرس البجام **ل** الاستراكل بزر ك شدن بجه شتر مرغ و استراكل
النبات اذا طال شبه بعنق الوال وهو ولد النعام **م** الاستلام زر
پوشیدن **ومن المعتل المهموز العين س** الاستيئاس نوميد شدن
و يعدي من **ومن الناقص المهموز العين** الاستراء مرأي شمردن
يقال فلان يستراي كما يقال يستحمق **ومن المهموز اللام ب** الاستلباء
الالباء الاستنباء الاستخبار **ذ** الاستخزاء فروتنی نمودن **ر** استبرأت
اجارية استنظفت رجمها محيضة و الذكر اذا استنظفت من البول استبرأت
ماعندك الاستهزاء كوارنده آمدن **ز** الاستهزاء خند ستانی كردن و يعك
بالاء **س** الاستنساء تأخير خواستن **ش** الاستنشاء بوی باد بردن
قال السكيت الماهو من نشيت الريح غير مهموز اي شمة باومنه احدث
دخلت مستنشية اذ ارويبت بالهمز و التثوين فعناها كاهنة فاذا رويت
بغير الهمة و بغير التثوين فهي اسم تلك الكاهنة و هو من مولدات قریش و قيل

هو معنى الاول لقولهم فلان يستلشي الاخبار اي بحت عنها **الاستبطاء**
 در نكي شمر دن **ف** الاستد فاء بتسيدن ويعددي بالباء الاستكفاء **الاستبان**
 الرجل نتاج ابله سنة ويعددي الى مفعولين **ل** الاستكلاء الاستنساء
ومن المعقل المهموز اللام الاستيلاء ناخوش آمدن هواي جاي **الاستيلاء**
 نرم شمر دن **ومن الاجوف المهموز اللام** الاستيلاء ما هي كرفتن في احد
 لا تستضيوا بنا راهل الشرك اي لا تستشيروهم **الاستفارة** مال بنى كرفتن
الاستفارة علاج كردن تا في افتد **باب** **التفعل**
التنزيب حال آلود شدن **التنقيب** سوراخ شدن **التحجب** الاجتناب و جنب
 شدن **التحذب** اجدب ويعددي بعلى **التحزب** گروه گروه شدن **التحسب**
 خير خواستن وفي احديث يحسبون الصلوة اي يتوخون وقتها و يا تو نها
 قبل الاذان **التحطب** جمع اخطب **التحلب** دوشش دادن **التحلب** النفوش
التذب بس عمامه فرو گذاشتن **التزيب** چشم داشتن **التزيب** استه زار شدن
 در چيزي و بر هم نشستن **التزهب** راهب شدن **التسحب** باز كردن **التسجد**
 بعلى **التسرب** الانساب **التسلب** جامه و سو پوشیدن **التشرب**
 در خويشتن خيدن **التشعب** پراكنده شدن **التطرب** بطرب آوردن

التعقل

٥٥١

التعقل الطابيرة بعد مرة التعقب خشم كرفتن التعجب العجب ويعدي

التعقب بيا بالي شدن وقشبه بعرب التعقب عذب شدن التعقب

عصبيته كرون ويعدي باللام وبستن عصابه التعقب از بي در آمدن

وكسي را بگناه وي بكرفتن و از چیزی بر رسيدن و عاقبت ينك يافتن التعقب

بغريت شدن التعقب خشم كرفتن التعقب غلبه كرون ويعدي بعلى

التعقب نزدیکی جستن ويعدي بالي و نزدیک شدن و دست بر تهيه گاه

نهادن التعقب بر كردن و فراوان شدن التكتيب كروه كروه شدن لشكر

التكذب تكلف الكذب التكتيب تكلف التكتيب به اي لعب به مرة

بعد مرة التلقب بلقب كرفتن تقول لقبته بكذا التلقب به التلقب الالتهاب

التلقب دعوى نحو يشا و ندى كرون تنصب الاثن خول احما د في الانتصاب

التعقب نقاب بستن ن التلقب بتافتن از چیزی و كان در بار و افكندن

التعقب درنگ كردن و بجای آوردن الترقم آهسته شدن

التعقب التعمد التست تزوج الرجل اللئيم المرأة الكريمة لقله مالها

نزه ماله التعبت زلت جستن التقلت برستن وفي الحديث عفرتاً

من اجن تقلت على البارحة اي تعرض في فلة اي فحاة ليغلبني على صلوات

التفت الانتفات من بعد اخري ويعدى بالى التفت
 التفت برستن **تفت** من الشعر اى انبعث كانه سأك
 التحدث حديث كرون التخت عبادت كرون واز كناه حذر كرون و
 القاء اكنث عن النفس التخت بدو در آمدن ومنه سمي المخت وهذا
 يعدى بنى يقال تخت فى كلامه الترتيب در نك كرون الترتيب كوشوار
 در كرون التفت چنگ در رذن ويعدى بالباء التفت پرا كناه شدن
 وشاخ شاخ شدن التفت والتفت در نك كرون الترتيب خويش من
 برا راستن **تفت** المتحاب انفرجه من الودق التفت روشن شدن و خند
 وكشاده روى شدن الترتيب از كناه بيكسوشدن فى الحديث لا يتخلى
 فى صدرك طعام اى لا يدخل قلبك منه شئ يعنى انه نظيف وروي
 باخاء ومعناه لا يتحرك الشك فى قلبك يقال ما يتخلى فى صدرك باخاء
 و اخاء اى ما شكك فيه الترتيب بعلم رسيدن المفلوج يتخلى فى مشيته
 اى تفكرك ويمتلك فى الحديث وقع جياتخلى اى الترتيب انك انك بسن و
 شدن الترتيب كند شدن الترتيب بلعز يدن پاى از نسوي الترتيب كلمه سياه
 دو پوشيدن الترتيب نيك خراشيدن الترتيب اى تكذب وتخلق الترتيب

تفعل

۵۶۰

اللبيم بالشحم، تراخيد الشبخ انجوع كرفتن التضج خون آلود شد ^{شدن} و شكافة
التفج باستادن و يعدي على و حسبيدن بنا التفج بر خويشتن چميدن
التفج ناز كردن التفج باي از هم باز نهادن التفج انس جستن و يعدي بالباء
التفج التفج التفج حوى كرفتن بن موى التفج شكافته شدن قدم و منه
الحديث لعن الله المتفلجات من البوائى يعالجن بغورهن التفج يقال تفج
افلج التفج كرو كرفتن التفج دو سده بودن التفج التلمط التفج المصحح
التفج چينايدين چيزى التفج فاهم آمدن و منه التفج بر اماهيده ^{شدن}
التفج مهربانى كردن بشتر بجه و يقطع الصوت فى ارتعاش التفج سراسر ^{بودن}
وتهتجت القوس اذا صوتت عند اناض الرامى التفج شاد شدند
التفج خراميدن التفج در عام و بنى و اشدين فى الحديث امر رسول الله
صلى الله عليه و آله وسلم التفج فى الصلوة قال شمه التفج و اهلجتاح فى الصلوة
كانه الاعتقاد فى السجود على الكفين و الادعام على الراعتين و ترك الافراش
للداعين التفج بكر ايدين التفج بتر اويدن التفج كوفته شدن التفج
كسب بودن التفج خسيپدن از عسى و جزآن التفج سلاح پوشيدن
التفج بامداد خفتن و شراب بامداد خوردن التفج نكريستن چيزى ^{استفهام}

التفح كشاده شدن درو شكفتن كل التفح فراخ و انش
التفح شيوار فاي نمودن التفح شكفتن كل التفح سر برداشتن از سير او
الحديث واشرب فالتفح و من روى بالنون فالتفح الشرب دون الرى و
انكر الخطاى بالنون ويروى فالتفح اى اطعم غيبي التمدح خراشيد و سدن تكلم
البرق تتابع تلقى الناقه اذا رت انها لاج و لا يكون كذلك التمدح ستاير
خواستن و ستودكى نمودن التمدح بالدال و الدال تهيكاه بر آمدن از سيزى
و الدال اعرف التمدح خوشتن در چيزى با ليدن و يعدى بالباء و القيق
ايضا و التوضو عن ابي زيد التمدح الاستباح التمدح بهن و اشدن كوسف
در جزاگاه التمدح نيك خواهى نمودن و ثوب مشفع اى محيطة بالتوكيد التمدح
اندك شير شدن شترخ التمدح و التمدح كشي كردن التمدح سست شدن
التمدح آواز برداشتن در عطسه دادن التمدح بوى خوش بر خود آواز
و يعدى بالياء التمدح از هم بريزيدن و تفح الرابع تحت احمال الثقيل
و ذلك لا يطقه التمدح آوده شدن و يعدى بالياء التمدح خوشتن
جرب کردن د التمدح دخوشتن بآب سرد بشستن التمدح تكلف البه
وضد التمدح و وضع اليد على الصدر عند التحير و تبدل اى تزد و مجي

بر هم شستن چیزی و سینه بزرگین نهادن سرغ التخیر بجفت
 بعضاً التخیر شوخ و سینه شدن و مدتی بی ریش ماندن پس ریش
 بر آوردن التخیر التمکن يقال تمكنت له عنده مال الطيفة التخیر با دسر
 بر کشیدن التخیر داخذ حب التخیر احفظ و کسر التخیر خفتن و بیدار بود
 لشب و هوس از حد در تحریر التخیر معنی سهر کرد التخیر محو مثل نام و محو
تخیر التخیر مثل التخیر الاستیقاد التخیر باول شدن پوست التخیر
 دور در شدن در علم و بعدی التخیر خویش را بوی کردن بخور
التخیر بنکر التخیر التوسع فی العلم و المال التخیر بکاه سهر
التخیر کشی کردن و رستن نبات پس از خوردن التخیر رسن بر میان
 بستن بوقت پگاه فرو شدن التخیر واد داشته شدن لشکر در تغو التخیر
تک کردن و منه التخیر لقد تخیرت واسعاً التخیر بمشیب فوق آمدن
التخیر ارمان خوردن و التخیر یعلی و مانده شدن شتر و سیوفتد
 پشموی التخیر حاضر آمدن التخیر حبر خواستن و يقال التخیر و
 خیره ای اشتر و اشاة التخیر فذل محوها و اسموا التخیر نزی
التخیر وضع الید على الخاصرة من التخیر وامساک القضیب بالید ایضا

تفعل

۵۶۲

فرستم داشتن و تحفرت بفلان اذا استخرت به
وسالته ان يكون لك خفيوا الخمر خمار برافگدن التذبر باند يشبه از بی کاری
واشدن و الباب يدل على آخر الشئ و خلفه التذرجامه بخویشتن در گرفتن
و برستور هشتستن و برشدن بستور برستور التذكرياد کردن و بیا یاد آوردن
و پند گرفتن کلمه بموئث بودن التذمر او زو لیده شدن و یعدی بنی و خشتن
را ملامت کردن و ظل يتذمر على فلان اذا تکرله و اوعد التذکر برشدن چیز
التستدر برده شدن التذمر سحر خوردن التذخر سحر گرفتن التسعير
افروخته شدن التستدر الاستفار بالثوب او بالذنب و الوعيد النهيق للقتال
و ركوب الفرس من ورائه التثعير باموی كشتن تشعير البعير اذا لم يدع جهدا
في سيره التثكر سپاس داری نمودن و یعدی باللام التثعير و شكره شدن
التصبر تكلف الصبر التصدد در پیشگاه نشستن التطهر سروتن شستن و
یعدی بالباء و هم قوم يتطهرون ای بپزیمون من الا و ناس التطهر ظاهر کردن
ازدن التثعير بسرد آمدن التجر باشکن شدن شك التقدد دشخوار شدن
و یعدی بعلى و عذر حواستن و مدوس شدن رسم و آلود شدن بعذر
التعسر دشوار شدن التعصر پناه آسئ یا با چیزی دادن و شیر شده شدن

التَّعَطَّرَ خَوِيشْتَن رَا بَعَطِر بَر كَرْدَن وَفِي أَحَدِيثٍ كَانَ يَدِيرُ تَعَطَّرَ النِّسَاءُ
 اراد تعطَّل النِّسَاءُ وَاللَّامُ وَالرَّاءُ يَتَعَاقَبَانِ مِثْلَ سَمَرٍ عَيْنُهُ وَسَمَلَهَا كَانَهُ كَرُو ان تَدَا
 الْمَرْأَةُ عَطَلًا لَاهِيًا عَلَيْهَا وَلا خَصَابِ التَّغْيِيرِ اخِذَ الْغَبْرِ وَهُوَ الْقَيْدُ مِنْ
 الَّذِينَ فِي الصَّيْحِ عَوْمَتُهُ تَغْيِرَتْ مِنَ الْمَرْأَةِ وَلا دَا تَبْرُوجُ رَجُلٌ امْرَأَةً كَبِيرَةً فَيَقْتَرِ
 لَهُ فِي ذَلِكَ فَقَالَ لَعَلِّي اتَّغْيِرُ مِنْهَا وَلا فَمَا وَلا دَلَّ لَهُ سَمَاءُ غَيْرُ تَغْيِرُ النَّاسَ وَتَغْيِرُ
 أَيْضًا يَحْتَسِنُونَ الْمَغَايِرَ مِنْ شَجْوَهُ وَهِيَ مِثْلُ الصَّمْعِ يَخْرُجُ مِنَ الرَّمْثِ وَغَيْرُهُ
 أَكْثَرُ الْعَرَبِ تَقْيَلُونَ تَقْعَلُ تَقْعَلًا فِي هَذَا وَمَا شَبَّهَهُ وَهُوَ الصَّحِيحُ التَّغْيِيرُ
 التَّغْيِيرُ بِالْمَعْيِينِ التَّغْيِرُ رَوَانُ شَدْنِ آبِ التَّغْيِرِ يَزِيدُ كِي تَمُودُ فِي التَّقْطَرِ
 أَرَاهِمُ يَشْدَنُ جَامَهُ وَأَيْحَهُ بِلَانٍ مَانَدُ التَّقْطَرِ شَكَفَتُهُ شَدْنُ التَّقْطَرِ إِذَا بَشَّهَ كَرُو
 وَيَعْدَى بِنِي التَّقْطَرِ سَاخْتَهُ شَدْنُ جَنْكِ رَا التَّقْدَرِ سَاخْتَهُ شَدْنُ وَيَعْدَى
 بِاللَّامِ وَبَانْدَا زَهُ شَدْنُ التَّقْدَرِ كِرَاهِيَتِ دَا سْتَنِي جِي زِي التَّقْسَرِ بَوَسْتِ
 التَّقْسَرِ جَلِيدُهُ شَدْنُ وَبِرِبْهَلُو فَيَتَدَنُ وَالتَّقْنَرِ أَيْضًا التَّقْعَرُ دَوْرُ دَرِشِ
 وَيَعْدَى بِنِي وَفِي أَحَدِيثٍ تَقْعَرُ عَن مَالٍ لَهْ يَزِيدُ الْقَلْعُ مِنْ أَصْلِهِ التَّقْرَانُ فِي
 فَرَا شَدْنِ التَّقْمَرِ نَزْدِيكُ كَيْ شَدْنِ نَمَا هَتَابِ وَيَبْرُونَ شَدْنِ شِيرِ دَرِشِ
 أَرَبْهَرِ صَيْدِ وَتَقْمَرُ فُلَانٌ أَيْ غَلِبَ مِنْ يَتَامَرِهِ التَّكْبَرُ كَرْدَنُ كَشْتِي كَرْدَنُ وَبَرِشِ

تفعل

۵۲۲

لکینی و بسیاری جستن التکدر تیره شدن آب
و عیش و جزآن التلستر خورد خورد شدن التکفر پوشیده شدن در سلاح
فی احدیث اذا اراد احدکم البول فلیتمجد الرجیح ای فلیسظر من این مجزها
فلا یستقبلها کیلا ترد علیہ البول التذرخست النفس التمزیز میکیدن
التمصر بقیه شیرد و شیدن التمزیر خویشتی را المضرمانند کردن
التمطر شافتی و در زمین بشدن التمعیر بریزیدن موی و لون بگردیدن
از خشم تبرز اذا التشبیه با ایزاره و ادخل نفسه فیهم فی احدیث افلا
تلتصرت ما اخوذ من النشرة و هی ضرب من علاج المصاب عن اجن و عمل
السحر التضریرت ساشدن التضریر چشم داشتن بر رنگ التکرار حال بگردیدن
تمرله ای تکرله و تغیر و اوغده لان الامر لیلقاہ ابدا الاغضبان و اما
قول الشاعر تتمر و اخلقا و قد غفناه تشبهوا بالامر الاخلاف الوان القد
و لحدید التمجیر کرمکاه رفتن التمجیر و التمهجر التشبیه بالمهاجرین ز
البیرون استخراج انی البراز للحاجة هذا هو اصل ثم يتسع يقال تبرز الى الصحراء
التجهز ساختن و یعدی باللام التخرز الوقی الترمز حنیدن التمجیز
بر کونسته ستور نشستن التقفز التفریز التقلز النشاط التملز التخلص

التجر الاستجار **س** التجسس التجسس س دار يجر
 بالياء تجسس في مشيته اي يتجسس التجسس بنعمت كفتن التجسس
 وايستيدن ويعدي بعلى التجدس خبر خواستن در جفيه و
 يعدي بنفسه ويعن **س** التجسس الاحتراس في المعنى الاول
 التجسس التجدد تجلس الشيء اخذه وغنمه ليخلص بالاختلاس
 التدرس شوخكن شدن التشمس در اقباب استادان اتطلس مح
 شدن و طيلسان پوشيدن التكدس دوش جنبانيد و چه در فتن
 ومشي الفرس كانه مشغل التلنس در كناس شدن اهو التلبس پوش
 شدن يحيزي يقال تلبس بالامرو والتوب التلبس التطلب مرة بع
 اخرى التمجس كور شدن التمرس خويشتن يحيزي خاريد
 ومنه الحديث ان يترس الرجل بذنبه كما يترس البعير بالشجر
 يتلعب بنابه يترس البعير بالشجرة وقيل يمارس العمن والحزن
 على امامه فيضرب ذنبه ولا ينفعه غلوه فيه كما جرب من الجبل اذ
 تحللك بالشجر اذ ماله ولو يبره التقرس الغيثان التماس نسو شده
 التمس يلد شدن وقيل التبعد من الجحاسة يتحست الاحياء

تفعل

٥٤٨

رت عنها وتبعتها ويكون ذلك سرا وعلانية ^{التدس}
التدس التنظس المبالغة في التطهر وكل من ادق النظر في الامور
استقصى علمها فهو منطس وتنظمت الاخبار تجسسها التنظس برأيه
شدن نور صبح وشكافته شدن كان وباد سرد كشيدن وآب پاشيدن
موج ورددن بر آمدن ونفس زدن وكل ذي رية متنفس ودواب
الماء الاريايات لها ومنه احدث نفخ عن التنفس في الاناء وفي حديث
آخر كان ينفس في الاناء واجمع بينهما ان التنفس فيه معينان احدهما
ان يشرب الماء وهو يتنفس في الاناء من غير ان يبينه عن فيه
وهو مفكروه والآخر ان يشرب الماء وغيره من الاناء بثلاثة انفس بين
فاه من الاناء في كل نفس والباب يدل على خروج النسيم كيف كان من
ريح او غيرها الشمس يخاف شدن در خانه صيادش التحبش
كرد در آمدن التحش فحش كفتن ومنه احدث المتحش اي الذي
يتكلف التحش ويتعهد ويكون ايضا الذي ياتي الفاحشة المنوع منها
التفرش پرواز ردن مرغ التفرش الالكساب والتجموع ايضا تفرش
وجهه اي تقبض التكمش ستانين وبوشكردن التنعش التحرك

ومنه احدیث فیستغفر النفس موی اربع جاسه من الزر من الخلد
ص التخص القیقض وهو فی احدیث التخص ذرع کفمن التخص برست
 التخص شمش داشتن التخص اسان فراگرفتن و یعدی بنی التخص و ابرو
 و یعدی بعن التخص التجمع التقلص یاهم آمدن التخص پیراهن پوشید
 التخص صید کردن التخص التخص التخص اخوش شدن عیش التخص نقص
 کردن کسی یا التخص کسی را فراگرفتن زن تاموی از روی وی بر کند و هونی
 احدیث **ص** التخص باندرک اندک روزگار کند را نیدن و اندک اندک
 فاستندن التخص پاره پاره شدن التخص دشمنی نمودن التخص
 شوریه خوردن التخص آهو گرفتن در کرکماه التخص پیش آمدن
 یقال تعرضت معرو فمهم و معرو فمهم و تعرض معنی تعرج یقال تعرض اجمل
 باجمل اذا اخذنی سیریمینا و شمالا لصعوبة الطریق التخص و اهم آمدن
 التخص چسپیدن شیر در گوش و کودکی در شکم و در دزد مخاستن و
 آستن شدن تیفقت لیکن ای نظرت جمیع ما فیه و تنقصت الارض الکما
 ای تظورت **ط** التسط از هر سوی رفتن التسط درنگی شدن التخط
 حنوط بر خویشتن کردن و یعدی بال التخط تباہ و ناقص عقل کردن

تفعل

۷۰۴

والبعض من التخمط بانك کردن شتر و آشوب کردن دریا و
التغضب و التكبیر ایضا التسخط اندک شمره ان التسخط خطا جستن
التسلط کاشته شدن و یعدی علی التسخط در خون کردیدن
فی احدیث فخصبوا هم یقال تضبطت علی فلان ای اخذته علی جنس منقوله
وقهر فی احدیث تفرط الغزوی فان و تقدم التفرط باکشو سوار شدن
تقسطن الشئ بیننا ای اقتسمنا حصصا مأخوذ من القسط و هو احصاة
والتضییب التلبط یهلو در حال کو دیدن و هو فی احدیث التلقط از
هر جای برچیدن التخط بیننا پاک کردن التمرط و التمعط رخته شدن
موی التمشط نشاط کردن و یعدی باللام وینک نیک رفتن شتر التغط
اوله شدن دست ظ التحفظ التيقظ و قلة الغفلة و استظهار الكتاب
شیئا بعد شیء التلطف کفتن و یعدی بالباء التلمظ التلمذع التبع عجز
دادن که واجب نبود دادن آن و یعدی بالباء التبع ظرفین شدن کودکی
و بزرك نشدن شتر التبع عرق اندک اندک بیرون آمدن التبضع
رفتن خوی التبع از پی فراشدن الترع شتافتن التبع کردن یا زیدن
از بهر برخاستن و در پیش شدن التجمع فرو خوردن خشم و آنچه بدان

تفعل

۵۷۲

ابن سينا ^{ی نو} هم بن حجاد انه قال كان في يحي رجل له هيبه وسر فاذا
احتج الى شهادة الزور شهد لهم فيقبل لنبله وحسن ثوبه فيقال قد
امضاها يشبه يعنى الشهادة فاضيف الزور اليهما فقبل لابس ثوبى زور
الثوب عا هذا القول يحل على نفسه التشجع دليرى نورن التشجع شفايت ^{كردن}
باب يدل على مفارقة الشيبين تشعت العارة تشتها والفرس ركبته و
التسلح لبسته وتشعت الابل في السير اى جذبت التصنع بر الكده شدة
التصنع واهم آمدن بر تير از خون التصنع خويشتن بر آستن التصنع در
در كادى تقصير كردن ومقام كردن ميع بجاي التصنع زارى كردن ويعد
بالي تصلع الرجل اذا امتلا شعبا ولا ريا التطبع بر شدن مشك وجز آن
التطلع چشم داشتن ويعدى بالى التبع اندوه نمودن ويعدى باللام
التفرع بر زور چيزى شدن وشاخ بسيار زدن ومهتر قوم را بزنى كردن
التفرع بر سیدن التفلع شكافته شدن التبع واهم آمدن تب التفرع
اى انقب التفرع آهنگ دويدن كردن اسب التفشع واسدن ميع وپر الكه
شدن قوم التفطع پاره پاره شدن وتقطعوا امرهم بينهم اى تقسموه وفى
حديث اذا تقطعت الطلاق اى تقربت التفلع بر كنده شدن ومنه احد

اذا مشى تفلح اى كان قوي البشي التمتع مكس ازخوليش زاندين آي التمتع
 قناعت نمودن و بمقنعه بر او كندن دن التمتع و اهم الحجتن التمتع جامه
 بسزاي اى در گرفتن و هذا اشتغال القماء عند العرب و باينك شده درخت
 و بعد بيان بالباء و التمتع فلان اذا اشتله الشيب في الحديث ضد تلع اي تخطف
 في القضاء و يروي يلع يقال لعم الطائر بجناحه اذا حفر بهما و اخذ
 اخذاه و هي لغة اهل مكة التمتع بر خوردارى گرفتن و يعدي بالباء و منه التمتع
 و هو ان يعتمر في الشهر الحرام اي يطوف الكثر طواف عمرته فيها ثم يحرم الحج بمن
 عليه ذلك من غير ان يرجع بينهما الي اهله صلا لا ابا قيل لا تمتع لانه قضى
 العمرة و الحج في سفر و احد فانه تمتع باسقاط احدى السفرين عن نفسه
 و الباب يدل على منفعة و امتداد مدة في خير التمتع خرماى درشير آغشته
 خوردن التمتع پاره پاره شدن التمتع التمتع في الاستنجاء و هو اخذ
 التمتع اسوار و قوى شدن التمتع نخامه انداختن رايت فلا تا متزعا
 الى كذا اي متسرعا اليه نازعا التمتع دور در شدن در سخن التمتع لرزيد
 و شافتن و پاره پاره شدن التمتع التباكي غ التمتع روزگار فاكذاشتن
 باندر كوسخت شدن كارى الترفع فتراح زيبستن الترفع و اپرداختن

تفعل

بها

وهو تفعل باللام التفشيح بسيار شدن سبیدی در موی و خون در دست
و تفشيح الرجل المرأة دخل بين رجلها و افترعها و في الحديث و قد تفشعوا
اي لبسوا احسن ثيابهم و لم يسهوا التمرع در حال غلبيدن و تمرع قلان
اذا رسلها من فيه فالتجرف التجريف التجحف التجانف التحرف
بكستن التحسب التقشرو هو في الحديث التحشف جامه كهت پوشيدن
التحيف دين حنفي و زيدن و يقال تحف اجتنق و يقال اعتدل الاصنام
و تعبد التحطب ربودن التخلف و ايس استيدن و يعدي بعض تدلف اليه
و تمشي و دن التترشف ميكدن الترجف رفتن و يعدي من التشرف بر دبه
دن و تشرف بكذا اي عده شرفا و في الحديث لا تشرفوا للبلية اي لا تطلعوا
اليه التشرف بايركوشي شدن التصرف فاواكستن در كار و يعدي بهي
التصلف لاف زدن في الحديث تضعفت رجلا اي استضعفته التطرف نو
اقتن يقال تطرفت الناقة روضة بعد روضة اذا كانت لا تثبت على امر عجمي
تظرف طرانت نمودن التعروف تعريف چيزي كردن و في الحديث تعرف
الله في الرخاء يعرفك في الشدة يقول اطعمه اخفضه و قوله يعرفك في
تاي يحارك التعسف ركوب الامر من غير تدبير و المفارقة على غير طريق

التعطف مهربانی کردن و رد ابرافکندن و بدودر آمدن تعطف علیه
 ای مال و تلبس و تکرر الخلف غایبه بکارداشتن و یعدی بالیاء التقریب
 پوست از شدن ریش التشف التبع بالقوت و المرقع التصف شکسته
 شدن و منه احدث تصطف علیه نشاء المشرکین و ابناءهم ای تزدحم حتی
 یستط بعضهم علی بعض و روی یقذف علیه و هو تصحیف تکلف احبیل
 اذا ارتفعت فروع الکافها فی المشی التکشف برهنه شدن و تکشف الدر
 اذا ملاء السماء التکلف بح چیز ی بکشیدن و از خویشتن چیزی می نمودن که
 آن نباشد و المتکلف العربی لما لا یعنیه التکلف کرد چیزی در آمدن
 تلحف البئر ای انحسفت و تلحف البئر اذا حفر فوا حیاها التلطف للامر
 الترفق له التلقف فرو آوردن و زود فرو گرفتن التلقف ارمان خوردن و بعد
 بعلی التشف آب و جزآن در خود چیدن التصف سبزش برافکندن
 وضمت کردن التطف التقرط و التلطح ایضا التطف پاکی نمودن ق
 تبع السحاب بالماء ای یعیب التخرق سوخته شدن التخرق سخت بحد
 شدن و منه احدث لم یکر اصحاب النبی بالمخرقین ای المتقبضین التملو
 حلقة حلقة نشستن مردمان التخرق بدید شدن و فراخ دستی کردن

تَعَلُّقُ

وَدَوْبِغٍ فَرَابَا مِنْ التَّخْلِيقِ دَرُوعٌ فَرَابَا فِتْنِ وَخُلُوقٍ بِرُخْوَيْشْتَنِ كَرْدَنِ
فِي التَّخْلِيقِ وَيُعَدِّيَانِ بِالْبَاءِ التَّرْفُوقُ رِيحْتَهُ شَدْنِ آبِ التَّدَهُّوقِ
بِالْبَهَائِقِينَ عَنِ التَّقِيْبِيِّ فَاِنْ صَحَّ هَذَا فَالْمَوْنُ فِي دَهْقَانِ زَائِدَةُ التَّرْفُوقِ
فُوقُ كَرْدَنِ وَيُعَدِّي بِالْبَاءِ تَرْفُوقُ الرَّجُلِ اِذَا اخَذَ مِرْفَقَهُ التَّرْمُوقُ آبِ اَشَامِيدَنِ
التَّرْلُوقُ مَحْرُودِي وَهُوَ اِحْدِيثٌ خَرَجَ مِنْ اِحْمَامٍ مَتَرَلْقِيْنِ يَقَالُ تَزْلُوقُ الرَّجُلِ
اِذَا لَتَمَّ حَتَّى يَكُونَ لِلْوَجْهِ بَصَصُ التَّسْلُوقِ بِذِي بَوَارِ بِرِشْدَنِ التَّشْدُوقِ آبِ
بِحَدْنِ دَرِيْشَوَارْمَانِي وَيَعْنَى بِنِي التَّشْرِوقِ دَرِ اَقْتَابِكَا نَشِيسْتَنِ التَّصْدُوقِ
صَدَقَةٌ اَدَانِ يَقَالُ تَصْدُوقُ بِالشَّيْءِ عَلَى الْمَسَاكِينِ التَّصْلُوقُ فَرِيَادُ كَرْدَنِ زَنْ اَزْدُ
رِهِ وَفِي اِحْدِيثٍ تَصْلُوقُ ذَاتِ لَيْلَةٍ اِي تَلْقُنُ التَّطْبُوقُ بِاِبْوَشِشِ شَدْنِ وَمِنْهُ
قَوْلُهُمْ لَو تَطْبَقَتْ السَّمَاءُ عَلَى الْاَرْضِ مَا فَعَلْتَ كَذَا التَّطْلُوقُ بِكَزْشْتَنِ وَكَشَادِهِ رِي
شَدْنِ التَّعْرُوقِ كَوْبِشْتَنِ اِذَا سَجَّوَانِ بَرِيدَنِ التَّعَسُّوقِ دَرْدُوسِيدَنِ التَّعَشُّوقِ
عَشُّوقُ نَمُودَنِ التَّعْلُوقِ چَنَكِ دَرْدُودَنِ وَيُعَدِّي بِالْبَاءِ وَيَنْفَسُهُ وَدَرِ اَبُو مَخْتَنِ
وَقَوْلُهُمْ يَلِسُ الْمُتَعْلِقُ كَالْمَتَأْتِقِ اِي لَيْسَ مِنْ يَتَبَلَّغُ بِالشَّيْءِ اَلْيَسِيرُ كَمَنْ يَتَأْتِقُ
اَلْاَكْلُ مَا يَشَاءُ وَهَذَا مَا خُوْدُ مِنَ الْعَلَقَةِ وَهِيَ الْبَلْعَةُ مِنَ الْعَيْشِ التَّعَمُّوقِ
دُورِ دَرِ شَدْنِ التَّفْتُوقِ شَرَابِ خُورْدَنِ التَّفْتُوقِ كَشَادِهِ شَدْنِ وَشَكَافَتُهُ

التفرق براكده شدن التعلق شكافة شدن التفتق باز زيد تن التيقن
 نیست شدن التفرق خروج الولد في قلوبهم روید الغزو بقرق وفي احد
 و رأسه مفرق ای مفرط التفرق دریده شدن التفتق زفان بكام وازد
 از خوشی طعام التعلق و التعلق چابوسی کردن و یعدی بنفسه و بالتام
 تمضت الشران اذا شربته ساعة بعد ساعة تنطق بالمنطقة و النطاق
 ای شده ای وسطه و یتطق من المنطقة التبرک التيمن و یعدی
 بالباء التبتک مغم شدن التخرک جنید در یعدی بعن التخرک عماد
 زبوزخ در آوردن التملک خویشتر نمایدن التفلک بادریسه شدن
 زن التملک التملط و تملک البعیر اذا الوی الحییه التمسک چنگ در زدن
 و یعدی بالباء و منه احدیث فتمسکی و قبل معناه من المسک التمسک در
 خال کردیدن التملک پادشاه شدن و خلا دند شدن یقال تملک ای ملکه
 قهر التمسک عبادت کردن التهمک رسوا شدن التهمک الانصماک
 و تهمک فی البطالة اذا اهلك نفسه فیها التبتل اخلاص الطاعة لله تعالى
 و اصل ذلك من البتل و هو القطع کانه قطع نفسه عن الدنيا التبدل بدل کردن
 التبدل بادروزه کردن التبزل شكافة شدن التبعل خدمت کردن زدن

تفعل

۵۷۰

التفعل كياه خورده انبتكل التخليط في الكلام وانتغم ايضا وتبكلوه اذا اعلوه
بالشم والضرب التخميل نيكو حالي نمودن وچربش كداخته خوردن التخميل
الاحتمال التخميل زدوده شدن التخميل التخميل از منزل برداشتن و بات
رداشتن يقال تخمیل احتماله ای حملها وهي ما يتحملة عن القوم من الدية و
سفرامة التخميل بد شدن چيزي التخميل وضعي نمودن التذخل در آمدن
بمن انذاك التذكل التذلل وهو ارتفاع الايمان في نفسه يقال هم يتذكلون
على السلطان اذا كانوا لا يجيبون السلطان من غيرهم التزبل فربه شدن
يسبز شدن نبات پس از خشکی التزجل پايده رفتن و روز پنجشنبه رسيدن
يموي بشانه کردن و تزجل في البئر اي نزل فيها من غير ان يدي التزجل از
جای برداشتن التزجل خداوند بره ماده شدن التزسل با هستگی خواندن
و بعد ي بغي و رساله انشا کردن التزفل الارفال و في الحديث و يتزفل على
الاقوال التزفل التزفل التزكل پای بر پيل زدن تا بر زمین فرود آمدن التزبل
الوده شدن بخون التزجل دور بر شدن التزمل خویشتن در جامه پيچیدن
التسفل بيز رفتن التسفل آسان شدن التشكل بعضی از ميوه پخته
شدن التطفل طفيلي کردن التعمل شافتن و بشتاب فاستدن و المتعجل

المجلد وهو الذي يأتي أهله ما لا يحل له وهو ما يجعله الراعي من اللبن إلى
 أهله قبل حلب الغزل اجتمع إلى التعطيل زيور شدن وبني كار شدت
التعطيل كرد آمدن بر کسی التعقل تكلف العقل التفعل برج بردن در كاری
التغزل غش نمودن التفعل بعثمت گرفتن غفلت کسی التفعل ^{شده} بما در شب بود
 وتشبه کردن تفعل التفعل دویدن آب التفضل فضل کردن و دعوی فضل کردن
 بر اقربان و يعتديان بعلى و يك جامه پوشیدن برای کار التقبل پذیرفتن
التقبل بشكته رفتن و تفضل الرجل الحاجة يأتي لها التفعل رثائه العيشة وقيل
 شكوى الحاجة التكلم ضرب من المشي قيل هو مقاربة التفعل التفعل التفعل التفعل
وتفعل الرجل اذا اخذ المحللة التكفل بايادي کردن و يعدي بالباء و
تفعلت البعير اذا درت كساء حول سنامه ثم ركبتة وهو في الحديث التفعل
 داستان زدن و يعدي بالباء و بنفسه و بزمثل چیزی شدن و يعدي
 باللام و في الحديث فتفعل ففخاى امتلا التفعل التفعل التفعل التفعل
التفعل التفعل درنگ کردن و التقدم ابن عبيد التفعل التفعل التفعل
 از چیزی بیخبرن برگزیدن و بنيلى نمودن و باني شدن التفعل التفعل
 و فلان يتفعل مذهب كذا و قبيلة كذا اذا انتسب اليه التفعل التفعل التفعل

تفعل

۱۰

ویرانگند کردن التفصم شکسته شدن با جدایی التکرم بزرگی نمودن التکلم
سخن گفتن و بعدی بالباء و بنفسه التلثم لثام بر بستن التلجم لجام محکم بکردن
التلثم التمدم بالمعینین التلغم بوی خوش برکردن اگر دهن کردن و بعدی بالباء
وقیل لا عرایی حتی المسیر کال تلغموا بیوم السبت معناه ذکره و استقاوه الیهتم
حرکوا ملاحظه بیه التلغم لغام بر بستن التلغم لقمه فرو بردن بدرنگ
التلجم تخامه بیفکندن التندم پشیمان بگردن و پشیمانی نمودن التنسم
التنفس لما استحواروح الحیوة ای وجود و نسیمها و خیر بر رسیدن التعم بناز
ریستن و بعدی بالباء و انبتت ارض فلان فتعتمنی اذا وافقت التعم سخن
نرم گفتن التهم خوردن شدن التهم ویران شدن و سخت خشکی شدن
التهم شکسته شدن و بانگ کردن رعد التهم مهر بانی کردن التهمضم
بیدار کردن و بیدار کردن نقادان التهم لقمه بزرگ فرو بردن التهم
خند ستانی کردن و ویران شدن و سخت خشم گرفتن و تکر کردن و شرود گفتن
التهم کسی را در زیر آوردن و گردیدن در جیرانه تشبیه ای حمل الثبان
وهو الدعاء الذی یحمل فیہ الشئ بین یدیک التجین زفت شدن التخرن
اندوهگن شدن التخص حصار گرفتن و عفت نمودن التخرن دود کردن

التذم من پرسرکین شدن آب و جز آن التذم خودیشتن چوب کردن برغون
 و تذم من الرجل اذا اخدمه من الترقن حنا در بستن خود را بالترخن
 الذخن تسخت الما ل فرأيت سخاة حسنة التمكن والتمسك بجماره شدن
 التمكن فربه شدن و في احديث قوم يتسمون اى يكثر من ما ليس فيهم من
 الخيرو يدعون ما ليس لهم من الشرف التمكن بهم در شدن درخت التمكن
 راست با ستادن با کسی در خصومت و جز آن و في احديث تشربوا اى تجروا
 و في حديث آخر تشربنت باعنتهما اى استعدت بحلبها التمكن در میان
 خویش آوردن و پائین آید و فایز یافتن تعسن فلان اباه اى نزع اليه في الشبه
 التمكن و اشكن شدن التعصن التشجح التمكن التندم علماء فات التمكن
 التوحى التمكن اختراکوی کردن التلبس التلذذ التلجج دو سنده شدن
 و تلجج برأسه اى غسل فلم يبق و سخره و تلجج القوم اذا اخذوا الورق
 و ذقوه و خلطوه بالنوى للابل التلذذ درنگ کردن التلفن بتلفين و اكر
 التلقن نهاری کردن في احديث و تمنع على ساطه اى تصاغرو و تدلوا اخذ
 من المعن و هو الشج القليل و قيل اعترف ما خود من امعن بحق و روى
 تمكك على ساطه التمكن دست یافتن و يعدى بمن التلكه ابله شدن

التسفه سفاهت شنوانیدن و یعدی بعلى و کسی را از چیزی فریفتن و جنبیدن
 باد درخت را التسهه سال زده شدن و کرو کردن خوردنی و جز آن التسهه
 مانند کی کردن و یعدی بالباء التثقه خویشتن بدیوانکی و کالیوی ساختن
 التثقه فقه آموختن التثقه شکفتن نمودن و پشیمان بودن و بر خورداری
 کرفتن و یعدی بالباء و منه احدیث المتفکمین بالامتهات یعنی الذین
 یسمونهم محارمین به التکره روی تریش کردن خرج یتکمه اذ اربک دایتم
 لایدربی این بتوجه التمه التمدح التنبه بیدار شدن هذا هو الاصل
 ثم یقال خرجنا نثره اذا خرجوا الى البساتین **ومن المضاعف ب**
 التخب دوستی نمودن و یعدی بالی و سیراب شدن خرابی پروردن
 فراهم آمدن التزبب التزبد فی الکلام التصبب زبخته شدن التصبب
 بر به شدن کود که التطبیب پر شکن شدن التکبب بر هم نشستن التلبب سلاح
 پوشیدن و فی احدیث متلبا به ای بالتوب معناه متحرما به عنده
 التخب باره باره شدن جامه **ت** التشتت بر اکتوا التعتت بچیدن در
 سخن یقال تعتت فی کلامه اذا لم یستمر فیه التفتت ریزه ریزه شدن **ج**
 التذیح سلاح تمام پوشیدن التیح پردود شدن خانه **ح** التیح مغزاز

یح

استخوان بیرون کردن **د** التمدد پراکنده شدن التمدد نوشدن و شیر بشدن
از بیستان التمدد انجوع گرفته و لاغز شدن التمدد شد آمدن کردن و یعدی بالی
التشدد بخل شدن و سخت شدن التمدد زیادت آمدن در عدد التمدد شگفتا
و پراکنده شدن **ز** کتله ای سلفت مینا و شبالا **اضداد** اللدین صفتی
العق التمدد بیازیدن التمدد الصدید **ذ** التمدد خوش آمدن و یعدی
باله **ر** التمدد بایزنده شدن التمدد القسری التمدد راجح شدن التمدد
درست شدن خیر و قرار گرفتن التکرر مکرر کردن **ز** التمدد بازه پاره بشدن
التمدد عزیز شدن و سخت شدن و تنک شدن سوراخ بیستان شتر
التمدد نفرت طبع نمودن از چیزی التمدد اندک اندک مکیدن التمدد
جنبیدن **س** التمدد و التمدد نبر جستن التمدد سنس و سیکسی کردن
التمدد بگوشه کردن **ش** التمدد بر چکیدن و خل و آنچه بدان ماند
التمدد شایخ بزم باشد از استخوان بخاییدن و مغز آن در مزیدن
التمدد از پی فراشه **ن** التمدد دردی کردن التمدد اندک
مکیدن **ض** التمدد حتی منه ای استنطقه قلیلا قلیلا التمدد پراکنده
شدن فی الحدیث التمدد ای عص **ط** التمدد التمدد **ع** التمدد تناولا

سما

تفعل

۵۱۳

اللصاع وهو نبت ناعم في اول ما يبدر يقال عنه تلعت فابدلوا من العين
 الاخيرة ياء نكراهتهم ثكث عينا كتطيت **ف** في الحديث و تخففت متى
 اي طليت الخفة بتخفيفك اي اي التفت عفت نمودن و بقیة شیر که در پستان ^{باشد خورده}
 التفت کف پس مردمان داشتند در کردیه و منه احديث يتكفنون
 الناس و في حديث آخر فكان الناس يتكفونہ اي يأخذونہ بالفهم
 التفت خویشتر را در جامه بچیدن **ق** التحقق درست شدن و در ^{بدانست} درست
 الترقوع و خشايش نمودن و يعدي باللام التثقی שכانت شدن **م** تمقت
 الشراب اي شربته شيا بعد شئ **ك** التجلک با کسی و اكو شيدت
 التشلک بمان افتادن التشلک از هم و اشدن و فلان يتفلك اذا لم يكن به تماسك
 من حق التملک التمشش و منه احديث لا تمكوا على عزمانكم اي لا تستقصوا
ل التبل ترشدن بتجلله اي علاه و تجلل اليدا هم اخذ اجملا منها و تجلل لبس
 اجل التجلل استئنا کردن در سو کند و محلی خواستن و معنی التجلل التفصی
 لقا البين و الخروج من حرمها الى ما يحل له ^{مره} و قد يكون ذلك بالاستئنا
 مرة مع العقد و مرة بالكفارة عند احدث التجلل خلال کردن و بر سیدن چيز
 و يمان كره و در شدن و تجلل المطر اذا خض و لم يكن غاما البدل تارة كره ^ن

مره

التدلك فروتنی نمودن و بعدادی باللام التسلل از میان کوهی بیرون آمدن
التعلل روزگار گذاشتن چیزی و بنهانه کردن و بعدیان بالباء التعلل غایب بکار
التفطل رخنه شدن تیغ التفلل کرد در آمدن التملل و التهلل کشاد روی شدن
وریزان شدن اشک و درخشان شدن میخ ببرق **م** التهمم در کرمه شدن
التهمم ننگه اشق و بعدادی بمن التهمم بوییدن بدرنگ التعمم عمایه
در سبستن و عم خوردن التهمم عایبه روی کردن التهمم طلب کردن
ن التهمن خویشتره فاساختن بدیوانگی التهمن بخشودن و بعدیان بعل
التسکن خشک شدن پوست و کهنه شدن مشک التفتن نوع نوع شدن
و من المعتل الواویث التویث مستولی شدن چیزی بظلمج التویج
الولج التویج از رخته شدن **ح** التویح اندک خوردن از شراب التویح
و شاح در کردن افکندن و ربما فالواتویح بشه و سیفه و هم منه احدیث
یتوشحنی ای یعانقنی التویح بجای آوردن و هویدا شدن **ح** التویح شوخ کن
شدن **د** التویج اندوهگر شدن التویج یکانه شدن و توخمه
ای عصمه و لم تكله الی غیره التویج بآب آمدن و مکلون شدن و توردت انجل
البلدة ای تداخلتها التویج چیری را با پس کردن و منه احدیث لا یتوشد

القرآن يكون القرآن متوسدا الى هذا مدحا ويكون ذمما فالمدح انه لا ينيام
 الليل عن القرآن فيكون القرآن متوسدا معه لم يتخلى عنه والذم انه لا يحفظ
 القرآن شيئا اذا انما لم يتوسد منه القرآن التوطد الثبات التوقد يتم كردن
 التوقد افروخته شدن التوكد استوار شدن التولر پديد آمدن چيز
 از چيزي **و** التوذرو زيري كردن التوعر درشت شدن راه التوفر حق
 كسي با حق چيزي تمام بردن التوقر وقاء نمودن التوكر بر شدن **ز**
 التوجد التنجز التوهز و طء البعير بالقل **س** التوجس بهم اندرزد اشتن و
 نغوشه كردن التودس الانداس التوهس مشي المبش **ش** التوحش ذرم
 شدن و نهي شدن شك التوقش جنبيدن **ص** التوقص نزو الفريين مع
 مقاربة اخطو وهو في احديت **ط** التورط در هلاكت افتيدن التوسط
 درميان چيزي شدن و ميابجي **ك** دن **ع** التوجع بخمشودن و اندوه نمودن
 في احديت فقد تودع منهم اي تركوا و ما استحقوه من المعاصي حتى ييبروا
 فيها **ح** هو العقوبة فيعاقبوا و اصله من التوديع وهو الترك التورع
 پرهيزگاري كردن التوزع و انخسیدن و انخسیده شدن التوسع
 فراخي كردن و فواخ بنشستن توسعت الفهم في الخيل اذا ارتعت فيه **ح**

التوقع چشم داشتن **ق** التوقف التخت و قبل الإسراع التوقف پوست
از چیزی باز شدن التوقف درنگ کردن در چیزی التوقف چشم داشتن **ق**
التوقف باستواری فرا گرفتن و بعدی یعنی **ك** التورک بر سرور و بشپاندن
مادروا بر یک سرور خفتن و بر یک سرور نشستن بر زمین قال الازهری
التورک فی الصلوة ضربان احدهما سنة و الاخر مکروه اما السنة فان یحیی رجله
فی التشهد ویلزیق مقعدیه بالارض و اما المكروه فان یضع یدیه على وركیه
فی الصلوة و هو قائم و یدیه عنقه و كان یجاهد الارنی باسایتورک الرجل علی
رجله الیمنی فی الارض المستحیلة فی الصلوة قال ابو عبید معناه وضع الورك علیها
و فی حدیث آخر کره ان یسجد الرجل متورکا یعنی ان یرفع و رکه اذا سجد حتی
یغش فی ذلک و قبل ان یلصق الیتیه بعقبیه فی السجود و اما حدیث ابراهیم
انه کان یکره التورک فی الصلوة فانما یرید وضع الایتین و احدیهما علی الارض
ل التوسل لزیدی کی جست و بعدی بالی و در دیدن التوصل نجیلت فاجیزی
رسیدن و بعدی بالی التوصل التوصل دور در شدن در زمین
التوصل بر کوه شدن و فی احادیث لیس بلبان فیقول التوصل الإسراع و قبل ادا
صعد فی اجبال التوکل اعتماد بر کسی کردن و بعدی یعمل فی احادیث فتوکل لاک

تَعْمَلُ

۵۱۹

فی تبرک تو هلت فلانا اذا عرضته لان **يَعْمَلُ** اي يخلط **م** التوخم ناكوار آمدن
التوخم برامهيدن التوخم فراسب سودن ووسمه برکردن و توهم الرجل طلب
كلا الوسمي وني احديث الشيخ المتوسم المتجمل **ب** بسمه الشيخ التوخم مجامعت
التوخم خستم كرفتن التوخم كشتن التوخم كان بردن **ن** قولهم تو سنها اي اناها
وهي نائمة يريرون به اتيان الفحل الناقه التوطن جاي كرفتن التوخم عن عيانت
فريه شدن التوكن التمكن التوهن سست شدن **لا** التوجه روي فراگردن
ومنه المثل احمق ما يوجه اي ما يحسن ان ياتي الغايط ويرسدن و ان باب يدرك
على مقابلة الشيخ التوله الايتلاه **ومن اللقيف المغروق ج** التوخي الوحي
ح التوخي شتافتن **خ** التوخي جستن ومنه احديث فتوخيا اي اقصد الحق
ف التوفي تمام فاستدن وجان برد اشتن يقال توفي فلان وتوفي اذا مات
من قال توفي فمعهه تضرع واخذ ومن قال توفي فمعهه توفي اجله واستوفي
اكله وجره وعلله هذا قراءة من قرأ يتوفون بفتح الياء **ق** التوفي حدركردن
يد اشمن باكسي وبعدي بعن ومنه الآية **ثم توليتم فان تولوا و دوستي**
يد اشمن باكسي ومنه ومن يتوليهم عنكم و بكار كسي قيام نمودن ومنه والذلي
تولي كبره منهم و ولايت راندن و حكى عن ابن زياد فلان **تولي** علينا اي يروم ان يكون **مدي**

تعمّل

۵۹۱

التزوّد توشه برداشتن و **الحديث** تفقهوا قبل ان تمودوا ای تعلموا قبل
ان تزوجوا فقیر والدرباب سوب التعمود خو کردن التعمود جهود شدن
و توبه کردن **ذ** التشوّد عمامه در بستن التعمود باز داشت خواستن
و بعدی بالباء **ر** التعمود بر پهلو افتیدن و سرکشته شدن در کار التعمود
بدیوار بر شدن و دست و رانجن در کردن التعمود تشویب خوردن التعمود
صورت شدن و چیزی صورت کردن بانجی بستن و صورت بستن و طعنه
فصودای مال للسقوط التعمود بر خویشتن بچیدن از گرسنگی یا از زخم بچیدن
هم بتعمودون العواری بینهم ای بتدا و لون التعمود چشم بگوزن شدن
التعمود بر پهلو افتیدن التعمود گردیدن و بیوفتیدن موی التعمود از دیور باقش
نکریستن و آهک بکار داشتن التعمود ریهمید شدن و در کاری شروع
کردن نابالک را و فتهور اللیل ای مضی اکثره **ز** التعمود آسان فرا گرفتن و بجا
سخن گفتن و بعدیان بنی و يقال اللهم تجوز عنی رجاء و عنی **س** التعمود
فاهم آمدن و بر خویشتن بچیدن و از سوئی بر سوئی گردیدن در جنگ التعمود
فاهم آمدن **س** التعمود التجمع و الهقامة مع ارادة السفر و ذلك اذا عرض
ایمانش فله و منه **الحديث** يتجوس في الكلام ای يتأهب له و یردد فيه التعمود

تفعل

۹۰

آرزو مندی نمودن و بعدیان بلی التَّطَوَّقُ طوق در کردن خویش کردن
التَّعَوَّقُ التَّبْطُّقُ تَعَوَّقُ اللَّبَنُ ای شربه فواقا و منه احدث اما انا فانقوة تَعَوَّقُ
اللقوح ای لا اقرأ و رضی من القرآن لمرة و لكنی اقرأ منه شیاً بعد شیء فی اناء
اللیل و النهار مأخوذ من فواق الناقة التَّوَقُّ التَّاتَّقُ و بعض العرب لا یقول
كالتسوک مسهال کردن التَّشَوُّک باخار شدن التَّهَوُّک سرکشته شدن
و التَّوَعُّعُ فی الشئ لقله المبالاة ل تؤول علیه القوم ای علوه بالشتم و الضرب
التَّخَوُّلُ از جای بجای شدن و بعدی بعن و پشتواره بر گرفتن و جلدت کردن
و احوال کسی طلب کردن و هذا فی احدث التَّخَوُّلُ تعهد کردن و فراست
خبریدن در کسی التَّطَوُّلُ فضل کردن و بعدی بعلی التَّعَوُّلُ از حال بگردیدن
و منه احدث اذا تعولت الفیلان التَّعَوُّلُ سخن فرابافتن بر کسی التَّعَوُّلُ
مال دار شدن التَّسَوُّمُ خویشتن نشان کردن در جگه التَّلَوُّمُ درنگ کردن
و چشم داشتن و فی احدث الثیاب المتلوم ای الذی اتی النسیج فسحوا
للایمة التَّخَوُّنُ کم کردن و تعهد کردن التَّصَوُّنُ تکلان الصیانت التَّكُونُ
هست شدن التَّلَوُّنُ برنگ شدن التَّشَوُّهُ کو سفند صید کردن و یقال
لاشوة علی ای لا تفل ما احسک فیصیبنی یعنی و تشوه له ای تنکر له و تقول

التفوه سخن گفتن و فی احادیث فلما تفوه النبق ای دخل فم النبق **ومن**

الاجوف الیائی **ب** التفتیح خویشتن را خوش بوی کردن **التفتیح** عیب کردن

التفتیح غایب شدن التفتیح ترسیدن **یقال** تفتیبت الشئ و تفتیبتنی الشئ

ای خفتنه و خوفنی و شکوه داشتن **ش** التریث درنگ کردن التمیث نرم

شدن زمین **ج** التهیج برخاستن باد و سرما و آنچه بدان ماند **ج** التضحیح

التضوح فی امر **ش** الامتنیة هو الذي يرد الكوض آخر الناس بعد مشرب ماء

المحوظ الايلا محتلا الغير و اصله من الضیح و الضیاح وهو اللبن الذي مزج

بالماء حتى كاد يغلب سوادا الی باضه التطحیح التطحیح التطحیح **ب** كرفتن

التشیج پیری نمودن التطحیح آوده شدن **د** التزید در سخن افزون کرد

و کران شدن نزع و التزید فی السیر فوق العنق التصدید الصيدانة

خرامیدن التقتیر خریشتن را بند کردن **ز** التخییر سرکه شسته شدن و

المكان بالماء امتلا التخییر برگزیدن التذیر سرای کرفتن تصبیر **ز**

اذا نزع اليد فی السب التظیر فال بد کرفتن و یعدی بالباء و بالی التفر

حال یکشتن و یعدی عن التفریر یهیده شدن **ز** التخییر بر خوب

بچیدن **یقال** مالک تخیر تخیر لجمیة **و قال** سبویه هو تفعیل من جر

تفعل

التميز ان يكذب كجد اشدين **س** التقيس النسبه بقيس او التمسك منهم بسبب
اما الحلف او بجوار و ولاء التقيس زيروكي نمودن التمسك خراميدن **ش** في
الحديث فيجب شئت انفس الصحابة منه اي حاشيت وجبت و روى ايضا باحاديث
ومعناه نفرت التقيس بحيلت زيسن **ض** التحيض حايض شدن دن و تحيضت
اي قعدت ايام حيضها عن الصلوة ومنه احديث محضني في علم الله سنا
او سبعا التقيض مانند كي كردن بكسي و بيوفيتن دن ديوار و پار و پار شدن خا
مرغ **ط** التعيط الاعياط **ظ** التقيظ خشم گرفتن التقيظ التيقظ التيقظ التيقظ
آمد کردن مابع التقيظ دعوى شيعه کردن التقيظ خشك شدن كياه
التقيظ التقيظ تيق الشيء اذا جرى على وجه الارض **غ** التقيظ التيقظ
زيغ التزيين **ف** التقيظ التقيظ التقيظ باستان دن جاي مقام كردن
تقيظ ميممان شدن و بحسبيدن التقيظ حسبيدن التقيظ درباد
مقام كردن **ق** التقيظ درفشیدن شراب التزيق التزيين **ك**
تخيّل خيال است يقال خيّلته فتخيّلني و سزاوار شدن آسمان بباريدن
تخيّلت على الرجل اذا اخترت و تفرست فيه اخير التزييل پر الكنه شدن

التقييل انبوه شدن درخت التقييل افتد کردن و مانند گی کردن بکس و شراب
 خوردن وقت قبوله التکيل التکلي التقييل پييده شدن **م** التخييم خيمه زدن
 التسييم آتش بجای دوشدن التسييم ميغذاک شدن **ن** التبين بجای آوردن و هويد
 شدن و درنگ کردن التحيين هنگام جستن يقال تحييت الوارش اذا انتظروا وقت
 الاكل ليدخلوا منه الحديث تحييتوا نوقم التحييت ان تحلبها مسرة واحدة في وقت
 معلوم التدين دين دار شدن و يعدي بالياء و وام خواستن التزين آراسته
 شدن و يعدي بالياء التعين بنسبه فاستلان وان يكون في المجلد دوائر
 ريقى و ذلك عيب فيه و يحتمل کردن و تعين الشئ لزمد بعينه التقيين آراسته شدن
 التلويين نرمی کردن و يعدي باللام التزيت شده آمد کردن ميخ و كور آب
ومن الناقص ب التخيي خبا کردن التزيي پروردن التزيني كوي ساختن
 صياد خویش راناد را بجا بنهان بشود التصبي ذل بردن التقيي قبایوشدن
 التکبي الاکتباء في الحديث جاء يسهبي اي بعض مدروسه **ت** التخيي مستجاب
 جاي مقام کردن و يعدي بالياء التقيي نافرمانی کردن التقيي جوانمردی و رزیدن
 و جوانی نمودن المتمتي في نزع القوس مد الصلج **ج** التخيي التعمد و

التخيي
 التقيي
 التزيي
 التخيي

تفعل

۵۹۵

التجرى والاقامة بالمكان ايضا والابلاغ بالشئ والذم له وفي الحديث و
 تجى اى زعم ماخوذ من الجى آءوهو الزممة التدى التجوى التجوى الرجاء
 التجوى انك روزگار گذاشتن التجوى بهجا کردن سخن التجوى انبساط
 التجوى كرد شدن التجوى چاشت خوردن التجوى دستار در سر بستن
 چنانكه در زير ذبح در اري التجوى با ترماتر شدن فى الحديث فتى قبل
 وجهه معناه قصد اجمحة التى اليها وجهه من قولها نحوى الشئ الخوخ
 التجوى تكلف كردن در سخاوت و يعدى بعلى التجوى يزار شدن بالتدى
 بباديه مقيم شدن و پديد آمدن چيزى التجوى نبرد كردن با كسى
 التجوى رد ابرافكندن و هلاك شدن و از جايى در افتادن يا در لوفتادن
 در جايى التجوى بر زور چيزى شدن التصدى بلس آمدن يقال
 تصدى له اى تعرض وهو الذى استشير من ناظر ابيه التصدى فالكزشتن
 و افروى جستن بر كسى التصدى چاشت خوردن التجوى التجوى و چرا كردن
 شت ميان نهار و علل و فى الحديث لم يتند يقال ما نديت بشئ يكرهه اى
 ما اصببت و ما نديت هذا الامر اى ما قرينه التجوى التصدى و التعرض
 التجوى صوابترين جستن و منه قوله تعالى فاو لكك تحروا رسدا

ای تو خوا و سحر و اودرنگ کردن التدزی فریفتن و موی فرو کردن زن
التدزی بر زور چیز شدنی التدزی فی اشرف القوم التدزی بالزيارة
التدزی سریت خریدن التدزی الرجل لوصله التدزی من التدزی النکاح
ان ضد العالینة او السرور فابد لو امن احدی التدزی و قيل ایاء اصل
وهی بدل من التدزی فی التدزی هو التدزی وهذا القول اصح لقولهم التدزی ها ولا
يقولون التدزی ها و تکلف التدزی ایضا و فی التدزی یروى التدزی هم التدزی
الذی یخرج فی التدزی باذن الامام و فی التدزی آخر التدزی ای یقبل
سریتکم التدزی خوارج التدزی برهنه شدن التدزی و اشکافه شدن
و التدزی از بی فراشدن التدزی بعضا زدن التدزی شیباى
و التدزی کردن التدزی التوب و التمسع التدزی آشامیدن بدرنگی
التدزی کلیم پوشیدن التدزی التدزی بز می کردن التدزی بیکر التدزی شام خوردن
التدزی پوشیده شدن و مجامعت کردن و منه التدزی فلما التدزی
فراخ شدن و تباها شدن التدزی بر فتن التدزی تفس التدزی و آنچه بدان ماوند
در اندامها التدزی از التدزی و تنگی بیرون آمدن و کوشش از استخوان
باز شدن التدزی استقصاء و فی التدزی ای ضرب فی اقصاهما

سوره ۱۰

فعل

۵۹۹

التقي معبر بشانه کردن و هو فی احدیث و التزوج فی خیار القوم **ض**
 الترضی خشود کردن پس از جهد تفضیت من الفضة و اصله تفضیت
 الترضی از هواد آمدن باز و آنچه بدان ماند و اصله الترضی فابدل من
 احدی الضادات یاء و سپری شدن الترضی بگذشتن الترضی نزار کردن **ش**
 التخطی فاکن شتن التخطی عطا خواستن و معنی التخطی التخطی بوسیده شدن
 التخطی خویشش بازید و خرامیدن و قبل ایاء مبدل من الطاء **ط** التخطی تونوس
 از هم برخواستن بی و آنچه بدان ماند چون نسکند التخطی عرفانه زدن آتش **ع**
 التقی بدخوشدن و تفتی الرجل صار کالافعی فی الشریقا اخرجنا تلتقی و اصله
 تلتع فابدلوا قدم و تلتقی العسل تعقد **ع** التقی جستن **ف** التخطی مبالغه
 کردن در کرامت کردن و در رسیدن از حال کسی و بعد یان بالباء التفتی شفا **جستن**
 بعدی من التفتی مدروس شدن التفتی از پی شد یعنی احدیث اذا امشی تکفی
 تکفیا ای **ح** الی قدام کالتکفی السفینة فی جریها و الاصل فیة الهمزة ثم نزلت
ق التقی التبقیة التزیق ببلا یبرشدن التستی خون و مانند آن در خویشتن
 جیلان التلقی بپش و اشدن و چیزی از کسی فرا گرفتن التستی برگزیدن **ک**
 التزی صدقه دادن و پاکی کردن التستی کله کردن التملکی التوضؤ و اصله

و بعدی بالباء

من تمکی الفرس اذا اخل عینه برکتہ **ل** تبلیت حیوای تتبعته حتی استوفیت
 التغلی هو یداشدن التغلی پیرایه برگردن و یعدی بالباء التغلی حالی شدن
 ومنه احدیث و تخلیت ای تبرأت من الشرك و انقطعت عنه الطردی فرو
 آویخته شدن و نزدیک شدن و یقال تدی فلان علینا من ارض کذا ای اتی
 و لا یكون التدی الا من علو الی سفلی **س** صلت افادن و واشدن اندوه و تاریکی
 و آنچه بدان ماند **التصلی** گرم شدن با آتش **التطلی** اندوده شدن و یعدی بالباء
التغلی بلند شدن بدون تک و منه احدیث **یتغلی** یعنی ای یترفع علی و پاک شدن
 از نفاس و به شدن از بیماری **التغلی** غایب بکارداشتن **التغلی** بریان شدن
 و دشمنی نمودن **التکلی** در آخر صفوف ایستادن در حرب و هو مقلوب من
التکیل التلی روز کار دراز بر خورداری گرفتن **م** **الترتی** تیر در نشاء
 آن الداختن **التسمی** نام نهادن خویشتی را و یعدی بالباء
 و **تکمت** التسه الناس اذا اغشیتهم و قیل الیاء بدل من
التبئی کسی را پسری کیفیتی و فی احدیث اذا **اقعدت** تبئی ای ورجیت بدجلها
التشئی دو تا کردن و بدو در آمدن **التجئی** جنایت نهادن و یعدی بعلی
التجئی مهر بانی کردن و بدو در آمدن **التدنی** نزدیک آمدن اندک اندک

بع

ع

تفعل

٢٠١

التسني بگردیدن قيل الباء بدل من النون وقيل بل اياء منقلبة عن الواو في
الاصل فيكون على هذا القول مأخوذاً من السنه فيمن اخذها من الواو التظني هي
اعمال العين واصله التظن التغني ربحا يبدن و ربحو رشدن والتلح بالعينه
اخلاط تنفع في ابوال ابل ثم تطلق بها ابل من اجر ب وهو في احديث
التغني سراويدن ومنه احديث وكاذبه للنبي يتغني بالقرآن وبي يارشدن
و فسر من لم يتغن بالقرآن بكميه ما من ذهب الى الاستفناء فيكون مأخوذاً من
الغني ومن ذهب الى التطويب والتجزين فيكون مأخوذاً من الغناء وهوان
الصوت احسن اوقع في النفوس وانجم في القلوب وقيل كانت العرب تولع
بالغناء والنشيد في اكثر احوالها فلما نزل القرآن احب ان يكون المقام
هجرهم كان الغناء فقال ليس منا من لم يتغن بالقرآن وفي احديث رطبها
تغنيه سقفا الى طابا بتاجها الغني والعفة التكني كنيته كرفس التمني
اراد به اسن ودروغ كفتن وخواندن والباب يدل على تعديرشي ونفاذ
انتضائه التشهني اردو كردن ويعدى بعلى التلهي باذي كردن وروزگار
كذلتن يحيزي ويعدى بالباء وقوله تعالى قانت عنه تلهي اي تتشاغل
ومن اللفيف المقرون الخ الخوي كردشدن وفاهم آمدن والتروي

س

وخی کسی گرفتن ، **التأبته** التكثر التأبته مبدل من البغية والكبر و الخيلاء
 ايضا **التأبته** التعب و التثبک **التأبته** مادری گرفتن فالها لام الفعل عند قوم
 والصحيح انها زائدة **ومن المضاعف المهموز التأبث** التأبث سيار كالأ
 شدن **ج** التأبج افروخته شدن آتش ز في احدث المجلس يتأبج اي موج فيه
 الناس مأخوذ من اريز الميرجل **ف** التأبف اف کردن **م** التأبم فصد کردن
 و مادد کردن **ف** **ومن الاجوف المهموز التأوب** التأوب ادوب
 التأود بدو در آمدن **هـ** التأول تاويل کردن **و** التأوه آوخ کردن **ومن**
اليائي د التأيد نير و مندر شدن **م** التأيم بي شوهر شدن زن بي زن شدن
 مرد **و** **من الناقص المهموز التأب** التأب پدري گرفتن و کردن كشي
 کردن **ت** التأق پیش باشدن كار و رونق کردن و بعديان باللام **خ** التأخي
 برادري گرفتن و التجني ايضا **الايدي** رسيدن يقال تأدي الى **الحا**
 آزوده شدن و يعدي بالباء **ز** التأزي جايي اقامت و بعد **ز** التأزي
 ايضا **س** التأسي صبر کردن **ب** التأسي سوگند خوردن **م** التأسي دايه گرفتن
ن التأني درنگ کردن **و** **من اللقيف المهموز المقرون التأني**
الجمع **ومن اليبا** التأبي قصد چيزي کردن و درنگ کردن **و** **من المهموز**

العين
ب

تفعل

ب التذاب جستن باد از هرسوی **د** التراد الارتفاع التکادربخا

ر التراد بانگ کردن شیر **م** التراس رئیس شدن **ل** التفال اختراک کردن

و بعدی بالباء **م** التدام پوشیدن آب چیزی را و کشتن بزور ماده در آمدن

التشام شوم داشتن و بعدی بالباء و تشام الرجل انتسب الی الشام مثل

تعیس و تکوف **و من المعقل المهموز العین التراد الارتفاع و من اننا**

المهموز العین **ر** فی احدیث انه صلی الله علیه و آله و سلم قال لا یتراى

احدکم بالذینای لا یدخل فیها و الاصل فیها رأی **م** التماهی فریخ شدن پوست و

تباہ شدن میان قوم **و من المهموز اللام** **ب** التنبأ دعوی پیغمبری کردن

ت التفتا گفته و پاره پاره شدن جامه **ج** التجتا موع و بحیل شدن چیزی

و بعدی بالباء التجتا بجم کردن **د** التبتأ ابتداء کردن **ذ** تبتأت القرحة

اذا فرت و تقطعت **ر** التبرأ یتزار شدن و بعدی **ی** عن التجراد لیری

کردن و بعدی بعلی **ی** تبرأ علیه ای تطاول التفرأ قرابتی کردن التمرأ تکلف المروة

و فلان یتمرأ بنا ای یطلب المروة بنقصنا و عینا التهرأ از هم بر گردیدن گوشت

ز التجتا پاره پاره شدن و کسیده کردن چیزی **ی** التهزأ الهزأ التفتأ

التفتأ **ش** التجتأ بذروخ شدن التفتأ برکنده شدن التکشاف قدید

خوردن و پوست باز شدن **ادیم ط** التخطأ خطا نمودن از خویشی باز آنکه
 تو بر صواب باشی و تخطأت له فی المسئلة ای اخطأت **ف** التذق ذاق بتسیدن
 التکفأ فواشدرن **ق** التفتق اشکافه شدن **ک** التکلا التباطؤ و التوقف
 و یعدی بهن **ل** التکلا تاخیر خواستن التلا پر بر آمدن **م** التعماجع الشیء
 بعد الشیء التکما أحماء الکماة تلمات الارض علی فلان استویت علیه و وارته
 التهما التهان التهان کوارند شدن **و من المعتل المهموز اللام**
ج التواجدست فاکسی بالذن **د** تودأ علی ذای اهلکت **ض** التواجدست
 و روی شستن و یعدی باللام و اما قوله صلی الله علیه و آله و سلم تو ضوا عما غیرت
 النار قبل معناه **ظ** ظفوا ایدیکم من الزهومة **ط** التوطأ پای سپردن **ک** التوکأ
 تکیه کردن و یعدی بعلى **و من الجوف المهموز اللام ب** التوجای کرفتن
 أخذ من المباءة و هی المحطة و یعدی الی مفعول واحد و قال ابو علی یعدی الی
 مفعولین ایضا **و من الیائی** تذیامط و ذیاس التسیا شرو و کتاشتن
 شربیدن و شیدن **ف** التیفأ فواکشتن سایه و در سایه چیزى شدن
ق التقی تکلف التقی **ه** التهیأ ساخته شدن و یعدی باللام **ه**
باب التفاعل ب التجادب از یکدیگر در کشیدن

التفاعل

٤٠٤

التجانب التجنب الخاصب الترامي باحصاء هو في الحديث التجارب
الاحتراب وفي الحديث تجارب بها يريد انها كانت تعرضها لان يعرض من
حرية فلا إذا احشيت على آخر واخرية به التراكب برهم نشئت التضارب
بايكديكر ششيزدن الشاحب بهم در شدن كارا التعاب بايكديكر عتاب
كردن التعاب از بي يكديكر در آمدن التقارب بيكديكر بزديكر شدن
احديث اذ اتقارب الزمان قيل اتقارب الساعة وقيل اعتدال الليل والنهار وقيل
قصر مدة الازمنة ونقصها عما جرت به العادة فيهار ذاك اذ اطلعت الشمس
من مغربها وقيل قصر ازمته الاحمار وقيل تقارب احوال الناس في غلبة الفساق
عليهم الكتاب بيكديكر نامه نوشتن التكاذب بايكديكر دروغ گفتن التنا
بايكديكر خویشی داشتن في احديث تناشبوا اي تضاموا فنشب بعضهم بعض
اي يعلق التجانف بايكديكر پنهان در گفتن التهاف پياپی در او فتادن
والركيب يدل على سقوط شيء التحادث بايكديكر حديث كودن الترادث
بايكديكر بخش گفتن بتاج الروض اذا كثرت نواره التخرج الشاهد في حديث
ابن عباس بن جراح الشريكان واهل الميراث قال ابو عبيد يعنى اذا كانت
المتاع بين ورثة او شركاء لم يقسموه وهو في يد بعضهم دون بعض فلا بأس

ان يتبايعونه وان لم يعرف كل واحد منهم نصيبه بعينه ولم يقبضه ولو اراد
اجنبي ان يشتري نصيب بعضهم لم يجز حتى يقبضه البائع قبل ذلك وقد
راوه عن عطاء مفسر في الحديث قال لا بأس ان يتخارج القوم في الشركة
يكون بينهم في اخذ هذا عشرة وانا نيرفتك وياخذ هذا عشرة وما يير التنازع
دل تخليد التنازع بايكد يكر يارشدن التنازع خوشتن لكن صاحب
التنازع بهم واكوشدن التنازع بهم آيخته شدن في الحديث يتبادر
بالبيع اي يترامون بها التنازع جيني بخوني برداشتن وهو في الحديث
التنازع يكدر يكر الكو بریدن التنازع آسان فر الكرفتن بايكد يكر التنازع دست
يكدر يكر الكرفتن در سلام التنازع الاصطلاح وهو متعد التنازع در مجلس
فراخ واشستن التنازع شيوارفان کردن وعودن كه بناشد التنازع پشت بند
پشت يكدر يكر باز نهادن التنازع يكدر يكر استودن تناجحت اصله بتابع
بصدق التنازع يكدر يكر انصحت کردن و الباب يدل على ملائمة بين الشيين
و اصلاح لهما التنازع يكدر يكر اسروزدن ويكدر يكر الكرفتن التنازع التنازع
و اخراج المرأة بميزتها التنازع التنازع باججارة التنازع في الميراث
ان موت ورثة بعد ورثة و اصل الميراث قائم لم يقسم ومنه الحديث

کانه صابر بينهما شبرا ويگر كل واحد منهما الى صاحبه الشبر التناجر
 بايكد يكر خلاف كردن و بايكد يكر نيزه زدن تشارز القوم اي نظر بعضهم
 الى بعض شرز و هو نظر الغضبان بمؤخر العين التناجر شاعرى نمودن كسى كى
 شاعر نباشد التناجر بايكد يكر صبر كردن دو كروه در جنگ التناجر التناجر
 التناجر و التناجر هم پشت شدن و منه يقال تظاهر لوجه ديبه و التظاهر التناجر
 كانه ولى كل واحد ظهره الى صاحبه التناجر بايكد يكر دشوار فرار کردن التناجر
 بهم ريسن التناجر يكر را كشتن و نيزه كردن بايكد يكر در پى كردن شتر تناجر
 القوم اختلطوا التناجر بايكد يكر فرخ كردن و الباب يد اعلى عظيم و قدر التناجر
 پياي شدن التناجر بهم قمار باز بدن التناجر بايكد يكر نبرد كردن بسيارى
 قوم و مال التناجر پيوسته سوي چيني نكر ريسن التناجر بهم پاشيدن شدن
 التناجر فى القتال التناجر عليه و يقال منازلهم تتناجر و اي تقابل البناء
 ويكد يكر را بهم كردن التناجر يكد يكر را يارى دادن التناظر بهم نظر كردن
 يقال دورنا تناظر اى تقابل و تناظر القوم بينهم احقوق اى تسامحو فيها
 التناظر بهم بحكم شدن تا عمل كه بزرگتر است التناكر التناجر اليتناجر يكر
 دعوى باطل كردن التناجر از يكد يكر بريدن التناجر بايكد يكر بريدن

التَّحَاظَرُ أَنْ يَكْدُ بِيَكْرٍ بَارِزًا شَدْنٌ دَوَّكْرُوهُ دَر حَرْبِ التَّفَاوُزِ يَكْدُ بِيَكْرٍ رَاجِحًا
 اِشَارَةٌ كَرْدَنِ التَّنَابُزِ يَكْدُ بِيَكْرٍ رَاقِبٌ نَعَادَنُ وَبِيَكْدُ بِيَكْرٍ رَاقِبٌ خَوَانِدَنُ
 هَمَا يَنْهَانِ هَزَانُ أَمَارَةٌ بَلَدٌ كَذَا يَتَبَذَّرَانُ **س** التَّحَالُفُ بِهَمِّ نَشِئْتَنُ
 التَّخَارُصُ خَوِيشْتَنُ كَنَكُ سَاخْتَنُ التَّخَالُصُ أَنْ يَكْدُ بِيَكْرٍ دَر رِبُونِ التَّطَارُصِ بِهَمِّ
 دَر سِخْوَانَدَنِ التَّقَاخُصِ بِسَاطِشْتَنُ شَدْنُ دَنْدَانِهَآ وَتَبَاهُ شَدْنُ مِيَانِ قَوْمِ التَّنَازُصِ
 بِأَبْكَدُ بِيَكْرٍ دَشْمَنِي كَرْدَنِ التَّقَاكُصِ بِأَبْكَدُ بِيَكْرٍ بِيَخْوِي كَرْدَنِ التَّطَارُصِ بِأَدْنَانِهَ شَدْنُ
 چيزِي التَّقَامُصُ خَوِيشْتَنُ غَاغَلُ سَاخْتَنُ وَتَعَامُصُ عَيْ فِلَانِ اِي تَعَامِي عَلَيَّ وَ
 تَرَكْبِي فِي شَبَهَةِ مَنِ امْرُءِ التَّقَاعُصِ بِأَبْسَرِ شَدْنُ فِي أَحْكَدِيثِ عَذْرَتِنَا خُصِ اِي بِصِيْبِ
 بَعْضِهَآ فِي بَعْضِ كَانِ الْوَاحِدِ يَتَخَصَّلُ آخِرَ اِي يَدْفَعُهُ التَّقَاغُصُ عَيْبُ كَرْدَنُ وَبِعَدَدِي بِنِي
ش التَّقَاطُصُ التَّعَامِي عَنِ الشَّيْءِ التَّقَاخُصُ سَخْتَنُ شَدْنُ وَبِأَبْكَدُ بِيَكْرٍ فَحْشُ كَفْتَنُ وَ
 هُوَ فِي أَحْكَدِيثِ التَّقَارُصِ نَبِيْرُهُ بِهَمِّ دَر شَدْنِ دَر حَرْبِ التَّنَاجُصِ بِرَبْكَدُ بِيَكْرٍ اِفْزُونِ
 بِهَمِّ دَر خَرِيدَنُ وَهُوَ فِي أَحْكَدِيثِ وَالتَّرْكِيبُ يَدْرُ عَلَيَّ اِتَارَةُ شَيْءٍ التَّهَارُصُ دَر يَكْدُ بِيَكْرٍ
 اِقْتَادِنَا سَكَانِ **ص** التَّحَالُصُ التَّصَالِي التَّرَافُصُ وَالتَّفَارُصُ بِنُوبَتِ كَرْدَنِ كَرُوْمِي
 چيزِي دَر قَلْبِ كَلِّ وَآءِ مِنْهَا اَصْبَرُ اَبْرَاسْتَهُ وَقِيلَ التَّرَافُصُ مَقْلُوبٌ **ض** التَّبَاعُصُ
 يَكْدُ بِيَكْرٍ رَادِشْمَنِي دَاشْتَنِ التَّرَاكُصِ بِهَمِّ سَتُورِدُو اَيْنِدَنِ التَّعَارُصِ يَكْدُ بِيَكْرٍ رَابِيسْتَهْ اَهْدَنُ

التقارض بوام فراد ان يكد يكر او يستعمل في اخير و الشرو الفرقان يتقارضا
 النظر اذا نظر كل واحد منها الى صاحبه شررا و اصل القرض التقطع ومنه احديث
 ويتقارضون يقال قرض الشاعر اذا قطع بمضه و امضى من قصيدت شي التقارض
 خوشتن بيار ساختن التقارض ضد يكد يكر شدن و الباب يدان على نكت شي
 التقارض فر ايك يكر ساختن در حرب ط التالط التقارب التماسا قطي و فتيان
 و يمو كندن و خوشتن بر چيزي او كندن التماسا ط يكد يكر را افزون در رحمت
 التقارط بر يكد يكر پيشي گرفتن و منه احديث تقارط للغزو اي تباعد و ايست من
 اللحاق بالنبي و كل شي سببه فقد فرط التقارط التماسا ط التلاخط در يكد يكر نكر يستن
 التقارط بكد يكر راستودن التماسا ط يار شد در التماسا ط الجماعة التماسا ط
 فريديش نمودن از خوشتن التماسا ط با يكد يكر خلع كردن التماسا ط بكد يكر رادع كردن
 التماسا ط و ايسر آمدن التماسا ط بهم چيزي برداشتن التماسا ط بهم بشتافتن
 التماسا ط از كسي بر كفتن و يعرني بالباء في احديث و ان تفتاقت عينا كذا
 اي رمبضا ما اخوذ من الفقايح التماسا ط التماسا ط في الشيء و التماسا ط عن التماسا ط
 و يعرديان بالباء و موت البعض في اثر البعض التماسا ط بهم قرعة ردين بهم
 شمشير ردين التماسا ط از يكد يكر بريدن التماسا ط التماسا ط التماسا ط التماسا ط

تفاعُل

از یکدیگر گرفتار کردن و بهم خصومت کردن **ق** فی احدیث فاذا اِتَّخَذَتْ قَیْسٌ
معناه تقابلت المتخالف حسبیدن و یعدی باللام التخالف بهم سوکنه خورد
و بایکدیگر عهد بستن التخالف بایکدیگر خلاف کردن الترادف پیانی شدن وهم
و هم پشت شدن الترادف یکدیگر بر یکدیگر آمدن التعارف یکدیگر را شناختن
اصدیث بما تعارف الانصار یوم بعاث یحتمل ان یکون من عرق التهو و ضرب
المعارف علی تلك الاشعار للتحریر علی القتال و یحتمل ان یکون من العریف وهو
اصوات الوناع تعریف الرباع و غیره یف اجن وهو جرس اصواتها التواطف بر
یکدیگر معر بانی کردن التعداد بهم انداختن و بهم انداختن شدن التکاتف
کیف شدن یقال لوتکاتفتم ما لدا فتم ای لوانتکف عیب بعضکم لبعض التتائف
الاتتفاف التأسف از کردن بایکدیگر التناصف انصاف یکدیگر بدادن از
خویشتن الا التهانف الانهاف **ق** التمام حق حق نمودن بی احقی الترافق
همه را یکی کردن و بهم یار بودن التسابق بر یکدیگر پیشی گرفتن بالتصادق بایکدیگر
راضیت گفتن و دوستی دینزد داشتن التصافق دست بردن یکدیگر زدن
در بیعت التطابق اتفاق کردن التطارق از پی یکدیگر فرود آمدن شتر التعانق
دست بگردن یکدیگر فرود آوردن و بستن فی المودة التلاحق در یکدیگر رسیدن

التلاقی التلازم **ك** التبارک التوازی والتعاطف و الباب يدل على انبات الشيء

التدراك ذریافتن و در یکدیگر رسیدن التذاعک با یکدیگر کاویدن و در حرب

التشارك الاشتراك التضاحك خندیدن التداخل التماكب با یکدیگر ^{کردن} الحجاج

التماسك خویشتن فرو گذاشتن و منه احدیث بادرن متماسك ای معتدل

الخلق میسک بعض اعضائه التماكب بخویشتن یا در شاهی اشتق التماكب

اوقادن بجرص و انهمار و تماكب الرجل علی الفراش ای سقط **ل**

التبادل ^{کردن} بیکدیگر کردن التماثل خویشتن ترا کران ساختن التجادل با یکدیگر بجار

التجاهل نادانی در بی نادانی التماثل والتماثل بیکدیگر حسیدان در خصومت

آینه بدان مانند و یعدی بعلی و تماثلت علی نفسه اذا تكلفت الشيء علی مشقة ^{بجاری}

التماثل التماثل التماثل بیکدیگر را فرو گذاشتن و واپس شدن و ضعیف شدن

الوحشیة اذا قامت علی ولدها التماثل با یکدیگر و بستن در تیر انداختن

التداخل بهم در شدن و يقال تداخلت منه شیء التراسل بیکدیگر پیغام ^{فرستادن} و التماسك

التراكل پای فایکدیگر زدن التماثل بیای شدن التماثل التفاخر التماثل

التساعح التساعح خویشتن را مشغول کردن از نجیزی التماثل التماثل

التعاجل شتافتن با یکدیگر التماثل با یکدیگر راست شدن التماثل التماثل

التضاح كرشدن دهن و مخلف شدن النظام مطلوبی نمودن بی مطلوبی فی
 الیدیت مالکنا یتعاجل ای یکی دیودی التقاطم بزدرکی نمودن و بزدرک آمدن
 التقاطم بهم بدانستن التقاطم بزدرک شدن کار التقاطم دیرینه شدن
 التقاطم بهم و انخسیدن و بهم سوگند خوردن التکاتم از یکدیگر پوشیدن
 التکاتم کرم نمودن بی کرم التکالم بایکدیگر سخن گفتن پس پرسش التلاجم اجم
 پوستن و نیک اندام شدن وزن التلاطم بایکدیگر طبعه زدن التلاکم بایکدیگر
 مشت زدن التتادم بایکدیگر ندی کردن التهادیم بهم بیفتادن التتاریم خویش
 پیر ساختن **ن** التخابین برابرسدن التحاسن نیکو کردن التدافن التکاتم
 و یکدیگر رادفن کردن التراطن لوبی گفتن بلغت عرب التراضن بهم کرو کردن
 التشاجن بهم در شدن التصافن بهم و انخسیدن آب التضاغن بر یکدیگر
 کین گرفتن التطاعن بایکدیگر نیزه زدن التغبان بایکدیگر غبن کردن التلابن
 بایکدیگر شیر خوردن التماجن مسخرگی نمودن التهادن الامر استقامه التهادن
 بایکدیگر بدیهه گفتن التباله خویشتن ابله ساختن التشابه و التشاکه بوجه
 بهم مانندن **و من المضاغف ب** التجاب یکدیگر راده مستد استن
 التساب یکدیگر رادستام دادن و از یکدیگر بریدن التصابت باقی آب کرم

از باشد آسایدن **ت** التّخات فروریان **ت** التّخات یکدیگر
 براو زویدن **ج** التّخاج التّخاصم التّفاج پای لزمه باز نهادن التّلاج بایکدیگر
 بستیدن **ح** التّشاح حرمی نمودن **د** التّبادهای خویش فرا گرفتن در
 حرب التّجاد بایکدیگر خلاف کردن التّراد بر یکدیگر رد کردن التّضاد با
 یکدیگر دشمنی و ناهمبانی کردن التّعاد التّعدّد التّاد از یکدیگر رسیدن **ر**
 التّبار بایکدیگر نیکویی کردن التّساؤ بایکدیگر راز گرفتن التّضار با هم آمدن
 گروهی التّعارف بیدار شدن و لایکون ذلک لامع کلام التّفار از یکدیگر
 بگریختن التّتار بایکدیگر فرو گرفتن **س** التّماس یکدیگر بسودن **ص**
 التّعاص بایکدیگر و انحصار التّراض تنگ در بر یکدیگر ایستادن التّهاص
 قصاص از یکدیگر بستن يقال تقاصّ القوم اذا قاصّ كل واحد منها صاحبه
 و حساب او غیره **ض** التّحاض التّحات التّعاض یکدیگر را کزیدن **ط** التّقاظ
 التّکاظ بزرگ کردن **ظ** التّکاظ از حد در گذشتن در دشمنی بایکدیگر
 التّماظ بایکدیگر بکار کردن **ف** التّراف بر یکدیگر نشستن التّشاف
 هر چه در انا باشد از شرابها بخوردن التّصاف بهم رسته زدن **قال**
 تخاف باهده ناقه ای اجلها بعد اخلبه الاولی **ق** التّحاق التّحام

التدقيق المذاقة التشاق **الخيار** ك **تباك** القوم اى از دحوماى **احديت**
 اذا **تجاك** التركب معناه اذا **تساق** تنافى الشرف **التدك** **التباك** **ل**
 التجال **التعاطم** **التخال** **التخاب** **التضال** **خويشتن** كمره **ساختن** **التطال**
 كودن **بفراشتن** تا **چيزى** كه دور باشد **بينى** **تعالت** **النافه** اذا **استحجت**
 ما **عدها** من **السير** ما **خود** من **العلايه** وهى **البقيه** **التقال** **اندر** **كشور**
 هو **في** **احديث** **م** **التتام** **تمام** **شدن** **يقال** **تتا** **ما** **اى** **جاء** **واكلمهم** **وتما** **التشا**
 بهم **بوييدن** **التصام** **خويشتن** **كساختن** **التضام** **واهم** **آمدن** **ن** **التجان**
خويشتن **ديوانه** **ساختن** **التشان** **التشن** **ومن** **المعتل** **ب** **التوايب**
 بهم **برحسنتن** **التواهب** **بيكديگر** **مخيشدن** **ث** **التوارث** **ميراث** **يافتن** **از**
يكديگر **ج** **التواشج** **بهم** **درشدن** **ح** **تواطوا** **الشي** **فما** **بينهم** **اى** **تداوله**
د **التوارد** **بهم** **باب** **آمدن** **التواحد** **بايكديگر** **وعده** **نهادن** **در** **خبر** **التواحد**
 بهم **بجايى** **شدن** **التوالد** **بهم** **بزادن** **وتوالدوا** **اى** **كثروا** **ولد** **بعض** **بعضها**
و **التواتر** **پايى** **شدن** **التوافر** **بسيار** **شدن** **ض** **في** **احديث** **ثم** **تواقتضت** **بها**
لا **يسقط** **يقول** **اسقط** **على** **البره** **بعنى** **وهوان** **محنى** **عليها** **عقده** **التواد**
التصالح **التواضع** **فروتنى** **نمودن** **ووضع** **شدن** **ف** **التواصف** **بهم**

وصف کردن التوافق باستان دکره در بحثک و جزآن ق التوافق با
 یکدیگر استوار می کردن فی احدیث فتواشقه باسیافهم ای قطعوا کما یقطع
 اللحم اذ اقدد التوافق الاتفاق والتطامد التوافق بهم رفتن ل التواصل
 بایکدیگر پیوستن فی احدیث فتواطلا الكلام ای اتکلل و احد منها علی الآخر
ثمة التوازن هم تک آمدن **ومن المنافع المعتل الفاء د**
 التواد بایکدیگر دوستی کردن **ومن اللقیف المفروق** القاری پنهان
 شدن و بعدی معن **ومن صر** التواصی یکدیگر را اندرز کردن و پیوسته
 شدن نبات بیکدیگر **ف** التوافی بهم تمام شدن ل التوالی بیای شدن
ن التوافی سستی کردن **ومن المعتل الیائی** التیاسر بجانب چپ
 شدن ورده بعضهم و فی احدیث تیاسر وافی الصلوة یقول تراصواهما
 استیسر و لاتعوا لوابد **ن** التیاسر بر راست شدن ورده بعضهم و منه
 التیاسر فامرهم ان یتیاسروا عن الغنم ای یاخذوا یتیاسر عنده **ومن**
الاجوب الواوی ب التجاوب یکدیگر را جواب دادن التناوب
 بنوبت کردن **ب** التفاوت فروتر شدن و حکمی ابوزید بکسر الواو
 فتحها ایضا و هو عجز یتیاسر التماوت مُردگی نمودن و خویشتن فاهم

از پارسای بد روخ **ج** التزایج بایکدیگر هم جفت شدن **ح** يقال
ان یزید لیتراویحان بالمعروف ای یاخذ من ذمته مرة وهذه مرة التظاوح **بند**

يقال تلاوحت بهم النوى ای تکاوح الرجلان اذا تملسا وتعالجا الشریکین
التساوح التقابل **د** التعاود فی الحرب وغیره اذا عاود کل فریق الی صاحبه

التقاود الاتقیاد **ر** التجاور بایکدیگر سر یکی کردن **التجاور** التجاور
التزاور یکدیگر را زیارت کردن و تحسیدن و منه تری تزاور عن

کفهم **التساور** التواثق **التشاور** بایکدیگر مشاورت کردن **التعاور** ان
یکدیگر فرار رفتن **التجاور** یکدیگر را غارت کردن **ز** التجاور فاكد شتن از کناکار

وיעده عن وفا کزشتن از چیزی و هذا متعده التجاور از یکدیگر و **التشاور**
در جنگ **س** **التشاوس** بکوشد چشم نگرستن از کبر **التكاوس** التراکم

ش **التناوش** فرار رفتن فی **احديث** يتقاوشون ای بدخل بعضهم فی بعض
ص **التحاوش** بد بنال چشم نگرستن **ض** **التحاوش** فی **احديث** متعده

التقاوش مثل **التماور** يقال **تقاوش** القوم فی الامرای فاوش بعضهم فی
بعضا و **تقاوش** الشریکان فی المال اذا اشتراکاه اجمع و **الترکيب** يدل

على **التكال** الامر على **اخرج** **ع** يقال **تطاوع** لهذا الامر **ع** يستطيعه

تفاعل

۱۲۱

التواضع بايكد يكر دستان آوردن **ك** تداون القوم اي تضايقوا في حروب
او شر التساؤل حسب يدن در رفتن از ضعف **ل** التحاول بايكد يكر بگستن در ^{حروب}
التداول ان يكد يكر فوا كرفتن التزاويل بهم واكوشيدن التشاويل يكد يكر فوا كرفتن ^{در حروب}
التضاويل بريكديكر جمله بردن التضاويل كردن كشي كردن ومنه احدث كانا يتظاولا
عن رسول الله اي كل واحد من احسن كان يدب عنه ولم يرد به تطاول الكبر
عليه نفسه ولكن كان ينظاول على عدوه و التظاول التظال ايضا ومنه
احدث تطاول عليهم الرب بفضل اي اشرف التعاويل بايكد يكر سخني كفتن
التاويل فوا كرفتن **م** التداوم كرد بر آمدن مرغان بر چينزي التساوم بريكديكر
بها كردن التقاوم بايكد يكر بايستان در جنگ التلاوم يكد يكر را ملايمت
كردن التاوم خويشتن را در خواب ساختن **ن** التضاون التصون
التعاون هم پشت شدن و يعدي يعلى التهاون خوار داشتن و يعدي
بالتعاون **ب** التباين التباين بايكد يكر را عيب كردن ^{بهم}
التباين شدن **ج** التهاجم بايكد يكر آفاليده شدن **ح** التضايح بانك
كديكر زدن **د** التمايح الغصن و السكران تمايل **ذ** التزايد افزون
شدن **ر** التساير بهم رفتن في احدث و تشايره الناس يقول

اشتهروه بأبصارهم و الشارة الهيكلة و اللباس التمايز بهم يريدون
 ويراكده شدن و در ساز شدن چیزی و منه احدث ضد ما نظائر من
 شعرك التمايز التمايز التمايز غير يكديكر شدن **ز** في احدث التمايز
 وهو ان يجزب الناس احزابا بوقوع العصبية فيما بينهم **س** التمايز
 بايد كير زيستن **ط** التمايز تباعد القوم و فساد ما بينهم التمايز
 التمايز **ظ** التمايز ختم گرفتن بريكديكر **ع** التمايز بايد كير بيع يا بيعت کردن
 التمايز پياپی در افیدن و لا يكون الا في الشر التمايز بايد كير يار شدن
غ التمايز بحسبیدن **ف** التمايز بايد كير شمشير زدن التمايز
 تنگ شدن **ق** التمايز تنگ شدن يقال تضايق القوم اذا لم يتسعوا
 في خلق او مكان **ل** التمايز باشكوف شدن نبات و بغايت رسيدن
 آن التمايز التمايز رواں شدن مايع و لشكر از هر سويي التمايز
 بريكديكر چو درن التمايز جنبيدن و منه احدث التمايز و التمايز
 هو ميل البعض على البعض بالفارة **ن** التمايز جدا شدن از يكديكر
 التمايز بيكديكر فروختن بوام التمايز دروع شدن **و** من التمايز
ب التمايز عشق نمودن التمايز التمايز **ت** التمايز جوامد و

تفاعل

بسم الله

و فتوی بمفتی برداشتن و منه اخذ بیث تفاعل الیه معناه تفاعل الیه
التجاری بایکدیگرهم زانوشدن التثانی بهم یاد کردن ج التاجی با
یکدیگر برد بردادن تفاعلی الشی صادره نحوه التاجی بایکدیگر از کردن
التجاری یکدیگر را هجا کردن ح التلاخی بیکار کردن بایکدیگر و دشنام
دادن یکدیگر بر رخ التراخی تقصیر کردن و تراخی مابینهما ای تباعد د
التبادی المباداة و تشبیه کردن باهل بادیه التعدادی بایکدیگر دشمنی کردن
و تشبیه شدن میان قومی و گفته اند از یکدیگر دور شدن و تعداد و اذا
اصاب هذا مثل هذا من العدو او موت بعینه فی اثر بعض و فی الحدیث
فی المسجد تعداد ای امکنه مختلفه غیره مستویة التعدادی یکدیگر را و اخذ
و بایکسوی شدن از چیزی و از چیزی رهایی جستن التادی دور
در شدن در بی راهی التادی یکدیگر را و از دادن و بهم در انجمن
استند التهادی نزم رفتن و یکدیگر را هدیه فرستادن ج التادی فی
مثاله انجمن مثل التجاری التباری بایکدیگر نبرد کردن التجاری بهم رفتن
و بهم و اراندن حدیث التکاری بکار فرستادن التادی سبک شدن و
باید یکدیگر بسپیدان التباری ای وقع مؤخره التجاری تفاعل کردن سی

التماسی بهم آشامیدن تقاسم الحفنا، اذا اخرجت اسنن الفسار
 التماسی فراموش کردن و فراموشی نمودن **ش** التماسی بیکسو شدن
 التماسی شکوری نمودن التماسی بهم رفتن **ض** التماسی ناصیه بیکد بیکر رفتن
 و در برابر یکدیگر یافتن **ض** التماسی از یکدیگر خوشنود شدن التماسی
 التکلف فی اذناء اجمعون التماسی وام بارخواستن **ط** التماسی فراگرفتن
 و در چیزی خوض کردن التماسی بایکدیگر کاویدن **ع** التماسی برزیدن
 بایکدیگر و تداعت ابحیطان للخراب ای تقادمت و معناه سقط و احد
 و اخرج بعد کان الاول دعما للثانی تناعی بوفلان اذ انعوا قلا ليجر
 بعضهم بعضا **ع** التماسی بر یکدیگر افزونی جستن التماسی بایکدیگر بانگ
 کردن فی احدث وصیتی يتصاغون حوی ای بصوتون بایکدیگر **ف**
 التماسی و مع المجافاة و تجافی جنبه عن الفراس ای تناخافینها ای احكام
 ای تخافون التماسی التماسی بایکدیگر دوستی و برادرست
 التماسی و ادرا یافتن التماسی یکدیگر را نفی کردن **ق** التماسی باهم یا
 مانند التماسی یکدیگر را آب و جز آن دادن التماسی یکدیگر را دیدن
 و فراهم رسیدن **ک** التماسی گریستن نمودن التماسی بایکدیگر **ک**

تفاعُل

٧٢٥

التَّيَابِي بِبَار خور دن التَّالِي بِبَارِي شَدْنِ تَجَالِينَا اِي انكشفت حال كل واحد
لصاحبه التَّالِي شَكْفَتِي شَرِبِي تَجَالِي بِلند شَدْنِ وِيَامِدْن
يَتَال تَعَالِ وَلَا يَجُوزَان تَعَالَيْتِ وَلَا يَهْمِي عَنْهُ وَيَقَال قَد تَعَالَيْتِ وَ اِلَى شَيْءٍ
اَتَعَالَى التَّغَالَى بِلند شَدْنِ وِ كِرَانِ شَدْنِ شَرِ التَّغَالَى سِرْخُوِيَشِ بَا جِسْتَنْ
وِ شَرِي كِرْدِ يَكِر بَا جِسْتَنْ التَّغَالَى يَكِر يَكِرَادِ شَمْنِ دَاشْتَنْ **م** التَّغَامِي
بِكشَوِي شَدْنِ التَّغَامِي بِهَمِ سَنَكِ يَابِتِرَانْدَا خْتَنْ وَا نِدَا خْتِ شَدْنِ چيزِي
يَقَال تَغَامِي اِحْرَجِ اِلَى النِّسَادِ التَّغَامِي التَّغَامِي خُوِيَشْتَرِ كُورِ سَا خْتَنْ
وَيَعْدِي بِعَيْنِ التَّغَامِي بِيَكِر يَكِر نَزْدِيكِ شَدْنِ التَّغَامِي اَز يَكِر يَكِر
نَارِ شَدْنِ التَّغَامِي بِهَمِ فَا نِي شَدْنِ التَّغَامِي التَّغَامِي التَّغَامِي بِهَمِ كُورِ
وِ اِلَيْسَادَنْ وِيَكِر يَكِر رَابِهِي كِرْدَنْ وِبَعَايْتِ رَسِيدَنْ وِتَنَاهِي اِحْبِرَايِ
بَلِغِ وِتَنَاهِي الْمَاءِ اِذَا وَقَفَ فِي الْعَدِيرِ وَيَسْكُنُ وَاَلْبَابُ يَدِينُ عَلَى الْبَابِ
عَرَبِيَّةً فَارِسِيَّةً **وَمِنَ اللَّغِيْفِ الْمَقْرُونِ ح** مَا تَخَاوَتْ تَعَالَيْتِ مِنْ حَوِيْتِ
الشَّمِ اِدْ اِجْمَعَةَ دِ التَّغَامِي خُوِيَشْتَنْ رَا يَجِزِي اِرُو كِرْدَنْ وِيَعْدِي بِالْبَاءِ
التَّغَامِي بَرَابَرِ وِيَكْسَانِ شَدْنِ غِ فِي اِحْدِيْثِ فِتْعَاوِي عَلَيْهِ
المَشْكُورِ وَنَسْتَوِي اِيْنَهُمْ حَتَّى قَتَلُوْهُ غِ التَّغَامِي فَرَامِ اِيْنَهُمْ

ق قال ابو زيد اذا كان الغلام او اجمارية او الدابة او الدارين الرجلين
 فقد يتقاويانها وذلك في الكائنات **ج** ما فقامت على شئ فمما في التقاوي
 سواء فاذا اشتراها احد هما فهو الميمون دون صاحبه وقد اتوا
 البايع و **التقاوي** و **الاقواء** و **الامتواء** بين الشركاء فالما في غير الشركاء
 فلاه **التهاوي** اذ بي يكد يكد در غار افتادن **و من التبايغ** تعنيا عليه
 الامر بمعنى اعياء عليه **ع** فاذا احاطت قد تعنيا فوق رؤسنا يعني العراب الهم
 و تعنيا من الغياية وهي كل شئ اظلم الانسان فوق رأسه مثل السحابة والعمرة
 والظلمة ونحو ذلك **و من المهموز الفاء** يقال حي متا شرو
 متجاوزين ماخوذ من الاصدار وهو الطنب التا امر يكد يكره
 و **التشاور** اي صاف **التأزف** نزديك شدن بيكد يكره
الهموز الفاء الحروب اذا اكل بعضهم بعضا **و من الناقص**
ح التا تجاوري كرون بايكد يكد **التا** ادى سار روزگار
س التا آسي يكد يكره بصبر فرمودن **و من التثيف** المقرون
الفاء التباي التعمد **و من المهموز العين** **ب** التاؤب
التاؤب التذائب **د** التكاؤد در بخايند **و من التاؤد**

اربا

بالتكردن شيرش التناؤش أسباؤن والتأخير اخذ من انيش
وهو احر كة بالاطاء وقيل من الناشي وهو التطلب **ل** التساؤل يكذب
راپرسيدن واز يكدي يكر خواستن التضاؤل نزار شدن **م** التداؤم
انوهي كردن كار بر كسي في احدث ثم تشاءمت اي احضرت نحو الشاء
التلاؤم زاهم آمدن **ومن الناقص المهموز العين** الترائي
يكديكر رويدن ودر برابر يكديكر افتادن وفلان يترأي اي ينظر الى
وجهه في المرأة طو في السيف وتراي له سني من اجن ايه عرض له وفي احدث
لتراؤن اهل عليين اي ينظرون وفي حديث آخر تراؤنا اي تكلفنا
انظر فعل براهام **لاش** التشاءي القباعد التشاءي مثله **ومن المهموز**
اللام ج التجاجؤ الباطؤ والتداؤو بايكديكر خلاف كردن **س** تتخاسؤا
بالتجارة اي تراموهاط الباطؤ درنگي شدن در رفتن التخاطؤ خطاؤن
واؤن خوشتن نمودن كه برخطام ونباشي **ف** التكاؤو بايكديكر برابر
آمدن **ك** تراؤا القوم اؤر دحمؤا **ل** التالؤهم بشت شدن تتحانؤا
عليه اذا كتب عليه التسانؤ التباغض **ومن المعتل المهموز** اللام طواؤا
علا **ر** اذا تفقؤا **ا** **ب** **الافعال**

الافعال

۱۲۱

الاحسب سياه و سبید و سرخ شدن چنانکه این رنگها در و باز یا با
 الا شهاب سبید شدن اسپ **سپ** الایفات ریزه شدن الا کتانه
 کیت شدن اسپ **سپ** الایفات خاک رنگ شدن الایفات الایفات
 و قیل مقلوب مندیج الا خرج سياه سبید شدن **ح** الاملاح سياه
 سبید شدن کوسفند **د** الارمداد خاکستر کون شدن الارمداد و
 الازنداد شتافتن **ر** الاحمر اسرخ شدن الاخضر اسبزشدن الاصفر
 زرد شدن الاغبر ارگرد آلود شدن **س** الاحلما س سياهی شدن که با سرخی
 زند **اد** بناس سياه سرخ شدن اسپ و مرغ چنانکه لون او با هر دو
 اربس القوم ذهبوا **ش** الاربشاش رخس شدن اسپ **ض** الارضا
 پاشیده شدن اشک و آب و آنچه بدان ماند **ط** الارقطا سبید و سياه
ظ الازنظاظ سبید شدن لب زورین اسپ **ق** الایلقاق ابلق شدن
 آن سبیدی باشد بانگی و بیکر الارمقاو ضعیف شدن الازرقا و
 کرید چشم شدن **ز** الارمکاک سخت سرخ شدن سبز چنانکه ب
 سياهی زند **ل** الاضلال تر شدن زمین الاشعلا سبید شدن
 برخی از بنال اسپ الاملال الفوق و الاسترخاء **م** الادلما

منه لون به اری

الأفعال

١٢٩

سياه شدن خرا ادهام سياه شدن
سپ الارغام سياه شدن لب
زورين اسپ في احد يث فان لم يده قين ذهب وقيل قبض الاقمام كرون
رنكي شدن كه با سرحي زرد و سزا **جوف الوادي ج** الا عوجاج كز شدن
د الاسود ادي سياه شدن الاقود اذ دراز کردن شدن ل الاحور ار
سپيد شدن سياهه چشم سخت سياه وسفيده سخت سفيد شدن
الازورن محسبیدن الاعور ار يك چشم شدن الاقور ار انجوع كرفتن و
وباريك ميان شدن **ل** الاحولال احوال شدن **ومن اليائتي ض**
الايضاض سبيد شدن **ومن المناقصات** الامتوا اذ صمف کردن
ل من هذا الباب يكون مأخوذا من المفتوح الارعوار واليستان و
يعدى يعن **ومن اللقيف المقرون** الاحوار سياه شدن وتصريفها
كتصريف ارعوى **باب** **الافعللال** **ب** الاشهباب
الاشهباب **ت** الاشجيات فرو نشستن اما جواحه الا كميته
لا كميته **ج** الامليجاج هو يلا شدن الاخرنجاج الاخرنجاج **التهاج**
للبن اذا حتر حتى يخالط بعضه ببعض ولم يتم خثورته وكن لكل مخطط
الارغيداد الاهنجاج **ل** الابهير ار در آمدن شب و ابهار الليل

الأقعيال

٧٢٠

إذ انتام طالع النجوم واستناد رذهب معظمه وأكثره ذلك بعد

أن يذهب محبة الليل ومينة الشئ بالباهر المعنى ويقال انصف الليل وهذا

اصح لأن نهمه الليل وسطه الاحمرار الاخضر والاصفر

الاصفر والاصفر زاد شدن كشت الاسميرار كندم كون شدن الاصميرار خشك

الاصفر والاصفرار الاغفرار بابرزه شدن جامه اقطار البيت يقيا

ليس ز الارميزاز جنيدن الاس امليسا س نوسدن ط الارقيا ط

الارقيا ط ق الارميقاق الارمفاق الارميقاق الارمفاق

الاخضلال يسيار شاخ وبرك شدن درخت م الاذيمام سياه شدن

آدمي وخر آادهمام سياه شدن ومنه قوله تعالى مدها متان اي

سود او ان من شدة اخطيرة من البري الارز تمام خشم كرفتن الاصميرار

زرد شدن تره ن الاشعيان كاليده شدن موى ومن المحتل د

تقرل ايراد الفرس سنا زرد او اصله اورا دصارت الو او بالكسر ما قبلها

يآء ومن الاجوف الواوي د الاسويداد الاسوداد ر الاو ويرار

الازوراضن الابيضاضن الابيضاضن ن الازيينان آراسته شدن

ومن الليف المقرون الاحويوآء الاحويوآء باب الفعالة

الحويو

الفعللة

۶۳۰

الجردية جيزي که پيش تو باشد بر سون دست بران نهادن تا کسی
از آن نخورد با جرسه بپاشد زنده باری اخطربة سخت بره کردن
کمان و سخت خلق کرد ایندن فی المثل دردت بماعضه الثقاف ای خضع
وذلل و الثقاف خشية يسوى به الوماح وهو فعل من درب و قالوا
مرحبك علاء الرحب و الميم زائدة الشرعبة بريدن بدان ناي التغزبة
پای پای کسی بر پیچیدن در کشتی الصعينة میان ترید بر آوردن الطحلبة
بزغمة گرفتن آب انظر طبة خواندن کوسفند نومی مغثل ای
مدام مکسور العرقبة بی کردن أرض معقرية کثیرة العقارب و صدح
معقرت بفتح الراء ای معطوف القطبة شمشیر بر زور کسی در آوردن
و بیفکندن کسی القرضية بريدن و منها سمي المصوم قراضية القربة
بر قفا افکندن القعضية از بن بر کردن **ت** الشذبثة أرياح عشق
بارش و النون زائدة عن ابی عمرو الهذبثة الاختلاط فی البهولة و يقال
الأرض الشديج فی احديث اتى بحراب لؤلؤ بهرج ای روي
وقال القتيبي أحسبه بحراب لؤلؤ بهرج ای عدل به عن الطريق
۱۱ عوطان العشاء و أخذ به فی الطريق البهرج و فی حدیث

آخرها از بهر جیتی معناه اهدایی با سفاط احد یعنی احد رجه نیک و محکم بافتن
 الحشرجه نخست کردن کسی که در جان کندن باشد اجمالی سخت تافتن
 الخریجه خوش عیش کردن ایندن الدحرجه و الذحراج در کرد ایندن
 الدعلجه شد آمد کردن المدلج المدرج الاملس الدهیجه بندی وارفتن
 الزبرجه آراستن الشمرجه بخیه دو راد و زردن الصهرجه بلیخ کردن بر او
 آنچه بدان ماند العذجه نیکو پروردن العسلجه شاخهای نازک بیاوردن درخت
 العهلجه احمق و بیهوده کوی شدن الهمرجه الاختلاط فی الخیر و الشر
 الهملجه راه وارفتن **ح** الیلده خویشتن بر زمین افکندن اجمالی ^{سردن}
 الطرفحه بلند کردن بنا الفرشحه پای از هم باز نهادن الفرطحه و الفلطحه و
 الطلحه پهن کردن القردحه القرداحه القرداحه علی الضیم و هی فی احدث الکرمه حقه و
 القردحنه و الکرمحه عدد القصیر یقومط و یسرع **ح** الددیحه مطیع شدن
 کبوتر ماده بزبان **د** السرهده تنگ برزدن العجده برهنه کردن العویده
 ندیم را آوردن العلمده السرهده القرمده نخست بخته بنا کردن
ذ الطربده لاف زدن و لیست من کلام اهل البادیه **د** البعثره البعثره
 و کثرت اللبن تقطع و تحب البعثره بنور ایندی **ر** استکار کردن **ت** التفرجه

مقالة

التبخير التجيرة ريجن خون وجران بجربان ای جمع نفسه لیکوم
 الجمهرة بطرفی از چیزی آکا کردن مینی ای حدیث مهمرو آفتره جمهرة ای
 اجمعوا علیه التراب ولا یطینوه اخذرة نوکردن بنشته و نقش الدغرة
 بیوگدن و ویران کردن الدغرة شوریده کردن و امیختن الدغرة نم
انز عصرة مهران رنگ کردن الزجرة باخویشتن دین الزجرة چشم
 سخ شدن یا چشم الزجرة قرع الابهام علی الوسطی بالسبابة و الاسم
الزجیر السنتره دریدن جامه الضنبیة باریک شدن بن درخت خرما
بابوست بارشدن وی الظنيرة کان فاره کردن و پر کردن مسک العبرة
درخشیدن شراب العسكرة لشکر ساختن العصفره بکار یره رنگ کردن
الغذمة باخویشتن دیدن و از بن بستدن و فارانی دادن و بکزان فروختن
الغشمة اینان الامر من غیر ثبتت القطرة سرمشک ببستن الفتنة شکر
بستن بل و آخه بدان ماند و فی الحديث قنطري فی اجاهلیة ای مارا قطعا
من الذهب العبرة بشمسیر باره کردهن ومن سعی المکعب الضنبی لانه ضرب قوما
بالسيف ان الجزيرة که بزی کردن و هی معربة بجربة الاجتماع الی ناحية
وحد رب جددت عن بق و بکصت العطرة العريضة العلهزة

نيك يا نختن كوشت الهندز اندازه كردن الا انهم صيروا الزاء سيناً
 قالوا مهندس لانه ليس في كلام الخرج والبعدها زاي س التهنسة خرا
 خلبس قلبه ايفته وذهب به الدرعكسة لعب المجوس يدورون قد اخذ
 بعضهم بيد بعض كالرقص يسمونه دستبند في احديث امن اهل الرن
 والرهسة انت يقال هو يرهس ويرهيم اذا كان يساور ويصار الترسة
الانقباض والتكوص العرطسة بايكسوشدن ازيكار العركسة برهم افكندن
العكسة باريك شدن العنسة روي ترش كردن والتون زائده العترسة
 بعنفه الرفتن ومنه احديث العترسة ورواه المحققون انقيربينه وهذا
 خطأ الفردسة جفبه كردن القرطسة برنشانه زدن الكردسة كروه كروه كردن
 وبنز بر نهادن كسي وبندي وار رفتن الكرسة ترديد الشيء الهندسة مهندسي
 والعمل الازاي لانها مشتقة من الهندان الا ان الزاي قلب كما ذكرت ش البرقسة
 رند نك كردن مأخوذة من ابى براقش اخويسة افساد الكتاب ونحوه وهي الحدث
ص الخلبسة بكر يختن القرقصة ان يجمع الانسان ويشد يديه ورجليه وشد اليد
 تحت الرجلين ايضاً القرنصة سرمابه كرفت ص الذ خنة ترغسة كرفت
شراب العلمضة كاويدن درسر شيشه

كردن
 شد از زيبى

وقيل هذه الكلمة بالصاد والصاد تصحيف يقع من جهة البتة البرقعة
 باليس نكريستن در كرخن وكام خرد نهادن الذممة الذبح والميم زائد عن
 اجوهري الفرشطة ان يفرح بين رجلين فاما اوقاعا القرمطة خرد بنشان
 كام خرد نهادن في الحديث حلفها الحلفا هو الذي يسوي السفر ويصلحها
 اللعنة توكوت از استخوان باز گردن ع البرقعة روي پوش بوشايندن
 البرقعة بر چهار دست و پاي باستان و افكندن الدرقة شتافتن در
 كرخن زهنت اجارية اي ريتتها بطرقة مبرجة اي لاحروف لنواها
 الصفحة بالقاء والقاف جميعا كرون زدن ومفلس شدن الصلوة موي
 ستردن وچيزي از بن بر كندن العرقعة ترك از انكشان بياوردن
 القرصعة رشت رفتن والانقباض والاستخفاف ايضا القبعة در غلاوشدن
 توكوت درخت كرسوت الرجل مشرب كرسوت ف خطرف العير ونيرو تكة
 فخررف اذا سرعت ووسع ايجلوبالطاء المعجمة الخدفة مشيمة كالتهرو
 ومنها سميت خدرف واسمها ليلى وقد خدرف الرجل اذا استى من اجاة
 يقرب قدميه كأنه يودف بهما الزحلفة كالدرجوة الزخرفة اراسن
 رفة التكبر الفرقفة لرزايندن ق حذق

الرجل بالذال وزيادة اللام عن الجوهري اذا اظهر الحرق وادعى اكثر مما ^{عنده}
 الحرقه واد اشق كسي وتكفر كرفتن بروي ويقال هي الحرقه بتقدم الزاي ^{على}
 الراء المحلقة چشم بالكشادن وتكفر يستن الحبرقة والحرقه ياره ياره ^{كردن}
 وخرق عمده اي اضربه قالوا محرق الرجل والميم زائده ماخوذ من اشتراق ^{القول}
 الكائن بمعنى الاختلاق وهي مولده والرجل محرق والصحيح ^{منحرقه}
 يقولون تحرق فلان بالمعروف الدرغرة تيره كردن آب الدهقعة آب ^{تحت}
 الدهقعة كردن وسو كردن الدهقعة والدهقعة بزيادة الميم عن الجوهري الدهق
 والدهقعة طعام وجزان جرب ونرم كردن ومنه احديث لوشيت ان يدهق
 لي ففعلت الزبرقة زرد كردن الرحلقه كالدحرجه الدهقعة تينك ^ن
 السردقه سرا پرده كردن الشبرقة والشبراق والشبرقة ياره ياره كردن
~~ك~~ الدهلكه كردن وسو كردن البسملة بسم الله كفتن الترملة دژ الوان ^{خوردن}
 المحلقة تينو كندن المحلقة تينفكندن وانداختن واحفظه مثلها ^{احرقه}
 واحرقه تاره ياره خوردن كوشت الحرقه لنك فرارفتن الرعبلة تاره
 ياره كردن السبيله سبحان الله كفتن السربله پيراهن پو شائيدن السفيله
 جرب كردن سر و طعام السبيله بيوز ^{خوردن} ^{تو له}

فعالة

٤٠٣

مسهل لك الله من السهولة والحلم زائدة بشعلة اليهود قراسم طوبيل بوله
 اذا امده الى فوق العجولة مهمل كذا ستن العنقلة هودج بيار استن والمما^{ضي}
عشك البغلة بانك كردن بلبيل الغريبة بغربال كردن وكشتن وپاره پاره كردن
الغريقة كندره شدن خايه وفي احديث فسككتني امكم اخذ من الفيسكل
 وهو تفريز الذي بجي في الحلبة آخر اخيل القصلة بريدن الكربلة رخاوة
 في القدمين وتهذيب احنطة المرطلة بيا لودن كل وجزان النعلة اخند
التهملة پيرشدن العقلة سختن نرم كفتن الهرجلة الاحتلاط في الشيء
الهرملة موى بركندن الهنبله مشية الضبح العرجاء و النون زائدة عن
اجوهري م البرسمة علت برشك كرفتن يقال برشم الرجل فهو برشم البرشمة
پوسته نكريستن و برشم الرجل اذا وحم و ظاهر اكرن البرطمة خشم كرفتن
البرعمة بيرون اويدن درخت غلاف شكوفه البرهمة ادامة النظر و سكون
لطرف الالباعمة الابتلاع بلدلم الرجل اذا فرد فسكت بدا الغيت مخيم نخم
 كلامه اذا فستره بلسان آخر اخر حجة يوكندن وهي في احديث اخر ديمة اخر دة
اخر شمة اخر شية و بتركريستن اخر صرمة سخت بزه كردن كان خضرم
الرجل اذا الرجل مخيم نخم في كلامه احلقمة حلقوم بريدن المخضرم

الشاعر الذي أدرك الجاهلية والاصلاح مثل بشير والرجل الدمي واللحم الذي لا يدرك
 امرؤا كراواتي والمخضومة المثناة المخضومة والناقة التي تقطع طرف اذنها
السرطيمة فراخ كلوشدن الصلفة تصادم الاناب الضرمة شدة العص
التضرم عليه المخجمة الخطمة الطرسمة والطرسمة سدد ليس
 او كندن العلمة سرحلوم بريدن في احديث حفا فهم من العلمة اي
منقار القرقمة بد بروردن الكرزمية نم روزي خوردن الكلمة لردوي
 في احديث فيلست فيه لعمة معناه لا توقف في ذكر مناقبه وء دماده
اللهدمة بريدن الهمزة سبيد درموي آمدن الهدرمة بشباخ
وكفن احلقنة دوبرخ از اخوك خرما رطب شدن البرهنة اقا
البرهان على الشيء وهو الحجة و النون اصلية عند ابن الاعرابي وعند
الازهري النون زائدة قال و الصواب ان يقال ابر مكان برهن و البرهنة
كلمة بر لدة زرقن صدغه كلمة مولدة مأخوذة من الزرقين العرتن زيوان
فاد اد با اديم معرتن اذا كان مد بوغا بالعرتن العرجنة بشباخ بضم
زدن و صورته وي برجامة بگردن و النون زائدة في قول الزجاج و
في قول غيره اصلية وجعل الزجاج الكلمة سراج الضج ثارة

كرندين

ندن

زندن

موزعة بلك سخت خروه **ق** احو لقة - قوة الا بالله نعم

التوبة ديك افزار در ديك كودن احو صله پر كودن حوصله احو لقة و

ا حيقال سخت پير شدن و عاجز شدن از جماع و هي ايضا مثل احو لقة

دو قل فلان اذا اختصر بيتي من مأكول التود له تسست رفتن اليهوده

لرزیدن و من المالحق بها بز يادة ياء بين الفاء والعين ر البيطرة

بيطاري كودن البيطرة مانده شدن و از زميني بز ميني شدن و اسراع بطا طي

الرجل فيه راسه و اقامة الرجل با حصر مع ترك قومه بالنادية السيدرة

كاشته شدن ع احيضة بانك كودن در حرب الهيقعة بانك كودن

شمشير در زخم ا جيعلة حتى على الصلوة كفتن ا جيعلة پيراهن بي استين

پوشده الهينلة لا الهة الا كفتن الهينمة با خو يشق سخن نرم كفتن

9
4

سول ویر

باسی وان يظهر شيا باصه في خلافة كاللتنخن والتحم ونحوهما **السر**
شلوار پوشايندن تعول الرجل اي مشي مشية من يحيى التياب باحد
قدمين في الاخرى يقبل فيما الهرولة يوييدن **ن** العلونة والعلونة كتاب
راعنوان كردن **ومن الملحقي بها بزيادة يا بين العين واللام** والعين
برائليخنن كورط **ط** العديطة مصدر العذيبوط وهو الذي يحدث عند
اجماع **ف** الشريفة افزوني برکهای کشت بریدن الحجريله تزراندود
کردن **ومن الملحقي بها بزيادة نون بين العين واللام** من القلنت
کلاه پوشايندن **ومن المضاعف ب** الحبيبة نماز پيشين و آنچه بد
ماند نخکی بگردن ورجاوة الشيء واضطراره الذي بدبة فاو اگردايندن
وشتافتن در رفتن ومن هذا قراءة من تبد بين بکسر الالف الثانية

سليم

فصله

۶۲۱

و معناه محقون تارة الى هؤلاء وتارة الى هؤلاء القبيبة بانك كردن شير
 و شكم البكبة و نوسا كردن اللببية مهرباني كردن و يعدي بعلی
 ث الكنتكة في الضحك مثل احنين ث البشبة آشكارا كردن
 و كردن انكبتن الحشبة برا و زیدن الثلثة معقم شدن و شد آمد
 كردن و واداشتن المنة التحليط و المزنة ايضا ج البججة نواظرن
 ال الحجة بر كردیدن الحجة باهم آمدن از بیم و نهان داشتن اندیشه
 خویش و باد سوت جستن الدججة مرغ خانگی را خواندن و يعدي بالباء
 و تاريك شدن الرجز جرجة جنبان شدن العججة بانك كرميند و يارا
 بيم كرد ايندن چون باعين باشد و اين قبيلة قضاعه كند كويند هذا
 راجع خراج مع اي راعي و معي الجمجة لقمه در دهن فاذا كرد ايندن
 و سخن شوريد بگردن المججة بتشبي مشوش كردن و مجج الرجل
 و خبره اذا لم يبينه النججة جنبانیدن و ترديد الرأي و الابل و الحمار
 احواله عند الفرع الفججة بانك بوساع زدن و يعدي بالباء ج
 بحجة بانك كردن با كوفتكی آذاز الشخبة صوت فيه بجه عند اللها
 آمدن است از بجه أي كانه بجه دور كردن الشخبة بریدن

البصحة تفرق السراب الطحلي شكستن وپراکنده کردن و طحلی
 طحلی و طحطحا اذ ابدد هم اللحمی التلحم النخبة التخنخ
 البخبة تخخ کردن کسی و بانگ کردن شتر مست و تخخو اغنم من
 الظهيرة ای ابرو و مثل خنبو التخبطة حکایة صوت الخجبه بانگ کردن
 و منه احدیث تخخ فی چشم ای ادع بها تا خامعک و یفکندن و تخخ ای
 اضطلع و تمکن و استرخی و فسر احدیث بهذا ایضا الذخرفة رام کردن
 و خوار کردن الذذکة اواز کردن شمیر در وقت روشن کردن الهدة
 بانگ کردن مرغی که طوق دارد و شتر فحل و جنبانیدن کود که تا نحسید
 الکبربرة الصوت و کلام فی غضب الترتبه جنبانیدن الترتبه کثرة الکلام
 و تردید ابحر جرة بانگ کردن و ریختن و بکلیهما فسر قوله صل الله علیه و سلم
 انما یخرج جری فی بطنه نار جهنم فمن رفع الرأ من النار حمله علی المعنی ابول
 و بعاة ان الذي یدخل جوفه هو النار و الاکثر ان علی الرفع و من نصبت حمله
 علی المعنی الثانی انخر خرة صوت انبائهم و المحدث الذررة خاییدن الذررة
 بانگ کردن سار الشرشرة یاز یاز و بانگ کردن الصرصره بانگ کردن جرج و باز
 و آنچه بدان مانند العرعره سریشسته بدان العزیزه کردیدن

فعله

منقول

جان در کلو و منها الحديث مالم یغزغزه ای مالم یبالخ روحه خلقومه
و کرد ایندن سنان آواز را در خلق و یعدی بالباء و شکستن نای بینی و سه شسته
الفرفرة شکار و منها الحديث تفر فال دنیا ای تخو قها بالذم لها کما یفر فر
الذنب الشرة و جهنم ایندن یقال فر فر الفرس اذا ضرب نفاس لجامه اسنانه و حرک
رأسه و یباس بر و نه بالقاف فی شعوا مرئ القیس و الخفة و الطیش ایضا
الفرقة بانک کردن شکم و نیک خنیدین و آواز کرد ایندن الکرکرة آسیا
کردن و هذه فی الحديث راصلها من الکرکرة عطف التکرار عود الرجاء و
رجوعها فی الطین مرة بعد اخرى و غایت خنیدین و خواندن صبح و کرد
باد ابر را از بهر کرد کردن و کرکرت عتی ای دفعته و رددته المهر هرة جفا
و خواندن کوسفند البزبزة سرعة السیر المزمرة و المزهرة جنباً
س احسسه گوشت بر اختر افکندن رشرس البعیر ای تمکن للنهوض
العساسة کردیدن دوکان بشب و عسس اللیل اقبل ظلامه و یقارب
اد بر فعلی هذا الکلمة من الأضداد و منه اللیل اذا عسس و یدل علی ان
الاختیار اذ بر قوله و الصبح اذا تنفس و قبل مقلوب من سفسح و هذا التركيب
اعه سفسح یدل بر آید ذهاب الشئ و هذا قول ابن فارس العسفسسة

كربه را غس کردن بقسقه درج اللیل الذاب السمسة شوریده شدن
 التسنسة شافتن مرغ در پریدن **ش** انجشخسته اوزان کردن سلاح
 وجامه وکیاه خشک وکاغذ وآنچه بدان ماند القسقه شسته بیزار کردن
 الکشکسته بانگ کردن مار وکاف خطاب را بشنیدن بدل کردن در ^{انث} روح
 واین قبیله بنی اسدکنند التسنسة دور پوست مار کردن **ه**
 البصصة دبال جنبانیدن اخصصة هویدا شدن حق و منه الان ^{السر}
 ححصص الحق و تحریک الشئ فی الشئ حتی یستمكن و یستعد فیه ومنه
 احدث خل سبیلها یا مححص و تحریک الشئ و تقلیه و منه احدث لان
 اخصص فی بدی جرمین احب الی من ان اخصص کعبتین و الاسراع فی
 السیر الذمصة دست بماشوی باززدن در حال پنجن الممصصة مثل
 المضمضة الا ان الممصصة بطرف اللسان و فی احدث القتل فی سبیل الله
 مهمصه ای مطهرة غاسلة من الذنوب يقال مصصناه اذا جعل فی الماء
 وحرکه و مضمضه كذلك عن الاصمعي النصصة جنبانیدن و منه احدث
 وهو منصص لسانه و قد دعی بالصاد والمعنی واحد **ض** انحصصه
 جنبانیدن آب و آنچه بدان ماند و الاسماء با فید و هذا فی احدث

معالجة

کتاب ۶

الرضضة شكستن الغضضة كم كرز ن آب الفضيضة فراح شدن
بامه وزره و يمش الفضيضة صوت كسر العظام و الاعضاء عند الاخذ و
القرص الفضضة كثره بلعت الدليل يمينا و شمالا المضمضة جنبائدين
اب در جمل جس و يقال ما مضمضت عيني بنوم اي ما مننت الضمضة جنبائدين
ما رذ فان را و بانك كردن او ط العظطة نعره زدن نغوغا الققططة باران
خرد ياريدن النطنطة كشدن ظ الشطشظة فعل زيت الغلام عند البو
العظطة يحميدن تير در انداختن ع التعنعة في الكلام التردد فيه من
حصرا و عي و بما قاله في الدابة اذا ارتطمت في الرمل اجمعة بانك كردن
آسياء واداشتن کسی بجاي بيد و از جای برانگيختن و بکليها فستران جمع
تخسين عليه السلام و قيل معناه ضيق عليه و فرو خفتن شتر و فرو خوابا ^{نهدن}
الابسة خواندن کوسفتد و پر کردن جفنه و کسی را که بيفتد دع دع گفتن
معناه قم فانعش اي دع السقوط و العثار و جنبائدين پيمانه تا بيش ^{کنيد}
الذعذعة برانگنده کردن و آشکارا کردن راز الرعرة و ربا لايدن شود
الزعزعة جنبائدين الشعشة آيختن شراب با آب الصبصعة
و الصصاع پرانگنده کردن و جنبائدين الضمضة ويران کردن ^{بين}

وخوا کردن القعقة بانک بر کوسفتند زدن القعقة و القعقاع بانک

کردن سلاح و کاغذ و پوست خشک و آنچه بدان مانند و بشدن در زمین

الکعلقة و اد اشتن اللعلة شکستن استخوان المعمة بانک کردن

آتش در سوختن بی و جز آن و مرد کار زاری در حروب و هر که در کرم روست

ع البغفة حکایه ضرب من الغدير التفتة حکایه ضوت او صحر

المتفخ الذي اذا تكلم حرك اسنانه في فيه واضطرب اضطرابا شديدا

فلم يتبين كلامه الذغدة کتمو کردن الزغرة ان ترد الابل الماکل يوم

مقی شآت و رفاغة العيسر الزغرة السخرية السفسفة تیک حرب

کردن و پنهان کردن در خاک الشغشفة جنبانیدن سنان در مطعون

الضعفة کوک الدرداء المعمة الاختلاف الذففة الاسراع

و می فی الاثر البرفرة پرواز زدن مرغ بر چیزی که خواهد که بدو فرو آید

الزفرفة حین الريح و صوتها فی الشجر الحشيش السفسفة بخت

و السفسف و اللیم العطية الشفسفة نزار کردن الققققة لرزیدن

و لرزایدن الکففة و اد اشتن الضففة باریک باریک میان کردن

ت الببقعة بانک کردن آب حون در کوزه بنود و آن کله صورتیشبه

بسم الله

بسم الله

معللة

م ٦

الجمجمة نيك نيك رفتن وكفته ايند باقره ليش رفتن احتمقة صوت اضطرأ
العنب والفرح اذ اضوعف الارقدة اوان دادن سم ستورد در رفتن الرقوة آب
رايدن الرقوة برجهانيدن كودك السقسقة ريدن بنجشك وهي في الحث
الشيء بانك كردن فحل وبنجشك الطقطقة الرقدة الففقة بناح الكلب
عند الحرق القلقة شدة الصوت وكذلك صوت في حركة واضطراب وتقلقت
اي اولقلقة اي حركة القففة بانك كردن بزغ القففة نيك رفتن
الضلكة ضرب من المشي فيه سرعة ل التللة جنبانيدن الجملة
بانك كردن رعدو جنبانيدن ريك وآنچه بدان ماند الجملة ازجاي برانكختن
وحلقت بالناقة اذ اقلت لهاصل بالتسكين وهو زجر للناقة الزلزلة جنبانيدن
يجزي از حمة الزلزلة والزلزال جنبانيدن السلسلة بيوسته كردن منها
سلسلت الماء في اخلق اي صببت السلسلة چكانيدن الصلصلة بانك
كردن آهن وآنچه بدان ماند الغانما زود رفتن والمغلغة اليوسال المحولة
من بلاد الي بلد الفلقة يميل در طعام يا شراب كردن القلقة بانك كردن
والقلقة وانظر القلقال جنبانيدن الهاللة بسبت يافتن التتملة
بانكشتن زفان كسي الجمجمة هو يدان كردن سخن من غير عي الجمجمة

ظ
وتقلقت الشيء
اي لقلقة

بانگ کردن اسپ در وقت غلبه خواستن اخمخمة اخمخنة و هو ان
 يتكلم الرجل كأنه مجنون تكسرا وهو ايضا نوع في الاكل قيح الدمدمة سذاک کردن
 وخشم گرفتن و بعد بیان بعلی و بکلیها فسرودم علیهم ربهم وقال الزجاج
 والازهری اطبق علیهم العذاب يقال دممت علی القبر وغيره اذا طبقت علیه
 فاذا اكررت الاطباق قلت دممت علیه ودممت الشيء اذا الرقته باه ارض
 وطحطته والترکیب يدل علی غشيان الشيء الشيء من ناحية ان يطلى به الرقمة
 تحريك الشفتين الزمزمة بانگ کردن رعد و دد بدن کمران بران خوردن
الغمغمة بانگ کردن مبارزان در جنگ و کاوان در حال ترسیدن القممة
 کردن کردن و واهم آوردن يقال قمم ابد عصبه اى جمعه و قبضه اللممة
 کردن النمة آراستن چینی و نیکو بیستن الهمهمة آواز کردن آیدن
 سینه و بانگ کردن با گرفتگی کلون اخمخنة سخن بیینی گفتن چنانکه بید
 بناید و بانگ کردن خوک الدندنة سخن کفتر چنانکه می شنوند و در نیابند
 و منها الحديث حولها يدندن العنقة هنر رابعین بدل کردن و ایر قیل
 بی یتم کنند بقولون عن فی موضع ان التهته مثل اللكنة اجمجة الهم
الرهينة از جای در کرد آیدن و بدل الیه من الیه الاخيرة فيقال

دهيتلا هدا ودهدا و الامل الفاء لقولهم دهدوهة اجعل الدر حرمه
 مصصت الرجل قلت له صبه صعه ويقال صمصميت بمغناه القهقهة
 يا وارخند يدن ومقلوب القهقهة ايضا الكهكمة بريدن شير القهقهة
 القهقهة ~~تدجر~~ تدجر كردن ويعدي بالباء نهضت الرجل عن الشئ اى
 كفهنة وزجرته **ومن المعتلج** الوحوة بانك كردن باكره فكلى كلوس الوسوسه
 والوسواس ويوشه كردن يعنى اشد يشه او كندن ويعدي بالى وقوله تم
 فوسوس لهما الشيطان يزيد لهما ورجل **موسوس** بكسر الواو لان نفسه
 يوسوس له قال الله تعالى ونعلم ما توسوس به نفسه ولا يقال موسوس **ش**
 الوشوشة كلام فى اختلاط **ص** الوصوصة نرديك كود اينده روى سندم
ع الوعوة بانك كردن كركوسك **ق** الوفوة بانك كردن سك جوفى
 بتسبد **ل** البولولة والولواك كريستن باوان فواويله كفتن **ه** وهوة
 الاسد فى زيره مثل الكوكبه وهوة احجار حول علمية اسفاق عليها **من**
الباى **ه** يهيمت بالابل اذ اقلت ياباه اى اقبل **ومن الناقص** **سب**
 اجبةة و اجبةة يوكندن **ز** خندى بهنجاكاه و اجاء اى ندى به و **س** سمعه
 المكروه **س** القاشاه كلاه پوشاندهن **ط** حنطى به باكاه و **ك** كاه

انظر متى كفتن

بالعين والفتن مثل خنذي **ق** العرقاة برجنز كرون زدن السلقاة و

السلقاء بريشت افكندن العرقاة جوب بر سر لوبستق **و من مصاعف**

الواوي الزوزاة مصدر زوزي الرجل وهوان ينصب ظهره ويسرع ويقار

اخطووز وزيت به اذا طرته **ض** الضوضاة بانك كرون **ق** البرقاة والبقاة

بانك كرون ماكيان **و من اليائي** احيماة و احياء خواندن ويقال حاجت

الهيماة و الهيماة خواندن شتر يقال هاهيت بالاي **و من المهموز**

المجتي بالواو الادلفة مصدر الماويلق وهو المجنون و الهمنة اصل وهذا

القول هو الصحيح لقولهم ما لوق و لم يقولوا مولوق وقيل يجوز ان يكون

بدون سوز او بر اصل سوز او سوزي

بدون من الواو فيكون اصله **و دلقة** **و من المهموز العين** زائر الثوب

فهو مزبر و مزبر اذا اخرج زبيره **ز** البلازة بكرحتن **ق** الزاقة

بسياب بكردن و درهم مزابق و العامة تقول مزابق **ل** البرالة موي كرون

برالختن خروء **ن** الطامنة الطمانه قلبه و د اشتق قال السراج و

امه طامن فليس احد يقول فيه طمان و طمات منه سكنت **و من المهموز**

اللام **ف** كرف الله السحاب اي فرق و **و من يادة ياء في اوله** يرنأ الرجل الحية

اذا اصبغت باليرناء و هو احياء **ن** يرنأ يفعل و يترني يفعل و هذا ما

قف
بدره سوز او بر اصل سوز او سوزي
البنارة

فعله

١٥١

غريب عن ابن جني . الرهياة تيك شكرا فيكدي كان تركردن وراى
 خوئش مجكنا كردن وريز ايند اشك و رهيات السجاية اذا انحضت للمطر
 قال ابو علي رهيا فعيلا وان كان هذامن الشواذ في امثلة الفعل قال لانا
 لوجعلنا اسما اصلا والهمزة زائدة لادى الى شيئين مكرهين احدهما مثل
 خيلا والثاني زيادة همزة من غير اول والقول الاول المكره شئ واحد وكما
 قل المستكره كان اقيس يكون على هذا بمؤيات العثيرة **ومن المضاعف**
المهموز بابات الصبي اذا قلت له يا بيا انت وامي **بت** تانا الرجل
 اى غلب على لسانه **التاء** الثانية سيواب كردن شتر و ذب كردن
 از كسى **ج** اجاجاة شتر باب خواندن **د** الدأاة والديداة اشتر
 مدو البعير **ر** رار السحاب طع و رارأت العين اذا تحركت من ضعفا
س المساساة خور باب خواندن **ص** صاصا اجرو اذا التمس النظر قبل
 ان يفتح عينه وهو **ط** البطاطاة سرفروداشتر
 الفأاة ان يغلب على لسان الرجل **الفاء** الالاة دنيال جنباه **ش** شدرن
 آهو الالاة نسبت شدن **هـ** الهاهاه شتر رابعلف خوار
يار **الفعل** **التميم** الامطلاق في الاستجماء

التشعوب الشفوية يقال تشعوبية العزوب در پیاده راه دشوار رفتن **ج**

التدحرج در کردیدن **و** التبختر خرامیدن التبعثر منشد زده شد **ل**

التزعفر خوشن بزعفران رنگ کردن وهو في الحديث التعصفر بكاره زنگ **ك**

التغزير باخوشتن دیدن التغمير مقهور کردن **و** التغمير قد تغشروها **ك**

ای اخذها بجماء وغنف و بر بی راه رفتن **ر** البحر من بکزشتن شب و و **ج**

آمدن و پوش کردن در کاری **س** التبرس برش پوشیدن وهو قلسوة طويلة **س**

النساک یلبسونها فی صدر الاسلام التبهنس التبختر التدرنس فراپوشیدن **س**

التغطس بیداد کردن کشتی کردن تگردس ای تقبض و اجتمع **ص**

التقرض ینهان شدن در قروض وهو حفرة صغيرة یستکن فیها الانسان **من**

البرد الطرط بانک کردن با گرفتگی **ک** الوع التبرقع برقع پوشیدن **ک**

التبرکح الوقوع علی الامت التبلع زفان آوری کردن و المتبلع الذی **ک**

یتطرف ینتکس التفرقع ترک از انگشتان بیامردن **ح** التزخلف مطاوع **ح**

الزخلفة التجر کور رفتن شیراز قوت و نشاط در رفتن و فلان یتجرف **ح**

علی اذا کان تزکة بما یکره و لا یجواب شیء التعترف و التظرف کبر کردن **ح**

فی یجذلق الرجل اذا اظلم **ک** ذوقی اذی اکثر معانیه التزخلف الذخیر **ح**

المنزلة

التفعل

١٣٣

الترنق زندق شدن وهو معرب من الزند وهو كتاب لهم في الحديث و
 لوتردقت اي ولو استقيت بالاجرة وقيل لو صنعت غيبة للزاد والراحلة التفر
 كوتة پوشیدن اي تهفك كردوشو شدن التصعلك درویش شدن
 البجس اوام آمدن التسريل پیرامن پوشیدن التعشل بسیار شاح
 نهان م تبرطم اي تغضب من كلام تجرثم الشئ اي اجتمع يقال من يتخذ لم
 اذا مر كان يتدحرج التعلم دركاري درك كردن التهلجم مولع شدن بجز
 ن التدقق دهقانی كردن والنون اصل التفر عن نافرمانی كردن ومن
 الملحوقه بتكرار اللام ب التجلب مطاوع بحلية و تعدد الرجل اي
 تزيانزي معدو تنسب اليهم او تصبر على عيشهم وتعدد العلام اي شب و غلط
 والم اصل التصعد كرد شدن ز في احديث تعدد اي كونا اشد صبر
 من المعز وهو المشدة وان ذهبت به الى العز فالميم زائدة فيكون من باب
 مدح وتمسكن ص التبسط من جبان شدن ومن الملحوقه بزيادة واو
 بين الفاء والعين ب التجورب جورب پوشیدن ب التكوثر بسیار
 وبزيادة ياء التبيطر البيطرة يقال تبيطرت علي اي اتخذتني حزنا
 العيظني سامن شدن ق تعيظني الرجل اي توسع في كلامه ونح فاه

التخيل مطاوع الحيلة **ن** الشيطان الشيطنة **و** بزيادة الواو بين العين و

اللام ج التلهوج التلهوجة في اللحم يقال تلهوجت اللحم **س** التلهوجس نحو

شدن مردم وويران شدن خانه **ق** التلهوق سخاوت **ك** در طبع بناشد

ك الترهوك التخرک في رفاوة ومرتفلاذ يترهوك كانه يوجر مشيت

س سَهْوُك اى ادبر وهلك يقال سَهْوُكَة فَتَسْهَوُك **ل** السهرول شلوان شدن

و بزيادة ياء **ع** التلميح بسيار كفتن **و** بزيادة نون **س** التقلنس كلاه پوشیدن

و بزيادة تاء **ق** قالوا انتم فررت الرجل اذا مار غفريتاً اى خبيثا وهذا مثال غريب

لاذنه و ذنه تفعلت عن ابن جنى **و** من المضاعف **ب** التخبى قد يدركون

التذبذب جنيدن التصبب ر ب ح نة شدن و تصبب الشئ انحرى و

و ذهب **ث** التثلث شد آمد كردن **ج** الترجيح التخرک التلجج الترد

في الكلام ومنه احدث فيما تلجج اى تردد و في حديث آخر فتلجج اى تخرک

التلجج سست گوشت شدن و بسيار شدن **آ** **ح** التبيح جاي فراخ کردن

در ورو آمدن و بتر حرمت الفرس اذا فحمت قوامها لتبول الترحنخ دور شدن

التسحح دويدن آب التسخيح رفتن شراب التلجج بايستادن التسخ

خفیدن **خ** التبيح کم شدن گرما التلجج سياه شدن مسخ التسخ فور شدن

بسته اذا اضطرب مع العظم في الحديث مثل البضعة تدرد وراي
 ترشح معناه بخر وذهب البخر عن كشتن او از در بگلو التكر كر شد آمد كردن
 كاري التمر لرن با ان از بازكي و فريهي ز التخرجن الترخنج التهر
 جنيدن س التخمير عس انويدن و حستر خيد يشب ش التيشيش
 شادي نمودن التخشيش با كآ و احاء التخر ك و احاء في حديث التفتيش ان
 بماري به شدن و تطلب اكل من ههنا التفتيش البصبة و
 التلن ايضا التخمض جنيدن لب و آنچه بدان مانده الترض من شكسته
 شدن التفضض كاسته شدن لب و منه احدث لم يتفضض التفضض
 الفرق التضمض آب در دهن كردن و تمضمض الناس في عينه ع التجمج
 خويشتن بر زمين افكندن از در دالتنعنع بر كنده شدن الترعع بر باليد
 كرك الترعع جنيدن التسعسح سخت پير شدن و پيشتر ماه بگذشتن
 و حال السى در شيب افادن و الباب يدل على ذباب اشئ التضعيع پر كنه
 زو جنيدن التضعع خوار شدن و ويران شدن التقعع جنيدن
 كلك بدو شدن و و ايسنيدن التلعاع از كوستكي چيدن و شكسته
 توان التسعسح دروز شدن في التسعسح الترخول يقال تسعسح في

الأرض اى دخل **ف** التجفيف خشك شدن چنانکه اندکی نم **الترتیب**
 فاواشدن آب و اشک در چشم و ذرخشیدن چیزی التعلق التقليل **د**
 التدکدک بالایکها شدن از کل و حال **ل** التبليل شير **ش** لغتها التبليل
 بزمین فرو شدن التحمل التحرک يقال تحمّل عن مکانی التدل **ل**
 جنیدن چیزی اویخته التزلزل جنیدن التسلسل جری الماء فی صیب يقال
 الماء فی الحلق جری ويقال معنی تسلسل انه اذا جرت اوضربت الريح **ب**
 كالتسلسل و الباب يدل على مد الشيء في دفع وخفاء التسلسل سخت **ج**
 گرفتن گوشت و فی احدیث يتسلسل دماى يتقاطر التصلب الصلصلة التقليل
 در شدن يقال تغفل الماء فی الشجر اذا تخلفها التقليل سرستان سیاہ شدن
 و فی احدیث فاذا هو تغفل اى يستاک ورد القیتی هذا قال لعله تغفل **ن**
 من استاکه تغفل التقليل جنیان شدن التقليل آرام شدن در بستر و **و**
 و یعدی بعلى **ح** التجميد سخن هویدا ناکفتن التجميد **ح**
 التزمم سخن یک اللفظ للكلام و منه احدیث فلم يترمم اى لم يتحرك التجميم
 التجميم التجميم كراه يوشيدون **ه** يقال تجميد عنى اى انتة التجميد
 كردیدن و بيدل الیاء من الهاء يقال يهد يهدى التجميد و التجميد **ن**

تفعل

٤٥

مثل الاسد تنهوه في زيريه وهو مثل الكهكبه ونحوها **ومن المناقض**

ب الجوى وفتيد شدن **س** التقلبي كانه يوشيه شدن التسليق بسبب
او فتيد **و** من المهموز العين فلان يترأبل اي تغير على الناس ويفعل فعل

الاسد احسن في صدر الهمة وجدها بعضهم اصلا وبعضهم بدلا التظا من

سرا من كده شدن **و** من المهموز اللام ترهيات السجاية اذا تخضت المطر

والمرأة ترهيات في مشيتة اي تكفأ كما ترهيا الخلية بالعدايرة والباي يدل

على انه اعتدل في المشي **و** من المضاعف المهموز في الحديد يشدد ادا

من قدوم ضان اي تدهده قلب الهاء هرة **ز** التزارة بتر سيدن از كسى التظا

التظا كالتكاد ببردل شدن **ل** التلاؤد در فشيدين **ن** التظا

شدن **باب** الافعللاج الادرجاج الدخول في الشيء والاستتار

ح الابلنداح فراخ شدن جايكاه وويران شدين حوض ويهن ودرار

الاسد سطح بر قفاخفتن ويهرزواشدر نبات **ط** الاتعجاورن ختق شدن

اجنجر اي اتفخ من الغضب الاستنفار بكد شتن ويعتدي بني الاصعقا

من كده شدن كوره خرن الاجر نازواهم اميدن **ق** الابقفاز الاستنفار

الاجر ناس خاموش شدن الاعرنكاس فاهم آمنن وسياه شدن موى

الأفعال

٤٥١

الأعلناش سياه شدن **ع** الأبر نداء للامر الاستعداد له

الأقرباع فاه آمدن الأهبتقاع برسر انكشت ياي نشست

الرجل أسرع في مشيته وكذلك إذا كان سريع البكاء **ق** الأبر نشاق ساه

الأخر نباق الأطراق مع السكوت الأدر نفاق بشتاقن **د** الأجر نفا

الاجتماع الأجر نجام مثله والأزدحام أيضا المخرنشم المتعظم للتكبر ونفسه

المتغير اللون الذهب اللحم أيضا المخرنظم الغضبان للتكبر مع رفع رأسه

الأعر نزام الأبتقاع **و** من الملحق به يتكرر اللام **ش** الأقتناس وإسر شدن

سخت شدن **ك** الأهلنكاك والأسكنكاك تاريدك وسياه شدن الأعلنكاك

اسوداد الشعرو اجتماعه **و** من الملحق به بزياة آياء **س** الأجر نباء موي

واتبع خاستن الأعلنباء ان يشرف الرجل وتشخص بنفسه كما يفعل عند

الخصومة والشتم **ت** الأبر نباء للامر الاستعداد له الأمر نداء تغلبه كورد

نواب بر مرد هم وجزان اعلندى الرجل اى غلظ واشتد الأغر نداء الأمر

ق الاستلقاء بأستان بان خوفتن الأعتقاه داه شدن **و** من الملحق **الذام**

ط الأحنطاد بر خشم شدن و بزرك ستم شدن ويقال اجنطيت بالياء

أيضا المجلنظ الذى استلقى على ظهره ورفع رجله ويقال اجلنظت بالياء

الأفعال

٢٥٩

أيناف لاطلفاء دوسیده شدن بازین **باب**

الأفعال ب الأعد يداب كخ شدن الأحشيشاب در شب شدن

الأعد يداب خوش آمدن آب الأحشيشاب ناكياه شدن زمین الأعصصاب

فراهم آمدن قوم اغلوب العشب بلغ والتفح الامليحاح شور شدن ر

الأخضير ارضيز شدن س الاعيناس وفور هلب ذنب الناقه وطوله **ض**

الاجيضاض ترش شدن ع الاقطه طاع مصدر قولك جاوت ايجيل بقطوطا

ای اسراع بعضهانی ابر بعض **ف** الأخريراف بکشتن الأحقیقاف کور شدن

الأعيراف با پس شدن اسپ و بر آمدن موج و ساخته شدن شر **ق**

الأخیر اراق دریده شدن جامه الأهللاق گفته شدن جامه و بیدرس شدن

سرای و جزآن و اطلوق السحاب استوی و يقال صار خلیقا للمطر الأعیراف

ریزان شدن اشک **ک** الأهللاک سیاه شدن ل الأخضیضال تر شدن

م الأفعیعام بر شدن جوی **ن** الأخشیشان نیک درشت شدن و خوی

کردن پد رست پوشیدن الأعدیدمان دراز و تمام شدن موی و سبز شدن

خیزان چنانکه باسیاهزند **و** **من الناقص ب** الكوتی الرجل اذا لمج في صفة

نفسه من غير عمل و الكوتی اذا اتسع **ذ** الأحدید ملازم چیزی شدن **ر**

الاخضیضارم

انحرف ازل و استدل و تامل
طالع و العوج و الخزان
الاقطه

در هر بار که دست
به تخته می‌نهد
و بگوید هر که در
کتابخانه

الاظیر آءنا کوارد کرفتن و بر آما هیدن الاغیر آء براسپ بره

متعد و یقال امروریت منه امر ای رکت ط اقطیطاء ا

احلیلاء شیرین شمردن و قلع عدی فی الشعر الادیاء شتافتن الاذلیلاء

الانطلاق فی الاستخفاء المقلوبی المتجانی المستوفی و هو فی احدیث

و اقلوبی ای ارتفاع و اقلوبی ای اشرف ص الاحیاء سیاه شدن

الاثنیاء دو تا شدن **باب** **الافعال** ذ اجلوذ بهم البسیر

ای دام مع السرعة و هو من سیر الجمل و فی احدیث و اجلوذ المطرای

امتد وقت تاخره ط الاخر و اط الاجلوذ اعلو ط بعیره اعلو ط اذ انقلو

بعقده و علاه و اعلو ط فی فلان لرینی **باب** **الافعال** ب

الاجلعاب بسیار شدن و بر پهل و خفتن و پراکنده شدن و تپک برفتن

الاذلعاب بشیدن الازلعاب بسیار شدن سیل و جزان الازلعاب

بر آمدن بر جوزه و قیل اللام زائده الالعباب راست شدن یقاع طریق

مسلحت ای متدد الاجر هدا شتافتن الاستخفاء بر اما هیدن

الاصحاح بر پایی بالیستان الاصحاح و اذ الانطلاق السریع اذ بنوعی

پراکنده شدن الاجرار از هم برخرا شدن الاز مهور اسخ شدن

الافعال

الافعال

از غش **شدن** ستاره **الاسبطوار** یا زیده شدن و پهن و **اشدن**
 الاسبطوار تمام **بالاشدن** خزان و **الاسبطوار** ایضا **الاسبطوار** سید **شدن**
 الاسمد زار ضعیف **شدن** نزدیک فستی و خواب و سرگردان **یوم**
 و مصدق **شدن** بحر الاسمه را سخت شدن و راست شدن
الاشد بر او بکنده **شدن** **الاشد** را بلند شدن **المقد** حر بالدار **شدن**
 الذال المتبئی للشیاب والشر تراه الدهر منبج **الاشد** النضال **و المقد**
 مثله **الاشد** و القشعریرة بزفر **الاشد** و الصحیح **الاشد** اسم اقم مقام
 المصدر **الاشد** بر کنده شدن و سخت شدن و بکیری سخت و فرام **شدن**
 و **اشد** العقب اذا عطفت ذنبها و جمعت نفسها **الاشد** کفهر **اشد**
 ترش و برهم **اشد** ابر سیاه **الاشد** قرار **اشد** و منه **اشد** فیما
اشد و روی **اشد** فیما **اشد** بالباء و هی لغة ای ما تقر **اشد** الاطر **اشد**
 از بیماری به **اشد** **اشد** الاضر عطا از چشم بزما **اشد** **اشد** **اشد**
 قلب **الاشد** فی **اشد** ما از لطف **اشد** و ما **اشد** **اشد** **اشد**
 دراز شدن و قیل **اشد** **اشد** **اشد** **اشد** **اشد** **اشد** **اشد**
 از بر یانی **اشد** **اشد** **اشد** **اشد** **اشد** **اشد** **اشد** **اشد**

المرفعل الراسد الار يغلال ترشدن جامه بايب الاسفلال لا الاشعد
الاسراع مع الفرق يقال اشعل القوم في الطلب اذا بادروا فيه وتفرغوا

الاصحلال ينبت شدن وواشدن سيعه **ادشخوار شدن**

الافعلال از سرما واهم آمدن الامضحلال قلب الا **المضحلال** جلمها

الاجتماع الادرهام بزاد برآمدن الادلهام سخت تاريد شده

الاسلهام بگيريدن لون و بوي الاصلحمام برياي بايستيدن الاطرخ

کردن کسي کردن الاطرههام راست ويگوفد شدن الاطحمام الاطرخامه

الاسمكال ايضاين الارثغان بست شدن الارحمان حسبيدن و

چيزي بيگبار بيوفتيدن و ار حجن الشيء اهتز ورحي مرجحة اي ثقيله

ومن الملقق به بن ياده الواو در الكوهذ الفرخ الكوهداد او هو ان

تغاده الى امه لبيتمه **باب الالفلاب** الاتليباب

راست بايستادن الاشرىباب کردن بيفراشتن **د** الاسميداد از حشا

برآميدن **د** ابهه الشيء طال داشتد الان بيرار موي و اتيخ خا سبتو

د الاسميراز و اهم آمدن و رميدن **ش** الاحريشاش مصدر فوكله

اجراش اذا تاب عليه جسمه بعن **د** الادميكاك سخت شد

الافعلال

منضم کردن و ستر شدن شیر چون پنیر اضماکت الارض و اضماکت
 رفا اضمیکاکا اذ اخرج بنتها ل الاجتلال موی و پریا تیغ خواست
 اجمال الرجل اذ اغضب و نهیاً القتال الاحریلال الارترفاع و فی
 حدیث و عمر مخبل فی المجلس ای منضم بعضها الی بعض الاسمیلال
 تاریک بیان شدن و کوتاه شدن سایه و منه اذ السمال التبع ای رجع
 انظر الی العود و سخت شدن الاصمیلال سخت شدن و بجهت درشدن
 نبات اعضالت الشجرة بانهم اذ اکثر اغصانها و التفت الازریما
 باهم آمدن الازلیمام فاهم آمدن و رور در بر آمدن و بر کشتن روت
 و بار برگرفتن از جای ن الارقیان رمیدن پس از رمیدن الاطینان
 و الاطینان و الطمانینه تیار امیدن و الیاء بدل من الیم عند بعضهم
 و الصیح ان الطمانینه اسم اقیم مقام المصدد الاقبینان الاکبینان
 الاکبینان سخت تاریک شدن سب و افسان الرجل کبر و عسا
 الاکبینان و اهم آمدن ۵۵۵ تم تسوید هذا کتاب الشریف

المستی بتاج المصادر علی ید افتر خلق الله الفنی سلام الله بن مینج

اکسیدن فی شهور سنه خمس و خمسین و تسعاه
 و اکبره

۴ آفتاب زنده آفرقا آفرقا ۴ و سیم و فور تانده آفرقا آفرقا ۴

۴ نه شکار مانده در جهان نه ما کند آسمان نه آسمان بیا مان آفرقا آفرقا ۴

۴ بر سر خوار ایا کون دل از غم از کون ۴ جان ایشنه شاد کن آفرقا آفرقا ۴

۴ آدم کی خواگی آن دانه کند کجا ۴ آنم کجا ایتم کجا آفرقا آفرقا ۴

۴ آن کشته عمل کی آن فرخ کشته بی ۴ آن موج طوفانی کجا آفرقا آفرقا ۴

۴ ضرر آسمان شد کی ۴ داور خوش الحان کی آن بر سره تانمان کجا آفرقا ۴

۴ عشق زینتی کی تحت سلطانی کی آن باه کسان کی آفرقا آفرقا ۴

۴ بیسی کی مجنون کی ۴ آن فکر تریخ کی فرخ و سر کجا آفرقا آفرقا ۴

۴ کو غمت آسندری آن زینت بالائی بر فرخ سرور آفرقا آفرقا ۴

۴ بر دولت دنیا بین خود مکن آندو غیر کجا حیات کجا حین آفرقا ۴

۴ اردل و باقی با کجوار غیره بیزار کجا خاطر کسوسید آفرقا آفرقا ۴

۴ کجوسید تریخ زبان کجا قافله عیب ان کجوسر و طوطی بیان آفرقا ۴

قصه
قصه
قصه

